

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

25

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÂNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C.
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ
ED A V-A

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICA
BUCUREȘTI — 1964

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C. C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

25

Martie — iulie 1914

EDITURA POLITICA
BUCUREȘTI — 1964

P R E F A Ț A

Volumul al douăzeci și cincilea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin este ultimul care cuprinde scrieri din perioada noului avînt revoluționar. În el au fost incluse lucrările scrise în martie-iulie 1914 la Cracovia, unde Vladimir Ilici a locuit cu începere din jumătatea anului 1912, și în satul Poronino, unde își petrecea lunile de vară.

În viața dusă de Lenin în emigrație, perioada cît a stat la Cracovia prezintă o deosebită însemnătate. Apropierea de Rusia îi dădea posibilitatea să stabilească strînse legături cu cei din țară, să întrețină corespondență regulată cu organizațiile de partid, să-și exercite, fără întrerupere, activitatea de îndrumare a ziarului „Pravda” și a fracțiunii bolșevice din Duma a IV-a de stat. Lucrările cuprinse în volumul de față oglindesc această activitate multilaterală a lui Lenin, ne dezvăluie lupta lui împotriva oportunistului din mișcarea muncitorească rusă și internațională și eforturile depuse de el pentru întărirea partidului și pentru pregătirea maselor în vederea unei noi revoluții.

Lucrările incluse în acest volum au fost scrise în ajunul primului război mondial, într-o perioadă de creștere impetuoasă a mișcării revoluționare din Rusia. În martie-aprilie 1914, în întreaga țară s-a înregistrat un puternic val de proteste, care a fost provocat de niște intoxicații în masă în rîndul muncitoarelor de la Fabrica „Treugolnik” din Petersburg și de la Fabrica „Provodnik” din Riga. Luna mai a adus cu sine un nou val al mișcării. În ciuda raziilor și arestărilor efectuate de poliție, pretutindeni au avut loc

de 1 Mai mitinguri și întruniri, demonstrații și greve. După manifestația de 1 Mai, la Baku a început o grevă generală a muncitorilor, a căror luptă a fost sprijinită de muncitorii din Petersburg. La 3 iulie, poliția a deschis focul împotriva participanților la un miting de la Uzinele „Putilov“, la care se adunaseră vreo 12 000 de muncitori. La această represiune sîngeroasă, muncitorii de la „Putilov“ au răspuns printr-o grevă, care a fost sprijinită de muncitorii de la toate fabricile și uzinele din Petersburg. Mișcarea creștea cu o forță nestăvilită ; după muncitorii din capitală s-au ridicat la luptă cei din Moscova, Odesa, Sormovo, Riga, Tiflis, Irkutsk, Ekaterinodar, Sevastopol, Harkov și Astrahan, cei din guberniile Kostroma, Vladimir și multe altele.

Lupta a devenit atît de încordată, că la Petersburg, Baku și Lodz muncitorii au început să ridice baricade. După cum remarca mai tîrziu Lenin, greva revoluționară de masă din 1914 „a depășit cifra de 2 000 000, apropiindu-se de nivelul anului 1905“ (Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 313). Grevele politice s-au desfășurat sub lozinca răsturnării țarismului și a instaurării unei republici democratice. Acțiuni revoluționare au avut loc și în rîndurile armatei, iar mișcarea țărănească căpăta o amploare din ce în ce mai mare. Rusia intrase într-o perioadă de criză revoluționară.

O dată cu creșterea luptei maselor proletare se făcea tot mai viu simțită necesitatea de a întări unitatea politică a clasei muncitoare, care trebuia să se sprijine pe o disciplină de clasă, pe un program marxist și o tactică marxistă. O condiție decisivă pentru împlinirea acestei cerințe erau conducerea luptei de către partid și asigurarea unei strînse unități în rîndurile lui. Lenin a arătat că unitatea nu este posibilă fără organizare, care, la rîndul ei, nu este posibilă fără supunerea minorității față de majoritate. Clasa muncitoare are nevoie de unitate în rîndurile marxiștilor, și nu de o unire a lor cu adversarii și falsificatorii marxismului. Unitatea clasei muncitoare se făurea și se consolida în cursul unei lupte neîmpăcate duse de bolșevici împotriva lichidatorilor, vperediştilor, troțkiștilor, pentru a căror demascare Lenin a scris numeroase articole, care au fost

cuprinse în volumul de față. Dintre ele menționăm : „Unitate“, „Despre «vperedîști» și despre grupul «Vpered»“, „Unitatea muncitorilor și «curentele» intelectualilor“ etc. Lenin a demască într-una centrismul lui Troțki, lipsa de principii, ipocrizia și aventurismul lui politic. Neavînd o părere bine statornicită în nici una din problemele serioase ale marxismului, Troțki, după cum s-a exprimat Lenin, întotdeauna „s-a strecurat prin crăpătura“ cutărilor sau cutărilor divergențe și a trecut dintr-o parte în alta. Drăpîndu-se într-o frazeologie pseudorevoluționară, el îi apăra în fond pe lichidatori. Lenin arăta că dacă lichidatorii își aveau fizionomia lor liberală, nemarxistă, în schimb Troțki n-a avut niciodată o „fizionomie“ a lui proprie ; la el se constată doar zborul de la liberali la marxiști și frînturi de fraze bombastice ciupite de ici, de colo. Lenin spunea despre Troțki că este „cel mai rău dintre scizioniștii“ din mișcarea social-democrată rusă.

În aprigele bătălii purtate împotriva oportuniștilor, bolșevicii, sub conducerea lui Lenin, au ieșit întotdeauna învingători. În lucrarea sa „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească“, Lenin, făcînd bilanțul luptei duse timp de două decenii de către marxism împotriva oportunismului în Rusia, a tras o concluzie de o uriașă însemnătate principială : „În opera de curățire a mișcării muncitorești de influența burgheziei, de influența «economismului» și a lichidatorismului s-a realizat, în acești 20 de ani, un progres *urias*. Acum, pentru prima oară, se pune un fundament trainic, cu adevărat proletar pentru adevăratul partid marxist“ (volumul de față, p. 140—141).

Experiența mișcării muncitorești de masă a confirmat în mod strălucit ideile programatice, tactice și organizatorice ale bolșevicilor, a dovedit justetea hotărîrilor lor și a liniei politice urmate de ei. Studiînd cu atenție datele cu privire la dezvoltarea mișcării muncitorești din Rusia, Lenin a dovedit, pe bază de fapte incontestabile, că majoritatea covîrșitoare a clasei muncitoare îi urmează pe bolșevici. Ei au unit în jurul hotărîrilor adoptate de Conferința de partid de la Praga și de consfăturile de la Cracovia și Poronino ale Comitetului Central cu unii activiști de partid $\frac{4}{5}$ din

numărul muncitorilor conștienți din Rusia. Această unitate a muncitorilor s-a exprimat prin recunoașterea și aprobarea hotărârilor luate de partid. „Acolo unde *majoritatea* muncitorilor conștienți și-au unit strâns rîndurile în jurul unor hotărâri juste și precise, acolo există *unitate* de păreri și de acțiune, acolo există spiritul de partid și partidul însuși“ (p. 206).

Bolșevicii au reputat victoria și în mișcarea sindicală, și în campania pentru asigurări sociale: în cele mai mari sindicate din țară și printre delegații la Casa asigurărilor sociale din Rusia, majoritatea covârșitoare o formau pravdiștii. Lenin a relevat că muncitorii au desfășurat, în pofida lichidatorilor, fără ei și împotriva lor, strălucita campanie a mișcării greviste și a mișcării pentru asigurări sociale, ca și pe aceea a înființării de ziare, obținînd pretutindeni majoritatea.

Un rol extrem de important în strîngerea rîndurilor clasei muncitoare din Rusia a avut ziarul „Pravda“. Materialele cuprinse în volumul de față constituie o mărturie grăitoare că Lenin considera ziarul marxist drept cel mai însemnat mijloc de organizare și educare a clasei muncitoare, de strîngere a legăturilor dintre partid și masele largi. Datele cu privire la sumele de bani pentru susținerea ziarului, subscrise de diverse grupuri muncitorești, veneau să confirme faptul că „Pravda“ era tocmai un astfel de ziar. Într-o vreme ca aceea, cînd organizațiile de partid erau ilegale, „clandestine“, numărul subscripțiilor bănești făcute de muncitori oferea un indiciu indirect, dar sigur, în privința situației acestor organizații. Bolșevicilor li se spunea pe atunci „pravdiști“. Colectele pentru ziarul bolșevic veneau să confirme că numai pravdismul reprezintă un curent proletar, marxist, cu adevărat independent față de burghezie, un curent care organizează și unește laolaltă majoritatea muncitorilor.

În prezentul volum sînt cuprinse o serie de articole consacrate presei muncitorești și rolului ei în mișcarea revoluționară. Printre ele găsim cunoscutul articol „Din trecutul presei muncitorești din Rusia“, scris pentru primul număr al ziarului „Rabocii“, a cărui apariție a fost fixată

pentru o dată care coincidea cu cea de-a doua aniversare a ziarului „Pravda“. În acest articol, Lenin face un scurt istoric al presei muncitorești, arătînd pe întreg parcursul legătura ei indisolubilă cu dezvoltarea mișcării democratice și socialiste din țară. Mișcarea de eliberare din Rusia, arată Lenin, a trecut prin trei etape principale : perioada nobiliară (care ține cam de la 1825 și pînă la 1861), perioada raznocinților, sau perioada burghezo-democratică, care a durat pînă în 1895, și perioada proletară, care a început în 1895. Analizînd fiecare dintre aceste perioade, Lenin acordă o deosebită atenție elucidării conținutului perioadei a treia, proletară.

Urmărind istoria presei muncitorești, Lenin a arătat că ea este istoria luptei dintre cele două curente — marxist și oportunist — din marxismul rus și din social-democrația rusă. În decurs de douăzeci de ani, această scindare și-a mai schimbat forma, înfățișarea, dar în fond a rămas una și aceeași. Lenin a dezvăluit profunde rădăcini sociale, de clasă, ale acestei scindări și ale luptei din sînul social-democrației. Clasa muncitoare, explica el, trăiește alături de mica burghezie, care, ruinîndu-se, face ca noi și noi elemente din rîndurile ei să îngroașe rîndurile proletariatului. Rusia era o țară înapoiată, cea mai mic-burgheză dintre toate țările capitaliste ; așa se și explică de ce în mișcarea de masă a muncitorilor a apărut, în mod inevitabil, o aripă mic-burgheză, oportunistă. Aripa oportunistă, intelectuală mic-burgheză era alcătuită din așa-ziii „economisti“, promotori ai unei politici muncitorești liberale, care se reducea în esență la formula : „muncitorii să ducă lupta economică, iar liberalii pe cea politică“.

Anii 1901—1903 au fost perioada de apariție a primului ziar politic marxist, „Iskra“, care a elaborat programul partidului social-democrat, principiile lui tactice și formele de îmbinare a luptei economice a muncitorilor cu cea politică pe baza marxismului consecvent. Majoritatea convîrșitoare a muncitorilor înaintați s-au situat de partea „Iskrei“, luînd atitudine împotriva oportunismului. Dar victoria „Iskrei“ asupra „economismului“ a dus la un nou aflux de „tovarăși de drum“ în rîndurile social-democrației,

și oportunismul, după cum arăta Lenin, a reînviat sub masca menșevismului. Tactica urmată de menșevici în revoluția din 1905—1907 se reducea în fond la o politică muncitorească liberală, la o politică de dependență a muncitorilor față de liberali.

Numai bolșevismul, a cărui tactică asigura independența clasei muncitoare, exprima esența proletară a mișcării. Principalele organe care apărau tactica marxismului consecvent, fidelă vechii „Iskre“, erau ziarurile bolșevice „Vpered“ și „Proletarii“. Prin lupta îndelungată și munca încordată a muncitorilor înaintați au fost posibile desprinderea mișcării de clasă proletare din noianul de amalgamuri și denaturări mic-burgheze și consolidarea ei.

Istoria celor două decenii de marxism și de mișcare muncitorească, ca urmare a luptei dârze și îndelungate purtate de partidul proletar împotriva curentelor oportuniste, a dus la unirea mării majorități a muncitorilor înaintați în jurul ziarului marxist „Pravda“.

Rolul presei bolșevice, influența și popularitatea ei în rândurile muncitorilor s-au manifestat cu o deosebită putere cu prilejul celei de-a doua aniversări a ziarului „Pravda“, care a avut loc la 22 aprilie (5 mai) 1914. A fost o zi de adevărată trecere în revistă a forțelor marxiste. În această zi, toți muncitorii înaintați au venit în ajutorul organelor lor de presă, strângând, din contribuțiile lor de câțiva bănuți, sute și mii de ruble. Este caracteristic faptul că „Ziua presei muncitorești“ a ținut aproape două luni de zile, în cursul cărora muncitori din toate colțurile țării au trimis pe adresa „Pravdei“ sume de bani colectate de ei, precum și numeroase rezoluții de solidaritate cu acest ziar. Abia după ce au trecut două luni a făcut Lenin un bilanț al „Zilei presei muncitorești“ (vezi p. 454—462).

Pravdiștii, a arătat nu o dată Lenin, duc o politică proletară marxistă, apărând interesele clasei muncitoare în procesul de transformare a Rusiei. Miile de grupuri muncitorești unite în jurul ziarului „Pravda“ erau pentru Lenin o dovadă vie de întărirea unității politice a clasei muncitoare.

Activitatea desfășurată de fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat era menită să contribuie la lărgirea și întărirea legăturii cu clasa muncitoare. O parte din scrierile lui Lenin cuprinse în acest volum reflectă activitatea lui ca îndrumător al acestei fracțiuni, preocuparea lui permanentă de a folosi pe toate căile tribuna Dumei ca mijloc de agitație revoluționară. Deputații bolșevici se întâlneau deseori cu Lenin : mergeau la el la Cracovia și la Poronino pentru a primi instrucțiuni și sfaturi și pentru a discuta împreună asupra tacticii ce trebuia urmată în Dumă de Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia. Vladimir Ilici scria pentru deputați proiecte de cuvântări care urmau să fie rostite de ei în Dumă și pregătea proiecte de legi. În prezentul volum au fost incluse : „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor“, „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale“ și proiectele de cuvântări „Cu privire la politica națională“ și „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii“, scrise de el. În aceste materiale, Lenin demască politica națională a absolutismului țarist, bazată pe asuprirea națiunilor, și arată în mod convingător că țara trece printr-o stare de război civil prost camuflată, când „guvernul nu guvernează, ci se războiește“ cu poporul. Lenin a acordat o mare importanță depunerii proiectului de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și considera că clasa muncitoare are datoria să-și ridice glasul împotriva asupririi naționale, să ceară desființarea oricărui îngrădiri naționale impuse națiunilor. El sublinia că trebuie să se facă auzit deosebit de puternic glasul muncitorului rus.

În proiectul de cuvântare „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii“, Lenin a supus unei critici aspre principiile politicii guvernului în problema agrară. Această politică urmărea în esență să adâncească și să grăbească ruina obștii țărănești, să stimuleze formarea de otruburi și să creeze un nou sprijin social pentru țarism : chiaburimea. În politica agrară a lui Stolîpin, autocrația țaristă vedea un mijloc de luptă împotriva revoluției. Lenin a smuls masca presei guvernamentale, de dreapta și octom-

briste, care prezenta această politică agrară drept „un mare progres“, drept un pas înainte pe calea transformării europene a agriculturii înapoiate a Rusiei, spre lichidarea rămășițelor iobăgiei. Pe baza unor materiale concrete, Lenin arată care era adevărata situație a satului, unde domneau relații iobăgiste, înrobitoare, pe care apărătorii politicii agrare stolîpiniste căutau să le mascheze cu vorbăria lor despre progres și despre avîntul culturii. El dovedește cu argumente incontestabile că majoritatea țăranilor se află de fapt în robie iobăgistă. Și „nici un fel de legi — scria el — nu pot să pună capăt acestei iobăgii, atîta timp cît imense întinderi de pămînt se află în mîinile moșierilor atotputernici, și nici o înlocuire a «obștii» țăranilor oropșiți prin «proprietatea privată asupra pămîntului» nu va ajuta la nimic“ (p. 186).

Conducerea luptei politice a fracțiunii din Dumă punea permanent pe tapet, sub aspectul cel mai concret, diverse probleme ale vieții economice și culturale. Ocupîndu-se de rezolvarea acestor probleme, Lenin se gîndea încă de pe atunci la modul cum se vor pune ele în fața partidului după cucerirea puterii de către clasa muncitoare. N. K. Krupskaiia a subliniat în repetate rînduri că fără perioada de la Cracovia ar fi fost greu, îndată după Revoluția Socialistă din Octombrie, să prinzi dintr-o dată toate verigile necesare ale construcției sovietice. „Perioada de la Cracovia a fost un fel de «grupă zero» (clasă preparatoare) a construirii socialismului. Desigur, pe atunci aceste probleme erau doar schițate, însă această schițare era atît de concretă, încît își păstrează și azi importanța ei“, scria N. K. Krupskaiia în 1933.

În volumul de față, un loc de seamă ocupă scrierile consacrate luptei împotriva ideologiei burgheze, a revizionismului și oportunismului. Pline de pasiune partinică și de intransigență față de dușmanii clasei muncitoare sînt articolele lui Lenin îndreptate împotriva celor ce pledau pentru „revizuirea“ teoriei marxiste și trădau marxismul. În lucrările sale: „Încă o nimicire a socialismului“, „Graba strică treaba“ și altele, Lenin sublinia că una din principalele manifestări ale influenței burgheze asupra proleta-

riatului și ale pervertirii muncitorilor de către burghezie este revizionismul.

Articolul „Încă o nimicire a socialismului“ reprezintă un model strălucit de apărare a economiei politice marxiste împotriva atacurilor ideologilor burghezi. În acest articol, Lenin a demascat totala inconsistență a încercărilor lui Struve de a discredita teoria valorii bazate pe muncă a lui K. Marx și de a dovedi că există o contradicție între volumele I și III ale „Capitalului“, între această teorie și formarea prețurilor medii pe baza legii valorii. Lenin a demascat, de asemenea, inconsistența argumentelor prin care economia politică burgheză încerca să infirme legile obiective ale dezvoltării capitalismului. „A izgoni *legile* din știință — scria el — nu înseamnă în realitate altceva decât *a introduce prin contrabandă legile religiei*“ (p. 50).

Declarînd că ei vor să revizuiască în mod critic economia politică marxistă, ideologii burghezi urmăreau un singur scop : acela de a dovedi prin orice mijloace că socialismul e irealizabil. Din dorința de a nimici socialismul, ei denaturau marxismul, îi atribuiau tot felul de absurdități, pentru ca să le poată apoi combate cu succes.

Abordînd un număr nesfîrșit de probleme și prezentîndu-le drept fundamentate din punct de vedere științific, în realitate ideologii burghezi nu ofereau, de fapt, în lucrările lor, nimic altceva decît „un ghiveci de citate“ și diverse observații superficiale. Lenin a dezvăluit esența antiștiințifică a raționamentelor acestor „critici“ ai marxismului. „Dacă — scria el — niște savanți care se socot progresiști și liberali pot să tolereze în mijlocul lor pe eroii unor asemenea bufonerie, dacă acestor eroi li se conferă titluri academice și li se încredințează sarcina de a instrui tineretul, acest lucru nu face decît să învedereze, pentru a suta și a mia oară, o «lege» a epocii burgheze : cu cît vei da dovadă de mai multă insolență și mai multă nerușinare în strădania ta de a batjocori știința, numai și numai pentru a-l distruge pe Marx, cu atît această strădanie va fi considerată mai vrednică de oinște“. Pentru acești „savanți“, principalul este „să dea cu copita în Marx, — restul vine de la sine“ (p. 41, 42).

De cînd a scris Lenin aceste articole au trecut zeci de ani, dar cele arătate în cuprinsul lor își păstrează pînă în zilele noastre o vie actualitate. Temîndu-se de influența revoluționară a marxismului, ideologii contemporani ai capitalismului se străduiesc din răspuțeri să convingă masele că marxismul e ceva „învechit“, că el e nepotrivit pentru noile condiții istorice.

Demascînd metodele de luptă folosite de burghezie împotriva mișcării muncitorești, Lenin arăta că ele sînt identice și caracteristice pentru toate țările capitaliste. Cu toată diversitatea lor, aceste metode se reduc la două : prima este aceea a violenței, a persecuției, a reprimării ; a doua constă în dezbinarea muncitorilor, în dezorganizarea rîndurilor lor, în coruperea, în influențarea lor „ideologică“ cu scopul de a-i distrage de la lupta împotriva capitaliștilor. Atunci cînd influența ei ideologică este în scădere sau este zdruncinată, burghezia recurge la cele mai sfruntate minciuni, la cele mai murdare calomnii. Unul din mijloacele de influențare a proletariatului este presa burgheză. Lenin a arătat care este adevărata față a acestei prese : o totală venalitate și slugărnicie, „scriitori corupți, ziare venale“ (p. 8).

Scrierile incluse în acest volum pun în lumină lupta principială și perseverență dusă de Lenin împotriva oportunismului internațional. În articolul „Ce nu trebuie să imităm din mișcarea muncitorească germană“, Lenin a supus unei critici nimicitoare pe oportunistul C. Legien, unul dintre reprezentanții de seamă ai social-democrației germane. Oportuniștii, după cum se știe, nu vor „să-i supere pe patroni“ ; ei caută să-i educe pe muncitori în spiritul încrederii în burghezie și să le inoculeze convingerea că trăinicia orînduirii capitaliste este de neclintit. Ei se feresc să ia atitudine împotriva capitaliștilor. „O asemenea idee le este absolut străină «oamenilor de stat» ai oportunismului german : ei vorbesc în așa fel ca să nu lezeze «capitalismul». Și, făcîndu-se de rușine prin servilitatea cu care reneagă socialismul, ei își fac din aceasta un titlu de glorie“ (p. 115—116). Lenin amintește că la Congresul internațional de la Stuttgart majoritatea delegației ger-

mane a votat pentru o rezoluție arhioportunistă în problema colonială. Social-democrația germană, scria el, are merite deosebit de mari, dar ele nu sînt meritele unora ca Legien & Co.

Lenin demască oportunismul conducătorilor Internaționalei a II-a, tendințele lor de a ocroti pe oportuniștii ruși. El arată, cu numeroase fapte concrete, cum îi susțineau liderii Internaționalei pe menșevicii-lichidatori și pe troțkiști și cu cîtă înverșunare îi combăteau ei pe bolșevici. Sprijinul acordat de liderii oportuniști ai Internaționalei a II-a menșevicilor-lichidatori și troțkiștilor s-a vădit deosebit de clar la Conferința de la Bruxelles din iulie 1914, care a fost convocată în urma unei hotărîri a sesiunii din decembrie 1913 a Biroului socialist internațional, chipurile, „în vederea unui schimb de păreri“ în problema unității în rîndurile P.M.S.D.R. Oficial, B.S.I., după cum se menționa în rezoluția sa, se prezenta ca un mediator între bolșevici și menșevici, dar în realitate Comitetul executiv al B.S.I. a hotărît să acționeze nu ca un mediator, ci ca un arbitru, și să-i determine pe bolșevici să se supună hotărîrilor lui. Liderii Internaționalei a II-a își făceau planul ca, sub pretextul că vor să instaureze „pacea“ în P.M.S.D.R., să lichideze partidul bolșevic de sine stătător, partid de tip nou, care duce o luptă neîmpăcată împotriva oportunismului din mișcarea muncitorească rusă și internațională. E. Vandervelde, președintele B.S.I., aflîndu-se în vara anului 1914 la Petersburg, a dus, pe ascuns de bolșevici, tratative cu menșevicii-lichidatori în legătură cu caracterul pe care urma să-l aibă apropiata conferință.

Conferința de la Bruxelles s-a desfășurat într-o atmosferă de luptă extrem de încordată. La această conferință au fost reprezentate: C.C. al P.M.S.D.R. (bolșevicii), Comitetul de organizare (menșevicii), troțkiștii, grupul „Edinstvo“ al lui Plehanov, grupul „Vpered“, Bundul, Social-democrația din Ținutul leton, Social-democrația din Lituania, social-democrația poloneză, „opозиția“ social-democrată poloneză, P.P.S. („levița“).

În volumul de față au fost incluse raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile pentru delegația C.C. la Confe-

rința de la Bruxelles, care au fost scrise de Lenin. Raportul făcea bilanțul unei întregi epoci din dezvoltarea bolșevismului : perioada reacțiunii și arii noului avânt revoluționar. În el se arăta în mod convingător că în Rusia nu domnește „haosul luptei fracționiste“, cum încercau să prezinte lucrurile oportuniștii ruși și apărătorii lor din Internaționala a II-a, că divergențele dintre bolșevici și lichidatori nu erau de ordin organizatoric, întrucât ele priveau însăși problema existenței partidului, și în această privință nici nu putea fi vorba de o împăcare sau de un compromis. Unitatea cu lichidatorii va fi posibilă numai dacă ei se vor lepăda în mod hotărât de întreaga lor tactică și vor înceta să mai fie lichidatori.

Negarea de către lichidatori a necesității partidului ilegal era strâns legată de negarea necesității unei tactici revoluționare și de apărarea reformismului. Pe baza unor date incontestabile, în raport se arăta că majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia îi urmau pe pravdiști, pronunțându-se împotriva lichidatorilor și manifestându-și fidelitatea față de partidul ilegal și de tactica revoluționară. „Faptul că, după doi ani și jumătate de luptă împotriva lichidatorismului și a aliaților lui, $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți se pronunță pentru «pravdism» ne întărește convingerea în justetea liniei noastre și face ca această convingere să devină de neclintit“ (p. 431).

La această conferință, Kautsky, în numele B.S.I., a propus o rezoluție cu privire la unificarea P.M.S.D.R. În rezoluție se făcea afirmația că în social-democrația rusă nu există divergențe esențiale, în măsură să împiedice unitatea. Rezoluția propusă de Kautsky a fost adoptată cu majoritate de voturi. Împotriva ei au votat bolșevicii și social-democrații letoni. Bolșevicii, sub conducerea lui Lenin, au refuzat să se supună hotărârilor luate de conferință.

Încercarea făcută de liderii oportuniști ai Internaționalaiei a II-a de a lichida partidul bolșevic a suferit un eșec. În fața proletariatului internațional, Lenin, bolșevicii au demascată adevăratele scopuri urmărite de conducătorii Internaționalaiei, care-și camuflau activitatea lor sub masca unor împăciuitori. În lupta cu adversarii marxismului,

Lenin a dat dovadă de o mare dârzenie, de o neasemuită principialitate și intransigență.

În anii 1913—1914, Lenin acordă o deosebită atenție fundamentării multilaterale a teoriei și politicii partidului în problema națională. În scrierile sale clasice din această perioadă, Lenin face o profundă analiză teoretică a problemei naționale și pune în lumină imensa însemnătate pe care o are ea pentru mișcarea muncitorească, pentru destinele popoarelor.

În ajunul primului război mondial, Lenin considera că o sarcină deosebit de importantă este lupta împotriva naționalismului sutelor negre, împotriva șovinismului de națiune dominantă și a social-șovinismului. În această perioadă, în social-democrația rusă s-au manifestat într-o formă neobișnuit de acută controversile în problema națională, care căpătaseră amploare încă de pe vremea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. Oportuniștii de toate nuanțele au pornit o campanie împotriva paragrafului 9 din programul partidului, în care se vorbea despre dreptul națiunilor la autodeterminare. Esența controverselor o constituia chestiunea dacă social-democrația dintr-un stat multinațional are sau nu nevoie de un program care să recunoască dreptul la autodeterminare. Asupra paragrafului 9 s-au năpustit lichidatorii, bundiștii și național-socialiștii. Această „năvălire a celor douăsprezece seminții“ ale oportunistului asupra programului marxist, cum s-a exprimat Lenin, era strâns legată „de actualele oscilări naționaliste în general“.

Printre scrierile cuprinse în acest volum, un loc deosebit ocupă articolul „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“, care este una din lucrările programatice ale partidului comunist. În acest articol, Lenin dă răspuns, în primul rînd, la întrebarea : ce trebuie să înțelegem prin autodeterminarea națiunilor ? El arată că, din punct de vedere istoric-economic, autodeterminarea națiunilor, așa cum este ea înțeleasă în programul marxist, înseamnă autodeterminare politică, dreptul la independența de stat, constituirea unui stat național.

Corectînd-o pe R. Luxemburg, care în mod greșit considera că a accepta dreptul națiunilor la autodeterminare

Înseamnă a face o concesie naționalismului burghez al națiunilor asuprite și care, pentru acest motiv, cerea să se scoată din programul partidului paragraful cu privire la autodeterminare, Lenin stăruia asupra necesității imperioase de a se menține acest paragraf. Pronunțându-se împotriva tezei din program cu privire la dreptul la autodeterminare, R. Luxemburg substituia problemei autodeterminării politice a națiunilor, a independenței lor de stat, problema ne-atârării și independenței lor economice în societatea burgheză. În ce privește dreptul la autodeterminare națională, ea a scăpat din vedere ceea ce era principal, și anume deosebirea dintre țările în care transformările burghezo-democratice au fost de mult terminate și cele în care ele n-au fost încă terminate. Vorbind despre Rusia, R. Luxemburg a uitat cu desăvârșire de naționalismul velicorus, care reprezenta pe atunci o piedică serioasă pentru dezvoltarea solidarității oamenilor muncii de toate naționalitățile și pentru lupta lor comună împotriva țarismului, dușmanul lor comun.

O mare însemnătate principială prezintă cerința formulată de marxism — și subliniată de Lenin în acest articol — ca orice problemă socială sau națională să fie situată într-un cadru istoric concret. Lenin scria : „O cerință absolută a teoriei marxiste este aceea că orice problemă socială ce urmează a fi analizată trebuie să fie situată într-un cadru istoric *bine determinat* și totodată, atunci când este vorba de o singură țară (bunăoară, când e vorba de programul național pentru o anumită țară), să se țină seama de particularitățile concrete care fac ca ea să se deosebească de alte țări în limitele uneia și aceleiași epoci istorice“ (p. 285).

Apărînd paragraful 9 din programul partidului, Lenin arăta că nu trebuie confundată chestiunea recunoașterii dreptului națiunilor la despărțire cu aceea a oportunității despărțirii lor într-un caz concret sau altul. În condiții egale, proletariatul revoluționar va lupta pentru un stat mai mare, care prezintă o serie de avantaje importante față de unul mic.

Revoluția din 1905—1907 din Rusia a constituit un imbold pentru dezlănțuirea de revoluții burghezo-democratice în răsăritul Europei și în Asia. A început și acolo procesul de trezire a mișcărilor burghezo-democratice naționale, și năzuințele popoarelor asupra s-au îndreptat spre crearea de state naționale unitare și independente. Și tocmai pentru că Rusia, împreună cu țările vecine, trecea prin această epocă, arăta Lenin, era necesar ca în programul partidului să figureze un punct cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare. Recunoscînd dreptul, egal pentru toate națiunile, de a se constitui în state naționale, proletariatul prețuiește mai mult decît orice alianța proletarilor de toate naționalitățile, și orice revendicare națională este privită de el prin prisma luptei de clasă duse de muncitori. În legătură cu aceasta, Lenin stăruia în mod deosebit asupra punctului de vedere că în problema autodeterminării națiunilor, ca și în oricare altă problemă, pe un marxist trebuie să-l intereseze, mai mult decît orice, autodeterminarea proletariatului în cadrul națiunilor.

Lenin amintea întotdeauna cunoscuta teză a lui Marx și Engels că nu poate fi liber un popor care asuprește alte popoare. Interesele libertății națiunii ruse, spunea Lenin, cer să se ducă lupta împotriva asupririi naționalităților neruse, să li se recunoască tuturor dreptul la despărțire, și fiecare caz concret de despărțire să fie apreciat dintr-un punct de vedere care să excludă orice inegalitate în drepturi. În numeroase articole ale sale consacrate problemei naționale, Lenin a arătat că politica de asuprire a naționalităților este o politică de dezbinare a națiunilor, o politică de pervertire sistematică a conștiinței poporului și că toate calculele sutelor negre se bazează tocmai pe opoziția dintre interesele diferitelor națiuni și pe otrăvirea conștiinței maselor înapoiate și oropsite.

Interesele solidarității proletare, ale unității tovarășești a muncitorilor de toate naționalitățile în lupta lor de clasă, cer recunoașterea celei mai depline egalități în drepturi a națiunilor, pentru a îndepărta astfel orice neîncredere națională, orice înstrăinare și dușmănie. Este necesar ca ma-

sele să fie educate în spiritul recunoașterii dreptului la autodeterminare, al respingerii privilegiilor de stat pentru orice națiune. Lenin atrăgea atenția proletariatului că în recunoașterea dreptului tuturor națiunilor la autodeterminare se află cel mai mult democratism și cel mai puțin naționalism.

Principală sarcină practică a tuturor proletarilor, în problema națională, este să desfășoare muncă de agitație și propagandă împotriva oricăror privilegii naționale și de stat, pentru recunoașterea dreptului egal al tuturor națiunilor de a se constitui în state naționale proprii.

Numai o asemenea propagandă asigură o educație cu adevărat democratică și cu adevărat socialistă a maselor; numai ea garantează cele mai mari șanse de pace națională în țară, în caz că aceasta va rămâne un stat multi-național, și cea mai pașnică împărțire a ei în diferite state naționale, atunci când se va pune problema unei asemenea împărțiri.

Lenin ne-a învățat să facem deosebire între naționalismul națiunilor asupra și acela al națiunilor asupra. El atrăgea îndeosebi atenția proletarilor asupra faptului că „*orice* naționalism burghez al unei națiuni asupra are un conținut general-democratic, care este îndreptat *împotriva* asupririi, și tocmai acest conținut îl sprijinim noi în chip *necondiționat*” (p. 298).

În articolul „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”, Lenin a dat o lovitură nimicitoare național-liberalismului rus, care a apărut după revoluția din 1905—1907. Recunoașterea dreptului națiunilor de a se despărți de statul rus se lovea de împotrivirea cadeților, și această atitudine a lor, arăta Lenin, constituia unul din elementele național-liberalismului lor. Ei apărau privilegiile burgheziei, în special pe cele de stat ale burgheziei aparținând națiunii dominante, încercând să sperie masele cu spectrul „destrămării statului”. Lenin a dezvăluit adevărata semnificație de clasă a atitudinii ostile a liberalilor față de principiul autodeterminării politice a națiunilor. Ea consta, în

fond, în național-liberalismul lor și în străduința de a apăra privilegiile de stat ale burgheziei velicoruse.

Oportuniștii ruși — lichidatorii, bundiștii, naționaliștii mic-burghezi —, care au pornit lupta împotriva dreptului națiunilor la autodeterminare, se târau în coada burgheziei, căutînd să pervertească clasa muncitoare inoculîndu-i idei național-liberale. În bună companie cu bundiștii și lichidatorii se afla și Troțki, care sconta să profite de pe urma întezirii divergențelor dintre adversarii polonezi și ruși ai lichidatorismului.

Interesele clasei muncitoare și ale luptei duse de ea împotriva capitalismului — explica în mod stăruitor Lenin — cer o deplină solidaritate și o strînsă unitate între muncitorii tuturor națiunilor, cer să se opună împotrivire burgheziei naționaliste, de orice naționalitate ar fi ea. Într-o țară în care alături de proletariatul națiunilor asupra luptă proletariatul națiunii asupra trebuie apărută unitatea luptei de clasă a proletariatului pentru socialism, trebuie dată o ripostă tuturor influențelor naționaliste ale burgheziei și ale sutelor negre. Lenin atrăgea atenția că „orice sprijin, oricît de mic, pe care proletariatul unei națiuni l-ar da privilegiilor burgheziei «sale» naționale ar provoca în mod inevitabil neîncredere în rîndurile proletariatului de altă naționalitate, ar duce la slăbirea solidarității internaționale de clasă a muncitorilor și la dezbinarea lor, spre bucuria burgheziei. Or, a nega dreptul la autodeterminare sau la despărțire de stat înseamnă în mod inevitabil a susține în practică privilegiile națiunii dominante“ (p. 312).

În fața proletariatului rus se pune sarcina de a lupta împotriva oricărui naționalism, și în primul rînd împotriva celui velicorus, de a recunoaște deplina egalitate în drepturi a națiunilor, inclusiv dreptul națiunilor la autodeterminare, la despărțire. Dar pentru a lupta cu succes împotriva naționalismului oricărui națiuni, proletariatul trebuie să apere unitatea luptei proletare și a organizațiilor proletare, unirea lor cît mai strînsă într-o comunitate internațională, în

ciuda tendințelor de izolare națională manifestate de burghezie. Proletariatul trebuie să lupte pentru unitatea internațională, pentru o organizație unică, în a cărei activitate să fie folosite toate limbile proletariatului local. Esența programului național, scria Lenin, se reduce la următoarele: „Deplină egalitate în drepturi pentru toate națiunile; dreptul națiunilor la autodeterminare; strânsă unire între muncitorii de toate națiunile — iată programul național pe care marxismul și, împreună cu el, experiența lumii întregi și a Rusiei îl trasează muncitorilor“ (p. 344).

Lenin a dat o ripostă încercărilor de a substitui autodeterminării națiunilor, dreptului la autodeterminare politică, la dezvoltarea economică și culturală a popoarelor „autonomia cultural-națională“. Revendicarea „autonomiei cultural-naționale“, susținută de bundiști, lichidatori și eseri, însemna eternizarea dominației unei națiuni asupra alteia; ea lipsea popoarele asuprite de dreptul de a-și crea state independente proprii și aducea prejudicii internaționalismului proletar.

Lucrarea lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ reprezintă un aport prețios la tezaurul marxismului creator. Ea a jucat un rol deosebit de însemnat în educarea partidului în spiritul internaționalismului proletar și este și astăzi un îndreptar sigur în activitatea partidelor comuniste și muncitorești din toate țările. Înarmați cu programul leninist în problema națională, comuniștii sprijină cu căldură lupta de eliberare națională dusă de popoarele Asiei, Africii și Americii Latine împotriva imperialismului și feudalismului, deoarece această luptă servește cauza libertății naționale și a victoriei asupra forțelor reacțiunii imperialiste, slujește progresului social.

În ajunul războiului imperialist din 1914—1918, când propaganda naționalistă în mișcarea muncitorească devenea tot mai intensă, numai bolșevicii aveau un program marxist în problema națională. Partidul bolșevic era un model de internaționalism proletar. Călăuzindu-se după programul marxist, credincioși steagului internaționalismului proletar,

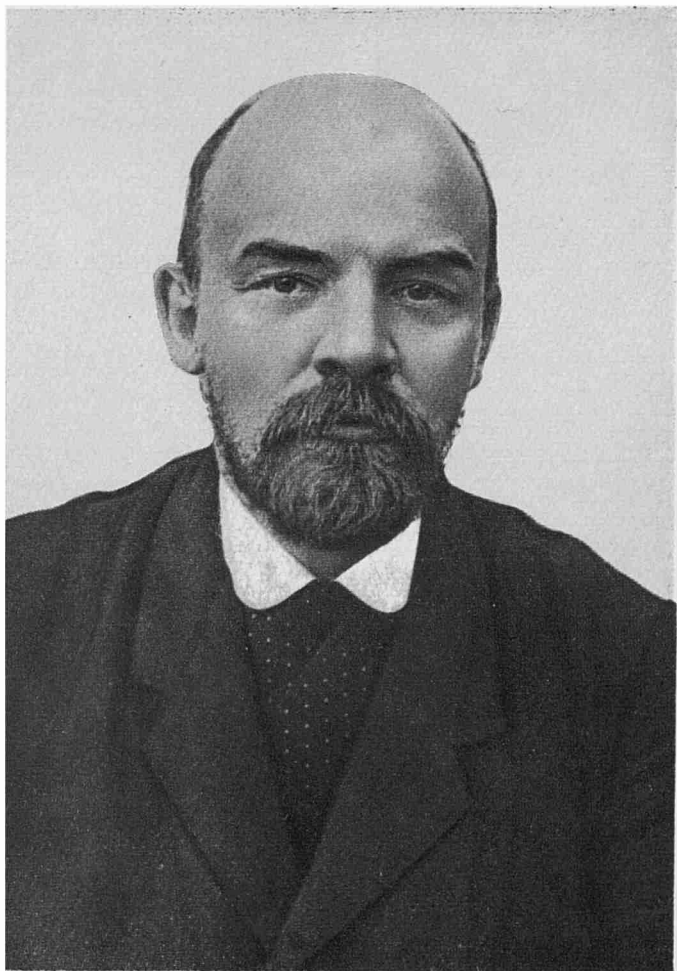
bolșevicii erau pregătiți pentru grelele încercări ale războiului și, după cum a arătat experiența istoriei, au făcut față cu cinste acestor încercări.

În volumul de față intră cinci lucrări noi ale lui Lenin : rezoluția C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la înființarea unei secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea activității ilegale ; o hotărîre prin care se aduc mulțumiri delegației Comitetului Central la Conferința de la Bruxelles ; articolul „Sarcinile noastre“ ; o recenzie la cartea lui Kozminîh-Lanin ; o notă de ziar „Opoziția poloneză la Conferința de la Bruxelles“, care se publică pentru prima oară.

În secțiunea „Materiale pregătitoare“ au fost incluse planurile articolului : „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“, ale articolului despre revista „Sovremennik“, planul și conspectul raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a, precum și planul și tezele raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Conferința de la Bruxelles și planurile articolului „Revoluția și războiul“, care, toate, se publică acum pentru prima oară.

*Institutul de marxism-leninism
de pe lângă C.C. al P.C.U.S.*

V. I. LENIN

1914

DESTRĂMAREA BLOCULUI „DIN AUGUST“¹

Toți cei ce manifestă interes pentru mișcarea muncitorească și pentru marxismul din Rusia știu că în august 1912 s-a constituit un bloc (o alianță) între lichidatori, Troțki, letoni, bundiști și caucazieni.

Constituirea acestui bloc a fost anunțată cu surle și trompete de către ziarul „Luci“², fondat — nu din banii muncitorilor — tocmai în timpul alegerilor de la Petersburg, cu scopul de a zădărnici voința majorității muncitorilor organizați. S-a făcut multă zarvă în jurul „marelui număr“ de membri ai acestui bloc, a fost preamărită alianța dintre „marxiștii de diferite orientări“, au fost ridicate în slăvi „unitatea“ și nefracționismul; s-a tunat și fulgerat împotriva „scizioniștilor“, adepți ai conferinței din ianuarie 1912³.

Problema „unității“ a fost astfel pusă — în fața muncitorilor care gîndesc — într-o formă nouă, practică. Faptele trebuiau să arate cine are dreptate: cei ce lăudau peste măsură platforma „de unificare“ și tactica „augustiștilor“, sau cei ce spuneau că toate acestea nu sînt decît o firmă înșelătoare, care, sub o inscripție nouă, ascunde pe aceiași lichidatori faliți?

A trecut de atunci exact *un an și jumătate*, adică un interval de timp cît se poate de mare pentru perioada de avînt din anii 1912—1913. Și iată că în februarie 1914 apare, sub titlul „Borba“, o nouă revistă, de data asta deosebit de „unificatoare“, cu adevărat și deosebit de

„nefracționistă“, a „adevăratului“ adept al platformei din august, a lui Troțki.

Atît conținutul primului număr din „Borba“ cît și ceea ce au scris lichidatorii despre această revistă înainte de apariția ei arată numai decît cititorului atent că Blocul din august se destramă și că se fac eforturi desperate pentru a ascunde această *destrămare*, pentru a înșela pe muncitori. Dar și această înșelăciune va fi repede demascată.

Înainte de apariția acestei reviste, „Severnaia Raboceaia Gazeta“⁴ a publicat — din partea redacției — o notiță destul de înțepătoare, în care se spunea că „adevărata fizionomie a acestei reviste, despre care în ultima vreme s-a vorbit destul de mult în cercurile marxiste, rămîne deocamdată neclară pentru noi“.

Gîndiți-vă și dumneavoastră : cu începere din august 1912, Troțki figurează printre căpeteniile Blocului de unificare din august, dar întreg anul 1913 ne arată că el se îndepărtează de „Luci“ și de „luciști“. În 1914, acest Troțki fondează o revistă *a sa* și totodată continuă să figureze în mod fictiv atît la „Severnaia Raboceaia Gazeta“ cît și la „Nașa Zarea“⁵. „În diverse cercuri se vorbește destul de mult“ despre o „notiță“ secretă a lui, pe care lichidatorii o țin ascunsă și care e îndreptată *împotriva* luciștilor, a d-lor F. D., L. M. și a altor „necunoscuți“ din aceeași categorie.

Iar cei din redacția iubitoare de adevăr, nefracționistă și unificatoare a ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“ scriu : „pentru noi fizionomia ei nu este încă clară“ !

Pentru ei nu e încă clar că Blocul din august s-a destrămat ! !

Ba da, domnilor F. D., L. M. și ceilalți luciști, pentru dv. este cît se poate de „clar“ acest lucru, dar dv. căutați pur și simplu să înșelați pe muncitori.

Blocul din august — așa cum am spus încă de atunci, încă din august 1912 — s-a dovedit a fi un simplu paravan al lichidatorilor. *Acest bloc s-a sfărîmat. Nici măcar* prietenii lui din Rusia n-au reușit să rămîină uniți laolaltă. Faimoșii unificatori n-au fost în stare nici să se unească între ei, așa că s-a ajuns la *două* orientări „augustiste“ :

cea lucistă („Naşa Zarea“ şi „Severnaia Raboceaia Gazeta“) şi cea troţkistă („Borba“). Amîndouă țin cîte o bucăţică din steagul „comun, unic“, rupt de ele, al Blocului din august, şi amîndouă strigă cu glas răguşit că sînt pentru „unitate“.

Care este orientarea revistei „Borba“ ? Despre asta a scris Troţki un lung foileton în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 11, dar redacţia ziarului lichidatorist i-a dat un răspuns cît se poate de nimerit, precizînd că „fizionomia continuă să fie neclară“.

Intr-adevăr, lichidatorii au o fizionomie *a lor*, o fizionomie liberală, iar nu marxistă. Oricine a citit scrierile lui F. D., L. S., L. M., Ejov, Potresov & Co. cunoaşte această fizionomie.

Troţki însă n-a avut niciodată şi n-are nici o „fizionomie“ ; la el constăţi numai zboruri, salturi de la liberali la marxişti şi invers, frînturi de expresii bombastice, ciupite de ici şi de colo.

Despre nici una din chestiunile aflate în discuţie n-ai să găseşti în „Borba“ *nici un* cuvînt clar.

Pare de necrezut, dar asta-i situaţia.

În legătură cu problema „mişcării ilegale“ nu se spune *nici un* cuvînt.

Împărtăşeşte Troţki ideile lui Akselrod, Zasulici, F. D., L. S. (nr. 101 al ziarului „Luci“) etc. ? — *Despre asta nu se scrie nimic.*

Despre lozinca luptei pentru un partid deschis nu se spune *nici un* cuvînt.

Despre vorbăria liberală a Ejovilor şi a altor lucişti în legătură cu grevele sau cu renunţarea la programul în problema naţională — *nici un* cuvînt.

Despre manifestările lui L. Sedov şi ale altor lucişti *împotriva celor două* „balene“⁶ — *nici un* cuvînt. Troţki ne încredinţează că el este pentru îmbinarea revendicărilor parţiale cu scopul final, dar despre atitudinea lui faţă de înfăptuirea *lichidatoristă* a acestei „îmbinări“ nu ne spune nimic !

În realitate, sub paravanul unor fraze deosebit de nebuloase, de sforăitoare şi de lipsite de conţinut, Troţki,

încercînd să zăpăcească pe muncitorii care au o conștiință puțin dezvoltată, ia apărarea lichidatorilor, trecînd sub tăcere chestiunea mișcării ilegale și dînd asigurări că la noi nu există o politică muncitorească liberală etc.

Troțki se adresează celor șapte deputați, în frunte cu Ciheidze, dîndu-le lungi povețe speciale despre modul cum să propage cu *mai multă viclenie* ideea că mișcarea ilegală și existența partidului nu corespund unei necesități. Aceste povețe amuzante ne arată limpede că în grupul celor șapte *destrămarea devine tot mai accentuată*. Din acest grup s-a retras Burianov. Ei nu s-au putut înțelege între ei în privința răspunsului ce urma să i se dea lui Plehanov. La ei se observă acum o oscilare între Dan și Troțki, în timp ce Ciheidze, pe cît se vede, își pune la contribuție talentul său de diplomat pentru a astupa noua fisură.

Și acești oameni din preajma partidului, care nu sînt în stare să se unească pe baza *propriei lor* platforme „din august“, caută să înșele pe muncitori strigînd în gura mare că ei sînt pentru „unitate“! Zadarnice eforturi!

Unitate înseamnă recunoașterea „vechiului“ și luptă împotriva celor care contestă necesitatea lui. Unitate înseamnă unirea majorității muncitorilor din Rusia în jurul unor hotărîri pe care le cunosc cu toții de multă vreme și care au condamnat lichidatorismul. Unitate înseamnă legătura dintre deputații din Dumă și voința majorității muncitorilor, lucru realizat de cei șase deputați ai muncitorilor ⁷.

Iar lichidatorii și Troțki, „grupul celor șapte“ și Troțki, care au făcut să se năruie propriul lor Bloc din august, care au nesocotit toate hotărîrile partidului, care s-au rupt de mișcarea ilegală și de muncitorii organizați, sînt cei mai răi dintre scizioniști. Din fericire, muncitorii au și înțeles acest lucru, și toți muncitorii conștienți își făuresc *în mod efectiv* unitatea lor, luptînd *împotriva* lichidatorilor, care fac totul pentru nimicirea ei.

CAPITALISMUL ȘI PRESA

Cînd hoții se iau la bătaie, întîmplarea e întotdeauna de un anumit folos pentru oamenii cinstiți. Cînd niște „personalități“ ale presei burgheze ajung să se certe între ele, se dezvăluie publicului corupția și manoperele „marilor“ ziare.

N. Snessarev de la „Novoe Vreamea“⁸ s-a certat cu patronii săi; el a delapidat o sumă de bani și a fost dat afară cu scandal. Acum a publicat o „operă“ de 135 de pagini, care are ca titlu „Mirajul ziarului «Novoe Vreamea». Aproape un roman. Petersburg. 1914“. Dîndu-și aere de om „distins“, așa cum se obișnuiește, d-l Snessarev descrie moravurile care s-au statornicit de multă vreme în țările capitaliste din Occident și care pătrund tot mai mult în lumea gazetărească burgheză din Rusia, bineînțeles în condiții care favorizează în mod deosebit tănuirea și impunitatea unor mituiri deosebit de murdare și de mîrșave, manifestările de slugărnice ș.a.m.d.

„Toți s-au deprins, încetul cu încetul, cu un nivel de trai care depășește cu mult mijloacele lor — scrie cu grațioasă naivitate „oropsitul“ de la „Novoe Vreamea“. — Cînd și în ce fel va scăpa societatea de acest fenomen, și dacă va scăpa vreodată, nu se știe. Dar că așa stau astăzi lucrurile, e un fapt îndeobște recunoscut“. Și unul din mijloacele magice care permit să se cheltuiască mai mult decît se cîștigă îl constituie „participarea“ ziarelor burgheze la acordarea de concesiuni. „Se pot cita — povestește fostul colaborator al lui «Novoe Vreamea» — zeci de di-

ferite concesiuni care au fost acordate nu numai datorită unor anumite legături, dar și datorită unor anumite articole apărute în anumite ziare. «Novoe Vreamea», bine-înțeles, nu face excepție». Bunăoară, la d-l Snessarev a venit o dată un reprezentant al companiei londoneze de telegrafie fără fir „Marconi” și i-a propus să întocmească statutele unei societăți rusești cu același nume, precum și un proiect de concesiune în folosul acestei societăți. „Onorariul pentru această osteneală a fost fixat la suma de 10 000 de ruble... și am căzut la învoială”.

Oropsitul Snessarev povestește că nu numai el s-a vândut capitaliștilor pentru acești bani, dar și întreg ziarul „Novoe Vreamea” s-a vândut pentru „campania în favoarea concesiunii”, obținând o reducere de 50% la telegrame și un „locșor” de membru fondator al sus-zisei societăți, cu acțiuni în valoare de 50 000 de ruble.

Capitaliști londonezi — spolierea rușilor — o concesiune obținută de la guvernul rus — participarea presei — corupție generală — posibilitatea de a vinde și cumpăra cu câteva zeci de mii de ruble pe oricine vrei — iată tabloul veridic pe care ni-l înfățișează Snessarev, acest delapidator cu aere de om ofensat.

Întreprinderea ziarului „Novoe Vreamea”, cu un capital de milioane de ruble, începe să decadă. Feciorii lui A. S. Suvorin, ai acestui renegat milionar, cheltuiesc pe chefuri și irosesc milioane. Distinsul ziar trebuie salvat. Intră în scenă „P. L. Bark, administratorul-delegat al băncii Volga-Kama” (p. 85). El îl convinge pe A. S. Suvorin să predea întreprinderea unei societăți ale cărei statute au fost aprobate în august 1911, prin înalt decret; lui A. S. Suvorin i-au revenit 650 din totalul de 800 de acțiuni (fiecare dintre ele în valoare de 5 000 de ruble). La înființarea societății a fost întocmit un bilanț fictiv (p. 97) — ne lămurește d-l Snessarev și adaugă că „un asemenea bilanț a putut fi acceptat la fondarea societății ori de oameni care nu se pricep de loc în materie de cifre, ori de oameni de felul lui Gucikov, adică de oameni care își dau perfect de bine seama cum stau lucrurile, dar care nu urmăresc decât satisfacerea scopurilor lor personale”.

Eroii fondării acestei societăți (a cărei adunare de constituire a avut loc la 10 noiembrie 1911) au fost *Snessarev însuși*, P. L. Bark, V. P. Burenin, octombriștii ⁹ Șubinski, membru al Dumei de stat, feciorașii distinsului renegeat A. S. Suvorin și alții.

Din noiembrie 1911, această prea onorabilă companie a operat cu un zel deosebit. Iar *din 1912* — după cum ne spune oropsitul Snessarev — privilegiul ziarului „*Novoe Vreamea*” de a primi anunțurile băncilor de credit funciar („un venit nu prea mare” : doar 15 000 de ruble pe an, sau „cam așa ceva” !) a devenit o subvenție ; aceasta pentru că, după lege, anunțurile trebuie publicate în cel mai răspîndit ziar. „*Novoe Vreamea*” *nu* era pe atunci cel mai răspîndit ziar, dar el „a făcut uz” („pentru prima oară”, se jură nobilul Snessarev) de influențele sale din culise și de relațiile sale din sferele guvernamentale, pentru ca anunțurile băncilor de credit funciar să-i revină lui. „Luînd în discuție această chestiune, Consiliul de Miniștri, după ezitări destul de serioase, a decis ca anunțurile să fie lăsate ziarului «*Novoe Vreamea*»” (p. 21).

S-a organizat un club al unei societăți artistice-literare, care era „pur și simplu un tripou” (p. 69) ; „colaboratorii ziarului «*Novoe Vreamea*» figurau printre debitorii acestui club cu datorii de mii de ruble. Ele au fost pur și simplu anulate”.

Afaceristul Manus, care s-a îmbogățit la bursă și a strîns prin jaf o avere „de cîteva milioane” (120), desfășoară, cu concursul domnilor Menșikov etc., o campanie în „*Novoe Vreamea*” pentru îndepărtarea ministrului Kokovțov. Puteți să vă închipuiți cîte zeci de mii de ruble a primit fiecare din aceste „personalități” și cîte urmau să mai primească și n-au primit.

Începe un adevărat dans al milioaneilor. Bilanțul lui „*Novoe Vreamea*” se ridică la cinci milioane, din care trei milioane sînt o ficțiune. Se acordă lefuri și onorarii de 2 000—3 000 de ruble *pe lună* unor colaboratori de mîna a doua sau a treia, în timp ce alte sute de mii și milioane de ruble sînt aruncate în vînt. Se fac împrumuturi de sute de mii de ruble la bănci. Domnește o corupție generală.

Se practică prostituția de toate soiurile, atît nelegitimă cît și legitimă, consfințită prin căsătorie. Este implicată lumea bună, înalta societate a Petersburgului ; milionari, miniștri, speculanți de bursă, personalități străine ilustre. Înfloresc tripourile, se practică șantajul sub toate formele. „Nu există nici un fel de convingeri politice“ (p. 36). Peste tot invidie și lucrături. Amfiteatrov și Snessarev provoacă la duel pe un inginer pentru insultă adusă redacției ziarului „Novoe Vreamea“, care a împrășcat cu noroi pe studenți. A. S. Suvorin, care „are o afecțiune deosebită“ pentru Amfiteatrov, dar care „nu poate să renunțe la plăcerea de a-i pricinui unele neplăceri“, lasă să se publice un foileton al lui Burenin care face aprecieri „de prost gust“ la adresa actriței Raiskaia, soția lui Amfiteatrov. Burenin îl înlătură pe Amfiteatrov. Feciorii lui Suvorin fac datorii de sute de mii de ruble.

Deficitul ziarului „Novoe Vreamea“ în 1905 se ridică la 150 000 de ruble.

Comercianții și industriașii din Moscova, înspăimîntați de evenimentele din 1905, dau 100 000 de ruble pentru fondarea unui ziar destinat muncitorilor animați de sentimente patriotice. La rugămintea lor, „Novoe Vreamea“ ia asupra sa organizarea unui asemenea ziar.

Ziarul a dus timp de doi ani „o existență jalnică“, apoi și-a încetat apariția. Sus-zișii comercianți și industriași au pierdut 100 000 de ruble, iar cei de la „Novoe Vreamea“ 150 000 de ruble (61).

Hoți, cocote masculine, scriitori corupți, ziare venale. — Iată cine reprezintă, la noi, „marea presă“. Iată cum arată floarea „înaltei“ societăți. Acești oameni sînt cunoscuți de „toată lumea“, au „pretutindeni“ relații... Nerușinata obrăznicie a moșierilor iobăgiști, care se îmbrățișează pe ascuns cu nerușinata venalitate a burgheziei — iată ce reprezintă „sfînta Rusie“.

UN BURGHEZ RADICAL DESPRE MUNCITORII RUȘI

E folositor câteodată să afli cum ne judecă niște oameni din afară, să știi cum apreciază ei presa noastră muncitorească, syndicatele noastre muncitorești, mișcarea noastră muncitorească ș.a.m.d. Sînt instructive și părerile unor dușmani fățiși sau ascunși, ca și acelea ale unor oameni cu o atitudine imprecisă sau care nutresc „simpatii” imprecise, dacă este vorba de oameni cît de cît inteligenți și informați și care se pricep cît de cît în ale politicii.

Din această ultimă categorie de oameni face parte, fără îndoială, „trudovicul” sau „socialistul-populist”¹⁰, iar dacă e să vorbim drept, din ea face parte și burghezul radical sau democratul burghez care e d-l S. Elpatievski.

Acest publicist este unul dintre cei mai credincioși tovarăși de idei și de luptă ai lui N. K. Mihailovski, pe care îl proslăvesc acum în chip atît de puțîn inteligent „narodnicii de stînga”¹¹, care, împotriva oricărei rațiuni, vor să treacă drept socialiști. D-l S. Elpatievski este un observator atent al vieții mic-burgheze din Rusia și se arată a fi „foarte sensibil” la stările ei de spirit, de care se lasă lesne influențat.

El poate fi considerat drept unul dintre cei mai avansați lichidatori ruși, fiindcă el și cu prietenii lui au proclamat, încă din toamna anului 1906 (vezi numărul, de tristă faimă, din august 1906 al revistei „Russkoe Bogatstvo”¹²), necesitatea existenței unui „partid legal”, au atacat în-gustimea „mișcării ilegale” și s-au apucat să aducă unele îndreptări, în spiritul unui partid deschis, adică legal,

celor mai importante lozinci ale acestei mișcări ilegale. În spusele și în mintea acestor „social-cadeți” (cum *au trebuit* să-i denumească, pe atunci, *pînă și* narodnicii de stînga) stăruie ideea că ceea ce-i împinge spre renegarea mișcării ilegale și proclamarea lichidatoristă a unui „partid deschis” sau a „luptei pentru un partid deschis” este dorința de a merge spre „mase”, de a organiza masele.

În realitate însă, în planul d-lor „socialiști-populiști” nu era nimic altceva decît lașitate mic-burgheză, filistină (față de mase) și credulitate (față de puterea de stat). Din pricina acestui „partid legal” ei au fost, în parte, amenințați că vor fi puși la răcoare, iar unii dintre ei au și fost puși, și în cele din urmă au rămas fără o legătură deschisă și fără nici un fel de legătură cu masele, fără un partid deschis și fără nici un fel de partid. Au rămas ceea ce sînt și lichidatorii noștri, adică un grup de lichidatori-legaliști, un grup de publiciști „independenți” (adică independenți de mișcarea ilegală, dar dependenți ideologicește de liberalism).

Au trecut anii de dezolare, de dezorganizare și destrămare. A început să adie ușurel un alt vîntuleț. Și d-l S. Elpatievski, care este atît de sensibil la stările de spirit ale micii burghezii, scrie, în numărul din ianuarie a.c. al revistei „Russkoe Bogatstvo”, un articol — cu titlul deosebit de sugestiv : „Viața își urmează cursul ei” — în care se ocupă de starea de spirit a diferitelor clase din societatea rusă.

Viața își urmează cursul ei — exclamă narodnicul nostru, lăsînd să i se perinde prin minte diferite congrese, discursul lui Salazkin și afacerea Beilis¹³. În provincie se constată că s-a produs neîndoielnic o înviorare, deși „astăzi n-ai să-l poți deosebi uneori nu numai pe cadetul de dreapta de octombristul de stînga, dar nici pe socialistul-revoluționar și social-democratul” (din rîndurile lichidatorilor, nu-i așa, d-le lichidator narodnic ?) „de cadetul de stînga, dacă stai să-l judeci după tactica locală” (care e, firește, exclusiv legală). „Are loc un fel de regrupare a Rusiei de o parte și de alta a zidului care a despărțit această țară. De o parte s-au strîns nobilimea unită, birocrăția unită, funcționarii

publici și mic-burghezii care într-un fel sau altul «trăiesc din bugetul statului», iar de cealaltă parte se află cetățenii simpli, grosul societății provinciale“.

După cum vedeți, orizontul narodnicului nostru nu e prea larg și analiza lui e destul de superficială : se observă aici aceeași manieră liberală de a opune puterea de stat societății. Despre lupta de clasă din sînul societății, despre burghezie și muncitori, despre prăpastia — din ce în ce mai adîncă — dintre liberalism și democrație e cam greu să spui ceva din punctul de vedere al mic-burghezului provincial.

În privința păturilor țărănești de jos, spune d-l S. Elpatievski, e greu de tras vreo concluzie :

„...Bezna și tăcerea s-au lăsat deasupra satului, unde nu se vede bine și de unde nu se aude bine...“ Mișcarea cooperatistă „a izburit pe neașteptate și a căpătat o largă extindere...“⁴, lupta dintre proprietarii de otruburi * și membrii obștilor... „toate acestea n-au ieșit îndeajuns la iveală“.

„Da, trebuie să recunoaștem că zidul care se ridică, prin eforturile guvernului, între proprietarii de otruburi și membrii obștilor, cu scopul de a dezbinda și fărîmița masa țărănească, se înalță tot mai sus, dar, după cît se pare, la sate n-au apucat încă să se cristalizeze sentimente și stări de spirit care să corespundă așteptărilor guvernului. Ca și pînă acum, dorința de a avea pămînt și speranța de a-l obține e deopotrivă de vie în sufletul unora și al altora, iar dorința de libertate, de «drepturi», care înainte era umbrită de «pămînt», devine, pe cît se pare, tot mai vie și mai imperioasă“.

Și, spre sfîrșit, acest cronicar al vieții cotidiene ruse, după ce constată că „tocmai cercurile de dreapta repetă acum cu încăpăținare cuvîntul revoluție“, că aceste cercuri „s-au speriat de-a binelea și că ele se așteaptă într-adevăr la un conflict, fiind convinse că nu poate fi evitată catastrofa“ — ne spune următoarele despre muncitori :

„Nu este cazul să vorbesc aici despre muncitorii organizați. În cazul lor nu ești nevoit să procedezi pe dibuite cînd vrei să tragi concluziile necesare; în cazul lor totul este limpede și vizibil pentru toată lumea. Acolo părerile sînt destul de bine statornicite, acolo nu există nu-

* — otrub — lot tîlat din pămîntul obștii și dat în proprietate individuală lăranului în anii 1906—1917. — Nota trad.

mai dorințe și speranțe, ci și revendicări întărite prin impulsuri de voință, — nu prin izbucniri spontane, ci prin metode sistematizate și îndeajuns de temeinic elaborate... (punctele de suspensie aparțin d-lui Elpatievski). Și nu încapе îndoială că părerile, dorințele și așteptările din acest mediu organizat se infiltrează în cel rural, din care provine”.

Astea au fost scrise de un om care n-a fost (niciodată marxist și care a stat întotdeauna la o parte de „muncitorii organizați”. Și această apreciere, făcută *de un om din afară*, este cu atît mai prețioasă pentru muncitorii conștienți.

D-l Elpatievski, unul dintre conducătorii „cei mai avansați” ai lichidatorismului, ar trebui să reflecteze asupra însemnătății pe care o prezintă starea de lucruri pe care a fost nevoit s-o recunoască aici.

În primul rînd, printre *care* muncitori „sînt destul de precis statornicite părerile” și „destul de temeinic elaborate și sistematizate metodele”? *Numai* printre adversarii lichidatorismului (fiindcă la lichidatori domnește un haos total în păreri și metode), *numai* la cei care n-au părăsit în mod laș și în mare pripă mișcarea ilegală. *Numai* la ei, într-adevăr, „*totul este limpede și vizibil pentru toată lumea*”. Pare paradoxal, dar asta-i realitatea : e haos în rîndurile celor care tînjesc după un „partid legal”, — „totul e limpede și vizibil pentru toată lumea”, „părerile sînt destul de bine statornicite și metodele sînt îndeajuns de temeinic elaborate” numai la partizanii mișcării „ilegale”, la cei ce păstrează cu fidelitate poruncile acestei mișcări ilegale, despre care se spune că este strîmtă și anchilozată (vezi „Nașa Zarea”, „Luci”, „Novaia Raboceaia Gazeta”, „Severnaia Raboceaia Gazeta”).

Primul dintre cei care au zămislit lichidatorismul (D-l Elpatievski, șeful celor de la „Russkoe Bogatstvo”) a fost și primul care i-a semnat sentința de moarte, i-a citit „prohodul” la mormînt.

Se prea poate ca d-l Elpatievski să nu-și dea seama de acest lucru, însă problema ridicată de el depășește cu mult limitele capacității de discernămint a diferiților politicieni.

Al doilea fapt, și cel mai important. De ce în una din perioadele cele mai tulburi și mai grele din istoria Rusiei, și anume în aceea care e cuprinsă între anii 1908 și 1913, dintre *toate* clasele poporului rus numai proletariatul nu merge „pe dibuite“ ? De ce numai la el „totul este limpede și vizibil pentru toată lumea“ ? De ce din marea dezagregare ideologică, din destrămarea și oscilările de ordin programatic, tactic și organizatoric și de alt ordin — care se pot găsi și la liberali, și la narodnici, și la pseudomarxiștii din rîndurile intelectualilor —, el iese cu „părerii destul de bine statornicite“, cu „metode sistematizate și îndeajuns de temeinic elaborate“ ? Nu numai pentru că aceste părerii au fost statornicite și aceste metode au fost elaborate de mișcarea ilegală, ci pentru că există profunde cauze sociale, există condiții economice, există factori care acționează din ce în ce mai puternic cu fiecare nouă verștă de cale ferată, cu fiecare pas înainte al comerțului, al industriei, al capitalismului la orașe și la sate, factori care fac să crească, să se întărească, să se călească proletariatul, să-și strîngă rîndurile și îl ajută să nu meargă *în urma* micului-burghez, să nu oscileze ca el, să nu renege în chip laș mișcarea ilegală.

Cine va reflecta asupra celor spuse aici își va da seama de imensul prejudiciu pe care-l pricinuiesc încercările de „a contopi“ într-un singur partid elementele înaintate ale clasei muncitorilor salariați și țărănimea mic-burgheză, care în mod inevitabil se arată șovăielnică și nestatornică.

ÎNVAȚĂMINTE POLITICE

Cu cîtva timp în urmă, Consiliul de Stat a respins proiectul de introducere a limbii polone în viitoarea auto-administrare a Poloniei. Acest vot, care a fost dat împotriva voinței șefului guvernului, ne explică multe în ce privește clasele cîrmuitoare din Rusia și „particularitățile“ de organizare și de autoadministrare ale statului nostru.

În paginile presei a fost deja dată la iveală lunga poveste a problemei limbii polone în autoadministrarea Poloniei. De multă vreme, încă din 1907, moșierii ruși de la cîrma țării au dus tratative în această privință cu înalta aristocrație poloneză. Ei au căutat să ajungă la o înțelegere măcar în ce privește condițiile unei oarecare colaborări sau pur și simplu ale unei conviețuiri relativ pașnice între ultrareacționarii ruși și cei polonezi, — toate acestea făcîndu-se, bineînțeles, numai și numai din dorința de a satisface interesele „culturii naționale“.

Cultura națională poloneză a fost apărată de moșierii polonezi, care cereau să li se acorde autoadministrare (în loc de autonomie) și dreptul de a folosi limba polonă. Cultura națională rusă a fost apărată de moșierii velicoruși, care au pus drept condiții (căci ei stăpîneau totul, și ca atare nu trebuiau să ceară) supremația ei și dezlipirea de Polonia a regiunii Holm, care e „rusească“. În trecut fie zis, ambele părți au încheiat o tranzacție *împotriva* evreilor, care au fost, de la bun început, reduși la „*numerus clausus*“, pentru ca Polonia să nu rămîină în urma Rusiei

în ce privește atîțările huliganice împotriva evreilor și asupra lor.

După cum se anunță, aceste tratative cu aristocrația poloneză, cu moșierii-magnați din Polonia au fost conduse personal de Stolîpin. Stolîpin a făcut promisiuni, au fost depuse proiecte. Dar... regiunea Holm a fost dezlipită, în timp ce folosirea limbii polone în autoadministrarea Poloniei a fost respinsă de Consiliul nostru de Stat. Cauza lui Stolîpin a fost apărută cu „credință și devotament“ de Kokovțov, dar el n-a ajuns la nici un rezultat. N-a fost sprijinit de membrii de dreapta ai Consiliului de Stat.

Iată încă un acord, deși era de mică importanță, care a fost „rupt“. Gucikov a spus de curînd, în numele burgheziei din întreaga Rusie, că aceasta a încheiat un acord tacit cu guvernul contrarevoluției, în sensul ca ea „să-l sprijine în schimbul unor reforme“. Sprijinul a fost acordat, dar reformele nu au fost introduse.

În exemplul dat de noi aici, nu burghezia și nici opoziția, ci moșierii de cel mai pur sînge au încheiat și ei un acord tacit: facem „noi“ un pas spre Stolîpin, și ni se acordă autoadministrarea și dreptul de a folosi limba polonă. Pasul l-au făcut, dar dreptul de a folosi limba polonă nu l-au obținut.

Din acest mic exemplu se pot trage bogate învățăminte politice. Lupta dusă de naționalități se transformă, sub ochii noștri, într-o tranzacție încheiată de clasele dominante a două națiuni, cu condiția asuprașii speciale a unei a treia națiuni (a celei evreiești). Să nu uităm că toate clasele dominante, nu numai moșierii, dar și burghezia, chiar cea mai democratică, procedează în felul acesta.

Adevărata organizare și guvernare a Rusiei ni se dezvăluie în esența ei de clasă: moșierii comandă, hotărăsc și dispun. Atotputernicia acestei clase este nemăsurată. Ea nu „permite“ burgheziei decît... să încheie acorduri pe care după aceea le rupe.

Dar nu numai atît. Se constată că și în cadrul clasei dominante acordurile „sînt rupte“ cu o ușurință neobișnuită,

extraordinară. Aceasta este o trăsătură prin care Rusia se deosebește de celelalte state cu caracter de clasă, și ea constituie specificul nostru, care face ca probleme pe care Europa le-a rezolvat încă de acum 200 sau 100 de ani să rămână la noi nerezolvate.

„Prosvetzenie” nr. 3
din martie 1914
Semnat : V. I I I N .

Se tipărește după textul
apărut în revistă

PROIECT DE LEGE
CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI
A NAȚIUNILOR ¹⁴

Tovarăși,

Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a hotărît să prezinte în Duma a IV-a de stat proiectul de lege cu privire la înlăturarea îngrădirilor în drepturi ale evreilor și ale celorlalți „alogeni“, pe care îl prezentăm mai jos.

Acest proiect prevede înlăturarea tuturor îngrădirilor de ordin național îndreptate împotriva tuturor națiunilor : a evreilor, polonezilor etc. Dar el vorbește deosebit de amănunțit despre îngrădirile impuse evreilor. Motivul este ușor de înțeles : nici o naționalitate din Rusia nu este atât de asuprită și de prigonită ca cea evreiască. Antisemitismul prinde rădăcini tot mai adânci în rîndul păturilor avute. Muncitorii evrei gem sub apăsarea unui dublu jug : și ca muncitori și ca evrei. În ultimii ani, prigoana împotriva evreilor a căpătat proporții nemaiîntîlnite. Este de ajuns să amintim pogromurile evreiești și afacerea Beilis.

În aceste condiții, marxiștii organizați trebuie să acorde problemei evreiești atenția cuvenită.

Se înțelege de la sine că problema evreiască poate fi rezolvată în mod serios numai o dată cu problemele fundamentale care stau la ordinea zilei în Rusia. E de la sine înțeles că nu ne așteptăm ca Duma a IV-a, în care predomină naționaliștii-purișkeviști, să anuleze îngrădirile impuse evreilor și celorlalți „alogeni“. Dar clasa muncitoare

e datoare să-și spună cuvîntul. Și cu deosebită tărie trebuie să protesteze împotriva asupririi naționale muncitorii *ruși*.

Publicăm proiectul nostru de lege, în speranța că muncitorii evrei, polonezi și cei aparținînd celorlalte naționalități asuprite își vor spune părerea despre el și, dacă vor socoti necesar, vor face propuneri de modificare.

Totodată, sperăm că muncitorii ruși vor sprijini cu deosebită energie, prin declarațiile lor etc., proiectul nostru de lege.

La acest proiect vom anexa, potrivit art. 4, o listă separată cu regulamentele și legile ce urmează să fie abrogate. Această anexă va cuprinde aproape 100 de legi de acest fel, care privesc numai pe evrei.

PROIECT DE LEGE PENTRU ÎNLĂTURAREA
TUTUROR ÎNGRĂDIRILOR DREPTURILOR EVREILOR
ȘI, ÎN GENERE, A TUTUROR ÎNGRĂDIRILOR LEGATE
DE ORIGINEA SAU DE APARTENENȚA
LA O NAȚIONALITATE, ORICARE AR FI EA

1. Cetățenii aparținînd tuturor naționalităților care locuiesc pe teritoriul Rusiei sînt egali în fața legii.

2. Nici un cetățean al Rusiei, fără deosebire de sex sau de confesiune, nu poate fi îngrădit în drepturile sale politice, și în genere în nici un fel de drepturi, pe temeiul originii sale sau al apartenenței la o naționalitate, oricare ar fi ea.

3. Se abrogă toate legile de orice fel, toate regulamentele provizorii, toate notele inserate în legi etc. care prevăd îngrădiri pentru evrei, în orice domeniu al vieții sociale și de stat. Se abrogă art. 767, vol. IX, în care se spune că „evreii sînt supuși legilor generale în toate cazurile *în care nu s-au stabilit reguli speciale pentru ei*”. Se anulează îngrădirile de orice fel impuse evreilor în ceea ce privește dreptul de domiciliere și deplasare, dreptul la învățătură, dreptul de a ocupa funcții de stat și publice, drepturile electorale, serviciul militar, dreptul de a dobîndi și închiria bunuri

imobile la orașe, la sate etc. ; se abrogă toate îngrădirile impuse evreilor în ceea ce privește exercitarea profesiunilor libere etc. etc.

4. La legea de față se anexează o listă a legiuirilor, dispozițiilor, regulamentelor provizorii etc. care prevăd îngrădiri de drepturi pentru evrei și care urmează să fie abrogate.

„Puti Pravdi” nr. 48
din 28 martie 1914

Se lipărește după textul
apărut în ziar

SALARIILE MUNCITORILOR AGRICOLI

Se știe că din 1905 și pînă azi salariile din industrie au sporit *cu circa douăzeci la sută*.

Prima încercare de a studia aceeași chestiune în ce privește salariile *muncitorilor agricoli* a fost făcută într-o broșură, recent apărută, a lui I. Drozdov : „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din anii 1905—1906“ (Petersburg, 1914, ed. „M. I. Semenov“, prețul 50 de copeici). Să vedem care sînt principalele concluzii ale acestei interesante lucrări.

Salariul mediu pe zi al muncitorului agricol din Rusia europeană era :

		copeici	in %
Media pe anii	1902—1904	64,0	100,0
„ în anul	1905	64,8	101,2
„ „	1906	72,0	112,5
„ „	1907	73,1	114,2
„ „	1908	72,4	113,1
„ „	1909	75,8	118,4
„ „	1910	76,6	119,6

Din aceste date se vede că cea mai mare sporire a salariilor a avut loc tocmai în 1906, adică în anul cînd influența mișcării din 1905 trebuia să se manifeste în modul cel mai vizibil.

Așadar, începînd din anul 1905 s-a putut da un impuls în direcția sporirii salariilor, extrem de coborîte, ale munci-

torilor agricoli ! Că această sporire e totuși departe de a fi suficientă se vede dintr-o comparaire a salariului în bani cu prețul grânelor. Autorul broșurii a făcut o asemenea comparație : a luat salariile în bani ale muncitorilor agricoli — arătate de noi mai sus — și le-a exprimat în grâne (secară) la prețurile locale medii. A reieșit că salariul, exprimat în grâne, a scăzut de la 0,93 puduri în anii 1902—1904 la 0,85 puduri în 1905 și 0,91 puduri în 1906.

Cu alte cuvinte, cu salariul lui pe o zi muncitorul agricol din Rusia a putut să cumpere 0,93 puduri de secară în anii 1902—1904 și numai 0,91 puduri în 1906. Se înțelege că, fără impulsul care a avut loc în anii 1905 și 1906, scăderea salariului *real* ar fi fost și mai mare.

Repartizate pe ani, salariile indică oscilări însemnate, în funcție de recoltă și de alte cauze : bunăoară, din 1905 și pînă în 1907 salariile au crescut, deși foarte neregulat, apoi în 1908 (anul celei mai întunecate reacțiuni) ele *scad*, pentru a crește din nou cu puțin în anii 1909 și 1910.

Date fiind oscilările pe care le înregistrează salariile în diferiți ani luați în parte, nu trebuie făcută comparație între diferiți ani, ci între diferite decenii. D-l Drozdov a făcut o asemenea comparație și a stabilit că în deceniul 1891 — 1900 salariul mediu al muncitorului agricol din Rusia europeană era de 55,08 copeici, iar în deceniul următor (1901—1910) el era de 69,18 copeici. Sporul este de 25,5%

Aceasta înseamnă că cele *trei milioane* de muncitori agricoli din Rusia (cifră, fără îndoială, simțitor micșorată față de cea reală) au reușit să obțină o majorare de salarii în valoare de circa 80 000 000 de *ruble pe an*, chiar dacă nu socotim decît două sute de zile lucrătoare pe an.

Este adevărat că în aceeași perioadă prețurile la articolele de consum au crescut în medie cu 20,5%. Înseamnă deci că sporirea *reală* a salariului sau sporirea salariului real a fost destul de mică. Exprimînd în grâne salariul în bani pe o zi, autorul obține pentru perioada deceniului revoluționar, în comparație cu cel prerevoluționar, o creștere de numai 3,9%. Prin urmare, toate eforturile lor le-au dat muncitorilor posibilitatea să-și mențină salariile

la nivelul lor anterior și să obțină o sporire cu *totul neînsemnată*.

În schimb, comparînd schimbările intervenite în salariile muncitorilor cu cele intervenite în *prețurile pămîntului* în cursul aceluiași două decenii, constatăm că are loc o creștere *uriasă* a veniturilor *domnilor moșieri*. A cumpăra pămînt înseamnă a cumpăra *venitul* pe care-l aduce pămîntul, înseamnă a cumpăra *rentă*; de aceea prețul pămîntului reprezintă rentă capitalizată. Și acum vedem că prețul mediu al unei deseatine s-a urcat, în cele două decenii sus-menționate, de la 69,1 la 132,4 ruble, *adică a devenit aproape de două ori mai mare!*

Salariile milioaneilor de muncitori salariați au sporit cu o *pătrime*. Veniturile moșierilor au devenit *de două ori* mai mari. Creșterea salariilor muncitorilor salariați abia reușește să țină pasul cu urcarea prețurilor la articolele de consum. Iar creșterea veniturilor moșierești este de cinci ori mai rapidă decît aceea a prețurilor la produse. Proprietarii de pămînt și *gospodarii* înstăriți din rîndurile țărănilor se îmbogățesc tot mai mult.

Totodată trebuie avut în vedere că creșterea rentabilității pămîntului și urcarea prețurilor la produsele agricole duc la o adîncire continuă și inevitabilă a prăpastiei de clasă dintre burghezul de la sate și proletarul de la sate, între *proprietarul* (chiar dacă „muncește” și el) și muncitorul salariat. De aceea, cine spune țărănilui „muncitor”: în societatea capitalistă, mica ta gospodărie nu te va scăpa de sărăcie și de nevoi, salvarea ta stă *numai* în unirea cu muncitorii salariați, acela spune adevărul. Iar dacă cineva, asemenea „narodnicilor” de la noi, se apucă să apere interesele *gospodăriei* „bazate pe muncă proprie” și declară că mica gospodărie este viabilă în societatea capitalistă, înseamnă că sprijină năzuințele burgheze, „sufletul” burghez al micului proprietar, iar nu sufletul lui proletar, înseamnă că vorbește ca un burghez.

MUNCITORII LETONI DESPRE SCIZIUNEA DIN FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMĂ

Muncitorii care citec presa lichidatoristă știu cât de des se laudau lichidatorii ruși că muncitorii marxiști letoni sînt de partea lor. Și atunci cînd au provocat sciziunea în fracțiunea social-democrată din Dumă, lichidatorii s-au referit, de asemenea, în mod stăruitor la atitudinea letonilor. Nimeni, scriau ei, nu se va încumeta să-i acuze pe muncitorii letoni social-democrați că contestă necesitatea „mișcării ilegale“, și iată că pînă și acești muncitori letoni sînt de partea noastră.

Cine era bine informat asupra situației nu se îndoia că lichidatorii... se abat de la adevăr. Atunci cînd chestiunea „grupului celor șase“ și a „grupului celor șapte“ a fost luată în discuție de muncitorii letoni, aceștia, în marea lor majoritate, s-au pronunțat în favoarea „grupului celor șase“. În „Pravda“¹⁵ au fost publicate zeci de rezoluții, adoptate de sute și sute de muncitori letoni social-democrați și de o serie întregă de grupuri din Riga, Mitava, Libava și din alte centre, care au aprobat poziția pe care s-au situat cei 6 deputați muncitori. După Petersburg, cel care a răspuns cu mai multă însuflețire a fost Riga, acest important centru muncitoresc al letonilor. Rezoluțiile adoptate de majoritatea covârșitoare a muncitorilor din Riga erau pătrunse de un profund atașament față de ideile marxismului consecvent și vădeau cea mai sinceră indignare împotriva lichidatorismului.

Un lucru este însă adevărat : pentru lichidatori și pentru „grupul celor șapte“ deputați ai lor au pledat cu multă

înflăcărare „vîrfurile“ letone. În ziarul leton, care era pe atunci condus de lichidatori, au fost publicate articole îndreptate împotriva „grupului celor șase“, și, prin tonul lor scandalos și prin conținutul lor lichidatorist, ele nu erau mai prejos de cele publicate de ziarul lichidatorilor ruși care apărea la Petersburg.

Este adevărat că doar un număr cu totul neînsemnat de *muncitori* letoni au sprijinit campania lichidatoristă. Dar organul „de conducere“ era de partea lichidatorilor. Și aceștia au continuat să vorbească „în numele“ proletariatului leton organizat...

Dar iată că n-a trecut multă vreme, și s-au întrunit reprezentanții tuturor muncitorilor marxiști letoni¹⁶. Chestiunea sciziunii din sînul fracțiunii social-democrate din Dumă a constituit, cum era și firesc, un punct deosebit de important. Lichidatorii „de la conducere“ au făcut tot ce a fost posibil și imposibil pentru a sprijini „grupul celor șapte“ sau măcar pentru a mușamaliza chestiunea. Dar, vai, n-au reușit. Prin reprezentanții lor oficiali, muncitorii social-democrați letoni au adoptat următoarea rezoluție (pe care o redăm textual, doar cu unele schimbări inevitabile¹⁷):

Cu privire la sciziunea din sînul fracțiunii social-democrate din Duma de stat.

— „Reprezentanții tuturor muncitorilor marxiști letoni își exprimă regretul lor profund pentru sciziunea care s-a produs în sînul fracțiunii social-democrate din Duma de stat și consideră că această sciziune este o urmare inevitabilă a sciziunii care există în afara fracțiunii, în rîndurile marxiștilor din Rusia.

Ei subliniază că unitatea fracțiunii este necesară și consideră că această unitate poate fi îndeplinită:

1) dacă la baza unificării sînt puse hotărîrile care au fost adoptate, înainte de sciziunea întregului * marxist, de către instanțele lui superioare: *programul întregului marxist, statutul lui, hotărîrile de la*

* Aici și în alte locuri, Lenin folosește cuvîntul „întregul“ în sensul de „întregul partid“. — *Nota red.*

Londra, hotărârile din decembrie 1908 și din ianuarie 1910 ale reprezentanței marxiștilor din întreaga Rusie;

2) *dacă vor găsi un asemenea mod de activitate comună, care să garanteze drepturile minorității în sinul fracțiunii.*

Muncitorii marxiști letoni însărcinează organul lor de conducere să sprijine toate încercările de unificare care sînt conforme cu vederile expuse în această rezoluție“.

Acesta este cuprinsul rezoluției. După cum vedeți, esențialul îl constituie faptul că stabilește ca o condiție obligatorie pentru unificare recunoașterea *vechiului* întreg marxist. Cu cei care nu recunosc programul, statutul și hotărârile din anii 1907, 1908 și 1910¹⁸ nu este cu putință să se ajungă la unitate. Așa au spus muncitorii letoni. Și în aceasta constă importanța deosebită a rezoluției adoptate de reprezentanții muncitorilor marxiști letoni.

La congresul letonilor s-au manifestat, fără îndoială, cu destulă tărie și tendințe împăciuitoare. Letonii n-au vrut să declare direct și pe față grupului lichidatorist din Dumă că este un grup de scizioniști, care încalcă voința muncitorilor, și că este dator să-și depună mandatele de deputați ai Dumei. Și ei n-au vrut să facă acest lucru pentru că minoritatea letonă nu merge atît de departe ca lichidatorii ruși și pentru că la letoni continuă să existe unele speranțe în ce privește posibilitatea unei împăcuiri cu fracțiunea Ciheidze.

În orice caz însă, muncitorii letoni au formulat *condiții* clare și precise pentru înfăptuirea unității.

Și într-adevăr, cum se rezolvă, din punctul de vedere al rezoluției letone, chestiunile controversate care au dus la scindarea fracțiunii?

Letonii cer, în primul rînd, recunoașterea programului. Asta înseamnă că ei *condamnă* faimoasa „autonomie cultural-națională“, care a fost revendicată de la tribuna

Dumei. Căci programul a respins în mod oficial această revendicare, și chiar lichidatorul L. Martov a recunoscut că „autonomia cultural-națională” nu prea se împacă cu programul. Pentru ca unitatea să devină posibilă, trebuie ca lichidatorii să renunțe la revendicarea autonomiei cultural-naționale. Acesta este sensul răspunsului dat de letoni în prima chestiune controversată.

Apoi este controversată chestiunea primirii în fracțiune a deputatului Jagiello. *Cum* rezolvă muncitorii letoni această controversă? Ei spun: vezi hotărîrea din decembrie 1908. Deschidem documentul respectiv, ne uităm și citim:

— „Despre unificarea cu «levița»-P.P.S.

— Ascultînd propunerea făcută de tovarășii menșevici în legătură cu unificarea cu «levița»-P.P.S., reprezentanța marxiștilor din întreaga Rusie trece, fără dezbateri, la ordinea de zi”. (Vezi darea de seamă, p. 46.)

Chestiunea e clară. Hotărîrea din 1908 a reprezentanței n-a vrut să audă de nici un fel de unificare cu partidul lui Jagiello. Lichidatorii *au încălcat* această hotărîre. Prin urmare, ei trebuie să revină asupra hotărîrii lor scizioniste cu privire la Jagiello.

Mai departe, letonii cer să fie recunoscute, în genere, toate hotărîrile de ordin principial adoptate în decembrie 1908 și în ianuarie 1910. Ce hotărîri sînt astea și cum caracterizează ele lichidatorismul? Deschidem documentele respective și citim:

— „Constatînd că într-o serie de localități se observă că o parte dintre intelectualii din partid încearcă să lichideze «mișcarea ilegală» și s-o înlocuiască printr-o uniune amorfă în cadrul legalității cu orice preț, chiar dacă această legalitate ar fi cumpărată cu prețul unei renunțări vădite la programul, tactica și tradițiile întregului marxist, ... *consideră că este necesar să se ducă cea mai hotărîată luptă împotriva încercărilor lichidatoriste* și cheamă pe toți activiștii cu adevărat marxiști, fără deosebire de fracțiune sau orientare, să opună cea mai energică împotrivire acestor încercări”.

Așa a fost condamnat lichidatorismul în hotărârile din 1908 (vezi p. 38 a dării de seamă). Letonii au cerut recunoașterea acestor hotărâri.

Urmează apoi hotărârile din ianuarie 1910. În ele citim : — „Condițiile istorice ale mișcării social-democrate în epoca contrarevoluției burgheze generează în mod inevitabil, *ca o manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*, ...negarea necesității partidului ilegal, diminuarea rolului și importanței lui, încercările de a restrânge sarcinile programatice și tactice și lozincile întregului marxist“.

Așa a fost condamnat lichidatorismul în hotărârile din 1910. Letonii au cerut lichidatorilor să recunoască și aceste hotărâri.

Rezoluția propusă la întrunirea reprezentanților muncitorilor letoni a fost adoptată *în unanimitate*. Nici lichidatorii letoni care au fost de față n-au îndrăznit să voteze împotriva ei. Ei au primit o lecție destul de instructivă din partea muncitorilor letoni, care respectă „mișcarea ilegală“, care recunosc hotărârile vechiului întreg marxist. A vota împotriva acestei rezoluții însemna a arunca o sfidare tuturor proletarilor letoni și a pierde ultimii adepți din rîndurile muncitorilor.

Aceasta este hotărârea adoptată de muncitorii letoni (au fost reprezentați peste 3 000 de muncitori organizați).

Într-o formă cît se poate de politicoasă, fără nici un fel de asprime, dar cu dîrzenie și hotărîre, muncitorii letoni s-au adresat fracțiunii Ciheidze cu următoarele cuvinte :

— Vreți unitate ? Atunci faceți bine și recunoașteți cele mai importante hotărâri ale vechiului întreg marxist, încetați să mai încălcați programul și hotărârile din anii 1908—1910, lepădați-vă de cei care au renegat „mișcarea ilegală“, într-un cuvînt situați-vă pe poziții marxiste.

Ultima organizație cu adevărat muncitorească în numele căreia a încercat să vorbească fracțiunea Ciheidze a întors

spatele acestei fracțiuni. Alături de cei șapte deputați care oscilează spre lichidatorism au mai rămas — după cum era și de așteptat — doar un mănunchi de lichidatori. Tot ce este proletar s-a îndepărtat sau se îndepărtează de ei :

O fracțiune fără muncitori — iată ce reprezintă fracțiunea lichidatoristă din Dumă.

Acum, după hotărîrea luată de letoni, nu mai încap nici o îndoială în această privință.

„Puli Pravdi” nr. 50
din 30 martie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DEMASCAREA FICȚIUNII BLOCULUI „DIN AUGUST“

Acum mai bine de un an și jumătate, în august 1912, s-a produs un eveniment care are o însemnătate destul de mare în istoria mișcării muncitorești din Rusia. În ajunul alegerilor pentru Duma a IV-a de stat, lichidatorii „s-au unit“, după cum spun ei, cu reprezentanții diferitelor curente, participanți la Conferința din august, vrînd astfel să dovedească că nu sînt cîtuși de puțin lichidatori, că n-au lichidat și nu lichidează nimic, că „unitatea“ între ei și organizațiile marxiste vădit muncitorești, serioase, nefictive, este perfect posibilă.

Controversa dintre lichidatori și adversarii lor a fost mutată, de către această Conferință din august, pe un alt plan: de data asta nu se punea numai chestiunea dacă teoria și tactica lichidatorilor sînt juste, ci și chestiunea dacă vorbele lichidatorilor sînt confirmate sau dezmințite de *propria lor* practică. Este această Conferință *a lor* din august o ficțiune, o prefăcătorie, o înșelătorie, un balon de săpun, sau reprezintă un lucru serios, un pas sincer, ceva real, care dovedește că e *posibilă* o îndreptare a lichidatorilor?

Așa se punea problema.

Prin faptele lor, prin experiența Conferinței lor din august, lichidatorii trebuiau să dea un răspuns în această chestiune.

Acum acest răspuns a fost dat de singura grupare marxistă mai importantă, și anume de marxiștii letoni, pe care *toate* curente și fracțiunile, fără excepție, îi recunosc

drept marxiști care nu încalcă hotărârile partidului și care au făcut *ei înșiși* faimoasa experiență din august. Ni se comunică, din surse bine informate, că adunarea celor mai înalți reprezentanți ai marxiștilor letoni organizați din Rusia și-a încheiat lucrările. Nimeni, nici un curent și nici o fracțiune n-a contestat caracterul de instanță supremă al acestei adunări a reprezentanților marxiștilor letoni organizați; dimpotrivă, la lucrările ei au luat parte nu numai împuterniciți și delegați autorizați ai majorității muncitorilor din Rusia (ai antilichidatorilor), *dar și ai lichidatorilor*, ai organului lor de conducere, creat de Conferința din august, ai Bundului¹⁹ și ai „leviței“-P.P.S.²⁰

Experiența, de un an și jumătate, a blocurilor și instituțiilor create de Conferința din august a fost analizată și caracterizată, sub toate aspectele, chiar de către aceia care au făcut ei înșiși această experiență și care au încercat să-i ajute pe lichidatori să se debaraseze de lichidatorism.

Și la ce rezultat a dus această discuție și această caracterizare?

„...*Încercarea făcută de împăcitoriști de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (Conferința din august 1912) — se arată în hotărîrea adoptată de marxiștii letoni organizați — s-a dovedit zadarnică, iar unificatorii au ajuns ei înșiși într-o stare de dependență ideologică și politică față de lichidatori...*”

Aceasta este o hotărîre oficială a unei adunări imparțiale de marxiști, și ea înseamnă o demascare completă și definitivă a ficțiunii Blocului din august!

Ceea ce am spus noi, timp de doi ani de zile, și ceea ce au tăgăduit lichidatorii, jurîndu-se pe toți sfinții și proferînd o droaie de injurii la adresa noastră, este astăzi dovedit și recunoscut în mod oficial de *înșiși participanții* la Conferința din august, de membrii Blocului din august și ai organului său de conducere.

Marxiștii letoni organizați au recunoscut în mod oficial că „în centrul luptei dinăuntrul partidului se află, în ul-

timii cinci ani, problema curentului lichidator“, care a fost condamnat de mult de întreg partidul, și că reprezentanții lor, al letonilor, *este rechemat* din organul de conducere al Blocului din august, deoarece acest organ (după cum se spune în hotărârea adoptată de marxiștii letoni) „*nu s-a delimitat de lichidatori*“.

Evenimentele, prin urmare, au demascat pentru a nu știu câta oară pe lichidatori și au dovedit astfel cu prisosință că noi am avut dreptate. Am avut dreptate când am spus că Conferința din august este o ficțiune, o înșelătorie, o *manevră electorală* obișnuită (în partidele și grupările mic-burgheze). Lichidatorii n-au îndrăznit să se prezinte în alegeri cu steagul lor, să-și apere cinstit convingerile, ci s-au pitit în dosul Blocului din august, bătându-se cu pumnii în piept și jurându-se că ei nu vor să lichideze nimic.

Letonii au demascat înșelătoria.

Și trebuie remarcat că acești letoni au fost și au rămas pe o poziție *neutră*: ei sînt atît de neutri, încît au hotărît să nu stabilească legături organizatorice cu nici o parte din marxiștii organizați din Rusia. Demascarea ficțiunii Blocului din august și a mascaradei electorale a lichidatorilor prezintă o importanță cu atît mai mare, cu cît pornește de la niște organizații *neutre*.

Vom mai avea prilejul nu o dată să ne ocupăm de hotărârile marxiștilor letoni, care au dovedit încă o dată cîtă dreptate aveam noi când spuneam că este posibilă o unitate a muncitorilor marxiști din Rusia, numai dacă e îndreptată *împotriva* lichidatorilor. În încheiere, ținem să relevăm aici o singură hotărâre, deosebit de importantă, în problema aplicării principiului național într-o organizație marxistă.

Marxiștii letoni sînt și ei muncitori ai unei națiuni asuprite, care nu se bucură de drepturi depline, și activează și ei în centre a căror populație are o compoziție națională foarte pestriță. La Riga, bunăoară, ei au de-a face cu un proletariat german, rus, leton, evreiesc, lituanian. Și experiența dobîndită de ei în decurs de ani de zile i-a convins pe deplin pe marxiștii letoni de justetea principiului *unității internaționale* a organizațiilor locale ale clasei muncitoare.

„...În fiecare oraș — se arată în hotărîrea adoptată de marxiștii letoni — trebuie să se afle o organizație unică a proletarilor marxiști, care să se călăuzească în activitatea sa după principiile stabilite de Congresul de la Stockholm și să țină seama de comentariile Conferinței generale din 1908 a marxiștilor din Rusia”.

Se știe că în aceste comentarii se condamnă în mod categoric principiul federației. Nu o federație a organizațiilor muncitorești naționale, ci o unitate internațională, o organizație unică, în a cărei activitate să fie folosite toate limbile vorbite de proletariatul local.

Acesta este singurul principiu just, marxist. Aceasta este singura ripostă, conformă cu socialismul, ce trebuie dată mic-burghezilor naționaliști, care caută să provoace o *sciziune națională* în rîndurile proletariatului. Aici este exprimată cerința de a aduce la îndeplinire o hotărîre a întregului partid, care a fost și este încălcată în modul cel mai flagrant de către Bund.

Se apropie falimentul manevrei prin care lichidatorii și bundiștii, provocînd ei înșiși sciziunea și sforțîndu-se totodată să strige mai tare decît toți că ei sînt pentru „unitate”, au căutat să înșele masele de muncitori. Hotărîrea marxiștilor letoni care se mențin într-o poziție neutră față de lupta noastră, a rușilor, arată în mod convingător tuturor muncitorilor că *unitatea* poate și trebuie să fie făurită în mod efectiv numai prin lupta împotriva scizioniștilor, care refuză să îndeplinească vechea și permanenta cerință, formulată de întregul partid, de a se renunța la lichidatorism și la separarea organizațiilor muncitorești după criteriul național.

„Puti Pravdi” nr. 50
din 30 martie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎNCĂ O NIMICIRE
A SOCIALISMULUI ²¹

Publicat în martie 1914,
în revista „Sovremennîi Mir” nr. 3
Semnat : V. I l i n

Se tipărește după textul
apărut în revistă

De furtunoasa epocă a anului 1905 nu ne despart nici zece ani, și totuși schimbarea care s-a produs în acest scurt răstimp în Rusia pare uriașă. Dintr-o țară patriarhală, Rusia s-a transformat, parcă dintr-o dată, într-o țară capitalistă modernă. Unul dintre ideologii vechii Rusii, L. N. Tolstoi, a exprimat acest lucru într-o caracteristică tiradă tragicomică, în care se plîngea că poporul rus „a învățat uimitor de repede să facă revoluție și parlamente”²².

Se înțelege că această „bruscă” transformare a Rusiei într-o țară burgheză, în decursul a cinci sau zece ani ai secolului al XX-lea, s-a putut produce numai datorită faptului că întreaga jumătate a doua a secolului trecut a fost una din etapele de înlocuire a rînduielilor feudale prin rînduieli burgheze.

Nu este lipsit de interes să vedem cum s-a reflectat această înlocuire în schimbarea atitudinii față de marxism a unei științe oficiale, universitare, cum este economia politică din țara noastră. În bunele vremuri de altădată se îndeletniceau la noi cu „nimicirea” lui Marx numai profesorii cu idei extremiste de dreapta aflați în slujba guvernului. Întreaga știință profesorală narodnică-liberală avea față de Marx o atitudine plină de respect, „admitea” teoria valorii bazate pe muncă, trezind astfel în rîndurile „narodnicilor de stînga” iluzia naivă că în Rusia nu există teren pentru burghezie.

Acum s-au ivit la noi „pe neașteptate” o droaie de „marxofagi” liberali și progresiști, cum este d-l Tugan-

Baranovski * sau d-l Struve etc. Toți aceștia *au dezvăluit* adevăratul conținut și adevărata semnificație a „respectului” narodnic-liberal față de Marx : acest respect se mai manifestă în vorbe, în fapte însă, neînțelegerea dialecticii materialiste și a teoriei luptei de clasă, de care au dat ei dovadă întotdeauna, a dus în mod inevitabil și la renunțarea la teoria valorii bazate pe muncă.

Pînă în 1905 burghezia nu vedea alt dușman în afară de moșierii iobăgiști și de „birocrati” ; de aceea ea a căutat să aibă și față de teoria proletariatului european o atitudine de simpatie și n-a vrut să vadă „dușmani la stînga”. După 1905 ia naștere în Rusia o burghezie liberală contrarevoluționară, și știința liberală profesorală, *fără să-și piardă cît de cît prestigiul ei în „societate”, se apucă în mod serios să-l nimicească pe Marx.*

Ne propunem să prezentăm cititorului cea mai nouă lucrare științifică a unuia dintre acești savanți „serioși”.

I

V. P. Reabușinski a editat, anul trecut, partea întâi a unei lucrări a d-lui Piotr Struve : „Economie și preț” (Moscova, 1913). Faimoasa „alianță dintre știință și industrie”, care a fost marcată la început prin faptul că d-l Reabușinski a publicat considerațiile d-lui Struve despre „Rusia mare”, s-a maturizat și s-a întărit temeinic. De la o simplă alianță între știință și industrie s-a ajuns de pe acum la o alianță care îmbrățișează știința, industria și puterea de stat ; d-l Struve și-a prezentat lucrarea sa științifică în vederea obținerii unui titlu academic, care i-a și fost conferit.

În prefață, d-l Struve ne încredințează că ideea de a scrie această lucrare i-a venit cu vreo 15 ani în urmă. Avem, prin urmare, toate motivele să ne așteptăm la o lucrare serioasă, temeinică.

Autorul are el însuși o părere deosebit de bună despre lucrarea sa și ne promite o „revizuire” (și, bineînțeles, o

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 385-388. — Nota red.

revizuire „critică“) „a unora dintre problemele și tezele tradiționale ale economiei politice“. Această revizuire cuprinde și semnificația prețului „ca noțiune de bază a economiei politice“.

„...Această revizuire va duce la formularea unor noi probleme metodologice ale științei noastre în spiritul empirismului consecvent, care se sprijină pe noțiuni precise și pe distincții clare, riguros stabilite“.

Această frază, extrasă de noi din rîndurile cu care își încheie d-l Struve „lucrarea“ sa, conține, ca să zicem așa, laitmotivul lucrării lui. Programul autorului se reduce la un „empirism consecvent“ (astfel începe neapărat, în zilele noastre, fiecare din filozofii la modă, indiferent de clericalismul onctuos la care ajunge cu teoria lui) și „noțiuni precise și distincții clare, riguros stabilite“. Este cunoscutul motiv al faimosului „criticism“ care se reduce atît de des la o scolastică verbală...

Un „empirism consecvent“ vrea d-l Struve să vadă mai cu seamă în acea parte — mult mai cuprinzătoare — a cărții sale în care ne oferă „studii și materiale în legătură cu fenomenologia istorică a prețului“ (acestea alcătuiesc aproape întreaga secțiune a doua a primei părți). Iar „noțiuni precise și distincții clare, riguros stabilite“, sînt numite considerațiile, expuse de el în prima secțiune și în introducere, „cu privire la unele motive filozofice fundamentale în evoluția gândirii economice“, cu privire la „economie și societate“ etc.

De aceea vom începe chiar cu considerațiile teoretice ale d-lui Struve.

II

„De la concepția etică, normativă a valorii“ (d-l Struve se încapățînează să folosească o terminologie necorectă, spunînd „țennost“ în loc de „stoimost“, cu toate că i s-a arătat de multă vreme că primul termen este greșit), „care domină acum și la canoniști, pînă la concepția valorii ca «bază» internă sau «lege» a prețului nu este nicidecum atît de departe cum ar putea să pară. Și, într-adevăr, pu-

tem vedea că «bonitas intrinseca», «valor», «pretium naturale»* ale canoniștilor se transformă în «intrinsic value» sau «natural value» sau «natural price»**, adică în valoarea obiectivă*** a economiștilor de mai târziu“ (XXV).

Vedem aici principala idee (sau, mai bine zis, principala ideofobie) a d-lui Struve și procedeele tipice folosite de acest autor. Pentru a discredita legea științifică a valorii, d-l Struve se străduiește s-o apropie de legea „etică“ a canoniștilor. D-l Struve, bineînțeles, n-are nici urmă de dovezi în această privință. Dacă el scrie „putem vedea“, și într-o notă se referă la un pasaj (străin de chestiune) din opera unui kantian rus din 1810, ne putem închipui în ce situație dificilă s-a aflat savantul nostru când a fost vorba să caute dovezi !

D-l Struve nu poate să nu știe că în evul mediu orice lege științifică, și nu numai legea valorii, era înțeleasă în sens religios și etic. În același mod erau înțelese de către canonici și legile științelor naturii. De aceea, orice apropiere între legea prețului enunțată de canoniști și cea enunțată de reprezentanții economiei politice clasice nu poate fi în nici un caz luată în serios. Această „îdee“ a d-lui Struve nu poate fi numită idee ; aici avem de-a face pur și simplu cu o ideofobie, care e disimulată printr-o manoperă cu totul puerilă.

D-l Struve continuă :

„«Legea valorii» devine «idee fixă» a economiei politice. În acest domeniu, motivul «universalist» („realist“) al gândirii se manifestă mai clar ca oriunde la scriitorul la care el se îmbină cu cea mai mare largime a concepției filozofice generale asupra științei economice, și anume la *Marx*. Acest motiv se unește, la el, cu o concepție materialistă despre lume, care n-a fost elaborată în amănunțime, dar care este cu atât mai mult o concepție materialistă unitară. Valoarea bazată pe muncă devine nu numai legea, dar și «substanța» prețului.

* — „utilitate intrinsecă“, „preț, valoare“, „preț natural“. — *Nota trad.*

** — „valoare intrinsecă, adevărată“, „valoare naturală, obiectivă“, „preț natural“. — *Nota trad.*

*** În treacăt fie zis, recunoscând că economiștii „de mai târziu“ (în comparație cu canoniștii din evul mediu) au în vedere tocmai „valoarea“ („țennost“) obiectivă, d-l Struve dezvăluie dintr-o dată greșeala pe care o comite, stăruiind, în spirit subiectivist, asupra termenului „țennost“ în opoziție cu „valoarea“ („stolmost“) „obiectivă“.

Cum această concepție, mecanicist-naturalistă și în același timp «realistă», despre valoare încearcă zadarnic să cuprindă lumea fenomenelor empirice ale vieții economice și cum ea se încheie printr-o grandioasă și insolubilă contradicție, am arătat în repetate rânduri în lucrările noastre*.

Iată maniera „savantă” a d-lui Struve! Ea ne arată prin ce mijloace caută d-l Struve să-l distrugă pe Marx! Cîteva termeni pseudosavanți, o aluzie la „motivele” gîndirii și o referire la un articolăș publicat în anul 1900 de revista „Jizn”²³ — iată tot bagajul d-sale. Cam puțin, d-le profesor...

În articolașele sale de revistă, d-l Struve nu numai că n-a reușit să dovedească vreo contradicție „grandioasă” la Marx între volumele I și III ale „Capitalului”, între teoria valorii bazate pe muncă și formarea prețurilor medii pe baza legii valorii, dar n-a reușit să dovedească nici un fel de contradicție.

„Distincția”, care se făcea în evul mediu, între nominalism și realism, ca și opoziția dintre universalism și singularism, cu care jonglează d-l Struve, nu oferă absolut nimic pentru înțelegerea teoriei lui Marx sau pentru critica ei și nici pentru lămurirea propriei teorii (sau a pretenției că are o teorie proprie) a d-lui Struve. Aici avem de-a face cu o jucărie, cu nimicuri savante, și nu cu o știință. Desigur, lupta dintre nominaliștii și realiștii medievali prezintă o oarecare analogie cu lupta dintre materialiști și idealiști, însă analogii și legături de continuitate istorică pot fi stabilite cu multe, foarte multe teorii, și nu numai din evul mediu, ci și din antichitate. Pentru a studia în mod serios chiar și legătura dintre controversele din evul mediu și istoria materialismului ar fi nevoie de cercetări speciale. La autorul nostru însă nu e nici pomeneală de ceva care să semene a studiu serios. El sare de la o temă la alta, face aluzie la mii de probleme, fără să examineze cu atenție vreuna din ele, și debitează, cu un tupeu amuzant, concluziile cele mai categorice.

El însuși este nevoit să recunoască, în citatul prezentat de noi, că la Marx filozofia și economia politică se îmbină într-o concepție materialistă *unitară* asupra lumii, că la Marx găsim *cea mai largă* concepție filozofică generală!

Și doar nu este vorba de o recunoaștere de minimă importanță. Când cineva se vede nevoit să recunoască asemenea adevăruri și vorbește de o revizuire critică a economiei politice și de noile ei probleme metodologice, trebuie să se simtă obligat să examineze în mod serios *toate* părțile constitutive ale acestei concepții materialiste „unitare” a lui Marx. D-l Struve nu face nici cea mai mică încercare de a proceda la o asemenea examinare! El se mărginește la unele observații pline de dispreț cu privire la „materialismul metafizic”. Dar cine nu știe că, din punctul de vedere al teoriilor agnostice astăzi la modă (kantianismul, pozitivismul, machismul etc.), atât materialismul consecvent cât și idealismul filozofic consecvent nu sînt altceva decît „metafizică”. Asemenea observații, făcute la împlinire de d-l Struve, *vizează* doar propria lui concepție filozofică, care este străină de orice unitate. Dar cu observații de acest fel nu te poți eschiva de la analiza și studiul concepției materialiste a lui Marx, care formează un tot *unitar*. Procedînd în felul acesta, nu faci decît să-ți dai singur un certificat de paupertate.

III

În schimb, încercarea de a face o apropiere între marxism și doctrina scolastică a păcatului originar constituie o asemenea perlă în lucrarea științifică a d-lui Struve, că nu putem să nu ne ocupăm îndeaproape de ea. Cerem dinaintea iertare cititorului pentru lungile citate pe care vom fi nevoiți să le dăm, însă aici trebuie să fim preciși, ca să înfierăm cum trebuie procedeele folosite de știința profesorală-liberală din zilele noastre.

„Pentru mine este absolut limpede — scrie d-l Struve — că prin structura ei logică teoria marxistă a valorii bazate pe muncă își găsește o analogie grandioasă și un prototip, cu multe sute de ani în urmă, în doctrina scolastică, «realist» fundamentată, a păcatului originar... Așa cum la Marx «prețurile» empirice sînt guvernate de legea valorii, își împrumută, ca să zic așa, ființa lor de la substanța valorii, tot așa pentru scolastică acțiunile empirice ale oamenilor sînt determinate de păcatul originar.

Iată câteva comparații :

Marx : «Lucrurile vor fi prezentate cel mai simplu dacă vom considera întreaga masă de mărfuri, deci mai întâi dintr-o singură ramură de producție, ca o singură marfă, iar suma prețurilor diferitelor mărfuri identice, ca fiind adunate și formînd un singur preț ; ceea ce am spus despre fiecare marfă în parte este acum valabil, cuvînt cu cuvînt, și pentru masa de mărfuri dintr-o anumită ramură de producție aflată pe piață. Cerința ca valoarea individuală a mărfii să corespundă valorii ei sociale se realizează sau se precizează acum în sensul că întreaga cantitate cuprinde munca socială necesară pentru producerea ei și că valoarea acestei mase = valoarea ei pe piață»²⁴.

Toma d'Aquino : «Trebuie să spunem că toți oamenii care se trag de la Adam pot fi priviți ca un singur om, deoarece ei coincid prin natura lor, pe care au moștenit-o de la strămoșul lor, la fel cum, de pildă, toți oamenii care locuiesc în același comitat sînt considerați ca formînd un singur corp, iar întregul comitat este privit ca un singur om...»²⁵.

Ajunge, cred. D-l Struve încearcă să ne asigure că aceasta „nu e un joc cu analogii pline de efect (!??) și nici o încercare de a fi spiritual“. Tot ce se poate. Dar este cu siguranță un joc de analogii triviale sau, mai bine zis, o curată bufonerie. Dacă niște savanți care se socot progresiști și liberali pot să tolereze în mijlocul lor pe eroii unor asemenea bufonerii, dacă acestor eroi li se conferă titluri academice și li se încredințează sarcina de a instrui tineretul, acest lucru nu face decît să învedereze, pentru a suta și a mia oară, o „lege“ a epocii burgheze : cu cît vei da dovadă de mai multă insolență și mai multă nerușinare în strădania ta de a batjocori știința, numai și numai pentru a-l distruge pe Marx, cu atît această strădanie va fi considerată mai vrednică de cinste.

Această bufonerie i-a fost necesară d-lui Struve pentru a-și ascunde completa sa neputință de a-l combate pe Marx. Că toate mărfurile dintr-o anumită ramură de producție se schimbă pe o cantitate de mărfuri din alte ramuri,

e un lucru incontestabil. Că orice „empiric“ determină prețul mediu luând masa mărfurilor și împărțind prețul ei global la numărul unităților de marfă, e de asemenea incontestabil. Statistica, la care d-l Struve ține atât de mult (și la care, după cum vom vedea mai jos, el se mulțumește doar să facă „aluzii“, în loc să se apuce s-o studieze), vedem că aplică la fiecare pas metoda folosită de Marx. Dar ce-i interesează toate acestea pe „socialistofagii“ de profesie? Principalul e să dai cu copita în Marx; restul vine de la sine.

Sub auspiciile căror somități filozofice practică d-l Struve această nobilă îndeletnicire, se poate vedea, între altele, din următoarele cuvinte ale profesorului nostru :

„În această operă (de totalizare a rezultatelor întregii cugetări din secolul al XIX-lea), posteritatea imparțială va trebui să acorde un loc de frunte marelui metafizician francez Renouvier, de la care provin multe idei critice și pozitive din zilele noastre“ (43).

Renouvier, șeful școlii franceze a „idealismului neo-critic“, este un „obscurantist de înaltă școală“, cum l-a numit empiriocriticistul (adică un filozof ostil materialismului) Willy (vezi observațiile mele despre Renouvier în cartea : „Materialism și empiriocriticism. Însemnări critice despre o filozofie reacționară“. Moscova, 1909, p. 247*). Renouvier scrie cuvântul „lege“ cu literă mare și face din el pur și simplu baza religiei.

Vedeți, așadar, prin ce metode nimicește d-l Struve concepția lui Marx, care — după propria mărturisire a d-lui Struve — este o „concepție materialistă unitară“ : Marx este asemuit de el cu un teolog medieval pentru simplul motiv că adună prețurile mărfurilor dintr-o ramură de producție, iar teologul medieval Toma d'Aquino adună oamenii care se trag din strămoșul Adam pentru a-și argumenta astfel teoria păcatului originar. Și în același timp el încearcă să-l nimicească pe Marx în numele „marelui“ Renouvier, care în secolul al XIX-lea a propovăduit un

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 216—217. — Nota red.

idealism filozofic ce face din noțiunea de „lege” baza religiei!!

Ești de admirat, d-le Struve, ca discipol al „marelui” Renouvier și ca dascăl prin vocație al tineretului rus!

IV

„În uriașa transformare pe care, după asaltul istorismului, atît al celui mistic cît și al celui materialist, a suferit-o edificiul economiei politice bazate pe ideea legii naturale, această idee — scrie d-l Struve — a dat complet faliment. A ieșit la iveală contradicția ei internă fundamentală. Această contradicție s-a manifestat, poate, în modul cel mai vădit în acea formă a economiei politice «naturale» care a devenit baza teoretică a liberalismului economic burghez... Într-adevăr, dacă în viața economică domnește o lege naturală, atunci nu pot exista în această viață fapte care să nu fie în concordanță cu legea naturală, care să contravină acestei legi. Or, economia politică «naturală» liberală a dus, în cărți și în viață, o luptă permanentă împotriva unor asemenea fapte... După falimentul economiei politice burghezo-liberale, aproape că nu era frumos să vorbești despre «legea naturală». Pe de o parte, este vădit neștiințific să detașezi, dintr-un întreg proces economic-social principialmente unitar, unele laturi, raporturi și fenomene, ca fiind «naturale», și să le tratezi ca pe o categorie de fenomene aparte. Pe de altă parte, proclamarea «legii naturale», cu toate că se baza, chiar și la liberalismul economic, pe un motiv etic inconștient, a fost discreditată din punct de vedere etic, întrucît era privită ca o metodă de justificare sau de perpetuare a unor anumite relații și forme sociale cu caracter temporar, ca o apologetică «burgheză»” (56—57).

Așa dă gata autorul nostru ideea legii naturale. Și cele de mai sus le scrie un om care este nevoit să recunoască că „materialistul Marx întinde mîna, peste întreg secolul al XVIII-lea, materialistului Petty” (56) și că „Petty este cel mai proeminent, cel mai strălucit exponent al puternicului curent care ducea, în acea epocă, de la științele naturii spre științele sociale” (50).

Acest curent puternic — de la științele naturii spre științele sociale — a existat, precum se știe, nu numai în epoca lui Petty, dar și în aceea a lui Marx. Și acest curent a continuat să fie nu mai puțin puternic, dacă nu chiar mai puternic, în secolul al XX-lea. Cum se poate, în acest caz, ca într-o scriere cu pretenții de operă știin-

țifică, care își propune să studieze „motivele filozofice ale gândirii economice“, să se ridice chestiunea acestui „curent“ și a materialismului lui Petty și al lui Marx, fără a aduce absolut nici o lămurire în ce privește premisele și concluziile filozofice ale științelor naturii? ?

Dar tocmai asta este menirea lui Struve : să pună sau, mai bine zis, să atingă o mie și una de chestiuni, „să spună câte ceva“ despre toate, să-și dea aerul că cumpănește bine și ia în considerație totul, iar în realitate să nu ne prezinte altceva decât un miș-maș de citate și observații fugitive.

Afirmația că ideea existenței unei legi naturale în economia politică a dat faliment și că „nu e frumos să vorbești“ despre ea constituie un neadevăr flagrant. Dimpotrivă, tocmai „curentul care duce de la științele naturii spre științele sociale“ a întărit și întărește această idee și face ca ea să fie inevitabilă. Tocmai „istorismul materialist“ a fundamentat definitiv această idee, curățind-o de absurditățile și defectele metafizice (în accepția marxistă a acestui termen, adică antidialectice). A afirma că „legea naturală“ a clasicilor a fost „discreditată din punct de vedere etic“ ca o apologetică burgheză înseamnă a spune o ineptie crasă, înseamnă a denatura în modul cel mai scandalos atît pe clasici cît și „istorismul materialist“. Căci clasicii au căutat și au descoperit o serie întreagă de „legi naturale“ ale capitalismului, fără să-și dea seama de caracterul lui trecător, fără să vadă lupta de clasă dinăuntru lui. Amîndouă aceste neajunsuri au fost îndreptate de istorismul materialist, iar „discreditarea etică“ se potrivește aici ca nuca-n perete.

Recurgînd în mod ostentativ la cuvinte „tari“ („nu e frumos“ să vorbești despre „legea naturală“), d-l Struve încearcă, însă fără succes, să ascundă cu ajutorul lor *teama* pe care o inspiră burgheziei știința, analiza științifică a economiei moderne. Această burghezie, ca și toate clasele în declin, se caracterizează printr-un scepticism boieresc, însă ideea unei legi naturale în funcționarea și dezvoltarea societății nu este în declin, ci se statornicește din ce în ce mai temeinic.

V

Să vedem acum care sînt acele „noțiuni precise și distincții clare, riguros stabilite“, pe care promite să ni le dea d-l Struve în vederea „formulării noilor probleme metodologice“ ale economiei politice.

„...Noi — se spune la p. 5 — definim economia ca pe o unitate teleologică subiectivă a activității economice raționale sau a gospodăririi“.

Are o rezonanță „grozav de savantă“ această formulare, însă în realitate ea nu e altceva decît un joc de cuvinte lipsit de orice conținut. Economia este definită prin gospodărire ! Untdelemn de ulei... „Unitate subiectivă a gospodăririi“ poate să existe și în vis, și într-un roman fantastic.

Temîndu-se să spună ceva despre producția bunurilor *materiale* („materialism metafizic“ !), d-l Struve ne-a dat o jucărie, și nu o definiție. Înălăturînd orice element și orice criteriu de domeniul raporturilor sociale, d-l Struve „a plăsmuit“, parcă înapoi, o astfel de „economie“ care n-a format niciodată și nici nu poate să formeze obiectul *economiei politice*.

Iată acum cele „trei tipuri principale de orînduire economică“ stabilite de autor : 1) un ansamblu de unități economice care ființează una lîngă alta ; 2) un sistem de unități economice care se află într-un raport de acțiune reciprocă și 3) „societatea-unitate economică“ ca „unitate teleologică subiectivă“. De primul tip sînt, pasămite, unitățile economice între care nu există nici o legătură, nici un raport de acțiune reciprocă (o încercare de a-l reînvia pe faimosul Robinson !) ; de al doilea tip sînt sclavagismul, feudalismul, capitalismul și producția simplă de mărfuri ; al treilea tip îl reprezintă comunismul, care „a fost înfăptuit în statul iezuiților din Paraguay, în măsura în care, în genere, el poate fi înfăptuit“. Această strălucită clasificare, în care nu se vede nici urmă de realitate istorică, este completată prin distincția dintre orînduirea economică și cea socială.

Categoriile *economice*, ne explică d-l Struve, „exprimă raporturile economice existente între fiecare persoană

activă din punct de vedere economic și lumea exterioară“ ; categoriile *intereconomice* „exprimă fenomenele care decurg din acțiunea reciprocă dintre unitățile economice autonome“ ; categoriile *sociale* „decurg din inegalitatea socială a persoanelor active din punct de vedere economic care se află într-un raport de acțiune reciprocă“.

Așadar, orînduirea economică a sclavagismului, a feudalismului, sau a capitalismului poate fi separată, din punct de vedere logic, economic și istoric, de inegalitatea socială ! ! Așa reiese din stîngacele eforturi ale d-lui Struve de a introduce noi definiții și distincții. „Abstract vorbind, ansamblul de unități economice care ființează una lîngă alta se poate îmbina și cu raporturile de egalitate, și cu cele de inegalitate. Ea poate să fie și o democrație țărănească, și o societate feudală“.

Așa judecă autorul nostru. Din punctul de vedere al teoriei — atît sub aspectul ei logic, cît și economic și istoric —, raționamentul lui este de o flagrantă absurditate. Înglobînd în această noțiune de „ansamblu de unități economice care ființează una lîngă alta“ tot ce vreți și nu vreți, el face să reiasă pînă la evidentă lipsa ei de conținut. Și democrația țărănească, și feudalismul, și gospodarii care locuiesc unul lîngă altul (la același etaj și pe același palier într-o casă din Petersburg), — constituie „un ansamblu de unități economice care ființează una lîngă alta“ ! Autorul nostru a și uitat că, în sistemul său, acest ansamblu trebuie să caracterizeze *unul din cele trei* tipuri fundamentale de orînduire economică. Definițiile și distincțiile „științifice“ pe care le prezintă d-l Struve sînt pur și simplu absurde.

Dar acest joc grosolan și trivial, această batjocorire a logicii și istoriei are totuși un anumit „sens“, și anume acela al desperării și „nesinchisismului“ (dacă se poate traduce astfel expresia franțuzească „je m'en fiche“) burghez. Pierderea speranței de a putea analiza în mod științific prezentul, renunțarea la știință, tendința de a nesocoti orice sintetizare, de a se ascunde de orice „legi“ de dezvoltare istorică, de a nu vedea *pădurea* din cauza copacilor — iată sensul de clasă al scepticismului burghez la modă și al scolasticii moarte și mortifiante, pe care le vedem la d-l

Struve. Explicația „inegalităților sociale“ *nu trebuie* căutată în orînduirea economică, fiindcă așa ceva *e cu neputință* (deoarece nu e pe placul burgheziei) — iată care e „teoria“ d-lui Struve. Economia politică să opereze cu truisme, să se țină de scolastică, să alerge prostește după fapte mărunte (dăm, mai jos, cîteva exemple), iar problema „inegalităților sociale“ poate să treacă în domeniul, mai ferit, al raționamentelor sociologice și juridice : acolo, în acest domeniu, te poți „descotorosi“ mai ușor de aceste chestiuni neplăcute.

Realitatea economică ne arată, cu o evidență izbitoare, că împărțirea în clase a societății constituie temelia orînduirii economice atît a capitalismului cît și a feudalismului. Atenția științei, încă din momentul apariției economiei politice, este îndreptată spre *explicarea* acestei împărțiri în clase. Întreaga economie politică clasică a făcut cîteva pași în această direcție, iar Marx a mers cu încă un pas mai departe. Și burghezia contemporană este atît de înspăimîntată de acest pas, atît de neliniștită de „legile“ evoluției economice moderne, care sînt prea evidente, prea grăitoare, încît burghezii și ideologii ei sînt gata să se descotorosească de toți clasicii și de toate legile, să dea la arhiva jurisprudenței... toate aceste... cum le zice?... inegalități sociale.

VI

D-l Struve ar vrea, mai ales, să dea la arhivă noțiunea de valoare. „Valoarea ca ceva deosebit de preț, independent de el și care-l determină — scrie dînsul — este o fantomă“ (96). „Categorია valoare obiectivă nu este, ca să spunem așa, decît o dublare metafizică a categoriei preț“ (97).

Din dorința de a nimici socialismul, d-l Struve a ales metoda cea mai... radicală și mai ușoară, dar în același timp și cea mai superficială : aceea de a nega știința în genere. Scepticismul boieresc al burghezului sătul și speriat merge aici pînă la nec plus ultra *. Așa cum un avocat

* — limita extremă. — Nota trad.

dintr-o carte a lui Dostoievski, apărînd pe cineva care e acuzat că a comis un asasinat în scop de jaf, ajunge să afirme, în pledoaria sa, că n-a fost nici jaf și nici omor, tot așa și d-l Struve „combate” teoria valorii a lui Marx prin simpla *afirmație* că valoarea este o fantomă.

„În prezent nici nu mai e nevoie ca ea” (teoria valorii obiective) „să fie combătută ; este suficient s-o descriem, așa cum am făcut aici și în «Introducerea» noastră, pentru a arăta că ea nu-și are și nu-și poate avea locul în construcțiile științifice” (97).

Ei bine, cum să nu spunem despre această metodă extrem de „radicală” că este extrem de superficială ? De mii de ani omenirea observă existența unor anumite legi în fenomenul schimbului, se străduiește să înțeleagă aceste legi și să le exprime mai precis, își verifică explicațiile ei prin milioane și miliarde de observații zilnice asupra vieții economice, și deodată reprezentantul la modă al unei ocupații la modă — colecționarea de citate (era cît pe-acî să spun : colecționarea de mărci poștale) — „desființează toate acestea” prin afirmația că „valoarea este o fantomă”.

Nu degeaba s-a spus, cu multă vreme în urmă, că, dacă adevărurile matematice ar atinge interesele oamenilor (mai exact : interesele claselor în lupta dintre ele), ele ar fi aprig contestate. Pentru a contesta adevărurile de neclintit ale științei economice nu ți se cere decît un bagaj de cunoștințe extrem de redus. Strecori, bunăoară, un cuvîntel, spunînd că valoarea *ca ceva independent de preț* este o fantomă, și gata socoteala !

Nu face nimic că o asemenea afirmație este o absurditate. Prețul este forma de manifestare a legii valorii. Valoarea este legea prețurilor, adică expresia generalizată a fenomenului preț. Despre „independență” nu poți vorbi aici decît pentru a-ți bate joc de știință, care în toate domeniile cunoașterii ne arată manifestarea unor legi fundamentale în haosul aparent al fenomenelor.

Să luăm, bunăoară, legea transformării speciilor și a formării speciilor superioare din cele inferioare. Ar fi să uzăm de un procedeu foarte ieftin dacă am da denumirea de fantomă unor sintetizări ale științelor naturii, unor legi

deja descoperite (recunoscute de toată lumea, cu tot noianul de abateri și excepții aparent existente în diversitatea unor cazuri izolate), cercetărilor făcute în scopul corectării și completării lor. În domeniul științelor naturii, dacă cineva ar afirma că legile fenomenelor din natură sînt o fantomă, ar fi internat într-un ospiciu sau ar fi pur și simplu luat în derîdere. În domeniul științelor economice însă, un om care se laudă atît de mult... deși nu e nimic de capul lui... va fi numit bucuros profesor, fiindcă el este într-adevăr cît se poate de potrivit pentru a tîmpi pe feciorii de burghezi.

„Prețul este un fapt. Să zicem așa : prețul este noțiunea raportului real de schimb între bunurile care formează obiectul schimbului, este un raport de schimb realizat.

Valoarea este o normă. Să zicem așa : valoarea este noțiunea raportului ideal sau a raportului care ar trebui să existe între bunuri în procesul schimbului“ (88).

Nu găsiți că această expresie neglijentă : „să zicem așa“, azvîrlită cu o ostentativă neseriozitate, este caracteristică pentru d-l Struve ? Greoi în mod intenționat, cochetînd cu o terminologie complicată și cu inovații verbale, d-l Struve trece dintr-o dată la tonul de foileton... Fiindcă e cam greu să declari valoarea o fantomă fără să treci la tonul de foileton.

Dacă prețul este „o relație de schimb realizată“, atunci fie-ne permis să întrebăm : între cine există această relație ? Evident, între unitățile economice care efectuează schimbul. Dacă această „relație de schimb“ nu se ivește întîmplător, ca o excepție, pentru un interval scurt, ci se repetă cu o regularitate invariabilă, pretutindeni și zi de zi, atunci este evident că „relația de schimb“ leagă într-o *singură orînduire economică* totalitatea unităților economice, că între aceste unități economice există o diviziune a muncii bine statornicită.

Iată că *a și început* să se prăbușească, ca un castel de cărți de joc, tot eșafodajul pretențios al d-lui Struve, care e menit să arate că relațiile „intereconomice“ pot fi *despărțite* de relațiile sociale. D-l Struve a dat afară pe ușă noțiunea de producție de mărfuri pentru a o introduce din

nou, pe ascuns, pe fereastră. Faimosul lui „empirism“ constă în a izgoni din știință generalizările care sînt neplăcute pentru burghezi, dar care trebuie totuși să fie recunoscute, ca să spunem așa, în mod neoficial.

Dacă prețul este o relație de schimb, atunci în mod inevitabil ne dăm seama care e diferența dintre o relație de schimb izolată și una permanentă, dintre o relație de schimb întâmplătoare și una care se repetă în proporții de masă, dintre o relație momentană și una care cuprinde intervale lungi de timp. Dacă este așa — și nu încapă în-doială că este așa —, atunci tot atît de inevitabil ne ridicăm de la ceea ce este întâmplător și izolat la ceea ce este statornic și în proporții de masă, de la preț la valoare. Încercarea d-lui Struve de a califica drept valoare ceva „care ar trebui să existe“, de a o apropia de etică sau de doctrina canonicilor etc., se prăbușește ca un castel de cărți de joc.

Calificînd drept „empirism“ aprecierea valorii ca o fantomă și denumind „metafizică“ tendința (care începe „de la Aristotel“ și merge pînă la Marx — p. 91 — și trebuie să adăugăm: trecînd prin întreaga economie politică clasică!) — de a găsi *legea* formării și modificării prețurilor, d-l Struve reeditează procedeul folosit de filozofii reacționari moderni, care consideră drept „metafizică“ materialismul științelor naturii în genere, iar treapta care duce spre religie o denumesc „empirism“. Dar a izgoni *legile* din știință nu înseamnă în realitate altceva decît a *introduce prin contrabandă legile religiei*. Degeaba își închipuie d-l Struve că „micile șiretlicuri“ la care recurge dînsul ar putea să înșele pe cineva în privința acestui fapt simplu și neîndoielnic.

VII

După cum am văzut, d-l Struve s-a eschivat de la o luptă deschisă cu marxiștii, ascunzîndu-se în dosul scepticismului în general. De aceea, în cartea sa, el presară cu și mai mult zel unele observații împotriva marxismului, care sînt menite să-l prindă în mreje pe cititorul copleșit

de un morman de citate luate la întâmplare, fără nici o legătură între ele.

El ne prezintă, bunăoară, un scurt pasaj din Saint-Simon, înșiră o serie de titluri de cărți despre Saint-Simon (această transcriere de indexuri bibliografice germane este practică în mod sistematic de „savantul” nostru, care o consideră, probabil, drept drumul cel mai sigur... spre titlul academic), citează diverse pasaje din Renouvier, în care se vorbește foarte amănunțit despre Saint-Simon.

Și care e concluzia ?

Iată care e concluzia : „Oricât de paradoxal ar părea, este totuși un fapt istoric incontestabil că forma cea mai înaltă a socialismului, așa-zisul socialism științific, este un copil născut din legătura dintre ideea revoluționară și cea reacționară” (51—52). Căci calea care duce la socialismul științific trece prin Saint-Simon, iar „Saint-Simon este în același timp și un discipol al enciclopediștilor din secolul al XVIII-lea și un discipol al reacționarilor de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea” (53). „Un lucru trebuie să avem mereu prezent în minte : materialismul istoric este, în esența sa, un produs al reacțiunii împotriva spiritului secolului al XVIII-lea. El este, în primul rând, o reacțiune a concepției organice împotriva raționalismului, iar în al doilea rând o reacțiune a economismului împotriva politicismului. În afară de asta, în perioada sa religioasă, Saint-Simon reprezintă reacțiunea sentimentului și a religiei împotriva ideilor de drept și de dreptate omenească” (54—55). Și, pentru a întări cele spuse de el, d-l Struve repetă încă o dată : „marxismul nu reprezintă altceva decât formulele școlii teocratice franceze și, în general, ale reacțiunii contrarevoluționare istorice, traduse în limbajul pozitivismului, al ateismului și al radicalismului. Renunțând la rațiune, Marx a rămas revoluționar și socialist” (55)...

Dacă Marx a știut să-și însușească și să dezvolte mai departe, pe de o parte, „spiritul secolului al XVIII-lea” în lupta lui împotriva puterii feudale și clericale a evului mediu, iar pe de altă parte economismul și istorismul (precum și dialectica) filozofilor și istoricilor de la în-

ceputul secolului al XIX-lea, aceasta nu face decît să dovedească profunzimea și forța marxismului și să confirme părerea acelor care văd în el *ultimul cuvînt* al științei. Că în teoriile reacționarilor — istorici și filozofi — se găseau unele idei profunde cu privire la lupta dintre clase în succesiunea evenimentelor politice și la caracterul logic al acestei succesiuni, e un lucru pe care Marx l-a arătat întotdeauna cu o claritate care nu lasă loc pentru nedumeriri.

D-l Struve însă se dă peste cap și declară că marxismul este un produs al reacțiunii, deși adaugă numaidecît că *nu Saint-Simon clericalul*, ci Saint-Simon istoricul și economistul duce spre marxism ! !

Reiese că, cu ajutorul unei fraze sonore și fără să spună *nimic* serios despre contribuția adusă științei sociale de Saint-Simon *după* enciclopediștii din secolul al XVIII-lea și *înainte* de Marx, autorul nostru a trecut, dintr-o *săritură*, peste întreaga știință socială în general.

Dar, *întrucît* această știință a fost creată, în primul rînd, de economiștii clasici, care au descoperit legea valorii și împărțirea fundamentală a societății în clase; *întrucît* această știință a fost îmbogățită, în strînsă continuitate cu economiștii clasici, de enciclopediștii secolului al XVIII-lea prin lupta dusă de ei împotriva feudalismului și a clericalismului; *întrucît*, cu toate vederile lor reacționare, istoricii și filozofii de la începutul secolului al XIX-lea au dus mai departe această știință, lămurind și mai mult problema luptei de clasă, dezvoltînd metoda dialectică și aplicînd-o, sau începînd s-o aplice, la viața socială, înseamnă că marxismul, care a făcut tocmai pe acest drum o serie de pași uriași înainte, reprezintă *dezvoltarea cea mai înaltă* a întregii științe istorice, economice și filozofice din Europa. Aceasta este concluzia logică. Or, d-l Struve, în concluzia sa glăsuiește: *de aceea* marxismul nici nu merită să fie combătut, despre legile valorii etc. nici nu face să vorbim, fiindcă marxismul este un produs al reacțiunii !

Nu-și închipuie oare cumva d-l Struve că prin niște procedee atît de grosolane va putea să-i înșele pe aceia care-l ascultă și să-și ascundă obscurantismul său ?

VIII

Savanta scriere a d-lui Struve n-ar fi, desigur, o lucrare științifică prezentată în vederea obținerii unui titlu academic dacă n-ar „dovedi“ că socialismul este ceva imposibil.

Veți crede, poate, că e o exagerare „să dovedești“, într-o scriere care e consacrată problemei prețului și economiei, precum și „unor motive filozofice“ ale economiei politice, că socialismul este o imposibilitate, fără să te apuci măcar să studiezi tendințele istorice ale capitalismului?

O, pentru d-l Struve așa ceva e foarte, foarte simplu! Ascultați ce spune dînsul :

„În ultimă analiză, liberalismul economic are viziunea unei depline coincidențe — care se realizează pe baza unei «legi naturale» — între ceea ce este rațional și ar trebui să existe și ceea ce este natural și necesar în procesul social-economic, are viziunea unei complete raționalizări a acestuia... Socialismul, în forma sa cea mai desăvîrșită, aceea a socialismului istoric sau așa-zisului socialism științific, contestînd existența unei «legi naturale», împărtășește în același timp această idee de bază a liberalismului economic. Și totodată el socotește că este posibilă o armonie între construcțiile raționale și mersul firesc al lucrurilor, că este posibilă o completă raționalizare a procesului social-economic“ (p. 58).

Urmează după aceea cîteva fraze pline de dispreț în legătură cu această „credință“ (p. 59), precum și concluzia la care a ajuns știința serioasă (p. 60) (paragraful 7, capitolul 2, secțiunea întîi din prima parte a „lucrării“ d-lui Struve) :

„Confruntînd idealul socialist și pe cel liberal cu lumea reală, cercetarea empirică-științifică trebuie să declare că pentru ea nu poate să existe credința cuprinsă în aceste idealuri. Din punct de vedere formal, aceste idealuri sînt amîndouă deopotrivă de irealizabile, deopotrivă de utopice“.

Pur și simplu nu-ți vine să-ți crezi ochilor cînd citești asemenea lucruri. În așa hal de marasm, de decădere și de prostituare a ajuns știința profesorală din zilele noastre! D-l Struve știe foarte bine că socialismul științific se bazează pe faptul că producția este socializată de către ca-

pitalism. Acest fapt este dovedit de o puzderie de fenomene, care pot fi observate în lumea întreagă. Există un material „empiric“ extrem de bogat cu privire la gradul și viteza de dezvoltare a acestor fenomene.

Dar savantul nostru, care ocolește problema socializării producției și care în „cercetarea sa empirică-științifică“ nu atinge *nici unul* din numeroasele domenii de fapte reale, declară, pe baza unor fraze lipsite de conținut despre liberalism și raționalizare, că chestiunea e rezolvată din punct de vedere științific.

Nu-i adevărat că liberalismul are viziunea unei complete raționalizări. Nu-i adevărat că marxismul *neagă* „existența unei legi naturale“. Întreaga vorbărie despre „raționalizare completă“ este, în genere, greșită și lipsită de orice conținut. Toate acestea sînt niște jalnice subterfugii, un joc banal, care urmărește un singur scop, și anume să ocolească o problemă pe care socialismul științific a pus-o în mod clar și precis, să zăpăcească tineretul studios cu o frazeologie sonoră și sforăitoare, menită să dovedească imposibilitatea socialismului.

IX

O mare parte din lucrarea d-lui Struve, mult mai mult de jumătate, este consacrată „studiilor și materialelor cu privire la fenomenologia istorică a prețului“.

Iată unde ar fi putut într-adevăr să arate ce poate înflăcăratul nostru adept al „empirismului consecvent“, care declară că valoarea este o fantomă și care studiază *prețurile* ca pe niște fapte!

În ultimii ani, statistica prețurilor a făcut progrese uriașe. În toate țările s-au adunat o mulțime de materiale. Au apărut o serie întreagă de lucrări cu privire la istoria prețurilor. Dacă rigurosul nostru savant nu se poate coborî pînă la a combate teoria valorii lui Marx, de ce nu analizează el măcar cîteva din problemele fundamentale ale acestei teorii cu ajutorul materialului „empiric“ luat din istoria și statistica prețurilor? Poți găsi mii de mărfuri și sute de capitole sau perioade din istoria prețurilor lor,

cînd se poate face abstracție de influența tuturor factorilor lăaturalnici — cu excepția „factorului” muncă — și cînd există date precise cu privire la cantitatea de muncă întrebuintată pentru producerea unui anumit fel de marfă. De ce acest adept al „empirismului consecvent”, în „cercetarea științifică” asupra prețului, pe care o face în secțiunea care tratează despre „fenomenologia istorică a prețului”, nu aruncă o privire asupra acestor date ?

De ce ? Desigur, pentru că el și-a dat foarte bine seama de șubrezenia poziției sale, de imposibilitatea de a răsturna teoria obiectivă a valorii, a valorii bazate pe muncă, și a simțit instinctiv nevoia de a fugi de orice cercetare științifică.

Sutele de pagini din lucrarea d-lui Struve care sînt consacrate „studiilor și materialelor cu privire la fenomenologia istorică a prețului” constituie o rară și minunată mostră de felul cum savanții burghezi din zilele noastre fug de știință. Și ce nu găsim aici ! Însemnări despre prețul oficial și cel liber — cîteva observații asupra polinezienilor — citate din regulamentul negoțului în piețe (erudiție, erudiție !), publicat de regele Andrianampunimerin, întregitorul Madagascarului, în anii 178?—1810 — cîteva articole din legea lui Hammurabi, regele Babilonului (într-o epocă cu vreo 2 100 de ani înainte de Hristos), cu privire la onorariul convenit medicului pentru o operație — cîteva citate, mai ales în latinește, extrem de savante, cu privire la tarifarea prețului de cumpărare a femeilor în cutumele populare germanice — traducerea unui număr de șapte articole de drept comercial, scoase din operele legiuitorilor sacri ai Indiei, Manu și Yaiñavalkya * — ocrotirea cumpărătorului în dreptul roman etc. etc., inclusiv mostre eleniste de reglementare polițienească a prețurilor la Roma și creștinizarea dreptului polițienesc roman în legislația Carolingienilor.

* D-l S. F. Oldenburg, răspunzînd cu amabilitate la o întrebare a d-lui Struve, îi scrie că, „după cit se pare, cărțile de legi referitoare la problemele atinse de dv. (de d-l Struve) oglindeau destul de fidel viața”. (Nota 51b de la § 8, subdiviziunea a II-a, capitoul 2, secțiunea a II-a din prima parte a lucrării d-lui Struve.)

E de așteptat ca d-l V. P. Reabușinski, care a editat lucrarea d-lui Struve, să-și eternizeze gloria sa de Mecena și pe aceea de savant serios a d-lui Struve editând încă vreo două sute de volume de studii și materiale în legătură cu metodologia istorică a prețului, care să conțină, bunăoară, o descriere a piețelor la toate popoarele și din toate timpurile, cu ilustrații în text și cu adnotări de-ale d-lui Struve, culese la întîmplare din cele mai bune indexuri bibliografice germane. Empirismul consecvent va triumfa, iar fantomele diferitelor „legi“ ale economiei politice vor dispărea ca fumul.

X

În vechea Rusie, de dinainte de revoluție, savanții se împărțeau în două mari tabere: cei care se puneau bine cu guvernul și cei independenți, cu mențiunea că cei dinții erau pur și simplu taxați drept scribi venali și autori de scrieri la comandă.

Această împărțire grosolană, care corespunde unor relații patriarhale, semiasiatice, este indiscutabil învechită și trebuie dată la arhivă. Rusia se europenizează cu repeziune. La noi, burghezia este aproape complet coaptă și, în unele privințe, chiar răscoaptă. În această țară, oamenii învățați „nu sînt dependenți“ de guvern; ei nu sînt de loc în stare să scrie la comandă, ei studiază în mod obiectiv și conștiincios problemele dintr-un punct de vedere și cu metode care, după convingerea lor sinceră și cinstită, coincid cu interesele „conducătorilor“ comerțului și industriei noastre, de felul d-lui V. P. Reabușinski. În zilele noastre, cînd în toate domeniile s-au făcut progrese atît de mari, ca să dobîndești reputația de savant serios și consacrarea oficială a lucrărilor tale, înseamnă să demonstrezi, cu ajutorul a două, trei definiții „à la Kant“, că socialismul este ceva imposibil; înseamnă să nimicești marxismul explicînd cititorilor și auditorilor că el nici nu merită să fie combătut și citînd mii de nume și titluri de cărți ale profesorilor europeni; înseamnă să arunci peste bord orice legi științifice, în genere, pentru a face loc legi-

lor religioase; înseamnă să îngrămădești mormane de vechituri și nimicuri ultrasavante pentru a împuia cu ele mintea tineretului studios.

Nu-i nimica dacă toate acestea vor fi cu mult mai grosolane decât la savanții burghezi din Germania. Fiindcă, vezi bine, trebuie să prețuim faptul că Rusia a pornit totuși definitiv pe drumul europeanizării.

REZOLUȚIA C.C. AL P.M.S.D.R.
CU PRIVIRE LA ÎNFIINȚAREA UNEI SECȚII
ORGANIZATORICE A COMITETULUI CENTRAL
PENTRU CONDUCEREA ACTIVITĂȚII ILEGALE ²⁵

Date fiind actualele condiții de conspirativitate, se înființează o secție specială a Comitetului Central, căreia îi revine misiunea de a conduce în mod nemijlocit activitatea organizatorică ilegală.

Adunări generale ale tuturor secțiilor Comitetului Central nu se vor ține decît în cazuri urgente, asigurîndu-se condiții speciale de conspirativitate, și ele vor fi convocate numai cu consimțămîntul reprezentanților ambelor secții. Legăturile obișnuite se țin prin diverși împuterniciți.

În scopul camuflării ei, secția organizatorică a Comitetului Central va purta denumirea de Comisie cooperatistă muncitorească.

Această secție 1) îndrumază activitatea Comitetului din Petersburg, ajutîndu-l în mod sistematic și reconstituindu-l în caz de căderi ; 2) are grijă să asigure coordonarea activității în spirit partinic în toate organizațiile legale ; 3) caută forme deosebit de conspirative de camuflare a legăturilor și acțiunilor ilegale ; 4) coordonează activitatea pe scara întregii Rusii, stabilind legături și întâlniri regulate ; 5) conduce în special pregătirile pentru congresul partidului, care va avea loc în august 1914 ²⁶.

Componenta secției organizatorice se stabilește de colegiul din Rusia al Comitetului Central și ea va fi alcătuită din 3—5 persoane, la care se adaugă un număr egal sau dublu de membri supleanți.

Scrie la 2—4 (15—17) aprilie 1914
Publicată pentru prima oară
în 1957, în revista
„Voprosi Isiorii KPSS” nr. 3

Se tipărește după manuscris

DESPRE FORMELE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI

(LOCK-OUTUL ȘI TACTICA MARXISTĂ) *"

Lock-outurile, adică concedierile masive de muncitori operate de către patroni potrivit unor înțelegeri intervenite între ei, sînt un fenomen tot atît de necesar și de inevitabil, în societatea capitalistă, ca și grevele muncitorilor. Năpustindu-se cu toată greutatea sa asupra micilor producători, care se ruinează, și asupra proletariatului, capitalul amenință într-una cu înrăutățirea condițiilor de trai ale muncitorilor, ca să-i facă pur și simplu să flămânzească sau să se stingă de foame. Și în toate țările au fost cazuri, ba chiar întregi perioade din viața popoarelor, cînd muncitorii, neopunînd nici o împotrivire, au fost aduși într-o stare de mizerie de necrezut și au fost siliți să îndure toate grozăviile foamei.

Împotrivirea muncitorilor decurge din înseși condițiile lor de viață, adică din vînzarea forței de muncă. Numai printr-o asemenea împotrivire pot ei, cu toate jertfele imense pe care trebuie să le aducă în lupta lor, să-și mențină un nivel de trai cît de cît suportabil. Dar capitalul se concentrează din ce în ce mai mult, uniunile de fabricanți se lărgesc mereu, crește într-una numărul săracilor și al șomerilor și, o dată cu aceasta, se adîncește mizeria proletariatului, iar lupta pentru un nivel de trai acceptabil devine din ce în ce mai grea. Scumpetea vieții, care în ultimii ani crește cu toată repeziciunea, reduce adeseori la zero toate eforturile muncitorilor.

Organizațiile muncitorești, și în primul rînd sindicatele, atrăgînd în lupta lor organizată un număr tot mai mare

de proletari, fac ca împotrivirea muncitorilor să capete un caracter cît mai metodic și mai sistematic. Atunci cînd există diferite feluri de syndicate cu un mare număr de membri, lupta grevistă devine mai îndîrjită: grevele au loc mai rar, dar fiecare ciocnire capătă proporții mai mari.

Lock-outurile patronilor sînt provocate de ascuțirea luptei și fac, la rîndul lor, ca ea să devină și mai ascuțită. Iar proletariatul, strîngîndu-și rîndurile în vederea luptei și dezvoltîndu-și prin luptă conștiința, organizarea și experiența sa, ajunge din ce în ce mai mult la convingerea tot mai fermă că este necesară o totală transformare economică a societății capitaliste.

Tactica marxistă constă în îmbinarea *diferitelor* metode de luptă, în trecerea încusită de la o metodă la alta, în ridicarea neconținută a conștiinței maselor și în lărgirea acțiunilor lor colective, dintre care fiecare în parte este cînd ofensivă, cînd defensivă, iar toate la un loc duc la un conflict din ce în ce mai adînc și mai decisiv.

În Rusia lipsește condiția principală pentru ca lupta să capete o *astfel* de dezvoltare ca aceea pe care o vedem în țările din Europa occidentală, unde la această luptă participă syndicate puternice, care se dezvoltă sistematic.

Spre deosebire de Europa, unde libertatea politică există de multă vreme, la noi, în anii 1912—1914, mișcarea grevistă a depășit limitele îngust-profesionale. Liberalii *au contestat* acest lucru, iar politicienii liberali din mișcarea muncitorească (lichidatorii) nu l-au înțeles sau s-au făcut că nu-l văd. Dar faptul a trebuit să fie recunoscut. Această recunoaștere *silită*, târzie, echivocă și platonică (adică însoțită doar de oftaturi, și nu de un ajutor efectiv) a semnificației *generale* a mișcării muncitorești a fost clar exprimată în discursul rostit de Miliukov în Duma de stat cu prilejul interpelării asupra evenimentelor de la Lena. Lichidatorii, prin discursurile lor liberale despre „patima grevistă“, care erau îndreptate *împotriva* îmbinării motivelor economice cu motive de altă natură în mișcarea grevistă (amintim că domni Ejev & Co. au început încă din 1912 să țină *astfel* de discursuri), au provocat dezgustul legitim al muncitorilor: De aceea, munci-

torii au procedat în mod conștient și cu toată fermitatea la „scoaterea din posturile lor“ a domnilor lichidatori din mișcarea muncitorească.

Atitudinea marxiștilor față de mișcarea grevistă n-a dat loc la nici un fel de șovăieli sau nemulțumiri în rândurile muncitorilor. Totodată, însemnătatea lock-outurilor a fost apreciată în mod formal și oficial, de marxiștii organizați, încă din februarie 1913²⁸ (ce-i drept, pe o arenă pe care n-o văd d-nii lichidatori, acești robi ai liberalilor). Încă în februarie 1913 marxiștii au adoptat o hotărîre formală, prin care atrăgeau în mod clar și răspicat atenția asupra lock-outurilor, precum și asupra necesității de a ține seama de ele în tactica urmată. Și cum să se țină seama de ele? Examinînd cu mai multă atenție oportunitatea diferitelor acțiuni, variînd formele de luptă, înlocuind (tocmai de înlocuire era vorba!) unele forme cu altele, în timp ce perfecționarea formelor trebuia să rămînă o tendință permanentă. Muncitorii conștienți cunosc foarte bine și unele forme concrete superioare, care au fost verificate de nenumărate ori în istorie și care numai pentru lichidatori sînt „străine“ și de „neînțelese“.

La 21 martie, îndată după declararea lock-outului, pravdiștii au lansat lozinca lor clară: momentul acțiunii și formele ei nu trebuie alese după cum vor fabricanții; nu declarați grevă în momentul de față. Sindicatele muncitorești și marxiștii organizați știau și vedeau că aceasta este lozinca lor proprie, elaborată de aceeași majoritate a proletariatului înaintat care a reușit să-și trimită reprezentanții ei în Consiliul asigurărilor sociale²⁹ și care conduce întreaga activitate a muncitorilor din Petersburg, în ciuda urletelor scoase de lichidatori, care se comportă ca niște liberali și ca niște dezorganizatori.

Lozinca de la 21 martie, care îndeamnă să nu se facă grevă în acel moment, a fost o lozincă a muncitorilor, care știau că vor fi în stare să înlocuiască o formă prin alta, că, indiferent de schimbările intervenite în formele mișcării, s-au străduit și se vor strădui să obțină o ridicare generală a nivelului ei.

Că dezorganizatorii mișcării muncitorești — lichidatorii și narodnicii — vor încerca și în acest caz să dezorganizeze acțiunea muncitorească, era un lucru știut de muncitori, care, în consecință, s-au pregătit din vreme să riposteze.

La 26 martie, ambele grupuri de dezorganizatori, atât cel lichidator cât și cel narodnic, care nesocoteau voința *majorității* muncitorilor conștienți din Petersburg și din Rusia, au publicat în ziarele lor diverse platitudini burgheze, care erau ceva obișnuit pentru aceste tabere : narodnicii (spre marea bucurie a lichidatorilor) pălăvrăgeau despre „ușurință“ (muncitorii conștienți știu de mult că nimeni nu este mai ușuratic decât narodnicii), lichidatorii rosteau discursuri liberale (care au fost deja analizate și înfierate în nr. 47 al ziarului „Puti Pravdî“) și pledau pentru înlocuirea grevelor... nu prin forme mai înalte, corespunzătoare lor, ci... prin petiții și „rezoluții“ !!!

Muncitorii înaintați au respins rușinoasele sfaturi liberale date de lichidatori, ca și ușuratica pălăvrăgeală a narodnicilor, și și-au urmat cu fermitate drumul lor.

Muncitorii cunoșteau bine vechea hotărîre potrivit căreia, în *anumite* cazuri de lock-out, grevele trebuie înlocuite prin *anumite* forme superioare de luptă, corespunzătoare lor, și au aplicat-o întocmai.

Provocarea fabricanților lock-outiști n-a reușit. Muncitorii n-au primit să dea lupta acolo unde voiau să le-o impună dușmanii lor ; ei au aplicat la timpul oportun hotărîrea adoptată de marxiștii organizați și, dîndu-și seama de întreaga însemnătate a mișcării lor, continuă să meargă cu și mai multă energie, în chip și mai vădit, pe vechiul drum.

NARODNICII DE STÎNGA CAUTĂ SĂ INFRUMUSEȚEZE BURGHEZIA

De îndată ce domnii narodnici de stînga trec de la frazele lor goale, cu caracter general, în care e vorba de „țărănimea muncitoare“, de îndată ce de la aceste fraze — de care s-a săturat toată lumea și care dovedesc din partea lor o necunoaștere a „Manifestului Comunist“, cît și a „Capitalului“ — ei trec la *date precise*, se vede imediat că încearcă să ne prezinte burghezia într-o lumină mai favorabilă.

Caracterul burghez al întregii teorii despre „țărănimea muncitoare“ este camuflat cu ajutorul frazelor și al exclamațiilor, dar el este demascat de fapte și de studiul teoriei lui Marx.

Iată că, în nr. 14 al ziarului „Stoikaia Mîsl“³⁰, un oarecare domn Batrak, care scrie într-o limbă de veritabil intelectual, face unele reflecții în legătură cu „socialismul și țărănimea“.

„Cresc gospodăriile bazate pe muncă proprie“ — declară d-l Batrak, și citează o serie de date statistice în legătură cu Franța și cu Germania. Dar statistica este un lucru care exclude posibilitatea de a manevra cu fraze și cu exclamații, și înșelătoria iese numaidecît la iveală.

În Franța a crescut suprafața de pămînt a „micilor gospodării“, adică a acelor care posedă între 5 și 10 ha (un hectar este ceva mai mic decît o deseatină).

Foarte bine, d-le Batrak ! Dar n-ați auzit dv. că, cu cît agricultura este mai intensivă, cu atît mai des dăm de *muncă salariată* în gospodăriile „mici“ (ca întîndere de

pămînt) ? Și cînd cineva trece sub tăcere datele cu privire la munca salariată, nu înseamnă că încearcă să prezinte într-o lumină favorabilă burghezia ? Ce ziceți, domnule Batrak ?

Să luăm datele privitoare la Germania. La 652 798 de gospodării cu cîte 5—10 ha revin 478 704 *muncitori salariați*. Ce reiese de aici ? Că o mare parte din micii proprietari exploatează muncitori salariați ! Dar în Franța ? În Franța, viticultura este mult mai răspîndită decît în Germania și necesită folosirea de *muncă salariată* pe mici parcele de pămînt.

Teoria „gospodăriei bazate pe muncă proprie” urmărește să înșele pe muncitori, întrucît trece sub tăcere datele cu privire la munca salariată.

D-l Batrak se referă la Germania. Aici trebuie considerate drept gospodării „bazate pe muncă” gospodăriile „mici și mijlocii” (limba n-are oase, așa că poți da oricui denumirea de gospodar „muncitor” !). Și iată că, pornind de la creșterea gospodăriilor „mici” și „mijlocii”, el ajunge la concluzia că are loc o creștere a „gospodăriilor bazate pe muncă proprie”.

Aruncați acum o privire asupra datelor prezentate de acest nou apărător al burgheziei.

El începe cu gospodăriile *pînă la 2 ha*. În 1882 ele reprezentau 58,03%, în 1895 — 58,22%, iar în 1907 — 58,89% din numărul total. Ele au înregistrat o creștere, nu glumă !

Dar despre faptul că aceasta înseamnă o creștere a numărului muncitorilor salariați, „narodnicul de stînga” n-a suflat nici un cuvînt!!!

Statistica, pe care el o denaturează, ne arată în mod categoric că, din cele 3 378 509 gospodării pînă la 2 ha (în 1907) *numai* 474 915, adică ceva mai mult de $\frac{1}{10}$ (o zecime), aparțin unor agricultori de sine stătători, care au drept ocupație principală agricultura. *Majoritatea însă o formează muncitorii salariați* (1 822 792).

Din 3 378 509 gospodării, 2 920 119, adică majoritatea lor covârșitoare, sînt din acelea care dau un venit *accesoriu*

și al căror câștig principal *nu* provine din agricultură.

Și acum se pune întrebarea : oare atunci cînd cineva prezintă drept niște „gospodării bazate pe muncă proprie“ gospodăriile aparținînd unor *muncitori agricoli și zileri*, unor muncitori salariați, nu înseamnă că el caută să prezinte în culori favorabile burghezia și capitalismul ?

Oare această expresie simplistă : „gospodar muncitor“ nu servește aici pentru a *ascunde* prăpastia care există între proletariat (muncitorii salariați) și burghezie ? Și acest cuvînt nu servește oare pentru a strecura pe neobservate niște teorii burgheze ? ?

Mai departe. Gospodăriile cu 2 pînă la 5 ha reprezentau în 1882 18,60%, în 1895 — 18,29%, iar în 1907 — 17,57%. Așa scrie d-l Batrak.

Și care e concluzia ? Concluzia *o trece sub tăcere*.

Concluzia însă ne arată că e vorba de *descresștere*, și nu de creștere. Și tocmai printre aceste gospodării, numai printre ele, nu există o deplină precumpănire a *acelora care angajează muncitori* (a acelora care cumpără munca altora) și *a acelora ai căror membri se angajează la lucru*. Numărul acelora care angajează muncitori este de 411 311 (după numărul muncitorilor salariați) ; numărul acelora care se angajează la lucru este de 104 251 (cifră care nu cuprinde pe toți aceia care se angajează la lucru ; în această privință, statistica este incompletă). Adunați aceste cifre, și veți obține suma de 515 000, iar numărul total al acestor țărani reprezintă 1 006 277 de gospodării ; prin urmare, chiar și aici mai mult de jumătate se angajează să lucreze la alții, ori angajează ei pe alții !!

Această expresie sonoră : „gospodărie bazată pe muncă“ e destinată să înșele pe muncitori prin *tănuirea* datelor referitoare la *vînzarea și cumpărarea forței de muncă*.

Mai departe, d-l Batrak ia gospodăriile cu 5 pînă la 20 ha și arată că numărul lor crește.

Dar munca salariată ? Despre ea nu ni se spune nici un cuvînt. Teoreticienii „gospodăriei bazate pe muncă proprie“ sînt puși de burghezie să ascundă datele cu privire la munca salariată.

Să vedem ce ne spun aceste date. La 652 798 de gospodării (în 1907) cu 5—10 ha revin 487 704 muncitori salariați, ceea ce înseamnă că mai bine de jumătate din ele exploatează muncă salariată.

La 412 741 de gospodării cu 10—20 ha revin 711 867 de muncitori salariați, *ceea ce înseamnă că toate sau aproape toate aceste gospodării exploatează muncă salariată.*

Ce să spunem despre un om care se dă drept „socialist“, dar care trece în categoria „gospodarilor muncitori“ *pe aceia care exploatează muncă salariată?*

Narodnicii de stînga, după cum au arătat în repetate rînduri marxistii, sînt niște mici burghezi care caută să prezinte în culori favorabile burghezia și să ascundă vederii faptul că ea exploatează muncă salariată.

De teoriile burgheze ale narodnicilor de stînga, și în special de acelea ale lui Batrak, vom mai avea prilejul să ne ocupăm. Deocamdată să facem un scurt bilanț.

Teoria „gospodăriei bazate pe muncă proprie“ este o înșelătorie burgheză, care e menită să inducă în eroare pe muncitori și care se bazează, între altele, pe *tăinuirea* datelor cu privire la vînzarea și cumpărarea forței de muncă.

În realitate, imensa majoritate a țăranilor „mici și mijlocii“ — la care le place d-lor narodnici de stînga să se refere fără nici un discernămînt — ori vînd, ori cumpără forța de muncă ; ori se angajează să lucreze la alții, ori angajează ei pe alții. Acesta este *adevărul*, pe care caută să-l escamoteze teoria burgheză a „gospodăriei bazată pe muncă proprie“.

Proletarul îi spune micului țăran : tu nu ești altceva decît un semiproletar ; mergi *cu* muncitorii, căci altă salvare pentru tine nu există.

Burghezul îi spune micului țăran : ești un mic proprietar, un „gospodar muncitor“. Gospodăria bazată pe muncă proprie „crește“ și în regimul capitalist. Locul tău este printre proprietari, iar nu printre proletari.

În micul proprietar sălășluiesc două suflete : unul de proletar și altul de „proprietar“.

Narodnicii de stînga nu fac *în realitate* decît să reediteze teoria burgheziei, menită să-i pervertească pe micii țărani cu iluzia că sînt „proprietari“. Iată de ce marxiștii combat cu toată hotărîrea această încercare de pervertire burgheză a micilor țărani (și a muncitorilor înapoiși) de către narodnicii de stînga.

„Puti Pravdi“ nr. 58
din 6 aprilie 1914

Se împrăște după textul
apărut în ziar

CU PRIVIRE LA POLITICA NAȚIONALĂ ³¹

Aș vrea să mă opresc asupra politicii duse de guvernul nostru în problema națională. În domeniul problemelor care la noi sînt „de competența“ Ministerului Afacerilor Interne, aceasta este una dintre cele mai importante. Din ziua în care Duma de stat a discutat pentru ultima oară bugetul acestui minister, în Rusia problema națională este pusă pe primul plan, de către clasele noastre conducătoare, și devine din ce în ce mai acută.

Afacerea Beilis a atras încă o dată atenția întregii lumi civilizate asupra Rusiei și a dat la iveală rușinoasele rînduiri care domnesc la noi. În Rusia nu există nimic care să semene cît de cît a legalitate. Organelor administrative și polițienești, în deșănțata și nerușinata lor acțiune de instigare împotriva evreilor, li se permite totul, pînă la acoperirea și tănuirea crimelor. Tocmai acesta a fost rezultatul afacerii Beilis, care a arătat legătura strînsă și intimă... *.

Pentru a dovedi că nu exagerez atunci cînd vorbesc de atmosfera pogromistă care domnește în Rusia, pot aduce o mărturie a unui om foarte „credincios regimului“, a unui publicist dintre cei mai conservatori, „care face miniștri“, și anume a prințului Meșcerski. Iată cuvintele „unui rus din Kiev“, care au fost reproduse de el în revista sa „Grajdanin“ ³² :

„Trăim într-o atmosferă sufocantă : oriunde te-ai duce, peste tot se aud șoaptele complotiștilor, se simte setea de sînge, duhnește a

* Paginile 3 și 4 din manuscris n-au fost găsite. — Nota red.

denunțatori, pretutindeni se manifestă ură, se aud murmure și gemete”.

...iată atmosfera politică pe care o respiră Rusia. Și dacă aceasta este atmosfera, e pur și simplu ridicol să vorbești sau să te gîndești la drepturi, la egalitate, la constituție și la alte naivități liberale de acest fel ; mai bine zis : ar fi ridicol, dacă n-ar fi... serios !

Această atmosferă o simte fiecare om din țara noastră care e cît de cît conștient și atent. Dar nu toți au destulă tărie ca să-și dea limpede seama de semnificația acestei atmosfere pogromiste. De ce domnește la noi o asemenea atmosferă ? Și cum de e posibilă existența ei ? Ea e posibilă numai pentru că țara trece de fapt printr-o stare de război civil prost camuflată. Sînt unii cărora nu le este de loc plăcut să recunoască acest adevăr, și sînt alții care ar vrea să arunce un vâl peste acest fenomen. Liberalii noștri — atît progresiștii cît și cadeții³³ — simt o deosebită plăcere să facă asemenea văluri din petice de teorii aproape perfect „constituționale”. Eu însă îmi permit să cred că pentru reprezentanții poporului nu există nimic mai rău și mai nelegiuit decît să răspîndească de la tribuna Dumei de stat „o minciună înălțătoare”.

Întreaga politică dusă de guvern față de evrei și de ceilalți „alogeni” — iertați-mi această expresie „guvernamentală” — apare numaidecît ca ceva de înțeles, firesc și inevitabil, dacă privim adevărul în față și recunoaștem faptul neîndoielnic că țara trece printr-o stare de război civil prost camuflată. Guvernul nu guvernează, ci se războiește.

Și dacă pentru acest război el alege mijloace pogromiste „neaoș rusești”, aceasta se explică prin faptul că *nu dispune de alte mijloace*. Se apără fiecare cum poate. Purișkevici și prietenii lui nu se pot apăra altfel decît printr-o politică „pogromistă”, fiindcă *ei* nu au la dispoziție altă politică. N-are nici un rost să te plîngi de asemenea neajuns și e absurd să crezi că poți face ceva recurgînd la vorbărie despre constituție, despre drepturi sau despre sistemul de guvernămînt ; aici e vorba pur și simplu de

interesele *clasei* lui Purișkevici & Co., de situația grea în care se află această clasă.

Ori „te răfuiеști“ în toată regula, și nu numai în vorbe, cu această clasă, ori recunoști că în întreaga politică a Rusiei atmosfera „pogromistă“ este inevitabilă și de neînlăturat. Ori te împaci cu această politică, ori sprijini mișcarea populară, de masă, și în primul rând proletară, îndreptată împotriva ei. Ori una — ori alta. Aici cale de mijloc nu poate să existe.

În Rusia, pînă și statistica oficială, adică aceea care cu bună știință este exagerată și falsificată potrivit „vederilor guvernului“, arată că velicorușii reprezintă doar 43% din întreaga populație a țării. Ei formează, în Rusia, *mai puțin* de jumătate din populație. Pînă și malorușii sau ucrainenii au fost clasați la noi în mod oficial, de „*însuși*“ Stolîpin, în categoria „*alogenilor*“. Prin urmare, în Rusia, „alogenii“ formează 57% din populație, adică majoritatea ei, aproape $\frac{3}{5}$, iar în realitate ei reprezintă, cu siguranță, mai mult de $\frac{3}{5}$. Sînt trimis în Duma de stat de către alegătorii din gubernia Ekaterinoslav, în care majoritatea covârșitoare a populației e formată din ucrainenii. Interzicerea aniversării lui Șevcenko a fost, din punct de vedere al agitației împotriva guvernului, o măsură atît de minunată și de perfectă, atît de fericită și de reușită, că un mijloc mai bun de agitație nici nu se poate imagina. Eu cred că nici cei mai buni dintre agitatorii noștri social-democrați care fac agitație împotriva guvernului n-ar fi obținut vreodată, în timp atît de scurt, succese atît de amеțitoare ca cele obținute, din punct de vedere antiguvernamental, prin această măsură. În urma aplicării acestei măsuri, milioane și milioane de „*filistini*“ au început să devină cetățeni conștienți și să se convingă de adevărul dictonului că Rusia este „o închisoare a popoarelor“.

Partidele de dreapta și naționaliștii de la noi fac atîta zarvă cu vociferările lor împotriva „*mazepiștilor*“, iar faimosul nostru Bobrinski îi apără cu o atît de minunată ardoare pe ucrainenii de persecuțiile guvernului *austriac*, încît îți vine să crezi că el vrea să se înscrie în partidul social-democrat austriac. Dar, dacă prin „*mazepism*“ se

Înțelege atracția spre Austria și preferința pentru rînduie-lile ei politice, atunci s-ar putea ca Bobrinski să nu fie chiar unul dintre „mazepeștii“ cei mai de rînd ; căci el se plînge și vociferează împotriva asupririi la care sînt supuși ucrainenii în Austria !! Gîndiți-vă numai ce spun ucrainenii din Rusia — bunăoară, cei din gubernia Ekaterinoslav, pe care o reprezint eu — cînd citesc sau aud asemenea cuvinte ! Dacă „însuși“ Bobrinski, dacă naționalistul Bobrinski, dacă contele Bobrinski, dacă moșierul Bobrinski, dacă fabricantul Bobrinski, dacă Bobrinski care se află în strînse relații cu aristocrația cea mai înaltă (aproape cu „sferele“ ei cele mai înalte) găsește că în Austria — unde nu există nimic în genul rușinoaselor zone de domiciliere obligatorie pentru evrei sau în genul mîrșavelor expulzări de evrei, după capriciul unor guvernatori-satrapi, sau al interzicerii limbii materne în școli — minoritățile naționale sînt năpăstuite și persecutate, atunci ce să mai zicem de ucrainenii din Rusia ? ? Ce să mai zicem de ceilalți „alogeni“ din Rusia ? ?

Oare Bobrinski și ceilalți naționaliști, ca și cei de dreapta, nu-și dau seama că fac să se trezească în „alogenii“ din Rusia, adică în $\frac{3}{5}$ din populația Rusiei, conștiința că Rusia este o țară *înapoiată chiar și în comparație cu Austria*, cea mai înapoiată dintre țările europene ? ?

Situația Rusiei, care este guvernată de cei de teapa lui Purișkevici sau, mai bine zis, care geme sub călcîiul lor, este atît de originală, încît discursurile naționalistului Bobrinski alimentează de minune agitația social-democrată și o fac să fie mai clară.

Străduiește-te, dă-ți toată silința, prea luminate fabricant și moșier Bobrinski ; în felul acesta ne vei ajuta cu siguranță să-i trezim, să-i luminăm și să-i zgîlțîim atît pe ucrainenii din Austria cît și pe cei din Rusia !! Am auzit la Ekaterinoslav pe cîțiva ucraineni spunînd că vor să-i trimită contelui Bobrinski o adresă de mulțumire pentru reușita propagandă pe care o face el în favoarea despărțirii Ucrainei de Rusia. Și n-am fost de loc mirat auzind acest lucru. Am văzut foi volante agitatorice în care era imprimat pe o parte ucazul pentru interzicerea aniversării

lui Șevcenko, iar pe cealaltă parte citate din discursurile, pline de elocință, rostite de Bobrinski *în favoarea* ucrainenilor... Am fost de părere ca aceste foi volante să fie trimise lui Bobrinski, lui Purișkevici și *celorlalți* miniștri.

Dar dacă Purișkevici și Bobrinski sînt niște agitatori de mîna întîi în favoarea transformării Rusiei într-o republică democratică, apoi liberalii noștri, printre care și cadeții, vor să ascundă populației că *ei sînt de acord* cu alde Purișkevici în unele probleme fundamentale ale politicii naționale. Vorbind despre bugetul Ministerului de Interne, a cărui politică națională e cunoscută de toată lumea, nu mi-aș face pe deplin datoria dacă n-aș spune că partidul cadet este *de acord* cu principiile de care se călăuzește Ministerul de Interne.

Și, într-adevăr, nu este oare limpede că cine vrea să fie --- ca să ne exprimăm într-o formă mai delicată: --- în „opoziție“ cu Ministerul de Interne trebuie să cunoască și aliații *ideologici* pe care acest minister îi are în lagărul cadeților ?

După cum reiese dintr-o informație apărută în ziarul „Reci“³⁴, între 23 și 25 martie a.c. a avut loc la Petersburg conferința ordinară a partidului cadet, „partidul libertății poporului“.

„Problemele naționale — scrie „Reci“ (nr. 83) — au fost discutate... cu o deosebită însuflețire. Deputații de Kiev, cărora li s-au raliat N. V. Nekrasov și A. M. Koliubakin, au arătat că problema națională este un important factor în devenire, de care trebuie să se țină seama în mult mai mare măsură decît pînă acum. F. F. Kokoșkin însă a arătat că atît programul cît și experiența politică de pînă acum impun să fie folosite cu toată prudența «elasticele formule» ale autodeterminării politice a «naționalităților»“.

Astfel expune lucrurile „Reci“. Și, cu toate că această expunere este înadins întocmită în așa fel ca fondul chestiunii să-l înțeleagă *cît mai puțini* cititori, el este totuși destul de clar pentru orice om atent și care gîndește. „Kiev-skaia Mîsl“³⁵, care simpatizează cu cadeții și propagă concepțiile lor, reproduce discursul lui Kokoșkin, pe care-l însoțește cu următoarea motivare : „Căci așa ceva poate duce la destrămarea statului“.

Acesta era, fără îndoială, sensul celor spuse de Kokoșkin în discursul său. La cadeți, punctul lui de vedere a ieșit învingător chiar și împotriva democratismului extrem de timid al Nekrasovilor și Koliubakinilor. Punctul lui de vedere este punctul de vedere al naționalistului burghezoliberal *velicorus*, care apără privilegiile *velicorușilor* (cu toate că ei constituie o minoritate în Rusia), și le apără *mîna în mîna* cu Ministerul de Interne. Kokoșkin a apărut pe plan „teoretic” politica Ministerului de Interne — iată care este fondul, iată care este miezul chestiunii.

„Fiți mai prudenți cu autodeterminarea politică” a națiunilor, pentru ca nu cumva „să ducă la destrămarea statului”! — iată *conținutul* politicii naționale preconizate de Kokoșkin și care *coincide pe de-a-ntregul* cu linia fundamentală a politicii duse de Ministerul de Interne. Dar Kokoșkin și ceilalți conducători ai cadeților nu sînt copii. Ei cunosc perfect de bine maxima care spune: „nu-i omul făcut pentru sîmbătă, ci sîmbăta pentru om”. Nu-i făcut poporul pentru stat, ci statul pentru popor. Kokoșkin și ceilalți conducători ai cadeților nu sînt copii. Ei înțeleg perfect de bine că la noi statul este (în realitate) clasa Purișkevicilor, că integritatea lui înseamnă integritatea clasei Purișkevicilor. Iată ce-i preocupă pe Kokoșkini, dacă e să smulgem vâlul diplomatic care acoperă politica lor și să luăm de-a dreptul în considerație *esența* acestei politici.

Pentru ca expunerea mea să fie mai clară, îmi îngădui să dau un exemplu simplu. Se știe că în 1905 Norvegia s-a despărțit de Suedia, în ciuda protestelor vehemente ale moșierilor suedezi, care amenințau cu războiul. Din fericire, în Suedia moșierii iobăgiști nu sînt atotputernici, ca în Rusia, așa că nu s-a ajuns la război. Norvegia, căreia îi revenea o populație mai puțin numeroasă, s-a despărțit de Suedia în mod pașnic, democratic, civilizată, și nu cum ar fi vrut moșierii iobăgiști și partidul războiului. Și care a fost rezultatul? A avut poporul ceva de pierdut? Au fost cumva prejudiciate de această despărțire interesele culturii, ale democrației sau ale clasei muncitoare??

Cîtuși de puțin! Atît Norvegia cît și Suedia fac parte din categoria unor țări incomparabil mai civilizate decît

Rusia, între altele *tocmai pentru că* au știut să aplice în chip democratic formula „autodeterminării politice“ a națiunilor. Ruperea legăturii *silite* a însemnat o *întărire* a legăturii economice liber consimțite, o mai strînsă apropiere culturală, mai mult respect reciproc între aceste două popoare, atît de apropiate prin limba pe care o vorbesc, precum și prin alte trăsături ale lor. Comuniunea, apropierea dintre poporul suedez și cel norvegian a avut în realitate *de cîștigat* de pe urma despărțirii, deoarece această despărțire a însemnat ruperea unor legături *silite*.

Din acest exemplu se vede limpede, sper, că Kokoșkin și partidul cadet se situează întru totul pe punctul de vedere al Ministerului de Interne atunci cînd încearcă să ne sperie cu „destrămarea statului“ și ne îndeamnă la o „prudentă folosire“ a formulei „autodeterminării politice“ a națiunilor, o formulă care e cît se poate de clară și care nu e contestată de nimeni în întreaga democrație internațională. Noi, social-democrații, sîntem dușmani ai *oricărui* naționalism și adepți ai *centralismului* democratic. Sîntem adversari ai particularismului și sîntem convinși că, *în condiții egale*, problemele progresului economic și ale luptei proletariatului împotriva burgheziei pot fi rezolvate în statele mari cu mai mult succes decît în cele mici. Dar noi prețuim numai legăturile liber consimțite și niciodată pe cele *silite*. Oriunde vedem că există legături *silite* între națiuni, noi, fără să propovăduim cîtuși de puțin despărțirea neapărată a fiecărei națiuni, apărăm *fără rezerve* și cu toată hotărîrea *dreptul* la autodeterminare politică, adică la despărțire, pentru fiecare națiune.

A apăra, a propovădui, a recunoaște acest *drept* înseamnă a apăra egalitatea în drepturi a națiunilor, înseamnă a nu admite legături *silite*, a lupta împotriva oricăror privilegii de stat ale unei națiuni, oricare ar fi ea, și în același timp a educa pe muncitorii diferitelor națiuni în spiritul unei depline solidarități de clasă.

Solidaritatea de clasă dintre muncitorii diferitelor națiuni are de cîștigat de pe urma înlăturării legăturilor *silite*, feudale, menținute cu ajutorul forței armate, și a înlocuirii lor prin legături liber consimțite.

Noi punem mai presus de orice egalitatea în drepturi a națiunilor în condițiile libertății poporului și pentru socialism... *

și apărarea privilegiilor velicorușilor. Și, totodată, noi spunem: nici un fel de privilegii pentru *nici o* națiune, deplină egalitate în drepturi pentru toate națiunile și unirea strânsă, contopirea muncitorilor *tuturor națiunilor*.

Au trecut optsprezece ani de când, în 1896, Congresul internațional de la Londra al organizațiilor muncitorești și socialiste a adoptat o hotărâre în problema națională, și această hotărâre este singura care arată căile juste atât pentru năzuințele spre o adevărată „libertate a poporului“, cât și pentru socialism. În această hotărâre se spune:

„Congresul declară că el este pentru dreptul deplin al tuturor națiunilor la autodeterminare și își exprimă simpatia față de muncitorii din orice țară asupra cărora apasă în prezent jugul despotismului militar, național sau de altă natură. Congresul cheamă pe muncitorii din toate aceste țări să intre în rândurile muncitorilor conștienți din lumea întreagă, ca să lupte împreună cu ei pentru victoria asupra capitalismului internațional și înfăptuirea țelurilor urmărite de social-democrația internațională“.

La rândul nostru, facem apel la muncitorii tuturor națiunilor din Rusia să-și strângă rândurile, fiindcă numai unitatea poate să constituie o garanție pentru egalitatea în drepturi a națiunilor, pentru libertatea poporului și interesele socialismului.

Anul 1905 a unit pe muncitorii tuturor națiunilor din Rusia. Reacțiunea caută pe toate căile să ațite vrajba națională. Burghezia liberală a *tuturor* națiunilor, și cea velicorusă în primul rând și mai mult ca oricare, luptă pentru privilegiile *propriei sale* națiuni (de exemplu: Kolo-ul polonez este împotriva egalității în drepturi a evreilor din Polonia³⁶), luptă pentru izolarea națională, pentru exclusivism național și în felul acesta *sprijină* politica Ministerului nostru de Interne.

Iar adevărata democrație, în frunte cu clasa muncitoare, ridică steagul deplinei egalități în drepturi a națiunilor și al contopirii muncitorilor tuturor națiunilor în lupta lor de clasă. Din acest punct de vedere, noi respingem

* Paginile 25 și 26 din manuscris n-au fost găsite. — Nota red.

aşa-zisa autonomie „cultural-națională“, adică împărțirea școlilor pe naționalități în cadrul aceluiași stat sau scoaterea școlilor din competența statului și trecerea lor în competența unor uniuni naționale organizate în mod separat. Statul democratic trebuie să recunoască autonomia diferitelor regiuni, în special a regiunilor și a districtelor a căror populație e compusă din diferite naționalități. O asemenea autonomie nu e cîtuși de puțin în contradicție cu principiul centralismului democratic; dimpotrivă, într-un stat mare și eterogen sub raportul compoziției naționale, numai prin autonomia regiunilor *se poate* înfăptui un centralism cu adevărat democratic. Statul democratic trebuie neapărat să recunoască *libertatea deplină* a limbilor materne și să respingă *orice* privilegii ale uneia din ele. Statul democratic nu va permite nici unei națiuni să apese, să domine o altă națiune în nici un domeniu, în nici o ramură a treburilor obștești.

Dar a lua școlile din mîinile statului și a le împărți pe națiuni organizate în mod separat în uniuni naționale este o măsură dăunătoare din punctul de vedere al democrației și, în și mai mare măsură, din punctul de vedere al proletariatului. O asemenea măsură ar duce doar la o consolidare a izolării națiunilor, în timp ce noi trebuie să tindem spre o apropiere între ele. O asemenea măsură ar duce la creșterea șovinismului, în timp ce noi trebuie să tindem spre o alianță cît mai strînsă între muncitorii tuturor națiunilor, spre lupta lor comună împotriva *oricărui* șovinism, a *oricărui* exclusivism național, a *oricărui* naționalism. În problema învățămîntului, muncitorii tuturor națiunilor au o singură politică: libertatea limbii materne, o școală democratică și *laică*.

Închei, exprimîndu-mi încă o dată recunoștința față de Purișkevici, Markov 2 și Bobrinski pentru reușita lor agitație împotriva întregii orînduirii de stat a Rusiei, pentru *lecțiile lor concrete*, menite să dovedească că transformarea Rusiei într-o republică democratică este inevitabilă.

Scris după 6 (19) aprilie 1914

Publicat pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revolușia” nr. 3

Se tipărește după manuscris

CRIZA CONSTITUȚIONALĂ DIN ANGLIA

În nr. 34 al ziarului „Puti Pravdî“, ocupându-ne de interesantele evenimente din Irlanda, am vorbit despre politica liberalilor englezi, care s-au lăsat intimidați de conservatori *.

Din momentul cînd au fost scrise aceste rînduri au avut loc noi evenimente, care au făcut ca, în Anglia, un conflict cu caracter special (între liberali și conservatori) pe tema autoadministrării Irlandei să se transforme într-o criză constituțională generală.

Întrucît conservatorii amenințau cu o „răscoală“ a protestanților din Ulster împotriva home rule-ului (autonomiei, autoadministrării) Irlandei, guvernul liberal a trimis acolo un anumit număr de trupe pentru a impune respectarea voinței parlamentului.

Și care a fost rezultatul ?

Generalii și ofițerii din armata engleză s-au răzvrătit.

Ei au declarat că nu vor lupta împotriva protestanților din Ulster, că așa ceva ar fi în contradicție cu „patriotismul“ lor și că își dau demisia !

Guvernul liberal a rămas pur și simplu uluit în fața acestei rebeliuni a moșierilor care se află în fruntea armatei. Liberalii sînt deprinși să se legene în iluzii constituționale și să se amăgească cu vorbăria despre legalitate, închizînd ochii asupra adevăratului raport de forțe, asupra luptei de clasă. Dar acest raport real de forțe a fost și

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 389—392. — *Nota red.*

rămîne de așa natură, că în Anglia, datorită lașității burgheziei, s-au putut menține o serie întreagă de instituții și privilegii *preburgheze*, medievale ale domnilor moșieri.

Pentru a înfrînge rebeliunea ofițerilor aristocrați, guvernul liberal ar fi trebuit să se adreseze poporului, maseilor, proletarilor, însă tocmai de acest lucru se temeau, mai mult ca de orice pe lumea asta, „lumiștii“ domni burghezi liberali. Și guvernul a *cedat de fapt* în fața ofițerilor rebeli, convingîndu-i să revină asupra demisiei și dîndu-le *asigurări în scris* că trupele nu vor fi folosite împotriva Ulsterului.

S-a căutat să se ascundă poporului faptul rușinos că s-a dat o asemenea asigurare în scris (la 21 martie st. n.), și șefii liberali Asquith, Morley și alții, în declarațiile lor oficiale, au mințit în modul cel mai de necrezut și mai nerușinat. Și, totuși, adevărul a ieșit la iveală. Faptul că ofițerii au căpătat promisiuni în scris n-a fost dezmințit. Pe cît se pare, regele a exercitat unele „presiuni“. Demisia lui Seely, ministrul de război, și preluarea portofoliului său de „însuși“ Asquith, realegerea acestuia, circulara adresată armatei în legătură cu respectul legilor — toate acestea sînt pură ipocrizie oficială. Faptul că liberalii au cedat moșierilor, care au rupt constituția în bucăți, este și rămîne incontestabil.

În parlamentul englez s-au produs după aceea o serie de scene extrem de furtunoase. Guvernul liberal s-a văzut copleșit de disprețul și ironiile bine meritate ale conservatorilor, iar deputatul muncitoresc Ramsay MacDonald, unul dintre cei mai moderați politicieni liberali din mișcarea muncitorească, a protestat cu toată vehemența împotriva comportării reacționarilor. „Acești oameni — a spus el — sînt gata oricînd să-și arate zelul lor și să se dedea la excese împotriva greviștilor. Dar, atunci cînd a fost vorba de Ulster, ei au refuzat să-și facă datoria, deoarece legea autonomiei Irlandei lezează interesele și prejudecățile lor de clasă“. (Moșierii din Irlanda sînt englezi, iar autoadministrarea Irlandei, fiind o autoadministrare a burghezilor și țăranilor irlandezi, amenință să rezeze puțintel din poftele hrăpărețe ale nobililor domni lorzi.) „Acești oameni

— a spus R. MacDonald în continuare — nu visează altceva decît să lupte împotriva muncitorilor, dar, cînd e vorba să impună bogătașilor și proprietarilor respectarea legilor, ei refuză să-și facă datoria”.

Rebeliunea aceasta a moșierilor împotriva „atotputernicului” (cum credeau și cum au spus de milioane de ori obtuzii de liberali, mai ales savanții liberali) parlament al Angliei are o însemnătate extraordinară. Ziua de 21 martie (8 martie st. v.) 1914, cînd nobilii lorzi-moșieri ai Angliei, prefăcînd în țandări constituția engleză și legalitatea engleză, au dat o splendidă lecție de luptă de clasă, este ziua unei cotituri de importanță istorică universală.

Această lecție a rezultat din imposibilitatea de a tocî ascuțișul contradicțiilor existente între proletariatul și burghezia din Anglia cu ajutorul politicii fățarnice, echivoce și pseudoreformiste duse de liberali. Această lecție nu va fi lipsită de folos pentru întreaga mișcare muncitorească din Anglia ; clasa muncitoare va începe acum să se debaraseze repede de credința filistină în peticul de hîrtie care poartă denumirea de legalitate și constituție engleză și pe care aristocrații englezi l-au rupt în văzul întregului popor.

Acești aristocrați au procedat ca niște revoluționari care acționează de pe poziții *de dreapta*, și în felul acesta au sfîșiat tot convenționalismul, toate vălurile care împiedicau poporul să vadă neplăcuta, dar neîndoielnică realitate a luptei de clasă. Toată lumea a văzut ceea ce burghezia și liberalii ascundeau cu ipocrizie (ei sînt pretutindeni ipocriți, însă nicăieri, cred eu, ipocrizia lor nu atinge asemenea proporții și nu ajunge la un asemenea rafinement ca în Anglia). Toată lumea și-a dat seama că complotul care urmărea să frîngă voința parlamentului se pregătea de multă vreme. Adevărata dominație de clasă se afla și se află în afara parlamentului. Sus-menționatele instituții medievale, care nu funcționaseră un timp îndelungat (mai bine zis : care păreau că nu funcționează), au intrat repede în acțiune și s-au dovedit a fi *mai puternice* decît parlamentul. Iar liberalii mic-burghezi din Anglia, care încercau să adoarmă pe muncitori cu vorbăria lor despre

reforme și despre puterea parlamentului, s-au dovedit a fi în realitate niște nulități, niște marionete, care sînt puse în mișcare pentru a prosti poporul, dar care numai decît au fost „puse la locul lor“ de către aristocrație, care deține puterea.

Cîte cărți n-au fost scrise, mai ales de către liberalii germani și ruși, pentru a proslăvi legalitatea și pacea socială care domnesc în Anglia! Se știe, doar, că menirea istorică a liberalilor germani și ruși este de a-și manifesta admirația lor servilă față de rezultatele pe care le-a dat lupta de clasă în Anglia și Franța și să proclame rezultatele acestei lupte drept niște „adevăruri ale științei“ care se situează „deasupra claselor“. În realitate însă, „legalitatea și pacea socială“ din Anglia nu erau altceva decît rezultatul, de scurtă durată, al stării de somnolență de care a fost cuprins proletariatul englez începînd de pe la 1850 și pînă pe la 1900.

Monopolul Angliei e pe sfîrșite. Concurența mondială a devenit și mai aprigă. Viața s-a scumpit. Uniunile marilor capitaliști au strivit pe patronii mici și mijlocii și s-au năpustit cu toată greutatea lor asupra muncitorilor. Dar proletariatul englez s-a trezit din nou de fiecare dată, ca și la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, ca și în perioada mișcării cartiste din deceniile al 4-lea și al 5-lea³⁷ ale secolului al XIX-lea.

Criza constituțională din 1914 va fi o etapă importantă în istoria acestei deșteptări.

UNITATE

La Petersburg au apărut pînă acum trei numere din revista „Borba“, care declară că e „nefracționistă“. Linia principală a acestei reviste este apărarea unității.

Unitate cu cine? — *cu lichidatorii.*

În ultimul său număr, „Borba“ publică două articole în care ia apărarea *unității cu lichidatorii.*

Primul articol este acela al cunoscutului lichidator I. Larin. Al aceluiași Larin care nu de mult a scris într-unul din organele lichidatoriste :

„Curățirea căii de dezvoltare capitalistă de rămășițele absolutiste se va face fără a recurge la nici o revoluție... Sarcina care se pune astăzi constă în... a face să pătrundă în cercurile largi ideea călăuzitoare că în perioada actuală clasa muncitoare trebuie să se organizeze, însă nu «în vederea revoluției», nu «în așteptarea revoluției»...“

Ei bine, acest lichidator preconizează acum, în revista „Borba“, înfăptuirea unității și propune ca formă a ei *federația.*

Federația este o înțelegere între niște organizații egale în drepturi. Prin urmare, Larin propune ca, atunci cînd stabilim tactica clasei muncitoare, *să punem pe același plan* voința imensei majorități a muncitorilor, care se situează pe punctul de vedere al „lozincilor neciuntite“, și voința neînsemnatelor grupulețe de lichidatori, care într-o măsură mai mare sau mai mică se situează pe punctul de vedere exprimat în cuvintele reproduse de noi mai sus. Potrivit ingenuității plan propus de lichidatorul Larin, majoritatea muncitorilor pierde dreptul de a face vreun pas atîta timp

cît nu va fi primit asentimentul în acest sens al d-lor lichidatori de la „Severnaia Raboceaia Gazeta“.

Muncitorii i-au respins pe lichidatori, și acum, după planul lichidatorului Larin, aceștia urmează să obțină iarăși un rol conducător, cu ajutorul federației. Federația propusă de Larin nu e așadar, decît o încercare de a impune din nou muncitorilor voința lichidatorilor, care au fost respinși de mișcarea muncitorească. Dacă nu ne-au lăsat să intrăm pe ușă, își spun lichidatorii, o să ne strecurăm pe fereastră și o să dăm acestei încălcări de fapt a voinței majorității muncitorilor denumirea de „unitate prin federație“.

Redacția revistei „Borba“ se angajează într-o polemică cu Larin. Ideea federației, adică a unei înțelegeri treptate între lichidatori și marxisti *ca părți egale în drepturi*, nu o satisface.

Ceea ce vrea ea nu e o înțelegere cu lichidatorii, ci o nouă fuziune cu ei, „pe baza unor hotărîri tactice comune“, ceea ce înseamnă că imensa majoritate a muncitorilor, care s-au unit în jurul liniei tactice promovate de „Puti Pravdă“, trebuie să renunțe la hotărîrile lor de dragul *unei tactici comune cu lichidatorii*.

După părerea redacției revistei „Borba“, tactica pe care au elaborat-o muncitorii conștienți și care a fost verificată de experiența întregii mișcări din ultimii ani trebuie dată la o parte. Pentru ce? Pentru a face loc planurilor tactice ale lichidatorilor, pentru a face loc unor puncte de vedere care au fost condamnate atît de muncitorii înșiși cît și de întregul mers al evenimentelor.

O lipsă totală de respect față de voința, de hotărîrile și părerile muncitorilor conștienți — iată ce stă la baza propagandei desfășurate de redacția revistei „Borba“ în favoarea unității cu lichidatorii.

Voința muncitorilor s-a manifestat limpede și categoric. Orice om care nu și-a ieșit încă din minți va spune precis care tactică se bucură de simpatia imensei majorități a muncitorilor. Dar iată că vine lichidatorul Larin și declară: voința majorității muncitorilor este un fleac pentru mine; această majoritate trebuie să se dea la o parte și să recunoască că voința unui grupuleț de lichidatori are

aceeași putere și aceeași valoare ca și voința majorității muncitorilor conștienți.

Iar după lichidator vine un împăciuatorist de la „Borba” și declară : muncitorii și-au elaborat o anumită tactică și luptă pentru aplicarea ei ? Mofturi. Ei trebuie să renunțe la această tactică verificată, de dragul *unor hotărâri tactice comune cu lichidatorii*.

Or, tocmai această încălcare a voinței limpede exprimate a majorității muncitorilor, această încălcare menită să dea lichidatorilor egalitate în drepturi, o numesc *unitate împăciuatoriștii* de la „Borba”.

Dar asta nu este unitate, ci un mod de a-ți bate joc de unitate și de voința muncitorilor.

Nu așa înțeleg muncitorii marxiști unitatea.

Nu poate exista nici un fel de unitate — fie ea federativă sau de alt fel — cu politicienii liberali din mișcarea muncitorească, cu dezorganizatorii mișcării muncitorești, cu cei ce încălcă voința majorității. Poate și trebuie să existe — independent de lichidatori și fără ei — o unitate a tuturor marxiștilor consecvenți, a tuturor apărătorilor întregului marxist și ai lozincilor neciuntite.

Unitatea este un lucru mareț și o lozincă măreață ! Dar cauza muncitorească are nevoie de *unitatea marxiștilor*, și nu de o unitate a marxiștilor cu cei ce sînt adversarii marxismului și îl denaturează.

Și pe fiecare dintre cei ce vorbesc despre unitate trebuie să-l întrebăm : unitate cu cine ? Cu lichidatorii ? — În acest caz drumurile noastre se despart.

Dar dacă este vorba de o unitate cu adevărat marxistă, atunci vom spune : încă de la apariția ziarelor pravdiste, noi chemăm la o înmănunchere a tuturor forțelor marxiste, la o unitate înfăptuită de jos, la o unitate în munca practică.

Nu trebuie să cochetăm în nici un fel cu lichidatorii, sau să ducem vreun fel de tratative diplomatice cu cercurile celor ce caută să distrugă întregul, ci să depunem toate eforturile pentru a strînge rîndurile muncitorilor marxiști în jurul lozincilor marxiste, în jurul întregului marxist. Muncitorii conștienți vor considera că orice încercare de a

li se impune voința lichidatorilor este o crimă și tot o crimă este și fărâmițarea forțelor adevăraților marxiști.

Căci la baza unității stau disciplina de clasă, recunoașterea voinței majorității, munca însuflețită desfășurată în rîndurile acestei majorități și în pas cu ea. La această unitate, la această disciplină, la această activitate desfășurată în comun îi vom chema neconținut pe toți muncitorii.

„Puti Pravdi” nr. 59
din 12 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CE SPUN MARXIȘTII ORGANIZAȚI DESPRE INTERVENȚIA BIROULUI INTERNAȚIONAL ³⁸

După cum ni se comunică, Biroul internațional a primit răspunsul marxiștilor organizați, în legătură cu propunerea lui de a interveni în treburile social-democrației din Rusia. Reproducem, în cele ce urmează, părțile esențiale ale acestui răspuns.

* * *

Primind „Anexa“ la nr. 11 al „Buletinului periodic al Biroului internațional“, reprezentanța marxiștilor organizați din Rusia consideră că e de datoria ei să exprime Biroului internațional și Comitetului lui executiv profunda sa recunoștință pentru sprijinul pe care îl acordă mișcării muncitorești și pentru grija pe care o poartă intensificării și întăririi acestei mișcări prin asigurarea unității ei.

În momentul de față, starea de lucruri în rîndurile marxiștilor ruși se prezintă în felul următor :

Situația generală din anii 1907—1908 a provocat o teribilă criză ideologică în rîndurile marxiștilor și a dus la o destrămare a organizațiilor lor. Atît în 1908 cît și în 1910, marxiștii organizați au constatat formal existența unui curent al *lichidatorilor*, care neagă și caută să lichideze vechiul partid și visează un partid nou, legal. Acest curent a fost condamnat în mod categoric și irevocabil, printr-o hotărîre formală. Dar lichidatorii nu s-au supus hotărîrilor și și-au continuat activitatea lor scizionistă, îndreptată spre distrugerea „întregului“.

În ianuarie 1912, întregul marxist a fost refăcut, *împotriva* lichidatorilor, care au fost declarați ca situându-se în afara lui.

De atunci, majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia s-au unit în jurul hotărârilor adoptate în ianuarie 1912 și al organului de conducere care a fost ales atunci. Acest fapt, care este cunoscut tuturor muncitorilor din Rusia, poate și se cere să fie confirmat prin fapte obiective, dată fiind extraordinara mulțime de afirmații, absolut neîntemeiate și contrare adevărului, pe care le răspîndesc lichidatorii și diferitele grupuri răzlețe din străinătate :

1) Potrivit prevederilor legii electorale, în Rusia muncitorii formează o curie muncitorească aparte. Printre deputații din Duma de stat aleși de această curie, bolșevicii formau 47%³⁹ în Duma a II-a (din 1907), 50% în Duma a III-a (din 1907—1912)⁴⁰ și 67% în Duma a IV-a (din 1912—1914).

Alegerile pentru Duma a IV-a au avut loc în septembrie 1912, și majoritatea obținută atunci ($\frac{2}{3}$) a dovedit izbînda deplină a marxismului organizat asupra lichidatorismului.

2) În aprilie 1912 a apărut ziarul marxist „Pravda”. Pentru a lupta împotriva lui, lichidatorii au scos, tot la Petersburg, un ziar concurent și scizionist, „Luci”. În decurs de doi ani, de la 1 ianuarie 1912 și pînă la 1 ianuarie 1914, în ajutorul acestui ziar al lichidatorilor, împreună cu acoliții lor — adică cu numeroasele grupuri din străinătate și cu Bundul —, au venit, după cum reiese din dările de seamă publicate chiar de el, 750 de grupuri muncitorești, pe cînd „Pravda”, care luptă pentru linia marxistă, a grupat în jurul ei, în același interval de timp, 2801 grupuri muncitorești.

3) La începutul anului 1914 au avut loc la Petersburg, în cadrul caselor de ajutorare a muncitorilor pentru caz de boală, alegeri pentru Consiliul general al asigurărilor sociale și pentru Casa asigurărilor sociale din capitală. În prima instituție, muncitorii au ales 5 delegați și 10 supleanți, iar în cea de-a doua 2 delegați și 4 supleanți. În ambele cazuri au fost alese în întregime listele partizanilor „Pravdei”.

La ultimele alegeri, președintele a constatat că au fost 37 de partizani ai „Pravdei“, 7 lichidatori și 4 narodnici și că 5 persoane s-au abținut.

Ne limităm la aceste date factice, extrem de concise. Din ele reiese că adevărata unitate a marxiștilor din Rusia face mereu progrese și că s-a ajuns de pe acum la unirea majorității muncitorilor conștienți, pe baza hotărârilor din ianuarie 1912.

Documentul trece apoi la caracterizarea activității dezorganizatoare desfășurate de diferitele grupuri din străinătate și de lichidatori, care caută cu tot dinadinsul să *încalce voința* majorității muncitorilor din Rusia.

În străinătate activează acum, în afară de adepții menținerii partidului ilegal și de lichidatori, nu mai puțin de *cinci* grupuri social-democrate *ruse* rătăcite, fără a pune la socoteală grupurile naționale. În decurs de doi ani încheiați, 1912 și 1913, nu s-a văzut nicăieri nici urmă de date obiective din care să rezulte că aceste grupuri din străinătate ar avea vreo legătură cu mișcarea muncitorească din Rusia. În august 1912, lichidatorii au constituit așa-zisul „Bloc din august“, în care au intrat, — pe lângă alte persoane și organizații — Troțki, Bundul și social-democrația letonă. Asupra caracterului fictiv al acestui „bloc“, care camufla de fapt pe lichidatori, s-a atras de mult atenția. Acum „blocul“ acesta s-a destrămat definitiv : Congresul din februarie 1914 al social-democrației letone a hotărât ca ea să-și recheme reprezentanții din bloc, deoarece acest bloc nu s-a delimitat de lichidatori. Tot în februarie 1914, Troțki a fondat o revistă a grupului său, în care, pentru a da un temei *perorațiilor* sale pe tema unității, invocă argumentul că s-a *desprins* de Blocul din august !

„Comitetul organizatoric“, care reprezintă în momentul de față „Blocul din august“, este o pură ficțiune, și se înțelege de la sine că nu putem intra în nici un fel de legături cu această ficțiune. Dacă lichidatorii vorbesc despre „unitate“ și despre „egalitate în drepturi“, trebuie să subliniem că primul lucru pe care trebuie să-l facă adepții unității este să renunțe la acțiunile lor de dezorga-

nizare a imensei majorități a muncitorilor care s-au unit și să se lepede în mod categoric de lichidatori, care vor să distrugă „întregul“. În gura lichidatorilor, perorațiile despre „unitate“ sună ca o batjocură la adresa adevăratei unități a majorității muncitorilor din Rusia, de parcă ar vorbi despre unitate „partidul Allemane-Cambier“ din Franța sau „P.P.S.“ din Germania.

Mai departe, autorii adresează Comitetului executiv al Biroului socialist internațional rugămintea stăruitoare de a depune toate eforturile pentru a grăbi „schimbul de păreri între toate fracțiunile social-democrate asupra chestiunilor controversate“ (rezoluție a Biroului internațional adoptată la sesiunea din decembrie 1913), pentru ca, discutând chestiunea înaintea unui for imparțial, să demaște în fața Internaționalei întreaga ficțiune a „Blocului din august“ și a „Comitetului de organizare“ al lichidatorilor, precum și întreaga lor activitate îndreptată spre dezorganizarea majorității, strâns unită, a muncitorilor social-democrați din Rusia.

„Puti Pravdi“ nr. 61
din 15 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR

În nr. 48 (din 28 martie) al ziarului „Puti Pravdî“, Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a publicat un proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor, sau, cum sună titlul său oficial, „Proiect de lege pentru înlăturarea tuturor îngrădirilor drepturilor evreilor și, în genere, a tuturor îngrădirilor legate de origine sau de apartenența la vreo naționalitate, oricare ar fi ea“*.

În mijlocul frământărilor și grijilor pe care le aduce cu sine lupta pentru existență, pentru o bucată de pâine, muncitorii ruși nu pot și nu trebuie să uite de asuprirea națională, sub al cărei jug se află zecile de milioane de „alogeni“ din Rusia. Naționalitatea dominantă — velicorușii — formează circa 45% din întreaga populație a imperiului. La fiecare 100 de locuitori, mai mult de 50 sînt „alogeni“.

Și toată această imensă populație este constrînsă să trăiască în condiții și mai inumane decît acelea ale poporului rus.

Politica de asuprire a naționalităților este o politică de *dezbinare* a națiunilor. Ea este, totodată, și o politică de sistematică *pervertire* a conștiinței poporului. Toate calculele ultrareacționarilor se bazează pe contrapunerea intereselor diferitelor națiuni, pe otrăvirea conștiinței maselor ignorante și oropsite. Luați oricare din fițuicile ultrareacționare și veți vedea că prigonirea „alogenilor“, pro-

* Vezi volumul de față, p. 17—19. — *Nota red.*

vocarea neîncrederii reciproce între țăranul rus, mic-burghezul rus, meseriașul rus, de o parte, și țăranul, mic-burghezul, meseriașul evreu, finlandez, polonez, gruzin, ucrainean, de altă parte, constituie pîinea de toate zilele a întregii bande ultrareacționare.

Dar clasa muncitoare n-are nevoie de dezbinare, ci de *unire*. Ea n-are un dușman mai rău decît barbarele prejudecăți și superstiții pe care dușmanii ei le răspîndesc în masa neștiutoare. Asuprirea „alogenilor“ este o sabie cu două tăișuri. Cu unul lovește în „alogeni“, iar cu celălalt în poporul rus.

Și pentru acest motiv clasa muncitoare trebuie să se pronunțe cu toată hotărîrea împotriva oricărei asupriți a naționalităților.

Agitației făcute de ultrareacționari, care încearcă să-i abată atenția în direcția prigonirii celor de alt neam, clasa muncitoare trebuie să-i opună convingerea ei că este necesară o deplină egalitate în drepturi, o renunțare totală și definitivă la orice fel de privilegii pentru oricare dintre națiuni.

O agitație plină de nestăpînită ură desfășoară ultrareacționarii împotriva evreilor. Diverșii Purișkevici caută să facă din poporul evreu un țap ispășitor pentru toate păcatele lor.

De aceea, foarte just procedează Frațiunea muncitoarească social-democrată din Rusia cînd, în proiectul său de lege, acordă primul loc problemei lipsei de drepturi a evreilor.

Scoala, presa, tribuna parlamentară — totul, dar absolut totul este folosit pentru a semăna o ură oarbă, sălbatică, cumplită împotriva evreilor.

Cu această treabă murdară și mîrșavă nu se îndeletnicesc numai lepădăturile huliganice, ci și profesorii, savanții, ziariștii și deputații reacționari. Milioane și miliarde de ruble se cheltuiesc pentru otrăvirea conștiinței poporului.

Este o chestiune de onoare pentru muncitorii ruși ca proiectul de lege al Frațiunii muncitorești social-demo-

crate din Rusia îndreptat împotriva asupririi naționale să fie întărit cu zeci de mii de semnături și declarații proletare... Aceasta va contribui, mai mult decât orice, la întărirea unității *depline* și la contopirea tuturor muncitorilor din Rusia, fără deosebire de naționalitate.

„Puti Pravdi” nr. 62
din 16 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LICHIDATORII ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ LETONĂ

Rezoluția recent adoptată de toți muncitorii letoni organizați, care condamnă lichidatorismul și sprijină linia marxistă, a dat o lovitură decisivă „Blocului din august“, arătînd că, mai devreme sau mai tîrziu, toate elementele proletare se leapădă definitiv de lichidatori. „Severnaia Raboceaia Gazeta“ se străduiește din răspuțeri „să scape“ de acest fapt neplăcut. De această treabă, nu tocmai ușoară, s-au apucat L. M. și F. D.

Nu ne vom ocupa de meschina gîlceavă stîrnită de lichidatori. Ceea ce ne interesează aici e numai acel aspect al chestiunii care are o semnificație politică și organizațorică.

Lichidatorii spun : bine, marxiștii letoni au părăsit „Blocul din august“, dar iată că nici la „leniniști“ n-au intrat.

Perfect adevărat, domnilor ! Marxiștii letoni au rămas într-adevăr *neutri*. Încă în primele noastre articole în legătură cu rezoluțiile adoptate de letoni, noi am spus că ei au făcut *doar primul pas* și că, în general vorbind, au procedat ca niște *împăciunitoriști* *.

Dar au reflectat oare lichidatorii asupra concluziilor care rezultă de aici ?

Dacă letonii sînt într-adevăr împăciunitoriști, dacă ei sînt adepți ai unității cu orice preț, dacă ei sînt neutri în lupta organizațorică, *atunci cu atît mai dureroasă este*

* Vezi volumul de față, p. 23—28, 29—32. — *Nota red.*

pentru lichidatori aprecierea politică a lichidatorismului făcută de marxiștii letoni cu atitudine împăciuitoare.

Sub aspect politic, această apreciere este cât se poate de limpede și lipsită de orice echivoc. Muncitorii letoni au confirmat în mod hotărât vechea rezoluție în care se arată că lichidatorismul este o manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului. Ei au declarat că a te uni cu lichidatorii înseamnă a cădea „în dependență politică și ideologică față de lichidatori“.

Da, domnilor L. M. și F. D., letonii au rămas într-adevăr neutri; da, ei nu s-au debarasat încă de speranțele lor „împăciuitoare“; da, ei n-au tras încă toate concluziile practice din poziția pe care au adoptat-o; da, ei au continuat să aibă o atitudine prea indulgentă față de grupurile care vă apără. Dar tocmai acești oameni indulgenți și neutri v-au declarat că linia voastră lichidatoristă nu dovedește altceva decât influența exercitată de burghezie asupra păturilor înapoiate ale muncitorilor.

Cât de amuzantă este încurcătura în care au ajuns lichidatorii în aprecierile lor asupra rezoluțiilor adoptate de letoni se poate vedea din niște articole apărute în „Țait“⁴¹, ziarul lichidatorilor. Aici, în lungile sale articole, d-l Ionov ne relatează că „tovarășii letoni nu sînt de partea sciziunii și că, dimpotrivă, ei sînt cei mai hotărâți adversari ai unei asemenea tactici“.

Și tot el declară că „spiritul general al rezoluției (letonilor) este, fără îndoială, un spirit leninist. Ea (rezoluția) are la bază o atitudine ostilă față de lichidatorism și recunoaște necesitatea de a-l combate“ („Țait“ nr. 14).

Ați face bine, domnilor lichidatori, dacă v-ați pune cu toții de acord, astfel ca în ceea ce scrieți să existe oarecare unitate de vederi.

Lichidatorii speră că letonii vor mai face încă un pas înapoi — spre lichidatorism. Noi însă sperăm că ei vor face un pas înainte — spre pozițiile marxiștilor ruși. Ale cui speranțe sînt întemeiate — asta o să ne-o arate viitorul. Noi, foarte liniștiți, lăsăm acest lucru în seama mersului

mişcării muncitorești letone și al întregii mișcări muncitorești din Rusia. Totuși, la un rezultat tot s-a ajuns în momentul de față: letonii au dat o lovitură de moarte „Blocului din august” și au calificat lichidatorismul drept un curent burghez.

Și acum încă câteva cuvinte cu privire la rezoluția letonilor în legătură cu sciziunea din sînul fracțiunii social-democrate. Cei 6 deputați lichidatori n-au dat un răspuns direct la întrebarea dacă acceptă condițiile letonilor. Cu ajutorul lui F. D., ei încearcă, cum se spune, „să ne ducă cu zăhărelul”. Dar n-o să reușească.

Și acum vedeți ce „argumente” ne aduce d-l F. D. I se vorbește de rezoluția din 1908 (*confirmată* de letoni) împotriva unificării cu partidul lui Jagiello, și el răspunde cu argumentul că fracțiunea din Duma a II-a a primit în rîndurile ei... pe social-democrații lituanieni. Există aici doar o „mică” deosebire: marxistii ruși au hotărît în repetate rînduri să se unească cu lituanienii și, în același timp, au hotărît să nu se unească cu P.P.S., întrucît acesta *nu este* un partid marxist. Deosebirea constă în faptul că deputații lituanieni au fost aleși în Dumă cu sprijinul deplin al tuturor social-democraților din regiunea respectivă, în timp ce Jagiello a fost ales *împotriva* voinței social-democraților polonezi, *împotriva* voinței majorității delegaților muncitorilor.

Letonii au pus drept condiție pentru înfăptuirea unității recunoașterea rezoluțiilor adoptate de întregul partid în 1908 și 1910, care au condamnat lichidatorismul ca fiind un curent *burghez*. Acceptă fracțiunea lui Ciheidze această condiție? Ce are de spus, în această privință, d-l F. D., apărătorul ei? Nimic altceva decît că „lipsa de spațiu nu ne permite (adică nu-i permite lui) să ne oprim” asupra acestor hotărîri adoptate de întregul partid.

Ei bine, vom aștepta pînă ce în „Severnaia Raboceaia Gazeta” se va găsi mai mult spațiu liber pentru ca, în cele din urmă, să se dea un răspuns în care să se arate atitudinea acestui ziar față de hotărîrile din 1908 și 1910 ale

întregului marxist, care au calificat lichidatorismul drept un curent burghez.

Iar muncitorii vor trage, fără îndoială, din aceste acrobații ale lichidatorilor concluziile convenite și se vor convinge că acești oameni sînt definitiv pierduți pentru cauza marxismului.

„Puti Pravdi” nr. 62
din 16 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SISTEMUL IOBĂGIST LA SATE

Liberalii noștri nu vor să recunoască nici în ruptul capului că în satul rus se mai aplică și azi, pe scară extrem de întinsă, sistemul iobăgist. Iobăgia continuă să dăinuiască. Căci dacă țăranul semicerșetor muncește pentru moșier cu vitele sale costelive și cu uneltele sale rudimentare, fiind înrobit prin împrumuturi de bani sau prin arendare de pământ, nu exprimă această situație însăși esența economică a sistemului iobăgist ?

În regimul capitalist, muncitorul n-are nici pământ și nici unelte de muncă. În sistemul iobăgist, țăranul exploatat are și pământ și unelte de muncă, dar toate acestea servesc tocmai pentru a-l înrobi, pentru a-l *lega* de „boierul moșier“.

Și iată că în numărul din martie al revistei „Russkaia Misl“⁴², care e cunoscută prin propovăduirea *respectului* față de proprietatea moșierească, *s-a strecurat, din greșeală, adevărul*.

„Oare tocmelele de cu iarnă — citim în sus-zisa revistă — nu constituie un nonsens în secolul nostru, în secolul electricității și al aeroplanelor ? Or, această formă de robie și de aservire continuă să înflorească și azi, întinsă cum e, ca niște lipitori, pe organismul țăranesc.

Tocmeala de cu iarnă este un fenomen curios și caracteristic pentru Rusia. Ea face ca termenul iobăgist de țărani «obligați»^{*} să-și păstreze toată proșteimea“.

* — Țăran temporar obligat — argat de curte, țăran iobag, care trebuia să servească pe stăpînul său și cîțiva ani după reformă. — *Nota trad.*

Aceste rînduri nu sînt scrise de o publicație oarecare „de stînga“, ci de o revistă a liberalilor contrarevoluționari!

După datele locale de care dispunem pentru primăvara anului 1913, pe alocuri — bunăoară, în gubernia Cernigov — numărul gospodăriilor „obligate“ se ridică la 56%, adică la aproape *trei cincimi* din numărul total al gospodăriilor. Dar, atunci cînd se tocmește de cu iarnă, țaranul capătă pentru munca lui *de două și de trei ori* mai puțin decît atunci cînd se tocmește de cu vară.

Avem de-a face aici cu o aservire pur iobăgistă și cu o sărăcie lucie a țăranilor — alături de „progresele“ realizate de otruburi sau de acelea obținute prin cultivarea plantelor furajere, introducerea mașinilor etc., de care se arată atît de încîntați unii oameni naivi. În realitate, aceste progrese, atîta timp cît masele țărănești continuă să trăiască în condiții de sărăcie cumplită și de aservire, nu fac decît să le înrăutățească situația, să accentueze și mai mult inevitabilitatea crizei, să adîncească contradicția dintre cerințele capitalismului modern și sistemul barbar, medieval, asiatic al „tocmelilor de cu iarnă“.

Munca în dijmă, lucrarea pămîntului în schimbul unei jumătăți din recoltă sau strînsul fînului pentru o căpiță din trei constituie, de asemenea, o rămășiță directă a iobăgiei. După datele cele mai recente, pămînturile lucrute de țărani în dijmă reprezintă, în diferite regiuni ale Rusiei, o suprafață egală cu 21—68% din aceea a pămînturilor proprii ale țăranilor. Suprafața fînețelor cosite în dijmă este și mai mare: ea este egală cu 50—185% din aceea a pămînturilor proprii ale țăranilor!...

„În unele cazuri — scrie această revistă moderat-liberală —, pe lîngă că dă pentru folosința pămîntului jumătate din recoltă, iar pentru aceea a fînețelor două treimi, dijmașul se mai obligă să muncească fără plată 1—2 săptămîni pe moșie, de cele mai multe ori împreună cu calul sau cu un copilandru al său“.

Prin ce se deosebește aceasta de iobăgie? Țăranii muncesc pe degeaba pentru moșier, primind în schimb pămînt în dijmă!

În mod obișnuit, cînd se analizează „problema țărănească“, liberalii noștri se situează pe punctul de vedere că țăranii „au pămînt puțin“ sau că e necesară „organizarea de către stat“ a traiului lor sau că trebuie înzestrați cu pămînt după anumite „norme“ (acesta e și păcatul narodnicilor). E un punct de vedere complet greșit. Aici e vorba de lupta de clasă pe baza relațiilor economice iobăgiste, și de nimic altceva. Menținîndu-se actualul sistem de posesiune a pămîntului de către moșier, se menține *în mod inevitabil* și aservirea, iobăgia și, după expresia revistei „Russkaia Mîsl“, robia. În acest caz nu vor fi de folos nici un fel de „reforme“ și nici un fel de schimbări politice. Aici este vorba de sistemul posesiunii pămîntului de către o clasă care face ca orice „progres“ să se desfășoare în pași de melc și care transformă masele de țărani în niște cerșetori oropsiți, legați de „boier“.

Nu este vorba aici de normă de „consum“ sau de normă de „producție“ (toate astea sînt niște absurdități narodniciste). Și nici de faptul că țăranii „au pămînt puțin“ sau că trebuie „înzestrați cu pămînt“, ci de desființarea jugului de clasă iobăgist, care împiedică dezvoltarea capitalistă a țării. Așa și numai așa vom putea ajunge la înțelegerea cunoscutei „zicale“ despre „balene“, folosită de muncitorii ruși conștienți.

„Puti Pravdi“ nr. 66
din 20 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DIN TRECUTUL PRESEI MUNCITOREȘTI DIN RUSIA

Istoria presei muncitorești din Rusia este indisolubil legată de istoria mișcării democratice și socialiste. De aceea, numai cunoscînd principalele etape ale mișcării de eliberare putem într-adevăr să înțelegem de ce pregătirea și apariția presei muncitorești au urmat un anumit drum, și nu altul.

Mișcarea de eliberare din Rusia a trecut prin trei etape principale, corespunzătoare celor trei clase principale ale societății ruse, care și-au pus pecetea asupra acestei mișcări: 1) perioada nobiliară, care ține cam de la 1825 și pînă la 1861; 2) perioada raznocinților, sau perioada burghezo-democratică — cam de la 1861 și pînă la 1895; 3) perioada proletară — de la 1895 și pînă în prezent.

Cei mai de seamă militanți din perioada nobiliară au fost decembriștii și Herzen. Pe vremea aceea, în condițiile iobăgiei, nici vorbă nu putea fi de o desprindere a *clasei* muncitoare din masa generală a „prostimii“, a *stării sociale* iobage, „inferioară“, lipsită de drepturi. Premergătoarea presei muncitorești (proletar-democrate sau social-democrate) a fost pe atunci presa ilegală general-democrată, în frunte cu „Kolokol“⁴³ al lui Herzen.

Așa cum decembriștii l-au trezit pe Herzen, tot așa și Herzen, cu „Kolokol“ al său, a contribuit la trezirea *raznocinților*, reprezentanți culți ai burgheziei liberale și democrate, care nu făceau parte din nobilime, ci din funcționărimă, din mica burghezie, din negustorime și din țără-nime. Un precursor al înlăturării definitive a nobililor de către raznocinți din mișcarea noastră de eliberare a fost,

încă din timpul iobăgiei, V. G. Belinski. Celebra lui „Scrisoare către Gogol”⁴⁴, care constituie bilanțul activității literare a lui Belinski, a fost una dintre cele mai bune scrieri apărute în presa democrată ilegală și care prezintă și în zilele noastre o vie și imensă însemnătate.

Desființarea iobăgiei a dus la apariția raznocinețului ca militant principal și de masă al mișcării de eliberare în general, cât și al presei democratice ilegale în special. Narodnicismul a devenit curentul dominant corespunzător punctului de vedere al raznocinețului. El n-a fost niciodată în stare, ca curent social, să se delimiteze de liberalism la dreapta și de anarhism la stînga. Totuși, Cernîșevski, care a dezvoltat îndată după Herzen ideile narodnice, a făcut, în comparație cu el, un uriaș pas înainte. Cernîșevski a fost un democrat mult mai consecvent și mai combativ. Operele lui sînt pătrunse de spiritul luptei de clasă. El a promovat cu hotărîre linia de demascare a trădărilor comise de liberalism, care e detestată pînă în ziua de azi de cadeți și de lichidatori. Cu tot caracterul utopic al socialismului său, el a fost un critic de remarcabilă profunzime al capitalismului.

Perioada anilor 1860—1880 cunoaște o serie întregă de tipărituri ilegale cu conținut democratic combativ și utopic-socialist, care au început de-a binelea să pătrundă în „mase”. Iar printre militanții din această perioadă, locul cel mai de seamă îl ocupă muncitorii Piotr Alekseev, Stepan Halturin și alții. Dar în torentul general al mișcării narodnice nu se putea distinge șuvoiul proletar-democratic. Acest lucru a devenit cu puțință abia după ce curentul marxist rus (grupul „Eliberarea muncii”, 1883) s-a precizat din punct de vedere ideologic și a început o mișcare muncitorească neîntreruptă, legată de social-democrație (grevele din Petersburg din anii 1895—1896).

Dar, înainte de a trece la această perioadă, în care își are propriu-zis începutul ei presa muncitorească din Rusia, ținem să prezentăm o serie de date care arată în mod concret care e deosebirea *de clasă* dintre mișcările din cele trei perioade istorice menționate. Este vorba de niște date care se referă la împărțirea pe stări sociale și pe ocupații

(pe clase) a persoanelor judecate pentru crime contra siguranței statului (crime politice) *. Din 100 de astfel de persoane erau :

	nobili	mic-burghezi și țărani	țărani	muncitori	intelectuali
1827—1846	76	23	?	?	?
1884—1890	30,6	46,6	7,1	15,1	73,2
1901—1903	10,7	80,9	9,0	46,1	36,7
1905—1908	9,1	87,7	24,2	47,4	28,4

În perioada nobiliară, iobăgistă (1827—1846), nobilii, care formau o infimă minoritate a populației, constituie o imensă majoritate (76%) a delincvenților „politici”. În perioada narodnicismului, a raznocinților (1884—1890 ; cu privire la cele două decenii anterioare nu avem, din păcate, asemenea date), nobilii trec pe planul al doilea, dar formează, totuși, un procent foarte ridicat (30,6%). Intelectualii formează majoritatea covârșitoare (73,2%) a participanților la mișcarea democratică.

În perioada 1901—1903, în cursul căreia apare *vechea* „Iskră”⁴⁵, primul ziar politic marxist, se observă deja o *predominare* a muncitorilor (46,1%) asupra intelectualilor (36,7%) și, în același timp, o democratizare completă a mișcării (10,7% nobili și 80,9% „neprivilegiați”).

Anticipînd, vom releva că perioada primei mișcări de masă (1905—1908) prezintă o schimbare *numai* sub forma înlocuirii intelectualilor (28,4% față de 36,7%) prin țărani (24,2% față de 9,0%).

Intemeietorul social-democrației în Rusia este grupul „Eliberarea muncii”, care a luat ființă în anul 1883, în străinătate. Scrierile publicistice ale acestui grup, tipărite în străinătate, fără a fi supuse cenzurii, au fost primele care au expus în mod sistematic și cu toate concluziile practice ideile marxiste, singurele care, după cum a arătat experiența întregii lumi, exprimă just esența mișcării muncitorești și sarcinile ei. În decurs de 12 ani, din 1883 și pînă

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 426—429. — *Nota red.*

În 1895, editarea în 1885, la Petersburg, a ziarului social-democrat „Rabocii“, firește, în mod ilegal, a fost aproape singura încercare de a crea o presă muncitorească social-democrată în Rusia; totuși, au apărut doar două numere ale acestui ziar. Lipsa unei mișcări muncitorești de masă a făcut ca presa muncitorească să nu poată lua o largă dezvoltare.

În anii 1895—1896, în cursul vestitelor greve de la Petersburg, începe o mișcare muncitorească de masă la care participă social-democrația. Tocmai aceasta este, în adevăratul sens al cuvântului, epoca de apariție a presei muncitorești în Rusia. Principalele publicații muncitorești au fost pe atunci foile volante ilegale, care în cea mai mare parte nu erau tipărite, ci hectografiate, și erau folosite pentru agitația „economică“ (precum și pentru cea neeconomică), adică pentru expunerea nevoilor și revendicărilor muncitorilor din diferite fabrici și ramuri industriale. Se înțelege că, fără o participare deosebit de activă a muncitorilor înaintați la redactarea și răspîndirea ei, o asemenea literatură n-ar fi putut să existe. Dintre muncitorii din Petersburg care au activat în acea vreme putem menționa pe Vasili Andreevici Șelgunov, care mai târziu a orbit și n-a mai putut astfel să activeze cu aceeași intensitate ca înainte, și pe Ivan Vasilievici Babușkin, un înflăcărat „iskrist“ (1900—1903) și „bolșevic“ (1903—1905), care la sfîrșitul anului 1905 sau începutul anului 1906 a fost executat pentru că a participat la o răscoală în Siberia.

Foile volante erau scoase de grupurile, cercurile și organizațiile social-democrate, care, pe la sfîrșitul anului 1895, au început, în cea mai mare parte, să ia denumirea de „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“. În anul 1898, congresul reprezentanților organizațiilor social-democrate locale a întemeiat, la rîndul său, „Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia“⁴⁶.

Imediat după foile volante au început să apară ziare muncitorești ilegale, ca, de exemplu, „SPB. Rabocii Listok“⁴⁷, la Petersburg în 1897, și tot acolo „Raboceaia Misl“, care curînd după aceea și-a mutat sediul în străinătate. Din această perioadă, ziarele social-democrate locale

ființează în mod ilegal, aproape fără întrerupere, pînă la revoluție, fiind, bineînțeles, mereu suprimate, dar reapărînd mereu în toate colțurile țării.

Luate laolaltă, foile volante muncitorești și ziarele social-democrate din acea vreme, adică de acum 20 de ani, sînt premergătoarele directe ale presei muncitorești de astăzi : găsești în ele aceleași „demascări“ ale stărilor de lucru din fabrici, aceeași cronică a luptei „economice“, aceeași lămurire principială a sarcinilor mișcării muncitorești din punctul de vedere al marxismului și al democratismului consecvent, în sfîrșit, *aceleași curenți principale* — cel marxist și cel oportunist — din presa muncitorească.

Un fapt remarcabil și care e departe de a fi îndeajuns de apreciat pînă azi : de îndată ce în Rusia a luat naștere o mișcare muncitorească *de masă* (1895—1896) s-a produs și divizarea ei în două curenți, cel marxist și cel oportunist ; această divizare își schimbă forma, înfățișarea etc., dar în fond rămîne aceeași din 1894 și pînă în 1914. Este evident că există adînci rădăcini sociale, de clasă, tocmai pentru o astfel de divizare și luptă internă între social-democrați, și nu pentru alta.

Sus-menționatul ziar „Raboceaia Mîsl“ era exponentul curentului *oportunist* din acea vreme, al așa-zisului „economism“. În discuțiile dintre militanții locali ai mișcării muncitorești, acest curent s-a conturat încă din anii 1894—1895. În străinătate însă, unde trezirea muncitorilor ruși a dus, încă din 1896, la o puternică înflorire a literaturii social-democrate, apariția și strîngerea rîndurilor „economistilor“ s-a încheiat printr-o sciziune în primăvara anului 1900 (adică încă înainte de fondarea „Iskrei“, al cărei prim număr a apărut chiar la sfîrșitul anului 1900).

Istoria presei muncitorești în cele două decenii cuprinse între 1894 și 1914 este istoria celor două curenți existente în marxismul rus și în social-democrația rusă (mai exact : în social-democrația din Rusia). Pentru a înțelege istoria presei muncitorești din Rusia, trebuie să cunoaștem nu numai — și nu atît — denumirile diferitelor organe de presă, denumiri care nu spun nimic cititorului de astăzi

și care nu fac decît să-l deruteze, ci *conținutul*, caracterul, linia ideologică a diferitelor părți ale social-democrației.

Principalele organe ale „economistilor” au fost „Rabocceaia Misl” (1897—1900) și „Rabocce Delo” (1898—1901). „Rabocce Delo” se afla sub conducerea lui B. Kricevski, care a trecut ulterior la sindicalisti, a lui A. Martînov, menșevic de seamă, astăzi lichidator, și a lui Akimov, astăzi „social-democrat independent”, de acord cu lichidatorii în toate chestiunile esențiale.

Împotriva „economistilor” au luptat la început numai Plehanov și întregul grup „Eliberarea muncii” (revista „Rabotnik”⁴⁸ etc.), iar după aceea „Iskra” (din 1900 și pînă în august 1903, adică pînă la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.). În ce constă esența „economismului”?

În vorbe, „economistii” apărau cu o deosebită energie caracterul de masă al mișcării muncitorești și activitatea de sine stătătoare a muncitorilor, insistînd asupra importanței primordiale pe care o are agitația „economică” și cerînd ca trecerea la agitația politică să se facă cu moderație și treptat-treptat. După cum vedeți, regăsim aici aceleași cuvinte pentru care și lichidatorii manifestă o deplină predilecție. În realitate însă, „economistii” au promovat o politică muncitorească liberală, a cărei esență a fost exprimată de d-l S. N. Prokopovici, unul dintre conducătorii de atunci ai „economismului”, în această formulă lapidară: „muncitorii să ducă lupta economică, iar liberalii pe cea politică”. În realitate însă, „economistii”, care făceau atîta zarvă pe tema activității de sine stătătoare a muncitorilor și asupra caracterului de masă al mișcării, constituiau o aripă oportunistă, intelectuală mic-burgheză a mișcării muncitorești.

Majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți, din rîndurile cărora proveneau încă din anii 1901—1903 46⁰/₄ din persoanele date în judecată pentru crimă împotriva siguranței statului, față de 37⁰/₀ intelectuali, au trecut de partea *vechii* „Iskre”, au luat poziție împotriva oportunistului. În activitatea desfășurată de „Iskra” în decurs de trei ani (1901—1903) a fost elaborat atît pro-

gramul partidului social-democrat cât și bazele tacticii lui, precum și formele de îmbinare a luptei economice și politice a muncitorilor pe baza marxismului consecvent. În anii de dinaintea revoluției, în jurul „Iskrei” și sub conducerea ei ideologică, presa muncitorească s-a dezvoltat și a căpătat o extindere considerabilă. Numărul foilor volante ilegale și al tipografiilor clandestine era extraordinar de mare și creștea cu repeziciune în toate colțurile Rusiei.

Victoria completă a „Iskrei” asupra „economismului”, victoria tacticii proletare consecvente asupra celei intelectualiste oportuniste în 1903, a avut drept consecință un nou și puternic aflux de „tovarăși de drum” ai social-democrației în rîndurile ei, și oportunismul a reînviat pe tărîmul iskrismului, ca o parte a lui, sub forma „menșevismului”.

Menșevismul a luat ființă la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. (august 1903)⁴⁹ și el s-a format din *minoritatea* „iskriștilor” (de unde și denumirea de menșevism) și din toți adversarii oportuniști ai „Iskrei”. „Menșevicii” au cotit înapoi spre „economism”, desigur spre un „economism” într-o formă întrucîtva înnoită; toți „economiiștii” care rămăseseră în mișcare, în frunte cu A. Martînov, au intrat în rîndurile „menșevicilor”.

Noua „Iskră”, care din noiembrie 1903 apărea sub îngrijirea unei redacții cu o componență modificată⁵⁰, a devenit principalul organ de presă al „menșevismului”: „între vechea «Iskră» și cea nouă este o prăpastie”, a declarat deschis Troțki, care era pe atunci un menșevic înflăcărat. Principalele organe de presă ale „bolșevicilor”, care, rămînînd credincioase vechii „Iskre”, apărau tactica marxismului consecvent, erau „Vpered”⁵¹ și „Proletarii” (1905)⁵².

Piatra de încercare pentru cele două curente principale — menșevic și bolșevic — din cadrul social-democrației și din presa muncitorească, din punctul de vedere al unei legături reale cu masele și al expunerii tacticii maselor proletare, au constituit-o anii revoluției (1905—1907). Presa social-democrată legală nu și-ar fi putut face deodată apariția, în toamna anului 1905, dacă activitatea munci-

torilor înaintați, strâns legată de mase, n-ar fi pregătit terenul pentru o asemenea presă. Și dacă presa social-democrată legală a fost și în 1905, și în 1906, și în 1907 o presă a două curente și a două fracțiuni, acest lucru, la rîndul lui, nu poate fi explicat altfel decît prin deosebirea care exista, în mișcarea muncitorească din această epocă, între linia mic-burgheză și cea proletară.

Presa muncitorească legală a apărut în toate cele trei perioade de avînt și de relativă „libertate” : atît în toamna anului 1905 („Novaia Jizn”⁵³ al bolșevicilor și „Nacealo”⁵⁴ al menșevicilor — pentru a menționa doar pe cele mai importante dintre organele de presă, destul de numeroase, care au apărut atunci), cît și în primăvara anului 1906 („Volna”, „Eho”⁵⁵ și altele, ale bolșevicilor ; „Narodnaia Duma”⁵⁶ și altele, ale menșevicilor), precum și în primăvara anului 1907.

Esența tacticii promovate de menșevici în această epocă a fost, de curînd, exprimată de însuși L. Martov prin următoarele cuvinte : „menșevismul nu vedea altă posibilitate pentru proletariat de a participa în mod rodnic la această criză decît aceea de a da sprijin democrației burghezo-liberale în încercările ei de a îndepărta de la puterea de stat partea reacționară a claselor avute, sprijin pe care însă proletariatul trebuia să-l dea păstrîndu-și deplina sa independență politică” (Rubakin. „Printre cărți”, vol. II, p. 772). Dar tocmai această tactică de „sprijinire” a liberalilor însemna în realitate *dependența* muncitorilor față de ei, era de fapt o politică muncitorească liberală. Și, dimpotrivă, tocmai tactica bolșevismului asigura independența proletariatului în timpul crizei burgheze, prin lupta pentru ducerea ei pînă la capăt, prin demascarea trădărilor comise de liberalism, prin lămurirea și unirea micii burghezii (mai ales a celei rurale) spre a contracara aceste trădări.

Este știut — și înșiși menșevicii, pînă la lichidatorii de azi : Kolțov, Levițki etc., au recunoscut în nenumărate rînduri acest lucru — că în acești ani (1905—1907) masele muncitorești au mers cu bolșevicii. Bolșevismul exprima

esența proletară a mișcării, în timp ce menșevismul exprima aripa lui oportunistă, intelectualistă mic-burgheză.

Nu putem da aici o caracterizare mai amănunțită a conținutului și semnificației tacticii promovate de cele două curente din presa muncitorească. Trebuie să ne limităm la o stabilire cu precizie a faptelor esențiale și a liniilor principale ale dezvoltării istorice.

Presa muncitorească din Rusia are în urma ei o istorie de aproape un secol, care la început are un caracter de pregătire, adică *nu* este o istorie a mișcării de eliberare muncitorești, proletare, ci a mișcării de eliberare „general democratice“, adică burghezo-democratice, iar după aceea este propria sa istorie, istoria de două decenii a mișcării proletare, a democrației proletare sau a social-democrației.

Nicăieri în lume mișcarea proletară nu s-a născut și nici nu putea să se nască „dintr-o dată“, într-o formă pură de clasă, nu putea să apară pe lume gata formată, cum a apărut Minerva din capul lui Jupiter. Numai prin lupta îndelungată și prin munca anevoioasă a muncitorilor celor mai înaintați, a tuturor muncitorilor conștienți, s-a ajuns la desprinderea mișcării proletare de clasă din noianul de amalgamuri, mărginiri, îngustimi și denaturări mic-burgheze și la consolidarea ei. Clasa muncitoare trăiește alături de mica burghezie, care, ruinându-se, îngroașă mereu rîndurile proletariatului. Or, Rusia este cea mai mic-burgheză dintre țările capitaliste; ea trece abia acum prin acea epocă a revoluțiilor burgheze care, de pildă, în Anglia marchează secolul al XVII-lea, iar în Franța secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Muncitorul conștient, care și-a asumat azi o sarcină atât de scumpă lui, de o importanță atât de vitală cum este conducerea presei muncitorești, organizarea, întărirea și dezvoltarea ei, nu va uita istoria de două decenii a marxismului și a presei social-democrate din Rusia.

Fac un prost serviciu mișcării muncitorești acei prieteni ai ei, intelectuali cu nervii slabi, care își întorc privirile de la lupta internă din sînul social-democrației și care ne asurzesc cu strigătele și îndemnurile lor ca și alții să facă

la fel. Sînt niște oameni cumsecade, dar inutili, după cum inutile sînt și îndemnurile lor.

Numai studiind istoria luptei duse de marxism împotriva oportunismului, numai printr-o cunoaștere temeinică și amănunțită a modului cum s-a desprins democrația proletară din mișmașul mic-burghez vor putea muncitorii înaintați să-și întărească în mod temeinic conștiința lor și presa lor muncitorească.

„*Rabocli*” nr. 1
din 22 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

SARCINILE NOASTRE

Am aruncat o scurtă privire asupra istoriei presei muncitorești din Rusia și a apariției ziarului „Pravda”. Am căutat să arătăm cum istoria seculară a mișcărilor democratice din Rusia a dus la formarea unei mișcări de sine stătătoare a democrației muncitorești sub steagul ideologic al marxismului ; cum istoria celor două decenii de marxism și de mișcare muncitorească din Rusia, în urma îndelungatei lupte duse de avangarda muncitorească împotriva curentelor oportuniste, mic-burgheze, a făcut ca imensa majoritate a muncitorilor conștienți să-și strângă rîndurile în jurul ziarului „Pravda”, a cărui apariție se datorește faimosului avînt al mișcării muncitorești din primăvara anului 1912.

Am văzut cum în doi ani de existență ai acestui ziar s-a ajuns la o unitate ideologică — și, într-o oarecare măsură, și organizatorică — a muncitorilor pravdiști, conștienți, care prin eforturile lor au creat și sprijinit, au consolidat și dezvoltat o presă muncitorească consecvent marxistă. Păstrînd cu toată strictețea legătura lor de continuitate cu marxistii organizați din epoca istorică precedentă, fără a încălca vreuna din hotărîrile lor, construind noul pe temeliiile vechiului și înaintînd în mod sistematic și neabătut spre obiectivul trasat cu fermitate și precizie de către marxismul consecvent, muncitorii pravdiști au făcut primii pași în direcția rezolvării unei sarcini istorice extrem de grele.

O sumedenie de dușmani și o mulțime de greutate de tot felul, atât externe cât și interne, s-au ivit în calea mișcării muncitorești în anii 1908—1911. În nici o țară din lume mișcarea muncitorească n-a reușit pînă acum să iasă din *astfel* de crize păstrîndu-și caracterul ei de continuitate, spiritul de organizare, fidelitatea față de hotărîrile anterioare, față de program și de tactică.

Dar muncitorul rus sau, mai bine zis, muncitorul din Rusia a *izbutit* să iasă cu cinste dintr-o criză nemaipomenit de grea, păstrîndu-și fidelitatea față de trecut, păstrînd, menținînd continuitatea organizatorică și adoptînd, în același timp, *noi* forme de pregătire a forțelor sale, *noi* metode de educare a noilor generații ale proletariatului și de înmănușare a forțelor lor în vederea rezolvării, prin vechile metode, a unor vechi sarcini istorice care au rămas încă nerezolvate.

Dintre toate clasele societății ruse, numai clasa muncitoare a reușit să facă acest lucru, și a reușit, firește, nu pentru că se afla pe o treaptă superioară față de muncitorii din alte țări; dimpotrivă, ea era cu mult mai înapoiată față de ei în ce privește spiritul de organizare și conștiința de clasă. Ea a reușit să facă acest lucru pentru că *s-a sprijinit*, de la început, pe *experiența* muncitorilor din întreaga lume și pe experiența lor teoretică, pe cuceririle conștiinței lor, ale științei lor, pe experiența sintetizată de *marxism*, precum și pe experiența practică a proletarilor din țările vecine, cu minunata lor presă muncitorească și cu capacitatea lor de a organiza masele.

Muncitorii pravdiști, care într-o epocă dintre cele mai grele și mai penibile și-au apărat linia lor împotriva prigonirilor din afară și a deprimării, scepticismului, lașității și trădării dinăuntru, își pot spune acum pe deplin conștienți și cu toată fermitatea: noi știm că ne aflăm pe drumul cel bun, însă noi facem doar primii pași pe acest drum și ne așteptăm cele mai mari greutate, avem încă mult de făcut pentru a ne întări temeinic noi înșine, pentru a ridica la o viață conștientă milioane de proletari aflați încă în stare de înapoiere, somnolență și abrutizare.

N-au decît să vorbească ce-or vrea „tovarășii de drum“ ai proletariatului, acești mic-burghezi care îi urmează în mod slugarnic pe liberali și care își manifestă disprețul lor față de „ilegalism“, față de „spiritul de reclamă al presei ilegale“ ; n-au decît să se lase ademeniți de „legalitatea“ regimului de la 3 iunie. Noi știm cît de șubredă este această „legalitate“ și nu vom uita învățămintele istoriei cu privire la importanța presei ilegale.

Desfășurînd în continuare munca noastră „pravdistă“, noi vom face ca presa, în sensul propriu al cuvîntului, să înregistreze progrese laolaltă *cu toate* laturile cauzei muncitorești.

Ziarul „Puti Pravdî“ trebuie să capete o răspîndire de trei, patru sau cinci ori mai largă decît cea de pînă acum. Trebuie să scoatem și un supliment cu caracter general-sindical, la a cărui redactare să participe reprezentanți ai tuturor grupurilor și asociațiilor profesionale. Trebuie să scoatem suplimente ale ziarului nostru pentru diferite regiuni (Moscova, Ural, Caucaz, Ținutul baltic, Ucraina). Trebuie întărită, în ciuda oricăror naționaliști burghezi și mic-burghezi, de orice naționalitate, fără excepție, unitatea muncitorilor *tuturor* naționalităților din Rusia, și pentru aceasta e nevoie să înființăm suplimente la ziarul nostru care să fie consacrate mișcării muncitorilor aparținînd diferitelor naționalități din Rusia.

Trebuie, totodată, considerabil lărgită, în ziarul „Puti Pravdî“, și rubrica vieții internaționale, precum și cronică vieții *organizatorice*, ideologice și politice a muncitorilor conștienți.

Trebuie să înființăm un ziar, „Vecerneaia Pravda“, care să coste doar o copeică ; „Puti Pravdî“, în forma lui actuală, este necesar pentru muncitorul conștient și trebuie să fie încă mărit, însă el este prea scump, prea greu, prea încărcat pentru muncitorul de pe stradă, pentru cetățeanul de rînd, pentru reprezentantul milioanei de oameni care n-au fost încă atrași în mișcare. ...Pe aceștia nu-i va uita niciodată muncitorul înaintat, care știe că spiritul îngust de breaslă, desprinderea unei aristocrații muncitorești și izolarea ei de mase înseamnă abrutizarea și îndobitocirea

proletarului, transformarea lui într-un jalnic filistin, într-un slugoi mizerabil, înseamnă pierderea oricărei speranțe de eliberare a lui.

Trebuie să înființăm ziarul „Vecerneaia Pravda“, care la prețul de o copeică și într-un tiraj de 200 000—300 000 de exemplare să fie difuzat în masele largi proletare și semi-proletare, arătându-le lumina mișcării muncitorești internaționale, insuflându-le încredere în propriile lor forțe, îndemnându-le să-și strângă rîndurile, ajutându-le să se ridice la o deplină conștiință de clasă.

Trebuie să ajungem la o organizare mult mai bună decît pînă acum a cititorilor ziarului „Puti Pravdî“ în fiecare fabrică, uzină, raion etc., la o contribuție a lor mai eficace în calitate de corespondenți, la participarea lor mai activă la conducerea și difuzarea ziarului. Trebuie să ajungem la o participare sistematică a muncitorilor la munca redacțională.

Trebuie... dar cîte nu trebuie făcute! Nu putem enumera aici tot ce trebuie făcut și am fi chiar niște caraghioși (și mai rău decît caraghioși) dacă ne-am apuca să enumerăm aici toate sau principalele domenii și tărîmuri ale activității noastre!

Știm că ne aflăm pe drumul cel bun. Știm că pășim umăr la umăr cu muncitorii înaintați din toate țările. Știm că acest cîmp al nostru de activitate nu-i decît o mică părticică dintr-un întreg, că sîntem abia la începutul marelui nostru drum spre eliberare. Dar mai știm, totodată, că nu există forță pe lume care să ne împiedice să mergem pe acest drum.

„Rabocli“ nr. 1
dîn 22 aprilie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CE NU TREBUIE SĂ IMITĂM DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ GERMANĂ

Nu de mult, unul dintre reprezentanții cei mai de seamă și mai de răspundere ai sindicatelor germane, C. Legien, a publicat o expunere asupra călătoriei sale în America, sub forma unei cărți destul de voluminoase, intitulată „Din mișcarea muncitorească din America“.

Ca unul dintre reprezentanții cei mai proeminenți nu numai ai mișcării sindicale germane, ci și ai celei internaționale, C. Legien a căutat să dea călătoriei sale o importanță deosebită, o importanță politică, să zicem așa. Ani de-a rândul, el a dus tratative, în legătură cu această călătorie, atât cu Partidul socialist din America, cât și cu „Federația americană a clasei muncitoare“ (American Federation of Labor)⁵⁷, uniune a organizațiilor sindicale condusă de faimosul Gompers. Când s-a aflat că și Karl Liebknecht se duce în America, Legien n-a vrut să plece o dată cu el, „pentru ca în Statele Unite să nu vorbească în același timp doi oratori ale căror vederi asupra tacticii partidului și asupra însemnătății și valorii diferitelor ramuri ale mișcării muncitorești nu concordă întru totul“.

C. Legien a strâns o mulțime de materiale în legătură cu mișcarea sindicală din America, dar în cartea sa el n-a știut de loc să le prelucreze, căci ea e plină mai ales de diferite nimicuri prezentate în chip de fragmentare descrieri de călătorie, care seamănă a foileton prin conținutul lor și, mai rău decât atât, prin forma plicticoasă a expunerii. Nici măcar statutele uniunilor sindicale din America, care-l interesează în mod deosebit pe Legien, n-au fost studiate și

prelucrate, ci numai traduse, și încă în mod incomplet și nesistematic.

În călătoria lui Legien există un episod extrem de instructiv și care dezvăluie cu o deosebită vigoare existența a două tendințe în mișcarea muncitorească internațională, și în special în cea germană.

Legien a vizitat Camera deputaților din Statele Unite, așa-zisul „Congres”. Rînduiețile democratice ale republicii au produs o impresie plăcută asupra acestui om, care a fost educat în statul polițist prusac, și el notează cu o explicabilă satisfacție că în America statul pune la dispoziție fiecărui deputat nu numai o cameră separată, prevăzută cu tot confortul modern, ci și un secretar plătit, care face o mulțime de treburi legate de activitatea lui de deputat. Atitudinea plină de simplitate și naturalețe a deputaților și a președintelui Camerei contrastau în mod vădit cu ceea ce văzuse Legien în parlamentele europene, și mai cu seamă în Germania. În Europa, unui social-democrat nici prin gând nu i-ar trece să rostească un discurs de salut într-o ședință oficială a unui parlament burghez! În America însă, acest lucru s-a dovedit a fi foarte simplu, iar numele de social-democrat n-a speriat pe nimeni... în afară de acest social-democrat!

Ei bine, tocmai aici s-a manifestat în mod vădit maniera burghezo-americană de „a ucide cu duhul blîndeții” pe socialiștii lipsiți de fermitate, și maniera oportunistă germană de a renunța la socialism de dragul „blîndeii”, binevoitoarei și democratei burghezii.

Discursul de salut al lui Legien a fost tradus în limba engleză (democrația nu s-a speriat de loc cînd în parlamentul ei a ascultat pe cineva vorbind într-o limbă „străină”), peste 200 de deputați i-au strîns pe rînd mîna lui Legien ca unui „oaspete” al republicii, și președintele Camerei i-a adus, în mod special, mulțumirile lui.

„Forma și conținutul discursului meu de salut — scrie Legien — au fost primite cu simpatie de presa socialistă atît în Statele Unite cît și în Germania. Totuși, unii redactori din Germania nu s-au putut reține să nu observe că discursul meu dovedește încă o dată că pentru un social-democrat este o imposibilitate să țină un discurs social-democrat în fața unui auditoriu burghez. Probabil că, în locul

meu, redactorii ăștia ar fi rostit un discurs împotriva capitalismului și în favoarea grevei de masă, pe când eu am găsit că e important să subliniez în fața deputaților din acest parlament că muncitorii germani — social-democrați și membri de sindicat — vor pace între popoare, vor să asigure cu ajutorul păcii o continuă dezvoltare a culturii, pînă la cel mai înalt grad posibil“.

Bieții „redactori“, cum i-a mai nimicit Legien al nostru prin discursul său de „om de stat“ ! În mișcarea muncitorească din Germania, oportunismul șefilor mișcării sindicale în general, și acela al lui Legien în particular și îndeosebi, este un lucru de mult cunoscut și apreciat la justa lui valoare de foarte mulți muncitori conștienți. La noi, în Rusia, însă, unde prea des se vorbește de „modelul“ socialismului *european*, alegîndu-se, totodată, tocmai trăsăturile cele mai rele, cele mai negative, ale acestui „model“, nu strică să ne oprim ceva mai îndelung asupra discursului lui Legien.

Acest conducător al armatei de două milioane de membri ai sindicatelor germane, și anume ai sindicatelor social-democrate, care face parte din grupul social-democrat din Reichstagul german, rostește în fața adunării supreme a reprezentanților Americii capitaliste un discurs cu caracter pur liberal burghez. Se înțelege că nici un liberal și nici chiar un octombrist n-ar refuza să subscrie la cuvintele despre „pace“ și „cultură“.

Și când niște socialiști din Germania relevă că acesta nu este un discurs social-democrat, „conducătorul“ robilor salariați ai capitalului îi copleșește pe acești socialiști cu disprețul său suveran. „Redactori“ — ce înseamnă ei în comparație cu un „om politic serios“, care adună gologanii muncitorilor ! Narcisul nostru mic-burghez nutrește pentru redactori același dispreț ca și pompadurul polițienesc dintr-un stat oarecare față de cel de-al treilea element ⁵⁸.

Ei, „redactorii ăștia“, ar fi rostit, probabil, un discurs „împotriva capitalismului“.

Gîndiți-vă numai ce-l face să rîdă pe acest pseudosocialist : faptul că unui socialist poate să-i treacă prin minte că trebuie să se vorbească *împotriva* capitalismului. O asemenea idee le este absolut străină „oamenilor de stat“ ai oportunismului german : ei vorbesc în așa fel ca să nu lezeze „capitalismul“. Și, făcîndu-se de rușine prin servili-

tatea cu care reneagă socialismul, ei își fac din aceasta un titlu de glorie.

Legien nu este un ins oarecare. El este un reprezentant al armatei sau, mai bine zis, al corpului ofițeresc al armatei sindicale. Discursul lui nu reprezintă de loc ceva întâmplător, nu e un lapsus verbal, o manifestare izolată, o greșeală făcută de un „asesor“ german de cancelarie dintr-un fund de provincie care s-a fîstîcit cînd s-a aflat în fața unor capitaliști americani amabili și necontaminați de îngîmfare polițistă. Dacă ar fi fost *numai* atîta, nici n-ar fi meritat să ne oprim asupra discursului lui Legien.

Dar este evident că nu așa stau lucrurile.

La Congresul internațional de la Stuttgart, jumătate din delegații germani s-au dovedit a fi tot atît de jalnici socialiști și au votat pentru o rezoluție arhioportunistă în problema colonială ⁵⁹.

Luați revista germană „Sozialistische (??) Monatshefte“ ⁶⁰, și veți vedea că în paginile ei apar în permanență articole scrise de activiști de teapa lui Legien, articole cu totul oportuniste, care nu au *nimic* comun cu socialismul și în care autorii lor se ocupă de *toate* problemele importante ale mișcării muncitorești.

Și, dacă în explicația „oficială“ dată de partidul „oficial“ german se spune că „nimeni nu citește“ „Sozialistische Monatshefte“, că ea nu se bucură de nici o influență etc., asemenea afirmații *nu corespund adevărului*. „Cazul“ de la Stuttgart constituie o dovadă că ele nu corespund adevărului. Activiști de seamă și cu funcții de răspundere, parlamentari și conducători sindicali care colaborează la „Sozialistische Monatshefte“ răspîndesc în mod permanent și cu toată perseverența ideile lor în sînul maselor.

„Optimismul oficial“ al partidului german a fost de multă vreme relevant, chiar în propriul lui lagăr, de către acei oameni care și-au atras din partea lui Legien epitetul disprețuitor (din punct de vedere burghez) și onorabil (din punct de vedere socialist) de „redactorii ăștia“. Și cu cît încercarea întreprinsă de liberalii și lichidatorii din Rusia (printre care, bineînțeles, și Troțki) de a *transplanta pe*

terenul nostru această plăcută calitate este mai des repetată, cu atât trebuie combătută cu mai multă hotărîre.

Social-democrația germană are merite deosebit de mari. Datorită luptei duse de Marx împotriva a tot felul de Höchbergi, Dühringi & Co., ea dispune de o teorie riguros elaborată, pe care în zadar încearcă narodnicii noștri s-o nesocotească sau s-o corecteze în spirit oportunist. Ea dispune de o organizație de masă, de ziare, de sindicate, de asociații politice, dispune de acea capacitate de organizare a maselor care în chip atât de evident se dezvoltă acum și la noi, găsindu-și expresia în victoria pe care o repurtează pretutindeni marxistii-pravdiști — în alegerile pentru Dumă, ca și în domeniul presei zilnice, în alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale, ca și în sindicate. Încercările desperate ale lichidatorilor noștri, care au fost „scoși din posturi“ de către muncitori, de a ocoli chestiunea acestei capacități de organizare a maselor în Rusia, care trebuie adaptată la condițiile rusești, sînt tot atât de zadarnice ca și eforturile narodnicilor și, ca și ele, nu înseamnă altceva decît o *desprindere* intelectualistă de mișcarea muncitorească.

Dar meritele social-democrației germane nu se datoresc numai unor rușinoase manifestări de felul discursului rostit de Legien sau unor „manifestări“ (în scris) ale colaboratorilor revistei „Sozialistische Monatshefte“, ci au fost cîștigate în *ciuda* unor asemenea manifestări. Nu trebuie să bagatelizăm sau să ascundem, cu ajutorul unei frazeologii „de un optimism oficial“, *boala* incontestabilă de care suferă partidul german și care se manifestă în fenomene de acest gen, ci s-o dăm în vileag în fața muncitorilor ruși, pentru ca să învățăm din experiența unei mișcări mai vechi, să învățăm ce nu trebuie să imităm.

„Prosvetzenie“ nr. 4
din aprilie 1914
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în revistă

RECENZIE

*N. A. Rubak'in. Printre cărți, vol. II (editura „Nauka”).
Moscova, 1913. Prețul 4 ruble (ed. a II-a)*

Acest volum masiv, de 930 de pagini format mare, care e tipărit cu caractere mărunte, în parte pe două coloane, reprezintă „o încercare de prezentare sintetică a bogățiilor cuprinse în cărțile rusești în legătură cu istoria ideilor filozofice-științifice și literare-sociale”. Așa sună subtitlul cărții.

Volumul al doilea, de care ne ocupăm aici, îmbrățișează diferite domenii ale științelor sociale, printre altele și socialismul, atât pe cel din Europa occidentală cât și pe cel din Rusia. E de prisos să spunem că apariția unei lucrări de acest fel prezintă un interes cu totul deosebit și că, privit în ansamblu, planul autorului este foarte bine întocmit. Într-adevăr, o *judicioasă* „prezentare sintetică a bogățiilor cuprinse în cărțile rusești” nu se poate face, și un „îndreptar” pentru cei ce studiază de unul singur și pentru bibliotecari nu se poate întocmi, decât în strânsă legătură cu istoria ideilor. Aici, într-adevăr, e nevoie de „observații preliminare” la fiecare capitol (ceea ce și se face, de altfel), de o privire generală asupra subiectului și de o expunere exactă a *fiecărui* curent ideologic, iar după aceea de o bibliografie la acest capitol precum și în legătură cu fiecare curent ideologic.

Autorul și numeroșii săi colaboratori, care sînt menționați în prefață, au depus o muncă uriașă și s-au angajat într-o operă extrem de prețioasă, căreia trebuie să-i dorim din toată inima să crească și să se dezvolte în întindere și în adîncime. Un fapt deosebit de prețios este, între altele,

acela că autorul nu exclude nici publicațiile apărute în străinătate, nici pe cele prigonite de autorități. Nici o bibliotecă serioasă nu se va putea lipsi de lucrarea d-lui Rubakin.

Lipsurile acestei lucrări constau în eclectismul autorului ei și în faptul că el nu apelează în suficientă măsură (mai exact ar fi să spunem că el abia începe să apeleze) la specialiști pentru a-și asigura colaborarea lor în anumite chestiuni.

Primul neajuns, cred eu, este strâns legat de ciudata idee preconcepută pe care o are acest autor despre „polemică”. D-l Rubakin declară în prefață : „niciodată în viața mea n-am luat parte la vreun fel de polemică, considerînd că, în marea majoritate a cazurilor, polemica este una dintre cele mai bune metode de a întuneca adevărul cu ajutorul a tot felul de emoții umane”. El nu-și dă seama, în primul rînd, că fără „emoții umane” n-a existat, nu există și nu poate exista vreodată o *căutare* a adevărului de către om. În al doilea rînd, dînsul uită că vrea să ne prezinte o privire asupra „istoriei ideilor” și că istoria ideilor este istoria succesiunii ideilor și, *prin urmare, a luptei* dintre ele.

Una din două : *ori* nu adopți în această luptă de idei o atitudine conștientă, și în acest caz e cam greu să te apuci să scrii istoria ei (fără să mai vorbim de participarea la această luptă) ; *ori* renunți la pretenția de „a nu lua parte niciodată la vreun fel de polemică”. Deschid cartea, bunăoară, la „observațiile preliminare” ale d-lui Rubakin cu privire la teoria economiei politice și constat numaidecît că dînsul iese din dilema amintită, în primul rînd, printr-o polemică *disimulată* (un gen de polemică care prezintă toate neajunsurile polemicii și nici unul din marile ei merite), iar în al doilea rînd printr-o apărare a eclectismului.

Făcînd o prezentare a „Cursului scurt” al lui Bogdanov, d-l Rubakin „își permite” să remarce o „interesantă” analogie între una din concluziile acestui autor „marxist” și „cunoscuta formulă a progresului enunțată de N. K. Mihailovski” (p. 815)...

Această remarcă o face Rubakin, care niciodată în viața lui „n-a luat parte la vreun fel de polemică“ !...

Iar cu o pagină mai înainte, el ridică în slăvi „spiritul riguros științific, analiza profundă a teoriilor deosebit de importante și atitudinea critică manifestată, față de ele, ...de cine credeți ? ... de acel model de eclecticism care este d-l Tugan-Baranovski !! ...D-l Rubakin însuși este nevoit să recunoască că acest profesor este oleacă adept al marxismului, oleacă adept al narodnicismului și oleacă adept al „teoriei utilității marginale“, dar, cu toate acestea, spune despre el că este „socialist“ !!! Oare a debita asemenea enormități nu înseamnă a polemiza în cea mai rea formă cu puțință împotriva socialismului ?

Dacă d-l Rubakin ar fi împărțit în patru părți cele peste 80 000 de litere (cît o întreagă broșură) care alcătuiesc paginile scrise de el ca introducere în literatura referitoare la economia politică și ar fi dat, bunăoară, și aceste părți unui ultrareacționar, unui liberal, unui narodnic și unui marxist, ca să le scrie ei, am fi avut mai multă polemică deschisă, și 999 de cititori din 1 000 ar fi aflat de o mie de ori mai lesne și mai repede adevărul.

Metoda aceasta, care constă în atragerea, în calitate de colaboratori, a unor reprezentanți ai „polemicii“, d-l Rubakin a folosit-o acolo unde a fost vorba despre bolșevism și despre menșevism, și ne-a acordat, mie * și lui L. Martov, cîte o jumătate de pagină. În ce mă privește, sînt foarte satisfăcut de expunerea lui L. Martov, bunăoară de mărturisirea făcută de el că lichidatorismul se rezumă la încercările de „a crea un partid muncitoresc deschis“ și la o „atitudine negativă față de organizațiile ilegale care s-au mai menținut“ (p. 771—772), sau de mărturisirea că „menșevismul nu vedea o altă posibilitate pentru proletariat de a participa în mod rodnic la această criză“ (adică la criza din 1905) „decît aceea de a sprijini democrația burghezoliberală în încercările ei de a îndepărta partea reacționară a claselor avute de la puterea de stat, sprijin pe care însă

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 305—306. — Nota red.

proletariatul trebuie să-l dea păstrându-și o deplină independență politică" (772).

De îndată însă ce d-l Rubakin se apucă să continue chiar el expunerea despre menșevism, încep să apară greșeli, ca, de pildă, afirmația că Akselrod și Plehanov „au părăsit” lichidatorismul (772). Fără a-i face d-lui Rubakin o vină prea mare din asemenea greșeli, care sînt inevitabile, la început, într-o lucrare atît de complexă și de multilaterală, ar fi, totuși, de dorit ca autorul să recurgă mai des la procedeul de a apela la reprezentanți ai diferitelor curente în toate domeniile științei. Expunerea ar fi astfel mai exactă și mai completă și ar cîștiga și în ce privește *obiectivitatea*; și numai eclectismul și polemica *ascunsă* ar avea ceva de pierdut.

„Prosvetșenie” nr. 4
din aprilie 1914
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în revistă

O DEFINIȚIE A LICHIDATORISMULUI

Cititorii ziarului nostru știu câte discuții și ce luptă provoacă lichidatorismul în mișcarea muncitorească de astăzi din Rusia. Noi am arătat în permanență că nici un muncitor conștient (și, într-un anumit sens, am putea spune chiar nici un democrat conștient) nu poate să se orienteze în activitatea lui fără să-și facă o idee clară și precisă despre lichidatorism.

Or, adversarii noștri, atît cei de la „Severnaia Raboceaia Gazeta” cît și cei de la „Nașa Zarea”, nu numai că nu reproduc în întregime și nu explică cititorilor lor hotărîrile oficiale în legătură cu esența lichidatorismului (bunăoară, pe baza textului din anii 1908 și 1910), dar fac chiar ceva care e cu mult mai rău și mai dăunător : ei ori „neagă” cu desăvîrșire existența lichidatorismului, ori, în loc să expună într-o formă exactă hotărîrea adoptată în *unanimitate* în 1910, îi *substituie* fraze confuze și fără nici o legătură cu chestiunea în discuție.

De aceea considerăm că e cazul să profităm de un prilej extrem de rar, și anume de faptul că *însuși L. Martov* a dat în presă o excepțional (excepțional pentru acest autor) de exactă și de veridică definiție sau descriere a lichidatorismului.

În volumul al II-lea al cunoscutei cărți a lui N. Rubakin „Printre cărți” (ed. a 2-a, Moscova, 1913, p. 771) găsim o scrisoare a lui L. Martov — care a fost reprodușă, fără nici o modificare, de d-l Rubakin — drept răspuns la rugămintea acestuia „de a expune esența și istoria menșe-

vismului". În scrisoarea sa, L. Martov scrie textual următoarele :

„După ce mișcarea socială a fost zdrobită, aceeași tendință a menșevicilor“ (și anume tendința „de a pune bazele unei noi organizări a partidului într-un spirit socialist de clasă mai hotărît sau de a da social-democrației o nouă bază pentru o radicală autoreformare a ei“) „spre o reformă organizatorică a partidului și-a găsit expresia în intensificarea activității desfășurate în direcția constituirii a tot felul de organizații muncitorești fără partid : syndicate, societăți culturale (în parte cooperative) etc., precum și în încercările de a crea, pe baza acestor societăți, un partid muncitoresc legal sau avanposturi organizatorice ale lui (cei care au luat parte la aceste încercări au căpătat, în cursul polemicii, porecla de «legaliști» sau «lichidatori», din cauza atitudinii lor negative față de organizațiile ilegale care s-au menținut)“.

Asta e tot ce a spus Martov despre lichidatorism. Am subliniat aici pasajele principale. Nu ne vom opri asupra micului neadevăr cum că numai „în cursul polemicii“ și numai „cei care au luat parte la aceste încercări“ au fost taxați drept lichidatori ; în realitate însă, în hotărîrea oficială din 1908 a întregului marxist, care e obligatorie pentru toți marxiștii, se vorbește despre lichidatorism ca despre un curent bine definit. Dar acesta este un lucru oarecum lipsit de importanță.

Ceea ce este mai important și mai esențial este că, fără să vrea, L. Martov a arătat aici că înțelege și știe ce este lichidatorismul.

Se face încercarea de a crea un partid muncitoresc legal și este, bineînțeles, propovăduită și apărată această idee. Se adoptă o atitudine negativă față de organizațiile de „tip vechi“ care s-au menținut (și, bineînțeles, față de cele de curînd apărute). În aceasta constă esența problemei, pe care „Nașa Zarea“, „Luci“ și „Severnaia Raboceaia Gazeta“ au încercat de mii de ori și încearcă și acum s-o încurce, s-o întunece și s-o conteste.

Cine cugetă mai adînc asupra semnificației pe care o au faptele citate de noi mai sus își dă seama de ce și simpla vorbărie a lichidatorilor despre „unitate“ provoacă fie indignarea violentă a muncitorilor conștienți, fie (după dispoziție) ironiile lor usturătoare. Fiindcă ne putem foarte

bine închipui ca un adept al ideii unui partid legal să conteste în mod sincer și cinstit necesitatea „mișcării ilegale“, din moment ce asta e convingerea lui. Dar *nu* ne putem închipui că am putea auzi cuvinte sincere și cinstate despre „unitate“ din partea celor ce colaborează la „Nașa Zarea“ sau la „Severnaia Raboceaia Gazeta“. A colabora la aceste organe înseamnă, *de fapt*, a lupta *împotriva* „mișcării ilegale“, a te pronunța *pentru* ideea existenței unui partid legal, pe care ei continuă s-o propovăduiască și s-o apere.

De aceea, atunci când, în decembrie 1913, Biroul socialist internațional a pus chestiunea clarificării condițiilor în care ar putea fi înfăptuită unitatea în Rusia, marxiștii organizați, atât cei din Petersburg cât și cei din Moscova, au declarat de la bun început și în mod public: prima și principala condiție o constituie renunțarea în mod categoric și necondiționat la lichidatorism, schimbarea radicală și totală a *întregii orientări* a grupului de la „Nașa Zarea“ și „Luci“. Cei de la „Luci“ au răspuns și ei în mod public (lucrurile acesta l-au făcut și F. D. și L. M.) că nu acceptă această condiție.

Dacă așa stau lucrurile, atunci este evident că cei ce vorbesc despre „unitate“ cu acest grup, care persistă cu încăpăținare în ideile lui liberale, se înșală pe ei și înșală și pe alții. Adevărata unitate a majorității muncitorilor conștienți a și început să se închege și va continua să se închege prin unirea lor în jurul hotărârilor marxiste și al întregului marxist și în lupta împotriva acestui grup scizionist.

ÎNCHEIERE LA CULEGEREA „MARXISM ȘI LICHIDATORISM“ ⁶¹

Problema lichidatorismului prezintă o importanță capitală nu numai pentru democrația muncitorească, dar și pentru democrația din Rusia în general. Încercînd să ocolească această problemă sau s-o atingă doar în treacăt, ca pe o „controversă particulară“ iscată între marxiști, presa noastră democrată nu dovedește altceva decît că vrea să evite să-și spună părerea asupra unor importante probleme politice ale epocii actuale. Căci problema lichidatorismului nu este altceva decît problema caracterizării întregului sistem instaurat la noi la 3 iunie ⁶², ba mai mult chiar : a contrarevoluției noastre în general, problema principalelor sarcini și metode de acțiune ale democrației.

Nimeni, după cît se pare, nu s-a îndoit pînă acum că epoca modernă a istoriei ruse, începînd cam de la 1908, se caracterizează nu numai printr-o extremă întețire a pri-goanei organizate de reacțiune împotriva a tot ceea ce este democratic, ci și printr-o foarte accentuată destrămare și dezagregare ideologică, care a atins atît proletariatul cît și toate elementele democrației burgheze. Dar, dacă acest fapt evident este recunoscut de către *toți*, în schimb numai marxiștii și-au pus o sarcină atît de clară și de directă ca aceea de a defini cu precizie izvoarele de *clasă* și semnificația *de clasă* a acestei destrămări și dezagregări. Fără o asemenea definire nu e posibilă o alegere conștientă a tacticii.

Și în presa marxistă din străinătate, munca de elaborare a unei asemenea definiții a început tot în anul 1908, cu

alte cuvinte îndată ce s-a constatat că există într-adevăr dezagregare. Marxiștii nu puteau să se lase pradă acestei stări de dezagregare, așa cum era cazul cu liberalii, dar nici să se limiteze la o condamnare subiectivă a ei, așa cum făcuseră pînă și cei mai buni (din punct de vedere democratic) dintre narodnici. Curentele sociale cereau o explicație social-economică, adică de clasă.

Am văzut cum pînă în decembrie 1908 presa bolșevică a elaborat un răspuns în chestiunea esenței lichidatorismului, un răspuns care a fost consfințit atunci printr-o hotărîre de partid, obligatorie pentru toți. Iar în primăvara anului 1909, bolșevicii (prin organul lor de conducere) au ajuns la o ruptură formală cu așa-ziii „vperedîști” *, care reprezentau direct otzovismul sau preconizau admiterea lui printre „nuanțele legitime”, cu apărătorii „zidirii de Dumnezeu” și ai reacționarei filozofii a machismului ** 63. Această ruptură a scos în relief principala trăsătură a „lichidatorismului de stînga”, înclinarea lui spre anarhism, tot așa cum lichidatorismul de dreapta, sau lichidatorismul, în adevărata accepție a acestui cuvînt, era o cotitură spre liberalism.

Pînă în ianuarie 1910, această analiză marxistă a actualei destrămări și dezagregări — analiză care, în proporție de nouă zecimi, a fost făcută de presa bolșevică din străinătate — a fost pînă într-atît de desăvîrșită, iar justețea ei atît de incontestabil stabilită, încît cunoscutele rezoluții adoptate în ianuarie 1910 de toți marxiștii, de reprezentanții tuturor curentelor (cu participarea atît a lichidatorilor cît și a „vperedîștilor”) au fost nevoite să recunoască în *unanimitate* că atît „devierea” lichidatoristă cît și cea vperedistă constituie o *manifestare a influenței burgheze* asupra proletariatului.

Pentru a aprecia însemnătatea socială a acestei analize și a acestei hotărîri marxiste, este de ajuns să aruncăm o privire asupra curentelor *nemarxiste*. La liberali vom vedea lichidatorismul, împins la extrem, al „vehiștilor” 64 și confuzia, care continuă să domnească *pînă în zilele noastre*, în

* Aleksinski, Bogdanov, Lunacearski, Stan. Volski etc.

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 1—43. — Nota red.

chestiunea dacă au fost sau nu lichidate metodele din 1905. La *narodnicii de stînga* vom vedea manifestări extrem de lichidatoriste, începînd cu publicațiile apărute la Paris în anii 1908—1911 și cu revista vag lichidatoristă „Pocin”⁶⁵ și terminînd cu pledoariile lichidatoriste ale d-lor Savinkov-Ropșin și Cernov, apărute în „Zavetî”⁶⁶. Iar pe de altă parte, „otzovismul” oficial al *narodnicilor de stînga* continuă să roadă și să slăbească acest curent.

Adevărul obiectiv al analizei marxiste a fost confirmat tocmai de faptul că, în decurs de mai bine de cinci ani după 1908, *toate* curentele progresiste ale gîndirii sociale s-au lovit în permanență și continuă și azi să se lovească tocmai de „aceste” greșeli ale lichidatorilor și *narodnicilor*, tocmai de „aceste” probleme care privesc capacitatea de a apăra cu succes vechile metode de rezolvare a vechilor sarcini care au rămas încă nerezolvate și de a pregăti în același timp forțe în noile condiții, prin noi metode.

La începutul perioadei inaugurate de lovitură de stat de la 3 iunie, analiza marxistă a dezvăluit devierile teoretice spre lichidatorism și spre „otzovism”. La sfîrșitul acestei perioade vedem cum, pînă și în arena deschisă, în văzul tuturor, imensa majoritate a muncitorilor conștienți din Rusia s-au strîns în jurul marxiștilor, iar ambele *flancuri* ale presei democratice, care caută să-și exercite influența asupra proletariatului, se îndeletnicesc cu lichidatorismul și *narodnicismul mic-burghez*. Nu de mult, „Severnaia Mîsl”, acest ziar *narodnic* de stînga, a publicat (în nr. 1) o corespondență din Riga trimisă de d-l Braines, care, ocupîndu-se de campania de alegeri pentru casele de asigurări sociale, spune printre altele :

„Un curent boicotist se observă numai în rîndurile cizmarilor, unde s-au format grupuri de boicot. Principalii animatori ai grupurilor de boicot sînt, din păcate, *narodnicii*” (reprodus din „Proletarskaia Pravda” nr. 12 din 20 decembrie 1913, în articolul „*Narodnicismul și lichidatorismul ca elemente de dezagregare în mișcarea muncitorească*” *).

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 268—272. — Nota red.

Același ziar a trebuit să recunoască :

„Spre cinstea marxiștilor, trebuie să relevăm că, în prezent, în uniuni (sindicate) ei se bucură de o mare influență, pe cînd noi, narodnicii de stînga, activăm în cadrul acestora fără a avea un plan precis și, din această cauză, nu ne-am afirmat aproape de loc“ (reprodus de același ziar).

Neputința teoretică a narodnicilor de stînga, care îmbină cel mai modern oportunism al mic-burghezilor europeni cu o pledoarie mic-burgheză cu adevărat rusească în favoarea gospodarilor „muncitori“, se completează în mod firesc cu neputința în materie de tactică și cu oscilările. Din vechiul partid al narodnicilor de stînga n-a rămas nimic altceva decît oscilările, așa cum s-a întîmplat și cu lichidatorii. Înfrînte în mișcarea muncitorească, aceste două curente mic-burgheze n-au mai avut altceva de făcut decît să formeze un bloc (o coaliție) împotriva marxiștilor.

Încet, dar sigur ! De la predicile lor în favoarea unui partid legal, de la vorbăria d-lor Potresov și Iușkevici, care s-au lepădat de ideea hegemoniei și de marxism, lichidatorii au ajuns, în cele din urmă, la luptă directă împotriva partidului marxist. Iată ce scria deunăzi, în „Stoikaia Mîsl“ (nr. 5), un narodnic de stînga din Petersburg :

„De îndată ce am intrat în acest local (în care aveau loc alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale) am putut să ne dăm limpede seama de poziția îngust-fracționistă a pravdiștilor, dar nu ne pierdem speranța. Împreună cu lichidatorii alcătuim acum o listă comună nefracționistă, în care ni se rezervă un loc de membru în Consiliu și două locuri de supleanți“ (reprodus de ziarul „Puti Pravdi“ nr. 38 din 16 martie 1914).

Democrați mic-burghezi de toate nuanțele, care vreți să pervertiți pe muncitori prin influența voastră burgheză, uniți-vă împotriva marxiștilor ! Cuvîntelul ăsta nerod : „nefracționism“, care cucerește inimile celor care nu sînt în stare să gîndească și care n-au învățat nimic, este atît de comod și le place atît de mult filistinilor ! Numai că bieților lichidatori nu le-a ajutat și nu le va ajuta la nimic blocul cu narodnicii de stînga ; muncitorii conștienți au ales în Consiliul de asigurări sociale numai marxiști, adversari ai lichidatorismului.

A devenit acum cît se poate de clar care sînt, în Rusia, grupulețele de intelectuali fără partid care promovează o linie de subordonare a muncitorilor față de politica burgheză și de ideologia burgheză : sînt lichidatorii și narodnicii de stînga. Timp de aproape două decenii, de cînd a început să-și facă apariția „economismul” (1894—1895), a fost pregătită această *alianță* a oportuniștilor din rîndurile marxștilor din preajma partidului cu narodnicii, îndreptată *împotriva* marxismului consecvent. A sosit timpul să privim lucrurile în față și să spunem ferm și categoric : *numai* în lupta împotriva lichidatorismului și narodnicismului se încheagă și se poate consolida în Rusia mișcarea muncitorească marxistă.

Pretutindeni în lume, proletariatul, care în orice societate capitalistă este inevitabil legat de mica burghezie prin mii de fire intermediare, în epoca de formare a partidelor muncitorești a trecut printr-o perioadă de subordonare ideologică și politică, mai mult sau mai puțin îndelungată și persistentă, față de burghezie. Acest fenomen, care e comun tuturor țărilor capitaliste, a îmbrăcat în diferite țări forme diferite, în funcție de particularitățile lor istorice și economice. În Anglia, în condițiile unei depline libertăți politice și ale monopolului deținut multă vreme de această țară, burghezia liberală a reușit decenii de-a rîndul să pervertească și să aservească ideologicște majoritatea muncitorilor conștienți. În Franța, tradițiile radicalismului republican mic-burghez au făcut — și continuă să facă — pe foarte mulți muncitori să devină aderenți ai partidului burghez „radical” sau adepți ai anarhismului nu mai puțin burghez. În Germania, acum o jumătate de secol, muncitorii îl mai urmau încă pe liberalul Schulze-Delitzsch și se lăsau antrenați de oscilările oportuniste „național-liberale” (și, totodată, „regalist-prusace”) ale lui Lassalle și Schweitzer, iar astăzi sute de mii de muncitori urmează „centrul” catolic, care se joacă de-a „democratismul”.

În Rusia, rezolvarea *burghezo-democratică* a problemei țărănești n-a fost nici pînă azi terminată. În acest caz, mai e oare de mirare că narodnicismul mic-burghez se drapează

în mantia „socialismului“? Rusia este cea mai mic-burgheză din toate țările capitaliste. Și de aceea, de îndată ce în această țară marxismul a devenit un curent social de masă, în sânul lui a apărut oportunismul intelectualist mic-burghez, la început sub forma „economismului“ și a „marxismului legal“ (1895—1902), apoi sub forma menșevismului* (1903—1908) și, în sfârșit, sub aceea a lichidatorismului (1908—1914).

Astăzi, lichidatorismul este pe deplin copt, și el s-a copt pînă într-atîta că s-a desprins cu totul de partidul muncitoresc marxist; căci dacă cel mai „de stînga“ dintre lichidatori — și cel mai abil dintre ei în materie de formulări evazive — d-l L. M. scrie că

„experiența a dovedit că «partidul muncitoresc legal» nu este un vis reacționar, fiindcă în momentul de față în Rusia există, într-un anumit sens al cuvîntului, un asemenea partid...” (subliniat de d-l L. M.: „Nașa Zarea“ nr. 2 din 1914, p. 83),

...atunci toți trebuie să-și dea bine seama cît de absurdă și de ridicolă este ideea că e posibilă „unificarea“ sau „împăciuirea“ unui astfel de grup cu partidul muncitoresc marxist.

Numai niște oameni cu totul neserioși pot vorbi, în momentul de față, despre o „unitate“ între partidul muncitoresc marxist și un astfel de grup ca acela de la „Nașa Zarea“ și „Severnaia Raboceaia Gazeta“

Din 1904 și pînă în 1914, în Rusia, fizionomia politică a diferitelor clase s-a precizat foarte mult, din toate punctele de vedere. Pe atunci, nobilimea moșierească nu era încă dezmembrată, iar liberalismul de salon al unora dintre reprezentanții ei înspăimînta pînă și vechea putere de stat. Pe atunci, această putere îl socotea pînă într-atîta pe țăranul „de rînd“ un stîlp al ordinii, încît îi dădea posi-

* Un spectacol deosebit de nostim ne oferă istoricii lichidatori atunci cînd sînt nevoiți să se sucească și să se învîrtească în fel și chip pentru a disimula faptul, destul de neplăcut, dar incontestabil, că menșevismul (și mai mult decît el lichidatorismul) a izvorît din același „economism“, „bun-dism“ și „marxism legal“ împotriva cărora a luptat timp de trei ani vechea „Iskră“, care a făcut partidul clasei muncitoare din Rusia. Vezi, bunăoară, broșura d-lui Potresov despre Akselrod. D-l Potresov încearcă cu tot atîta zel și tot atît de zadarnic să disimuleze și să îdînuască faptul că Akselrod, în „planul campaniei zemstvelor“⁶¹, spunea că nu trebuie să-i speriem pe liberali. De altfel, pînă și menșevicul Plehanov, referindu-se la lichidatorism, a recunoscut pe de-a-ntregul înrudirea lui istorică (în afară de cea teoretică) cu „economismul“ și cu „marxismul legal“.

bilitatea să exercite o imensă influență atât în Duma lui Bulîghin, cât și în aceea a lui Witte⁶⁸. Pe atunci, liberalismul și democratismul lui Gucikov, Miliukov și Peșehonov mai putea încă să se prezinte într-o formă compactă și unitară. Pe atunci, menșevismul voia să fie și, luat în ansamblu, el era într-adevăr un curent *înăuntrul* partidului, care în cursul „discuțiilor în jurul platformelor” purtate *în cadrul* partidului muncitoresc își susținea lozincile sale oportuniste.

A compara lichidatorismul de astăzi, care de atunci a cotit mult spre dreapta, care a părăsit partidul și a renegat „mișcarea ilegală”, care s-a grupat într-un centru antipartinic bine încheșat, alcătuit din ziarști legali de la ziarele liberale și lichidatoriste, și ai cărui reprezentanți, în toate organizațiile și asociațiile muncitorești de orice fel, au fost scoși din posturi de către muncitori, — a compara *acest* lichidatorism cu menșevismul din anii 1903—1907 înseamnă a te lăsa orbit și asurzit de vechi nume și supranume, de sunetul unor vechi cuvinte, înseamnă a nu înțelege absolut nimic din evoluția prin care au trecut, în decurs de un deceniu, raporturile de clasă și de partid din Rusia.

Lichidatorismul de astăzi, din 1914, este tot una cu ceea ce era grupul de la ziarul „Tovarișci” din 1907⁶⁹.

Este cât se poate de firesc ca în locurile de deportare și în emigrație, unde oamenii sînt atât de rupți de viața vie, atât de zăvorîți în amintirile celor întîmplăte cu 7—8—10 ani în urmă, să poți întîlni zeci și zeci de „foști oameni” (un mare număr de „foști oameni”, însă în sensul mult mai trist — și mai rău, din punct de vedere moral — al acestui cuvînt, se găsesc și printre intelectualii care în anii 1904—1907 făceau parte din partidul muncitoresc, iar astăzi, preferînd o activitate legală, s-au aciuat în diferite „posturi rentabile”) care visează să se ajungă la o „unitate” a partidului muncitoresc cu grupul d-lor L. M., F. D., Potresov, Ejov, Sedov & Co.

Nu este însă mai puțin firesc ca în rîndurile tineretului muncitor rus de astăzi — care a văzut cum pleacă lichidatorii din partid, cum *fug* ei din „celulele mortificate”; care i-a auzit vorbind ca niște renegați despre mișcarea

ilegală și despre caracterul dăunător al „reclamei pentru presa ilegală“ (vezi citatul din „Severnaia Raboceaia Gazeta“ cu data de 13 martie 1914); care s-a văzut nevoit să lupte *împotriva* blocului încheiat de acești domni atât cu narodnicii cât și cu cei fără partid la o serie întreagă de congrese, în alegerile pentru Duma a IV-a, la o serie de adunări ale asociațiilor muncitorești, în alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale; care s-a văzut nevoit *să-i scoată din posturi* pe acești oameni în toate asociațiile muncitorești de orice fel —, este cu totul firesc ca în rîndurile tineretului muncitor de astăzi visurile și vorbăria unor oameni blajini în legătură cu „unitatea“ dintre lichidatori și partidul muncitoresc să nu facă altceva decît să provoace, după dispoziția fiecăruia, ori un rîs homeric, care nu e de loc politicos, ori o privire plină de nedumerire și compătimire la adresa Manilovilor din rîndurile intelectualilor.

Troțki, în „Borba“ lui, unde aruncă priviri rugătoare spre Skobelev și Ciheidze, sau colaboratorii ziarului „Za Partiiu“ * 70 de la Paris, care privesc cu nădejde și încredere spre Burianov, pot să repete cât or vrea această vorbărie despre „unitate“, — cuvintele lor au de pe acum o rezonanță destul de tristă și sînt cu totul deplasate.

Ca să pledezi pentru „unitatea“ marxiștilor cu niște oameni care afirmă că „partidul muncitoresc legal nu este un vis reacționar“ ș.a.m.d., trebuie ori să fii un om peste măsură de naiv, ori pur și simplu să nu cunoști și să nu înțelegi absolut nimic din problemele mișcării muncitorești din Rusia și din adevărata stare de lucruri sau, în sfîrșit, ca să faci așa ceva trebuie să dorești cu ardoare plăcuta situație „de pendul“, cînd — mai știi! — tocmai Troțki (sau un oricare alt ins „nefracționist“) va fi invitat, în calitate de „nefracționist“, la o unificare, pe bază „de paritate“, a grupului de publiciști de la „Nașa Zarea“, „Den“ 71 și „Kievskaja Misl“ cu grupurile de muncitori marxiști. O perspectivă de-a dreptul încîntătoare!

Dar ceea ce ne arată viața adevărată, istoria adevărată a încercărilor „de unificare“ cu lichidatorii este foarte de-

* Plehanov.

parte de asemenea perspective încântătoare. S-a făcut, în ianuarie 1910, o încercare serioasă și cu adevărat generală de unificare cu lichidatorii, dar ea a fost zădărnicită de ei. S-a făcut o unificare a *tuturor* grupurilor și grupulețelor cu lichidatorii, împotriva celor hotărâte de detestata Conferință din ianuarie 1912. A fost o unificare foarte înflăcărată și pasionată, bazată pe cele mai pătimase injurii (chiar și dintre cele mai urâte) la adresa acestei conferințe: și Troțki, și colaboratorii ziarului „Za Partiiu” au luat parte la această „unificare”, și, bineînțeles, toți vperediștii. Dacă „leniniștii”, acești scizioniști înrăiți, ar fi constituit într-adevăr o piedică pentru unitate, atunci cât de repede ar fi înflorit adevărata unitate după manifestarea comună din martie 1912, când, în paginile ziarului „Vorwärts”⁷², toate grupurile, laolaltă cu lichidatorii, au luat poziție împotriva „leniniștilor”!

Dar, vai! Chiar din vremea aceea — când muncitorii din Rusia, fondînd în aprilie ziarul „Pravda”, au început să unească, pe baza celei mai conștiințioase atitudini partinice, sute și mii de grupuri muncitorești din toate colțurile țării —, chiar din martie 1912, acești ciudați unificatori au început să se destrame din ce în ce mai repede!! În august 1912 se formează faimosul „Bloc din august” al lichidatorilor, dar în el nu intră *nici* vperediștii, și *nici* cei de la „Za Partiiu”.

A trecut un an și jumătate. În *toate* asociațiile muncitorești legale, în toate sindicatele și organizațiile, într-o serie întreagă de ziare și organe de presă, unitatea grupurilor muncitorești din Rusia cu fracțiunea muncitorească social-democrată rusă din Dumă, care e gata să împlinească dorința majorității muncitorilor, a crescut, s-a maturizat și s-a întărit temeinic.

Și ce au făcut „unificatorii” noștri?

O, ei „s-au unificat” cu atîta succes, cu atîta succes, încît în loc de un singur grup „Vpered” ne-am pomenit cu *două* grupuri cu acest nume (fără a-l pune la socoteală pe Bogdanov, empiriomonistul, pe care unii îl iau drept un al treilea grup „Vpered”)⁷³ și, în loc de un singur organ de presă al lui Troțki și al lichidatorilor („Luci”), ne-am

pomenit cu un organ separat al lui Troțki, „Borba“, care promite de data asta un adevărat „nefracționism“. Iar în afară de timida desprindere de lichidatori a lui Troțki s-a produs și desprinderea, foarte categorică, de ei a tuturor marxștilor letoni organizați, care, cu toată stricta lor neutralitate și cu tot strictul lor nefracționism, au declarat în mod deschis, la congresul lor din 1914, că

„împăciunitoriștii (membrii Blocului din august) au căzut ei înșiși în dependență politică-ideologică față de lichidatori“!!

Din martie 1912, când toți s-au unit cu lichidatorii împotriva unor „scizioniști“ atât de înrăiți cum sînt „leniniștii“, și pînă în martie 1914, cînd fictivul „Bloc din august“ s-a destrămat definitiv, a ieșit cît se poate de limpede la iveală că adevărata unificare a muncitorilor marxști (în Rusia, și nu la Paris sau la Viena) se face și se va face numai împotriva grupului lichidatorilor și trecînd peste deșarta vorbărie despre „unitatea“ cu admiratorii „partidului muncitoresc legal“.

Miile de grupuri muncitorești care în mod deschis, în văzul tuturor, își strîng rîndurile în jurul ziarului marxist — iată dovada vie a adevăratei unități și a creșterii ei. Sprijinindu-se pe platforma ideologică elaborată de marxști încă de la începutul epocii lui 3 iunie, această unitate a știut să folosească — de o sută de ori cu mai mult succes ca oricine — toate posibilitățile legale, și să le folosească în *spiritul* unei lupte necruțătoare împotriva acelor idei care impun să fie condamnată „reclama pentru presa ilegală“, sau care sînt compatibile cu simpatia pentru ideea unui „partid legal“, sau pentru renegarea ideii hegemoniei, sau pentru împingerea pe al doilea plan a „balenelor“ etc. etc.

Și numai o asemenea unitate, care să fie înfăptuită numai și numai pe această bază ideologică, arată clasei muncitoare din Rusia calea cea justă.

Scris în aprilie 1914

Publicat în iulie 1914, în culegerea
„Marxism și lichidatorism“,
partea a II-a, editura „Pribol“,
Petersburg

Se tipărește după textul culegerii

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE CRIZA POLITICĂ

În ziare s-a scris pînă acum destul de mult despre faimoasa ședință a Dumei de la 22 aprilie, cînd au fost izgoniți toți deputații social-democrați și trudovici⁷⁴, dar semnificația acestui eveniment n-a fost încă lămurită în suficientă măsură.

Orice criză politică, indiferent de deznodămîntul ei, aduce folos și prin faptul că face să iasă la lumină ceea ce era ascuns, dă la iveală forțele care acționează în politică, demască înșelăciunile și amăgirile de sine, frazeologia și ficțiunile, arată în mod concret și, ca să zicem așa, bagă cu de-a sila în capetele oamenilor „*ceea ce este*“.

Toți deputații democrați din Dumă, atît social-democrații cît și trudovicii, au fost excluși pentru 15 ședințe și îndepărtați, în cea mai mare parte, cu ajutorul forței armate. S-a procedat la această excludere pentru a face pe placul acelor care prin trimiterea în judecată a lui Ciheidze au arătat în mod concret că au intenția „fermă“ de a face un pas (mai exact : zeci de pași deodată) spre dreapta. Au votat pentru această excludere cei de dreapta și octombriștii *plus o parte din progresiști*, adică din liberalii burghezi, care se află în alianță foarte strînsă — de fapt insolubilă — cu cadeții.

Cadeții s-au abținut de la vot!!! Această abținere a unui partid cu pretenții de democratism a dezvăluit în chip admirabil — și nici pe departe pentru prima oară — adevărata natură a liberalismului domnilor cadeți. Duma a IV-a se pregătește să-l izgonească pe Ciheidze, iar după el

și pe ceilalți social-democrați, și apoi pe toți democrații, începînd prin a-i exclude, iar domnii „lideri“ ai opoziției liberale *se abțin de la vot!!* Oricîte rîuri de cerneală ar consuma după aceea liberalii și cadeții pentru a născoci diverse sofisme și subterfugii în genul afirmației că ei n-ar fi dezaprobat decît „forma“ manifestărilor social-democraților etc., fondul chestiunii rămîne limpede pentru oricine nu vrea să se înșele pe sine însuși.

Să te abții de la vot atunci cînd Goremîkin, Rodzeanko și majoritatea lor procedau la excluderea deputaților democrați înseamnă, în fond, să sprijini prin tăcerea ta, să aprobi moralmente, să consolidezi din punct de vedere politic situația lui Goremîkin, Rodzeanko și a majorității lor.

Nu poate fi considerat just punctul de vedere exprimat de L. M. în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 61, unde scrie că „majoritatea din Dumă, în frunte cu octombriștii, au comis o sinucidere politică“. Acesta este punctul de vedere al unui liberal de stînga, iar nu al unui democrat, și cu atît mai puțin al unui social-democrat.

Majoritatea din Dumă și octombriștii n-au comis nici un fel de sinucidere. Ei sînt cu toții contrarevoluționari conștienți, participanți conștienți la înjgheburile blocului de la 3 iunie și la instaurarea sistemului stolîpinist, dușmani conștienți ai democrației. Despre ce sinucidere poate fi vorba aici dacă ei, recunoscîndu-l pe Goremîkin drept șeful lor politic, îl urmează în lupta împotriva dușmanilor lor de clasă, împotriva reprezentanților democrației, care e vădit ostilă octombriștilor?

Ce rost au aceste vorbe umflate, și complet neîntemeiate, despre „sinucidere“? Se vede doar că ele pornesc de la *presupunerea* că octombriștii *nu* sînt dușmani ai democrației, adică de la o presupunere revoltător de falsă. Se vede doar că ele seamănă cu democratismul vulgar al acelor mîrginiți narodnici de stînga care adeseori se plîngeau că Dumele a III-a și a IV-a sînt niște instituții „de carton“, sînt un castel din cărți de joc. Votul dat de octombriști lui Goremîkin, Maklakov și Șceglovitov ar putea fi considerat drept o sinucidere numai în cazul cînd octombriștii ar fi niște exponenți ai „voinței poporului“. În realitate însă,

ei exprimă „*voința*“ acelor pături ale marii burghezii și ale moșierilor care se tem de popor ca de moarte.

Noi însă trebuie să privim adevărul în față. În politică, acesta este întotdeauna sistemul cel mai bun și singurul just.

Cele întâmplate la 22 aprilie în Dumă au făcut să se năruie și să dispară orice rămășițe de iluzii constituționaliste și legaliste; acesta-i adevărul. Blocul contrarevoluționar, format din Purișkevici, Rodzeanko și octombriștii „de stînga“, plus o parte din progresiști, a acționat direct, *pe față*, hotărît și soldățește (nu în sensul figurat, ci în cel propriu al acestei din urmă expresii, căci au fost aduși soldați în Dumă) împotriva democrației. Liberalii contrarevoluționari, Miliukovii & Co., *s-au abținut de la vot*. Și nici nu ne puteam aștepta la altceva după întreaga istorie a Dumelor a III-a și a IV-a, după întreaga istorie a primului deceniu al secolului al XX-lea.

În definitiv: cu cît e mai puțină amăgire de sine, cu atît e mai bine pentru popor! Ce-a avut de cîștigat țara de pe urma celor întâmplate în Dumă la 22 aprilie? Ea a avut de cîștigat prin aceea că a mai pierdut încă o părticică din iluziile care sînt dăunătoare pentru cauza libertății acestei țări.

„Putl Pravdi“ nr. 76
din 3 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LUPTA IDEOLOGICĂ ÎN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ

O particularitate specifică, extrem de importantă, a Rusiei de după revoluție este profunda cotitură ideologică care s-a produs în păturile *opozitioniste* sau progresiste. Cine scapă din vedere această particularitate se lipsește singur de posibilitatea de a înțelege atît revoluția rusă și caracterul ei, cît și sarcinile ce revin clasei muncitoare în epoca actuală.

Cotitura ideologică care s-a produs în sînul burgheziei liberale constă în crearea unui curent antidemocratic (Struve, Izgoev, V. Maklakov pe față, iar ceilalți cadeți pe ascuns, într-o formă „pudică“).

În sînul democrației cotitura constă în serioasa destrămarea ideologică și în oscilarea care se observă atît în rîndurile social-democraților (democrația proletară), cît și în acelea ale socialiștilor-revoluționari (democrația burgheză). Pînă și cei mai buni dintre reprezentanții democrației se mărginesc să *deplîngă* destrămarea, oscilările și renegarea. Marxiștii însă caută să descopere rădăcinile *de clasă* ale acestui fenomen *social*.

Principala manifestare a acestei destrămări este lichidatorismul, care încă din 1908, într-o formulare confirmată de „întregul marxist“, a fost definit în mod oficial ca „încercări ale unei anumite părți a intelectualilor de a lichida“ mișcarea ilegală și de a o „înlocui“ printr-un partid muncitoresc legal. La ultima adunare oficială a marxiștilor cu munci de conducere, care a avut loc în ianuarie 1910 și la care au participat reprezentanți ai *tuturor*

„curentelor“ și grupulețelor, nu s-a găsit *nici un* om în stare să ridice obiecții împotriva condamnării lichidatorismului ca o *manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*. Această condamnare, care era în același timp și o explicare a rădăcinilor *de clasă* ale lichidatorismului, a fost adoptată *în unanimitate*.

De atunci au trecut mai bine de patru ani, și uriașa experiență a mișcării muncitorești de masă a confirmat de mii de ori această caracterizare a lichidatorismului.

Faptele au dovedit că atât teoria marxismului cât și practica mișcării muncitorești de masă au pus în mod irevocabil capăt lichidatorismului ca curent burghez, anti-muncitoresc. Este de ajuns să ne amintim, bunăoară, ca să ne referim numai la luna martie 1914, cum „Severnaia Raboceaia Gazeta“ defăima „presa ilegală“ (în nr. din 13 martie) sau demonstrațiile (d-l Gorski în nr. din 11 aprilie), cum Bulkin (în „Nașa Zarea“ nr. 3) ponegreă, într-o manieră cu totul liberală, „mișcarea ilegală“, cum, în numele redacției revistei „Nașa Zarea“, L. M., acest personaj de tristă celebritate, îl sprijinea fără rezerve în acest punct pe Bulkin și preconiza „construirea unui partid muncitoresc legal“, — este de ajuns să ne amintim toate acestea pentru a înțelege de ce muncitorii conștienți *nu pot* avea altă atitudine față de lichidatorism decât aceea de necruțătoare condamnare și de totală boicotare a lichidatorilor.

Dar aici se pune o întrebare deosebit de importantă : cum a apărut, istoricește, un asemenea curent ?

Apariția lui își are rădăcina în istoria celor *două decenii* de legătură dintre marxism și mișcarea muncitorească de masă din Rusia. Până în 1894—1895 n-a existat o asemenea legătură. Grupul „Eliberarea muncii“ a pus doar bazele teoretice ale social-democrației și a făcut primul pas în întâmpinarea mișcării muncitorești.

Numai agitația din anii 1894—1895 și grevele din anii 1895—1896 au creat o legătură trainică, neîntreruptă între social-democrație și mișcarea muncitorească de masă. Și *îndată după aceea* a început și lupta ideologică dintre cele două curente din sînul marxismului : lupta „economiștilor“

împotriva marxiștilor consecvenți sau (mai târziu) împotriva „iskriștilor“ (1895—1902), lupta „menșevicilor“ împotriva „bolșevicilor“ (1903—1908) și lupta lichidatorilor împotriva marxiștilor (1908—1914).

„Economismul“ și lichidatorismul sînt forme diferite ale unuia și aceluiași oportunism intelectualist, mic-burghez, care dăinuie de 20 de ani. Nu numai legătura ideologică, dar și cea personală dintre toate aceste forme ale oportunismului este un fapt neîndoielnic. Este de ajuns să ne referim la A. Martînov, șeful „economistilor“ care a devenit mai târziu menșevic, iar astăzi este lichidator. Este de ajuns să invocăm un martor ca G. V. Plehanov, care a avut el însuși, în foarte multe puncte *, o poziție apropiată de aceea a menșevicilor și care a recunoscut totuși, în mod deschis, că ei au absorbit elementele intelectuale oportuniste, că lichidatorii comit în continuare erorile „economismului“ și caută să distrugă partidul muncitoresc.

Cel mai mare rău îl fac muncitorilor acei oameni care (asemenea lichidatorilor și lui Troțki) ocolesc sau denaturează istoria acestor două decenii de luptă ideologică din sînul mișcării muncitorești.

Nu poate fi considerat muncitor conștient acela care are față de istoria mișcării sale atitudinea unuia care nu-și aduce aminte de nimic. Rusia este una din țările capitaliste cele mai înapoiate și mai mic-burgheze. De aceea nu în mod întîmplător, ci în mod inevitabil mișcarea *de masă* a muncitorilor a dus la apariția, în cadrul ei, a unei *aripi* mic-burgheze, oportuniste.

În opera de curățire a mișcării muncitorești de influența burgheziei, de influența „economismului“ și a lichi-

* De ce spunem „în foarte multe puncte“? Pentru că Plehanov s-a situat pe o poziție *aparte*, îndepărtîndu-se de multe ori de menșevism: 1) la Congresul din 1903 Plehanov a luptat împotriva oportunismului menșevicilor; 2) după congres el a redactat numerele 46—51 ale „Iskrei“, care erau de asemenea îndreptate împotriva menșevicilor; 3) în 1904 a apărat în așa fel planul lui Akselrod pentru o campanie a zemstvelor, încit a trecut sub tăcere tocmai greșelile lui principale; 4) în primăvara anului 1905 Plehanov i-a părăsit pe menșevici; 5) în 1906, după dizolvarea Dumei I, Plehanov s-a situat pe o poziție cu totul nemensevică (vezi „Proletarii“ din august 1906 ⁷⁶) (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 13, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 374—378. — Nota red.); 6) în 1907, la Congresul de la Londra, Plehanov — după cum relatează Cerevanin — a combătut „anarhismul organizatoric“ al menșevicilor. Trebuie să cunoști aceste fapte pentru a-ți da seama de ce menșevicul Plehanov a luptat atîta timp și cu atîta hotărîre împotriva lichidatorismului, demascîndu-l.

datorismului s-a realizat, în acești 20 de ani, un progres *urias*. Acum, pentru prima oară, se pune un fundament trainic, cu adevărat proletar, pentru adevăratul partid marxist. Toată lumea recunoaște, și chiar adversarii pravdiștilor sînt nevoiți să recunoască — fiindcă faptele îi silesc să recunoască ! — că pravdiștii formează o imensă majoritate printre muncitorii conștienți. Ceea ce „plenara“ marxistă din ianuarie 1910 a stabilit în *mod teoretic* (că lichidatorismul reprezintă o manifestare a „influenței burgheze asupra proletariatului“) a fost transpus în viață, în decurs de patru ani, de muncitorii conștienți, care au impus recunoașterea practică a acestei teze, slăbindu-i pe lichidatori, scoțîndu-i din posturi, făcînd ca lichidatorismul să se transforme într-o grupare de publiciști oportuniști legali, străină de mișcarea muncitorească de masă.

În cursul acestor două decenii de luptă ideologică, mișcarea muncitorească din Rusia a crescut și s-a întărit, s-a maturizat neconținut. Ea a învins „economismul“ : toată floarea proletariatului conștient s-a situat de partea „iskriștilor“. Ea i-a lăsat pe „menșevici“ în minoritate în toate momentele hotărîtoare ale revoluției : *pînă și* Levițki a trebuit să recunoască că masele muncitorești au mers cu bolșevicii.

Ea a învins acum, în sfîrșit, lichidatorismul, și, datorită acestui fapt, a pășit pe calea cea justă a luptei largi, luminată de teoria marxistă și sintetizată în lozinci neciuntite, pe care o duce clasa de avangardă pentru înfăptuirea celor mai înalte sarcini istorice ale omenirii.

„Puti Pravdi“ nr. 77
din 4 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PROIECT DE LEGE
CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI
A NAȚIUNILOR ȘI LA APĂRAREA DREPTURILOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE ⁷⁶

1. Hotarele unităților administrative ale Rusiei, atât ale celor rurale cât și ale celor urbane (sate, plăși, județe, gubernii, sectoare și circumscripții ale orașelor, suburbii etc.), vor fi revizuite, ținându-se seama de actualele condiții economice și de compoziția națională a populației locale.

2. Această sarcină revine unor comisii alese de populația locală prin vot universal, egal, direct și secret și pe bază de reprezentare proporțională, iar minoritățile naționale, care numericește sînt atât de neînsemnate că (în condițiile reprezentării proporționale) nu pot alege un membru în comisie, vor alege unul cu drept de vot consultativ.

3. Confirmarea definitivă a noilor hotare este de competența parlamentului central al statului.

4. Autoadministrarea locală va fi introdusă în toate localitățile, fără excepție, pe baza votului universal, egal, direct și secret, și a reprezentării proporționale, iar totalitatea localităților care se caracterizează prin condiții geografice, de trai sau economice speciale sau printr-o compoziție națională deosebită a populației au dreptul de a se constitui în regiuni autonome și de a-și avea parlamentele lor regionale autonome.

5. Fixarea limitei de competență a parlamentelor autonome și a instituțiilor de autoadministrare locală va fi stabilită de către parlamentul central al statului.

6. Toate națiunile din cuprinsul statului nostru se bucură de drepturi absolut egale, și orice privilegiu de care se

bucură vreo națiune sau vreo limbă este considerat inadmisibil și anticonstituțional.

7. Instituțiile de autoadministrare locală și parlamentele autonome vor stabili limba care urmează să fie folosită în toate instituțiile publice și de stat din localitatea sau ținutul respectiv, și fiecare minoritate națională are dreptul să ceară respectarea necondiționată a drepturilor limbii sale, potrivit principiului egalității în drepturi, bunăoară dreptul de a primi răspuns de la instituțiile de stat și cele publice în aceeași limbă în care a fost redactată petiția etc. Acelea dintre măsurile luate de zemstve, orașe etc. care încalcă egalitatea în drepturi a limbilor minorităților naționale, atât în domeniul financiar cât și în cel administrativ, judiciar sau în oricare alt domeniu, sînt declarate nevalabile și pot fi anulate în urma protestului pe care-l poate ridica oricare cetățean al statului, fără deosebire de domiciliu.

8. Fiecare unitate autonomă a statului, atât rurală cât și urbană, alege — prin vot universal, egal, direct și secret, pe bază de reprezentare proporțională — consilii școlare, care își vor administra în întregime și în mod autonom fondurile lor destinate absolut tuturor nevoilor de ordin cultural și educativ ale populației, sub controlul și conducerea instituțiilor orășenești și de zemstvă.

9. În unitățile teritoriale cu o compoziție națională eterogenă, consiliile școlare trebuie să fie alcătuite din cel puțin 20 de membri. Această cifră (20) poate fi majorată printr-o hotărîre a unităților autonome și a parlamentelor autonome. Sînt considerate localități cu o compoziție națională eterogenă acelea în care minoritatea națională reprezintă cel puțin 5% din populație.

10. Oricare minoritate națională care face parte dintr-o unitate autonomă și care din punct de vedere numeric este cu totul neînsemnată pentru a putea alege, în condiții de reprezentare proporțională, un membru în consiliul școlar, are dreptul să aleagă în acest consiliu un membru cu drept de vot consultativ.

11. Cota proporțională din sumele destinate pentru nevoile culturale și educative ale minorităților naționale din

regiunea respectivă nu poate fi mai mică decât proporția numerică a minorităților naționale față de întreaga populație din regiunea respectivă.

12. Recensământul populației, la care se înregistrează și limba maternă a cetățenilor, se va face cel puțin o dată la 10 ani pe teritoriul întregului stat, și cel puțin o dată la 5 ani în regiunile și localitățile care au o populație cu o compoziție națională eterogenă.

13. Orice măsuri, luate de consiliile școlare, care într-un fel sau altul încalcă deplina egalitate în drepturi a națiunilor și a limbilor populației locale sau principiul potrivit căruia procentul cheltuielilor pentru nevoile de ordin cultural și educativ trebuie să corespundă cu procentul minorităților naționale în ansamblul populației sînt considerate nevalabile și pot fi anulate în urma protestului pe care-l poate ridica oricare cetățean al statului, fără deosebire de domiciliu.

Scria după 6 (19) mai 1914

*Publicat pentru întâia oară în 1937
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXX*

Se tipărește după manuscris

„VECINI DE MOȘIE“

Există unele cuvinte înaripate care au darul de a exprima cu o precizie uimitoare esența unor fenomene destul de complexe. Din această categorie de cuvinte face parte, fără îndoială, și cugetarea emisă de un moșier, membru al majorității de dreapta din Duma de stat, cu prilejul discursului rostit în Dumă de Goremîkin, în ședința istorică de la 22 aprilie.

„Ce plăcut ar fi să-l ai pe I. L. Goremîkin vecin de moșie!“

Aceste cuvinte, care au fost rostite în ziua când deputații muncitorilor și țăranilor erau izgoșiți din Duma de stat, e cât se poate de bine să fie amintite azi, când aceiași deputați și-au ocupat din nou locurile lor. Ele zugrăvesc de minune forța de care se lovește democrația atît în Dumă cît și în afara ei.

Boiernașul care a aruncat aceste cuvinte înaripate a vrut să glumească, dar fără să vrea i-a scăpat un adevăr mai serios și mai profund decît s-a gîndit să spună. Într-adevăr, întreaga Dumă a IV-a, toată această majoritate a celor de dreapta și a octombriștilor, ca și „demnitarii“ din Consiliul de Stat, ce sînt ei altceva decît niște „vecini de moșie“ ?

În Rusia, 194 de consilieri intimi posedă 3 103 579 de deseatine de pămînt, ceea ce înseamnă că revin în medie peste 20 000 de deseatine de fiecare *. Iar cei aproape 30 000 de mari latifundiari, cîți există azi în Rusia, po-

* După cum se vede, aici, în materialul documentar, s-a strecurat o greșeală de tipar ; de fapt revin în medie 16 000 de deseatine. — *Nota red.*

sedă în total 70 000 000 de deseatine de pământ. Tocmai asta e clasa care deține majoritatea atât în Duma de stat cât și în Consiliul de Stat, și tot din această clasă fac parte majoritatea funcționarilor superiori, fără să mai vorbim de zemstve și de administrația locală. Toți aceștia sînt „vecini de moșie“.

În secolul nostru capitalist sînt tot mai dese cazurile cînd „vecinii de moșie“ devin și ei industriași, fabricanți de spirt, de zahăr etc., sau cînd participă, ca asociați, la conducerea a diferite întreprinderi industriale, comerciale, financiare sau feroviare. Marea nobilime se împletește strîns cu marea burghezie.

„Vecinii de moșie“ reprezintă cea mai perfectă organizare *de clasă* în Rusia, fiindcă ei sînt organizați nu numai ca vecini, nu numai în cadrul uniunilor lor, ci și ca o forță în stat. Toate instituțiile mai importante sînt ocupate de ei și sînt organizate „după chipul și asemănarea lor“, potrivit cu „nevoile“ și interesele lor. Orînduirea noastră de stat are, bineînțeles, și unele particularități ale ei, foarte importante, care se explică prin istoria militară a Rusiei ș.a.m.d., și care uneori pot să stîrnească și nemulțumirea clasei moșierilor. Cu toate acestea, luați în ansamblu, domnii moșieri velicoruși oferă un minunat model de organizare *de clasă*!

Burghezia noastră nu știe să folosească cum trebuie acest model; ea se teme, bunăoară, să se gîndească la o organizare a clasei *sale* într-o forță în stat. În schimb, proletariatul, organizîndu-se ca clasă, n-a uitat și nu va uita nici odată minunatul exemplu pe care îl oferă „vecinii de moșie“...

NARODNICII ȘI „VIOLENȚA FRAȚIONISTĂ“

Cu cât mișcarea muncitorească capătă o amploare mai mare, cu cât acțiunile ei sînt mai bine încheigate, cu atît grupulețele de intelectuali care s-au rupt de mase se întrec în vociferările lor împotriva „fracționismului“, a „epidemiei pravdiste“, a „orbirii fracționiste“ ș.a.m.d. Acești oameni cumsecade nici nu bănuiesc că în felul acesta își dau singuri un certificat de paupertate. Acolo unde ei nu văd altceva decît un fel de calamitate în fața căreia nu-ți mai rămîne decît să te jelești în gura mare, acolo se vedește de fapt maturitatea și fermitatea mișcării noastre muncitorești.

Nimic n-a demascat atît de bine jalnicele și falsele vociferări intelectualiste împotriva „fracționismului“ muncitoresc ca recente alegeri, în care muncitorii și-au ales în mod deschis reprezentanții lor pentru casele de asigurări sociale.

Să luăm, de pildă, „Misl Truda“, ziarul narodnicilor. Chiar *după* ce la Petersburg au fost deja terminate toate alegerile pentru casele de asigurări sociale, tot mai găsim, în numărul din 20 aprilie, un articol extrem de gălăgios, al cărui autor, cu aerul cel mai serios, încearcă să dovedească că în nici un caz nu trebuie „să ne supunem violenței fracționiste (!!) a pravdiștilor“.

Violență fracționistă ! Cît de impertinent trebuie să fie acest ziar al narodnicilor ca să scrie asemenea cuvinte demagogice !

Gîndiți-vă și dv. : muncitorii își aleg în mod deschis reprezentanții lor. Ei întreprind o anchetă în rîndurile lor în legătură cu orientarea politică a celor care iau parte la alegeri. Sînt publicate, pentru a fi cunoscute de toți, următoarele date — care n-au fost contestate de nimeni — referitoare la compoziția politică a alegătorilor : 37 de pravdiști, 7 lichidatori, 4 narodnici și 5 fără o orientare precisă. Muncitorii, bineînțeles, aleg o majoritate pravdistă. (Sînt aleși și cîțiva reprezentanți din rîndurile minorității, care sînt menșevici nelichidatori.) Și după toate acestea, ziarul narodnicilor face atîta zarvă pe tema „violentei fracționiste“ !

Dar vă faceți pur și simplu ridicoli, domnilor narodnici. Prin exemplul dv. faceți să se vadă limpede întreaga *absurditate* a unui cuvîntel atît de răsufat cum e „fracționismul“. Ați trecut cu vederea aceste două cifre simple : 37 și 4. Din 53 de delegați muncitori, 4, adică aproximativ 7%, au fost narodnici. Dar narodnicii, pe cît se vede, consideră că muncitorii trebuie să-și aleagă reprezentanții lor nu pe bază de majoritate de voturi, ci *pe bază de minoritate*. Pentru a face pe placul narodnicilor, ar trebui ca cei 37 de delegați muncitori să reprezinte tot atît cît cei 4, ca 37 să fie egal cu 4 — iată ce caută, în fond, să sugereze muncitorilor bunii narodnici „nefracționiști“. Nu e de mirare, în acest caz, că muncitorii nu pot de loc să priceapă această filozofie narodnică.

Totul are o limită, domnilor narodnici „nefracționiști“. Dacă dv., care aveți doar 4 delegați din cei 53, vă permiteți să vorbiți în auzul tuturor de „violența fracționistă“ a majorității, nu faceți decît să dovediti un singur lucru, și anume că nu știți să respectați voința majorității, că prin strigătele voastre nesocotite împotriva „fracționismului“ căutați să *sabotați voința imensei majorități a muncitorilor*. Dv., și nimeni altul, sînteți aceia care încercați într-adevăr să exercitați violența unei infime minorități asupra unei majorități covârșitoare.

Dv., care duceți politica de-a dreptul meschină și lipsită de orice principii a unui cerc rupt de mase, încercați prin aceste vociferări îndreptate împotriva „violentei fracțio-

niste“ să zgîndăriți nervii muncitorilor și, prin această metodă prea puțin atrăgătoare, să obțineți neapărat satisfacerea intereselor voastre de cerc. Dacă există un „fracționism“ de cea mai proastă speță, el trebuie căutat tocmai în comportarea cercului lichidatorist și a celui narodnic, care sabotează voința muncitorilor.

Același tablou ni-l oferă și alegerile pentru casele de asigurări sociale într-un centru atît de mare cum e *Riga*.

Are loc acolo o adunare a membrilor consiliilor caselor de ajutor în caz de boală, în cadrul căreia urmează să fie desemnați candidați pentru conducerea casei de asigurări sociale a guberniei. Sînt reprezentate 21 de case. Se dă o luptă crîncenă între diferitele curente politice. De o parte se află lichidatorii, narodnicii, cei fără partid și cîteva syndicate, iar de cealaltă parte pravdiștii. Iau cuvîntul o mulțime de vorbitori dintr-o parte și din cealaltă. Rezultatul este că lista pravdiștilor întrunește 44 de voturi, iar blocul tuturor celorlalți — 20. (Aceste date sînt luate chiar din „Mîsl Truda“ nr. 2.) Pravdiștii au obținut astfel mai mult de două treimi din numărul voturilor.

După aceea narodnicii se plîng din nou de „fracționism“ și „violență fracționistă“.

Observați cum se joacă ei cu cuvintele. Narodnicii, după cum se știe, n-au fost niciodată o *fracțiune* a social-democrației. Narodnicii și social-democrații au constituit întotdeauna *două partide* distincte, fiecare cu programul lui, cu tactica și organizația lui. Lupta dintre social-democrați și narodnici este o luptă *între partide*, și nicidecum o luptă „fracționistă“. Ce legătură au toate acestea cu „fracționismul“ ?

Nu este oare limpede că prin strigătele lor împotriva „fracționismului“ lichidatorii și „împăciunitorii“ nu fac altceva decît să dea apă la moară *dușmanilor* partidului muncitoresc, nu fac altceva decît să semene haos și dezbinare, să confunde noțiunile și să-i deruteze pe muncitori ?

Strigătele împotriva „fracționismului“ au devenit un sistem, de care se folosesc în mod conștient dușmanii mar-

xiştilor pentru a-i deruta pe muncitori. Dacă vreunui intelectual sau vreunui cerc de intelectuali nu-i place o hotărîre adoptată de muncitori, el începe să strige: săriți, „fracționism“ ! Ajutor, „violență fracționistă“ !

Asta n-o să impresioneze pe nimeni, domnilor. Când scizionistul și liberalul F. D. de la „Severnaia Likvidatorskaia Gazeta“ se jură la fiecare două rînduri că dînsul este pentru „unitate“ ; cînd Troțki, în revistuța lui arhi-intelectualistă, impregnată de intelectualism, făcînd uz de fraze bombastice, vorbește într-una de „dezrobire de sub jugul fracționismului“ ; cînd pseudosocialiștii mic-burgezi de la „Mîsl Truda“ dau asigurări că și ei sînt pentru unitate, muncitorii le răspund : cine este pentru adevărata unitate a mișcării muncitorești trebuie să se supună majorității muncitorilor conștienți și în nici un caz nu-i este permis să combată programul marxist și tactica marxistă.

„Puti Pravdi“ nr. 81
din 9 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PERVERTIREA MUNCITORILOR PRINTR-UN NAȚIONALISM RAFINAT

Cu cît mișcarea muncitorească capătă o dezvoltare mai mare, cu atît încercările burgheziei și ale moșierilor iobăgiști de a o înăbuși și destrăma sînt mai înverșunate. Amîndouă aceste metode — înăbușirea prin violență și destrămarea prin influența burgheză — sînt permanent practicate în lumea întreață, în toate țările, unde diferitele partide ale claselor dominante o folosesc cînd pe una, cînd pe cealaltă.

În Rusia, mai cu seamă după evenimentele din 1905, cînd burghezii mai inteligenți și-au dat bine seama că simpla folosire a violenței nu are șanse de reușită, diferitele partide și grupuri burgheze „progresiste” au început tot mai des să recurgă la metoda *dezbinării* muncitorilor prin propagarea a diferite idei și teorii burgheze menite să ducă la o slăbire a luptei duse de clasa muncitoare.

Din categoria unor asemenea idei face parte și naționalismul rafinat, care, sub pretextele cele mai plauzibile și mai încîntătoare, ca, de pildă, apărarea intereselor „culturii naționale”, a „autonomiei sau independenței naționale” etc. etc., propagă dezbinarea și fărîmițarea proletariatului.

Muncitorii conștienți depun toate eforturile pentru a combate *orice fel* de naționalism, atît pe acela, brutal și violent, al sutelor negre, cît și pe acela, deosebit de rafinat, care preconizează egalitatea în drepturi a națiunilor *concomitent...* cu *fărîmițarea* cauzei muncitorești, a organizațiilor muncitorești, și a mișcării muncitorești *pe diverse* naționalități. Muncitorii conștienți — care traduc în viață hotărîrile

adoptate de ultima consfătuire (din vara anului 1913) a marxiştilor⁷⁷ —, spre deosebire de burghezia naţionalistă de toate nuanţele, apără nu numai cea mai deplină, cea mai consecventă şi mai desăvârşită *egalitate în drepturi* a naţiunilor şi a limbilor, dar şi *contopirea* muncitorilor de diferite naţionalităţi în tot felul de organizaţii proletare *unice*.

În aceasta constă deosebirea radicală dintre programul naţional al marxismului şi acela al oricărei burghezii, fie ea şi cea mai „progresistă“.

Recunoaşterea egalităţii în drepturi a naţiunilor şi a limbilor le este scumpă marxiştilor nu numai pentru că ei sînt cei mai consecvenţi democraţi. Interesele solidarităţii proletare, ale unităţii tovarăşeşti în lupta de clasă pe care o duc muncitorii, cer să se asigure o deplină egalitate în drepturi a naţiunilor, pentru a înlătura chiar şi cea mai mică neîncredere, înstrăinare, suspiciune şi vrajbă între naţiuni. Or, deplina egalitate în drepturi înseamnă şi înlăturarea oricăror privilegii pentru vreuna din limbi, înseamnă şi recunoaşterea *dreptului* la autodeterminare pentru toate naţiunile.

Pentru burghezie însă foarte adeseori revendicarea egalităţii în drepturi a naţiunilor este, în fond, identică cu propaganda în favoarea exclusivismului naţional şi a şovinismului şi se îmbină cu *propagarea* dezbinării şi a înstrăinării naţiunilor. *Internaţionalismul* proletar nu se împacă în nici un caz cu o asemenea poziţie, căci el preconizează nu numai *apropierea* între naţiuni, dar şi *contopirea* muncitorilor de toate naţionalităţile din statul respectiv în organizaţii proletare *unice*. De aceea marxişti condamna cu toată hotărîrea aşa-zisa „autonomie cultural-naţională“, adică *scoaterea* şcolii de sub conducerea statului şi trecerea ei în mîinile *diferitelor* naţionalităţi. Potrivit acestui plan urmează ca, în ceea ce priveşte problemele „culturii naţionale“, şcolile să fie împărţite — după naţionalităţile uniunii statale respective — pe *uniuni naţionale*, care să-şi aibă parlamentele lor, precum şi fondurile lor şcolare, consiliile şi instituţiile lor şcolare *aparte*.

Acesta este un plan al naționalismului rafinat, prin care se urmărește pervertirea și dezbinarea clasei muncitoare. Acestui plan (al bundiștilor, lichidatorilor, narodnicilor, adică al diferitelor grupuri mic-burgheze) marxiștii îi opun principiul celei mai depline egalități în drepturi a națiunilor și limbilor, mergînd pînă la negarea necesității unei limbi de stat ; totodată ei susțin necesitatea unei cît mai strînse apropieri între națiuni, a unității instituțiilor *de stat* pentru toate națiunile, a unității consiliilor școlare, a unității politicii școlare (școala laică !), a unității muncitorilor de diferite națiuni în lupta lor împotriva *naționalismului oricărei burghezii naționale*, împotriva naționalismului care, pentru a-i înșela pe prostănaci, este prezentat sub forma lozincii „culturii naționale“.

Naționaliștii mic-burghezi, bundiștii, lichidatorii, narodnicii, colaboratorii ziarului „Dzvin“⁷⁸ n-au decît să-și apere pe față principiile lor, principiile unui naționalism burghez rafinat ; e un drept al lor. Dar să nu caute să-și înșele pe muncitori, cum face, bunăoară, d-na V. O. în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 35, unde încearcă să-și convingă cititorii că „Za Pravdu“ *ar fi împotriva* ca în școli să se predea în limba maternă !!!

Aceasta este o calomnie grosolană, fiindcă pravdiștii nu numai că recunosc acest drept, dar îl recunosc *cu mai multă consecvență* ca oricine. Aderînd la hotărîrile adoptate de consfătuirea marxiștilor care s-a pronunțat *împotriva unei limbi de stat obligatorie* pentru toți, pravdiștii au fost *primii*, în Rusia, care au recunoscut *în întregime* dreptul de a folosi limba maternă !

A confunda predarea în limba maternă cu „împărțirea școlilor după naționalități în cadrul aceluiași stat“, cu „autonomia cultural-națională“ și cu „scoaterea școlii de sub conducerea statului“ înseamnă a da dovadă de cea mai crasă ignoranță.

Nicăieri în lume marxiștii (și nici chiar democrații) nu sînt împotriva ca în școli să se predea în limba maternă. Și *nicăieri în lume* marxiștii n-au adoptat programul „autonomiei cultural-naționale“ ; un asemenea program *a fost propus numai* în Austria.

Exemplul Finlandei, pe care-l invocă d-na V. O., nu face decît să contrazică cele spuse de ea, fiindcă în această țară a fost recunoscută și înfăptuită *egalitatea în drepturi a națiunilor și a limbilor* (pe care noi o recunoaștem în mod necondiționat și mai consecvent decît oricine), dar *nici vorbă nu poate fi de „scoaterea școlii de sub conducerea statului”*, de uniuni naționale speciale pentru conducerea tuturor treburilor școlare, de o scindare a întregului învățămînt de stat prin bariere naționale etc.

„Puti Pravdi” nr. 82
din 10 mai 1914
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE SITUAȚIA POLITICĂ

Actuala situație politică din Rusia se caracterizează printr-o creștere a mișcării greviste în general, apoi printr-o afluență a grevelor politice (bunăoară a celor care au avut loc cu prilejul zilei de 1 Mai) și printr-o întărire a influenței curentului „pravdist” în rîndurile muncitorilor (alegerile pentru casele de asigurări sociale din capitală și pentru casa asigurărilor sociale din Rusia au dovedit din nou acest lucru).

Legătura dintre caracterul mișcării muncitorești și curentul pe care muncitorii conștienți, în imensa lor majoritate, l-au recunoscut ca fiind *al lor* este evidentă și nu mai are nevoie de explicații speciale.

Apoi, actuala situație politică se mai caracterizează și printr-o conturare deosebit de clară și de netă a „blocului de stînga”, adică prin acțiunile desfășurate în comun de democrația proletară și de cea burgheză (trudovicii și lichidatorii), atît împotriva Purișkevicilor cît și împotriva liberalismului burghez trădător. Obstrucția făcută de către cei de stînga, în Dumă, și excluderea social-democraților și a trudovicilor, obținută prin voturile date de cei de dreapta, de octombriști și de o parte din progresiști, cu *abținerea* de la vot a cadeșilor, a arătat în mod concret ce reprezintă acest „bloc de stînga”. Democrația proletară n-a renunțat cu nimic la independența ei și nu s-a abătut de la linia ei proletară, pravdistă. Numai trudovicii și lichidatorii au susținut această linie, îndreptată împotriva

liberalilor, cu toate că și unii și alții manifestă șovăială, înclinînd deseori spre liberali.

În sfîrșit, în rîndul claselor burgheze actuala situație politică este marcată prin oscilări și nemulțumiri. Ele și-au găsit expresia în cuvîntările rostite la congresul comercianților și industriașilor și în rezoluția adoptată cu acest prilej. Există o vădită nemulțumire față de guvern, o vădită stare de spirit opoziționistă.

Aceasta s-a văzut cu prilejul discuțiilor pe marginea bugetului Ministerului de Interne, cînd octombriștii — zemți * și liberali — au adoptat în Dumă o rezoluție împotriva guvernului. Cuprinși de o nemărginită bucurie că octombriștii au adoptat punctul „lor“ de vedere, cadeții uită să adauge că, în acest caz, și ei au adoptat punctul de vedere *al octombriștilor!!*

Rezoluția adoptată de Duma a IV-a se situează pe un punct de vedere categoric contrarevoluționar și imperialist. În această rezoluție, politica guvernului este condamnată pentru motivul că

„samavolnicia administrativă, care se manifestă peste tot, provoacă o stare de nemulțumire și o surdă frămîntare în păturile largi și liniștite“ (adică burghezo-reacționare și moșierești) „ale populației, contribuind prin aceasta la apariția și întărirea unor curente ostile statului“.

La domnii octombriști este vorba de democrație. Domnii cadeți s-au dezis și de astă dată în mod public de democrație. Cu atît mai bine, fiindcă ei n-au fost și nu pot fi niciodată democrați, și n-au făcut altceva decît să înșele democrația atunci cînd și-au asumat misiunea s-o reprezinte. În Rusia democrația nu poate face nici un pas înainte dacă nu se dezbară de minciunile liberalismului burghez al cadeților.

În concluzie :

O creștere continuă a mișcării muncitorești. O unire tot mai strînsă a majorității muncitorilor cu „pravdismul“.

* — *zemli* — adepții mișcării „Zemskoe dvijenie“ („Mișcarea zemstvelor“), o mișcare opoziționistă moderată, apărută în deceniul al 7-lea al secolului trecut. — *Nota trad.*

O conturare precisă a „blocului de stînga“ în sensul unor acțiuni comune ale democrației proletare și ale celei burgheze (trudovicii și lichidatorii) împotriva celor de dreapta și a cadeților.

Destrămare, oscilări, neîncredere reciprocă și nemulțumiri înăuntrul sistemului de la 3 iunie, în rîndurile moșierilor și ale burgheziei reacționare. „Ei“ se acuză unii pe alții — alde Purișkevici îi acuză pe liberali, iar liberalii pe alde Purișkevici — că încurajează și grăbesc dezlănțuirea unei noi revoluții.

Asta e situația.

„Puti Pravdi“ nr. 85
din 13 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

UNITATEA MUNCITORILOR ȘI „CURENTELE“ INTELLECTUALILOR

Dezvoltînd mai departe mișcarea lor, muncitorii conștienți își întorc în permanență privirile spre drumul parcurs de mișcarea muncitorească și chibzuiesc mereu dacă acesta este drumul cel mai potrivit și dacă nu există vreo posibilitate de a-l îmbunătăți.

Dintre toate clasele existente în Rusia, nici una, nici chiar instruita și bogata burghezie, nu-și analizează în mod atît de sincer, atît de limpede și, în măsura posibilității, atît de fățiș tactica ei, adică orientarea mișcării sale și metodele folosite de ea, așa cum face clasa muncitoare. Numai unor oameni cu mintea îngustă sau care se tem de participarea maselor largi la politică pot să li se pară inoportune sau inutile discuțiile deschise și aprinse, cu privire la tactică, pe care le observăm mereu desfășurîndu-se în presa muncitorească. În realitate, tocmai aceste discuții aprinse contribuie la antrenarea tuturor muncitorilor, la deprinderea lor de a-și analiza, sub toate aspectele, politica lor muncitorească, de a elabora o linie de clasă — fermă, clară și precisă — a mișcării lor.

Nu de mult, muncitorii de la „Imprimeriile statului“ au arătat cît se poate de convingător care este și trebuie să fie atitudinea muncitorilor conștienți față de discuțiile despre tactică.

„Noi — au scris ei în „Puti Pravdâ“ nr. 68 — arătăm tovarășilor de la imprimerie care au aderat la apelul lansat de adepții ziarului «Severnaia Raboceaia Gazeta» și care strîng

fonduri în egală măsură pentru ambele ziare, considerînd că aceasta constituie un pas în direcția înfăptuirii unității, că, după părerea noastră, acest pas e greșit și nu duce la unitatea mișcării muncitorești, ci, dimpotrivă, face ca momentul unirii muncitorilor sub același steag al marxismului să fie și mai îndepărtat. Și într-adevăr, să luăm următorul exemplu. Să presupunem că vedem doi oameni angajați într-o discuție aprinsă în legătură cu o chestiune care ne privește și că această discuție nu ne face plăcere și, de aceea, vrem să-i punem capăt. Ce trebuie să facem într-o asemenea împrejurare? E limpede ca bună ziua: trebuie să căutăm să ne dăm seama cine are mai multă dreptate și să trecem de partea lui; atunci cel ce n-are dreptate se va convinge de greșeala lui sau, dacă nu e în stare să-și dea seama că greșește, își va epuiza forțele și va pune capăt discuției. Dar dacă, dimpotrivă, o să-i încurajăm pe amîndoi, discuția n-o să se mai termine niciodată“.

Așa au scris muncitorii de la imprimărie. Și este absolut imposibil să respingi această explicație atît de simplă, dată de ei pentru toți muncitorii.

A sprijini „în măsură egală“ sau a vrea să contopești sau „să unifici *toate* curentele“ (lucru despre care vorbesc, de altfel, deputații din Dumă care simpatizează cu lichidatorismul) nu înseamnă de fapt altceva decît a încerca să le comanzi din afară muncitorilor, sperînd că ei nu sînt în stare „să se orienteze“ singuri. Fiecare grupuleț de intelectuali poate să publice o broșurică sau o revistuță și să se proclame „curent“, așa cum a făcut, bunăoară, grupulețul filozofului antimarxist Bogdanov, sau acela al lui Troțki, sau al lui N. N. Ghimmer, care șovăie între narodnici și marxiști etc.

„Curente“ sînt cîte vrei, iar muncitorilor li se adresează îndemnul: sprijiniți-le „în măsură egală“, recunoașteți „*toate curente*le“!!!

Se înțelege că orice muncitor cît de cît conștient va spune: despre ce e vorba aici? Despre lupta *mea*? Despre politica și tactica *mea*? Despre partidul *meu*?

În cazul acesta am să mă orientez singur, stimabililor, și am să declar drept tactică a *mea* numai pe aceea pe care o aprob și o împărtășesc eu.

E clar ca bună ziua.

Numai pentru că în Rusia nu există libertatea presei și pentru că (mai ales în provincie) mai există încă mase de muncitori cărora le este dat să vadă pentru prima oară cutare sau cutare ziar muncitoresc, care „nu se orientează” încă de loc în problemele politicii muncitorești, numai de aceea este cu puțință ca în Rusia intelectualii să comande în felul acesta muncitorilor, fapt care își găsește expresia în îndemnurile de a recunoaște „toate curentele” și de a le sprijini „în măsură egală”.

La bîlci se observă deseori că tocmai acela care vrea să vîndă o marfă mai putredă strigă mai tare și se jură pe toți sfinții.

La bîlciul vanităților intelectuale se întîmplă adeseori ca tocmai intelectualii care comandă muncitorilor și care vestesc apariția a o sumedenie de „curente” antimarxiste și antiproletare să strige mai tare decît toți, să protesteze împotriva tendinței de a comanda muncitorilor.

Să luăm, bunăoară, Petersburgul. Este greu de crezut ca un om în toate mințile să conteste că, în comparație cu cei din provincie, muncitorii din Petersburg sînt mai cultivați și mai conștienți, că ei sînt mai deprinși și mai capabili „să se orienteze” în chip cu adevărat independent în toate problemele teoriei marxiste și ale practicii mișcării muncitorești.

Și ce arată faptele ?

Arată că muncitorii din Petersburg au știut să se orienteze și au recunoscut că curentul *pravdist* este cel just.

La Petersburg majoritatea covârșitoare a muncitorilor s-au pronunțat pentru „pravdism” și au arătat prin faptele lor că-l recunosc numai pe el ca un „curent” *al lor*.

În provincie preponderența pravdiștilor este mai puțin însemnată, dar ea există totuși. Acest lucru l-au dovedit datele, strînse pe o perioadă de doi ani, cu privire la grupurile muncitorești, date care sînt „neplăcute” adver-

sarilor „pravdismului”, dar care prin aceasta nu încetează de a fi absolut reale.

Majoritatea muncitorilor conștienți au știut să se orienteze, au verificat argumentele care pledau în favoarea sau împotriva cutărei sau cutărei tactici și au recunoscut ca o tactică *a lor* tactica pravdistă. Unitatea și voința acestei majorități a muncitorilor caută acum s-o încalce, s-o zădărnicească întemeietorii „curenților” intelectualiste, ai lichidatorismului și troțkismului („Borba”), și ai amestecului de narodnicism și marxism („Sovremennik”⁷⁹ al d-lui Ghimmer) etc.

Sîntem convinși că toate aceste „curente” intelectualiste care propagă idei antimarxiste sau care îndeamnă să se facă concesii unor asemenea idei se vor izbi de conștiința și de voința muncitorilor marxiști înaintați și vor fi zdrobite. Exemplul oferit de Petersburg vine să întărească această convingere a noastră.

Peste măsură de ridicol este aici faptul că, în timp ce caută să distrugă unitatea muncitorilor, întemeietorii intelectuali ai grupurilor și „curenților” susțin în gura mare că vor „unitate”. Ei sînt împotriva unității muncitorilor, care a devenit un fapt real, și sînt pentru o unitate a curenților intelectualiste, care a fost promisă doar cu vorba.

„Puti Pravdi” nr. 85
din 13 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE NARODNICII DE STÎNGA

Narodnicii de stînga, în „Stoikaia Mîsl“ nr. 20, și narodnicii, în „Russkoe Bogatstvo“ nr. 4, s-au năpustit asupra ziarului narodnic „Russkie Vedomosti“⁸⁰ fiindcă acesta s-a pronunțat pentru libera circulație a pămîntului, adică pentru libertatea de cumpărare, vînzare și ipotecare a loturilor.

Această chestiune este interesantă prin faptul că confirmă în chip deosebit de concret o apreciere făcută de marxiști asupra teoriei narodniciste, și anume că ea este extrem de retrogradă și de reacționară. În afară de asta, însemnătatea practică a acestei chestiuni impune, de asemenea, să ne oprim asupra ei.

Într-o societate în care domnește producția de mărfuri, fiecare mic proprietar agricol este inevitabil atras, în tot mai mare măsură, în *procesul de schimb*, care îl face să depindă nu numai de *piața* locală și națională, dar și de cea *mondială*. Fiecare zi de dezvoltare economică a întregii lumi, fiecare nouă verstă de cale ferată, fiecare plecare a unui țăran care, în căutarea unei „posibilități de câștig“, părăsește satul și se duce la oraș sau, în general, la fabrică, fiecare nouă mașină agricolă, într-un cuvînt absolut fiecare pas înainte pe care-l face viața economică mondială atrage în procesul de schimb localitățile cele mai îndepărtate și mai înapoiate. Milioane și miliarde de fenomene care pot fi zilnic observate arată că în toate colțurile lumii și în toate țările, fără excepție, are loc această

dezvoltare a economiei bazate pe schimb, a producției de mărfuri, a capitalismului. Căci transformarea economiei bazate pe schimb și a producției de mărfuri simplă în producție capitalistă este în aceeași măsură un fenomen confirmat de milioane și miliarde de fapte economice observate zilnic în fiecare sat, în fiecare meserie și în fiecare industrie „meșteșugărească“.

Este limpede că, pus în aceste condiții ale economiei mondiale, țăranul este un *producător de mărfuri*, și pe zi ce trece el depinde tot mai mult de piață, prin faptul că își vinde produsele, cumpără unelte de muncă și articole de consum, angajează muncitori sau se angajează el însuși ca muncitor. Într-o asemenea situație — din moment ce există proprietatea asupra pământului — libertatea de a cumpăra, vinde și ipoteca este o condiție necesară pentru dezvoltarea capitalismului. Încercările de a restrânge această libertate nu pot duce la altceva decât la o mie și unul de moduri de a eluda legea, la o mie și una de tărăgăneli și formalisme birocratice, la *înărăutățirea* situației țăranului. A încerca să oprești în loc capitalismul mondial prin diverse legi sau regulamente care îngădesc libera circulație a pământului este un lucru tot atât de stupid ca și încercarea de a opri din mers un tren cu ajutorul unor nuiele de răchită. A pleda în favoarea unor asemenea încercări înseamnă a pleda pentru menținerea robiei iobăgiste, pentru stagnarea și *putrezirea* satului.

Cine e cât de cât pregătit în materie de economie politică știe că în Rusia are loc procesul de înlocuire a feudalismului prin capitalism.

Nici o altă — „a treia“ — formație a economiei naționale *nu există* în Rusia. Atât feudalismul cât și capitalismul înseamnă exploatare a muncii, și *în acest sens ambele* formații înseamnă „streang și robie“. Însă feudalismul se caracterizează printr-o stagnare seculară, prin starea de abrutizare și ignoranță în care se află oamenii muncii, printr-un nivel scăzut al productivității muncii. Capitalismul, dimpotrivă, se distinge printr-o foarte rapidă

dezvoltare economică și socială, printr-o uriașă creștere a productivității muncii, prin înlăturarea stării de abrutizare a oamenilor muncii, prin stimularea capacității lor de a se uni și prin trezirea la o viață politică conștientă.

De aceea, a spune despre capitalism că el înseamnă ștreang și robie și a căuta în același timp — cum fac narodnicii — să frîneze dezvoltarea capitalismului, înseamnă, *în fond*, a deveni un apărător al rămășițelor feudalismului, al sălbăciei și stagnării.

Marxiștii i-au calificat întotdeauna pe narodnicii de stînga, și-i vor califica și de acum încolo, drept niște „socialiști-reacționari“, pentru că ei se pronunță pentru îngrădirea liberei circulații a pămîntului.

Îi sfătuim pe muncitorii conștienți ca tocmai în legătură cu această chestiune „să dea lupta“ cu narodnicii de stînga și cu toți ceilalți narodnici ! Garantăm cu capul nostru că de partea narodnicilor de stînga vor fi numai bătrînii decrepiți, care, o dată cu îngrădirea liberei circulații a pămîntului, sprijină și credința în diavoli, supunerea slugarnică, bătaia cu vergile, raporturile sexuale între socru și noră și folosirea bîtei ca mijloc de „învățare“ a „muierilor“.

Iar de partea noastră va fi întreaga generație nouă, cultă, tînă, care nu crede în nici un fel de diavoli. Va fi de ajuns ca acestei generații să i se prezinte un singur citat din d-l Peșehonov, pentru ca ea să adopte față de astfel de oameni atitudinea pe care o merită :

„Am spus — scrie d-l Peșehonov — că țărani nu se pricep să folosească cu destulă chibzuință creditul ipotecar. Și acest lucru, firește, este lesne de înțeles, pentru că sistemul economiei bazate pe muncă nu e propice pentru așa ceva...“

Țăranii, vedeți dv., nu sînt destul de „chibzuiți“ ! Iar moșierii iobăgiști și funcționarii liberali, vedeți dv., „se pricep“ să hotărască ei *pentru* țăran ! !

Iată o chestiune vie, apropiată, practică, mărunță, dar limpede. Pe această chestiune trebuie să-i atacăm pe domnii narodnici de stînga, să-i facem de rîs, în văzul tuturor, la

fiecare din adunările la care participă țărani conștienți, țărani care s-au trezit.

Cît despre gospodăria bazată „pe muncă proprie“, trebuie să spunem că aceasta este o frază goală și dulceagă de intelectual. Fiecare țăran știe perfect de bine că fără să vinzi și să cumperi nu poți trăi. În fața acestui fapt simplu, din toată trîncăneala despre „sistemul gospodăriei bazate pe muncă proprie“ nu se mai alege decît praful și pulberea.

*
* *
*

Narodnicii de stînga aruncă praf în ochii „mujiului“, confundînd libera circulație a pămîntului cu „scoaterea pămîntului din circulația mărfurilor și transformarea lui într-un bun al întregului popor“ („Stoikaia Mîsl“ nr. 20).

În primul rînd, numai niște oameni de o ignoranță crasă pot să nu știe că „transformarea pămîntului într-un bun al întregului popor“ *nu* înseamnă sustragerea pămîntului din circulația mărfurilor, *ci, dimpotrivă, o atragere* a lui și mai rapidă, mai liberă și într-o măsură mai largă în această circulație.

Ați face bine să studiați economia politică a lui Marx, domnilor „socialiști-reacționari“ !

În al doilea rînd, burghezii *radicali*, așa cum a dovedit și a arătat Marx, pot să revendice — și nu o dată au revendicat — „transformarea pămîntului într-un bun al întregului popor“. Acest lucru este indiscutabil. Dar a crede că, apărînd ideea îngrădirii *feudale* a liberei circulații a pămîntului, înlesnești o asemenea transformare înseamnă a fi nu un burghez radical, ci unul retrograd.

Atîta timp cît există proprietatea privată asupra pămîntului, îngrădirea liberei circulații a acestuia este o măsură dăunătoare și reacționară. Pentru realizarea idealurilor democrației muncitorești nu există altă cale decît dispariția cît mai grabnică a rămășițelor iobăgismului și o dezvoltare cît mai rapidă a capitalismului.

*
* *
*

Marxiștii au spus întotdeauna și spun și acum că este necesar ca concepțiile democratice ale țăranilor să fie curățite de orice rămășițe iobăgiste. Pe narodnic face să-l sprijini *numai în măsura* în care el este împotriva iobăgiei și luptă pentru democrație. Atîta timp însă cît apără starea de abrutizare și înapoiere, vederile înguste și egoismul micului burghez, el este cel mai mare reacționar.

„Putl Pravdi” nr. 86
din 14 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LICHIDATORII ȘI BIOGRAFIA LUI MALINOVSKI

În numeroasele articole scrise de ei în legătură cu retragerea lui Malinovski⁸¹, lichidatorii fac, printre alte afirmații calomnioase, și pe aceea că Malinovski a fost numit într-un post important numai datorită „scizionismului” pravdiștilor, că el este un „voiajor” politic ș.a.m.d.

Reproducem mai jos, cuvînt cu cuvînt, un articol *redacțional* apărut în „Luci”, ziarul lichidatorilor, a doua zi după alegerea lui Malinovski în Duma de stat, adică într-o vreme cînd lichidatorii nu erau încă nevoiți să se înjosească pînă într-atît, în lupta cu adversarul, încît să recurgă la minciuni atît de ordinare.

Iată acest articol, pe care-l publicăm în întregime (după „Luci” nr. 37 cu data de 28 octombrie 1912):

R. V. MALINOVSKI

(Deputat al muncitorilor din Moscova)

Ca deputat al muncitorilor din gubernia Moscova a fost ales Roman Malinovski, fostul secretar al sindicatului metalurgiștilor din Petersburg. În persoana lui, fracțiunea social-democrată din Dumă cîștigă pentru prima oară un practicician de seamă al mișcării sindicale, care în cei mai grei ani ai reacțiunii a luat parte activă la munca organizațiilor muncitorești legale.

Malinovski a fost membru al acestui sindicat cu începere de la 1 Mai 1906, ziua întemeierii lui. La începutul anului 1907 a fost ales secretar al sindicatului și a rămas, fără întrerupere, în acest post de răspundere pînă în noiembrie 1909, cînd, la adunarea de pregătire a primei delegații muncitorești la Congresul Ligii pentru combaterea alcoolismului, a fost arestat. Expulzarea lui din Petersburg l-a făcut să-și întrerupă munca activă în sindicat, dar el și-a păstrat, ca și pînă atunci, legătura de idei cu organizația.

Anii de activitate ai lui Malinovski ca secretar reprezintă, în viața sindicatului, o perioadă în care a trebuit să se ducă lupta nu numai împotriva unor grele condiții externe, dar și împotriva apatiei manifestate de muncitorii înșiși. Exemplul personal al lui Malinovski a putut să constituie o armă ascuțită împotriva acestui „dușman intern”.

Energia lui părea că nu cunoaște oboseala. El se dedica cu aceeași înflăcărare unei acțiuni pline de răspundere cum e conducerea unei greve, cât și minuțioasei munci de organizare.

Și, ceea ce e mai important, această muncă de fiecare zi Malinovski căuta întotdeauna s-o lege de sarcinile generale ale mișcării muncitorești, în lupta pentru revendicările imediate, fără să piardă din vedere scopul final.

Activitatea sindicală îi răpea lui Malinovski mult timp și multe forțe. Și, cu toate acestea, el nu se limita la această activitate: într-o măsură sau alta, el a participat la toate acțiunile muncitorești din ultimii ani. A fost delegat al muncitorilor din Petersburg la Congresul din 1908 al cooperativelor, care a avut loc la Moscova. În 1909, în zilele paștelui, el a reprezentat pe metalurgiștii din Petersburg la primul Congres al medicilor din fabrici și uzine, unde a prezentat un referat cu privire la asigurările în caz de bătrânețe și invaliditate. Tot metalurgiștii l-au ales ca delegat și la Congresul Ligii pentru combaterea alcoolismului, însă n-a putut să participe la ședințele lui, fiind arestat.

La Moscova, activitatea lui Malinovski, prin forța lucrurilor, a fost mai restrânsă. Dar nici aici el n-a stat cu brațele încrucișate: a luat parte la pregătirea celui de-al doilea Congres al medicilor din fabrici și uzine, și un timp oarecare s-a ocupat îndeaproape de cooperarea muncitorească etc.

Totodată, noul deputat de Moscova a manifestat în permanență un viu interes pentru mișcarea muncitorească politică.

Prin convingerile lui este bolșevic. Asta nu l-a împiedicat însă ca în 1908, în numele unității mișcării sindicale, să ia atitudine împotriva tovarășilor săi de idei atunci când ei, după Congresul de la Londra, au încercat să obțină includerea unor reprezentanți ai partidului în organele de conducere ale sindicatelor. Asta nu l-a împiedicat ca, în numele unității delegației muncitorești, la primul Congres al medicilor din fabrici și uzine să ia atitudine împotriva comportării dezorganizatoare a bolșevicilor din Moscova.

Avem toată speranța că și pe tărîm politic activitatea noului deputat al muncitorilor va fi tot atît de rodnică ca și cea desfășurată pe tărîmul mișcării sindicale.

În asemenea termeni aleși se exprimau *cu doi ani în urmă, vorbind despre bolșevicul Malinovski, pînă și lichidatorii*. Și nici nu se putea altfel, după o activitate ca aceea pe care o desfășurase el în văzul tuturor muncitorilor! *Nici chiar lichidatorii, care încă de pe atunci*

erau adversarii lui politici, n-au putut să nu-i acorde o deosebită considerație. Despre activitatea desfășurată de el mai înainte și care îl împinsese încă de pe atunci pe primul plan, ei vorbesc în cuvinte deosebit de măgulitoare pentru Malinovski, pe care-l dau și altora drept exemplu. De o nestatornicie de „voiajor“ politic, nici vorbă. N-a fost încă scornită nici versiunea că el a fost ales în Dumă în calitate de candidat al „unității“ lichidatoriste.

După vreo două săptămâni s-a întrunit pentru prima oară fracțiunea social-democrată unificată din Dumă. Până și lichidatorii l-au ales în unanimitate pe Malinovski ca vicepreședinte al fracțiunii din Dumă, așa cum mai înainte îi susținuseră candidatura ca președinte al delegațiilor muncitorești la congresele sociale (ca, de pildă, la Congresul medicilor din fabrici și uzine) etc. După alegerile din Dumă, cel mai de seamă „membru al Blocului din august“ (ștîlpul actualei reviste „Borba“) îi adresează lui Malinovski scrisori extrem de măgulitoare, în care vorbește despre el aproape ca despre un viitor Bebel.

Dar de cînd Malinovski s-a dovedit a fi un adversar înverșunat al lichidatorismului, de cînd a făcut pasul pe care curînd după aceea chiar el a trebuit să-l recunoască drept complet greșit, nu există calomnie murdară pe care lichidatorii să n-o fi cules din gunoiul ziarelor ultrareacționare pentru a-l împrôșca pe fostul deputat, pe care ei înșiși îl copleșiseră cu laude.

Că Malinovski, cu trecutul său politic și cu talentul său, ar fi putut să joace un rol important în oricare dintre fracțiuni, că lichidatorii l-ar fi așezat la loc de cinste dacă s-ar fi solidarizat cu ei, asta o știe oricine. Dar lichidatorii nu se sfiesc să spună că ascensiunea lui Malinovski s-a datorat „sciziunii“.

Încerci un sentiment de *rușine* cînd vezi că există oameni care caută să folosească nenorocirea personală a unui om ca mijloc de luptă împotriva unui curent politic advers. Nu vrem să-l comparăm pe Malinovski cu Hrustalev. Dar ce-ar spune lichidatorii dacă, după cele întîmplate cu Hrustalev, adversarii lor politici, legîndu-se de soarta acestui om, s-ar apuca să calomnieze menșevismul și „să

folosească“ cazul Hrustalev ca mijloc de luptă împotriva întregului curent menșevic? Și se știe doar că Hrustalev a fost menșevic, că el a participat, ca reprezentant de seamă al menșevicilor, la Congresul de la Londra, că articolele lui au fost publicate în ziare etc., și se știe că într-o vreme menșevicii erau mândri de el.

„Pravdiștii“ nu se pot plînge că duc lipsă de adversari politici. Dar *nici o* publicație a adversarilor — afară poate de dubroviniști și de ziarul lui Purișkevici — nu s-a coborît pînă la josniciile la care s-a pretat în aceste zile ziarul lichidatorilor. Pînă și liberalii au avut o atitudine incomparabil mai decentă.

A-i atribui adversarului mîrșăviile cele mai de necrezut și a termina apoi printr-o emfatică chemare la... unire cu el după ce l-ai calomniat — iată care este tactica falsă, nedemnă, josnică a tuturor acestor inși de teapa lui Martov și Dan.

Comportarea lor dezgustătoare cu prilejul plecării lui Malinovski va deschide ochii pînă și orbilor.

„Rabocii“ nr. 2
din 22 mai 1914
Semnat : P r a v d i s t

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE CELE DOUĂ CĂI

Mai deunăzi, într-un articol care a atras atenția muncitorilor conștienți, An, conducătorul lichidatorilor caucazieni, a declarat că nu este de acord cu ziarul „Luci” și cu succesorii lui, cu tactica lor *oportunistă*.

Această declarație echivalează cu o *destrămare* a „Blocului din august”, și nici un fel de subterfugii și de strageme nu vor putea să infirme acest fapt.

Dar în momentul de față am vrea să atragem atenția cititorilor noștri asupra unui alt lucru, și anume asupra considerațiilor făcute de An cu privire la cele două căi de dezvoltare ale Rusiei. Dînsul scrie :

„*Luci*” își leagă tactica sa de posibilitatea unor reforme, se orientează spre reforme. «*Pravda*» își leagă tactica sa de o «furtună», se orientează spre o răsturnare”.

De aici An trage concluzia că trebuie îmbinate *ambele* tactici. Această concluzie nu e bună de nimic. Ea nu e o concluzie marxistă.

Să examinăm problema.

Ce determină *calea* pe care merge Rusia, ce determină caracterul și rapiditatea dezvoltării ei ?

Raportul dintre forțele sociale, rezultanta luptei de clasă. Acest lucru este evident.

Care sînt forțele sociale care acționează în Rusia ? Care este linia pe care o urmează lupta de clasă ?

Rusia este o țară capitalistă ; ea nu poate să se dezvolte altfel decît în sens capitalist. Acum această țară trece

printr-o perioadă de transformare burghezo-democratică, de eliberare de sub regimul iobăgist, de dezrobire. În condițiile capitalismului mondial, eliberarea Rusiei de sub regimul iobăgist este inevitabilă. Numai că deocamdată nu se știe care va fi rezultanta forțelor sociale care năzuiesc spre această eliberare. Aceste forțe sînt, în primul rînd, următoarele : 1) liberalismul monarhic burghez (capitaliștii și, în parte, moșierii din partidul progresiștilor, al cadeților, precum și o parte din acela al octombriștilor) ; 2) democrația burgheză (țărănimea, mica burghezie orășenească, intelectualii etc.) ; 3) proletariatul.

Fiecare din aceste clase acționează — ne referim, bineînțeles, numai la acțiunea maselor — pe o linie care e determinată de situația economică a fiecăreia din ele. Rezultanta va fi, și nu va putea fi, *decît una singură*.

În ce sens se poate deci vorbi despre cele două căi ale Rusiei ? Numai în sensul că noi nu cunoaștem, și pînă la deznodămîntul luptei nu vom cunoaște, această rezultantă, care va trece mai aproape de *una din cele două* linii cît se poate de simple, clare și vizibile, la prima vedere, pentru toată lumea. Prima linie este aceea a „reformelor“ ; a doua este aceea a „furtunii“.

Sînt denumite reforme schimbările care *nu* au ca rezultat preluarea puterii de stat din mîinile vechii clase dominante. Schimbările cu caracter contrar sînt denumite „furtună“. Interesele de clasă ale liberalismului burghez cer *numai* reforme, deoarece burghezia se teme mai mult de „furtună“ decît de reacțiune ; burghezia vrea să păstreze instituțiile vechi, iobăgiste (birocrația, sistemul bicameral etc. etc.), pentru a se apăra împotriva muncitorilor. Într-o perioadă de transformare burghezo-democratică țărănimea din toate țările lumii, fără excepție, inclusiv cea din Rusia, oscilează între burghezie și proletariet. Aceste șovăieli sînt inevitabile, deoarece țărănii sînt adversari ai moșierilor și ai iobăgiei, dar în același timp sînt ei înșiși mici proprietari, mic-burghezi.

Cît despre proletariet, trebuie spus că interesele lui — care coincid cu acelea ale imensei majorități a populației, cu ale tuturor exploataților — merg pe o cale care *nu* e

reformistă, pe o cale care în Rusia este caracterizată prin cunoscuta formulă a celor „trei balene“.

Dacă majoritatea țăranilor și a populației îi va urma pe liberali, aceasta va fi „o cale“ dintre cele mai proaste, dintre cele mai puțin avantajoase, dintre cele mai chinuitoare pentru muncitori și pentru cei exploatați. Dacă majoritatea țăranilor și a populației îi va urma pe muncitori, se va ajunge la un rezultat cu totul opus. Numai deznodământul final al luptei va face să iasă pe deplin la iveală o rezultantă sau alta.

Acum vedem care este adevăratul sens al raționamentelor neclare și confuze ale lui An, care mai mult a simțit decât a înțeles oportunismul lichidatorilor și atitudinea lor trădătoare față de clasa muncitoare.

Lichidatorii sînt niște reformiști. Ei duc, în fond, o politică *liberală*, și nu una muncitorească, marxistă; or, aceasta duce la subordonarea muncitorilor față de burgeoisie.

„Pravdiștii“ duc o politică proletară, marxistă, și, în transformarea prin care trece azi Rusia, ei apără interesele clasei muncitoare. Nu cumva ei pierd din vedere necesitatea de a folosi reformele? La această întrebare se poate răspunde ușor, dacă facem apel la fapte. Să luăm, bunăoară, o reformă reală (și nu una închipuită): asigurările sociale. Oricine poate vedea că pravdiștii „s-au agățat“ de zece ori mai bine de această reformă decît lichidatorii: vezi „Voprosî Strahovaniia“⁸² și rezultatele alegerilor pentru Consiliul general al asigurărilor.

Să luăm, bunăoară, „revendicările parțiale“ formulate în cadrul luptei economice din timpul grevelor. Oricine știe că pravdiștii desfășoară cu o intensitate și o energie de o mie de ori mai mare această campanie reală, și nu închipuită.

Dacă ar exista vreun grup care să conteste necesitatea de a folosi reformele și îmbunătățirile parțiale, *nu ne-am putea* uni cu el, căci aceasta ar fi o politică dăunătoare muncitorilor, și nu o politică marxistă.

Nu ne putem uni nici cu lichidatorii, deoarece faptul că ei resping și defăimează „mișcarea ilegală“, că resping

și amîină două „balene“, că proclamă, în Rusia de azi, necesitatea de a lupta pentru un partid legal și posibilitatea de a obține unele reforme politice nu dovedește altceva decît că ei au trădat clasa muncitoare, că au trecut de partea burgheziei.

Pravdiștii, după o expresie a lui An, „se orientează spre o furtună sau spre o răsturnare“, nelăsînd să le scape — după cum dovedesc faptele — nici o posibilitate, oricît de mică, de a obține reforme reale și îmbunătățiri parțiale și explicînd maselor în ce constă falsitatea reformismului. Aceasta este singura tactică justă, singura tactică marxistă, și de aceea ea a fost adoptată cu o imensă, cu o covîrșitoare majoritate de muncitorii conștienți din întreaga Rusie (așa cum arată faptele, precum și numărul grupurilor muncitorești).

Numai adepții democrației mic-burgheze, narodnicii și lichidatorii luptă — însă fără șanse de succes — împotriva muncitorilor, împotriva „pravdismului“.

„Rabocli“ nr. 3
din 24 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PLEHANOV, CARE NU ȘTIE CE VREA

Se știe că în problemele de tactică și de organizare s-au întâmplat cu Plehanov, în repetate rînduri, unele istorii triste. În ultimii 11 ani (cu începere din toamna anului 1903, cînd a părăsit pe bolșevici și a trecut la menșevici), el s-a încurcat de mai multe ori în asemenea probleme, și în chip destul de comic.

Acum el începe din nou să se încurce, așa că ne vedem nevoiți să înfățișăm cititorilor noștri acest trist spectacol. Dar mai întii ținem să amintim marele merit pe care l-a avut Plehanov în anii de restriște (1909—1911). El proslăvea mișcarea ilegală și sprijinea cu toată tăria hotărîrile partidului cu privire la lupta împotriva lichidatorismului. El arăta că lichidatorii sînt niște oportuniști și că ei fac să reînvie „economismul“ (curent burghez în sînul marxismului în anii 1894—1902). El demonstra că, pronunțîndu-se împotriva mișcării ilegale, lichidatorii au trădat partidul. El explica, pe bună dreptate, că „domnul Potresov“ este tot una cu Iuda și că apostolii au fost mai tari *fără* Iuda decît *cu* el.

Acestea erau niște idei clare, precise, bine închegate, care corespundeau întocmai rezoluțiilor din anii 1908 și 1910.

Uitați-vă însă acum la noua „cotitură“ operată de Plehanov. În ziarul „Edinstvo“⁸³, el îi blestemă acum pe prăvdîști, pe care îi acuză de „fracționism“ și de „uzurpare“ (acaparare nelegală, atribuire a unor drepturi pe care nu le au), căutînd să ne convingă că la noi nu

există „doar o singură presă muncitorească, ci chiar două“.

Nu s-a exprimat prea corect, dar se înțelege totuși ce-a vrut să spună. Ziarul lichidatorilor ne este prezentat ca un ziar muncitoresc !! Asta-i bună ! Și se știe doar că același Plehanov apăra justetea rezoluției care califica lichidatorismul ca o expresie a *influenței burgheze asupra proletariatului*.

În zadar încearcă Plehanov să facă uitate toate acestea. Muncitorii își vor bate joc de o asemenea uitucie.

Presă lichidatoristă *nu* este o presă muncitorească, ci o presă care exercită o *influență burgheză asupra proletariatului*. Acest lucru este spus clar și precis într-o hotărîre a „întregului“⁸⁴. Acest lucru îl confirmă mereu lichidatorii și în ziua de azi, într-un mod vizibil pentru toată lumea (vezi, de pildă, „Nașa Zarea“, 1914, nr. 3, unde Bulkin și Martov au spus același lucru *împotriva* mișcării ilegale).

Ce sens mai are, în acest caz, îndemnul rostit de Plehanov de a ne uni cu lichidatorii ? Să ne unim cu un grup de literați care, întocmai ca și Potresov, sînt împotriva mișcării ilegale ? Pentru a susține o asemenea unitate, trebuie să *susții renunțarea la mișcarea ilegală !*

Plehanov s-a încurcat pînă într-atîta, că nu mai spune nici da, nici ba.

Lichidatorii au spus doar cît se poate de limpede, atît în „Nașa Zarea“ cît și în „Novaia Raboceaia Gazeta“ (de sub conducerea lui F.D. și L.M.), ca și prin glasul lui Ciheidze & Co., că ei *rămîn pe pozițiile lor*, adică îl apără pe Potresov și îngăduie atacurile împotriva mișcării ilegale. Ei susțin ideea unui partid muncitoresc legal.

Iar Plehanov condamnă lichidatorismul ca pe o crimă împotriva partidului și în același timp susține „unitatea“ cu lichidatorii.

O asemenea atitudine nu ne poate face decît să zîmbim.

Pravdiștii primesc cu brațele deschise pe toți muncitorii care vor într-adevăr să recunoască „forma“ pe care o respinge Potresov, dar ei consideră că toată această frazeologie goală în legătură cu „unitatea“ cu adversarii miș-

cării ilegale nu este altceva decît o vorbărie fără sens a unor oameni care nu știu singuri ce vor.

La învinuirea de „uzurpare“, pravdiștii răspund cu calmul cuvenit : nu seamănă oare a uzurpator și impostor acela căruia îi plac declamația și frazeologia și care se teme de *fapte*? Plehanov trăiește în străinătate; de ce trece el cu atîta discreție peste faptul că din august 1912 și pînă în mai 1914 lichidatorii n-au scos *nici un* număr al ziarului din străinătate, că n-au dat *nici o* indicație concretă cu privire la niște „organizații“ ca acelea pe care le-a apărât și Plehanov??

În schimb, adversarii lichidatorismului au dat, *într-un șir* de numere, o serie de indicații *concrete* cu privire la *toate* localitățile din Rusia.

Plehanov trece sub tăcere faptele, fiindcă ele infirmă întreaga lui frazeologie.

Să luăm datele care au fost publicate în Rusia și care pot fi verificate de oricine. În decurs de doi ani încheiați — 1912 și 1913 —, pravdiștii (după cum arată și colectele organizate în cadrul grupurilor) *au unit* în jurul lor 2 801 grupuri muncitorești, iar lichidatorii 750. Dacă adăugăm și cifrele din anul 1914, de la 1 februarie și pînă la 6 mai, obținem (la un calcul preliminar) 5 302 față de 1 382.

Pravdiștilor le revine o majoritate de aproximativ *patru cincimi* !!

Se înțelege că unor oameni care *se tem* de fapte nu le rămîne decît să înșire la vorbe goale, și atîta tot.

În jurul unor hotărîri clare și precise, care au fost de trei ori completate și controlate de către reprezentanții muncitorilor (în ianuarie 1912, în februarie și în vara anului 1913), pravdiștii *au unit* în jurul lor $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia. Aceste hotărîri au fost amănunțit expuse în sute de articole și traduse în viață.

Acestea nu sînt vorbe goale și nici basme sau anecdote cu gușă și cu sălbatici (Plehanov rumegă într-una aceleași vechi anecdote !), ci *fapte*. Este *unitatea transpusă în practică*, unitatea *muncitorilor* care și-au verificat prin experiență tactica lor.

Dacă această tactică, pe care au aprobat-o mii de muncitori, va fi taxată cu dispreț drept „leninistă“, un asemenea epitet va fi doar un elogiu la adresa lui Lenin, și așa ceva nu va face să dispară cele 5 000 de grupuri muncitorești, să dispară unitatea lor, partidul lor.

Cuvințelele acestea : „fracționism“, „fărâmițare“, „destrămare“ etc. se întorc tocmai împotriva lui Plehanov și a actualilor săi prieteni. Aruncați-vă privirea pe prima pagină a ziarului „Edinstvo“ al lui Plehanov, unde este publicată lista de colaboratori ai fițiucii narodnice intelectualiste „Sovremennik“. Veți găsi acolo pe d-l Ghimmer & Co., care propovăduiesc idei *antimarxiste* ; Plehanov a avut dreptate când a spus că acestea sînt ideile unor „socialiști-reacționari“. Veți găsi acolo pe ziditorii de dumnezeu și pe machiștii Bogdanov, Bazarov și Lunacearski. Îi veți găsi pe lichidatorii Dan, Martov și Cerevanin (nu știu de ce a dispărut Potresov, al cărui nume figura în nr. 66 al ziarului „Severnaia Raboceaia Gazeta“). Tot acolo veți da și de liberalul Bogucearski și de alții.

Și în acest „Sovremennik“, în care nu veți găsi nimic muncitoresc, d-l Ghimmer se laudă în mod fățiș că Plehanov este pentru unitate cu el !! *Iar Plehanov tace.*

Nu este oare timpul să-și scoată masca ? Altfel s-ar putea ca ea să-i fie smulsă într-un mod nepolitic de către muncitori ! Cercuri *antimarxiste* de intelectuali, frînturi de democrație burgheză — iată unde a nimerit, din nebagare de seamă, bietul Plehanov, iată unde se află haosul, fărâmițarea și minusculele fracțiunii potrivnice unității miilor de grupuri muncitorești de orientare pravdistă care și-au strîns rîndurile în acești doi ani de zile.

Ne pare rău de Plehanov, care pentru lupta lui împotriva oportuniștilor, narodnicilor, machiștilor și lichidatorilor, merita o soartă mai bună. Vom continua și de aici înainte să făurim unitatea — deja înfăptuită în proporție de $\frac{4}{5}$ — a grupurilor muncitorești care au o tactică precisă, verificată prin experiență.

Îi vom primi pe toți aceia care se leapădă de lichidatorism ; ușile nu sînt închise.

Și, în lumina exemplului pe care ni-l oferă „Borba“ al lui Troțki și „Edinstvo“ al lui Plehanov, vom continua să dăm în vileag tristele și ridicolele oscilări ale grupulețelor de intelectuali care s-au rupt de mișcarea muncitorească, care oscilează la nesfârșit, azi într-o parte și mâine în alta, de la intelectualul Potresov la intelectualul Ghimmer.

Un spectacol trist, dar inevitabil într-o țară mic-burgheză și într-o epocă de transformări burghezo-democratice.

„Rabocli“ nr. 4
din 25 mai 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII ⁸⁵

Noua politică agrară a guvernului nostru, care e îndreptată spre o intensă și grabnică distrugere a obștii cu ajutorul zemski nacealnicilor și care încurajează formarea de otruburi, e apreciată de el ca un succes deosebit în lupta sa împotriva revoluției. Încă din 1906, adică îndată după revoluție, Consiliul nobilimii unite ⁸⁶ a făcut apel la guvern să încurajeze extinderea proprietății private a țăranilor asupra pământului, pentru a crea cât mai repede o pătură de țărani bogați care să fie de partea moșierilor și împotriva țăranilor. Stolîpin a pornit numaidecît pe calea indicată de Consiliul nobilimii unite. Partidele moșierești din Duma a III-a, cei de dreapta și octombriștii, au sprijinit din toate puterile această nouă politică agrară, considerînd că ea constituie nu numai cel mai bun mijloc de luptă împotriva revoluției, dar și un mare progres în direcția unui sistem economic european, un pas înainte spre desființarea rămășițelor iobăgiei.

Se știe că această proslăvire a noii politici agrare, considerată ca o operă „de eliberare de sub regimul iobăgist“, a fost și este repetată în toate felurile în presa guvernamentală, în presa de dreapta și în aceea a octombriștilor.

Tocmai pornind de la acest punct de vedere vreau să fac, în această expunere a mea, o analiză a *principiilor* pe care se sprijină politica guvernului în problema agrară. Ni se vorbește mereu de o creștere a numărului „actelor“ de consfințire a proprietății private asupra pământului, de o sporire a numărului de otruburi. Dar nu ni se spune

nici un cuvînt despre proporțiile pe care le mai au și astăzi, în satele noastre, relațiile iobăgiste și de aservire. Or, tocmai aici e miezul chestiunii. Ni se promite o transformare „în stil european“ a agriculturii noastre înapoiate, în timp ce se menține atotputernicia economică și politică a clasei moșierilor iobăgiști, de felul lui Purișkevici. Promisiunile rămîn promisiuni, dar care este *acum* situația la sate, *după* toate aceste progrese cu care se laudă guvernul? Care sînt *acum*, în momentul de față, proporțiile aservirii economice și ale împilării iobăgiste a maselor de țărani??

Pentru a lămuri această chestiune, mă voi referi la mărturia unei reviste al cărei conducător și-a atras de curînd — și pe bună dreptate — laudele entuziaste ale lui *Antonie de Volinia în persoană*, și în același timp voi recurge, bineînțeles, și la mărturia unor publiciști atît de cunoscuți prin reacționarismul lor (și prin promptitudinea cu care acceptă oricînd să fie slujitori ai guvernului), cum este Rozanov de la „Novoe Vreame“. Nu e vorba — ferit-a sfîntul! — de vreo revistă „de stînga“, ci de revista unor oameni care au repetat *toate* învinuirile și epitetele injurioase folosite de reacționari în atacurile lor împotriva revoluției. Este o revistă care apără din răspuțeri orice obscurantism clerical și intangibilitatea proprietății moșierești. Ați ghicit, cred, că e vorba de „Russkaia Mîsl“.

În mod excepțional, această revistă a spus și ea o dată adevărul și a publicat o serie de date, de date precise, cu privire la răspîndirea pe care o au în Rusia astfel de fenomene ca *munca în dijmă și tocmeala de cu iarnă*. Toată lumea știe că acestea sînt niște practici din cele mai obișnuite și mai des întîlnite în satele noastre. Dar „toată lumea“ preferă să vorbească despre orice, iar nu despre acest fenomen atît de obișnuit.

„Oare tocmelele de cu iarnă — scrie sus-numita revistă — nu constituie ele un nonsens în secolul nostru, în secolul electricității și al aeroplanelor? Și totuși, această formă de robie și de aservire continuă să înflorească și azi, întinsă cum e, ca niște lipitori, pe organismul poporului... Tocmelele de cu iarnă au făcut ca termenul iobăgist de țărani «obligăți» să-și păstreze toată prospețimea“.

Această apreciere asupra tocmelii de cu iarnă nu-mi aparține mie, ci unei reviste care e cunoscută prin ura ei împotriva revoluției. Robie, aservire, iobăgie — iată cum sînt *nevoiți* să numească niște oameni „credincioși regimului” „rînduielile” existente în satele noastre.

Atunci cînd se tocmește de cu iarnă,

„țăranul acceptă cele mai grele condiții și obține pentru munca sa un preț de două și de trei ori mai mic decît primăvara sau vara. Iarna se plătește pentru o deseatină — aratul de trei ori, semănatul, cositul sau seceratul, legatul snopilor și căratul la arie — cam tot atît cît se plătește vara numai pentru strînsul recoltei (cositul sau seceratul, și legatul snopilor)”.

Și cîți țărani se află în această stare de iobăgie, de aservire, de robie ?

„După datele locale, în primăvara anului 1913 procentul gospodăriilor «obligate» se ridică în unele sate din regiunea de sud-vest la 48%, în gubernia Moghilev la 52%, iar în gubernia Cernigov la 56%”.

Și băgați de seamă : aici e vorba de primăvara anului 1913 !! Aceasta era situația după o recoltă ca aceea din 1912 !! Și toate acestea se întîmplau pe vremea amețitoarelor succese obținute, chipurile, cu așa-zisa „organizare a teritoriului”, în jurul căreia face atîta zarvă guvernul, lăudîndu-se cu ea în fața întregii lumi !!

Mai putem oare, după toate acestea, să nu spunem despre faimoasa „organizare a teritoriului” că ea nu poate fi calificată altfel decît ca un sicriu poleit care ascunde aceeași veche iobăgie de pînă acum ?

Jumătate din gospodăriile țărănești sînt „obligate”, aservite din cauza nevoilor crîncene în care se zbat. Foamea — pe care le e dat s-o îndure chiar și într-un an cu o recoltă foarte îmbelșugată — îi silește pe țărani să-și vîndă de cu iarnă munca lor moșierului, în condiții înrobitoare, pe un preț de trei ori mai mic. În practică, o asemenea situație e întrutotul echivalentă cu menținerea clăcii, a rînduielilor iobăgiei, fiindcă a rămas neschimbat ceea ce constituia însăși esența acestei iobăgii : a rămas țăranul sărac lipit pămîntului, flămînd, ruinat, care și în anul

cel mai bun este nevoit să muncească pământul moșierului cu uneltele sale mizere și cu vitele sale prăpădite, în condițiile „tocmelii de cu iarnă“.

Las' să crească numărul actelor de consfințire a proprietății private asupra pământului! Asta e o măsură care poate să se dovedească a fi chiar foarte folositoare pentru proletari, căci ei vor scăpa astfel de o povară și vor deveni mai liberi în vederea luptei pentru libertate și socialism.

Dar este limpede că nici un fel de „consfințiri“ și nici un fel de „binefaceri“ ale proprietății private nu vor putea să fie de vreun ajutor milioaneilor de gospodării, zecilor de milioane de țărani care *n-au unde* să plece din sat și care sînt nevoiți să se înrobească de cu iarnă la moșieri.

Este inevitabil ca acești țărani să năzuiască spre o trecere, fără nici o despăgubire, a tuturor pământurilor moșierești în mâinile lor, fiindcă asta este pentru ei *singura* ieșire din situația de crîncenă aservire în care se află. Aici sistemul de posesiune a pământului în obște nu ajută cu nimic. Atît țăranul fără pământ, cît și cel mai deplin „proprietar privat“, ca și țăranul din obște, vor rămîne pe vecie niște robi îngenuncheați, dacă grîul pe care-l au nu le ajunge decît „*pînă la sfîntul Nicolaie*“ și sînt nevoiți să ia cu împrumut de la moșier în condiții cămătărești.

În ce privește aceste zeci de milioane de țărani, este și ridicol să se vorbească de „progres“ economic, de „ridicarea culturii“, de perfecționarea metodelor de lucrare a pământului etc. ! Căci despre ce fel de perfecționări poate fi vorba, cînd cumplita nevoie îl silește pe țăran să se angajeze la moșier pentru o sumă de trei ori mai mică, și la vară grînele lui se vor scutura, la vară polițiștii și jandarmii îl vor lua cu forța și-l vor duce la „*boierul*“ de la care a luat înainte grîu sau bani în schimbul muncii pe care urmează s-o presteze ?

Și moșierul care dă iarna grîu sau bani în schimbul obligației de a munci pentru el nu se aseamănă de loc cu proprietarul „european“ sau cu întreprinzătorul capitalist în general. El nu e un întreprinzător, ci un cămătar

sau un boier feudal. Într-un asemenea „sistem de gospodărire“, perfecționările în producție nu numai că nu sînt necesare, dar sînt pur și simplu *de nedorit*, din punctul de vedere al acestui sistem, sînt *inutile și dăunătoare* pentru el. Un țăran ruinat, sărac și flămînd, cu vite flămînde și unelte mizere — iată ce-i *trebuie* unui asemenea sistem de gospodărire moșierească, care caută să *eternizeze* starea de înapoiere a Rusiei și existența oropsită a țăranilor. Dacă cea mai mare parte din populația țărănească a ajuns să trăiască în asemenea condiții de dependență iobagă, înseamnă că aceste condiții mai pot să dăinuiască decenii de-a rîndul, cît timp țăranii nu se vor fi eliberat de sub acest jug, întrucît formarea unei mici minorități de chiaburi „proprietari de otruburi“ sau consfințirea proprietății private asupra pămîntului și vînzarea lui de către proletari nu modifică cu nimic starea de aservire a maselor de țărani.

Iată ce uită sau, mai bine zis, ce caută să uite, să ascundă, să pună în umbră aceia care ridică în slăvi noua politică agrară, inaugurată de Stolîpin. Ei strigă într-un singur glas că această politică înseamnă „progres“, însă *trec sub tăcere* faptul că progresul acesta privește o minoritate cu totul neînsemnată și că el se săvîrșește cu o încețineală de melc, în timp ce *majoritatea* continuă să rămîna în vechea ei stare de iobăgie, de aservire.

Numărul proprietarilor de otruburi crește, și în Rusia se importă tot mai multe mașini, se dezvoltă cultura plantelor furajere și sporește numărul cooperativelor sătești. Toate acestea sînt adevărate, domnilor apărători ai guvernului! Dar mai este și o altă față a medaliei, pe care voi o ascundeți. Cu toate aceste progrese atît de mult trîmbițate, majoritatea țăranilor continuă să trăiască în condiții de robie iobăgistă. De aceea toate „progresele“ sînt atît de *înguste* și de *șubrede*, de aceea foamea este ceva inevitabil, de aceea întreaga piață internă este atît de slabă și de sărăcăcioasă, de aceea lipsa de drepturi și samavolnicia sînt atît de adînc înrădăcinate, de aceea este și mai accentuată inevitabilitatea unei noi revoluții agrare. Căci și contradicția dintre epoca aéro-

planelor, a electricității și automobilelor și „tocmeala de cu iarnă” sau „munca în dijmă” e mai accentuată.

Iată acum și *cele mai noi* date în legătură cu munca în dijmă în Rusia, și anume datele ce ni le prezintă aceeași revistă care se bucură de aprobarea lui Antonie de Volînia. În guberniile centrale, însămînțările făcute de țărani pe terenurile muncite de ei în dijmă pe jumătate reprezintă, față de cele făcute pe pământul lor propriu, 21% ; în guberniile din regiunea lacurilor și în cele din nord-vestul țării, ele reprezintă 42% și — respectiv — 68% !! Cît despre fînețele cosite în dijmă pe jumătate, ele reprezintă 50% în guberniile centrale și 110—185% în cele din regiunea lacurilor, în cele de dincolo de Volga și în cele de nord-vest !!

Prin urmare, în *trei* regiuni extrem de vaste ale Rusiei, fînețele cosite în dijmă ocupă o suprafață *mai mare* decît aceea a fînețelor proprii.

Dar ce este această „muncă în dijmă pe jumătate” ?

„Țăranul care folosește pământ moșieresc, semănîndu-l cu semințele sale, lucrîndu-l în întregime, efectuînd strîngerea recoltei, inclusiv căratul snopilor la arie, ia numai jumătate din recoltă. La fînețe însă, dijmașul ia o căpiță din trei, iar două rămîn moșierului”.

Dar nu numai atît.

„În unele cazuri (mai ales în guberniile Minsk și Cernigov), pe lângă că dă pentru folosința pământului jumătate din recoltă, iar pentru aceea a fînețelor două treimi, dijmașul *se mai obligă să muncească, fără plată, 1—2 săptămîni la curtea moșierului, de cele mai multe ori împreună cu calul sau cu un copilandru al său*”.

Nu este oare aceasta o clacă în toată regula ? Și nu este aceasta vechea gospodărie iobăgistă ?

În aceste date nu găsim absolut nimic nou. Dimpotrivă, avem de-a face cu aceleași rînduieli străvechi, care s-au menținut în toată monstrozitatea lor *alături* de „noua” politică agrară. Oricine vine în contact cu viața satelor cunoaște de multă vreme aceste rînduieli străvechi. Statisticienii și cei ce urmăresc viața satelor au scris despre aceste străvechi rînduieli zeci și sute de volume. Și

aceste străvechi rînduieli continuă să domnească și în ziua de azi, făcînd ca nemaipomenita stare de înapoiere și revoltătoarea lipsă de drepturi din Rusia să se înrădăcineze și mai mult.

Nici un fel de legi nu pot să pună capăt acestei iobăgii, atîta timp cît imense întinderi de pămînt se află în mîinile moșierilor atotputernici, și nici o înlocuire a „obștii“ țărănilor oropsiți prin „proprietatea privată asupra pămîntului“ nu va ajuta la nimic.

Potrivit statisticii oficiale cu privire la proprietatea agrară pe anul 1905, publicată de Ministerul de Interne, în Rusia europeană *mai puțin de 30 000* de moșieri aveau în posesiunea lor *70 000 000* de deseatine de pămînt... *

*Scris înainte de 28 mai
(10 iunie) 1914*

*Publicat pentru prima oară
în 1924, în revista
„Proletarskaia Revoluția” nr. 3*

Se tipărește după manuscris

* Aici manuscrisul se intrerupe. — *Nota red.*

DESPRE UNITATE

„Muncitorii s-au săturat de dezbinare. Ei vor unitate. Ei sînt indignați cînd văd că dezbinarea merge uneori pînă la adevărate încăierări...”

Asemenea afirmații și altele de același fel ne este dat uneori să auzim de la diferiți muncitori.

Unitatea este, într-adevăr, un lucru necesar pentru muncitori. Și cel mai necesar este să se înțeleagă că, în afară de ei înșiși, *nimeni* nu le „va da” muncitorilor unitatea, *nimeni nu este în stare* să facă ceva pentru unitatea lor. Unitatea nu poate fi „făgăduită” — așa ceva ar fi o fanfaronadă deșartă, o amăgire de sine; unitatea nu poate fi „înfăptuită” printr-o „înțelegere” între niște grupulețe de intelectuali; a crede așa ceva este o eroare din cele mai regretabile, mai naive și mai grosolane.

Unitatea trebuie *cucerită*, și numai muncitorii înșiși, muncitorii conștienți, sînt în stare să facă acest lucru, printr-o muncă dîrză și perseverentă.

Nimic nu este mai ușor decît să scrii cuvîntul „unitate” cu litere de o șchioapă, decît să făgăduiești unitatea, să te „proclami” adept al ei. În realitate însă, numai prin munca și prin organizarea muncitorilor înaintați, a *tuturor* muncitorilor conștienți, se pot face progrese în direcția făuririi unității.

Fără organizare nu este posibilă unitatea. Iar organizarea nu este posibilă fără ca minoritatea să se supună majorității.

Acestea sînt niște adevăruri indiscutabile. Și nimeni nu le va pune la îndoială. Rămîne numai — numai ! — ca ele să fie traduse în viață. Ceea ce nu este un lucru ușor ; căci cere muncă, perseverență, cere unirea tuturor muncitorilor conștienți. Însă fără o asemenea muncă nici nu se poate vorbi de o unitate între muncitori.

Rezoluția adoptată de Internațională la Amsterdam insistă asupra unității partidului muncitoresc din fiecare țară ⁸⁷. Această rezoluție este justă. Ea cere *unitatea muncitorilor*, pe cînd la noi, în loc de o asemenea unitate, e vorba de *unitatea unor grupulețe de intelectuali care nu vor să recunoască voința majorității muncitorilor !!*

Ar fi ridicol, dacă n-ar fi atît de tîst.

În decurs de doi ani și jumătate (de la 1 ianuarie 1912), majoritatea muncitorilor conștienți din întreaga Rusie s-au unit în mod efectiv în jurul hotărîrilor adoptate de pravdiști în ianuarie 1912, în februarie 1913 și în vara anului 1913. Acest lucru este dovedit de datele precise cu privire la grupurile muncitorești care au subscris pentru diferite ziare. Dacă diferite grupulețe de intelectuali, care n-au putut să-și găsească adepți în rîndul maselor muncitoare, ocolesc aceste date, le trec sub tăcere, nu înseamnă că aceste date încetează să mai existe : aceasta dovedește doar că diferitele grupulețe de intelectuali sînt rupte de masele muncitorești și că ele *se tem de adevăr*.

Numărul grupurilor muncitorești care au subscris pentru ziarele din Petersburg :

	Pentru ziarele pravdiste	Pentru ziarele lichidatoriste
În doi ani întregi 1912 și 1913	2 801	750
În prima jumătate a anului 1914 (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai)	2 873	671
<i>Total</i>	5 674	1 421

Din aceste date, care au fost publicate în repetate rînduri și care n-au fost rectificate sau contestate de nimeni, se vede că lichidatorii au avut de partea lor *numai o cincime* din numărul muncitorilor conștienți (și țineți

seama că au fost adăugați aici la lichidatori *toți* aliații lor : caucazienii, troțkiștii, bundiștii, letonii, iar acum acești aliați *se desprind* de ei ; letonii *s-au și desprins*).

Așadar, $\frac{4}{5}$ din muncitori au recunoscut hotărârile pravdiștilor drept *propriile* lor hotărâri, au aprobat pravdismul și s-au unit *în mod efectiv* în jurul lui.

Aceasta este unitatea *muncitorilor*, și nu a unor grupulețe de intelectuali ; o unitate în fapte, și nu în vorbe, o unitate pe care a înfăptuit-o, în doi ani și jumătate, mișcarea muncitorească din întreaga Rusie, și nu o unitate făgăduită.

Pentru această unitate trebuie să luptăm mai departe, ca să asigurăm supunerea minorității față de această majoritate de $\frac{4}{5}$ a muncitorilor. Altă cale *nu există* și nici *nu poate să existe*. Sînt muncitorii niște copii ca să creadă că o majoritate de $\frac{4}{5}$ a muncitorilor va permite unei minorități de $\frac{1}{5}$ sau unor intelectuali care nu sînt de loc urmați de muncitori să *nesocotească voința* majorității muncitorilor ?? E ridicol și absurd să te gîndești măcar la așa ceva.

N-are decît să-i gratifice, oricine o vrea, pe pravdiști cu epitetul de „uzurpatori“ (acaparatori, impostori). N-au decît să-și unească glasurile, în acest cor de injurii, lichidatorii, Plehanov, Troțki, vperediștii, bundiștii și oricine vrea. Toate acestea sînt injurii ale unor grupulețe neputincioase și supărate pe neputința lor. Vorbind într-una despre „unitate“, aceste grupulețe neputincioase, care s-au rupt de masa muncitoare, dau dovadă de ipocrizie, fiindcă *tocmai ele* încalcă unitatea, fiindcă *tocmai ele nesocotesc în mod scizionist voința majorității*.

Sfârșirile acestor grupulețe sînt zadarnice, iar injuriile lor nu merită nici o atenție. Cît despre *unitatea muncitorilor*, ea este și va fi făurită de muncitorii pravdiști în ciuda potopului de injurii cu care-i împroașcă niște grupulețe de intelectuali irascibili, dar neputincioși.

GRABA STRICĂ TREABA

În revista lunară social-democrată austriacă „Der Kampf“⁸⁸ a apărut de curînd, sub semnătura F. A., o notă senzațională în care se spune că Eduard Bernstein, cunoscutul conducător al oportuniștilor germani, a renunțat la concepțiile sale revizioniste, oportuniste, și a revenit la marxism.

Revizionismul sau „revizuirea“ marxismului este, în momentul de față, una din principalele manifestări, dacă nu cea mai importantă manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului, și a pervertirii proletarilor de către burghezie. Tocmai din această cauză Eduard Bernstein, conducătorul oportuniștilor, a căpătat o (tristă) faimă mondială.

Va să zică Eduard Bernstein a revenit iarăși la marxism? Știrea aceasta trebuie să le fi părut destul de stranie tuturor acelor care sînt cît de cît familiarizați cu publicistica social-democrată germană: principalul organ de presă al oportuniștilor, „Sozialistische Monatshefte“, continuă să apară, continuă să propage, ca și pînă acum, concepții pur burgheze, care se reduc în fond la o totală trădare a socialismului. Bernstein continuă să fie și azi colaboratorul cel mai de seamă al acestei reviste. Atunci despre ce e vorba?

E vorba de faptul că Bernstein a prezentat un referat la Budapesta și, după cum rezultă dintr-o dare de seamă apărută într-un ziar local, cu acest prilej ar fi renegat revizionismul.

Grăbindu-se să aducă la cunoștința întregii lumi că în concepțiile lui Bernstein s-a produs o nouă schimbare, austriacul F. A. a dat dovadă de multă credulitate și de o nechibzuită pripeală. Iar lichidatorul V. Levițki, unul din cei mai de seamă colaboratori oportuniști ai revistei oportuniste „Nașa Zarea“ (menșevicul Plehanov a spus despre această revistă că este un fel de „Sozialistische Monatshefte“ pentru ruși), s-a dovedit a fi de zece ori mai nechibzuit când, bazându-se doar pe cele spuse de F. A., a scris un lung și amplu foileton, cu un titlu răsunător : „De la revizionism la marxism“, care a apărut în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 46 din 3 aprilie.

D-l Levițki nici n-a așteptat măcar ca ziarele să publice referatul lui Bernstein. Graba strică treaba.

Aflînd de „vîlva“ pe care a stîrnit-o în întreaga lume referatul prezentat de el la Budapesta, Ed. Bernstein a trimis la 11 aprilie (st.n.) ziarului social-democrat „Le Peuple“⁸⁹ din Bruxelles o scrisoare în care declara deschis : „știrea apărută în «Der Kampf» este complet falsă ; eu n-am spus nimic nou la Budapesta, nu m-am îndepărtat cu nimic de concepțiile expuse în «Premisele socialismului» (principala scriere oportunistă a lui Bernstein), iar în darea de seamă asupra referatului meu, publicată de ziarul budapestan, cele spuse de mine sînt pur și simplu confundate cu observațiile făcute de reporter !!“

Toată această zarvă s-a dovedit a fi stîrnită de o obișnuită scornitură gazetărească.

Singurul lucru care a ieșit la iveală cu acest prilej a fost trista slăbiciune pe care o au unii social-democrați austrieci (și numai austrieci ?) de a camufla oportunismul și de a declara că el a încetat să mai existe.

În zelul său nesocotit, d-l Levițki pur și simplu a luat-o razna. El scrie în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ că, „după cotitura (?) spre marxism operată de Bernstein, părintele (?) revizionismului, revizionismul din social-democrația germană a fost definitiv (!!?) lichidat“.

Cîte cuvinte, atîtea perle. Nu s-a produs nici o cotitură. Și nu Bernstein e părintele revizionismului. Iar revizionismul nu a fost lichidat.

„...În Rusia — scrie zelosul domn Levițki —, revizionismul a încetat de a mai fi o teorie la modă chiar și la narodnicii de stînga, care într-o vreme erau dispuși să se sprijine pe această teorie în lupta lor împotriva marxismului. În rîndurile social-democrației ruse, el n-a exercitat nici o influență, cu toate încercările unor anumiți publiciști de a-l transplanta pe pămînt rusec...”

Și de data asta, cîte cuvinte, atîtea neadevăruri. Narodnicii de stînga „se sprijină” și azi, în *toate* problemele mai importante, pe „teoriile” revizioniste, așa cum reiese din fiecare număr al revistelor „Russkoe Bogatstvo” și „Zaveti”, din fiecare număr al ziarului „Stoikaia Misl”. A încerca să maschezi oportunismul narodnicilor de stînga înseamnă a face ceva dăunător.

În rîndurile social-democrației ruse revizionismul și-a exercitat influența lui încă de la începutul mișcării muncitorești și social-democrate de masă, adică din anii 1895—1896. N-a auzit oare d-l Levițki despre lupta dusă, ani de-a rîndul, de marxistii consecvenți și de adepții vechii „Iskre” împotriva „ekonomiștilor”? N-a auzit el de rezoluțiile adoptate de partid și nici de numeroasele articole apărute în această epocă, care afirmau, dovedeau și explicau că „ekonomismul” este o formă rusească a revizionismului, a oportunismului? A uitat el de d-l A. Martînov, acest proeminent lichidator de astăzi și proeminent „economist” de ieri?

D-l Levițki reneagă revizionismul, pentru a-și disimula astfel propriul său revizionism. Am vrea să-i amintim d-lui Levițki fie și numai următoarele patru lucruri: 1) N-a declarat menșevicul Plehanov, în articolele sale din anii 1909—1910, că menșevicii au primit în rîndurile lor o serie întregă de elemente oportuniste? 2) N-a căutat să dovedească, același Plehanov, caracterul oportunista al lozincii lichidatoriste: „luptă pentru legalitate”? 3) N-au încercat cîtiva menșevici-antilichidatori să dovedească că există o *legătură* între lichidatorism și „ekonomism”? 4) Nu dă Kolțov dovadă de oportunism atunci cînd se pronunță împotriva a „două balene” (din cele trei), considerîndu-le inoportune pentru munca de agitație?

Chiar și aceste patru fapte — aş putea să citez și patruzeci și patru — arată limpede că „economismul“ din anii 1895—1902, „menșevismul“ din anii 1903—1908 și lichidatorismul din anii 1908—1914 nu reprezintă altceva decât o formă sau o varietate rusească a oportunismului și revizionismului.

„*Prosveșcenie*“ nr. 5
din mai 1914
Semnat : V. I.

Se lipărește după textul
apărut în revistă

CUM ESTE DISIMULATĂ
ÎNCĂLCAREA UNITĂȚII
DE CEI CE VORBESC ÎNTR-UNA
DESPRE UNITATE

Publicat în mai 1914,
în revista „Prosvetzenie” nr. 5
Semnat: V. Ilin

Se traducește după textul
apărut în revistă

Problemele care stau în fața mișcării muncitorești actuale sînt, în multe privințe, deosebit de spinoase, mai ales pentru reprezentanții zilei de ieri (adică ai etapei istorice de curînd depășite) ai acestei mișcări. Printre ele figurează, în primul rînd, problema așa-zisului fracționism, aceea a sciziunii ș.a.m.d. Ne este dat destul de des să auzim rugămințile iritate, nervoase, aproape isterice, ale intelectualilor din mișcarea muncitorească de a nu mai atinge aceste probleme spinoase. Pentru cei care au trăit anii îndelungați ai luptei dintre diferitele curente din sînul marxismului, începînd, de pildă, din 1900—1901, este firesc ca multe din raționamentele în legătură cu aceste probleme spinoase să pară a fi niște repetări inutile.

Dar astăzi nu se mai găsesc prea mulți dintre aceia care au participat la lupta de 14 ani dintre marxiști (și cu atît mai puțin la aceea de 18—19 ani, dacă luăm în considerație primele simptome ale apariției „economismului”). Imensa majoritate a muncitorilor care se află azi în rîndurile marxiștilor nu-și amintesc de vechea luptă sau nu știu nimic despre ea. Pentru această imensă majoritate (cum arată, între altele, și ancheta întreprinsă de revista noastră ⁹⁰⁾, asemenea probleme spinoase prezintă un interes deosebit. De aceea vrem să ne oprim asupra acestor probleme, care *par* a fi ridicate pentru prima oară (iar pentru tînăra generație de muncitori, ele sînt într-adevăr ridicate pentru prima oară) de „Borba”, „revista muncitorească nefracționistă” a lui Troțki.

I. DESPRE „Fracționism“

Troțki spune despre noua sa revistă că e „nefracționistă“. Acest calificativ ocupă primul loc în diversele anunțuri și este subliniat de el în toate felurile, atât în articolele redacționale din „Borba“, cât și în cele din lichidatorista „Severnaia Raboceaia Gazeta“, care a publicat, înainte de apariția revistei „Borba“, un articol al lui Troțki în legătură cu ea.

Ce este, așadar, acest „nefracționism“ ?

„Revista muncitorească“ a lui Troțki este o revistă a lui Troțki *pentru* muncitori, întrucât nu găsim, în tot cuprinsul ei, nici urmă de inițiativă muncitorească sau de legătură cu organizațiile muncitorești. Vrînd să fie mai pe înțelesul tuturor, Troțki explică cititorilor, în revista sa pentru muncitori, sensul unor cuvinte ca „teritoriu“, „factor“ etc.

Foarte bine. Dar atunci de ce să nu li se explice și sensul cuvîntului „nefracționism“ ? Să fie oare acesta *mai* pe înțelesul tuturor decît cuvintele teritoriu și factor ?

Nicidecum. Dar nu despre asta e vorba aici. Ceea ce interesează aici e că, cu ajutorul etichetei „nefracționism“, cei mai răi reprezentanți ai celor mai rele rămășițe ale fracționismului *induc în eroare* tînăra generație muncitorească. De aceea e cazul să ne oprim și să lămurim această chestiune.

Fracționismul este principala trăsătură caracteristică a partidului social-democrat dintr-o anumită perioadă istorică. Din care anume ? Din cea cuprinsă între anii 1903 și 1911.

Pentru a explica cît mai clar în ce a constat esența fracționismului, trebuie să ne amintim de condițiile concrete, cel puțin de cele din anii 1906—1907. Partidul era atunci unit, nu exista sciziune, însă exista fracționism, adică existau *în realitate două* fracțiuni în sînul partidului unic, care erau de fapt două organizații aparte. Organizațiile muncitorești de la bază erau unite, dar în orice chestiune serioasă cele două fracțiuni elaborau două tactici ; între susținătorii acestor tactici aveau loc controverse în cadrul organizațiilor muncitorești unice (bunăoară, în

1906, cu prilejul discutării lozincii : un guvern exponent al Dumei — sau al cadetilor —, sau cu prilejul alegerilor pentru Congresul de la Londra din 1907), și chestiunea era tranșată prin votul *majorității* : una dintre fracțiuni s-a văzut învinsă la Congresul unic de la Stockholm (din 1906), iar cealaltă la Congresul unic de la Londra (din 1907) ⁹¹.

Acestea sînt fapte îndeobște cunoscute din istoria marxismului organizat din Rusia.

E de ajuns să ne amintim de aceste fapte îndeobște cunoscute, pentru a ne da seama de neadevărul flagrant pe care-l răspîndește Troțki.

Din 1912, deci de mai bine de doi ani, *nu mai există* în Rusia fracționism printre marxistii organizați, nu mai au loc dispute pe tema tacticii în organizațiile *unice*, și nici la conferințele și congresele *unice*. Există o ruptură *completă* între partid și lichidatori, întrucît partidul a declarat în mod formal, în ianuarie 1912, că lichidatorii *nu* fac parte din rîndurile lui. Troțki, nu rareori, referindu-se la această situație, o califică drept „sciziune”. Despre această denumire vom vorbi separat ceva mai încolo. Dar un fapt este incontestabil, și anume : cuvîntul „fracționism” *nu corespunde adevărului*.

Acest cuvînt, după cum am mai spus, nu face decît să repete în mod necritic, nerațional, absurd *cele ce erau juste ieri*, adică într-o perioadă care e azi depășită. Și cînd Troțki ne vorbește de „haosul luptei fracționiste” (vezi nr. 1, p. 5, 6 și multe altele), devine imediat limpede *care* trecut, de mult perimat, ne vorbește prin glasul lui.

Să ne referim la actuala stare de lucruri privită din punctul de vedere al unor tineri muncitori ruși, ca aceia care reprezintă în momentul de față $\frac{9}{10}$ din marxistii organizați din Rusia. Ei văd în fața lor *trei* manifestări de masă ale diferitelor concepții sau curente din mișcarea muncitorească : „pravdiștii”, grupați în jurul unui ziar cu un tiraj de 40 000 de exemplare, „lichidatorii” și *narodnicii* de stînga, în jurul unor ziare cu un tiraj de 15 000 și — respectiv — 10 000 de exemplare. Cifrele diferitelor tiraje indică cititorului caracterul *de masă* al unei propagande sau al alteia.

Se pune întrebarea : ce legătură are asta cu „haosul“ ? Se știe că lui Troțki îi plac vorbele sonore și deșarte, însă ceea ce numește el „haos“ nu este *numai* o vorbă deșartă, ci este *totodată* și o transplantare (sau, mai exact, o zadarnică încercare de transplantare) pe terenul rus din perioada actuală a unor raporturi existente *în străinătate* în perioada *de ieri*. Iată care e fondul chestiunii.

În lupta pe care o duc marxiștii împotriva narodnicilor nu există nici un „haos“. Acest adevăr, sperăm, *nici* Troțki nu se va încumeta să-l conteste. Lupta pe care o duc marxiștii împotriva narodnicilor durează de mai bine de 30 de ani, adică chiar din momentul apariției marxismului. Cauza acestei lupte stă în divergența fundamentală dintre interesele și punctele de vedere a două clase diferite, proletariatul și țărănimea. Dacă există undeva „haos“, apoi el există numai în capetele unor oameni ciudați care nu înțeleg acest lucru.

Ce mai rămîne din toate acestea ? „Haosul“ luptei duse de marxiști împotriva lichidatorilor ? Acesta este, iarăși, un neadevăr, fiindcă nu poate fi denumită haos lupta împotriva unui *curent* pe care întregul partid l-a calificat și l-a condamnat ca atare încă din 1908. Și orice om căruia nu-i este indiferentă istoria marxismului din Rusia știe că lichidatorismul este foarte strîns, indisolubil legat — chiar și în ce privește compoziția conducătorilor și aderenților lui — de „menșevism“ (1903—1908) și de „economism“ (1894—1903). Prin urmare, avem de-a face și în acest caz cu o istorie de aproape douăzeci de ani. A considera că istoria propriului tău partid reprezintă un „haos“ înseamnă a da dovadă de o condamabilă paupertate mintală.

Dar, dacă priviți actuala situație *din punctul de vedere* al Parisului sau al Vienei, totul se schimbă dintr-o dată. *În afară* de „pravdiști“ și de „lichidatori“, mai există *cel puțin cinci* „fracțiuni“ *ruse*, adică grupuri izolate care vor să se considere ca făcînd parte din unul și același partid social-democrat : grupul Troțki, două grupuri „Vpered“, „bolșevicii-partiiți“ și „menșevicii-partiiți“⁹². La Paris și la Viena (iau ca exemplu două centre deosebit

de mari), lucrul acesta este foarte bine cunoscut de toți marxiștii.

În această privință, Troțki, într-un anumit sens, are dreptate: iată într-adevăr fracționism, iată într-adevăr haos!

„Fracționism“, adică unitate numai cu numele (*în vorbe* toată lumea face parte dintr-un singur partid), și în realitate fărăîmițare (în realitate toate grupurile sînt de sine stătătoare, toate duc tratative și încheie acorduri între ele ca niște puteri suverane).

„Haos“, adică (1) lipsa unor date obiective, susceptibile de verificare, asupra legăturilor pe care le au aceste fracțiuni cu mișcarea muncitorească din Rusia și (2) lipsa materialului necesar pentru a aprecia adevărata fizionomie ideologică și politică a acestor fracțiuni. Luați, de exemplu, o perioadă de doi ani întregi, 1912 și 1913. Precum se știe, aceștia au fost ani de învioreare și de avînt ai mișcării muncitorești, cînd orice curent sau tendință care părea să aibă cît de cît un caracter *de masă* (și în politică numai ceea ce are un caracter de masă este luat în considerare) *nu putea să nu exercite o influență asupra alegerilor pentru Duma a IV-a, asupra mișcării greviste, asupra ziarelor legale, asupra sindicatelor, asupra campaniei pentru asigurări sociale etc.* Or, nici una dintre aceste cinci fracțiuni din străinătate, nici măcar una dintre ele, în toată această perioadă de doi ani, nu s-a manifestat prin absolut nimic remarcabil *în vreuna* din menționatele acțiuni ale mișcării muncitorești de masă din Rusia!

Acesta este un fapt pe care îl poate lesne verifica oricine.

Și acest fapt dovedește că noi am avut dreptate cînd am spus că Troțki este reprezentantul „celor mai rele rămășițe ale fracționismului“.

Nefracționist în vorbe, Troțki este, pentru toți aceia care cunosc cît de cît mișcarea muncitorească din Rusia, un reprezentant notoriu al „fracțiunii lui Troțki“; aici avem de-a face cu fracționism, fiindcă aici există ambele lui indicii esențiale: (1) o recunoaștere a unității numai cu numele și (2) o izolare în grupuri ca un fapt real. Aici avem de-a face cu o rămășiță a fracționismului,

fiindcă ne este imposibil să găsim elemente cât de cât serioase în sensul unor legături cu mișcarea muncitorească de masă din Rusia.

În sfârșit, avem de-a face aici cu cea mai rea speță de fracționism, întrucât aici *nu există* nici un fel de precizie ideologică și politică. Nu se poate contesta existența unei asemenea precizii nici pravdiștilor (pînă și un adversar al nostru atît de hotărît ca L. Martov recunoaște că în rîndurile noastre domnesc „coeziunea și disciplina“, bazate pe hotărîrile oficiale, cunoscute de toți, în toate problemele), și nici lichidatorilor (aceștia, sau cel puțin cei mai de seamă dintre ei, au o fizionomie foarte precisă, și anume liberală, iar nu marxistă).

Nu putem contesta existența unei oarecare precizii la o parte din fracțiunile care, asemenea fracțiunii lui Troțki, nu au o existență reală decît dacă sînt privite numai din punct de vedere al Vienei și al Parisului, și nicidecum din punct de vedere rusesc. Sînt bine precizate, bunăoară, teoriile *machiste* ale grupului machist „Vpered“; este bine precizată fizionomia „menșevicilor-partiiți“, care resping cu hotărîre aceste teorii și apără marxismul, dar în același timp condamnă din punct de vedere teoretic pe lichidatori.

La Troțki însă domnește o totală imprecizie ideologică și politică, fiindcă brevetul lui de „nefracționist“ nu înseamnă (după cum vom vedea îndată, mai amănunțit) decît un brevet care-i dă deplina libertate de a zbură de la o fracțiune la alta și înapoi.

În concluzie :

1) Troțki nu explică și nici nu înțelege semnificația istorică a divergențelor *ideologice* dintre curente și fracțiunile din sînul marxismului, deși aceste divergențe umplu întreaga istorie, de două decenii, a social-democrației și privesc problemele fundamentale ale epocii noastre (după cum vom arăta mai departe);

2) Troțki n-a înțeles principalele trăsături caracteristice ale *fracționismului* : recunoașterea unității doar cu numele și, în fond, o stare de fărîmițare ;

3) sub stindardul „nefracționismului“, Troțki apără una dintre fracțiunile din străinătate care se distinge prin

lipsa ei de principii și care nu are nici o bază în mișcarea muncitorească din Rusia.

Nu tot ce strălucește e aur. Frazeologia lui Troțki este deosebit de sclipitoare și de sonoră, dar ea e lipsită de orice conținut.

II. DESPRE SCIZIUNE

„Dacă la voi, pravdiștii, nu există fracționism, adică recunoașterea unității doar cu numele și în același timp o stare de fărîmițare în fapt, în schimb — ni se va obiecta — există la voi ceva și mai rău, și anume scizionism“. Așa vorbește Troțki, care, nefiind în stare să se gândească la ceea ce spune și să facă o legătură între frazele sale, ba vociferează împotriva fracționismului, ba susține în gura mare că „sciziunea înregistrează mereu succese care echivalează cu o sinucidere“ (nr. 1, p. 6).

Această afirmație nu poate avea decît un singur sens, și anume că „pravdiștii înregistrează mereu succese“ (acesta este un fapt obiectiv, controlabil, pe care-l putem stabili printr-o studiere a mișcării muncitorești de masă din Rusia, fie și numai a celei din anii 1912—1913), dar eu, Troțki, îi condamn pe pravdiști (1) ca pe niște scizioniști și (2) ca pe niște sinucigași politici.

Să lămurim despre ce e vorba.

Înainte de toate, ținem să-i mulțumim lui Troțki: nu de mult (din august 1912 și pînă în februarie 1914) el l-a urmat pe F. Dan, care, precum se știe, amenința și îndemna și pe alții „să lichideze“ antilichidatorismul. Troțki nu amenință acum „să nimicească“ orientarea noastră (și partidul nostru — nu te supăra, cetățene Troțki, dar acesta e adevărul!), ci procește numai că ea merge spre sinucidere.

Asta e o expresie cu mult mai delicată, nu? Aproape „nefracționistă“, nu-i așa?

Dar să lăsăm gluma (deși ea este singurul mijloc de a da un răspuns mai delicat la insuportabila frazeologie a lui Troțki).

Ceea ce a spus el despre „sinucidere“ este pur și simplu o vorbă goală, lipsită de orice conținut, este pur și simplu „troțkism“.

Cele spuse despre scizionism sînt însă o gravă acuzație politică. Această acuzație care ni se aduce nouă este repetată, în mii de feluri, atît de lichidatori, cît și de toate grupurile mai sus enumerate, care din punct de vedere al Parisului și al Vienei au o existență neîndoielnică.

Și ei repetă cu toții această gravă acuzație politică cu o ușurință uimitoare. Uitați-vă la Troțki. El a recunoscut că „sciziunea înregistrează (citește : pravdiștii înregistrează) mereu succese, ceea ce echivalează cu o sinucidere“. Și tot el adaugă :

„Numeroși muncitori înaintați, ajungînd într-o stare de completă dezorientare politică, devin adeseori ei înșiși agenți activi ai sciziunii“ (nr. 1, p. 6).

Pot fi oare găsite exemple de atitudine mai neserioasă, față de problema în discuție, decît aceea pe care o vădesc aceste cuvinte ?

Ne acuzați de scizionism, în timp ce pe arena mișcării muncitorești din Rusia nu vedem în fața noastră decît lichidatorism. Înseamnă deci că voi considerați greșită atitudinea noastră față de lichidatorism ? Într-adevăr, toate grupurile din străinătate enumerate de noi mai sus, oricît de mult s-ar deosebi unul de altul, sînt unanime tocmai în a afirma că atitudinea noastră față de lichidatorism este greșită, „scizionistă“. Acesta este totodată și un element de asemănare (și de esențială apropiere politică) între lichidatori și toate aceste grupuri.

Dacă atitudinea noastră față de lichidatorism este teoretic, principial greșită, atunci Troțki ar fi trebuit să spună fără ocol acest lucru, să declare *precis* și să arate fără nici un echivoc unde vede el această greșală. Dar el evită de ani de zile să facă acest lucru atît de important.

Dacă atitudinea noastră față de lichidatorism este dezmințită de practică, de experiența mișcării, atunci trebuie analizată această experiență, lucru pe care Troțki, iarăși, nu-l face. „Numeroși muncitori înaintați — recunoaște el

— devin *agenți activi* ai sciziunii“ (citește : agenți activi ai liniei, ai tacticii, ai sistemului, ai organizației pravdiste).

Prin ce se explică apariția acestui trist fenomen — care, după cum recunoaște Troțki, e confirmat de experiență — că muncitorii *înaintați*, *numeroși* muncitori, spune el, sînt adepți ai „Pravdei“ ?

Prin „completa dezorientare politică“ a acestor muncitori *înaintați*, răspunde Troțki.

Această explicație, nu-i vorbă, este extrem de măgulitoare pentru Troțki, pentru toate cele cinci fracțiuni din străinătate și pentru lichidatori. Troțki manifestă o deosebită plăcere să-și ia „aere de cunoscător în materie“ și, în fraze emfaticе și sonore, să dea fenomenelor istorice explicații măgulitoare pentru el. Dacă „numeroși muncitori *înaintați*“ devin „agenți activi“ ai liniei politice și de partid, care e în dezacord cu linia lui Troțki, el fără nici o ezitare rezolvă imediat și de-a dreptul problema : acești muncitori *înaintați* se găsesc „într-o stare de completă dezorientare politică“, pe cînd el, Troțki, se înțelege, e „într-o stare“ de fermitate politică, e capabil să urmeze o linie clară și justă !... Și același Troțki, bătîndu-se cu pumnii în piept, tună și fulgeră împotriva fracționismului, a spiritului de cerc, a încercării intelectualilor de a-și impune voința lor muncitorilor !...

Într-adevăr, citind asemenea lucruri, fără să vrei te întrebă dacă glasurile astea nu pornesc cumva dintr-o casă de nebuni.

Încă din 1908 partidul nostru a pus în fața „muncitorilor *înaintați*“ problema lichidatorismului și a condamnării lui, iar problema „sciziunii“ dintre partid și un grup de lichidatori bine precizat (și anume grupul „Nașa Zarea“), adică problema imposibilității de a construi altfel partidul decît *fără* acest grup și mergînd împotriva lui, a fost pusă în ianuarie 1912, adică cu mai bine de doi ani în urmă. Muncitorii *înaintați*, în covîrșitoarea lor majoritate, s-au pronunțat tocmai *pentru* sprijinirea „liniei din ianuarie“ (1912). Însuși Troțki recunoaște acest fapt atunci cînd vorbește de „succese“ și de „numeroși muncitori *înaintați*“.

Și el încearcă să iasă din încurcătură gratificându-i pur și simplu pe acești muncitori înaintați cu *epitetele* de „scizionişti“ și „dezorientați din punct de vedere politic“ !

Oricine nu și-a pierdut mințile va trage din toate aceste fapte o altă concluzie. Acolo unde *majoritatea* muncitorilor conștienți și-au unit strâns rîndurile în jurul unor hotărîri juste și precise, acolo există *unitate* de păreri și de acțiune, acolo există spiritul de partid și partidul însuși.

Acolo unde am văzut lichidatori „scoși din posturile lor“ de către muncitori, sau o jumătate de duzină de grupuri din străinătate, care timp de doi ani n-au dovedit *prin nimic* legăturile lor cu mișcarea muncitorească de masă din Rusia, acolo domnesc într-adevăr dezorientarea și *scizionismul*. Încercînd acum să-i convingă pe muncitori să nu aducă la îndeplinire hotărîrile luate de „întregul“ pe care-l recunosc marxiștii pravdiști, Troțki încearcă să dezorganizeze mișcarea și să provoace o sciziune.

Acestea sînt niște încercări neputincioase, dar trebuie totuși să-i demascăm pe acești conducători, peste măsură de înfumurați, ai grupulețelor de intelectuali, care, cău-tînd să provoace sciziune, îi acuză pe alții de scizionism și care, după ce timp de doi ani și mai bine au fost *complet înfrînți* de către „muncitorii înaintați“, își bat joc, cu o nemaipomenită nerușinare, de hotărîrile și de voința acestor muncitori înaintați, spunînd despre ei că sînt niște „dezorientați din punct de vedere politic“. Iată niște procedee într-adevăr demne de un Nozdrev * sau de un Iuduška Golovliov **.

Și, în calitatea noastră de publiciști, ca răspuns la protestele, mereu repetate, împotriva sciziunii, nu vom înceta să repetăm date *exacte*, care nu sînt și nu pot fi dezmințite. În Duma a II-a, 47⁰/_o din deputații curiei muncitorești erau bolșevici, în a III-a — 50⁰/_o, iar în a IV-a — 67⁰/_o.

Iată unde se află majoritatea „muncitorilor înaintați“, iată unde este partidul, iată unde se manifestă unitatea de păreri și de acțiune a majorității muncitorilor conștienți.

* — personaj din poemul „Suflete moarte“ de Gogol. — *Nota trad.*

** — erou al romanului „Domnii Golovliov“ de Saltikov-Șcedrin. — *Nota trad.*

Lichidatorii (vezi Bulkin, L. M., în „Nașa Zarea“ nr. 3) ne obiectează că recurgem la argumente care se referă la curiile stolîpiniste. Aceasta este o obiecție absurdă și de rea-credință. Germanii își măsoară succesele după rezultatele obținute în alegerile care au loc în baza legii electorale a lui Bismarck, potrivit căreia femeile n-au drept de vot. Numai niște smintiți ar putea să le reproșeze marxștilor germani că își măsoară succesele după rezultatele obținute în condițiile aplicării *actualei* legi electorale, ale cărei restricții reacționare ei nu le aprobă cîtuși de puțin.

Tot așa și noi, fără să apărăm curiile sau sistemul curiilor, ne-am măsurat succesele după rezultatele obținute în condițiile aplicării *actualei* legi electorale. Curii au existat în cadrul tuturor celor trei Dume (II, III, IV); dar în *sînul* uneia și aceleiași curii muncitorești, în *sînul* social-democrației, s-a produs o *totală* deplasare împotriva lichidatorilor. Cine nu vrea să se înșele pe sine însuși și nu vrea să înșele nici pe alții trebuie să recunoască ca pe un fapt obiectiv victoria *unității muncitorești obținută prin lupta împotriva* lichidatorilor.

O altă obiecție, nu mai puțin „inteligentă“: „pentru cutare sau cutare bolșevic au votat (sau au participat la alegeri) și menșevicii și lichidatorii“. Foarte bine! Dar nu se poate spune același lucru și despre cei 53% de deputați *nebolșevici* din Duma a II-a, despre cei 50% din Duma a III-a și cei 33% din Duma a IV-a?

Dacă în locul datelor cu privire la deputați am putea avea pe cele ce se referă la delegați sau la împuterniciții muncitorilor etc., le-am fi folosit cu plăcere. Dar asemenea date mai amănunțite *nu există*, și, prin urmare, cei ce aduc asemenea „obiecții“ nu fac decît să arunce praf în ochii cititorilor.

Dar datele cu privire la grupurile muncitorești care sprijineau zările de diferite tendințe? În decurs de doi ani (1912 și 1913), 2 801 grupuri au fost pentru „Pravda“, iar 750 pentru „Luci“*. Aceste cifre le poate verifica oricine, și nimeni n-a încercat să le dezmință.

* Pînă la 1 aprilie 1914, calculele provizorii indică 4 000 de grupuri pentru „Pravda“ (începînd de la 1 ianuarie 1912) și 1 000 pentru lichidatori împreună cu toți aliații lor.

Unde este, în acest caz, *unitatea de acțiune și de voință a majorității* „muncitorilor înaintați” și unde este *nesocotirea* voinței majorității ?

„Nefracționismul” lui Troțki nu este altceva decât scizionism în sensul celei mai nerușinate încălcări a voinței exprimate de majoritatea muncitorilor.

III. DESPRE DESTRĂMAREA BLOCULUI DIN AUGUST

Dar mai există încă un mijloc, și chiar foarte important, de a verifica temeinicia și veracitatea acuzațiilor de scizionism pe care ni le aduce Troțki.

Considerați că tocmai „leniniștii” sînt scizioniști ? Fie. Să presupunem că aveți dreptate.

Dar, dacă aveți dreptate, de ce n-au dovedit toate celelalte grupuri și fracțiuni posibilitatea unei uniri cu lichidatorii, înfăptuită *fără* „leniniști” și *împotriva* „scizioniștilor” ?... Dacă noi sîntem scizioniști, atunci de ce nu v-ați unit voi, unificatorii, cu lichidatorii ? Ați fi arătat astfel *prin fapte* muncitorilor posibilitatea unității și avantajele ei !...

Să facem o recapitulare cronologică.

În ianuarie 1912, „scizioniștii” „leniniști” declară că ei reprezintă partidul, *fără* lichidatori și *împotriva* lor.

În martie 1912, împotriva acestor „scizioniști” *se unesc*, în foile lor volante din Rusia și în coloanele ziarului social-democrat german „Vorwärts”, *toate* grupurile și „fracțiunile” : lichidatorii, troțkiștii, vperedistii, „bolșevicii-partiiți”, „menșevicii-partiiți”. Cu toții laolaltă, în mod unanim, în deplină înțelegere și într-un singur glas, ei ne acuză ca pe niște „uzurpatori” și „mistificatori” și ne gratifică cu alte epitețe nu mai puțin gingașe și măgulitoare.

Foarte bine, domnilor ! Dar n-ar fi fost mai ușor pentru voi să vă uniți *împotriva* „uzurpatorilor”, și să dați astfel „muncitorilor înaintați” un exemplu de *unitate* ? Dacă muncitorii înaintați ar fi văzut, pe de o parte, că există o unitate a tuturor împotriva uzurpatorilor, o unitate

între lichidatori și nelichidatori, iar pe de altă parte i-ar fi văzut *numai* pe „uzurpatori“, pe „scizioniști“ etc., nu i-ar fi sprijinit ei pe cei dintâi ??

Dacă aceste divergențe au fost doar născocite sau exagerate etc. de către „leniniști“, și dacă în realitate *este posibilă* unitatea între lichidatori, plehanoviști, vperedišti, troțkiști etc., atunci de ce n-ați dovedit voi acest lucru, în decursul celor doi ani, prin exemplul *vostru* ?

În august 1912 a fost convocată conferința „unificatorilor“. Și imediat a început să se producă *destrămarea* : plehanoviștii au refuzat în mod categoric să vină la conferință, vperedištii au venit, dar după aceea s-au retras, protestând împotriva acestei încercări și demascând caracterul ei fictiv.

„S-au unit“ lichidatorii, letonii, troțkiștii (Troțki și Semkovski), caucazienii și grupul celor șapte deputați menșevici. Dar s-au unit ei oare ? Noi am declarat încă de atunci că nu s-au unit, că totul nu-i decît o disimulare a lichidatorismului. Și am fost noi dezmințiți de evenimente ?

La exact un an și jumătate după aceea, în februarie 1914, se constată :

1) Că grupul celor șapte se descompune : din el pleacă Burianov.

2) Că în noul grup „al celor șase“, care a rămas, Ciheidze și Tuleakov sau un altul nu pot să ajungă la o înțelegere în privința răspunsului ce urmează să fie dat lui Plehanov. Ei publică o declarație în care arată că-i vor răspunde, *dar nu-i pot răspunde*.

3) Că Troțki, care de fapt dispăruse de mai multe luni din redacția ziarului „Luci“, *se desprinde* de acest ziar și-și scoate „propria“ lui revistă : „Borba“. Specificînd că această revistă este „nefracționistă“, Troțki afirmă limpede (limpede pentru toți aceia care cunosc cît de cît chestiunea) că „Nașa Zarea“ și „Luci“ *s-au dovedit a fi*, după părerea lui, niște ziare „fracționiste“, adică niște proaste unificatoare.

Dacă d-ta, stimabile Troțki, ești un unificator, dacă susții că este posibilă unirea cu lichidatorii, dacă te situezi

împreună cu ei pe poziția „ideilor fundamentale formulate în august 1912“ („Borba“ nr. 1, p. 6, „Din partea redacției“), de ce *nu* ai ajuns *d-ta* la o unitate cu lichidatorii în cadrul redacțiilor ziarelor „Nașa Zarea“ și „Luci“ ?

Cînd „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a publicat, încă înainte de apariția revistei lui Troțki, o notiță malițioasă în legătură cu fizionomia încă „neclară“ a revistei și cu faptul că „în cercurile marxiste s-a vorbit destul de mult“ de ea, „Puti Pravdî“ (nr. 37) * a trebuit, firește, să demaște acest neadevăr: „în cercurile marxiste s-a vorbit“ de o notiță secretă a lui Troțki *împotriva* luciștilor; fizionomia lui Troțki și separarea lui de Blocul din august au devenit astfel cît se poate de „clare“.

4) An, cunoscutul conducător al lichidatorilor caucazieni, care a luat atitudine împotriva lui L. Sedov (și care a primit pentru asta o săpuneală publică din partea lui F. Dan & Co.), și-a făcut acum apariția în „Borba“. Rămîne însă „neclar“ dacă caucazienii vor să meargă acum cu Troțki sau cu Dan.

5) Marxiștii letoni, singurii care, fără putință de tăgadă, formau o organizație în „Blocul din august“, au părăsit *în mod formal* acest bloc și, într-o rezoluție adoptată la ultimul lor congres (1914), au declarat că

„încercarea făcută de împăciunitoriști de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (Conferința din august 1912) s-a dovedit zadarnică, și uniștii au căzut ei înșiși în dependență ideologică și politică de lichidatori“.

Iată ce a declarat, după o experiență de un an și jumătate, o organizație care s-a situat ea însăși pe o poziție *neutră*, nevrînd să intre în legătură *cu nici unul* dintre cele două centre. De aceea această rezoluție a unor oameni *neutri* trebuie să prezinte și mai multă greutate pentru Troțki !

Cred că ajunge.

Cei care ne-au acuzat de scizionism, care ne-au învinuit că nu vrem sau nu știm să ne acomodăm cu lichidatorii

* Vezi volumul de față, p. 1—4. — Nota red.

n-au reușit *nici ei* să se acomodeze. Blocul din august s-a dovedit a fi o ficțiune și s-a destrămat.

Ascunzînd cititorilor săi această destrămare, Troțki îi înșală.

Experiența făcută de adversarii noștri a dovedit că noi avem dreptate, a dovedit că o activitate desfășurată în comun cu lichidatorii este imposibilă.

IV. SFATURILE DATE DE UN ÎMPĂCIUITORIST „GRUPULUI CELOR ȘAPTE“

Articolul redacțional din nr. 1 al revistei „Borba“ : „Sciziunea fracțiunii din Dumă“ conține cîteva sfaturi date de un împăciuitorist grupului celor șapte deputați din Duma de stat care au alunecat spre lichidatorism (sau care înclină spre lichidatorism). Miezul acestor sfaturi îl constituie următoarea frază :

„trebuie să ne adresăm în primul rînd grupului celor șase ori de cîte ori este nevoie să ajungem la o înțelegere cu celelalte fracțiuni“ (p. 29).

Iată un sfat cuminte și care, pe cît se pare, constituie una din cauzele dezacordului dintre Troțki și lichidatorii de la „Luci“. Încă de la începutul luptei dintre cele două fracțiuni din Dumă, adică din momentul cînd a fost adoptată rezoluția consfătuirii din vară (1913), pravdiștii au susținut tocmai acest punct de vedere. Frațiunea muncitorească social-democrată rusă, chiar și după sciziune, a făcut de nenumărate ori declarația, apărută în *presă*, că se menține mai departe pe această poziție, în ciuda refuzurilor repetate ale „grupului celor șapte“.

Încă de la început, adică din momentul în care a fost adoptată rezoluția consfătuirii din vară, am fost și sîntem de părere că sînt de dorit și posibile *acorduri* cu privire la activitatea din *Dumă* : dacă au fost încheiate în repetate rînduri asemenea acorduri cu democrații țărani mic-burghezi (trudovicii), cu atît mai mult, se înțelege, sînt posibile și necesare asemenea acorduri cu politicienii mic-burghezi, liberali din mișcarea muncitorească.

Nu trebuie să exagerăm divergențele ; trebuie să privim realitatea în față : membrii „grupului celor șapte“ sînt niște oameni care înclină spre lichidatorism, care ieri îl urmau fără rezerve pe Dan, iar astăzi își aruncă privirile pline de melancolie de la Dan la Troțki, și invers. Lichidatorii sînt un grup de legalişti care s-au desprins din partid și care duc o politică muncitorească liberală. Și cum ei sînt împotriva unei „mișcări ilegale“, nici vorbă nu poate fi de vreo unitate cu acest grup în chestiunile care privesc organizarea partidului și mișcarea muncitorească. Cine gîndește altfel se înșală amarnic, fiindcă nu ține seamă de profundele schimbări care s-au produs de la 1908 încoace.

Dar, în unele chestiuni, *acordurile* cu acest grup din afara partidului sau din preajma lui sînt, desigur, admisibile : *e de datoria noastră* să stăruim într-una pe lîngă acest grup, ca și pe lîngă trudovici, pentru a-l determina să aleagă între politica muncitorească (pravdistă) și cea liberală. În chestiunea luptei pentru libertatea presei, de pildă, la lichidatori s-au manifestat în mod vădit unele ezitări între modul liberal de a pune problema, care nu admite existența unei prese ilegale sau o trece cu vederea, și politica contrară, muncitorească.

În cadrul politicii din *Dumă*, unde nu sînt puse chiar problemele cele mai importante, care *depășesc cadrul acestei instituții*, acordurile cu cei șapte deputați ai muncitorilor care duc o politică liberală sînt posibile și de dorit. În această privință, Troțki a trecut *de pe* poziția lichidatorilor *pe* aceea a consfătuirii din vară a partidului (1913).

Nu trebuie însă să uităm că, din punctul de vedere al grupului din afara partidului, cuvîntul „acord“ are un sens cu totul diferit de acela pe care i-l conferă în mod obișnuit membrii de partid. Pentru cei fără partid, încheierea unui „acord“ în *Dumă* nu înseamnă altceva decît „*elaborarea* unei rezoluții sau linii tactice“. Pentru membrii de partid, un asemenea acord înseamnă o încercare de *a atrage* și pe alții pe calea înfăptuirii liniei partidului.

Trudovicii, bunăoară, n-au un partid. Prin încheierea unui acord, ei înțeleg „elaborarea“, ca să zicem așa, „liberă“ a unei linii, azi cu cadeții, iar mâine cu social-democrații. Noi însă prin încheierea unui acord cu trudovicii înțelegem cu totul altceva: la noi există hotărâri de partid în toate problemele importante de tactică, și nu ne vom abate niciodată de la aplicarea lor; a încheia un acord cu trudovicii înseamnă a-i *atrage* de partea noastră, a-i *convinge* că avem dreptate, a *nu renunța* la acțiuni comune împotriva sutelor negre și a liberalilor.

În ce măsură a uitat Troțki (căci nu degeaba s-a aflat el atîta timp printre lichidatori!) această deosebire elementară dintre punctul de vedere al partidului și punctul de vedere al celor fără partid în ce privește încheierea unor acorduri, ne-o arată următorul raționament al lui:

„Este necesar ca niște împuțerniciți ai Internaționalei să organizeze o ședință comună a celor două părți ale reprezentanței noastre parlamentare scindate și să vadă, împreună cu ele, ce le unește și ce le desparte... Se va putea elabora astfel o rezoluție detaliată, cu privire la tactică, care să formuleze bazele tacticii parlamentare...“ (nr. 1, p. 29—30).

Iată un exemplu caracteristic și cît se poate de tipic pentru modul lichidatorist de a pune problema! Revista lui Troțki uită cu totul de partid, și, într-adevăr, face să te gîndești la un asemenea lucru de nimic?

Cînd în Europa (lui Troțki îi place tam-nisam să vorbească de europenism) diferite partide încheie un acord sau se unesc între ele, de obicei lucrurile se petrec în felul următor: reprezentanții lor se adună laolaltă și lămuresc, înainte de toate, chestiunile care-i despart (tocmai ceea ce a fost pus de Internațională pe ordinea de zi pentru Rușia, avînd grijă să nu fie inclusă în rezoluție afirmația nesăbuită, făcută de Kautsky, că „vechiul partid nu mai există“⁹³). Lămurind punctele care-i despart, reprezentanții indică *ce hotărîri* (rezoluții, condiții etc.) în problemele de tactică, organizare etc. *trebuie să fie prezentate la congresele celor două partide*. În caz că ei reușesc să formuleze un proiect de hotărîri unice, congresele

decid dacă ele pot fi adoptate ; în caz că se fac propuneri *diferite*, ele urmează, de asemenea, să fie discutate, în ultimă instanță, de congresele ambelor partide.

Lichidatorilor și lui Troțki le sînt „simpatice“ numai modelele *europene* de oportunist, iar nu și modelele *euro-pene* de partinitate.

Deputații din Dumă urmează să elaboreze o „rezoluție detaliată cu privire la tactică“ !! „Muncitorii înaintați“ din Rusia, de care nu degeaba este Troțki atît de nemulțumit, pot vedea limpede, din acest exemplu, pînă unde merge, la Viena și la Paris, ridicola proiectomanie a grupulețelor din străinătate, care l-au convins pînă și pe Kautsky că în Rusia „nu există partid“. Dar, dacă ele reușesc uneori să-i înșele în această privință pe străini, apoi „muncitorii înaintați“ din Rusia (cu riscul de a-i provoca noi nemulțumiri teribilului Troțki) le vor rîde în nas acestor proiectomani.

„Rezoluțiile detaliate cu privire la tactică — le vor spune ei — sînt întocmite la noi de către congresele și conferințele partidului (nu știm cum se procedează la voi, cei fără partid), ca, de pildă, în anii 1907, 1908, 1910, 1912 și 1913. Pe străinii necunoscători, ca și pe rușii uituci, îi vom informa cu plăcere asupra hotărîrilor noastre de partid și, totodată, îi vom ruga, cu și mai multă plăcere, pe reprezentanții «grupului celor șapte» sau pe cei din «Blocul din august», sau pe cei din «levița», sau pe cine vreți, să ne informeze în legătură cu rezoluțiile adoptate de congresele sau conferințele lor și să pună în discuție la viitorul lor congres problema precisă a atitudinii lor față de rezoluțiile noastre sau față de rezoluția adoptată de Congresul neutru al letonilor din 1914 etc.“

Iată ce le vor spune diverșilor proiectomani „muncitorii înaintați“ din Rusia, iată ce *au și spus*, de pildă, în presa marxistă marxiștii organizați din Petersburg. Ține Troțki numai-decît să ignoreze aceste condiții care au fost puse în mod public lichidatorilor ? Cu atît mai rău pentru el. Noi însă avem datoria să-i prevenim pe cititorii noștri, arătîndu-le cît de ridicole sînt proiectele de „unificare“

(în genul „unificării“ din august?), care nu vor să țină seama de voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia.

V. CONCEPȚIILE LICHIDATORISTE ALE LUI TROȚKI

În noua sa revistă, Troțki a căutat să ne vorbească cât mai puțin cu puțință despre esența concepțiilor sale. „Puti Pravdi“ (nr. 37) a și făcut constatarea că el n-a suflat nici o vorbă în legătură cu mișcarea ilegală sau cu lozincă luptei pentru un partid legal etc. * Acesta e, de altfel, motivul pentru care noi vorbim de *cel mai rău* fracționism atunci când ne referim la cazul acesta, în care se urmărește constituirea unei organizații aparte, *fără* nici o fizionomie politică-ideologică.

Dar, dacă Troțki n-a vrut să-și expună în mod deschis concepțiile sale, o serie întreagă de pasaje din revista lui ne arată ce idei promovează el pe ascuns, în secret.

Chiar în primul articol redacțional din primul număr citim :

„Social-democrația noastră de dinainte de revoluție numai prin ideile ei, prin țelurile ei reprezenta un partid *muncitoresc*. În realitate însă, ea era o organizație de intelectuali marxști, care antrena după sine clasa muncitoare, care tocmai se deștepta“ (5).

Iată un vechi și cunoscut cîntec liberal și lichidatorist, care în realitate servește drept preludiv la *negarea* necesității partidului. Acest cîntec pornește de la o denaturare a faptelor istorice. Încă în cursul grevelor din anii 1895—1896 a luat naștere o mișcare muncitorească *de masă*, care era legată — din punct de vedere ideologic și organizatoric — de social-democrație. Și în aceste greve, în munca de agitație economică și neeconomică „*au antrenat* intelectualii *după ei* clasa muncitoare“ !!?

Dar să luăm datele exacte cu privire la crimele contra siguranței statului pe anii 1901—1903 și să le comparăm cu cele din perioada anterioară :

* Vezi volumul de față, p. 1—4. — *Nota red.*

Participanții la mișcarea de eliberare (care au fost deferiți justiției pentru crime contra siguranței statului) se repartizează procentual după profesiunile lor în felul următor :

Perioadele	Agricultură	Industrie și comerț	Profesiuni libere, elevi și studenți	Ocupații neprecise și fără ocupație
1884—1890	7,1	15,1	53,3	19,9
1901—1903	9,0	46,1	28,7	8,0

După cum se vede, în deceniul al 9-lea, când în Rusia *nu* exista încă un partid social-democrat, când mișcarea avea un caracter „narodnic“, predominau intelectualii : ei reprezentau mai mult de jumătate din numărul participanților.

Acest tablou arată cu totul schimbat în anii 1901—1903, când exista deja un partid social-democrat, iar vechea „Iskră“ își desfășura activitatea ei. Intelectualii reprezintă de data asta doar o *minoritate* printre cei ce iau parte la mișcarea de eliberare, în timp ce *muncitorii* („industrie și comerț“) sînt cu mult mai numeroși decît intelectualii, iar muncitorii și țărani alcătuiesc laolaltă mai mult de jumătate din numărul total.

Tocmai în lupta dintre curente existente în sînul marxismului s-a afirmat *aripa* mic-burgheză intelectuală a social-democrației, începînd cu „economismul“ (1895—1903) și continuînd cu „menșevismul“ (1903—1908) și cu „lichidatorismul“ (1908—1914). Troțki repetă calomniile scornite de lichidatori pe seama partidului și, totodată, se teme să se atingă de istoria celor două decenii de luptă dintre curente din sînul partidului.

Itată și un alt exemplu :

„Din punct de vedere al atitudinii ei față de parlamentarism, social-democrația rusă a trecut și ea prin aceleași trei stadii... (ca și cea din alte țări)... la început «boicotism»..., apoi o recunoaștere în principiu a tacticii parlamentare, dar... (un admirabil «dar», același «dar» pe care Șcedrin îl traduce prin fraza : urechile nu cresc mai sus de frunte : nu, nu cresc !)... în scopuri pur agitatorice... și, în sfîrșit, aducerea revendicărilor imediate... la tribuna Dumei...“ (nr. 1, p. 34).

Avem de-a face și de data asta cu o denaturare lichidatoristă a istoriei. Deosebirea dintre stadiul al doilea și

al treilea este născocită aici cu scopul de a lua pe ascuns apărarea reformismului și a oportunismului. Boicotismul, ca stadiu al „atitudinii social-democrației față de parlamentarism“, n-a existat *nici* în Europa (acolo a existat și a rămas anarhismul), *nici* în Rusia, unde boicotarea Dumei lui Bulîghin, de pildă, n-a avut drept obiect *decît* o anumită instituție, n-a fost pusă *niciodată* în legătură cu „parlamentarismul“ și a fost provocată de lupta specifică dintre liberalism și marxism pentru continuarea asaltului. Despre modul cum această luptă s-a răsfrînt asupra luptei dintre cele două curente din sînul marxismului, Troțki nu suflă nici o vorbă !

Dacă ții să invoci istoria, trebuie să explici problemele concrete și rădăcinile de clasă ale diferitelor curente ; cine vrea să studieze în chip marxist lupta care s-a dat între diferite clase și între diferite curente în legătură cu participarea la activitatea Dumei lui Bulîghin va putea să descopere rădăcinile politicii muncitorești liberale. Troțki însă „invocă“ istoria pentru *a ocoli* problemele concrete și *a născoci* o justificare sau un simulacru de justificare pentru oportuniștii actuali !

„...De fapt — scrie el —, toate curentele folosesc aceleași metode de luptă și de organizare“. — „Zarva care se face în legătură cu existența unui pericol liberal în mișcarea noastră muncitorească reprezintă pur și simplu o grosolană caricatură sectară a realității“ (nr. 1, p. 5 și 35).

Aici se ia într-un mod foarte clar și pe un ton deosebit de iritat apărarea lichidatorilor. Noi însă ne vom permite să ne referim la un singur fapt, de dată mai recentă, întrucît Troțki nu face *decît* să înșire o întreagă frazeologie, în timp ce noi am vrea ca muncitorii să mediteze singuri asupra acestui fapt.

Fapt este că „Severnaia Raboceaia Gazeta“, în numărul său din 13 martie, a scris :

„In loc să se stăruie asupra sarcinii precise, concrete, care stă în fața clasei muncitoare, de a constrînge Duma să respingă proiectul de lege (a presei), se emite formula, atît de vagă a luptei pentru «lozincile neciuntite» și în același

timp se face reclamă presei ilegale, ceea ce poate face doar să slăbească lupta dusă de muncitori pentru presa lor legală.

Iată o apărare documentată, clară și precisă a politicii lichidatoriste și totodată o critică a celei pravdiste. Și se va mai găsi vreun om, cât de cât cultivat, care să spună că ambele curente folosesc, în această privință, „aceleași metode de luptă și de organizare”? Se va găsi oare un om cât de cât cultivat care să spună că lichidatorii *nu* practică în acest caz o politică muncitorească *liberală* și că în acest caz pericolul liberal în mișcarea muncitorească este o pură invenție?

Tocmai de aceea evită Troțki faptele și indicațiile concrete: pentru că ele infirmă în mod necruțător toate exclamațiile lui furibunde și toată frazeologia lui bombastică. Firește, e foarte ușor să-ți iei o anumită poză și să spui: „grosolană caricatură sectară”. De asemenea, nu este greu să adaugi unele expresii și mai tari, și mai emfatice despre „eliberarea de fracționismul conservator”.

Dar nu sînt oare prea ieftine aceste mijloace? Și nu cumva această armă este luată din arsenalul unei perioade în care Troțki apărea în fața liceenilor într-o postură din cele mai strălucite?

„Muncitorii înaintați”, care îi provoacă atîta supărare lui Troțki, vor cere totuși să li se spună clar și deschis: aprobați „metoda de luptă și de organizare” — atît de precis formulată în aprecierea dată în cele de mai sus — a unei campanii politice concrete? Da sau nu? Dacă da, înseamnă că avem de-a face cu o politică muncitorească liberală, cu o trădare a marxismului și a partidului, și a vorbi de „pace” sau de „unitate” cu o asemenea politică, cu grupurile care promovează o asemenea politică înseamnă a te înșela pe tine și a înșela și pe alții.

Dacă nu, atunci spuneți-o deschis. Fiindcă cu frazeologia n-ai să-l impresionezi, să-l satisfaci sau să-l intimidezi pe muncitorul de astăzi.

În treacăt fie spus, politica preconizată de lichidatori în citatul reprodus de noi mai sus este o politică stupidă chiar cînd e privită din punct de vedere liberal, căci

adoptarea legii de către Dumă depinde de „zemții-octombriști“ de tipul lui Bennigsen, care în cadrul comisiei și-au dat cărțile pe față.

*
* *
*

Celor ce fac parte de mai multă vreme din mișcarea marxistă din Rusia le este bine cunoscută figura lui Troțki, așa că pentru dînșii nu e nevoie să mai vorbim de ea. Pentru tînăra generație de muncitori însă, această figură este încă necunoscută, așa că trebuie să vorbim de ea fiindcă este o figură tipică pentru toate cele cinci grupulețe din străinătate, care de fapt șovăie și ele între lichidatori și partid.

Pe vremea vechii „Iskre“ (1901—1903), celor ce șovăiau și fugeau de la „economști“ la „iskriști“ și înapoi li se dădea porecla de „transfugii de la Tușino“ (așa erau numiți, în vremurile de restriște din vechea Rusie, ostașii care treceau dintr-o tabără într-alta).

Atunci cînd vorbim de lichidatorism, avem în vedere un anumit curent ideologic, care s-a dezvoltat în decurs de ani de zile, care în cele două decenii de istorie a marxismului și-a înfipt adînc rădăcinile în „menșevism“ și în „economism“ și care e legat de politica și ideologia unei anumite clase, și anume a burgheziei liberale.

„Transfugii de la Tușino“ declară că ei se situează mai presus de fracțiuni, și aceasta pentru simplul motiv că ei își „împrumută“ ideile lor azi de la o fracțiune, mâine de la alta. Troțki era un „iskrist“ fervent în anii 1901—1903, încît Reazanov a spus despre el că la Congresul din 1903 a jucat rolul de „bîtă a lui Lenin“. La sfîrșitul anului 1903, Troțki devine un menșevic fervent, adică o șterge de la iskriști și se duce la „economști“; el declară că „între «Iskra» veche și cea nouă este o prăpastie“. În 1904—1905, el pleacă de la menșevici și adoptă o poziție șovăitoare: ba colaborează cu Martînov („economist“), ba proclamă lozinca absurdă, stîngistă a „revoluției permanente“. În 1906—1907, el se apropie de bolșevici, iar în primăvara anului 1907 se declară solidar cu Rosa Luxemburg.

În perioada de destrămare, după îndelungi șovăieli „nefracționiste“, el cotește din nou spre dreapta și în august 1912 face bloc cu lichidatorii. Acum îi părăsește din nou, dar nu face *în fond* altceva decît să repete ideile lor.

Aceste tipuri sînt caracteristice, ca epave ale unor alcătuiți și formații istorice de ieri, cînd în Rusia mișcarea muncitorească de masă era încă în stare de somnolență și orice grupuleț putea să se prezinte „în toată voia“ ca un curent, ca un grup, ca o fracțiune, într-un cuvînt ca o „putere“, care tratează chestiunea unificării cu celelalte.

Tînăra generație de muncitori trebuie să știe bine cu cine are de-a face atunci cînd în fața ei se prezintă, cu pretenții de necrezut, niște oameni care nu vor să țină de loc seama *nici* de hotărîrile partidului, hotărîri care încă din 1908 au definit și stabilit atitudinea ce trebuie adoptată față de lichidatorism, *nici* de experiența actuală mișcării muncitorești din Rusia, care a făurit într-adevăr *unitatea* majorității pe baza unei depline recunoașteri a hotărîrilor sus-menționate.

RECENZIE

I. Drozdov. Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din 1905—1906. Petersburg.
(Editura „M. I. Semenov.”) 1914. 68 pag. Prețul 50 de copeici

Inițiativa d-lui Drozdov, care a pus, în această broșură a sa, o problemă extrem de interesantă și de importantă, merită să fie salutată. El a luat datele pe anii 1902—1904 cu privire la salariul pe o zi (exprimat în bani și în grâne) și la recolta la hectar a secarei de pe ogoarele proprietarilor funciari, apoi datele pe fiecare an din perioada 1905—1910, pentru fiecare din regiunile Rusiei europene, și le-a comparat între ele.

Pentru anul 1905, autorul a găsit că cea mai mare urcare a salariilor a avut loc în regiunea de sud-vest (unde ele au sporit cu 10% față de anii 1902—1904). În medie, pe întreaga Rusie se constată o sporire de 1,2% în 1905 și de 12,5% în 1906. Autorul trage de aici concluzia că cele mai mari urcări de salarii s-au înregistrat în regiunile în care capitalismul agricol este cel mai dezvoltat și în care greva, ca formă de luptă, este cea mai răspândită (spre deosebire de așa-zisa „devastare a conacelor și de tăiere a pădurilor moșierești”). La drept vorbind, nu există încă date suficiente pentru a putea trage o asemenea concluzie. De exemplu, locul al doilea printre aceste regiuni în ce privește sporirea salariilor în 1905 îl ocupă regiunea Ural (cu o sporire de 9,68% față de 10,35% cât s-a înregistrat în regiunea de sud-vest). Dacă luăm salariul mediu pe întreaga perioadă de după revoluție, adică pe anii 1905—1910, obținem 110,3% (față de anii 1902—1904) în regiunea de sud-vest și 121,7% în regiunea Ural. Autorul „recuză”, ca să zi-

cem așa, regiunea Ural, invocînd în acest scop lucrarea mea „Dezvoltarea capitalismului“. Dar în această lucrare eu am exceptat regiunea Ural atunci cînd am studiat *strămutările* în masă ale muncitorilor, și nu cînd am vorbit de mărirea salariilor în general *, așa că referirea autorului nu este întemeiată. Referirea la procentul, cu totul neînsemnat, de semănături ale proprietarilor funciari din Ural de asemenea mi se pare nesatisfăcătoare **. Autorul ar fi trebuit să ia date mai amănunțite, pe gubernii, și să compare datele referitoare la sporirea salariilor cu cele referitoare la *forța* relativă a mișcării agrare în general, atît sub forma ei grevistă cît și sub aceea a „devastării conacelor și a tăierii pădurilor moșierești“ etc.

În ansamblu, pe întreaga Rusie, salariul în bani al muncitorilor agricoli a crescut *cel mai mult* din 1905 și pînă în 1906: dacă însemnăm cu 100 salariul pe anii 1902—1904, obținem 101,2% pentru anul 1905 și 112,5% pentru anul 1906. Pentru următorii patru ani, cifrele respective sînt de 114,2%, 113,1%, 118,4% și 119,6%. Este limpede că, atunci cînd constatăm o creștere *generală* a salariului în bani ca urmare a revoluției, avem de-a face cu o influență directă și precumpănitoare a luptei din anii 1905—1906.

Pentru amănunte îl trimitem pe cititor la broșura, bogată în conținut, a d-lui Drozdov și ținem să constatăm că el califică, fără nici un temei, drept „vădit irealizabile“ acele revendicări ale țăranilor care se reduceau în esență la „descotorosirea de moșieri“ (p. 30). Tot atît de neîntemeiată și de nesăbuită este și afirmația lui că în regiunea în care au avut loc devastări de conace și tăieri de păduri „s-a dat lupta pentru folosința egalitară a pămîntului și, în general, pentru alte revendicări mic-burgeze și utopice de acest fel“ (38). În primul rînd, țăranii n-au luptat numai pentru dreptul de folosință asupra pă-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 3, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 578—579. — Nota red.

** Autorul asimilează, în această privință, regiunea de nord cu Uralul. Dar în regiunea de nord, salariile au scăzut în 1905 cu 6%, iar în 1906 au sporit numai cu 8%.

mîntului, ci și pentru dreptul de posesiune asupra pămîntului („descotorosirea de moșieri“); în al doilea rînd, ei n-au luptat pentru egalitarism, ci pentru trecerea pămînturilor moșierești în mîinile lor — ceea ce e cu totul altceva; în al treilea rînd, au fost și continuă să fie utopice *năzuințele* (și „teoriile“) subiective ale narodnicilor, îndreptate spre „egalitarism“, „socializare“, „scoaterea pămîntului din circulație“ și alte ineptii de acest fel, însă „descotorosirea“ de moșierii iobăgiști, pe care o urmărește masa mic-burgheză, nu prezintă în sine nimic „utopic“. Autorul face confuzie între însemnătatea istorică obiectivă a luptei țăranilor pentru pămînt, care era o luptă burghezo-progresistă și burghezo-radicală, și teoriile și năzuințele subiective ale narodnicilor, care au avut și continuă să aibă un caracter utopic și reacționar. O asemenea confuzie indică o optică fundamental greșită, ne-dialectică, neistorică.

Concluzia generală la care ajunge autorul prin compararea mediei pe anii 1891—1900 și 1901—1910 este că, în Rusia, salariul zilnic *în bani* a crescut cu 25,5%, în timp ce salariul *real*, exprimat în grîne, a crescut doar cu 3,9%, cu alte cuvinte se poate spune că aproape a rămas neschimbat. Menționăm că, în ce privește gradul de creștere a salariului în bani în deceniile menționate, regiunile se succed în ordinea următoare: regiunea lituaniană + 39%, regiunea Volgăi + 33%, regiunea Ural + 30%, regiunea malorusă + 28%, regiunea centrală agricolă + 26% etc.

În încheiere, autorul face o comparație pe ultimele două decenii (1891—1900 și 1901—1910) între creșterea salariilor muncitorilor agricoli și aceea a rentei funciare. Se constată că în Rusia salariul mediu a crescut de la 52,2 copeici pe zi la 66,3 copeici, adică cu 27%. Iar prețul pămîntului — care, precum se știe, reprezintă rentă capitalizată — a crescut de la 69,1 ruble pentru o deseațină la 132,4 ruble, adică cu 91%. Cu alte cuvinte, salariul a crescut cu o pătrime, în timp ce renta funciară aproape s-a dublat!!

„Și această împrejurare — conchide, pe bună dreptate, autorul — dovedește doar un singur lucru, și anume că are loc o coborâre a nivelului relativ de trai al muncitorilor agricoli din Rusia concomitent cu o ridicare relativă a nivelului de trai al clasei proprietarilor funciari... Distanța socială dintre clasa moșierilor și aceea a muncitorilor salariați se mărește din ce în ce mai mult“.

„*Prosvetzenie*“ nr. 5
din mai 1914
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în revistă

RECENZIE ⁹⁴

I. M. Kozminîh-Lanin. Munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova. Moscova. 1914. Prețul 1 rublă

Noua broșurică statistică, de curînd apărută, a d-lui Kozminîh-Lanin examinează problema, extrem de nevralgică pentru muncitorii ruși, a muncii suplimentare.

Trebuie să menționăm că datele statistice prezentate de Kozminîh-Lanin se referă doar la anul 1908 și că ele privesc numai pe muncitorii din gubernia Moscova. În afară de asta, și cifrele pe anul 1908 trebuie să fie acum, în mare măsură, învechite, mai ales dacă avem în vedere că acesta a fost un an de stagnare industrială și că imediat după aceea în dezvoltarea industriei ruse urmează un an de avînt industrial, care se caracterizează și printr-o cerere sporită a brațelor de muncă. Iar această situație, la rîndul ei, trebuia să contribuie la o folosire mai amplă a muncii suplimentare într-o serie întregă de ramuri industriale.

Datele prezentate de Kozminîh-Lanin (inspector de fabrici în gubernia Moscova) au, fără îndoială, un caracter semioficial — ele au fost culese din răspunsurile la un chestionar adresat patronilor, așa că trebuie primite cu oarecare rezerve — și, totuși, e cazul să le acordăm cea mai mare atenție. În primul rînd, materialul documentar în această problemă este atît de sărac la noi, în Rusia, că trebuie folosită orice lucrare în acest domeniu; în afară de asta, chiar și o asemenea statistică semioficială ne oferă o mulțime de lucruri interesante.

Ancheta întreprinsă de d-l Kozminîh-Lanin se referă la un număr de 112 380 de muncitori care lucrează în

152 de întreprinderi, în majoritatea lor dintre cele mari, situate în gubernia Moscova ; în cadrul acestei anchete, un loc precumpănitor ocupă industria textilă.

Din cifrele prezentate în cuprinsul broșurii reiese că, în industria textilă din regiunea Moscovei, sistemul muncii suplimentare nu are o răspîndire prea largă. Astfel, din cei 59 000 de muncitori din industria de prelucrare a bumbacului, care au fost cuprinși în această anchetă, numai 767 efectuează ore de muncă suplimentare în zilele de sărbătoare. Un număr mult mai mare de muncitori (17 177) au efectuat ore suplimentare în zilele lucrătoare, dar și aici procentul oscilează între 1 și 2% față de numărul total. Acest lucru este și explicabil, deoarece, din punct de vedere tehnic, industria textilă are nevoie în fiecare moment dat, de un anumit efectiv de brațe de muncă, stabilit într-o măsură mai mare sau mai mică, cu anticipație ; și principalul este că anul 1908 a fost prea puțin prielnic pentru industria textilă. Patronii de multe ori erau mai degrabă interesați să reducă producția decît să sporească productivitatea întreprinderilor prin introducerea orelor de muncă suplimentare.

Un tablou cu totul diferit prezintă o altă ramură principală a industriei — aceea a prelucrării metalelor. În această ramură, sistemul orelor de muncă suplimentare este folosit pe scară largă, cuprinzînd uneori pînă la 20% din numărul total al muncitorilor.

În ce privește numărul orelor suplimentare, din datele prezentate de Kozminîh-Lanin reiese că, în general, el oscilează, atît la metalurgiști cît și la textiliști, între 25 și 35 de ore pentru un muncitor care efectuează ore de muncă suplimentare (luînd în considerare atît pe cele din zilele de sărbătoare, cît și pe cele din zilele lucrătoare). Aceasta e o cifră foarte mare. Cele 30 de ore — în medie — de timp liber răpit prin acest sistem sînt, se înțelege, cu totul în dauna dezvoltării culturale și intelectuale a muncitorului.

Să vedem acum ce capătă muncitorii în schimbul acestei cheltuii — păgubitoare pentru dezvoltarea intelectului — a muncii, mușchilor, nervilor lor... D-l Kozminîh-Lanin

calculează foarte amănunțit cât încasează pe oră muncitorii, pentru munca suplimentară, în diferite ramuri ale industriei. Și se poate constata că pentru această muncă suplimentară li se plătește textiliștilor în medie doar 15—16 copeici pe oră, rareori mai mult. Prețurile se urcă puțin în aprilie și septembrie, dar coboară din nou, în decembrie-februarie, pînă la 13 copeici. Deosebit de mizere sînt cîștigurile celor de la țesătoriile de lînă ; astfel, în martie, ei au primit, în medie, pe oră doar 6,75 copeici, indiferent dacă au muncit duminica și în zilele de sărbătoare sau în zilele lucrătoare. Care trebuie să fi fost plata pentru munca obișnuită cu asemenea tarife de salarizare !

Nici munca metalurgiștilor nu este cu mult mai bine plătită decît aceea a textiliștilor, așa cum se poate vedea din tabele ; cîștigul lor mediu pe ora de lucru suplimentară oscilează între 13 și 20 de copeici. În general, dinamica și mărimea cîștigurilor obținute de metalurgiștii din Moscova pentru orele de muncă suplimentare arată clar cât de dezavantajoase sînt aici condițiile de muncă în comparație chiar și cu Petersburgul.

Pentru orele lor de muncă suplimentare, muncitorii din Moscova primesc o nimica toată.

Astfel, cîștigul mediu lunar pentru munca suplimentară era :

La textiliști

		(in copeici)
Duminica și în zilele de sărbătoare	obligatoriu	408
	neobligatoriu	221
În zilele lucrătoare	obligatoriu	353
	neobligatoriu	235

La metalurgiști

Duminica și în zilele de sărbătoare	obligatoriu	337
	neobligatoriu	184
În zilele lucrătoare	obligatoriu	325
	neobligatoriu	231

În concluzie trebuie subliniat că, în ancheta întreprinsă de dînsul, d-l Kozminîh-Lanin nu s-a ocupat aproape de

loc de principala sursă de muncă suplimentară — mica industrie (numai 1,45% din muncitorii cuprinși în această anchetă erau ocupați în întreprinderi cu mai puțin de 100 de oameni). Totuși, o anchetă asupra condițiilor de muncă din mica industrie ar fi putut, fără îndoială, să ducă la rezultate surprinzătoare.

„*Prosveșcenie*” nr. 5
din mai 1914
Semnat : I. V.

Se tipăreste după textul
apărut în revistă

LUCRURILE S-AU LĂMURIT

IN ATENȚIA MUNCITORILOR CONȘTIENȚI

În nr. 63 al ziarului „Puti Pravdî“, Frațiunea social-democrată din Rusia a făcut o ultimă încercare de a lămuri dacă cei șase deputați (fracțiunea Ciheidze) au de gînd acum — după ce imensa majoritate a muncitorilor conștienți au condamnat alianța lor cu lichidatorii — să ajungă la un acord cu Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia ⁹⁵.

Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia a pus „fracțiunii social-democrate“ întrebarea dacă acum are de gînd să recunoască *fără nici un fel de rezerve* rezoluțiile adoptate de întregul marxist în 1903 (programul) și în anii 1908—1910 (condamnarea lichidatorismului). Se înțelege de ce Frațiunea social-democrată din Rusia a pus în primul rînd tocmai această întrebare: rezoluțiile din anii 1903, 1908 și 1910 au fost adoptate *încă înainte de a se fi produs vreo sciziune* între marxiști și lichidatori; aceste rezoluții constituie stindardul tuturor marxiștilor; dacă e să se ajungă la un acord între „Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia“ și „fracțiunea social-democrată“, acest lucru, bineînțeles, este cu puțință numai pe baza unei recunoașteri necondiționate a acestor hotărîri, care au fost adoptate înainte de sciziune.

Frațiunea Ciheidze a publicat în „Nașa Raboceaia Gazeta“ nr. 2 un „Răspuns deschis“, care a lămurit definitiv lucrurile și care, de aceea, merită să i se dea o deosebită

atenție de către toți muncitorii care vor să se orienteze cum se cuvine în aceste divergențe și doresc o adevărată unitate.

1. PROGRAMUL ȘI PROBLEMA NAȚIONALĂ

La *congresul* marxist care a elaborat programul (în 1903), bundiștii (lichidatorii evrei) au propus să se introducă în program, ca o revendicare, „crearea unor instituții care să le garanteze deplină libertate de dezvoltare culturală”. Această propunere a fost combătută de lichidatorii de astăzi, Martînov, Martov și Kolțov. Ei au susținut, și pe bună dreptate, că această revendicare este în contradicție cu principiile internaționale ale social-democrației. Congresul, cu excepția bundiștilor, *a respins* cu unanimitate de voturi această revendicare (vezi procesele-verbale).

Marxiștii afirmă că „crearea de instituții” înseamnă tocmai „autonomia cultural-națională”, pe care o respinge social-democrația.

În „Răspuns deschis”, cei șase deputați afirmă tocmai contrarul. Ei spun: noi am preconizat „crearea de instituții”, dar nu autonomia cultural-națională.

— Bine — răspundem noi. — *Să admitem* pentru moment că acestea nu sînt într-adevăr unul și același lucru. *Dar congresul a respins, oricum, și „crearea de instituții”*. Dv. știți prea bine acest lucru. Știți că, de dragul naționaliștilor, *v-ați abătut de la program*. Pentru această încălcare a programului ați și fost salutați de bundiști, a căror propunere a fost respinsă de congres.

După declarația făcută de fracțiunea social-democrată la începutul Dumei a IV-a, ei au scris :

— „S-ar putea obiecta că formula prezentată de social-democrați (adică de lichidatori) n-a fost destul de clară. Perfect adevărat. *Dar ceea ce importă este faptul că deputații muncitorilor* (adică adepții lui Ciheidze) *au părăsit punctul de vedere rigid* pe care se situează teoria oficială în problema națională” („Țait” nr. 9, articolul de fond, coloana a 3-a).

„Teoria oficială” este chiar *programul*. Bundiștii îi laudă pe Ciheidze și pe prietenii lui pentru că au *încălcat pro-*

gramul. Frațiunea muncitorească social-democrată rusă a pus întrebarea dacă „fracțiunea social-democrată” este de acord să revină asupra acestei încălcări a programului.

Și a primit un răspuns clar: „această formulă (adică „crearea de instituții”) nu conține absolut nimic care să necesite o retractare din partea fracțiunii social-democrate” (vezi „Răspuns deschis”).

Nu vrem să renunțăm la încălcarea programului — iată care e sensul răspunsului dat de „fracțiunea social-democrată”.

2. REZOLUȚIA DIN 1908

Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a pus apoi „fracțiunii social-democrate” întrebarea dacă este de acord să recunoască rezoluția care a fost adoptată de marxiști în 1908 și pe care au confirmat-o de curînd și împăciuitoariștii letoni.

Această rezoluție sună astfel:

„Lichidatorism înseamnă încercările unei părți a intelectualilor din partid de a lichida” (adică de a dizolva, a distruge, a desființa, a suprima) „organizația existentă a partidului și de a o înlocui printr-o asociație informă, în cadrul legalității cu orice preț” (adică al legii, al unei existențe „deschise”), „chiar dacă aceasta din urmă ar fi plătită cu prețul unei renunțări vădite la programul, la tactica și la tradițiile partidului” (adică la experiența lui anterioară).

Și în această rezoluție se declară că „*este necesar să se ducă cea mai hotărîtă luptă ideologică și organizatorică împotriva încercărilor lichidatoriste*” (vezi darea de seamă, p. 38)⁹⁶.

Această rezoluție a fost adoptată de întregul marxist, în prezența reprezentanților tuturor fracțiunilor, inclusiv a lichidatorilor (Dan, Akselrod etc.), a bundiștilor etc. Ea a fost adoptată în decembrie 1908, înainte de a se fi produs vreo sciziune.

Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a întrebat fracțiunea Ciheidze dacă recunoaște această rezoluție din 1908, care condamnă lichidatorismul.

Și ce a răspuns fracțiunea Ciheidze ?

Nimic!! Absolut nimic ! Ea a ocolit această rezoluție din 1908 ca și cum nici n-ar fi existat. E de necrezut, dar așa stau lucrurile. Și această tăcere este mai elocventă decât orice cuvinte. Ea denotă o atitudine cum nu se poate *mai cinică* față de rezoluțiile adoptate. Rezoluțiile care nu-mi plac pur și simplu nu există pentru mine — iată morala deputaților care apără lichidatorismul.

La fel au procedat acești deputați și în chestiunea admiterii deputatului Jagiello în fracțiune. Li se atrage atenția că rezoluția din 1908 a respins „unitatea“ cu partidul nesocial-democrat al lui Jagiello. Și ei răspund că în 1907, adică cu un an înainte de adoptarea acestei rezoluții, fracțiunea din Duma a II-a a primit în rândurile ei pe lituanieni, care sînt niște social-democrați incontestabili. A răspunde în felul acesta înseamnă pur și simplu a-ți bate joc de rezoluții.

3. REZOLUȚIA DIN 1910

Această rezoluție sună astfel :

„Condițiile istorice ale mișcării social-democrate în epoca contrarevoluției burgheze generează în mod inevitabil, *ca o manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*, pe de o parte, negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului și importanței lui, încercări de a restrînge sarcinile programatice și tactice și lozincile social-democrației consecvente etc. ; iar pe de altă parte, negarea muncii social-democrate în Dumă și a necesității folosirii posibilităților legale, neînțelegerea importanței atît a unui factor cît și a celuilalt, nepriceperea de a adapta tactica social-democrată consecventă la condițiile istorice specifice ale momentului de față etc.

Un element integrant al tacticii social-democrate în aceste condiții este biruirea celor două abateri prin lărgirea și adîncirea muncii social-democrate în toate domeniile luptei de clasă a proletariatului și prin explicarea primejdiei pe care o prezintă aceste abateri“.

Această rezoluție a fost adoptată în *unanimitate* înainte de a se fi produs vreo sciziune, în prezența reprezentanți-

lor *tuturor* fracțiunilor. Ea condamnă lichidatorismul și otzovismul.

Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia întreabă „fracțiunea social-democrată“ : recunoașteți această rezoluție? La care i se răspunde: dar „în rezoluțiile din 1910 nu există nici măcar *cuvîntul* lichidatorism“.

Nu există „cuvîntul“ ! Dar *pe cine* a avut în vedere întregul marxist cînd a condamnat „negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului și importanței lui“ ?? Pe cine, dacă nu pe lichidatori ?

Și, în fine, există un document, extrem de precis, care a fost publicat acum trei ani și a cărui valabilitate n-a fost contestată de nimeni, un document care emană de la toți marxiștii „nașionali“ (letoni, bundiști, polonezi) și de la Trôtki (niște martori cum nici n-ar putea să ne ofere mai buni lichidatorii) ; în acest document se declară categoric că, „în fond, ar fi de dorit ca curentului menționat în rezoluție și împotriva căruia trebuie dusă lupta să i se dea denumirea de lichidatorism...“

Cum de cutează atunci deputații să inducă într-un mod tot atît de pușin... frumos în... vădită eroare pe muncitori ?

„Fracțiunea social-democrată“ nu vrea să recunoască rezoluția din 1910 ! În loc de așa ceva, ea se declară „pe deplin solidară“ cu „Nașa Raboceaia Gazeta“ a lichidatorilor.

Hotărîrile adoptate de întregul marxist în anii 1903, 1908 și 1910 nu există pentru deputații care au alunecat spre lichidatorism. Pentru ei nu există decît „hotărîrile“ ziarului lichidatorist.

4. „CURENTELE“

În timp ce nu vrea să recunoască niște hotărîri categorice și nesocotește voința muncitorilor, „fracțiunea social-democrată“ vorbește foarte mult despre utilitatea tuturor „curentelor marxismului“.

În lumea întregă, marxiștii pornesc de la *organizațiile muncitorești*, în timp ce la noi unii vor să pornească de la niște „curente“ imperceptibile. În Germania și, în gene-

ral, în lumea întreagă, social-democrații îi unesc *pe muncitori*, unesc celulele, organizațiile și grupurile lor. La noi, unii vor să unească nu știu ce „curente“.

„Toate curentele din rîndurile marxiștilor“ ! Dar iată că numai la lichidatori există în momentul de față cel puțin două „curente“ — „Borba“ și „Nașa Raboceiaia Gazeta“ — care își dispută meritul de a apăra cu mai multă fidelitate „preceptele din august“.

Unirea a zece „curente“ care s-au rupt de mase este o treabă lipsită de orice perspectivă. Unirea *tuturor muncitorilor* care doresc să construiască întregul marxist este o operă măreață, care se înfăptuiește sub ochii noștri, cu sprijinul entuziast al Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia.

*

* *

Lucrurile s-au lămurit. Majoritatea covârșitoare a muncitorilor (vezi datele cu privire la alegerile pentru casele de asigurări sociale, la colectele făcute de diferitele grupuri și la legăturile dintre grupurile muncitorești și ambele fracțiuni din Dumă) s-au pronunțat pentru marxiști, pentru Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia și împotriva lichidatorilor. Blocul din august s-a destrămat : au plecat social-democrații letoni, a plecat Burianov, pleacă și adepții lui An și ai ziarului „Borba“. Cei șase deputați care s-au grupat în jurul lui Ciheidze au aderat la *cea mai rea*, la cea mai lichidatoristă frîntură a Blocului din august.

Muncitorii trebuie să tragă singuri concluziile.

„Trudovaja Pravda“ nr. 7
din 5 iunie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE AVENTURISM

Atunci cînd marxiștii vorbesc de caracterul aventurier al unor anumite grupulețe, au în vedere particularități istorice și sociale bine determinate ale unui fenomen pe care orice muncitor conștient trebuie să-l cunoască.

Istoria social-democrației ruse e plină de grupulețe care au apărut „pentru un ceas“, pentru cîteva luni, fiind lipsite de orice rădăcini în mase (or, o politică nesprijinată de mase are un caracter aventurier) și necălăuzite de nici un fel de idei serioase și temeinice. Într-o țară mic-burgheză și într-o perioadă istorică de transformări burgheze *este inevitabil* ca muncitorilor să li se alătore o intelectualitate pestriță, este inevitabil ca aceasta să încerce să creeze tot felul de grupulețe cu caracter aventurier, în sensul de mai sus al cuvîntului.

Muncitorii care nu vor să se lase duși de nas trebuie să verifice cu toată strictețea fiecare grupuleț, atît din punctul de vedere al seriozității ideilor sale, cît și din acela al rădăcinilor lui în mase. Să nu crezi pe cuvînt, să verifici cu toată strictețea — iată lozinca muncitorilor marxiști.

Să ne amintim de lupta dintre „iskrism“ și „economism“ din anii 1895—1902. Acestea erau două curente ale gîndirii social-democrate : unul dintre ele, cel proletar și marxist, a fost verificat în campania dusă timp de trei ani de „Iskra“, a fost verificat de toți muncitorii înaintați, care și-au însușit hotărîrile lui precise, clare și bine înche-gate cu privire la tactica și formele de organizare „is-

kriste“ ; celălalt, „economismul“, era un curent *burghez*, oportunist, care căuta să subordoneze pe muncitori liberalilor.

În afară de aceste două curente serioase, mai erau și o sumedenie de grupulețe lipsite de orice bază („Svoboda“, „Borba“⁹⁷, grupul de foi volante de la Berlin etc.), de mult uitate. În aceste grupuri se găseau destui social-democrați cinstiți și conștiincioși, dar ele *s-au dovedit* a fi aventuriste în sensul că *nu aveau* nici idei, nici program, nici tactică și nici organizare care să prezinte ceva temeinic, serios, și *erau lipsite* de rădăcini în mase.

Așa, și numai așa, adică studiind istoria, reflectînd asupra semnificației ideologice a unei anumite propagande, confruntînd vorbele cu faptele, trebuie să procedeze oamenii serioși atunci cînd vor să facă o apreciere asupra actualelor curente și grupulețe.

Numai niște prostănaci cred pe cuvînt.

„Pravdismul“ este un curent care a dat răspunsuri marxiste precise, rezoluții (în 1908, 1910, 1912, 1913 — în februarie și în vară) în toate problemele de tactică, organizare și program. Din vremea vechii „Iskre“ (1901—1903), aceste rezoluții au păstrat o continuitate cît se poate de riguroasă, ca să nu mai vorbim de Congresul de la Londra (din 1907). Justețea acestor rezoluții a fost verificată de experiența din ultimii 5—6 ani (1908—1914) a tuturor muncitorilor înaintați, care și *le-au însușit*. „Pravdismul“ a grupat, de fapt, $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia (5 300 de grupuri de muncitori social-democrați din 6 700 în timp de doi ani și jumătate).

Lichidatorismul este un curent. El are în urma lui o istorie de aproape două decenii, fiind o continuare directă a „economismului“ (1895—1902) și un produs al menșevismului (1903—1908). Rădăcinile burghezo-liberale și conținutul burghezo-liberal al acestui curent au fost recunoscute în diverse rezoluții (în 1908 și 1910 ; nu degeaba se tem lichidatorii pînă și să publice textul lor integral ! !). Ideile liberale ale lichidatorilor se prezintă ca un tot unitar și bine încheșat : jos cu mișcarea ilegală, jos cu balelele ; pentru un partid deschis, împotriva „patimii greviste“, împotriva formelor superioare de luptă etc. Simpa-

tia de care se bucură lichidatorii în „societatea“ burghezo-liberală, atît în rîndurile cadeţilor cît și în rîndurile intelectualilor fără partid (și ale celor din preajma partidului), e trainică și datează de multă vreme. Lichidatorismul este un curent serios, numai că nu e un curent marxist, un curent proletar, ci unul burghezo-liberal. Despre o „pace“ cu lichidatorii numai niște oameni fără cap pot să vorbească.

Să luăm acum toate celelalte grupulețe care vor și ele să fie „curente“. Să le enumerăm : 1) vperedisti, în frunte cu Aleksinski ; 2) aceiași, în frunte cu Bogdanov ; 3) aceiași, în frunte cu Voinov ; 4) plehanoviștii ; 5) „bolșevicii-partiții“ (în realitate, împăciuitořiști : Mark Sommer cu oamenii lui) ; 6) troțkiștii (adică Troțki, chiar și fără Semkovski) ; 7) „caucazienii“ (adică An — fără Caucaz).

Am enumerat grupulețele despre care s-a pomenit în *presă* ; în Rusia și în străinătate s-a spus că ele vor să fie niște „curente“ și grupuri *aparte*. Ne-am străduit să enumerăm toate grupulețele rusești, lăsînd deoparte pe cele nerusești.

Toate aceste grupulețe, fără nici o excepție, nu sînt altceva decît expresia spiritului de aventură.

De ce ? Cu ce poți dovedi ? — va întreba cititorul.

Dovada o constituie istoria ultimului deceniu (1904—1914), cel mai bogat în evenimente și cel mai semnificativ. În acești zece ani, fruntașii tuturor grupulețelor menționate au oferit spectacolul celor mai neputincioase, mai jalnice și mai ridicole oscilări în serioase probleme de tactică și de organizare, s-au *dovedit cu totul incapabili* să creeze curente cu rădăcini în mase.

Să-l luăm pe cel mai bun dintre toți, pe Plehanov. Meritele personale pe care și le-a cîștigat el în trecut sînt imense. În decurs de două decenii, din 1883 și pînă în 1903, a scris o mulțime de lucrări excelente, îndreptate mai ales împotriva oportuniștilor, machiștilor și narodnicilor.

Dar, începînd din 1903, se constată la Plehanov cele mai ridicole oscilări în problemele de tactică și de organizare : 1) în 1903, în august, e bolșevic ; 2) în 1903, în noiembrie („Iskra“ nr. 52), se pronunță pentru pace cu

menșevicii „oportuniști“ ; 3) în 1903, în decembrie, este menșevic, și încă dintre cei mai fervenți ; 4) în 1905, în primăvară, după victoria bolșevicilor, este pentru „unitate“ între „frații învrăjbiți“ ; 5) de la sfârșitul anului 1905 pînă la jumătatea anului 1906 este menșevic ; 6) pe la jumătatea anului 1906 începe uneori să se depărteze de menșevici, iar la Londra, în 1907, îi dojenește (după mărturisirea lui Cerevanin) pentru „anarhismul lor organizatoric“ ; 7) în 1908 ajunge la o ruptură cu lichidatorii ; 8) în 1914 face o nouă cotitură spre lichidatori. Plehanov pledează pentru „unitate“ cu ei, fără să poată spune două cuvinte clare despre *condițiile* acestei unități. Cum de a devenit posibilă unitatea cu *domnul* Potresov ? Ce garanții există că vor fi îndeplinite cutare sau cutare condiții ?

După experiența pe care ne-o oferă un deceniu ca acesta, garantăm că Plehanov e în stare să dea doar niscai picături, dar de un „curent“ nu este și nu poate fi vorba.

Îi înțelegem perfect de bine pe pravdiști, care au publicat cu plăcere articolele lui Plehanov îndreptate împotriva lichidatorilor : într-adevăr, puteau ei să respingă niște articole care corespundeau în totul cu hotărârile adoptate în anii 1908 și 1910 împotriva lichidatorilor ? Acum, Plehanov s-a apucat să repete cele spuse de lichidatori, de Bogdanov și de alții pe tema unității între „toate curențele“. Condamnăm cu toată hotărîrea acest procedeu, împotriva căruia trebuie dusă o luptă necruțătoare.

Nicăieri în lume, partidele muncitorești nu unesc laolaltă niște grupulețe și „curențe“ de intelectuali, ci îi unesc *pe muncitori*, pe baza următoarelor condiții : 1) recunoașterea și traducerea în viață a unor hotărîri marxiste bine determinate, în legătură cu problemele de tactică și de organizare ; 2) supunerea minorității muncitorilor conștienți față de majoritatea lor.

Această unitate, bazată pe o respingere necondiționată a adversarilor mișcării ilegale, a fost înfăptuită de pravdiști, în decurs de doi ani și jumătate (1912—1914), în proporție de $\frac{4}{5}$. Oricît i-ar ocări niște zevzeci pe pravdiști, taxîndu-i drept fracționiști, scizioniști etc., asemenea trîncăneli

și injurii nu pot face să dispară unitatea muncitorilor, care e o realitate...

Plehanov amenință acum că va distruge această unitate a majorității. Noi le spunem muncitorilor în mod calm și cu toată fermitatea : nu dați crezare vorbelor, confrunțați-le cu faptele și veți vedea că fiecare pas întreprins de oricare din sus-numitele grupulețe aventuriste face să se vadă din ce în ce mai clar cât de jalnice și de neputincioase sînt oscilările lor.

„*Rabocil*” nr. 7
din 9 iunie 1914
Semnat : V. Ilin

Se tipărește după textul
apărut în ziar

HOTĂRÎRILE MARXIȘTILOR LETONI ȘI LICHIDATORII

Care dintre muncitori nu-și amintește ce zarvă au făcut lichidatorii atunci cînd, într-un număr special al ziarului nostru, am făcut cunoscute cititorilor ultimele hotărîri adoptate de marxiștii letoni și, cu acest prilej, am spus că letonii au dat un tribut împăciuatorismului, dar în același timp au dat o lovitură de moarte Blocului din august *, bloc lichidatorist.

Lichidatorii au pus în mișcare tot ce-au putut pentru a contesta valabilitatea acestei concluzii. Toată abilitatea lui Martov, toată... sinceritatea lui Dan, toată inteligența și strălucitul talent literar al lui Semkovski și al lui Ionov — totul a fost mobilizat în acest scop. Lichidatorii voiau „să demonstreze“ cu orice preț că congresul letonilor n-a condamnat de loc lichidatorismul, nu s-a pronunțat împotriva Blocului din august etc. etc. Într-un cuvînt: eu nu sînt eu și nici calul nu-i al meu.

Dar iată că n-au trecut decît două-trei luni, și chiar în revista lichidatorilor („Nașa Zarea“ nr. 4) dăm peste un articol al celui mai „remarcabil“ lichidator leton, d-l F. Weiss, care confirmă întru totul această apreciere concretă a evenimentelor pe care am făcut-o noi.

D-l Weiss este adversarul nostru cel mai aprig. El face din „leniniștii“ ruși și din majoritatea letonă obiectul unei „critici“ dintre cele mai acerbe. Totuși, el are curajul să-și recunoască deschis înfrîngerea și promite, totodată, să lupte

* Vezi volumul de față, p. 23—28, 29—32. — Nota red.

În continuare pentru ideile sale lichidatoriste. El nu încearcă să eludeze chestiunea, nu face piruete, nu caută, ca Semkovski, să facă din alb negru și din negru alb. Cu un asemenea adversar poți să duci o dispută aprinsă, dar el merită, totuși, stimă că nu recurge la... jalnicele metode ale unora ca Semkovski.

D-l Weiss scrie :

— „Acolo (la congres) a predominat — ce-i drept, doar cu o majoritate de un vot, iar în unele chestiuni, de două voturi — curentul din rîndurile marxistilor letoni care simpatizează cu... «cercul leninist».

— Congresul al IV-lea al marxistilor letoni înseamnă o încercare de revenire la vechea... ideologie bolșevică.

— Rezoluția referitoare la fracțiune (din Dumă) a fost adoptată în unanimitate. Ea reprezintă o importantă concesie *din partea minorității* congresului (adică o concesie făcută „leniniștilor”).

— Cercul leninist va putea să conteze pe sprijinul oficial al letonilor” ș.a.m.d.

Autorul menționează că „minoritatea a reușit să mai micșoreze oleacă triumful leniniștilor” și califică (cu tot temeul !) drept „curioase” concesiile pe care majoritatea le-a făcut împăciuitoriștilor.

Totuși, el recunoaște în mod clar și fără echivoc că congresul s-a situat pe poziția „luptei împotriva lichidatorismului”, că în punctele principale i-a urmat pe pravdiști.

Se repetă vechea poveste. Timp de două-trei luni, lichidatorii o țin într-o zarvă, iar după aceea se văd ei înșiși nevoiți să recunoască că tocmai noi am fost aceia care am arătat adevărata stare de lucruri.

Pînă unde merg uneori lichidatorii în dorința lor de „a lămuri” hotărîrile partidului care nu sînt pe placul lor se poate vedea din cele ce urmează. Precum se știe, în decembrie 1908, conferința generală a marxistilor din Rusia a respins propunerea de unificare cu partidul lui Jagiello (P.P.S.). Acest lucru s-a făcut într-o formă cît se poate de drastică : propunerea de unificare cu partidul nesocial-democrat al deputatului Jagiello n-a fost luată în considerație și s-a trecut la ordinea de zi. La Congresul lor din 1914, letonii au confirmat toate hotărîrile din 1908, arătînd astfel că ei condamnă primirea nesocial-democratului

Jagiello în fracțiunea social-democrată. Această hotărîre este deosebit de neplăcută pentru lichidatori.

Și totuși? În „Țait“, ziarul lichidatorilor evrei, această hotărîre este „explicată“ în felul următor :

— „Ce înseamnă a trece la ordinea de zi? Înseamnă că adunarea nu vrea să pună la vot propunerea, că nu vrea s-o respingă, dar nici s-o accepte. Atunci se trece la chestiunea următoare. Adunarea din 1908 a lăsat pur și simplu deschisă (!!) chestiunea unificării cu curentul Jagiello“ („Țait“ nr. 17).

Oare o asemenea „explicație“ dată hotărîrilor partidului nu este o culme a lipsei... de jenă?

După ce propunerea de unificare cu curentul lui Jagiello, făcută de lichidatori, a fost respinsă, F. Dan a scris pe atunci, în 1908, într-o dare de seamă oficială întocmită de el și dată publicității :

— „La propunerea delegației poloneze (social-democrații polonezi), conferința nici n-a vrut măcar să ia în discuție rezoluția noastră și a trecut numaidecît la ordinea de zi. În acest fapt, atît de neînsemnat, intoleranța de cerc și deprinderea de a gîndi în spirit de cerc au atins, pe cît se pare, punctul lor culminant“ (Darea de seamă întocmită de F. Dan, p. 45).

F. Dan a făcut asemenea aprecieri injurioase tocmai pentru că știa că trecerea la ordinea de zi este *cel mai drastic* refuz de a accepta unificarea cu partidul nesocial-democrat al lui Jagiello. Iar acum, acest refuz atît de drastic ne este „explicat“ în sensul că problema „a rămas deschisă“ și că fiecare este liber s-o rezolve cum crede de cuviință! O mai grosolană batjocorire a hotărîrilor marxiste nici nu se putea.

Oricît s-ar suci lichidatorii, viața își ia ce-i al ei. Viața este pentru linia marxistă. Cele petrecute în rîndurile social-democrației letone confirmă acest lucru în chip tot atît de concret ca și întregul mers al mișcării muncitorești din întreaga Rusie.

CLASA MUNCITOARE ȘI PRESA MUNCITOREASCĂ

Nu există sarcină mai importantă, pentru muncitorii conștienți, decît aceea de a căuta *să înțeleagă însemnătatea* propriei lor mișcări și de a *ajunge la o cunoaștere exactă a ei*. Singurul — și nesecatul — izvor de forță al mișcării muncitorești este *conștiința* ridicată a muncitorilor și *amplerea* luptei duse de ei, adică participarea la această luptă a *maselor* de muncitori salariați.

Presă marxistă din Petersburg, care are de pe acum o existență de mai mulți ani, oferă un material unic, excelent, de neînlocuit, și care poate fi verificat de oricine, în legătură cu amploarea mișcării muncitorești și cu preponderența, în rîndurile ei, a diferitelor curente. Numai cine vrea să ascundă adevărul, așa cum fac liberalii și lichidatorii, poate să nu țină seama de acest material.

Datele complete cu privire la colectele făcute pentru ziarele „pravdiste“ (marxiste) și lichidatoriste din Petersburg în perioada de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914 au fost elaborate de tov. V. A. T. Publicăm în întregime tabelul întocmit de el, iar în textul articolului, ca să nu-l obosim pe cititor prea mult cu cifre, vom prezenta (pe alocuri) unele date rotunjite.

Iată tabelul întocmit de tov. V. A. T. [Vezi p. 244—245 — *Nota red.*]

Dar mai întîi de toate să ne oprim asupra datelor cu privire la *numărul* grupurilor de muncitori. Dispunem de

date pentru întreaga perioadă de existență atât a ziarelor „pravdiste”, cât și a celor „lichidatoriste”. Numărul grupurilor de *muncitori* a fost:

	Ziarele pravdiste	Ziarele lichidatoriste
În tot anul 1912	620	89
În tot anul 1913	2 181	661
În 1914, de la 1 ianuarie pînă la 13 mai	2 873	671
Total	5 674	1 421

Colectele pentru ziarele marxiste („pravdiste”) de la 1 ianuarie

De la cine provin colectele	Petersburg						Mos		
	Pravd.			Lichid.			Pravd.		
	Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă	
		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici
Grupuri de muncitori	2 024	13 943	24	308	2 231	98	130	865	—
În total de la nemuncitori	325	1 256	92	165	1 799	40	46	260	51
<i>Din care:</i>									
Grupuri de elevi, studenți și tineret	26	369	49	19	292	13	8	119	30
Grupuri de „partizani”, „prieteni” etc.	8	164	—	14	429	25	6	42	10
Alte grupuri	2	8	—	6	72	60	1	2	—
Diferite persoane	281	650	96	120	966	72	29	63	61
Din surse neindicate	8	64	47	6	38	70	2	33	50
Din străinătate	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Total	2 349	15 200	16	473	4 031	38	176	1 125	51

Numărul total al grupurilor este de 7 095. Există, desigur, printre ele și unele care au făcut colecte în repetate rînduri, dar nu dispunem de date cu privire la numărul grupurilor de acest fel.

Vedem că *numai* $\frac{1}{5}$ (o cincime) din numărul total al grupurilor de muncitori simpatizează cu lichidatorii. „Pravdismul”, rezoluțiile pravdiste, tactica pravdistă *au unit* în jurul lor, în decurs de doi ani și jumătate, $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor conștienți din Rusia. Este util să facem o comparație între această dovadă concretă de unitate a

și lichidatoriste la Petersburg în perioada la 13 mai 1914

De la cine provin colectele	cova			Provincia						Total					
	Lichid.			Pravd.			Lichid.			Pravd.			Lichid.		
	Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă		Nr. colectelor	Suma strînsă	
		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici		Ruble	Copeici
	25	263	52	719	4 125	86	338	2 800	62	2 873	18 934	10	671	5 296	12
	24	1 137	30	332	1 082	79	230	2 113	90	713	2 650	01	453	6 759	77
	3	21	—	20	162	13	23	317	09	54	650	92	45	630	22
	5	892	—	28	252	72	35	1 129	35	42	458	82	54	2 450	60
	—	—	—	30	115	29	24	113	52	33	125	29	30	186	12
	14	197	80	221	332	05	132	443	80	531	1 046	62	266	1 608	32
	2	26	50	33	220	60	16	110	14	43	318	57	24	175	34
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	49	79	34	1 709	17
	49	1 400	82	1 051	5 208	65	568	4 914	52	3 586	21 584	11	1 124	12 055	89

muncitorilor și frazeologia pe tema „unității“ pe care o întâlnim la diferitele grupulețe de intelectuali, „vperedişti“, „plehanovişti“, „troţkişti“ etc. etc.

Să comparăm datele pe anii 1913 și 1914 (cele pe anul 1912 nu pot fi comparate, fiindcă „Pravda“ a apărut în aprilie, iar „Luci“ cu cinci luni mai târziu). Vom constata că numărul grupurilor pravdiste a crescut cu 692, *adică cu 31,7%*, iar al celor lichidatoriste cu 10, *adică cu 1,5%*. Prin urmare, numărul muncitorilor care sprijină ziarele pravdiste a înregistrat o creștere de *20 de ori mai rapidă* decât aceea a muncitorilor care sprijină ziarele lichidatoriste.

Să vedem cum se repartizează pe întreaga Rusie muncitorii de ambele orientări :

	Procentul grupurilor de muncitori	
	Pravdiste	Lichidatoriste
La Petersburg	86%	14%
„ Moscova	83%	17%
În provincie	68%	32%

Concluzia este clară : cu cât masele muncitorești sînt mai dezvoltate, cu cât conștiința lor de clasă și activitatea lor politică sînt mai ridicate, *cu atît* precumpănirea pravdiștilor în rîndurile muncitorilor este mai accentuată. La Petersburg, lichidatorii au fost aproape complet înlăturați (ei reprezintă doar 14%) și continuă să se mențină într-o oarecare măsură în provincie (32%), unde masele dau dovadă de o capacitate de orientare politică mult mai slabă.

Este extrem de instructiv să relevăm că datele provenite dintr-o sursă cu totul diferită, și anume datele privitoare la componența împuterniciților desemnați de muncitori în cadrul alegerilor pentru casele de asigurări sociale, se apropie foarte mult de cele privitoare la grupurile de muncitori. La alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din capitală au fost 37 de împuterniciți pravdiști și 7 lichidatori, *adică 84%* și *16%*. Pravdiștii formau *70%* din numărul total al împuterniciților (37 din 53), iar în alegerile pentru Casa asigurărilor sociale *din Rusia* numărul împuterniciților pravdiști era de 47 dintr-un total de 57,

adică ei formau 82%. Lichidatorii, cei fără partid și narodnicii formează o mică minoritate de muncitori care continuă încă să se afle sub influența burgheziei.

Mai departe. Iată niște date interesante cu privire la mărimea medie a sumelor strânse de grupurile de muncitori :

	Suma medie strinsă de la grupurile de muncitori	
	Pravdiste	Lichidatoriste
La Petersburg	6 rub. și 88 cop.	7 rub. și 24 cop.
„ Moscova	6 „ „ 65 „	10 „ „ 54 „
În provincie	5 „ „ 74 „	8 „ „ 28 „
„ întreaga Rusie..	6 „ „ 58 „	7 „ „ 89 „

Grupurile pravdiste ne arată un fenomen, ca să zicem așa, firesc, de înțeles, normal : pe măsură ce crește salariul mediu al maselor muncitorești, crește și subscripția medie a grupului de muncitori mijlociu.

La lichidatori însă, în afară de saltul deosebit al grupurilor din Moscova (al căror număr e doar de 25 !), constatăm că subscripțiile grupurilor din provincie *sînt mai mari* decît ale celor din Petersburg !!! Prin ce se poate explica acest fenomen ciudat ?

Un răspuns precis la această întrebare nu se poate obține decît printr-o prelucrare mai amănunțită a datelor, ceea ce cere multă muncă. În ce ne privește, vom da următorul răspuns ipotetic : în jurul lichidatorilor se grupează o minoritate a muncitorilor mai bine plătiți din unele ramuri ale industriei. În lumea întreagă s-a observat că acești muncitori sînt cei mai atașați de ideile liberale și oportuniste. La noi, la Petersburg, muncitorii tipografi au fost aceia care i-au tolerat cel mai mult pe lichidatori, și abia la ultimele alegeri care au avut loc în sindicatul lor, la 27 aprilie 1914, pravdiștii au obținut jumătate din numărul locurilor în comitet și majoritatea locurilor de membri supleanți. Dar în toate țările muncitorii tipografi sînt cei mai înclinați spre oportunism și unele categorii din ei sînt foarte bine plătiți.

Dacă concluzia noastră cu privire la simpatiile pe care le nutrește pentru lichidatori o minoritate din rîndurile aristocrației muncitorești este doar ipotetică, apoi în ce privește subscripțiile individuale, nu mai subzistă nici o îndoială. *Mai mult de jumătate* din subscripțiile nemuncitorești sînt subscripții individuale (531 din 713 la noi, 266 din 453 la lichidatori). Cifra medie a unei asemenea subscripții este la noi de 1 rublă și 97 de copeici, iar la lichidatori *de 6 ruble și 5 copeici!!*

Este clar că în primul caz este vorba de mici funcționari publici și particulari și de alte elemente mic-burgheze cu caracter semiproletar. La lichidatori însă vedem că e vorba de prieteni bogați din rîndurile burgheziei.

Și mai distinct apar în fața noastră acești prieteni bogați din rîndurile burgheziei sub forma „grupurilor de partizani, prieteni etc.” Nouă, aceste grupuri ne-au dat 458 de ruble și 82 de copeici, adică 2% din totalul sumelor strînse, iar colecta medie a unui grup este de 10 ruble și 92 de copeici, adică de 1½ ori mai mare decît colecta medie a unui grup de muncitori. Lichidatorilor însă, aceste grupuri le-au dat 2 450 de ruble și 60 de copeici, adică *peste 20%* din totalul sumelor strînse, iar colecta medie a unui grup a fost de *45 de ruble și 39 de copeici*, adică de 6 ori mai mare decît colecta medie a unui grup de muncitori!!

Să adăugăm la toate acestea contribuția celor din străinătate, unde principala sursă de strîngere a fondurilor este studențimea burgheză. De la cei din străinătate, noi am primit 49 de ruble și 79 de copeici, adică mai puțin de ¼%, iar lichidatorii 1 709 ruble și 17 copeici, adică 14%.

Adunînd la un loc sumele strînse de la diferite persoane, de la „partizani, prieteni” și din străinătate, obținem totalul sumelor strînse din aceste surse:

Pravdiștii — 1 555 de ruble și 23 de copeici, adică 7% din totalul sumelor strînse.

Lichidatorii — 5 768 de ruble și 9 copeici, adică 48% din totalul sumelor strînse.

Din această sursă noi obținem mai puțin de 1/10 din cît obținem de la grupurile de muncitori (18 934 de ruble).

Lichidatorii obțin din această sursă *mai mult* decît de la grupurile de muncitori (5 296 de ruble) !!

Concluzia este limpede : ziarul lichidatorilor *nu este* un ziar muncitoresc, ci un ziar *burghez*. El se sprijină mai ales pe fondurile strînse *de la prietenii bogați din rîndurile burgheziei*.

În realitate, dependența lichidatorilor față de burghezie este mult mai mare decît reiese din datele prezentate de noi. Precum se știe, ziarele pravdiste au publicat *în repetate rînduri*, spre cunoștința generală, dări de seamă cu privire la situația lor financiară. Din ele s-a putut vedea că, din venituri și din sumele provenite din colecte, ziarul își acoperă cheltuielile. La un tiraj de 40 000 de exemplare (cît a fost media pe luna mai 1914), acest lucru este și explicabil, cu toate că au fost operate confiscări și au lipsit anunțurile. Lichidatorii însă au publicat *doar o singură dată* (în „Luci“ nr. 101) o dare de seamă, care indica existența unui deficit de 4 000 de ruble, iar după aceea au adoptat un obișnuit procedeu burghez : acela de a nu mai publica dări de seamă. La un tiraj de 15 000 de exemplare, cît are ziarul lor, deficitul devine inevitabil și, pe cît se vede, el este acoperit de fiecare dată de prietenii bogați din rîndurile burgheziei.

Politicienilor care fac politică muncitorească liberală le place să facă aluzie la un „partid muncitoresc *deschis*“, legal, dar nu vor să arate *deschis* adevăraților muncitori adevărata lor dependență față de burghezie ! De aceea ne vedem nevoiți noi, cei din mișcarea ilegală, să le explicăm lichidatorilor liberali care este folosul publicării dărilor de seamă...

În ansamblu rezultă următorul raport între colectele muncitorești și cele nemuncitorești :

Revin din colectele:	Din fiecare rublă colectată pentru ziarele :	
	pravdiștilor	lichidatorilor
de la muncitori	87 de copeici	44 de copeici
„ „ nemuncitori	13 copeici	56 „ copeici

Total 1 r. 00 copeici 1 r. 00 copeici

Pravdiștii beneficiază, în proporție de $\frac{1}{7}$, de sprijinul dat de burghezie, și anume — după cum am văzut — de păturile ei cele mai democratice și mai puțin avute. Întreprinderea lichidatorilor are *mai cu seamă* un caracter burghez, și ea e încă sprijinită de o minoritate a muncitorilor.

Datele cu privire la sursa colectelor ne arată și situația de clasă a celor care cumpără și citesc ziarul.

Subscripțiile benevole vin numai de la cititorii permanenți, care simpatizează în modul cel mai conștient cu orientarea ziarului. Și, la rîndul ei, orientarea ziarului, vrînd-nevrînd, „se adaptează“ la cerințele celui mai „influent“ dintre cercurile de cititori.

Din datele prezentate de noi aici rezultă, în primul rînd, concluzii de ordin teoretic, adică menite să ajute clasei muncitoare să cunoască condițiile în care se desfășoară mișcarea ei, iar în al doilea rînd concluzii de ordin practic, care ne dau indicații directe pentru munca noastră.

Se spune uneori că în Rusia există două prese muncitorești. Această afirmație a repetat-o de curînd pînă și Plehanov. Dar ea nu corespunde adevărului. Cei care spun așa ceva dau dovadă de o totală ignoranță sau de dorința lor ascunsă de a-i ajuta pe lichidatori să promoveze influența burgheziei în rîndurile muncitorilor. Rezoluțiile adoptate de partidul nostru au arătat de mult și în repetate rînduri (de pildă în 1908 și în 1910), în mod precis, limpede și deschis, caracterul burghez al lichidatorismului. În articolele apărute în presa marxistă, acest adevăr a fost explicat de sute de ori.

Activitatea unui cotidian care se adresează deschis maseselor trebuia în mod inevitabil să *dezvăluie* adevăratul caracter *de clasă al curentului* lichidatorist. Și ea l-a dezvăluit. Ziarul lichidatorilor s-a dovedit a fi în realitate o întreprindere burgheză care duce după sine o minoritate a muncitorilor.

Totodată nu trebuie să uităm că, pînă aproape în primăvara anului 1914, ziarul lichidatorilor a fost organul de presă al Blocului din august. Abia acum s-au desprins din acest bloc letonii, iar Troțki, Em-El, An, Burianov, Egorov i-au părăsit sau sînt pe cale de a-i părăsi pe lichi-

datori ; și blocul continuă să se destrame. Viitorul apropiat va dezvălui în mod inevitabil, cu și mai multă claritate, atât caracterul burghez al *curentului* lichidatorist, cât și lipsa de viabilitate a *grupulețelor* de intelectuali — a vpre-diștilor, plehanoviștilor, troțkiștilor etc.

Concluziile practice pot fi rezumate în următoarele puncte :

1) Cele 5 674 de grupuri de muncitori care au fost unite de pravdiști în mai puțin de doi ani și jumătate reprezintă o cifră destul de însemnată față de condițiile grele existente în Rusia. Dar acesta este numai un început. Noi avem nevoie nu de mii, ci de zeci de mii de grupuri de muncitori. Trebuie să desfășurăm o activitate mult mai intensă. Zece ruble strânse copeică cu copeică de la sute de muncitori sînt mai importante și mai prețioase, atît din punct de vedere ideologic cît și din punct de vedere organizatoric, decît 100 de ruble strînse de la prieteni bogați din rîndurile burgheziei. Chiar și sub raport financiar, experiența va duce neapărat la recunoașterea adevărului că cu copeicile strînse de la muncitori se poate organiza un ziar muncitoresc temeinic, în timp ce cu rublele strînse de la burghezi așa ceva este cu neputință. Întreprinderea lichidatoristă este un balon de săpun, care trebuie să plesnească, și va plesni.

2) La noi a rămas în urmă mai ales provincia, unde 32% din numărul grupurilor de muncitori îi urmează pe lichidatori !! Fiecare muncitor conștient trebuie să-și încordeze toate forțele pentru a pune capăt acestui fenomen atît de trist și de rușinos. Trebuie să ne concentrăm toate eforturile asupra provinciei.

3) Muncitorii agricoli, pe cît se vede, nu sînt încă aproape de loc atrași în mișcare. Oricît de dificilă ar fi aici activitatea noastră, ea trebuie desfășurată cu cea mai mare stăruință și perseverență.

4) Așa cum o mamă își îngrijește cu o deosebită atenție copilul bolnav și îl hrănește mai bine, tot așa și muncitorii conștienți trebuie să poarte mai mult de grijă regiunilor și fabricilor în care muncitorii suferă de lichidatorism. Această boală, care vine de la burghezie, este inevitabilă

Într-o mișcare muncitorească tânără, dar, cu o îngrijire corespunzătoare și cu un tratament aplicat cu perseverență, ea trece fără să le lase muncitorilor urme deosebit de dăunătoare, și pe toată viața. Să-i alimentăm cât mai intens cu literatură marxistă pe muncitorii bolnavi, să le explicăm cu mai multă grijă și într-o formă mai populară istoria și tactica partidului nostru, sensul rezoluțiilor adoptate de el cu privire la caracterul burghez al lichidatorismului; să insistăm mai mult asupra absolutei necesități de a făuri unitatea proletară, adică asupra necesității ca minoritatea muncitorilor să se supună majorității, ca o cincime din ei să se supună celorlalte patru cincimi ale muncitorilor conștienți din Rusia. Aceasta este una dintre sarcinile noastre cele mai importante.

Publicat la 13 și 14 Iunie 1914

În nr. 14 și 15 ale ziarului

„Trudovaja Pravda”

și în Iulie 1914, în culegerea :

„Marxism și lichidatorism”,

partea a II-a, ed. „Privol”,

Petersburg

Semnat : V. I I I n

*Se tipărește după textul
culegerii, conținut
cu acela al ziarului*

NARODNICISMUL DE STÎNGA ȘI MARXISMUL

Marxiștii au atras în repetate rînduri atenția asupra importanței pe care o prezintă problema liberei circulații (adică a vînzării-cumpărării și ipotecării) pămînturilor țărănești. Tocmai în această problemă, deosebit de vie și de practică, se manifestă cît se poate de concret caracterul mic-burghez și chiar *de-a dreptul reacționar* al narodnicilor noștri.

Toți narodnicii, începînd cu semicadeții („social-cadeții“, cum pe bună dreptate i-au numit cîndva d-nii Cernov, Vihleaev etc.) de la „Russkoe Bogatstvo“ și pînă la cel mai „de stînga“ dintre narodnicii de la „Stoikaia Mîsl“, sînt adversari ai deplinei libertăți de circulație a pămînturilor țărănești și mai ales a pămînturilor lotuale.

Marxiștii însă declară deschis, în *programul* lor, că ei „se vor opune întotdeauna și invariabil oricăror încercări de a frîna mersul dezvoltării economice“.

Dezvoltarea economică a Rusiei, ca și aceea a întregii lumi, merge de la feudalism la capitalism și, trecînd prin capitalismul mării industrii mecanizate, duce la socialism.

„Reverii“ celor care întrevăd „un alt“ drum spre socialism în afară de cel care trece prin dezvoltarea *continuă* a capitalismului, prin marea producție *capitalistă* mecanizată, sînt caracteristice, în Rusia, fie domnișorilor liberali, fie micilor proprietari (mic-burghezilor) înapoiți. Aceste reverii, cu care își împuie capul și în zilele noastre

narodnicii de stînga, nu oglindesc altceva decît starea de înapoiere (reacționarismul) și neputința micii burghezii.

Muncitorii conștienți din lumea întreagă, printre care și cei din Rusia, se conving tot mai mult de justetea doctrinei marxiste, fiindcă viața însăși le arată că numai marea producție mecanizată îi trezește pe muncitori, îi luminează și-i face să-și strîngă rîndurile, creează condițiile *obiective* pentru o mișcare *de masă*.

Atunci cînd „Puti Pravdî“ a repetat binecunoscutul adevăr marxist că, în comparație cu feudalismul, capitalismul este o orînduire *progresistă* *, că încercarea de a ține în loc dezvoltarea capitalismului reprezintă utopia cea mai reacționară, cea mai absurdă și totodată cea mai dăunătoare pentru oamenii muncii, un narodnic de stînga, d-l N. Rakitnikov (în „Smelaia Mîsl“ nr. 7) i-a reproșat că „își asumă sarcina, puțin onorabilă, de a înfrumuseța ștreangul capitalist“.

Iată o chestiune asupra căreia n-ar strica să reflecteze oricine manifestă interes pentru marxism și pentru experiența mișcării muncitorești internaționale !! Rareori — cu excepția, poate, a economiștilor burghezi — ți-e dat să înțîlnești o atît de crasă necunoaștere a marxismului ca aceea de care dă dovadă d-l N. Rakitnikov și narodnicii de stînga.

Să nu fi citit d-l Rakitnikov nici „Capitalul“, nici „Mizeria filozofiei“ și nici „Manifestul Comunist“ ? Dacă nu le-a citit, atunci nici n-are rost să discuți cu dînsul despre socialism, și e ridicol să-ți mai pierzi vremea cu așa ceva.

Iar dacă le-a citit, trebuie să știe că ideea (concepția) *fundamentală* a lui Marx, care străbate *toate* operele lui și care a fost confirmată, după el, de experiența tuturor țărilor, este aceea că, în comparație cu feudalismul, capitalismul are un caracter *progresist*. Tocmai în acest sens se poate spune că Marx și toți marxiștii „înfrumusețază“

* Vezi volumul de față, p. 162—166. — *Nota red.*

(după expresia atît de stîngace și de neinteligentă a lui Rakitnikov) „ștreangul capitalist“ !!

Numai niște anarhiști sau niște mic-burghezi care nu înțeleg condițiile dezvoltării istorice pot spune: e totuna dacă ștreangul este feudal sau capitalist — fiindcă amîndouă sînt ștreanguri !! A privi lucrurile în acest fel înseamnă a te mărgini să *condamni* și a nu înțelege mersul *obiectiv* al dezvoltării economice.

Condamnarea exprimă o nemulțumire a noastră subiectivă. Dar mersul obiectiv al evoluției feudalismului spre capitalism face ca, datorită dezvoltării orașelor, căilor ferate, marilor fabrici, ca și deplasării muncitorilor dintr-o localitate în alta, *milioane* de oameni ai muncii să *se smulgă* din starea de somnolență feudală, să fie treziți și uniți chiar de către capitalism.

Atît feudalismul cît și capitalismul îl asupresc pe muncitor și caută să-l țină în întuneric. Dar feudalismul *poate* să țină, și ține *secole de-a rîndul*, în stare de abrutizare milioane de țărani (bunăoară, în Rusia, din secolul al IX-lea pînă în secolul al XIX-lea; în China, timp de și mai multe secole). Capitalismul însă *nu poate* să-i țină pe muncitori în stare de imobilitate, somnolență, abrutizare și ignoranță.

Secolele de feudalism au fost pentru oamenii muncii secole de somnolență.

Deceniile de capitalism au trezit din starea lor de somnolență milioane de muncitori salariați.

A nu înțelege acest lucru, domnilor narodnici de stînga, înseamnă a nu înțelege absolut nimic din socialism sau a transforma socialismul, dintr-o luptă a milioanele de oameni care e generată de condițiile obiective, în basmul unui domnișor animat de cele mai bune intenții.

A lua apărarea unei *îngrădiri*, fie ea cît de mică, a libertății de circulație a loturilor de pămînt înseamnă a deveni, *de fapt*, un reacționar, un complice al iobăgiștilor.

Îngrădirea libertății de circulație a loturilor *frînează* dezvoltarea economică, *îngreuiază* formarea, dezvoltarea,

trezirea și unirea clasei muncitorilor salariați, *în răutățește* atît situația muncitorilor cît și pe aceea a țăranilor, face *să crească* influența moșierilor iobăgiști.

Cei de teapa d-lor Peșehonov și Rakitnikov se dovedesc a fi *în realitate* tocmai niște complici ai acestor „categorii”, atunci cînd apără îngrădirea libertății de circulație a pămînturilor țărănești.

„Trudovaia Pravda” nr. 19
din 19 iunie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PROBLEMA AGRARĂ ÎN RUSIA

În momentul de față problema agrară prezintă, în Rusia, o importanță uriașă. Este îndeobște cunoscut că nu numai masele largi populare, dar și guvernul consideră că ea este azi una dintre problemele centrale.

Mișcarea din 1905 se caracterizează, din punct de vedere istoric, tocmai prin faptul că imensa majoritate a populației din Rusia, și anume țărănimea, a pus problema agrară pe primul plan. Atît partidul liberal-burghez cît și partidul muncitoresc au ținut seama de acest fapt în programele lor. Pe de altă parte, și guvernul, care în cadrul sistemului de la 3 iunie a înfăptuit alianța dintre moșieri și vîrfurile burgheziei, a făcut tocmai din problema agrară punctul central al politicii sale (distrugerea cu forța a sistemului de posesiune a pămîntului în obște și introducerea proprietății private asupra loturilor, mai ales prin sistemul hutorelor *).

În ce constă, așadar, fondul economic al problemei agrare în Rusia ? În transformarea burghezo-democratică a Rusiei. Rusia a devenit o țară capitalistă, burgheză. Însă sistemul de posesiune a pămîntului — atît a celui moșieresc cît și a celui țărănesc, lotual — a rămas la noi, într-o foarte mare măsură, iobăgist. În foarte multe cazuri, sistemul economic a continuat să fie tot cel iobăgist : munca în dijmă, clacă, atunci cînd micii proprietari, pe jumătate ruinați, săraci lipiți pămîntului, chinuiți de foame, iau de la moșier

* — gospodărie țărănească individuală pe un teren aliat în folosința proprietarului ei și situat în afara obștii satești. — *Nota trad.*

pămînt, fînețe, pășuni, bani cu împrumut, obligîndu-se „să muncească“ în schimb pămîntul „boierului“.

Cu cît Rusia țărănească, cu iobăgia ei, a rămas mai mult în urmă față de Rusia industrială, comercială, capitalistă, cu atît inevitabila sfărîmare a vechiului sistem iobăgist de posesiune a pămîntului — a celui moșieresc cît și a celui lotual — trebuia să capete un caracter mai violent.

Moșierii au urmărit ca această sfărîmare să fie înfăptuită în chip moșieresc, în interesul moșierilor, au căutat să-și păstreze toate pămînturile și au ajutat pe chiaburi să-i deposedeze cît mai repede pe țărani de pămînturile lor. Țăranii, în majoritatea lor, au căutat ca această sfărîmare să fie înfăptuită în chip țărănesc, în interesul țăranilor.

În ambele cazuri, transformarea *iși păstrează caracterul ei burghez*. Marx a arătat limpede, în „Mizeria filozofiei“, în „Capitalul“ și în „Teorii asupra plusvalorii“, că economiștii *burghezi* au cerut de multe ori *naționalizarea* pămîntului, adică transformarea întregului pămînt în proprietate obștească, și că această măsură are *pe de-a-ntregul un caracter burghez*. În urma aplicării unei asemenea măsuri, capitalismul va cunoaște o dezvoltare și mai amplă, mai liberă și mai rapidă. Această măsură este foarte progresistă, foarte democratică; ea va duce la extirparea definitivă a iobăgiei, la subminarea monopolului posesiunii asupra pămîntului, la subminarea rentei *absolute* (a cărei existență în mod greșit o contestă lichidatorul P. Maslov, care se tîrăște pe urmele savanților burghezi). Această măsură va grăbi dezvoltarea forțelor de producție în agricultură și va curăți drumul pentru mișcarea de clasă a muncitorilor salariați.

Dar, repetăm, aceasta este o măsură *burghez-democratică*. Narodnicii de stînga, bunăoară d-l V—dimov în „Smelaia Mîsl“, persistă în a da naționalizării *burgheze* a pămîntului denumirea de „*socializare*“ și ocolesc cu încăpăținare lămuririle, extrem de amănunțite, date de Marx în legătură cu esența naționalizării pămîntului în condițiile capitalismului.

Narodnicii de stînga repetă cu îndărătnicie teoria pur burgheză a „gospodăriei bazate pe muncă proprie“ și a

dezvoltării ei în condițiile „socializării“, pe cînd în realitate, sub regimul naționalizării pămîntului, tocmai posesiunea *capitalistă* a pămîntului — și încă în forma ei cea mai pură și mai curățată de rămășițele feudale — va căpăta, în mod inevitabil, cea mai amplă și mai rapidă dezvoltare.

Expresia „socializarea pămîntului“ vădește doar că *narodnicii* de stînga sînt cu totul departe de o înțelegere a bazelor economiei politice a lui Marx și că ei trec (cu intermitențe, pe ascuns, adeseori inconștient) de partea economiei politice burgheze.

Marx a recomandat muncitorilor conștienți să caute să-și formeze o idee clară despre caracterul burghez al tuturor reformelor agrare îndeplinite în cadrul capitalismului (inclusiv naționalizarea) și să sprijine transformările burghezo-democratice îndreptate împotriva moșierilor iobăgiști și a iobăgiei. Marxiștii însă nu pot confunda niște măsuri burgheze cu socialismul.

„*Trudovaya Pravda*“ nr. 22
din 22 iunie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE SEMNIFICAȚIA POLITICĂ A INJURIEI

(ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA UNITĂȚII)

Poate oare injuria să aibă o semnificație politică? — veți întreba dv.

Fără îndoială că da. Și am să dau aici un exemplu dintr-un domeniu care interesează pe toți muncitorii conștienți.

Noi, pravdiștii, sîntem taxați drept „uzurpatori“ (adică oameni care își atribuie în mod abuziv niște drepturi pe care nu le au). În martie 1912 „s-au unit“ în jurul acestei injurii plehanoviștii, vperediștii, troțkiștii, lichidatorii și încă o droaie de alte grupulețe.

Acum, în iunie 1914, după mai bine de doi ani, în jurul acestei injurii „se unesc“ din nou împotriva noastră adepții ziarului „Edinstvo“, lichidatorii, vperediștii, troțkiștii și, probabil, încă o duzină de alte grupulețe.

Pentru a înțelege mai bine semnificația politică a acestei injurii, îi invităm pe cititorii noștri să-și aducă aminte de unele lucruri elementare, pe care adepții ziarului „Edinstvo“ & Co., prin zarva și injuriile lor, vor să ne facă să le pierdem din vedere.

Conferința din ianuarie 1912, „ei“ cu toții au declarat-o drept o uzurpare, o încercare de a-și atribui în mod abuziv drepturi pe care nu le avea. Conferința, zic ei, nu avea dreptul să-și dea titulatura de organ suprem, de for al întregului.

Foarte bine, domnilor! Dar uitați-vă cum *faptele politice* demască întreaga netemeinicie și falsitate a afirmațiilor voastre.

Să presupunem că aveți dreptate, să presupunem că Conferința din ianuarie 1912 „și-a atribuit în mod abuziv niște drepturi pe care nu le avea“. Ce rezultă de aici ?

Rezultă că toate grupurile, curentele și cercurile, toți social-democrații care se simțeau nedreptățiți prin această „atribuire abuzivă de drepturi“ ar fi trebuit să se ridice în apărarea „legalității“ ? Nu-i așa ? Ar fi trebuit să se unească nu numai pentru a aduce injurii uzurpatorilor, dar și pentru a-i răsturna.

Se pare că în această privință nu încapă nici o discuție.

Și e de presupus că bravul Plehanov, curajosul Troțki, îndrăzneții vperedisti și nobilii lichidatori nu s-ar fi putut uni pentru a împrășca cu injurii pe uzurpatori fără să se unească în vederea răsturnării uzurpatorilor.

Căci dacă eroii noștri n-ar fi făcut așa ceva, s-ar fi dovedit a fi niște simpli flecari, nu-i așa ?

Și ce se cerea pentru a-i răsturna pe „uzurpatori“ ?

Pentru așa ceva ar fi fost de ajuns ca nobilii protestatari împotriva uzurpării să se întrunească laolaltă fără uzurpatori, să-i condamne și să prezinte muncitorilor un *exemplu*, o dovadă *practică*, un *fapt* — un fapt, și nu o promisiune, realități, și nu vorbe goale — care să arate existența, la ei, a unor organe legale, spre deosebire de cele ale uzurpatorilor.

Oricine — bineînțeles, dacă nu socoate că toți muncitorii conștienți din Rusia sînt niște idioți — va fi de acord cu noi cînd spunem că acești muncitori, văzînd activitatea desfășurată, în strînsă unitate, de nobilii protestatari împotriva „uzurpatorilor“, i-ar fi sprijinit pe acești protestatari, i-ar fi azvîrlit afară pe uzurpatori, bătîndu-și joc de ei și condamîndu-i !!

Se pare că e clar.

Se pare că este absolut incontestabil că nu numai un marxist, dar orice democrat care se respectă s-ar fi simțit obligat să se unească cu toți adversarii „uzurpării“ pentru a-i răsturna pe uzurpatori.

Și care e realitatea ?

Ce s-a întâmplat în realitate ?

La ce s-a ajuns *în cei doi ani* care au trecut de când nobilii adversari ai „uzurpării“ au pornit o campanie împotriva uzurpatorilor ?

S-a ajuns în situația că „uzurpatorii“ au unit în jurul rezoluțiilor lor $\frac{4}{5}$ (*patru cincimi*) din numărul muncitorilor conștienți din Rusia.

În doi ani și jumătate — de la 1 ianuarie 1912 și pînă la 13 mai 1914 — ziarelor pravdiste le-au venit în ajutor, prin subscripțiile lor, 5 674 de grupuri muncitorești, în timp ce nobilii adversari ai „uzurpării“, lichidatorii și prietenii lor, au fost ajutați de 1 421 de astfel de grupuri.

„Uzurpatorii“ au realizat, cu fapta, și nu cu vorba, *unitatea* a $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor din Rusia.

Iar nobilii dușmani ai „uzurpării“ s-au risipit ca pulberea, căci Blocul din august, înjghebat de ei, s-a destrămat, Troțki, letonii, conducătorii caucazienilor etc. s-au desprins din el, alcătuiind grupulețe *separate, care în adevărata mișcare au dovedit*, fiecare în parte și toate laolaltă, *că sînt egale cu zero.*

Ce minune mai e și asta ?

Cum s-a putut întâmpla ca $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor să *apere* mîrșava „uzurpare“ *împotriva* acestor numeroși, diferiți și nobili dușmani ai uzurpării, care reprezintă „o mulțime de curențe“ ?

Acest lucru, dragi cititori, a putut și a trebuit să se întîmple din cauză că adeseori în politică injuria este menită să mascheze totala lipsă de principii și slăbiciunea, neputința, neputința stăpînită de mînie a celor care înjură.

Atît și nimic mai mult.

Iar muncitorii conștienți, neținînd seama de injuriile aduse „pravdiștilor“, „uzurpatorilor“, „leniniștilor“ etc. etc., se unesc și vor continua să se unească în jurul ideilor și tacticii marxismului consecvent. În ciuda acestor injurii, ei recunosc *numai unitatea de jos, în făptuită*

de muncitori pe baza condamnării lichidatorismului, pe baza recunoașterii tuturor hotărîrilor adoptate de „întreg”. Numai supunerea minorității față de majoritate poate să constituie un principiu pentru mișcarea muncitorească, iar nu înțelegerea cu niște grupulețe de intelectuali.

„Trudovaja Pravda” nr. 23
din 24 iunie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DATE OBIECTIVE CU PRIVIRE LA FORȚA DIFERITELOR CURENTE DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ ⁹⁸

Nu există, pentru muncitorii conștiinți, o sarcină mai importantă decît aceea de a cunoaște mișcarea clasei lor, esența ei, țelurile și sarcinile ei, condițiile și formele ei practice. Căci toată forța mișcării muncitorești constă în conștiința ei și în caracterul ei *de masă*: cu fiecare pas al dezvoltării sale, capitalismul face să crească numărul proletarilor, al muncitorilor salariați, îi unește strîns între ei, îi organizează, îi luminează și pregătește astfel o forță de clasă care în mod inevitabil trebuie să pășească spre țelurile ei.

Programul marxiștilor și rezoluțiile lor în legătură cu tactica, neconținut explicate în presă, ajută la formarea conștiinței maselor muncitoare în ce privește esența, scopurile și sarcinile mișcării.

Lupta dintre diferitele curente din sînul mișcării muncitorești din Rusia are adînci rădăcini de clasă. Cele două „curente” care luptă împotriva marxismului (pravdismului) în mișcarea muncitorească din Rusia și care (prin caracterul lor de masă și prin rădăcinile lor în istorie) merită denumirea de „curente” — narodnicismul și lichidatorismul — sînt expresia influenței exercitate de burghezie asupra proletariatului. Acest adevăr a fost de multe ori explicat de marxiști și enunțat de ei într-o serie de hotărîri ale lor atît în privința narodnicilor (împotriva cărora se duce o luptă care ține de 30 de ani), cît și în privința lichidatorilor (lichidatorismul are o istorie de aproape 20 de ani, căci el este o continuare directă a „economismului” și menșevismului).

În momentul de față se acumulează tot mai multe date *obiective* cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească din Rusia. Aceste date obiective, care nu se referă la atitudinea și la starea de spirit a unor persoane și grupuri, ci la atitudinea și la starea de spirit a *maselor*, și care sînt luate din ziare diferite, *ostile*, și pot fi *verificate* de orice om cu știință de carte, trebuie să le strîngem fără a precupeți forțele, să le verificăm și să le studiem.

Numai pe baza unor astfel de date poți să înveți și să studiezi mișcarea propriei tale clase. Una din principalele lipsuri, dacă nu principala lipsă (sau crimă împotriva clasei muncitoare) atît a narodnicilor și lichidatorilor, cît și a diferitelor grupulețe de intelectuali — „vperedîști“, plehanoviști, troțkiști — este *subiectivismul* lor. Dorințele lor, „părerile“ lor, aprecierile lor, „obiectivele“ lor, ei le prezintă la fiecare pas drept voința muncitorilor, drept nevoi ale mișcării muncitorești. Atunci cînd vorbesc, bunăoară, despre „unitate“, ei ignorează, plini de sine, *experiența* făuririi unei adevărate unități de către *majoritatea* muncitorilor conștienți din Rusia în cei doi ani și jumătate care s-au scurs de la începutul anului 1912 și pînă la mijlocul anului 1914.

Să totalizăm deci datele *obiective* existente cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească. Cine vrea să creadă în aprecieri subiective și promisiuni n-are decît să se ducă la „grupulețe“; noi însă ne adresăm numai celor care vor să studieze faptele obiective. Iată aceste fapte:

	Pravdiști	Lichidatori	În procente		Narodnici de stînga	
			Pravdiști	Lichidatori		
<i>Alegerile pentru Duma de stat:</i>						
1. Numărul de deputați din partea curiei muncitorești	Duma a II-a, 1907	11	12	47	53	—
	Duma a III-a, 1907 — 1912	4	4	50	50	boicot
	Duma a IV-a, 1912	6	3	67	33	

	Pravdiști	Lichidatori	În procente		Narcodnici de stînga
			Prav- diști	Lichi- datori	
<i>Numărul grupurilor de muncitori care au subscris:</i>					
2. Numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori pentru ziarele din Petersburg	620	89	—	—	—
{ în 1912	2 181	661	76,9	23,1	264
{ în 1913					
{ pînă la					
{ 13 mai					
{ 1914	2 873	671	81,1	18,9	524
<i>Alegerile de împuterniciți din partea muncitorilor pentru casele de asigurări sociale:</i>					
3. Numărul împuterniciților la alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din Rusia	47	10	82,4	17,6	21—22
4. Idem în alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din capitală..	37	7	84,1	15,9	4
<i>Semnături pe rezoluțiile pentru fiecare fracțiune din Dumă:</i>					
5. Semnături în ambele ziare pentru „grupul celor șase“ (pravdiști) și pentru „grupul celor șapte“ (lichidatori)	6 722	2 985	69,2	30,8	—
<i>Legături cu grupurile de muncitori:</i>					
6. Numărul mesajelor însoțite de diferite sume de bani, trimise de grupuri de muncitori unei fracțiuni sau celeilalte (din octombrie 1913 pînă la 6 iunie 1914)	1 295	215	85,7	14,3	—
<i>Tirajul ziarelor din Petersburg:</i>					
7. Numărul exemplarelor tipărite (date adunate și publicate de E. Vandervelde)	40 000	16 000	71,4	28,6	12 000 (de trei ori pe săptămînă)
<i>Presa din străinătate:</i>					
8. Numere din ziarul central, apărute după Conferința din august (1912) a lichidatorilor pînă în iunie 1914	5	0	—	—	9

	Pravdiști	Lichidatori	În procente		Narodnici de stînga
			Pravdiști	Lichidatori	
9. Numărul indicațiilor, publicate în aceste numere, cu privire la organizații nelegale (fiecare loc este socotit ca o indicație)	44	0	—	—	21
<i>Dependența de burghezie:</i>					
10. Colecte de bani pentru ziarele din Petersburg (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914). Colecte de la nemuncitori, în procente.....	—	—	13	56	50
11. Numărul dărilor de seamă asupra sumelor primite, publicate de ziare în toată perioada	3	1	—	—	? (0?)
12. Dintre ele, dări de seamă în procente, cu deficit, acoperit din surse necunoscute, adică burgheze	—	—	0	100	?
13. Sume de bani intrate prin intermediul celor două fracțiuni din Dumă (din octombrie 1913 pînă la 6 iunie 1914). Sume de la nemuncitori, în procente	—	—	6	46	—
14. Numărul corespondențelor prezentate în mod tacit drept muncitorești, însă în realitate luate din ziarele burgheze, fără a se indica sursa ..	—	5	(în două numere: 17 și 19 din „Nasa Rabocesia Gazeta”)		0
<i>Sindicatelor :</i>					
15. Numărul sindicatelor din Petersburg în care majoritatea membrilor (judecînd după majoritatea membrilor din comitet) simpatizează cu un curent sau altul	14 1/2*	3 1/2*	—	—	2

Să dăm mai întîi cîteva explicații sumare la datele prezentate mai sus și apoi să trecem la concluzii.

Cel mai bine va fi să dăm explicații pe puncte. Punctul 1. Date cu privire la delegați și împuterniciți nu

* Într-unul din sindicate pravdiștii și lichidatorii au un număr egal de partizani.

există. Cine se plînge împotriva folosirii datelor cu privire la „curii“ este pur și simplu ridicol, fiindcă altele nu există. Social-democrații germani își măsoară succesele după rezultatele obținute în condițiile aplicării legii electorale a lui Bismarck, care exclude femeile de la vot și creează o curie „bărbătească“ !

Punctul 2. Numărul grupurilor de muncitori care dau bani și nu se mărginesc „să pună semnături pe rezoluții“ este cel mai sigur și mai fidel indiciu nu numai al forței curentului respectiv, dar și al capacității sale organizatorice, al partinității sale.

De aceea manifestă lichidatorii și „grupulețele“ o antipatie subiectivă față de acest indiciu.

Lichidatorii ne-au răspuns : noi mai avem și un ziar evreiesc și unul gruzin, în timp ce „Pravda“ e singură. Nu este adevărat. În primul rînd, ziarul estonian și cel lituanian au o orientare pravdistă⁹⁹. În al doilea rînd, dacă e să ne referim la provincie, ne este oare permis să uităm Moscova ? Ziarul muncitoresc din Moscova¹⁰⁰, în cursul anului 1913, a strîns laolaltă și a unit 390 de grupuri de muncitori („Rabocii“ nr. 1, p. 19), în timp ce ziarul evreiesc „Tait“, începînd cu nr. 2 (29 decembrie 1912) și pînă la 1 iunie 1914, a unit 296 de grupuri de muncitori (dintre care 190 pînă la 20 martie 1914 și 106 de la 20.III pînă la 1.VI.1914). Prin urmare, Moscova singură „a acoperit“ cu prisosință această referire subiectivă a lichidatorilor la ziarul „Tait“ !

Îi invităm pe tovarășii gruzini și armeni să adune date cu privire la ziarele caucaziene ale lichidatorilor. Cîte grupuri de muncitori există acolo ? E nevoie de date obiective, care să îmbrățișeze toate aspectele.

La calcularea grupurilor se pot face unele greșeli incidente. Îi invităm pe toți să verifice și să facă îndreptările necesare.

Punctele 3 și 4 nu au nevoie de lămuriri. Ar fi de dorit să se întreprindă o anchetă pentru strîngerea de noi date asupra situației din provincie.

Punctul 5. În cele 2985 de semnături în favoarea lichidatorilor au fost *in cluse* și 1086 de semnături ale bun-

Объективная данность
о состоянии печати в рабочем
движении России.

1. Выборы в Т. Думу
 Число депутатов рабочей партии:
 - II Дума, 1907.
 - III Дума, 1907-1912
 - IV Дума, 1912
2. Число рабочих газет, издававшихся денежными взносами в газетной (в с. с. в.):
 - 1912
 - 1913
 - 1914 (по 1/2)
3. Денежные сборы на газеты, (кроме) сборов КД от рабочих (с 1 янв. по 1 июля 1914.)
4. Тиражи газет (группы, союз и конс. ? Концентрация) (с. с. в.)
5. Число рабочих газет, организованных в рабочих взносами в ту и другую группу фракции (с. с. в.) (по 6 июля 1914.)
6. Денежные суммы, полученные через ту и другую группу фракции (кроме) суммы КД от рабочих (с. с. в.) 1913 г. по 6 июля 1914.)
7. Кредиты в Всероссийские группы учреждений. Число учреждений.
8. Кредиты в местные группы учреждений. Число учреждений.
9. Число газетных групп, казначейства (созданы за все время)
10. Число прочих групп с казначействами, на кредиты из научно-исследовательского центра (с. с. в.)
11. Число подписей, заявленных в админ. газет, за ту и другую группу фракции (г. б. и ?)
12. Зарубежная печать. Число конспектов руководящих газет, вышедших посыл австрийской (1912.) конференцией интернационалов по июль 1914.
13. Число указаний в этих конспектах на какие-то органы организации (какие и куда относятся в указании)
14. Число корреспонденций, выданных интернационалу за рубежом, и ка из них в русских и зарубежных газет, по указ. интернационала
15. Профессиональные союзы, в которых выступили члены (с. с. в.) (по 1 июля 1914.)

	Проб-луче-вые группы		Процентъ		Львона-ростники
	группы	группы	%	%	
1.	11	12	42	53	-
	4	4	50	50	} бойкот
	6	3	67	33	
2.	620	89	-	-	
	2181	661	76,9	33,1	264
	2873	671	81,1	18,9	524
3.	-	-	13	55	50
4.	40 000	16000	71,4	28,6	12 000 (всего)
5.	1295	215	85,7	14,3	-
6.	-	-	6	46	-
7.	47	10	82,4	17,6	? 1-2 ?
8.	37	7	84,1	15,9	4
9.	3	1	-	-	?
10.	-	-	0	100	?
11.	6722	2285	69,2	31,8	-
12.	5	0	-	-	9
13.	44	0	-	-	91%
14.	0	5 (61%)	-	-	0
15.	22	3	88,1	11,9	2
	14	4	77,8	22,2	2

O pagină din manuscrisul lui
V. I. Lenin
cu schița tabelului pentru articolul
„Date obiective cu privire
la forța diferitelor curente
din mișcarea muncitorească” —
Iunie 1914
Micoșorut

diștilor și 719 ale caucazienilor. Ar fi de dorit ca tovarășii din localitățile respective să verifice aceste cifre.

Punctul 6. Casierii ambelor fracțiuni publică dări de seamă *asupra tuturor* sumelor primite de fracțiunea respectivă și destinate pentru diferite scopuri. Acesta este un indiciu precis, obiectiv, al legăturilor existente între ele și muncitori.

Punctul 7. Tirajul ziarelor. Date strânse și publicate de E. Vandervelde, dar ținute sub tăcere de lichidatori și liberali („Kievskaja Mîsl“). „Subiectivism“. Ar fi de dorit să se strângă date mai complete, măcar pentru o lună.

Punctele 8 și 9. O ilustrare obiectivă a renegării „mișcării ilegale“, adică a partidului, de către lichidatori. Cei din străinătate au dat totuși pradviștilor, de la 1 ianuarie și pînă la 13 mai 1914, 49 de ruble și 79 de copeici ($\frac{1}{4}\%$), iar lichidatorilor 1709 ruble și 17 copeici (14%). Nu spune „nu pot“ ; spune „nu vreau“ !

Punctele 10—14. Indicii obiective, care arată dependența lichidatorilor și narodnicilor de burghezie, caracterul lor burghez. *Subiectiv*, lichidatorii și narodnicii sînt „socialiști“ și „social-democrați“. *Obiectiv*, atît conținutul *ideilor* lor cît și *experiența* mișcării de masă arată că ei reprezintă niște grupuri de intelectuali burghezi, care fac ca o minoritate de muncitori să se desprindă din partidul muncitoresc.

Atragem în mod deosebit atenția cititorilor asupra unui procedeu folosit de lichidatori: acela de a fabrica corespondențe muncitorești fictive. Aceasta este o înșelătorie nemaipomenită, pur și simplu revoltătoare ! Toți marxistii din localitățile respective trebuie să demaște acest procedeu și să strângă date obiective (vezi „Trudovaia Pravda“ nr. 12 din 11 iunie 1914¹⁰¹).

Punctul 15. Conține date deosebit de importante, care ar trebui să fie completate și verificate printr-un chestionar special. Am luat datele din „Sputnik Rabocego“, ed. „Priboi“, Petersburg 1914¹⁰². Am socotit ca făcînd parte din sindicatele lichidatoriste sindicatul funcționarilor de birou, cel al desenatorilor și cel al farmaciștilor (la ultimele alegeri pentru comitetul sindicatului tipografilor, care au

avut loc la 27 aprilie 1914, pravdiștii au obținut $\frac{1}{2}$ din locurile din comitet și mai mult de jumătate din locurile de membri supleanți). Am trecut printre sindicatele narodniciste pe acela al brutarilor și pe cel al cartonagiilor. Numărul total de membri este de circa 22 000.

La Moscova, din 13 sindicate, 10 sînt pravdiste și 3 imprecise, dar mai apropiate de pravdiști. Nu există nici un sindicat lichidatorist sau narodnicist.

Concluziile ce se pot trage din datele obiective arată că numai pravdismul este un curent proletar, marxist, cu adevărat independent de burghezie, un curent care organizează, grupează *peste* $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor (81,10% din grupurile de muncitori în 1914, în comparație cu lichidatorii). Lichidatorismul și narodnicismul sînt, fără îndoială, niște curente burghezo-democratice, și nicidecum muncitorești.

Experiența mișcării de masă din anii 1912, 1913 și din prima jumătate a anului 1914 a confirmat pe de-a-ntregul și în chip strălucit ideile programatice, tactice și organizatorice ale pravdiștilor, rezoluțiile și linia lor. Convingerea că sîntem pe drumul cel bun trebuie să constituie un izvor de energie pentru o activitate și mai intensă.

„Trudovaa Pravda” nr. 25
din 26 iunie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CÎT DE PUTERNIC ESTE CURENTUL NARODNICIST DE STÎNGA ÎN RÎNDURILE MUNCITORILOR

În întreaga lume, precum se știe, o parte din muncitori mai sînt încă alături de unele partide burgheze sau altele. În Rusia, în actuala perioadă de prefaceri burghezo-democratice, o mică parte dintre muncitorii conștienți mai urmează încă grupul burghez al publiciștilor lichidatori și curentul burghezo-democratic al narodnicilor.

Că întregul curent narodnicist, care cuprinde și pe narodnicii de stînga, reprezintă democrația burgheză (țărănească) din Rusia e un lucru care a fost spus în repetate rînduri, în modul cel mai clar, mai precis și mai categoric în *rezoluțiile* adoptate de marxiști (în 1903, 1907 și 1913)¹⁰³. Faptul că o parte dintre muncitori îi urmează pe narodnicii de stînga, care au dat denumirea de „socialism“ unor îndrăznețe revendicări *țărănești* (care, în fond, sînt pe de-a-ntregul niște revendicări neîndoielnic *burgheze*), este cu totul de înțeles într-o țară capitalistă în perioada de întetire a mișcării împotriva feudalismului.

Dar în ce proporție anume îi urmează muncitorii conștienți pe narodnicii de stînga ?

Nu de mult, „Sovremennik“ — una dintre revistele intelectualiste cele mai lipsite de principii, care „grupează“ (în jurul unei frazeologii mincinoase) pe narodnicii de stînga, pe Plehanov, pe d-l Potresov & Co. — a declarat că „aproximativ $\frac{1}{3}$ “ din numărul muncitorilor îi urmează pe narodnicii de stînga.

Asta este o minciună tot atît de grosolană și de sfruntată ca și celelalte minciuni ale lichidatorilor.

După cîte știm, există doar trei feluri de date obiective cu privire la gradul de influență al narodnicilor de stînga în rîndurile muncitorilor. În primul rînd, cele referitoare la tirajul ziarelor. În al doilea rînd, cele referitoare la numărul grupurilor de muncitori care au subscris pentru ziare. În al treilea rînd, cele referitoare la numărul împu-terniciților la alegerile pentru casa asigurărilor din capitală.

Să comparăm între ele aceste date, care se deosebesc de minciunile sfruntate ale d-lor Martov, Ghimmer & Co. prin aceea că *oricine* le poate găsi și controla în izvoare publice, la îndemîna tuturor, și care se referă la *dife-rite* partide.

	În procente					
	Prav- diști	Lichi- datori	Narod- nici de stînga	Prav- diști	Lichida- tori	Narod- nici de stînga
Numărul exempla- relor ziarului din Pe- tersburg care apar în cursul unei săptă- mîni	240 000	96 000	36 000	64,5	25,8	9,7
Numărul subscrip- țiilor din partea gru- purilor de muncitori pe întreg anul 1913.	2 181	661	264	70,2	21,3	8,5
Pe 1914 (pînă la 13 mai)	2 873	671	524	70,6	16,6	12,8
Numărul împu- terniciților la alegerile pen- tru casa asigurărilor sociale din capitală	37	7	4	77,1	14,6	8,3

Datele cele mai „favorabile“ pentru grupurile burgheze (lichidatorii și narodnicii de stînga) sînt cele referitoare la tirajul ziarelor. Dar ziarele lichidatorilor și ale narodnicilor de stînga sînt burgheze, și *nu* muncitorești ! Acest lucru îl dovedesc datele cu privire la colecte (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914). Lichidatorii au publicat da-tele privind colectele provenite de la *nemuncitori* și care reprezintă 56% din *totalul* colectelor („Trudovaia Pravda“

nr. 15) *. La narodnicii de stînga cifra respectivă este de 50%. Totodată narodnicii de stînga, după cît se știe, n-au publicat nici un fel de dări de seamă asupra ziarului lor, care, ca și acela al lichidatorilor, este, evident, subvenționat de prieteni bogați din rîndurile burgheziei.

Numai ziarul pravdiștilor este un ziar muncitoresc. Atît ziarul lichidatoriștilor cît și acela al narodnicilor de stînga sînt ziare burgheze. Nici un fel de minciuni nu pot infirma acest fapt obiectiv.

Datele cu privire la grupurile de muncitori se apropie cel mai mult și mai precis de cele, în legătură cu numărul membrilor de partid, care au fost publicate de presa din țările occidentale.

La narodnicii de stînga, numărul subscripțiilor crește foarte repede (se constată o dublare a lui în decurs de un an), și el se ridică la 12,8% din numărul subscripțiilor înregistrate pentru toate ziarele. El crește pe seama lichidatorilor, întrucît la aceștia se constată o stagnare aproape absolută în ce privește numărul grupurilor (în prima jumătate a anului 1914, adică în perioada unei enorme creșteri generale a mișcării muncitorești, s-a înregistrat un spor de numai 10 grupuri) și o scădere a procentului de grupuri de muncitori : de la 21,3% la 16,6%.

Oportunismul domnilor lichidatori și spiritul lor de renegare a partidului îi împinge pe muncitori spre o altă grupare burgheză, mai „radicală“ (în vorbe).

Din 1913 pînă în 1914 pravdiștii și-au mărit numărul grupurilor lor cu 692, lichidatorii cu 10, iar narodnicii de stînga cu 260. În procente această creștere este de +31,7% la pravdiști, +1,5% la lichidatori și +100% la narodnicii de stînga (cifrele mici cresc întotdeauna mai repede decît cele mari ; de exemplu, dacă Plehanov are 9 grupuri de muncitori și în momentul Congresului de la Viena — și pentru Congresul de la Viena¹⁰⁴ — va avea 27 sau 45, această creștere se va exprima procentual în +200%, sau, respectiv, +400%).

Datele referitoare la alegerile pentru casele de asigurări sociale privesc numai Petersburgul. Trebuie remarcat că în

* Vezi volumul de față, p. 243—252. — Nota red.

1914, la Petersburg, narodnicii de stînga s-au situat *îna-ntea lichidatorilor* în ce privește numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori.

De la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914 numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori din Petersburg a fost de 2 024 la pravdiști, 308 la lichidatori și 391 la narodnicii de stînga ; sau, exprimat în procente, el a fost de 74,3% la pravdiști, 11,4% la lichidatori și 14,3% la narodnicii de stînga.

În urma acestei întăriri a narodnicilor de stînga, lichidatorii noștri, ca niște adevărați oportuniști ce sînt, n-au trecut la desfășurarea unei intense lupte principiale pentru marxism, ci la încheierea unui bloc (a unei alianțe) cu narodnicii de stînga împotriva marxiștilor (pravdiștilor) ! !

În afară de asta, narodnicii de stînga pledează pe față, în „Sovremennik“, pentru o asemenea alianță între toți conducătorii lor. Cît despre lichidatori, ei *nu îndrăznesc* să spună muncitorilor clar și deschis despre ce este vorba, și se ascund. Niște adevărați cadeți.

De pildă, nu de mult în ziarul narodnicilor de stînga („Jivaia Mîsl Truda“ nr. 3 din 15 iunie 1914) a apărut un articol intitulat „În legătură cu alegerile de împuterniciți pentru casa de ajutor în caz de boală, care vor avea loc la Uzina «Aivaz»“. În acest articol citim : „...muncitorilor de la Uzina «Aivaz» li se vor prezenta prin forța lucrurilor două liste, asupra cărora urmează să se pronunțe : o listă comună a menșevicilor și a narodnicilor de stînga... și o altă listă, a pravdiștilor...“ (subliniat de noi).

În același articol, narodnicii de stînga interpretează alianța cu lichidatorii pur și simplu ca un principiu de colaborare între toate curentele „socialiste“, cu alte cuvinte se consideră pur și simplu că lichidatorii reneagă nu numai rezoluția din 1907 cu privire la caracterul burghez al curentului narodnicist de stînga, dar și rezoluția din 1903 propusă de Akselrod.

Marxiștii consideră că întărirea narodnicilor de stînga este unul din semnele sau vestitorii unui avînt în rîndurile țărănimii, care, firește, poate „să-i amețească“ pe proletarii înapoiți și pe intelectualii mic-burghezi. Pe noi,

marxiștii, această împrejurare ne face doar să propagăm cu și mai multă energie marxismul, să-l opunem ideologiei mic-burgheze a narodnicilor.

Tovarăși muncitori! Încredeți-vă mai puțin în promisiuni și în basme! Studiați cu mai multă atenție datele *obiective* cu privire la mișcarea voastră muncitorească, cât și pe cele cu privire la influența pe care o exercită asupra unei mici părți din muncitori ideile burgheze și practica burgheză a lichidatorilor și a narodnicilor de stînga.

„Trudovaja Pravda” nr. 27
din 28 iunie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR
LA AUTODETERMINARE

Scrie în februarie-mai 1914
Publicat în aprilie-iunie 1914,
în revista „Prosvetzenie”
nr. 4, 5 și 6
Semnat : V. I l i n

Se tipărește după textul
apărut în revistă

Paragraful 9 al programului marxiștilor din Rusia, în care se vorbește de dreptul națiunilor la autodeterminare, a provocat în ultima vreme (așa cum am mai arătat în „Prosveșcenie”) * o adevărată campanie a oportuniștilor. Atît lichidatorul rus Semkovski, în ziarul lichidatorist din Petersburg, cît și bundistul Libman și național-socialul ucrainean Iurkevici, în ziarele lor, s-au năpustit asupra acestui paragraf, vorbind de el pe un ton de nemărginit dispreț. Nu încapе îndoială că această „năvălire a celor douăsprezece seminții” ale oportunismului asupra programului nostru marxist este strîns legată de actualele oscilări naționaliste în general. De aceea ni se pare nimerit să facem o analiză amănunțită a problemei în discuție. Ținem doar să observăm că nici unul dintre sus-menționații oportuniști n-a adus vreun argument propriu : ei toți nu fac decît să repete cele spuse de Rosa Luxemburg într-un amplu articol al ei din 1908—1909, scris în limba polonă și intitulat „Problema națională și autonomia”. De aceea, în expunerea noastră vom lua în considerație, de cele mai multe ori, argumentele „originale” ale acestei autoare.

1. CE ESTE AUTODETERMINAREA NAȚIUNILOR ?

Este firesc să se pună din capul locului această întrebare atunci cînd se face încercarea de a examina din punct de vedere marxist așa-numita autodeterminare. Ce trebuie să

* V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 125—162. — Nota red.

Înțelegem prin autodeterminare ? Trebuie să căutăm răspuns la această întrebare în definițiile juridice deduse din feluritele „noțiuni generale“ ale dreptului sau, dimpotrivă, în studiul istoric-economic al mișcărilor naționale ?

Nu este de mirare că unor domni ca Semkovski, Libman, Iurkevici nici nu le-a dat prin gând să-și pună această întrebare ; ei se mulțumesc cu simple chicoteli pe seama „lipsei de claritate“ a programului marxist, și, pe cât se pare, în simplitatea lor, ei nici nu știu măcar că despre autodeterminarea națiunilor se vorbește nu numai în programul rus din 1903, dar și în rezoluția adoptată de Congresul internațional de la Londra din 1896 (despre care vom vorbi mai amănunțit la locul cuvenit). Mult mai surprinzător este însă faptul că Rosa Luxemburg, care a afirmat, pe un ton atît de declamator, că respectivul paragraf are un caracter abstract și metafizic, a căzut tocmai ea în acest păcat prin raționamentele ei abstracte și metafizice. Tocmai Rosa Luxemburg este aceea care se pierde mereu în considerații generale cu privire la autodeterminare (lansîndu-se chiar în foarte nostime speculații pe tema : cum se poate afla voința națiunii ?), fără să pună vreodată în mod clar și precis chestiunea : unde trebuie căutată soluția problemei, în definiții juridice sau în experiența mișcărilor naționale din lumea întreagă ?

A pune în mod precis această chestiune, pe care un marxist n-o poate ocoli, înseamnă a spulbera dintr-o dată ^{9/10} din argumentele Rosei Luxemburg. Mișcările naționale nu apar pentru prima oară în Rusia și nu-i sînt inerente doar ei. În întreaga lume, epoca victoriei definitive a capitalismului asupra feudalismului a fost legată de mișcări naționale. Baza economică a acestor mișcări constă în faptul că pentru o victorie deplină a producției de mărfuri este necesar ca burghezia să cucerească piața internă, ca teritoriile cu populații care vorbesc aceeași limbă să se închege ca state și să fie înlăturate, totodată, orice piedici care se opun dezvoltării acestei limbi și încetățenirii ei în literatură. Limba este cel mai important mijloc de comunicare între oameni ; o limbă comună și dezvoltarea ei nestînjinită constituie una dintre condițiile cele mai importante pentru

existența unui comerț cu adevărat liber și pe scară largă, corespunzător capitalismului contemporan, pentru o liberă și largă grupare a populației în diferite clase și, în sfârșit, pentru asigurarea unei strânse legături între piață și orice întreprinzător mare sau mic, vânzător și cumpărător.

De aceea, orice mișcare națională tinde spre formarea de *state naționale*, care sînt menite să satisfacă în cel mai înalt grad aceste cerințe ale capitalismului contemporan. În această direcție acționează factorii economici cei mai puternici, iar pentru întreaga Europă apuseană — mai mult chiar : pentru întreaga lume civilizată — statul *tipic*, normal pentru perioada capitalistă, este statul național.

Prin urmare, dacă vrem să înțelegem ce înseamnă autodeterminarea națiunilor, fără să ne jucăm de-a definițiile juridice, fără „să născocim“ definiții abstracte, ci, dimpotrivă, analizînd condițiile istorice și economice în care au loc mișcărilor naționale, vom ajunge în mod inevitabil la concluzia : prin autodeterminarea națiunilor se înțelege despărțirea lor statală de colectivitățile naționale străine, se înțelege formarea unui stat național de sine stătător.

Vom vedea, în cele ce urmează, că mai sînt și alte cauze pentru care ar fi o greșeală ca prin dreptul la autodeterminare să se înțeleagă altceva decît dreptul la o existență de stat independentă. Acum însă trebuie să ne oprim asupra modului în care a încercat Rosa Luxemburg „să scape“ de concluzia inevitabilă că tendința spre formarea de state naționale are cauze economice adînci.

Rosa Luxemburg cunoaște foarte bine broșura lui Kautsky „Naționalitate și internaționalitate“ (supliment la revista „Neue Zeit“¹⁰⁵ nr. 1, 1907—1908 ; o traducere rusă a apărut în revista „Naucinaia Misl“, Riga, 1908¹⁰⁶). Ea știe că în § 4 al acestei broșuri, Kautsky *, analizînd în mod amănunțit problema statului național, a ajuns la concluzia că Otto Bauer „subapreciază forța cu care se manifestă tendința de a forma state naționale“ (p. 23 din

* În anul 1916, V. I. Lenin, pregătind pentru reeditare articolul de față, a adăugat aici o notă cu următorul cuprins : „Cititorii noștri nu trebuie să uite că pînă în 1919, cînd a apărut excelenta sa broșură, «Calea spre putere», Kautsky a fost un adversar al oportunismului, al cărui apărător a devenit abia prin anii 1910—1911, și mai cu seamă în 1914—1916“.

broșura citată). Rosa Luxemburg citează chiar ea cuvintele lui Kautsky : „Statul național este forma de stat *cea mai corespunzătoare* pentru condițiile moderne“ (adică capitaliste, civilizate, progresiste din punct de vedere economic, spre deosebire de cele medievale, precapitaliste etc.), „este forma în care el poate să-și îndeplinească cel mai ușor misiunea sa“ (care constă în a asigura o cât mai liberă, mai largă și mai rapidă dezvoltare a capitalismului). La aceste cuvinte trebuie să adăugăm o observație și mai precisă făcută, în încheiere, de către Kautsky, și anume că statele cu o compoziție națională eterogenă (așa-zisele state multinaționale, spre deosebire de statele naționale) sînt „întotdeauna niște state a căror alcătuire internă — dintr-o cauză sau alta — a rămas anormală sau incomplet dezvoltată“ (adică înapoiată). Kautsky, se înțelege de la sine, vorbește de o stare anormală numai în sensul unei nepotriviri cu alcătuirea cea mai corespunzătoare cerințelor capitalismului în dezvoltare.

Se pune acum întrebarea : ce atitudine a luat Rosa Luxemburg față de aceste concluzii istorice-economice ale lui Kautsky ? Sînt ele juste sau nu ? Are dreptate Kautsky, cu teoria lui istorică-economică, sau Bauer, a cărui teorie este, în esență, o teorie psihologică ? Care este legătura dintre incontestabilul „oportunism național“ al lui Bauer, pledoaria lui în favoarea autonomiei cultural-naționale, înclinarea lui spre naționalism („accentuarea, pe alocuri, a momentului național“, cum s-a exprimat Kautsky), „o foarte pronunțată exagerare a momentului național și o completă trecere cu vederea a momentului internațional“ (Kautsky), de o parte, și o subapreciere a forței cu care se manifestă tendința spre formarea de state naționale, de altă parte ?

Rosa Luxemburg nici măcar nu și-a pus această întrebare. Ea n-a observat această legătură. Ea n-a reflectat asupra *ansamblului* pe care-l reprezintă concepțiile teoretice ale lui Bauer. Ea n-a făcut nici măcar o comparație între teoria istorică-economică și cea psihologică în problema națională. S-a mulțumit doar să facă următoarele observații, îndreptate împotriva lui Kautsky :

„...Acest «cel mai bun» stat național nu este altceva decât o abstracție, care se pretează ușor la o dezvoltare și susținere teoretică, dar care nu corespunde realității“ („Przegląd Socjaldemokratyczny“ nr. 6 din 1908, p. 499).

Și în sprijinul acestei afirmații categorice ni se prezintă o serie de considerații din care reiese că dezvoltarea marilor puteri capitaliste și imperialismul fac ca „dreptul la autodeterminare“ al popoarelor mici să devină iluzoriu. „Se poate vorbi oare în mod serios — exclamă Rosa Luxemburg — de o «autodeterminare» a muntenegrenilor, bulgarilor, românilor, sârbilor, grecilor, care numai în mod formal sînt independenți — și aceasta se referă, în parte, chiar și la elvețieni —, a căror independență este ea însăși un produs al luptei politice și al jocului diplomatic al «concertului european» ?“ ! (p. 500). Cel care corespunde în mai bună măsură condițiilor existente „nu este statul național, cum crede Kautsky, ci statul hrăpăreț“. Ni se prezintă după aceea cîteva zeci de cifre în legătură cu mărimea coloniilor care aparțin Angliei, Franței etc.

În fața unor asemenea raționamente nu poți să nu rămîi uimit de darul pe care-l are autoarea noastră de a nu pricepe *ce și cu ce se leagă!* A încerca, cu aerul cel mai serios, să-i explici lui Kautsky că statele mici sînt dependente, din punct de vedere economic, de cele mari ; că statele burgheze duc luptă între ele pentru subjugarea prădalnică a altor națiuni ; că există pe lume imperialism și colonii — înseamnă a te preta la nu știu ce filozofare ridicolă și puerilă, fiindcă toate acestea n-au absolut nici o legătură cu chestiunea în discuție. Nu numai statele mici, dar și Rusia, de pildă, este complet dependentă din punct de vedere economic de forța capitalului financiar imperialist al țărilor burgheze „bogate“. Nu numai niște state în miniatură, ca cele din Balcani, dar și America, în secolul al XIX-lea, a fost, din punct de vedere economic, o colonie a Europei, fapt care a fost arătat încă de către Marx în „Capitalul“¹⁰⁷. Toate aceste lucruri, Kautsky, ca orice marxist, le știe desigur foarte bine, dar ele n-au nici în clin nici în mîneacă cu problema mișcărilor naționale și a statului național.

Acestei probleme — a autodeterminării politice a națiunilor în societatea burgheză, a independenței lor de stat —, Rosa Luxemburg îi substituie problema independenței, a neatârării lor economice. Este un procedeu la fel de inteligent ca și al unuia care, într-o discuție despre revendicarea programatică potrivit căreia în statul burghez supremația trebuie să revină parlamentului, adică adunării reprezentanților poporului, s-ar apuca să-și exprime convingerea — perfect întemeiată, de altfel — că într-o țară burgheză, oricare ar fi rînduielele ei, supremația o deține marele capital.

Nu încapе îndoială că o mare parte din țările Asiei, care este cel mai populat dintre continente, se află în situația unor colonii ale „marilor puteri“ sau în aceea a unor state extrem de dependente și asuprite din punct de vedere național. Dar această împrejurare, îndeobște cunoscută, infirmă ea cît de cît faptul incontestabil că, chiar și în Asia, condițiile pentru cea mai deplină dezvoltare a producției de mărfuri, pentru cel mai liber, mai larg și mai rapid avînt al capitalismului au fost create numai în Japonia, adică numai într-un stat național independent? Acesta este un stat burghez, și de aceea s-a apucat și el să asuprească alte națiuni și să subjuge colonii. Nu știm dacă Asia va mai reuși ca, înainte de prăbușirea capitalismului, să se constituie într-un sistem de state naționale independente, așa cum se întîmplă în Europa. Un lucru rămîne însă indiscutabil, și anume că, trezind din somnolență Asia, capitalismul a provocat și acolo, pretutindeni, mișcări naționale, că aceste mișcări manifestă tendința spre formarea de state naționale în Asia și că tocmai astfel de state asigură cele mai bune condiții pentru dezvoltarea capitalismului. Exemplul Asiei pledează în favoarea lui Kautsky și împotriva Rosei Luxemburg.

Exemplul statelor balcanice, de asemenea, pledează împotriva celor afirmate de ea, căci oricine vede acum că cele mai bune condiții pentru dezvoltarea capitalismului în Balcani se creează tocmai pe măsură ce în această peninsulă se formează state naționale independente.

Prin urmare, exemplul întregii omeniri civilizate înaintate, cât și exemplul Balcanilor și acela al Asiei, împotriva celor susținute de Rosa Luxemburg, ne arată absoluta justete a tezei lui Kautsky că statul național constituie o regulă și o „normă“ a capitalismului, în timp ce statul cu o compoziție națională eterogenă indică o stare de înapoiere sau o excepție. Din punct de vedere al relațiilor naționale, cele mai bune condiții pentru dezvoltarea capitalismului le oferă, fără îndoială, statul național. Asta nu înseamnă, bineînțeles, că în cadrul relațiilor burgheze un asemenea stat ar putea să excludă exploatarea și asuprirea națiunilor. Asta înseamnă doar că marxștii nu pot să treacă cu vederea puternicii factori *economici* care dau naștere tendințelor spre formarea de state naționale. Înseamnă că în programul marxștilor „autodeterminarea națiunilor“ *nu poate avea*, din punct de vedere istoric-economic, altă semnificație decât aceea a autodeterminării politice, a independenței de stat, a formării de state naționale.

Vom arăta mai încolo, în mod amănunțit, care sînt, din punctul de vedere marxist, adică din punctul de vedere de clasă, proletar, condițiile în care poate fi sprijinită revendicarea burghezo-democratică a „statului național“. Deocamdată ne limităm la definirea *noțiunii* de „autodeterminare“, și trebuie să remarcăm doar că Rosa Luxemburg *știe* care este conținutul acestei noțiuni („stat național“), în timp ce adepții ei oportuniști, de felul lui Libman, Semkovski, Iurkevici, *nu știu nici măcar acest lucru!*

2. MODUL CONCRET-ISTORIC DE A PUNE PROBLEMA

O cerință absolută a teoriei marxiste este aceea că orice problemă socială ce urmează a fi analizată trebuie să fie situată într-un cadru istoric *bine determinat* și totodată, atunci cînd e vorba de o singură țară (bunăoară, cînd e vorba de programul național pentru o anumită țară), să se țină seama de particularitățile concrete care fac ca ea să se deosebească de alte țări în limitele uneia și aceleiași epoci istorice.

Ce înseamnă această cerință absolută a marxismului, aplicată la problema noastră ?

Înseamnă, înainte de toate, că trebuie să deosebim în mod riguros două epoci ale capitalismului, care sînt radical diferite din punctul de vedere al mișcărilor naționale. Pe de o parte, o epocă a prăbușirii feudalismului și absolutismului, o epocă de formare a societății burghezo-democratice și a statului burghezo-democratic, cînd pentru prima oară mișcărilor naționale capătă un caracter de masă și într-un fel sau altul atrag în arena politică *toate* clasele populației, prin intermediul presei și prin participare la activitatea instituțiilor reprezentative etc. Pe de altă parte, o epocă a statelor capitaliste pe deplin constituite, cu un regim constituțional de mult statornicit, cu un antagonism între proletariat și burghezie foarte accentuat și care poate fi considerată drept ajunul prăbușirii capitalismului.

Prima epocă se caracterizează prin trezirea mișcărilor naționale, prin antrenarea în aceste mișcări a țărănimii, care e pătura cea mai numeroasă a populației și care „se pune cu greu în mișcare“ cînd e vorba de dus lupta pentru cucerirea de libertăți politice în general și de drepturi naționale în special. Pentru a doua epocă este caracteristic faptul că nu există mișcări burghezo-democratice de masă într-o vreme cînd capitalismul dezvoltat, apropiind tot mai mult și amestecînd între ele națiunile complet atrase în orbita comerțului, aduce pe primul plan antagonismul dintre capitalul fuzionat pe scară internațională și mișcarea muncitorească internațională.

Desigur, aceste două epoci nu sînt despărțite una de alta printr-un zid, ci sînt legate între ele prin numeroase verigi intermediare, căci diferitele țări se deosebesc între ele și prin ritmul dezvoltării lor naționale, prin compoziția națională a populației, prin repartizarea ei teritorială etc. etc. Fără o luare în considerare a tuturor acestor condiții istorice generale, precum și a tuturor condițiilor statale concrete, nici nu poate fi vorba de o examinare a programului național al marxiștilor dintr-o anumită țară.

Și iată că tocmai aici ne lovim de punctul cel mai slab al raționamentelor emise de Rosa Luxemburg. Cu o neobiș-

nuită rîvnă, ea își agrementează articolul ei cu o colecție de vorbe „tari“ la adresa paragrafului 9 din programul nostru, în care găsește „generalități“, formulări „șablonarde“, „frazologie metafizică“ și așa mai departe, la nesfîrșit. În mod firesc ne-am fi așteptat ca această publicistică, care se pricepe atît de bine să condamne metafizica (în accepția lui Marx, adică antidialectica) și abstracțiunile goale, să ne dea dînsa un exemplu de examinare concret-istorică a problemei. Este vorba de programul național al marxștilor dintr-o anumită țară, Rusia, și dintr-o anumită epocă, începutul secolului al XX-lea. Dar poate că Rosa Luxemburg chiar pune chestiunea : prin ce epocă istorică trece Rusia, care sînt particularitățile concrete pe care le prezintă problema națională și mișcările naționale din această țară în epoca dată ?

Despre toate astea, Rosa Luxemburg nu spune absolut nici un cuvînt ! Nu veți găsi la ea nici urmă de analiză a modului cum se pune problema națională în Rusia într-o epocă istorică dată și nu se arată care sînt particularitățile Rusiei în această privință !

Ni se spune că în Balcani problema națională se pune altfel decît în Irlanda, că Marx a apreciat în cutare fel mișcarea națională poloneză și cehă în condițiile concrete ale anului 1848 (o pagină de citate din Marx), că Engels a apreciat în cutare fel lupta dusă de cantoanele păduroase din Elveția împotriva Austriei și bătălia de la Morgarten din 1315 (o pagină de citate din Engels, împreună cu respectivul comentariu din Kautsky), că, după părerea lui Lassalle, războiul țărănesc din Germania din secolul al XVI-lea a avut un caracter reacționar etc.

Nu s-ar putea spune că aceste observații și citate strălucesc prin noutatea lor ; în orice caz însă este interesant pentru cititori să-și amintească încă și încă o dată cum anume au abordat Marx, Engels și Lassalle analiza unor probleme istorice concrete privind diferite țări. Și, dacă recitești instructivele citate extrase din operele lui Marx și Engels, vezi deosebit de limpede în ce situație ridicolă s-a pus Rosa Luxemburg. Ea pledează cu elocvență și vehemență pentru necesitatea unei analize istorice concrete a

problemei naționale în diferite țări și în diferite perioade, dar nu face *nici cea mai mică* încercare de a stabili prin *care* stadiu istoric al dezvoltării capitaliste trece *Rusia* la începutul secolului al XX-lea și ce *particularități* prezintă problema națională în această țară. Rosa Luxemburg ne prezintă exemple de felul cum au analizat *alții* problema în chip marxist, pentru a sublinia parcă dinadins că adeseori iadul este pavat cu bune intenții, că adeseori în dosul unor sfaturi bune se ascunde refuzul sau nepriceperea de a le pune în aplicare.

Iată una dintre aceste comparații instructive. Rosa Luxemburg se pronunță împotriva lozincii independenței Poloniei și se referă, cu acest prilej, la lucrarea ei din 1898, în care a demonstrat că are loc o rapidă „dezvoltare industrială a Poloniei“, ale cărei produse industriale își găsesc o piață de desfacere în Rusia. E de prisos să mai spunem că de aici nu rezultă încă absolut nimic în ce privește *dreptul* la autodeterminare, că toate acestea dovedesc doar dispariția vechii Polonii a șleahiticilor etc. Rosa Luxemburg însă ajunge mereu, pe nesimțite, la concluzia că, printre factorii care unesc Rusia de Polonia, un rol precumpănitor au de pe acum factorii pur economici ai relațiilor capitaliste contemporane.

Dar iată că Rosa noastră trece la problema autonomiei și — deși articolul ei este intitulat „Problema națională și autonomia“ *în general* — se apucă să ne dovedească dreptul *exclusiv* la autonomie pe care-l are regatul Poloniei (vezi „Prosveșcenie“ nr. 12 din 1913 *). În sprijinul acestui drept al Poloniei la autonomie, Rosa Luxemburg prezintă o caracterizare a orînduirii de stat a Rusiei — făcută, evident, după criterii atît economice cît și politice, atît culturale cît și sociologice —, pe care o înfățișează ca un ansamblu de trăsături ce alcătuiesc laolaltă noțiunea de „despotism asiatic“ („Przeгляд“¹⁰⁸ nr. 12, p. 137).

Este îndeobște cunoscut că o orînduire de stat de acest fel este foarte solidă în cazul cînd în economia țării respective predomină trăsături cu totul patriarhale, precapita-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 155—162. — Nota red.

liste, iar economia bazată pe producția de mărfuri și diferențierea de clasă sînt foarte puțin dezvoltate. Dar, dacă într-o asemenea țară, în care orînduirea de stat se distinge printr-un pronunțat caracter *precapitalist*, există o regiune, delimitată din punct de vedere național, în care capitalismul se dezvoltă cu *rapiditate*, atunci cu cît această dezvoltare capitalistă este mai rapidă, cu atît va fi mai pronunțată contradicția dintre ea și orînduirea de stat *precapitalistă*, cu atît va fi mai probabilă desprinderea din întreg a regiunii înaintate, care nu este fixată de el prin legături „capitaliste contemporane“, ci prin legături „despotice asiatiche“.

Rosa Luxemburg, prin urmare, n-a știut s-o scoată la capăt nici măcar cu problema structurii sociale a puterii de stat din Rusia în raport cu Polonia burgheză ; cît despre problema particularităților istorice concrete pe care le prezintă mișcările naționale din Rusia, ea nici măcar n-a fost pusă.

Și tocmai asupra acestei probleme trebuie să ne oprim.

3. PARTICULARITĂȚILE CONCRETE ALE PROBLEMEI NAȚIONALE ÎN RUSIA ȘI TRANSFORMAREA EI BURGHEZO-DEMOCRATICĂ

„...Cu tot caracterul său elastic, acest principiu al «dreptului națiunilor la autodeterminare» — care reprezintă pur și simplu un loc comun și este, în mod evident, deopotrivă de aplicabil nu numai la popoarele care trăiesc în Rusia, dar și la națiunile care trăiesc în Germania și Austria, Elveția și Suedia, America și Australia — nu-l găsim în nici unul din programele partidelor socialiste de astăzi...“ („Przeгляд“ nr. 6, p. 483).

Așa scrie Rosa Luxemburg la începutul campaniei sale împotriva paragrafului 9 din programul marxist. Căutînd să ne sugereze pe nesimțite ideea că acest punct din program reprezintă „pur și simplu un loc comun“, Rosa Luxemburg cade ea însăși în acest păcat, declarînd cu o nostimă cutezanță că acest punct este, „în mod evident, deopotrivă de aplicabil“ la Rusia, Germania etc.

Este evident — răspundem noi — că Rosa Luxemburg a vrut să ne prezinte în articolul ei o colecție de greșeli de logică, care și-ar fi găsit un loc mai potrivit în temele unor

liceeni. Căci tirada ei reprezintă, de la un capăt la altul, o adevărată absurditate și o batjocură la adresa modului concret-istoric de a pune problema.

Dacă interpretăm programul marxist nu în chip pueril, ci ca niște marxiști, nu va fi de loc greu să ne dăm seama că el se referă la mișcările naționale burghezo-democratice. Dacă este așa — și fără îndoială că este așa —, atunci reiese „în mod evident“ că acest program se referă „în general“, ca un „loc comun“ etc., la *toate* cazurile de mișcare națională burghezo-democratică. Nu mai puțin evidentă ar fi pentru Rosa Luxemburg, după o cât de mică reflecție, și concluzia că programul nostru se referă *numai* la cazurile în care există o asemenea mișcare.

Dacă Rosa Luxemburg s-ar apuca să reflecteze mai adânc asupra acestor considerații atît de evidente, și-ar da destul de lesne seama ce absurditate a spus. În timp ce ne învinuiește *pe noi* că-i prezentăm „un loc comun“, ea aduce ca argument *împotriva noastră* faptul că în programul țărilor în care *nu există* mișcări naționale burghezo-democratice nu se vorbește de autodeterminarea națiunilor. Inteligent argument, nimic de zis!

O comparație între dezvoltarea politică și economică a diferitelor țări, precum și între programele lor marxiste, este un lucru de extremă importanță din punctul de vedere al marxismului, fiindcă atît natura capitalistă comună a statelor contemporane, cît și legea lor generală de dezvoltare sînt incontestabile. Dar o asemenea comparație trebuie făcută cu pricepere. O condiție elementară ce trebuie îndeplinită în acest caz este aceea de a lămuri chestiunea dacă epocile istorice de dezvoltare ale țărilor care fac obiectul comparației *sînt comparabile* între ele. De pildă, numai niște oameni cu totul ignoranți (ca cneazul E. Trubețkoi, în „Russkaia Mîsl“) pot să „compare“ programul agrar al marxiștilor din Rusia cu programele din Europa occidentală, fiindcă programul nostru dă răspuns la problema unei transformări agrare în sens *burghezo-democratic*, despre care nici nu este vorba în țările occidentale.

Același lucru se poate spune și despre problema națională. În majoritatea țărilor occidentale, ea este încă de mult

timp rezolvată. E ridicol să cauți soluții la niște probleme care nu figurează în programele socialiștilor din Europa occidentală. Rosa Luxemburg a scăpat aici din vedere tocmai ceea ce era esențial, și anume deosebirea dintre țările în care transformările burghezo-democratice sînt de mult terminate și acelea în care ele nu s-au terminat încă.

În această deosebire constă miezul problemei și tocmai completa ignorare a acestei deosebiri face ca articolul, peste măsură de lung, al Rosei Luxemburg să fie o îngrămădire de lucruri comune, lipsite de orice conținut.

În Europa occidentală, în țările de pe continent, epoca revoluțiilor burghezo-democratice corespunde unui interval de timp destul de bine determinat, care se întinde cam din 1789 pînă în 1871. Și tocmai ea a fost epoca mișcărilor naționale și a formării de state naționale. După încheierea acestei epoci, Europa occidentală se prezenta ca un sistem, deja constituit, de state burgheze, care de regulă erau niște state naționale unitare. De aceea, a căuta astăzi dreptul la autodeterminare în programele socialiștilor din Europa occidentală înseamnă a nu înțelege abecedarul marxismului.

În răsăritul Europei și în Asia, epoca revoluțiilor burghezo-democratice a început abia în 1905. Revoluțiile din Rusia, Persia, Turcia și China, războaiele balcanice — iată care este, în epoca *noastră*, lanțul de evenimente mondiale din „orientul” nostru. Și numai un orb nu poate să vadă în acest lanț de evenimente trezirea unei *serii întregi* de mișcări naționale burghezo-democratice, a unor tendințe de a forma state naționale independente și unitare. Tocmai pentru că Rusia, împreună cu țările vecine, trece prin această epocă, și numai de aceea, este nevoie în programul nostru de punctul cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare.

Dar să continuăm încă puțin citatul de mai sus, luat de noi din articolul Rosei Luxemburg :

„...Mai ales — scrie ea — în programul unui partid care desfășoară activitate într-un stat cu o populație extrem de eterogenă și pentru care problema națională joacă un rol primordial, în programul social-democrației austriece, nu se află înscris principiul dreptului națiunilor la autodeterminare” (ibid.).

Așadar, cititorii urmează să fie convinși „mai ales“ prin exemplul Austriei. Să vedem câtă logică cuprinde — privit sub aspectul său concret-istoric — acest exemplu.

În primul rînd, să punem problema — de o importanță fundamentală — a desăvîrșirii revoluției burghezo-democratice. În Austria, această revoluție a început în 1848 și s-a terminat în 1867. De atunci, adică de aproape o jumătate de veac, domnește acolo o constituție burgheză, care s-a statornicit, în linii generale, și în baza căreia un partid muncitoresc legal își desfășoară în mod legal activitatea sa.

De aceea, în condițiile interne de dezvoltare ale Austriei (adică din punct de vedere al dezvoltării capitalismului în Austria, în general, și la diferitele națiuni din cadrul ei, în special) *nu există* factori susceptibili să provoace salturi care să poată fi însoțite, între altele, de constituirea unor state naționale independente. Presupunînd, prin comparația pe care o face, că Rusia se află, sub acest raport, în condiții analoge, Rosa Luxemburg nu numai că emite o ipoteză fundamental greșită, antiistorică, dar totodată, fără să vrea, alunecă spre lichidatorism.

În al doilea rînd, în problema de care ne ocupăm are o importanță deosebit de mare raportul — cu totul diferit — care există în Austria și în Rusia între naționalitățile respective. Austria nu numai că a fost vreme îndelungată un stat în care predominau germanii, dar germanii austrieci pretindeau chiar că lor li se cuvine să dețină hegemonia în sînul națiunii germane în general. Această „pretenție“, cum va binevoi, poate, să-și amintească Rosa Luxemburg (care are o aversiune atît de pronunțată față de pretensele locuri comune, șabloane, abstracții...), a fost spulberată de războiul din 1866. Națiunea dominantă din Austria, cea germană, s-a trezit *în afara granițelor* statului german independent, care s-a constituit definitiv în 1871. Pe de altă parte, încercarea ungarilor de a forma un stat național independent a suferit un eșec încă din 1849, sub loviturile armatei iobăgiste ruse.

S-a creat astfel o situație cu totul specifică : ungurii, iar după aceea și cehii, au năzuit nu spre despărțirea de Austria, ci spre menținerea integrității ei, și aceasta tocmai

În interesul independenței lor naționale, care ar fi putut fi complet nimicită de vecinii mai prădalnici și mai puternici! Datorită acestei situații specifice, Austria s-a constituit într-un stat cu două centre (dualist), iar acum se transformă într-un stat cu trei centre (trilateralist: germani, unguri, slavi).

Există oare ceva asemănător în Rusia? Se manifestă la noi o tendință a „alogenilor“ de a se uni cu velicorușii de teama de a nu ajunge sub o asuprire națională și mai rea?

E de ajuns să-ți pui o asemenea întrebare pentru a-ți da seama câtă absurditate, câtă platitudine și ignoranță reflectă această comparație între Rusia și Austria în ce privește autodeterminarea națiunilor.

Condițiile specifice ale Rusiei în ce privește problema națională sînt tocmai contrare acelor pe care le-am văzut că există în Austria. Rusia este un stat cu un centru național unic: acela al velicorușilor. Velicorușii ocupă un teritoriu imens și compact și numărul lor se ridică la vreo 70 000 000. Particularitatea acestui stat național constă, în primul rînd, în faptul că „alogenii“ (care, împreună, constituie majoritatea populației: 57%) trăiesc tocmai în regiunile periferice; în al doilea rînd, în faptul că asuprirea acestor alogeni este cu mult mai aprigă decît a celor din statele vecine (și nu numai europene); în al treilea rînd, în faptul că, într-o serie întregă de cazuri, în vecinătatea regiunilor periferice, care sînt locuite de naționalități asuprite, dincolo de granițe trăiesc oameni de același neam cu ele care se bucură de mai multă independență națională (este destul să amintim pe cei de la granița de vest și de la cea de sud a statului, finlandezii, suedezii, polonezii, ucrainenii și românii); în al patrulea rînd, în faptul că adeseori capitalismul e mai dezvoltat, iar nivelul cultural general e mai ridicat în regiunile periferice, locuite de „alogeni“, decît în centrul statului. În sfîrșit, tocmai în statele asiatice vecine vedem că a început o perioadă de revoluții burgheze și mișcări naționale, care antrenează în parte și popoarele înrudite de pe cuprinsul Rusiei.

Așadar, tocmai particularitățile istorice concrete pe care le prezintă problema națională în Rusia fac ca recunoaș-

terea dreptului națiunilor la autodeterminare să fie la noi o necesitate deosebit de imperioasă în epoca prin care trecem.

De altfel, chiar și sub aspectul ei pur faptic, afirmația Rosei Luxemburg că în programul social-democraților austrieci nu se pomenește nimic despre recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare este contrară adevărului. E de ajuns să deschidem procesele-verbale ale Congresului de la Brünn *, care a adoptat programul național¹⁰⁹, și vom găsi acolo declarația făcută de Gankevici, un social-democrat rutean, în numele întregii delegații ucrainene (rutene) (procesele-verbale, p. 85), și pe cea făcută de Reger, un social-democrat polonez, în numele întregii delegații poloneze (p. 108), că social-democrații acestor două națiuni din Austria includ în aspirațiile lor și unitatea națională, libertatea și independența popoarelor lor. Prin urmare, social-democrația austriacă, fără să includă numaidecât în programul ei dreptul națiunilor la autodeterminare, acceptă totuși fără rezerve ca unele părți din partidul ei să formuleze ca o revendicare independența națională. Practic vorbind, o asemenea atitudine înseamnă, bineînțeles, tocmai o recunoaștere a dreptului națiunilor la autodeterminare! Exemplul Austriei, pe care-l invocă Rosa Luxemburg, pledează, așadar, în toate privințele împotriva celor susținute de ea.

4. „PRACTICISMUL” ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ

Cu o deosebită ardoare au îmbrățișat oportuniștii argumentul invocat de Rosa Luxemburg că paragraful 9 din programul nostru nu are în el nimic „practic”. Rosa Luxemburg este atât de încântată de acest argument, încât, în articolul ei, această „lozincă” o găsim uneori repetată de opt ori într-o singură pagină.

Paragraful 9, scrie ea, „nu ne dă nici o indicație practică cu privire la politica de fiecare zi a proletariatului, nu ne oferă nici o soluție practică pentru problemele naționale”.

* — Brno. — Nota trad.

Să examinăm acest argument, care mai este formulat și în sensul că paragraful 9 nu exprimă absolut nimic sau că el te obligă să sprijini toate aspirațiile naționale.

Ce sens are cerința de a da soluții „practice“ în problema națională ?

Acela de a sprijini toate aspirațiile naționale ; sau de a răspunde prin „da sau nu“ cînd se pune chestiunea despărțirii de stat pentru fiecare națiune în parte ; sau, în general, „posibilitatea de a realiza“ imediat revendicările naționale.

Să examinăm toate aceste trei sensuri posibile ale cerinței de a da soluții „practice“.

Burghezia, care la începutul fiecărei mișcări naționale apare în chip firesc ca hegemon (conducător) al ei, califică drept acțiune practică sprijinirea tuturor aspirațiilor naționale. Dar, în problema națională (ca și în toate celelalte), politica proletariatului nu face decît să susțină burghezia într-o anumită direcție, dar nu coincide niciodată cu politica ei. Clasa muncitoare nu sprijină burghezia decît în interesul păcii naționale (pe care burghezia n-o poate oferi în întregime și care nu este realizabilă decît printr-o *completă* democratizare), în interesul egalității în drepturi și al creării celor mai bune condiții pentru lupta de clasă. Tocmai de aceea proletarii *opun practicismului* burgheziei o politică *principială* în problema națională și întotdeauna sprijină *numai în mod condiționat* burghezia. În problema națională, fiecare burghezie vrea să asigure privilegii pentru *propria* ei națiune sau avantaje numai pentru ea, căci tocmai asta consideră ea că este „practic“. Proletariatul este împotriva oricăror privilegii, împotriva oricărui exclusivism. A-i cere proletariatului „practicism“ înseamnă a te lăsa condus de burghezie, a cădea în oportunism.

Trebuie ca la chestiunea despărțirii de stat a fiecărei națiuni să răspundem prin „da sau nu“ ? Aceasta pare să fie o pretenție cît se poate de „practică“. În realitate însă este o pretenție absurdă ; ea e metafizică din punct de vedere teoretic, iar în practică duce la o subordonare a proletariatului față de politica burgheziei. Burghezia

pune întotdeauna pe primul plan revendicările ei naționale. Și le pune în mod necondiționat. Pentru proletariat însă, ele sînt subordonate intereselor luptei de clasă. Teoretic nu se poate garanta dinainte că revoluția burghezo-democratică se va termina prin despărțirea națiunii date sau prin egalitatea ei în drepturi cu o altă națiune; pentru proletariat este important, *în ambele cazuri*, să asigure dezvoltarea propriei sale clase; pentru burghezie este important să îngreueze această dezvoltare, împingînd sarcinile ei pe al doilea plan și dînd prioritate sarcinilor „propriei” sale națiuni. De aceea proletariatul se mărginește la revendicarea, ca să zicem așa, negativă a recunoașterii *dreptului* la autodeterminare, fără să dea garanții vreunei națiuni, fără să se oblige să dea *ceva în contul* unei alte națiuni.

Se poate ca acest procedeu să nu fie „practic”; însă în realitate el constituie cea mai sigură garanție pentru cea mai democratică dintre soluțiile posibile; proletariatul are nevoie *numai* de aceste garanții, în timp ce burghezia fiecărei națiuni are nevoie de garantarea avantajelor *ei* fără a ține seama de situația altor națiuni (de eventualele lor dezavantaje).

Ceea ce prezintă mai mult interes pentru burghezie este „posibilitatea de a realiza” o asemenea revendicare; de aici veșnica ei politică de tranzacții cu burghezia altor națiuni, în dauna proletariatului. Pentru proletariat însă este important ca el să-și întărească clasa lui în lupta împotriva burgheziei, să educe masele în spiritul democrației consecvente și al socialismului.

Se poate ca acest lucru să nu fie „practic” pentru oportuniști, însă el constituie singura garanție reală, garanția că se va obține un maximum de egalitate în drepturi pentru națiuni și un maximum de pace națională, în pofida feudalilor și a burgheziei *naționaliste*.

Întreaga sarcină a proletarilor în problema națională este „nepractică” din punctul de vedere al burgheziei *naționaliste* a fiecărei națiuni, fiindcă proletarii cer o egalitate în drepturi „abstractă”, cer ca în principiu să fie abolite pînă și cele mai mici privilegii, întrucît ei sînt

dușmanii oricărui naționalism. Neînțelegînd acest lucru, Rosa Luxemburg, prin elogiile ei prea puțin inteligente la adresa practicismului, a deschis larg porțile tocmai oportuniștilor, în special pentru concesiile oportuniste față de naționalismul velicorus.

De ce față de cel velicorus ? Pentru că în Rusia velicorușii sînt națiunea asupraitoare, iar pe tărîm național oportunistul se exprimă, firește, într-un fel la națiunile asuprite și în alt fel la cele asupraitoare.

În numele revendicărilor ei „practice“, burghezia națiunilor asuprite va îndemna proletariatul să sprijine fără rezervă aspirațiile ei. Cel mai practic este să spui pur și simplu „da“, să te pronunți pentru despărțirea *cutărei* națiuni, și nu pentru *dreptul* la despărțire al tuturor națiunilor, oricare ar fi ele !

Proletariatul este împotriva unui asemenea practicim : el recunoaște egalitatea în drepturi și dreptul egal de a avea un stat național, dar, totodată, prețuiește mai mult decît orice și pune mai presus de orice alianța proletarilor tuturor națiunilor, și, în aprecierile sale asupra oricărei revendicări naționale, a oricărei despărțiri naționale, el se situează *pe punctul de vedere* al luptei de clasă a muncitorilor. Lozinca practicismului nu este în realitate altceva decît lozinca unei adoptări lipsite de spirit critic a aspirațiilor burgheze.

Ni se spune : sprijinind dreptul la despărțire de stat, voi sprijiniți naționalismul burghez al națiunilor asuprite. Asta ne-o spune Rosa Luxemburg și asta o repetă, după ea, oportunistul Semkovski — în treacăt fie zis, singurul care susține, în ziarul lichidatorist, ideile lichidatoriste în această problemă !

Răspundem : nu e adevărat ; tocmai pentru burghezie este important să aibă, în această problemă, o soluție „practică“, în timp ce pentru muncitori este important să facă o delimitare *principlală* între cele două tendințe. *Atîta timp cît* burghezia națiunii asuprite luptă împotriva celei asupraitoare, noi sîntem întotdeauna, și în orice caz, și cu mai multă hotărîre ca oricine, *pentru*, căci noi sîntem cei mai neînfricați și mai consecvenți dușmani ai asupririi.

Atîta timp cît burghezia națiunii asupra este pentru naționalismul *ei* burghez, noi sîntem contra. Noi ducem deci lupta împotriva privilegiilor și silniciilor națiunii asupra și nu facem nici o concesie tendinței spre privilegii, manifestate de națiunea asupra.

Dacă nu lansăm lozinca *dreptului* la despărțire și nu facem agitație în favoarea ei, nu numai că facem jocul burgheziei, dar și al feudalilor și al absolutismului națiunii *asupra*. Acest argument, folosit de multă vreme de către Kautsky împotriva Rosei Luxemburg, este incontestabil. Temîndu-se să nu „ajute“ burghezia naționalistă a Poloniei, Rosa Luxemburg se pronunță împotriva *dreptului* la despărțire, care a fost înscris în programul marxiștilor *din Rusia*, și în felul acesta ajută *de fapt* sutele negre velicoruse. Ea ajută de fapt la împăcarea oportunistă cu privilegiile (și cu ceva mai rău decît privilegiile) velicorușilor.

Angrenată în lupta împotriva naționalismului din Polonia, Rosa Luxemburg a uitat de naționalismul velicorus, deși tocmai *acest* naționalism este astăzi cel mai periculos, fiindcă tocmai el este mai puțin burghez și mai mult feudal, tocmai el reprezintă principala piedică în calea democrației și a luptei proletare. *Orice* naționalism burghez al unei națiuni asupra are un conținut general-democratic, care este îndreptat *împotriva* asupra, și tocmai acest conținut îl sprijinim noi în chip *necondiționat*, delimitîndu-l în mod riguros de tendința spre exclusivism național a propriei noastre națiuni, combătînd tendința burghezului polonez de a asupra pe evreu ș.a.m.d.

Asta „nu-i practic“, din punctul de vedere al burghezului și al micului burghez. Dar asta este singura politică practică și principială în problema națională și singura care vine cu adevărat în sprijinul democrației, libertății și uniunii proletare.

Să fie recunoscut dreptul la despărțire pentru toți; aprecierile în fiecare chestiune concretă cu privire la despărțire trebuie făcute dintr-un punct de vedere care să înlăture orice inegalitate în drepturi, orice privilegii, orice exclusivism.

Să luăm, bunăoară, poziția unei națiuni asupra. Poate oare să fie liber un popor care asuprește alte popoare? Nu poate. Interesele libertății populației * velicoruse cer să se ducă luptă împotriva unei asemenea asuprii. Istoria îndelungată, multiseculară a înăbușirii mișcării națiunilor asuprite, propaganda sistematică în favoarea acestei înăbușiri, făcută de către clasele „de sus”, au dus la apariția, în sînul poporului velicorus, a unor prejudecăți etc. care reprezintă piedici imense în calea propriei lui eliberări.

Sutele negre velicoruse întretin și ațîță în mod conștient aceste prejudecăți. Burghezia velicorusă se împacă cu ele sau li se acomodează. Proletariatul velicorus nu poate să-și realizeze scopurile *sale*, nu poate să-și deschidă drum spre libertate decît combătînd sistematic aceste prejudecăți.

Crearea unui stat național de sine stătător și independent rămîne deocamdată, în Rusia, privilegiul unei singure națiuni, al celei velicoruse. Noi, proletarii velicoruși, nu apărăm nici un fel de privilegiu, și nu-l apărăm nici pe acesta. Noi luptăm în cadrul statului actual, unim pe muncitorii tuturor națiunilor din acest stat, dar nu putem garanta că se va păși pe cutare sau cutare cale a dezvoltării naționale; noi mergem pe *toate* căile posibile spre țelul nostru de clasă.

Dar nu se poate merge spre acest țel fără a duce luptă împotriva oricărui naționalism și fără a susține egalitatea între diferite națiuni. Dacă îi este dat sau nu Ucrainei, bunăoară, să formeze un stat independent, asta depinde de o mie de factori, care nu pot fi dinainte cunoscuți. Și, fără să încercăm zadarnic „să ghicim”, noi ne pronunțăm categoric pentru ceea ce e incontestabil, și anume pentru dreptul Ucrainei de a avea un asemenea stat. Respectăm acest drept, nu sprijinim privilegiile velicorușilor față de ucraineni, facem *educația* maselor în spiritul recunoașterii

* Unui oarecare L. VI. din Paris, acest cuvînt i se pare nemarxist. Acest L. VI. este nostim de „superklug” (în traducere ironică: „superdeștept”). „Superdeșteptul” L. VI., pe cît se vede, are de gînd să scrie un studiu despre excluderea cuvintelor „populație”, „popor” etc. din programul-minimum (din punctul de vedere al luptei de clasă!).

acestui drept, în spiritul respingerii privilegiilor *de stat* pentru orice națiune.

În salturile pe care le fac toate țările în epoca revoluțiilor burgheze este posibil și probabil să se producă ciocniri și să se ducă lupta pentru dreptul de a se constitui în state naționale. Noi, proletarii, ne declarăm din capul locului *adversari* ai privilegiilor velicoruse, și în acest sens desfășurăm întreaga noastră activitate de propagandă și agitație.

În goana ei după „practicism“, Rosa Luxemburg a scăpat din vedere *principala* sarcină practică a proletariatului velicorus și a proletariatului de alte naționalități: aceea de a face zi de zi agitație și propagandă împotriva oricăror privilegii naționale de stat și în favoarea dreptului, egal pentru toate națiunile, de a se constitui în state naționale proprii; aceasta este (în momentul de față) principala noastră sarcină în problema națională, fiindcă numai pe această cale apărăm noi interesele democrației și ale alianței, bazată pe drepturi egale, între toți proletarii, indiferent de națiunea căreia îi aparțin.

Se prea poate ca această propagandă să fie „nepractică“, atît din punctul de vedere al asupritorilor velicoruși, cît și din acela al burgheziei națiunilor asuprite (și unii și alții cer un răspuns *precis*, da sau nu, și îi acuză pe social-democrați că dau dovadă de „imprecizie“). În realitate însă, tocmai această propagandă, și numai ea, asigură o educație cu adevărat democratică și cu adevărat socialistă a maselor. Numai o astfel de propagandă garantează cele mai mari șanse de pace națională în Rusia, în caz că ea va rămîne un stat național eterogen, cît și cea mai pașnică (și mai puțin dăunătoare pentru lupta de clasă proletară) împărțire a ei în diferite state naționale, în caz că se va pune chestiunea unei asemenea împărțiri.

Pentru o mai concretă lămurire a acestei politici — singura cu caracter proletar — în problema națională, vom examina poziția adoptată de liberalismul velicorus față de „autodeterminarea națiunilor“, precum și exemplul despărțirii Norvegiei de Suedia.

5. BURGHEZIA LIBERALĂ ȘI OPORTUNIȘTII SOCIALIȘTI ÎN PROBLEMA NAȚIONALĂ

Am văzut că Rosa Luxemburg consideră drept un principal „atu“ al ei, în lupta împotriva programului marxiștilor din Rusia, următorul argument : a recunoaște dreptul la autodeterminare înseamnă a sprijini naționalismul burghez al națiunilor asuprite. Pe de altă parte, spune Rosa Luxemburg, dacă înțelegem prin acest drept numai lupta împotriva oricărei folosiri a violenței în raporturile cu alte națiuni, atunci n-avem nevoie de un punct special în programul nostru, fiindcă social-democrații în general sînt împotriva oricărei împilări naționale și împotriva oricărei inegalități de drepturi a națiunilor.

Primul argument, așa cum a arătat, fără puțință de tăgadă, Kautsky cu aproape 20 de ani în urmă, caută să arunce asupra altora păcatul naționalismului, fiindcă, din teamă de naționalismul burgheziei națiunilor asuprite, Rosa Luxemburg, pe cît se vede, face *în realitate* jocul naționalismului ultrareacționar al velicorușilor ! Al doilea argument reprezintă, în fond, o timorată ocolire a chestiunii dacă recunoașterea egalității în drepturi a națiunilor implică sau nu recunoașterea dreptului la despărțire. Dacă o implică, înseamnă că Rosa Luxemburg recunoaște temeiurile principiale ale paragrafului 9 din programul nostru, iar dacă nu o implică, înseamnă că ea nu recunoaște egalitatea în drepturi a națiunilor. Răspunsurile evazive și subterfugiile, în cazul de față, nu servesc la nimic !

Dar cea mai bună verificare a valabilității acestor argumente, ca și a oricăror argumente asemănătoare, este o analiză a atitudinii adoptate, în această problemă, de *diferitele clase* ale societății. Pentru un marxist, o asemenea verificare este obligatorie. Trebuie să se pornească de la date obiective și trebuie luate în considerație relațiile existente, din acest punct de vedere, între diferite clase. Ne-procedînd în felul acesta, Rosa Luxemburg cade tocmai în păcatul raționamentelor metafizice, al alunecării în abstract, al locului comun, al generalității etc., pe care în zadar încearcă să-l pună pe socoteala adversarilor ei.

Este vorba de programul marxiștilor *din Rusia*, adică al marxiștilor de toate naționalitățile din această țară. Nu s-ar cuveni oare să analizăm și poziția pe care o au clasele *dominante* din Rusia ?

Este îndeobște cunoscută poziția adoptată de „birocrăție“ (cerem iertare pentru folosirea acestui termen impropriu) și de moșierii feudali de tipul nobilimii unite : refuz categoric de a recunoaște egalitatea în drepturi a naționalităților, cât și dreptul la autodeterminare. Vechea lozincă, moștenită din vremurile iobăgiei, sună astfel : autocrație, ortodoxie, naționalitate — prin aceasta din urmă subînțelegându-se numai cea velicorusă. Pînă și ucrainenii sînt declarați „alogeni“, pînă și limba lor maternă este persecutată.

Să aruncăm o privire asupra burgheziei ruse, care e „chemată“ să participe — ce-i drept, într-o măsură foarte modestă, dar totuși să participe — la exercitarea puterii, la sistemul de legislație și administrație instaurat la „3 iunie“. Că în această chestiune octombriștii îi urmează de fapt pe cei de dreapta — este un lucru despre care n-are rost să vorbim prea mult. Din păcate, unii marxiști acordă mult mai puțină atenție poziției adoptate de burghezia velicorusă liberală, adică de progresiști și de cadeți. Or, cine nu va analiza această poziție și nu va reflecta asupra ei va cădea inevitabil în păcatul raționamentelor abstracte și al vorbelor goale atunci cînd se va apuca să discute problema dreptului națiunilor la autodeterminare.

Anul trecut, polemica dintre „Pravda“ și „Reci“ a silit acest principal organ de presă al partidului cadet, care e atît de iscusit în arta de a se eschiva în mod diplomatic de la un răspuns direct la întrebările „neplăcute“, să facă totuși unele mărturisiri prețioase. Tot acest tîmbălău s-a pornit din pricina Congresului general al studenților ucraineni care a avut loc la Lvov în vara anului 1913 ¹¹⁰. „Specialistul“ din oficiu în problemele ucrainene, sau colaboratorul ucrainean al ziarului „Reci“, d-l Moghileanski, a publicat un articol în care a împrôscat cu cele mai distinse invective („delir“, „aventurism“ etc.) ideea separării

Ucrainei, pentru care se pronunțase național-socialistul Donțov și pe care o aprobase sus-menționatul congres.

Ziarul „Raboceaia Pravda“, care nu s-a solidarizat cîtuși de puțin cu d-l Donțov și a arătat din capul locului că el este un național-social, că mulți marxști ucrainenii nu sînt de acord cu el, a declarat totuși că *tonul* adoptat de „Reci“ — sau mai exact : *modul cum pune în principiu problema* acest ziar — este cu totul necuviincios și inadmisibil pentru un democrat velicorus sau pentru oricine vrea să treacă drept democrat *. „Reci“ n-are decît să-i combată în mod deschis pe domnii Donțovi, dar este *principial* inadmisibil, pentru un ziar velicorus care se pretinde democrat, să uite de *libertatea* de a te despărți, de *dreptul* de a te despărți.

La cîteva luni după aceea, luînd cunoștință, din ziarul ucrainean „Șleahi“¹¹¹ de la Lvov, de obiecțiile ridicate de d-l Donțov, care releva, printre altele, că „numai presa social-democrată rusă a încondeiat (a înfierat ?) cum se cuvine ieșirea șovinistă a ziarului «Reci»“, d-l Moghileanski a dat unele „explicații“ în nr. 331 al ziarului „Reci“. „Explicațiile“ d-lui Moghileanski au constatat în afirmația, de trei ori repetată, că „critica rețetelor date de d-l Donțov“ „n-are nimic comun cu negarea dreptului națiunilor la autodeterminare“.

„Trebuie să spunem — scria d-l Moghileanski — că nici «dreptul națiunilor la autodeterminare» nu este un fetiș (auzi ! auzi !) care nu suportă nici o critică : dacă o națiune se află în condiții nesănătoase de viață pot să ia naștere unele tendințe nesănătoase în problema autodeterminării naționale, și a da la iveală asemenea tendințe încă nu înseamnă a nega dreptul națiunilor la autodeterminare“.

După cum vedeți, această frază a unui liberal în legătură cu „fetișul“ este străbătută de același spirit ca și cele spuse de Rosa Luxemburg. Este evident că d-l Moghileanski a vrut să evite un răspuns direct la întrebarea : recunoaște sau nu recunoaște dreptul la autodeterminare politică, adică la despărțire ?

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 358—359. — Nota red.

Și „Proletarskaia Pravda“ (nr. 4 din 11 decembrie 1913) a pus *fără înconjur* această întrebare atît d-lui Moghileanski cît și *partidului* cadet*.

Ziarul „Reci“ a publicat atunci (în nr. 340) o declarație nesemnată, adică o declarație oficială a redacției, în care dădea un răspuns la această întrebare. Acest răspuns poate fi rezumat în următoarele trei puncte:

1) În paragraful 11 din programul partidului cadet se vorbește direct, limpede și precis despre „dreptul la liberă autodeterminare *culturală*“ al națiunilor.

2) „Proletarskaia Pravda“, după cum ne asigură „Reci“, „confundă în mod iremediabil“ autodeterminarea cu separatismul, cu despărțirea de stat a unei națiuni sau alteia.

3) „*În realitate, cadeții nici nu s-au gîndit vreodată să susțină dreptul «națiunilor de a se despărți» de statul rus*“. (Vezi articolul: „Național-liberalismul și dreptul națiunilor la autodeterminare“, în „Proletarskaia Pravda“ nr. 12 din 20 decembrie 1913**.)

Să ne îndreptăm mai întîi atenția asupra punctului 2 din declarația ziarului „Reci“. Cît de clar le arată el d-lor Semkovski, Libman, Iurkevici și celorlalți oportuniști că toată zarva și toate comentariile lor în legătură cu pretinsa „neclaritate“ sau „imprecizie“ a sensului „autodeterminării“ nu reprezintă *în realitate*, adică din punctul de vedere al corelației obiective dintre clase și al luptei de clasă din Rusia, decît o *simplă repetare* a celor spuse de burghezia monarhistă-liberală!

Cînd „Proletarskaia Pravda“ a pus luminaților domni „constituțional-democrați“ de la „Reci“ *trei* întrebări: 1) nu cumva negați că în cursul întregii istorii a democrației internaționale, și mai cu seamă cu începere de la mijlocul secolului al XIX-lea, prin autodeterminarea națiunilor s-a înțeles tocmai autodeterminarea politică, dreptul la formarea unui stat național de sine stătător? 2) nu cumva negați că cunoscuta hotărîre adoptată de Congresul socialist internațional de la Londra din 1896 are același sens? și 3) că Plehanov, care încă în 1902 a scris despre

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, 224—226. — Nota red.

** Vezi op., cit., p. 265—267. — Nota red.

autodeterminare, înțelegea prin acest termen tocmai autodeterminarea politică? — cînd „Proletarskaia Pravda“ a pus aceste trei întrebări, *domnii cadeți au tăcut chitic!*

Ei n-au dat nici un răspuns, pentru că n-aveau ce să spună. Ei au fost nevoiți să recunoască în mod tacit că „Proletarskaia Pravda“ are incontestabil dreptate.

Lamentările liberalilor, care susțin că noțiunea de „autodeterminare“ nu este destul de clară, că social-democrații o „confundă în mod iremediabil“ cu separatismul, nu reprezintă altceva decît încercarea de a *încurca* chestiunea, de a se eschiva de la recunoașterea unui principiu stabilit de întreaga democrație. Dacă domnii Semkovski, Libman și Iurkevici n-ar fi atît de ignorați, s-ar jena să le vorbească muncitorilor în spirit atît de *liberal*.

Dar să mergem mai departe. „Reci“ a fost constrîns de către „Proletarskaia Pravda“ să recunoască că cele spuse în programul cadeților cu privire la autodeterminarea „culturală“ nu au alt sens decît acela că *respinge* autodeterminarea *politică*.

„În realitate, cadeții nici nu s-au gîndit vreodată să susțină dreptul «națiunilor de a se despărți» de statul rus“ — și nu degeaba „Proletarskaia Pravda“ a recomandat ziarelor „Novoe Vreamea“ și „Zemșcina“¹¹² aceste afirmații, făcute de „Reci“, ca un model de „lealitate“ a cadeților noștri. În nr. 13 563, „Novoe Vreamea“, care nu lasă, bineînțeles, să-i scape ocazia de a pomeni de „jidani“ și de a face tot felul de aprecieri usturătoare la adresa cadeților, a declarat totuși :

„Ceea ce constituie pentru social-democrați o axiomă de înțelepciune politică“ (adică recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare, la despărțire) „începe astăzi să provoace divergențe pînă și în cercurile cadete“.

Cadeții s-au situat în principiu pe o poziție absolut analogă cu aceea a ziarului „Novoe Vreamea“, declarînd că ei „nici nu s-au gîndit vreodată să susțină dreptul națiunilor de a se despărți de statul rus“. Aceasta și este una din trăsăturile caracteristice ale *național-liberalismului* cadeților, ale înrudirii lor cu Purișkevicii, ale dependenței lor politice — pe plan ideologic și practic — de aceștia din urmă.

„Domnii cadeți — scria „Proletarskaia Pravda“ — au învățat istorie și știu prea bine la ce fel de acțiuni «în genul pogromurilor» — ca să ne exprimăm mai delicat — a dus adeseori în practică aplicarea străvechiului drept al Purișkevicilor: «înhață-l și nu-i da drumul»¹¹³. Cadeții știu prea bine că atotputernicia Purișkevicilor are o origine feudală și un caracter feudal, și totuși ei se situează în întregime *pe baza* relațiilor și granițelor care au fost create tocmai de această clasă. Domnii cadeți știu prea bine cât de multe elemente neeuropene, antieuropene (asiatice, am spune noi, dacă acest cuvânt n-ar avea o rezonanță de nemeritată desconsiderare pentru japonezi și chinezi) se află conținute în relațiile și granițele create sau stabilite de această clasă, și totuși ei le recunosc pe acestea ca pe o limită ce nu poate fi depășită.

Aceasta înseamnă a te adapta Purișkevicilor, a te prosterna în fața lor, a te teme ca nu cumva să le zdruncini poziția, a-i apăra împotriva mișcării populare, împotriva democrației. „Aceasta — scria „Proletarskaia Pravda“ — înseamnă de fapt a te conforma intereselor moșierilor iobăgiști și celor mai proaste prejudecăți naționaliste ale națiunii dominante, în loc să duci o luptă sistematică împotriva acestor prejudecăți“.

Ca niște oameni care știu câte ceva din istorie și care au pretenții de democratism, cadeții nu fac nici măcar încercarea de a susține că mișcarea democratică — prin care se caracterizează în zilele noastre atât Europa răsăriteană, cât și Asia, și care tinde s-o transforme atât pe una, cât și pe cealaltă după modelul țărilor capitaliste civilizate — trebuie în orice caz să lase neschimbate granițele statornicite în epoca feudală, în epoca atotputerniciei Purișkevicilor și a lipsei de drepturi pentru păturile largi ale burgheziei și ale micii burghezii.

Că problema ridicată de polemica dintre „Proletarskaia Pravda“ și „Reci“ nu era în nici un caz doar o problemă de domeniul literaturii, că ea era de o actualitate politică stringentă, ne-a dovedit-o, între altele, ultima conferință a partidului cadet, care a avut loc între 23 și 25 martie 1914. În darea de seamă oficială asupra acestei conferințe,

apărută în ziarul „Reci” (nr. 83 din 26 martie 1914), citim :

„Problemele naționale au fost de asemenea discutate cu o deosebită însuflețire. Delegații de la Kiev, cărora li s-au raliat N. V. Nekrasov și A. M. Koliubakin, au arătat că problema națională este un important factor în devenire, de care trebuie să se țină seama într-un mod mult mai hotărât decât pînă acum. F. F. Kokoșkin a arătat însă” (același „însă” care corespunde celui „dar” — al lui Șcedrin — „urechile nu cresc mai sus de frunte”) „că atît programul, cît și experiența politică de pînă acum impun o foarte prudentă folosire a «formulelor elastice» ale «autodeterminării politice a naționalităților»”.

Aceste considerente deosebit de remarcabile, care au fost expuse la conferința cadeților, merită cea mai mare atenție din partea tuturor marxiștilor și a tuturor democraților. (În paranteză, ținem să relevăm că ziarul „Kievskaia Mîsl”, care, pe cît se vede, este foarte bine informat și care, fără îndoială, redă în mod exact ideile d-lui Kokoșkin, a adăugat că acesta — desigur, ca un avertisment pentru opoziției săi — a invocat în mod special pericolul „destrămării” statului.)

Darea de seamă oficială din „Reci” a fost întocmită cu o virtuozitate diplomatică, pentru ca vîlul să fie ridicat cît mai puțin și pentru a ascunde cît mai multe lucruri cu puțință. Totuși, în linii generale, este clar ce s-a întîmplat la conferința cadetă. Delegații burghezi liberali, care cunosc starea de lucruri din Ucraina, și cadeții „de stînga” au pus *tocmai* chestiunea autodeterminării *politice* a națiunilor. Altminteri, d-l Kokoșkin n-ar fi avut pentru ce să apeleze la o „prudentă folosire” a acestei „formule”.

În programul cadeților, care, bineînțeles, era cunoscut delegaților la conferință, *nu* figurează autodeterminarea politică, ci autodeterminarea „culturală”. Asta înseamnă că d-l Kokoșkin a apărut programul *împotriva* delegaților din Ucraina, *împotriva* cadeților de stînga, că el a apărut autodeterminarea „culturală” *împotriva* celei „politice”. Este cît se poate de evident că, luînd atitudine *împotriva* autodeterminării „politice”, invocînd pericolul „destrămării statului”, calificînd „autodeterminarea politică” drept o formulă „elastică” (întocmai în spiritul celor afirmate

de Rosa Luxemburg !), d-l Kokoşkin a apărat național-liberalismul velicorus împotriva elementelor mai „de stînga“ sau mai democratice din partidul cadet și împotriva burgheziei ucrainene.

D-l Kokoşkin a ieșit învingător la conferința cadetă, după cum ne arată perfidul cuvîntel „însă“ din darea de seamă apărută în „Reci“. Național-liberalismul velicorus a raportat o victorie în lagărul cadet. Nu va contribui această victorie la limpezirea minților acelor inși izolați, lipsiți de judecată, din rîndurile marxiștilor din Rusia, care, călcînd pe urmele cadeților, au început și ei să se teamă de „formulele elastice ale autodeterminării politice a naționalităților“ ?

„Dar“ să urmărim în mod concret cursul ideilor d-lui Kokoşkin. Referindu-se la „experiența politică de pînă acum“ (adică, cum e și evident, la experiența anului 1905, cînd burghezia velicorusă s-a temut să nu-și piardă privilegiile ei naționale și cînd teama ei a cuprins și partidul cadet) și invocînd pericolul „destrămării statului“, d-l Kokoşkin a dovedit că-și dă perfect de bine seama că autodeterminarea politică nu poate însemna altceva decît dreptul la despărțire și la formarea unui stat național de sine stătător. Se pune întrebarea : cum trebuie privite aceste temeri ale d-lui Kokoşkin din punctul de vedere al democrației în general și al luptei de clasă proletare în special ?

D-l Kokoşkin vrea să ne încredințeze că recunoașterea dreptului la despărțire face să crească pericolul „destrămării statului“. Acesta este punctul de vedere al sergentului de stradă Mîmrețov, cu deviza lui : „înhață-l și nu-i da drumul“. Din punct de vedere al democrației în general, lucrurile stau tocmai invers : recunoașterea dreptului la despărțire duce la o *micșorare* a pericolului de „destrămare a statului“.

D-l Kokoşkin raționează întocmai ca naționaliștii. La ultimul lor congres, aceștia au atacat cu vehemență pe ucrainenii „mazepiști“. Mișcarea ucraineană, au declarat în gura mare d-l Savenko & Co., amenință să provoace o slăbire a legăturilor dintre Ucraina și Rusia, întrucît Austria, prin ucrainofilia ei, face să se întărească legăturile dintre ucraineni și Austria ! Rămîne numai de neînțeles de

ce Rusia nu poate încerca „să întărească“ legăturile dintre ucraineni și Rusia *prin aceeași metodă* din care d-l Savenko și cei de teapa lui fac o vină Austriei, adică acordînd ucrainenilor liberă folosire a limbii materne, auto-administrare, un parlament autonom etc. ?

Raționamentele unora ca d-l Savenko sau ca d-l Kokoșkin nu se deosebesc cu nimic între ele și sînt la fel de ridicole și de absurde din punct de vedere pur logic. Nu este oare clar că, cu cît naționalitatea ucraineană, într-o țară sau alta, se va bucura de mai multă libertate, cu atît mai trainică va fi legătura dintre ea și țara respectivă ? Acest adevăr elementar, pe cît se pare, nu-l poți contesta fără a rupe în mod categoric cu toate postulatele democratismului. Și poate oare să existe pentru o naționalitate, luată ca atare, o mai mare libertate decît aceea de a se despărți, de a forma un stat național de sine stătător ?

Pentru a lămuri și mai bine această chestiune, pe care o încurcă liberalii (și cei ce, lipsiți de minte, le țin isonul), vom da un exemplu cît se poate de simplu. Să luăm, bunăoară, problema divorțului. Rosa Luxemburg, în articolul ei, spune că un stat democratic centralizat care acceptă deplina autonomie a unor părți ale lui trebuie să lase în seama parlamentului central toate domeniile mai importante ale legislației, printre care și pe aceea a divorțului. Această grijă ca puterea centrală a statului democratic să asigure libertatea divorțului este pe deplin explicabilă. Reacționarii se pronunță împotriva libertății divorțului, cer ca în această chestiune „să se procedeze cu prudență“ și susțin în gura mare că o asemenea libertate înseamnă „destrămarea familiei“. Democrația, dimpotrivă, socotește că reacționarii sînt niște ipocriți, că ei apără în realitate atotputernicia poliției și a birocrăției, privilegiile unui singur sex și cea mai detestabilă asuprire a femeii ; că, în realitate, libertatea divorțului nu înseamnă „destrămarea“ legăturilor familiale, ci, dimpotrivă, întărirea lor pe baze democratice, singurele care sînt posibile și trainice într-o societate civilizată.

A-i acuza pe adepții libertății de autodeterminare, adică ai libertății de despărțire, că încurajează separatismul în-

seamnă a da dovadă de o prostie și o ipocrizie tot atât de mare ca și atunci când a-i acuza pe adepții libertății divorțului că încurajează distrugerea legăturilor familiale. Așa cum, în societatea burgheză, cei ce se pronunță împotriva libertății divorțului sînt apărători ai privilegiilor și ai venalității pe care este bazată căsătoria burgheză, tot așa și în statul capitalist negarea libertății de autodeterminare, adică de despărțire a națiunilor, nu înseamnă altceva decît apărarea privilegiilor națiunii dominante și a metodelor polițienești de administrare în dauna celor democratice.

Nu încapă îndoială că politicianismul, care este un produs al raporturilor existente în societatea capitalistă, face câteodată ca unii parlamentari sau publiciști să pălăvrăgească cu o extremă ușurință și să debiteze cele mai absurde păreri despre despărțirea cutărei sau cutărei națiuni. Dar numai niște reacționari pot să se lase înfricoșați (sau să se prefacă că sînt înfricoșați) de o asemenea pălăvrăgeală. Cine se situează pe punctul de vedere al democrației, adică al rezolvării problemelor de stat de către masa populației, știe foarte bine că de la flecăreala unor politicieni și pînă la hotărîrea maselor este „o mare distanță”¹¹⁴. Masele populației știu foarte bine, din experiența lor de fiecare zi, cît de importante sînt legăturile geografice și economice, ce avantaje prezintă o piață largă și un stat mare, și nu se vor hotărî să se despartă decît atunci cînd jugul național și fricțiunile naționale vor face ca conviețuirea lor laolaltă să devină insuportabilă și vor împiedica orice relații economice între ele. Iar într-un asemenea caz, interesele dezvoltării capitaliste și ale liberei desfășurări a luptei de clasă vor fi tocmai de partea acelor care se despert.

Așadar, sub orice aspect ar fi analizate raționamentele d-lui Kokoșkin, ele se dovedesc a fi o culme a neghiobiei și o batjocorire a principiilor democrației. Dar există totuși o anumită logică în aceste raționamente, și anume logica intereselor de clasă ale burgheziei velicoruse. D-l Kokoșkin, ca și majoritatea partidului cadet, nu este decît un lacheu al sacului cu bani al acestei burghezii. Dînsul apără privilegiile ei în general și privilegiile ei *de stat* în special, le

apără împreună cu Purișkevici și alături de el, numai că acesta se încrede mai mult în bîta iobăgiei, în timp ce Kokoșkin & Co. își dau seama că această bîta a fost serios avariata în anul 1905 și se bizuie mai mult pe mijloacele burgheze de înșelare a mașelor, care constau, de pildă, în a-l speria pe micul burghez și pe țărani, cu spectrul „destrămării statului“, a-i amăgi cu lungi discursuri pe tema îmbinării „libertății poporului“ cu tradițiile istorice etc.

Semnificația reală de clasă a atitudinii ostile a liberalilor față de principiul autodeterminării politice a națiunilor este una și numai una : național-liberalismul, apărarea privilegiilor de stat ale burgheziei velicoruse. Iar oportuniștii din rîndurile marxiștilor din Rusia, care tocmai acum, în epoca sistemului de la 3 iunie, au pornit atacul împotriva dreptului națiunilor la autodeterminare, lichidatorul Semkovski, bundistul Libman, micul burghez ucrainean Iurkevici, toți aceștia nu fac *de fapt* altceva decît să pășească pe urmele național-liberalismului și să pervertească clasa muncitoare cu ideile lor național-liberale.

Interesele clasei muncitoare și ale luptei duse de ea împotriva capitalismului cer o deplină solidaritate și o strînsă unitate între muncitorii de toate națiunile, cer să se opună împotriva politicii naționaliste a burgheziei, de orice naționalitate ar fi ea. De aceea, în caz că social-democrații ar nega dreptul la autodeterminare, adică dreptul la despărțire al națiunilor asuprite, cît și în caz că ar susține toate revendicările naționale ale burgheziei națiunilor asuprite, am avea de-a face cu o abatere de la sarcinile politicii proletare și cu o subordonare a muncitorilor față de politica burgheză. Muncitorului salariat îi este perfect egal dacă principalul lui exploatator va fi burghezia velicorusă, care ar avea înțîietate față de cea alogenă, sau burghezia poloneză, care ar avea înțîietate față de cea evreiască etc. Muncitorul salariat care a devenit conștient de interesele sale de clasă rămîne indiferent față de privilegiile de stat ale capitaliștilor velicoruși, cît și față de promisiunile făcute de capitaliștii polonezi sau ucraineni că, atunci cînd vor obține ei privilegiile de stat, se va înfăptui raiul pe pămînt. Dezvoltarea capitalismului își urmează și își va

urma în orice caz mersul ei înainte, atât într-un stat eterogen unic, cât și în state naționale separate.

Muncitorul salariat rămîne, în orice caz, un obiect de exploatare, și pentru a lupta cu succes împotriva exploatării este nevoie de independența proletariatului față de naționalism, e nevoie de deplina neutralitate, ca să zicem așa, a proletarilor față de lupta pentru întîietate dusă de burghezia de diferite naționalități. Orice sprijin, oricît de mic, pe care proletariatul unei națiuni l-ar da privilegiilor burgheziei „sale” naționale ar provoca în mod inevitabil neîncredere în rîndurile proletariatului de altă naționalitate, ar duce la slăbirea solidarității internaționale de clasă a muncitorilor și la dezbinarea lor, spre bucuria burgheziei. Or, a nega dreptul la autodeterminare sau la despărțire de stat înseamnă în mod inevitabil a susține în practică privilegiile națiunii dominante.

Ne putem convinge și mai bine de acest lucru dacă vom lua exemplul concret al despărțirii Norvegiei de Suedia.

6. DESPĂRȚIREA NORVEGIEI DE SUECIA

Rosa Luxemburg ne prezintă tocmai acest exemplu și face pe marginea lui următoarele raționamente :

„Ultimul eveniment din istoria relațiilor federative, despărțirea Norvegiei de Suedia — pe care, în vremea aceea, presa social-patriotică poloneză (vezi „Naprzód” din Cracovia) l-a considerat în mod pripit ca o îmbucurătoare manifestare a forței și a caracterului progresist pe care-l are tendința spre despărțirea de stat —, s-a transformat numaidecît într-o izbitoare dovadă că federalismul și despărțirea de stat, care decurge din el, nu constituie cîtuși de puțin o expresie a progresului sau a democratismului. După așa-zisa «revoluție» norvegiană, care a constat în detronarea și izgonirea regelui suedez din Norvegia, norvegienii și-au ales frumusețel un alt rege, respingînd în mod formal, printr-un referendum popular, proiectul de instaurare a republicii. Ceea ce admiratorii superficiali ai tuturor mișcărilor naționale și ai oricărui simulacru de independență au proclamat drept «revoluție» a fost o simplă manifestare a particularismului țărănesc și mic-burghez, a dorinței de a avea pe banii lor un rege «propriu», în locul celui impus de aristocrația suedeză, și, prin urmare, a fost o mișcare care n-avea în ea absolut nimic revoluționar. Totodată, această istorie a desfacerii uniunii suedezo-norvegiene a dovedit încă

o dată în ce măsură federația care existase pînă atunci nu era, nici în cazul de față, decît expresia unor interese pur dinastice și, prin urmare, o formă a monarhismului și a reacțiunii" („Przegład“).

Iată, cuvînt cu cuvînt, tot ce ne spune Rosa Luxemburg în legătură cu această chestiune !! Și, trebuie să recunoaștem, cu greu ar putea cineva să scoată mai bine în relief șubrezenia propriei sale poziții de cum a făcut-o Rosa Luxemburg în exemplul de mai sus.

Se pune și se pune chestiunea dacă social-democrații dintr-un stat cu o compoziție națională eterogenă au nevoie de un program care să recunoască dreptul la autodeterminare sau despărțire.

Și ce ne spune, în această chestiune, exemplul Norvegiei, care a fost ales chiar de Rosa Luxemburg ?

Autoarea noastră se învîrtește și se sucește, face spirite, tună și fulgeră împotriva ziarului „Naprzód“¹¹⁵, dar nu răspunde la chestiune !! Ea vorbește despre tot ce vreți, dar *nu ne spune nici un cuvînt* în legătură cu fondul chestiunii !!

Nu începe îndoială că, vrînd să aibă pe banii lor un rege propriu și respingînd, printr-un referendum popular, proiectul de instaurare a republicii, micii burghezi norvegieni și-au dat la iveală urîtele lor însușiri mic-burgheze. Nu începe îndoială că „Naprzód“ — dacă n-a observat acest lucru — a dovedit că are însușiri tot atît de urîte și de filistine.

Dar ce rost au aici toate acestea ??

Era vorba, doar, de dreptul națiunilor la autodeterminare și de atitudinea proletariatului socialist față de acest drept ! Atunci de ce nu răspunde Rosa Luxemburg la chestiune și se tot învîrte în jurul ei ?

Se spune că pentru șoarece nu există fiară mai puternică decît pisica. Pentru Rosa Luxemburg, pe cît se vede, nu există fiară mai puternică decît „fracul“. „Fracurile“ este denumirea pe care o are, în limbaj popular, „partidului socialist polonez“, așa-zisa fracțiune revoluționară, iar „Naprzód“, un mic ziar din Cracovia, împărtășește ideile acestei „fracțiuni“. Lupta dusă de ea împotriva naționalismului acestei „fracțiuni“ a orbit-o pînă într-atîta pe au-

toarea noastră, încît din cîmpul ei vizual dispare totul, afară de „Naprzód“.

Dacă „Naprzód“ spune „da“, Rosa Luxemburg socoate că e o datorie a ei sfîntă să strige numaidecît „nu“, fără să se gîndească măcar că un asemenea procedeu e merit să dovedească nu independența ei față de „Naprzód“, ci, tocmai invers, comica ei dependență de aceste „fracuri“, incapacitatea ei de a privi lucrurile dintr-un punct de vedere ceva mai profund și mai larg decît acela al furnicarului de la Cracovia. „Naprzód“ este, desigur, o publicație foarte proastă și în nici un caz marxistă, dar asta nu trebuie să ne împiedice de la o analiză de fond a exemplului Norvegiei, din moment ce ne-am referit la această țară.

Pentru a analiza în chip marxist acest exemplu, trebuie să ne oprim nu asupra însușirilor urîte pe care le au aceste „fracuri“, atît de teribile, ci, în primul rînd, asupra particularităților istorice concrete pe care le prezenta despărțirea Norvegiei de Suedia, iar în al doilea rînd să vedem care au fost sarcinile ce reveneau *proletariatului* din aceste două țări cu prilejul acestei despărțiri ?

Legăturile geografice, economice și de limbă care apropie Norvegia de Suedia nu sînt mai puțin strînse decît acelea care există între numeroase națiuni slave nevelicoruse și cea velicorusă. Dar unirea dintre Norvegia și Suedia nu era întemeiată pe liberul consimțămînt, așa că Rosa Luxemburg vorbește fără rost de „fедераție“, pur și simplu pentru că nu știe ce să spună. Norvegia a fost *predată* Suediei de către monarhi în timpul războaielor napoleoniene, împotriva voinței norvegienilor, și suedezii au trebuit să aducă trupe în Norvegia pentru a o supune.

După aceea, în decurs de lungi decenii, cu toată autonomia extrem de largă de care s-a bucurat Norvegia (ea a avut un parlament propriu etc.), fricțiunile dintre ea și Suedia n-au încetat nici o clipă, iar norvegienii s-au străduit din răspuțeri să scuture de pe umerii lor jugul aristocrației suedeze. În august 1905 ei au scuturat, în sfîrșit, acest jug : stortingul norvegian a adoptat hotărîrea prin care regele suedez înceta să mai fie și rege al Norvegiei, iar referendumul, consultarea poporului norvegian, care

a avut loc după aceea, s-a soldat cu o zdrobitoare majoritate de voturi (vreo 200 000 contra câteva sute) în favoarea despărțirii totale de Suedia. După unele ezitări, suedezi s-au împăcat cu noua situație.

Acest exemplu ne arată pe ce baze sînt posibile și se ivesc cazurile de despărțire a națiunilor, în actualele condiții economice și politice, și *ce formă* capătă uneori despărțirea acolo unde există libertate politică și democrație.

Nici un social-democrat, afară de cazul că ține să declare că-i sînt indiferente problemele libertății politice și ale democrației (și în acest caz el ar înceta, bineînțeles, să mai fie social-democrat), nu va putea să conteste că acest exemplu constituie o dovadă *concretă* că muncitorii conștienți au *datoria* să desfășoare propagandă și să facă pregătiri sistematice pentru ca eventualele conflicte provocate de despărțirea națiunilor să fie rezolvate *numai așa* cum a fost rezolvat în 1905 conflictul dintre Norvegia și Suedia, și nu „în manieră rusească”. Tocmai această cerință o exprimă și revendicarea programatică care prevede recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare. Și Rosei Luxemburg nu i-a mai rămas decît să ocolească acest fapt, neplăcut pentru teoria ei, recurgînd la atacuri înverșunate împotriva filistinismului micilor burghezi norvegieni și a ziarului „Naprzód” din Cracovia, fiindcă ea înțelegea foarte bine în ce măsură acest fapt istoric *dez-minte, o dată pentru totdeauna*, cele susținute de ea — că dreptul națiunilor la autodeterminare este o „utopie”, că el echivalează cu dreptul de „a mîncă din talere de aur” etc. Afirmările de acest fel nu sînt altceva decît expresia unei credințe oportuniste, neputincioase și pline de sine în imuabilitatea actualului raport de forțe dintre naționalitățile din răsăritul Europei.

Să mergem mai departe. În problema autodeterminării națiunilor, ca și în oricare altă problemă, ne interesează în primul rînd și mai mult decît orice autodeterminarea proletariatului în cadrul națiunii. Rosa Luxemburg a ocolit cu modestie și această chestiune, fiindcă a simțit cît de neplăcut ar fi pentru „teoria” ei dacă ar proceda la o analiză pe baza exemplului Norvegiei, care a fost ales de ea.

Care a fost și trebuie să fie poziția proletariatului norvegian și a celui suedez în conflictul iscat în legătură cu despărțirea? Muncitorii conștienți din Norvegia, desigur, au votat, *după* despărțire, pentru republică *, iar dacă au fost socialiști care au votat altfel, asta dovedește doar cât de mult oportunism mic-burghez, stupid, mai există încă uneori în socialismul european. Nu pot exista două păreri în această privință, și, dacă noi atingem aici acest punct, o facem numai pentru că Rosa Luxemburg încearcă să cocoloșească miezul problemei prin comentarii *străine de tema în discuție*. Nu știm dacă programul socialist norvegian îi obliga pe social-democrații norvegieni să aibă o părere bine precizată în problema despărțirii. Să presupunem că nu-i obliga, să presupunem că socialiștii norvegieni au lăsat deschisă chestiunea: în ce măsură este suficientă autonomia Norvegiei pentru a asigura libertatea luptei de clasă și în ce măsură libertatea vieții economice este stînjinită de veșnicele fricțiuni și conflicte cu aristocrația suedeză. Dar că proletariatul norvegian trebuia să ia poziție împotriva acestei aristocrații și în favoarea democrației țărănești norvegiene (cu toată mărginirea ei mic-burgheză), este o chestiune indiscutabilă.

Dar care a fost poziția proletariatului suedez? Se știe că moșierii suedezi, susținuți de popii din țara lor, au făcut propagandă în favoarea unui război împotriva Norvegiei, și, datorită faptului că Norvegia este cu mult mai slabă decît Suedia, că suferise deja o invazie din partea ei și că aristocrația suedeză se bucură de o mare influență în țara ei, această propagandă a constituit o amenințare foarte serioasă. Se poate garanta că Kokoșkinii suedezi au pervertit cu mult zel și vreme îndelungată masele din țara lor, îndemnându-le „să folosească cu prudență” „formulele elastice ale autodeterminării politice a națiunilor”, înfățișându-le pericolul „destrămării statului” și încredințându-le că „libertatea poporului” se împacă foarte bine cu tradițiile aristocrației suedeze. Nu încape

* Dacă majoritatea națiunii norvegiene era pentru monarhie, iar proletariatul pentru republică, atunci pentru proletariatul norvegian, în general vorbind, existau două căi: ori să facă revoluție, dacă erau create condițiile necesare în acest scop, ori să se supună majorității și să desfășoare o activitate de propagandă și agitație de lungă durată.

nici cea mai mică îndoială că social-democrația suedeză ar fi trădat cauza socialismului și a democrației dacă n-ar fi combătut din răzputeri ideologia și politica moșierească, cât și ideologia și politica „kokoșkinistă“, dacă n-ar fi susținut, *pe lângă* egalitatea în drepturi a națiunilor în general (care e recunoscută și de Kokoșkini), și dreptul națiunilor la autodeterminare, libertatea de despărțire a Norvegiei.

Strânsa alianță dintre muncitorii norvegieni și suedezi, deplina lor solidaritate tovarășească de clasă a avut numai de *cîștigat* de pe urma acestei recunoașteri, de către muncitorii suedezi, a dreptului norvegienilor la despărțire. Căci muncitorii norvegieni s-au convins că muncitorii suedezi nu sînt infectați de naționalismul suedez, că pentru ei frăția cu proletarii norvegieni este mai presus de privilegiile burgheziei și ale aristocrației suedeze. Ruperea legăturilor care fuseseră impuse Norvegiei de monarhii europeni și de aristocrații suedezi a făcut să se întărească legăturile dintre muncitorii norvegieni și cei suedezi. Muncitorii suedezi au dovedit că, înfruntînd *toate* peripețiile politicii burgheze — fiindcă în cadrul relațiilor burgheze este cu totul posibilă o reeditare a subjugării forțate a norvegienilor de către suedezi! —, vor ști să mențină și să apere cu succes deplina egalitate în drepturi și solidaritatea de clasă dintre muncitorii celor două națiuni în lupta lor împotriva burgheziei suedeze, cât și împotriva celei norvegiene.

De aici se vede, între altele, cât de neîntemeiate sau pur și simplu neserioase sînt încercările pe care le fac uneori „fracurile“ de „a exploata“ împotriva social-democrației poloneze divergențele existente între noi și Rosa Luxemburg. „Fracurile“ nu sînt un partid proletar, socialist, ci un partid naționalist mic-burghez, un fel de partid socialist-revoluționar polonez. N-a fost și nici nu putea să fie vreodată vorba de unitate între social-democrații din Rusia și acest partid. În schimb, nici un social-democrat din Rusia nu „s-a căit“ vreodată de apropierea și unirea cu social-democrații polonezi. Social-democrației poloneze îi revine marele merit istoric de a fi creat pentru prima oară în Polonia — care e atît de îmbibată de tendințe și

pasiuni naționaliste — un partid cu adevărat marxist, cu adevărat proletar. Dar acest merit al social-democraților polonezi este mare nu pentru că Rosa Luxemburg a spus o mulțime de ineptii pe seama paragrafului 9 al programului marxist din Rusia, ci tocmai în ciuda acestei triste împrejurări.

Desigur, pentru social-democrații polonezi „dreptul la autodeterminare“ n-are o importanță atît de mare ca pentru cei ruși. Este pe deplin explicabil că lupta dusă de ei împotriva micii burghezii poloneze, care e orbită de naționalism, i-a făcut pe social-democrații polonezi „să întindă coarda“ cu un zel deosebit (uneori, poate, cu prea mult zel). Nici un marxist din Rusia nu s-a gîndit vreodată să facă social-democraților polonezi o vină din faptul că sînt împotriva despărțirii Poloniei. Acești social-democrați fac o greșeală numai atunci cînd — ca și Rosa Luxemburg — încearcă să conteste necesitatea ca în programul marxiștilor *din Rusia* să fie inclusă recunoașterea dreptului la autodeterminare.

Asta înseamnă în fond a lua niște relații care sînt de înțeles atunci cînd sînt privite din unghiul de vedere al orizontului cracovian și a le extinde la toate popoarele și națiunile din Rusia, inclusiv velicorușii. A proceda astfel înseamnă a dovedi că sîntem „naționaliști polonezi de-a-n-doaselea“, și nu social-democrați din Rusia, și nu social-democrați internaționaliști.

Căci social-democrația internațională se situează tocmai pe poziția recunoașterii dreptului națiunilor la autodeterminare, și tocmai de această chestiune ne vom ocupa acum.

7. REZOLUȚIA CONGRESULUI INTERNAȚIONAL DE LA LONDRA DIN 1896

Această rezoluție glăsuiește :

„Congresul declară că este pentru recunoașterea dreptului deplin la autodeterminare (Selbstbestimmungsrecht) al tuturor națiunilor și își exprimă simpatia pentru muncitorii din orice țară care în momentul de față gem sub jugul absolutismului militar, național sau de altă natură ; congresul face apel la muncitorii din toate aceste țări

să intre în rîndurile muncitorilor conștienți (Klassenbewusste = conștienți de interesele clasei lor) din lumea întreagă, ca să lupte, împreună cu ei, pentru înfrîngerea capitalismului internațional și pentru realizarea scopurilor urmărite de social-democrația internațională*.

După cum am mai arătat, oportuniștii noștri, d-nii Semkovski, Libman și Iurkevici, pur și simplu nu cunosc această hotărîre. Rosa Luxemburg însă o cunoaște și reproduce în întregime textul ei, în care se află aceeași expresie ca și în programul nostru : „autodeterminare“.

Se pune acum întrebarea : cum înlătură Rosa Luxemburg această piedică din calea „originalei“ ei teorii ?

O, foarte simplu : ...centrul de greutate se află aici în partea a doua a rezoluției... caracterul ei declarativ... numai printr-o neînțelegere ne putem referi la ea !!

Neputința și dezorientarea de care dă dovadă autoarea noastră sînt pur și simplu uluitoare. De obicei, numai niște oportuniști, care se sustrag în mod laș de la o polemică directă împotriva punctelor de program consecvent democratice și socialiste, spun că aceste puncte au un caracter declarativ. Pe cît se vede, nu degeaba s-a pomenit de data asta Rosa Luxemburg în jalnica companie a d-lor Semkovski, Libman și Iurkevici. Rosa Luxemburg nu se încumetă să declare în mod deschis dacă consideră că rezoluția reprodușă e justă sau greșită. Ea se eschivează și se ascunde, făcîndu-și parcă socoteala că are de-a face cu un cititor neatent și neștiutor, care uită prima parte a rezoluției înainte de a fi terminat de citit pe cea de-a doua, sau care n-a auzit niciodată de dezbaterile care au avut loc în presa socialistă înainte de Congresul de la Londra.

Dar Rosa Luxemburg se înșală amarnic dacă își închipuie că va reuși să calce atît de ușor în picioare, în fața muncitorilor conștienți din Rusia, o rezoluție a In-

* Vezi darea de seamă oficială germană asupra Congresului de la Londra : „Verhandlungen und Beschlüsse des internationalen sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschafts-Kongresses zu London, vom 27. Juli bis 1. August 1896“ („Procese-verbale și hotărîrile Congresului internațional al partidelor muncitorești socialiste și al sindicatelor care a avut loc la Londra între 27 iulie și 1 august 1896“. — *Nota trad.*), Berlin, 1896, p. 18. Există și o broșură rusească cu rezoluțiile congreselor internaționale, în care, în loc de „autodeterminare“, cuvîntul respectiv a fost tradus încorect : „autonomie“.

ternaționalei cu privire la o importantă problemă principală, fără a catadicsi măcar s-o supună unei analize critice.

În dezbaterile care au precedat Congresul de la Londra — și mai cu seamă în paginile revistei „Die Neue Zeit“, publicație a marxiștilor germani — a fost expus punctul de vedere al Rosei Luxemburg, și *acest punct de vedere a suferit, în fond, o înfrângere în fața Internaționalei!* Acesta e lucrul cel mai important pe care trebuie să-l aibă îndeosebi în vedere cititorul rus.

Obiectul dezbaterilor l-a constituit problema independenței Poloniei. Au fost expuse trei puncte de vedere :

1) Punctul de vedere al „fracurilor“, în numele cărora a vorbit Haecker. Ele voiau ca Internaționala să înscrie ca o revendicare în programul ei recunoașterea independenței Poloniei. Propunerea n-a fost acceptată. Acest punct de vedere a suferit o înfrângere în fața Internaționalei.

2) Punctul de vedere al Rosei Luxemburg : socialiștii polonezi nu trebuie să ceară independența Poloniei. Potrivit acestui punct de vedere, nici nu poate fi vorba de proclamarea dreptului națiunilor la autodeterminare. Acest punct de vedere a suferit și el o înfrângere în fața Internaționalei.

3) Punctul de vedere, expus atunci, într-o formă cât se poate de amplă, de către K. Kautsky, care a luat poziție împotriva Rosei Luxemburg și a dovedit că materialismul ei este extrem de „unilateral“. Potrivit acestui punct de vedere, Internaționala nu poate, în momentul de față, să introducă în programul ei independența Poloniei, dar socialiștii polonezi — a spus Kautsky — pot foarte bine să formuleze o asemenea revendicare. Din punctul de vedere al socialiștilor, ar fi complet greșit ca atîta timp cît există asuprire națională să se ignoreze sarcina de a lupta pentru eliberarea națională.

În rezoluția Internaționalei au și fost reproduse tezele esențiale, fundamentale ale acestui punct de vedere : pe de o parte, se recunoaște direct și fără echivoc dreptul deplin la autodeterminare pentru toate națiunile, iar pe de altă parte se face un apel, tot atîta de lipsit de echivoc,

către muncitori, care e un îndemn la unitate *internațională* în lupta lor de clasă.

Noi credem că această rezoluție este perfect justă și că, în ceea ce privește țările Europei răsăritene și ale Asiei de la începutul secolului al XX-lea, tocmai această rezoluție, și tocmai în legătura indisolubilă a celor două părți ale ei, dă singura directivă justă pentru o politică de clasă proletară în problema națională.

Să ne oprim ceva mai mult asupra celor trei puncte de vedere arătate mai sus.

Precum se știe, K. Marx și F. Engels considerau ca o datorie indiscutabilă pentru întreaga democrație din Europa occidentală, și cu atât mai mult pentru social-democrație, să sprijine în mod activ cererea de a se acorda independență Poloniei. În deceniile al 5-lea și al 7-lea ale secolului trecut, adică în perioada revoluției burgheze din Austria și Germania, în perioada „reformei agrare” din Rusia, acest punct de vedere era cât se poate de just și singurul consecvent democratic și proletar. Atâta timp cât masele populare din Rusia și din majoritatea țărilor slave erau încă cufundate într-un somn adânc și în aceste țări *nu existau* mișcări democratice, de masă, de sine stătătoare, mișcarea de eliberare a *șleahțicilor* din Polonia căpăta o importanță uriașă, primordială, nu numai din punctul de vedere al democrației întregii Rusii și a tuturor slavilor dar și din acela al democrației întregii Europe * 110.

Dar dacă acest punct de vedere al lui Marx era perfect just în cel de-al doilea sau al treilea pătrar al secolului al XIX-lea, el a încetat să mai fie just în secolul al XX-lea. În majoritatea țărilor slave și chiar într-una din cele mai înapoiate din ele, Rusia, și-au făcut apariția mișcări democratice de sine stătătoare și chiar o mișcare proletară

* Ar fi o foarte interesantă lucrare istorică aceea în care s-ar face o paralelă între poziția unui șleahțic rascultat polonez din 1863, poziția social-democratului rus Cernișevski, care a știut și el (ca și Marx) să aprecieze însemnătatea mișcării poloneze, și poziția mic-burghezului ucrainean Dragomanov, care a apărut pe scena politică mult mai târziu și care era un exponent al punctului de vedere al țaranului, al unui țaran atât de primitiv încă, atât de somnolent, atât de strâns legat de grămada lui de bălegar, că ura lui împotriva panilor polonezi l-a făcut să nu înțeleagă însemnătatea pe care o avea lupta acestor panii pentru democrația din întreaga Rusie. (Comp. „Polonia istorică și democrația velicorusă” de Dragomanov.) Dragomanov a meritat pe deplin sărutările entuziaste cu care l-a răsplătit d-l P. B. Struve, devenit între timp național-liberal.

de sine stătătoare. Polonia șleahiticilor a dispărut, și în locul ei a apărut o Polonie capitalistă. În aceste condiții, Polonia nu putea să nu-și piardă însemnătatea ei *excepțională* pentru mișcarea revoluționară.

Dacă P.P.S. („Partidul socialist polonez“, „fracurile“ de astăzi) a încercat în 1896 „să consfințească“ un punct de vedere exprimat de Marx într-o *altă epocă*, înseamnă că a aplicat *litera* marxismului și a nesocotit *spiritul* lui. De aceea, au avut perfectă dreptate social-democrații polonezi când s-au ridicat împotriva beției naționaliste a micii burghezii poloneze, când au arătat că problema națională are o importanță secundară pentru muncitorii polonezi, când au creat pentru prima oară în Polonia un partid pur proletar și au proclamat principiul, extrem de important, al unei cât mai strânse alianțe între muncitorul polonez și muncitorul rus în lupta lor de clasă.

Înseamnă dare că ar fi putut Internaționala, la începutul secolului al XX-lea, să considere că pentru Europa răsăriteană și pentru Asia principiul autodeterminării politice a națiunilor, al dreptului lor la despărțire reprezintă ceva de prisos? Ar fi fost un punct de vedere nemaipomenit de absurd, echivalent (în teorie) cu ideea că transformarea burghezo-democratică a statelor turc, rus și chinez s-a terminat, — echivalent (în practică) cu o atitudine oportunistă față de absolutism.

Nu. În răsăritul Europei și în Asia, în epoca revoluțiilor burghezo-democratice care au început, în epoca deșteptării și întezirii mișcărilor naționale, în epoca apariției partidelor proletare de sine stătătoare, acestor partide le revine o dublă sarcină în politica națională: recunoașterea dreptului la autodeterminare pentru toate națiunile, dat fiind că transformarea burghezo-democratică nu este încă terminată și că democrația muncitorească apără în mod consecvent, serios și sincer, iar nu în maniera liberală, în maniera unui Kokoșkin, egalitatea în drepturi a națiunilor, — și cea mai strânsă, cea mai indisolubilă alianță în lupta de clasă pe care o duc proletarii tuturor națiunilor din statul respectiv, în toate peripețiile istoriei lui și indiferent de schimbările de graniță pe care le-ar face burghezia din diferite state.

Tocmai această dublă sarcină a proletariatului e formulată în rezoluția din 1896 a Internaționalei. Tocmai acestea sînt principiile de bază ale rezoluției adoptate la Consfătuirea din vara anului 1913 a marxiștilor din Rusia. Sînt oameni cărora li se pare că există o „contradicție” în faptul că această rezoluție, recunoscînd, la punctul 4, dreptul la autodeterminare, la despărțire, face, ca să zicem așa, maximum de „concesii” naționalismului (în realitate, recunoașterea *dreptului* la autodeterminare pentru *toate* națiunile înseamnă un maximum de *democratism* și un minimum de naționalism), iar la punctul 5 pune în gardă pe muncitori împotriva lozincilor naționaliste ale oricărei burghezii și cere unirea și contopirea muncitorilor tuturor națiunilor în organizații proletare internaționale unice. Dar aici pot vedea o „contradicție” numai niște minți cu totul obtuze, care nu sînt în stare să înțeleagă, bunăoară, de ce unitatea și solidaritatea de clasă a proletariatului suedez și norvegian *au avut de cîștigat* atunci cînd muncitorii suedezi au apărut libertatea Norvegiei de a se despărți și de a constitui un stat de sine stătător.

8. UTOPISTUL KARL MARX ȘI PRACTICA ROSA LUXEMBURG

Afirmînd că independența Poloniei este o „utopie” și repetînd acest lucru atît de des, că și se face lehamite, Rosa Luxemburg exclamă cu ironie: dar de ce să nu se ceară și independența Irlandei?

Pe cît se vede, „practica” Rosa Luxemburg nu știe care a fost poziția lui K. Marx în chestiunea independenței Irlandei. Face să ne oprim asupra acestei chestiuni, pentru a prezenta un exemplu de analiză cu adevărat marxistă, și nu oportunistă, a unei revendicări *concrete* a independenței naționale.

Marx avea obiceiul „să-i caute la dinți” — cum se exprima el — pe socialiștii pe care îi cunoștea, pentru a-și da seama cît sînt de conștienți și de convinși¹¹⁷. După ce a făcut cunoștință cu Lopatin, Marx îi scrie lui Engels, la 5 iulie 1870, o scrisoare în care face unele aprecieri

extrem de elogioase despre tînărul socialist rus ; după aceea însă adaugă :

„...Un punct slab : *Polonia*. În această privință, Lopatin vorbește întocmai ca un englez — să zicem un cartist englez de școală veche — despre Irlanda“ ¹¹⁸.

Pe un socialist care aparține unei națiuni asuprațoare, Marx îl întreabă despre atitudinea lui față de națiunea asuprațată și descoperă numaidcît o lipsă *comună* socialiștilor care aparțin națiunilor dominante (engleză și rusă) : neînțelegerea îndatoririlor lor socialiste față de națiunile asuprațate, rumeșarea unor prejudecări preluate de la burșezia „națiunii dominante“.

Înainte de a trece la declarațiile pozitive ale lui Marx cu privire la Irlanda, trebuie să menționăm că, în general, Marx și Engels au privit în mod strict critic problema națională, arătînd că ea are o importanță istoricește condiționată. Astfel, la 23 mai 1851 Engels îi scria lui Marx că studiul istoriei l-a dus la concluzii pesimiste în ce privește Polonia, că Polonia prezintă o importanță vremelnică, doar pînă la o revoluție agrară în Rusia. Rolul poloneșilor în istorie a fost acela de a comite „unele fapte îndrăznețe, dar necușate“. „Nu se poate admite nici un moment că Polonia, fie chiar și în comparație cu Rusia, este un exponent efectiv al progresului sau prezintă vreo importanță istorică“. În Rusia există mai multe elemente de civilizație, instrucțiune, industrie, burșezie decît în „somnolenta Polonie a șleahțicilor“. „Ce înseamnă Varșovia și Cracovia față de Petersburg, Moscova și Odesa !“ ¹¹⁹ Engels își exprimă neîncrederea în reușita răscoalelor șleahțicilor poloneși.

Dar toate aceste idei, care vădesc o atît de genială perspicacitate, n-au împiedicat cîtuși de puțin pe Engels și pe Marx, cu 12 ani mai tîrziu, adică într-o vreme cînd Rusia se afla încă în stare de somnolență, iar Polonia era în fierbere, să-și manifeste cea mai profundă și mai caldă simpatie pentru mișcarea poloneză.

În 1864, pe cînd întocmea Manifestul constitutiv al Internaționalei, Marx îi scria lui Engels (la 4 noiembrie 1864) că trebuie dusă lupta împotriva naționalismului lui Mazzini. „Acolo unde Manifestul se ocupă de politica

internațională, eu vorbesc de țări, și nu de naționalități, și demasc Rusia, iar nu state de mai mică importanță", scrie Marx. Pentru el nu există nici o îndoială că, în comparație cu „problema muncitorească”, problema națională are doar o însemnătate subordonată. Dar teoria lui este departe, ca cerul de pământ, de o ignorare a mișcărilor naționale.

Vine anul 1866. Marx îi scrie lui Engels despre „clica lui Proudhon” de la Paris, care „declară că naționalitățile sînt o absurditate și îi atacă pe Bismarck și Garibaldi. Ca polemică împotriva șovinismului, această tactică este folositoare și explicabilă. Dar dacă niște credincioși de-ai lui Proudhon (printre care și bunii mei prieteni de aici Lafargue și Longuet) își închipuie că toată Europa poate și trebuie să stea liniștită în capul oaselor pînă ce domnii din Franța vor lichida mizeria și ignoranța... înseamnă că sînt niște caraghioși” (scrisoarea din 7 iunie 1866).

„Ieri — scrie Marx la 20 iunie 1866 — au avut loc în Consiliul Internațional dezbateri în legătură cu războiul actual... Discuția, cum era și de așteptat, s-a învîrțit în jurul problemei «naționalităților» în general, și a atitudinii noastre față de ea... Reprezentantii «tinerei Franțe» (*nemuncitori*) au emis părerea că orice naționalitate și însăși națiunea sînt niște prejudecăți învechite. Stirnerism proudhonist... Lumea întreagă trebuie să aștepte pînă cînd francezii se vor maturiza pentru săvîrșirea revoluției sociale... Englezii au rîs cu poftă cînd mi-am început cuvîntarea, spunînd că prietenul nostru Lafargue și alții, care au desființat naționalitățile, ni se adresează în limba franceză, adică într-o limbă pe care n-o înțeleg ^{9/10} din auditoriu. Am lăsat apoi să se înțeleagă că, fără să-și dea seama, prin negarea naționalităților, Lafargue pare a înțelege absorbirea lor de către națiunea model, națiunea franceză” ¹²⁰.

Concluzia care reiese din toate aceste observații critice ale lui Marx este clară : clasa muncitoare poate mai puțin decît din orice să-și facă un fetiș din problema națională, întrucît dezvoltarea capitalismului nu trezește neapărat toate națiunile la o viață de sine stătătoare. Dar, din moment ce au apărut mișcări naționale de masă, a le ignora, a refuza să sprijinim tot ce e progresist în ele înseamnă

în realitate a cădea pradă prejudecăților *naționaliste*, și anume: a considera „propria” națiune drept o „națiune model” (sau, adăugăm noi, drept o națiune care deține în mod exclusiv privilegiul de a se constitui ca stat) *.

Dar să revenim la Irlanda.

Poziția lui Marx în această chestiune este cel mai limpede exprimată în următoarele fragmente din scrisorile lui :

„Am căutat prin toate mijloacele să provoc această demonstrație de simpatie a muncitorilor englezi în sprijinul mișcării fenienilor... Înainte consideram că despărțirea Irlandei de Anglia este imposibilă. Astăzi însă o consider inevitabilă, chiar dacă după despărțire s-ar ajunge la o federație”. Așa scria Marx în scrisoarea sa către Engels din 2 noiembrie 1867.

În scrisoarea sa cu data de 30 noiembrie a aceluiași an, el adaugă :

„Ce sfat trebuie să dăm noi muncitorilor *englezi*? Părerea mea este că ei trebuie să includă în programul lor Repeal-ul (anularea) uniunii” (dintre Irlanda și Anglia, adică despărțirea Irlandei de Anglia), „pe scurt revendicarea din 1783, însă democratizată și adaptată la condițiile de astăzi. Aceasta este singura formă legală de eliberare a Irlandei și, de aceea, singura care poate fi înscrisă în programul unui partid muncitoresc *englez*. Experiența va arăta ulterior dacă o simplă uniune personală între cele două țări va putea dăinui multă vreme...
...Irlandezii au nevoie de următoarele :

1. Autoadministrare și independență față de Anglia.

2. Revoluție agrară...”

Marx, care acorda o enormă importanță problemei irlandeze, a ținut, la asociația muncitorilor germani din Londra, o conferință de o oră și jumătate pe această temă (scrisoarea din 17 decembrie 1867)¹²³.

Într-o scrisoare a sa cu data de 20 noiembrie 1868, Engels vorbește despre „ura împotriva irlandezilor”, care domnește în rîndurile muncitorilor englezi, iar aproape

* Comp. și scrisoarea lui Marx către Engels din 3 iunie 1867 : „...Cu o adevărată plăcere am aflat, dintr-o corespondență din Paris a ziarului «Times»¹²¹, despre exclamațiile filopoloneze ale parizienilor îndreptate împotriva Rusiei... D-l Proudhon și mica lui clică doctrinară nu sînt unul și același lucru cu poporul francez”¹²².

un an mai târziu (la 24 octombrie 1869), reluînd această temă, el scrie :

„De la Irlanda pînă la Rusia il n'y a qu'un pas (nu-
decît un pas)... Din exemplele pe care ni le oferă istoria
Irlandei se poate vedea ce nenorocire este pentru un popor
să subjuge un alt popor. Toate mîrșăviile englezilor își
au originea în sfera irlandeză. Epoca lui Cromwell trebuie
s-o mai studiez ; în orice caz însă, nu mă îndoiesc că și
în Anglia lucrurile ar fi luat o altă întorsătură dacă n-ar
fi existat necesitatea de a stăpîni Irlanda cu mijloace
militare și de a crea o nouă aristocrație“.

Menționăm, în treacăt, scrisoarea lui Marx către Engels
din 18 august 1869 :

„La Poznan, muncitorii *polonezi* au cîștigat o grevă
datorită ajutorului primit de la tovarășii lor berlinezi.
Această luptă împotriva «Domnului Capital», chiar și în
forma ei inferioară, de grevă, va pune în mod mai serios
capăt prejudecăților naționale decît declamațiile despre
pace ale domnilor burghezi“¹²⁴.

Politica dusă de Marx, în cadrul Internaționalei, în
problema irlandeză se poate vedea din ceea ce urmează :

La 18 noiembrie 1869 Marx îi scrie lui Engels că a
rostit în fața Consiliului Internaționalei o cuvîntare, care
a ținut cam o oră și un sfert, în legătură cu atitudinea
adoptată de guvernul britanic în problema amnistierii
irlandezilor și că a propus următoarea rezoluție :

„Declarăm :

că d-l Gladstone, în răspunsul său la cererile irlandezi-
lor de a-i elibera pe patrioții irlandezi întemnițați, a insul-
tat cu bună știință națiunea irlandeză ;

că el leagă amnistia politică de condiții la fel de în-
jositoare pentru victimele unei proaste guvernări, ca și
pentru poporul din care acestea fac parte ;

că d-l Gladstone, care, în pofida poziției sale oficiale,
a salutat în mod public și cu entuziasm rebeliunea stă-
pînilor de sclavi americani, predică acum poporului irlan-
dez doctrina supunerii pasive ;

că întreaga atitudine în problema amnistiei irlandeze
este un produs autentic și firesc al acelei «*politici de cu-*

cerire» pe care d-l Gladstone a înfierat-o atât de vehement, încît i-a silit pe toryi, rivalii săi, să plece de la cîrma țării ;

că Consiliul General al Asociației Internaționale a Muncitorilor își exprimă admirația pentru curajul, fermitatea și abnegația cu care poporul irlandez a dus campania pentru amnistie ;

că această rezoluție trebuie adusă la cunoștința tuturor secțiilor Asociației Internaționale a Muncitorilor și tuturor organizațiilor muncitorești din Europa și din America afiliate ei¹²⁵.

La 10 decembrie 1869 Marx scrie că referatul său în problema irlandeză, pe care-l va prezenta în fața Consiliului Internaționalei, va fi alcătuit în felul următor : „...Cu totul independent de orice fraze «internaționaliste» și «umanitare» pe tema «dreptății pentru Irlanda» — căci în Consiliul Internaționalei acest lucru este ceva de la sine înțeles —, *interesul absolut și direct al clasei muncitoare din Anglia reclamă ruperea actualei ei legături cu Irlanda*. Aceasta-i convingerea mea fermă, bazată pe motive pe care în parte nu le pot dezvălui nici chiar muncitorilor englezi. Mult timp am crezut că ascensiunea clasei muncitoare din Anglia va face posibilă răsturnarea regimului din Irlanda. Acest punct de vedere l-am susținut totdeauna în «New York Tribune» (ziar american, la care Marx a colaborat vreme îndelungată)¹²⁶. O studiere mai aprofundată a acestei probleme m-a convins de contrarul. Clasa muncitoare din Anglia *nu va putea întreprinde nimic* înainte de a fi scăpat de Irlanda... Reacțiunea engleză din Anglia își are rădăcinile în subjugarea Irlandei» (subliniat de Marx)¹²⁷.

Cred că cititorilor le este acum cît se poate de clară politica lui Marx în problema irlandeză.

„Utopistul“ Marx este atât de „nepractic“, încît se pronunță pentru despărțirea Irlandei, care n-a ajuns să fie realizată nici după cincizeci de ani.

Dar ce l-a determinat totuși pe Marx să adopte această politică ? Și n-a constituit ea o greșeală ?

La început, Marx a crezut că nu mișcarea națională a națiunii asuprite, ci mișcarea muncitorească din sînul națiunii asupritoare va fi aceea care va elibera Irlanda. El

nu consideră mișcările naționale drept ceva absolut, fiindcă știe că numai victoria clasei muncitoare va putea să aducă deplina eliberare a tuturor naționalităților. Să prevezi dinainte toate eventualele corelații dintre mișcările de eliberare burgheze ale națiunilor asupra și mișcarea de eliberare proletară din sînul națiunii asupra (tocmai asta este chestiunea care face să fie atît de grea problema națională în Rusia de astăzi) este un lucru imposibil.

Dar iată că împrejurările au fost de așa natură că, pentru un timp destul de îndelungat, clasa muncitoare engleză a căzut sub influența liberalilor, a devenit o anexă a lor și s-a decapitat printr-o politică muncitorească liberală. Mișcarea de eliberare burgheză din Irlanda s-a întărit și a căpătat forme revoluționare. Marx își revizuieste punctul său de vedere și îl corectează. „E o nenorocire pentru un popor să subjuge un alt popor“. Clasa muncitoare din Anglia nu va putea să se elibereze atîta timp cît Irlanda nu se va elibera de sub jugul englez. Reacțiunea din Anglia este întărită și alimentată de subjugarea Irlandei (așa cum în Rusia reacțiunea este alimentată de subjugarea a o serie întreagă de națiuni!).

Și Marx, care face să fie adoptată de către Internațională o rezoluție de simpatie pentru „națiunea irlandeză“, pentru „poporul irlandez“ (deșteptul de L. VI., probabil, l-ar fi făcut praf pe bietul Marx pentru că a scăpat din vedere lupta de clasă!), pledează pentru *despărțirea* Irlandei de Anglia, „chiar dacă după despărțire s-ar ajunge la o federație“.

Care sînt premisele teoretice ale acestei concluzii trase de Marx? În Anglia, revoluția burgheză este, în general, de mult terminată. În Irlanda însă, ea nu este încă terminată, ci se desăvîrșește abia acum, cu o jumătate de secol mai tîrziu, prin reformele liberalilor englezi. Dacă capitalismul în Anglia ar fi fost răsturnat atît de repede cum se așteptase la început Marx, în Irlanda n-ar fi fost loc pentru o mișcare burghezo-democratică cu caracter național general. Dar, din moment ce a apărut o asemenea mișcare, Marx îi sfătuiește pe muncitorii englezi s-o susțină, să-i dea un imbold revoluționar și, în interesul *propriei* lor libertăți, s-o ducă la bun sfîrșit.

În deceniul al 7-lea al secolului trecut, legăturile economice dintre Irlanda și Anglia erau, desigur, și mai strânse decât cele dintre Rusia și Polonia, Ucraina etc. Că despărțirea Irlandei este „nepractică” și „irealizabilă” (fie și numai din cauza condițiilor geografice și a nemărginitei puteri coloniale a Angliei), era un lucru cât se poate de evident. Cu toate că este din principiu adversar al federalismului, Marx admite, în cazul de față, chiar și o federație *, numai pentru ca eliberarea Irlandei să nu se înfăptuiască pe cale reformistă, ci pe cale revoluționară, pe baza mișcării maselor populare din Irlanda, sprijinită de clasa muncitoare din Anglia. Nu încapă nici o îndoială că numai o asemenea soluționare a problemei istorice ar fi favorizat în cea mai mare măsură interesele proletariatului și ar fi grăbit ritmul dezvoltării sociale.

Dar lucrurile s-au petrecut altfel. Atît poporul irlandez, cît și proletariatul englez s-au dovedit a fi prea slabe. Abia acum, cînd se recurge la mizerabile tranzacții între liberalii englezi și burghezia irlandeză, se rezolvă (și exemplul Ulsterului ne arată cît de anevoie se face acest lucru) problema irlandeză, printr-o reformă agrară (cu despăgubiri) și prin autonomie (care, deocamdată, n-a fost încă introdusă). Și ce reiese de aici? Reiese oare că Marx și Engels au fost niște „utopiști”, că ei au formulat niște revendicări naționale „irealizabile”, că s-au lăsat influențați de naționaliștii mic-burghezi irlandezi (căci caracterul mic-burghez al mișcării „fenienilor” este neîndoielnic) etc. ?

Nu. Marx și Engels au dus și în problema irlandeză o politică consecvent proletară, care educa într-adevăr masele în spiritul democrației și al socialismului. Numai această politică ar fi putut să izbăvească Irlanda și Anglia

* De altfel, nu este greu de văzut de ce prin dreptul națiunilor la „autodeterminare” nu se poate înțelege, din punct de vedere social-democrat, nici federație, nici autonomie (deși, abstract vorbind, și una și alta se subsumează noțiunii de „autodeterminare”). Dreptul la federație este, în general, un non sens, fiindcă federațiile înseamnă un contract între două părți. Marxiztii în nici un caz nu pot să înscrie în programul lor apărarea federalismului în general; despre așa ceva nici nu poate fi vorba. Cît despre autonomie, trebuie spus că marxiztii nu apără „dreptul la” autonomie, ci însăși autonomia ca principiu general, universal al statului democratic cu o populație națională eterogenă, cu o pronunțată deosebire în ce privește condițiile geografice și cele de altă natură. De aceea a recunoaște „dreptul națiunilor la autonomie” este tot atît de absurd ca și a recunoaște „dreptul națiunilor la federație”.

de târăgănarea, timp de o jumătate de veac, a unor transformări necesare și de denaturarea lor de către liberali, care căutau să facă pe placul reacțiunii.

Politica dusă de Marx și Engels în problema irlandeză a oferit un minunat exemplu — care și-a păstrat pînă în zilele noastre imensa lui însemnătate *practică* — de atitudine pe care trebuie s-o aibă proletariatul națiunilor asupritoare față de mișcările naționale; ea ne-a pus în gardă împotriva „promptitudinii servile” cu care micii burghezi din toate țările, de toate nuanțele și de toate limbile sînt dispuși să califice drept „utopică” orice schimbare a granițelor dintre state, care au fost create prin mijloace violente și care consfințesc privilegiile moșierimii și burgheziei unei singure națiuni.

Dacă proletariatul irlandez și cel englez n-ar fi adoptat politica preconizată de Marx și nu și-ar fi fixat drept lozincă despărțirea Irlandei, am fi avut de-a face cu un oportunism de cea mai crasă speță, cu o nesocotire a sarcinilor ce revin unor democrați și socialiști, cu o concesie făcută reacțiunii și burgheziei *engleze*.

9. PROGRAMUL DIN 1903 ȘI LICHIDATORII LUI

Procesele-verbale ale Congresului din 1903, care a adoptat programul marxiștilor din Rusia, au devenit o mare raritate, astfel că, în marea lor majoritate, activiștii de azi ai mișcării muncitorești nu cunosc expunerile de motive de care au fost însoțite diferitele puncte din program (și asta cu atît mai mult cu cît nu toată literatura care se referă la această chestiune se bucură de binefacerile legalității...). De aceea este necesar să vedem mai de aproape cum a fost examinată, la Congresul din 1903, problema care ne interesează.

Ținem să relevăm din capul locului că, oricît de săracă ar fi literatura social-democrată rusă cu privire la „dreptul națiunilor la autodeterminare”, se poate totuși vedea destul de limpede că prin acest drept s-a înțeles întotdeauna dreptul la despărțire. D-nii Semkovski, Libman și Iurkevici, care se îndoiesc de acest lucru și care declară că

paragraful 9 este „neclar“ etc., numai din completă ignoranță sau din nepăsare vorbesc de „neclaritate“. Încă în 1902, Plehanov *, care pleda pentru înscrierea „dreptului la autodeterminare“ în proiectul de program, scria în „Zarea“ că această revendicare, care nu este obligatorie pentru democrații burghezi, „este obligatorie pentru social-democrați“. „Dacă am uita de această revendicare — scria Plehanov — sau nu ne-am încumeta s-o formulăm, de teamă să nu fie lezate prejudecățile naționale ale compatrioților noștri velicoruși, atunci chemarea... «Proletari din toate țările, uniți-vă !» rostită de noi ar fi o minciună infamă...“ 128

Avem aici o foarte reușită caracterizare a principalului argument în favoarea punctului de care ne ocupăm, și ea e atît de reușită, că nu degeaba a fost și este ocolită cu atîta sfiială de criticii programului nostru, care „au uitat de unde au venit“. A renunța la acest punct, indiferent din ce motive, înseamnă în realitate a face o concesie „infamă“ naționalismului *velicorus*. Și de ce celui *velicorus*, atunci cînd este vorba de dreptul *tuturor* națiunilor la autodeterminare? Pentru că este vorba de despărțirea *de* *velicoruși*. În interesul *unirii proletarilor*, al solidarității lor de clasă, este necesar să se recunoască dreptul *națiunilor* la *despărțire* — iată ce a recunoscut cu 12 ani în urmă Plehanov în cuvintele citate de noi aici; dacă oportunității noștri ar fi reflectat mai atent asupra lor, n-ar fi spus, probabil, atîtea ineptii în legătură cu autodeterminarea.

La Congresul din 1903, care a adoptat acest proiect de program susținut de Plehanov, principalele eforturi au fost concentrate în *comisia de redactare a programului*. Din păcate, la ședințele ei n-a fost întocmit nici un proces-verbal. Or, tocmai la acest punct ar fi fost deosebit de interesant procesul-verbal, fiindcă *numai* în cadrul comisiei au încercat reprezentanții social-democraților polonezi, Warszawski și Ganecki, să-și susțină părerile și să pledeze

* În 1916, V. I. Lenin a însoțit acest pasaj cu următoarea notă explicativă: „Cititorii noștri nu trebuie să uite că în 1903 Plehanov a fost unul dintre principalii adversari ai oportunismului, că el era departe de faimoasa și jalnica sa cotitură spre oportunism și, ulterior, spre șovinism“.

împotriva „recunoașterii dreptului la autodeterminare“. Dacă careva dintre cititorii noștri va vrea să confrunte argumentele lor (care se află expuse în cuvîntarea rostită de Warszawski și în declarația făcută de el și de Ganețki ; vezi procesele-verbale, p. 134—136 și 388—390) cu cele folosite de Rosa Luxemburg în articolul ei despre problema poloneză, analizat de noi aici, ar vedea că ele sînt cu totul identice.

Și ce atitudine a luat față de aceste argumente comisia de redactare a programului, aleasă de Congresul al II-lea, în cadrul căreia marxiștii polonezi au fost cel mai mult combătuți de Plehanov? Aceste argumente au fost luate în derîdere fără milă! Absurditatea propunerii făcute marxiștilor *din Rusia*, de a scoate din program recunoașterea dreptului națiunilor la autodeterminare, a fost atît de clar și de concret dovedită, că marxiștii polonezi *nici n-au mai cutezat să-și repete argumentele lor în ședința plenară a congresului!!* Cînd s-au convins că poziția lor nu are nici o șansă să fie aprobată de forul suprem al marxiștilor, ei au părăsit congresul, în care erau și velicoruși, și evrei, și gruzini, și armeni.

Se înțelege de la sine că acest episod istoric are o foarte mare importanță pentru oricine se interesează în mod serios de programul *său*. Respingerea, în întregime, a argumentelor prezentate de marxiștii polonezi în comisia de redactare a programului, aleasă de congres, și renunțarea lor la încercarea de a-și susține părerile în fața congresului constituie un fapt extrem de semnificativ. Nu degeaba Rosa Luxemburg, în articolul ei din 1908, a trecut „cu modestie“ sub tăcere acest lucru, care lăsase, pesemne, amintiri prea neplăcute congresului! Ea a trecut sub tăcere și propunerea, ridicol de nefericită, de „a îndrepta“ paragraful 9 al programului, care fusese întocmit în 1903 de Warszawski și Ganețki în numele tuturor marxiștilor polonezi și pe care nici Rosa Luxemburg și nici ceilalți social-democrați polonezi n-au avut (și nu vor avea) curajul s-o repete.

Dar dacă Rosa Luxemburg, pentru a-și ascunde înfrîngerea din 1903, a trecut sub tăcere aceste fapte, cei ce manifestă interes pentru istoria partidului lor vor avea

grijă să afle aceste fapte și să reflecteze asupra semnificației lor.

„...Propunem — spuneau prietenii Rosei Luxemburg într-o scrisoare adresată Congresului din 1903 înainte de a se retrage de la lucrările lui — ca punctul 7 (acum punctul 9) al proiectului de program să fie formulat în felul următor: § 7. *Instituții care să garanteze deplina libertate de dezvoltare culturală tuturor națiunilor din cadrul statului*“ (procesele-verbale, p. 390).

Așadar, marxiștii polonezi aveau pe atunci concepții atât de imprecise în problema națională, încât, în locul autodeterminării, ei n-au propus, în fond, altceva decât un pseudonim al faimoasei „autonomii cultural-naționale“!

Pare aproape de necrezut, dar, din păcate, asta e realitatea. Chiar la congres, deși la lucrările lui participau 5 bundiști cu 5 voturi și 3 caucazieni cu 6 voturi, fără a mai socoti și votul consultativ al lui Kostrov, nu s-a găsit *un singur* om care să voteze pentru *scoaterea* punctului cu privire la autodeterminare. Pentru completarea acestui punct cu „autonomia cultural-națională“ s-au pronunțat trei delegați (pentru formula lui Goldblat: „înființarea unor instituții care să garanteze națiunilor deplina libertate de dezvoltare culturală“), iar pentru formula lui Liber („dreptul lor — al națiunilor — la liberă dezvoltare culturală“) s-au pronunțat patru delegați.

Astăzi, când a luat ființă un partid liberal rus, partidul cadeților, știm că în programul *lui* autodeterminarea politică a națiunilor a fost înlocuită prin „autodeterminarea culturală“. Prin urmare, prietenii polonezi ai Rosei Luxemburg, care „*au combătut*“ naționalismul P.P.S., au făcut-o cu atîta succes, încît au propus ca programul marxist să fie înlocuit printr-un program *liberal*! Și tot ei, ne-au adus învinuirea că programul nostru suferă de oportunism. Mai este oare de mirare că în comisia pentru redactarea programului, care a fost aleasă de Congresul al II-lea, această învinuire n-a făcut decât să provoace rîsete?

În ce sens a fost înțeleasă „autodeterminarea“ de către delegații la Congresul al II-lea, printre care, după cum

am văzut, nu s-a găsit *nici unul* care să fie împotriva „autodeterminării națiunilor“ ?

O mărturie în această privință găsim în următoarele trei extrase din procesele-verbale :

„*Martînov* este de părere că nu se poate da o interpretare largă cuvîntului «autodeterminare», fiindcă autodeterminarea nu înseamnă altceva decît dreptul națiunii de a se separa ca un tot politic distinct, și nicidecum o auto-administrare regională“ (p. 171). *Martînov* a făcut parte din comisia de redactare a programului, în ședințele căreia au fost respinse și luate în derîdere argumentele prezentate de prietenii *Rosei Luxemburg*. Prin concepțiile sale, *Martînov* era pe atunci economist și adversar înfocat al „*Iskrei*“, și, dacă ar fi exprimat o părere care n-ar fi fost împărtășită de majoritatea comisiei, el ar fi fost, desigur, combătut.

Cînd, după încheierea lucrărilor comisiei, congresul a luat în discuție § 8 (acum § 9) al programului, cel dintîi care a luat cuvîntul a fost *bundistul Goldblat*.

„Împotriva «dreptului la autodeterminare» — a spus *Goldblat* — nu se poate obiecta nimic. În caz că o națiune oarecare luptă pentru independența ei, nu trebuie să ne împotrivim. Dacă Polonia nu vrea să încheie o căsătorie legitimă cu Rusia, să fie lăsată în pace, cum s-a exprimat *tov. Plehanov*. În aceste limite sînt de acord cu o asemenea părere“ (p. 175—176).

În ședința plenară a congresului, *Plehanov* n-a luat de loc cuvîntul la acest punct. *Goldblat* se referă la cele spuse de *Plehanov* în comisia de redactare a programului, unde „dreptul la autodeterminare“ a fost lămurit în mod amănunțit și pe înțelesul tuturor, în sensul dreptului la despărțire. Liber, care a luat cuvîntul după *Goldblat*, a ținut să sublinieze :

„Firește, dacă o naționalitate oarecare nu va putea să trăiască în cadrul Rusiei, partidul nu-i va pune piedici în cale“ (p. 176).

Precum vedeți, la Congresul al II-lea al partidului, care a adoptat programul, toți au fost de părere că autodeterminarea nu înseamnă altceva „decît“ dreptul la despărțire. Pînă și *bundiștii* și-au însușit atunci acest adevăr, și numai

În tristele noastre vremuri de continuă contrarevoluție și de tot felul de „renegări“ s-au găsit oameni care, cu o îndrăzneală explicabilă doar prin ignoranța lor, au declarat că programul „este neclar“. Dar, înainte de a ne ocupa de acești jalnici „pseudosocial-democrați“, să terminăm ce avem de spus despre atitudinea polonezilor față de program.

La Congresul al II-lea (din 1903) ei au venit cu o declarație în sensul că unirea e de o necesitate urgentă. Dar după „eșecurile“ pe care le-au suferit în comisia de redactare a programului, ei au părăsit congresul, și *ultimul lor cuvânt* a fost o declarație scrisă, care a fost consemnată în procesele-verbale ale congresului și care conține propunerea, reprodusă de noi mai sus, *de a înlocui* auto-determinarea prin autonomie cultural-națională.

În 1906 marxiștii polonezi au intrat în partid, și nici atunci, și *nici măcar o dată* după aceea (nici la Congresul din 1907 și nici la conferințele din 1907 și 1908 sau la plenara din 1910) ei *n-au făcut* vreo propunere de modificare a paragrafului 9 al programului rusesc !!

Aceasta e realitatea.

Și ea arată în mod grăitor, în ciuda oricărei frazeologii și a oricăror asigurări, că prietenii Rosei Luxemburg socoteau că problema a fost lichidată prin dezbaterile din comisia de redactare a programului, aleasă la Congresul al II-lea, și prin rezoluția adoptată de acest congres, în sensul că ei și-au recunoscut în mod tacit greșeala și au îndreptat-o atunci când, în 1906, după ce în 1903 părăsiseră congresul, au intrat iarăși în partid, fără să facă vreodată încercarea de a ridica, pe linie *de partid*, chestiunea revizuirii paragrafului 9 al programului.

Articolul Rosei Luxemburg a apărut, sub semnătura ei, în 1908 — se înțelege că nimănui nu i-a trecut vreodată prin minte să conteste publiciștilor din partid dreptul de a critica programul — și chiar *după* apariția acestui articol *nici o* instanță oficială a marxiștilor polonezi n-a pus chestiunea unei revizuirii a paragrafului 9.

De aceea Troțki face, în mod cert, un prost serviciu unora dintre admiratorii Rosei Luxemburg atunci când,

în numele redacției, scrie în nr. 2 (din martie 1914) al revistei „Borba“ :

„...Marxiștii polonezi consideră că «dreptul națiunilor la autodeterminare» este lipsit de orice conținut politic și trebuie scos din program» (p. 25).

Un Troțki serviabil este mai periculos decât un dușman ! De nicăieri decât din „convorbirile particulare“ (adică pur și simplu din bîrfelile în care se complăce el întotdeauna) *n-a putut* el să scoată dovezi că „marxiștii polonezi“ sînt, în genere, de acord cu cele scrise de Rosa Luxemburg în toate articolele. Troțki i-a înfățișat pe „marxiștii polonezi“ ca pe niște oameni necinstiți și fără scrupule, care nu știu nici măcar să-și respecte propriile convingeri și programul partidului lor. Asta a făcut-o serviabilul Troțki !

În 1903 reprezentanții marxiștilor polonezi au părăsit Congresul al II-lea, *din pricina* dreptului la autodeterminare, și *atunci* Troțki ar fi putut să spună că ei au considerat acest drept ca fiind lipsit de conținut și, ca atare, trebuie scos din program.

Dar, după aceea, marxiștii polonezi *au intrat* în partid, în partidul care avea acest program, și n-au făcut niciodată vreo propunere de revizuire a programului *.

De ce a ascuns Troțki cititorilor revistei sale aceste fapte ? Le-a ascuns numai pentru că îi convine să profite de pe urma agravării divergențelor ivite între adversarii polonezi și ruși ai lichidatorismului și să-i inducă în eroare pe muncitorii ruși în ce privește programul.

Niciodată pînă acum și în nici una din problemele serioase ale marxismului, Troțki n-a avut o părere bine statornicită ; întotdeauna „s-a strecurat prin crăpătura“ cutărei sau cutărei divergențe și a trecut dintr-o tabără într-alta. În momentul de față el se găsește în compania

* Aflăm că la consfătuirea marxiștilor din Rusia care a avut loc în vara anului 1913, marxiștii polonezi au avut doar drept de vot consultativ, iar în chestiunea dreptului la autodeterminare (la despărțire) ei n-au votat de loc și s-au pronunțat, în general, împotriva acestui drept. Se înțelege că ei aveau tot dreptul să procedeze în felul acesta și, ca și pînă atunci, să facă agitație în Polonia împotriva despărțirii ei. Dar asta e cu totul altceva decît ceea ce spune Troțki, fiindcă marxiștii polonezi n-au cerut „scoaterea din program“ a paragrafului 9.

bundiștilor și a lichidatorilor. Or, domnii aceștia nu prea se sinchisesc de partid.

Să vedem ce spune și bundistul Libman.

„Atunci când, cu 15 ani în urmă, social-democrația din Rusia — scrie acest gentleman — a inclus în programul ei punctul cu privire la dreptul fiecărei naționalități la «autodeterminare», toți (!!) s-au întrebat : ce înseamnă propriu-zis această expresie la modă (!!) ? Dar n-au aflat nici un răspuns (!!). Cuvîntul acesta a rămas (!!) învăluit în ceață. Și, într-adevăr, era greu pe vremea aceea să risipești această ceață. N-a sosit încă timpul să se poată concretiza acest punct — se spunea pe atunci —, așa că, deocamdată, trebuie să rămînă învăluit în ceață (!!), și viața însăși va arăta ce conținut urmează să i se dea acestui punct“.

Nu-i așa că e nostim acest „băiețuș fără pantalonași“¹²⁹, care-și bate joc de programul partidului ?

Și de ce-și bate joc ?

Numai pentru că este de o ignoranță crasă, pentru că n-a învățat nimic, n-a citit nimic din istoria partidului, ci pur și simplu a nimerit într-o ambianță lichidatoristă, unde „se obișnuiește“ să te prezinți gol-goluț atunci când e vorba de partid și de spiritul de partid.

Un seminarist de-al lui Pomealovski se laudă că „a scuipat într-un butoi cu varză“¹³⁰. Domnii bundiști merg și mai departe. Ei îi scot în arenă pe cei de teapa lui Libman, pentru ca, în văzul tuturor, acești gentlemen să scuipe în propriul lor butoi. Că a existat o hotărîre a unui congres internațional, că la congresul propriului lor partid doi reprezentanți ai propriului lor Bund s-au arătat (și încă ce critici „severi“ și adversari hotărîți ai „Iskrei“ au fost ei !) perfect capabili să înțeleagă sensul „autodeterminării“ și chiar s-o accepte — ce-i privesc toate acestea pe domnii Libmani ? Și nu va fi mai ușor să se lichideze partidul dacă „publiciștii din partid“ (nu rîdeți !) vor adopta o atitudine de seminariști față de istoria și programul partidului ?

Iată-l și pe cel de-al doilea „băiețuș fără pantalonași“, d-l Iurkevici de la „Dzvin“. D-l Iurkevici, pe cît se pare, a avut în mînă procesele-verbale ale Congresului al II-lea, fiindcă dînsul citează cuvintele lui Plehanov, care au fost reproduse de Goldblat, și arată că știe că autodeterminarea

nu poate să însemne altceva decât dreptul la despărțire. Dar asta nu-l împiedică să răspîndească în rîndurile micii burghezii ucrainene calomniile la adresa marxiștilor ruși, din care reiese că ei sînt pentru „integritatea de stat“ a Rusiei (1913, nr. 7—8, p. 83 și urm.). Desigur, d-nii Iurkevici nu puteau să născocescă un mijloc mai bun decât această calomnie pentru a înstrăina democrația ucraineană de cea velicorusă. Or, o asemenea înstrăinare se situează pe linia întregii politici a grupului de publiciști de la „Dzvin“, care pledează pentru o *separare* a muncitorilor ucraineni cu scopul de a alcătui o organizație națională *aparte!* *

Unui grup de mic-burghezi naționaliști care încearcă să provoace o sciziune în rîndurile proletariatului — căci acesta este rolul obiectiv al celor de la „Dzvin“ — îi șade, firește, foarte bine să provoace o totală confuzie în problema națională. Se înțelege de la sine că d-nii Iurkevici și Libman, care se simt „grozav“ de ofensați cînd sînt calificați drept niște „elemente de la periferia partidului“, n-au suflat nici un cuvînt, dar absolut nici un cuvînt, despre felul cum ar vrea *dinșii* să soluționeze în cadrul programului problema dreptului la despărțire!

Iată-l și pe cel de-al treilea — și principalul — „băiețuș fără pantalonăși“, d-l Semkovski, care, în coloanele ziarului lichidatorist, „face praf“, în fața cititorilor velicoruși, paragraful 9 al programului și în același timp declară că, „din anumite considerente, nu este de acord cu propunerea“ de a scoate acest paragraf!!

E de necrezut, dar asta e realitatea!

În august 1912, conferința lichidatorilor ridică în mod oficial problema națională. Timp de un an și jumătate nu apare nici un articol în afară de acela al d-lui Semkovski în legătură cu paragraful 9. Și în acest articol autorul *combate* programul, dar, „din anumite considerente“ (nu cumva vreo boală secretă?), „nu e de acord“ cu propunerea de a-l îndrepta!! Vă asigurăm că anevoie veți găsi, în lumea întregă, asemenea exemple de oportunism,

* Vezi mai ales prefața d-lui Iurkevici la cartea d-lui Levinski „Nariz rozvritku ukrainskogo robotnicicogo ruhu v Galicini“ („Studiu asupra dezvoltării mișcării muncitorești ucrainene în Galiția“. — *Nota trad.*), Kiev, 1914.

ba mai rău decât atât : de renegare a partidului, de lichidare a lui.

Pentru a vedea la ce argumente recurge Semkovski e de ajuns să dăm un singur exemplu :

„Cum va trebui să se procedeze — scrie el — dacă proletariatul polonez va vrea să ducă, în cadrul aceluiași stat, luptă comună cu întregul proletariat din Rusia, iar clasele reacționare ale societății poloneze, dimpotrivă, vor avea dorința să despărță Polonia de Rusia și vor obține printr-un referendum (consultarea generală a poporului) o majoritate de voturi în acest sens : va trebui ca noi, social-democrații ruși, în parlamentul central, să votăm împreună cu tovarășii noștri polonezi *împotriva* despărțirii, sau, pentru a nu încălca «dreptul la autodeterminare», să votăm *pentru* despărțire ?” („Novaia Raboceaia Gazeta“ nr. 71).

De aici se vede că d-l Semkovski nici nu înțelege *despre ce e vorba* ! El nu s-a gândit că dreptul la despărțire presupune că această problemă *nu* e rezolvată de parlamentul central, ci numai de parlamentul (seimul, referendumul etc.) regiunii *care se desparte*.

Prin această nedumerire puerilă, „cum trebuie procedat“ dacă sub regimul democrației majoritatea se pronunță în favoarea reacțiunii, se eclipsează chestiunea politicii reale, adevărate, vii, atunci când Purișkevicii și Kokoșkinii califică drept crimă pînă și gândul la despărțire ! Pe cît se vede, proletarii din *întreaga* Rusie nu trebuie să lupte azi împotriva Purișkevichilor și a Kokoșkinilor, ci să-i lase la o parte și să lupte împotriva claselor reacționare din Polonia ! !

Și o asemenea ineptie de necrezut apare într-un organ de presă al lichidatorilor, care numără printre conducătorii săi ideologici și pe d-l L. Martov. Pe același L. Martov care a întocmit proiectul de program și a luptat pentru adoptarea lui în 1903 și care și mai tîrziu, în scrierile sale, s-a pronunțat pentru libertatea de despărțire. L. Martov, pe cît se vede, cugetă astăzi potrivit regulei :

Acolo nu-i nevoie de deștepti.
Acum pe Read să-l trimiteți,
Iar eu am să mai văd ¹³¹.

Și îl trimite pe Read-Semkovski, căruia îi permite ca, în paginile unei publicații zilnice, să denatureze programul

nostru în fața unor noi pături de cititori, care nu-l cunosc, și să provoace în permanență confuzie !

Da, da, lichidatorismul a ajuns departe : la foarte mulți dintre foștii social-democrați, chiar și la cei mai de seamă, nu mai găsești nici urmă de spirit partinic.

Desigur, nu poți s-o compari pe Rosa Luxemburg cu Libman, Iurkevici sau Semkovski, însă faptul că tocmai astfel de oameni s-au agățat de greșeala ei constituie o dovadă deosebit de evidentă a oportunistului în care a alunecat ea.

10. INCHEIERE

Să rezumăm cele spuse pînă aici.

Din punctul de vedere al teoriei marxiste în general, problema dreptului la autodeterminare nu prezintă nici o dificultate. De fapt, nici vorbă nu poate fi de o contestare a hotărîrii adoptate la Londra, în 1896, nici de faptul că prin autodeterminare se înțelege doar dreptul la despărțire sau că formarea de state naționale de sine stătătoare este o tendință a tuturor revoluțiilor burghezodemocratice.

Dificultatea constă, într-o anumită măsură, în faptul că în Rusia proletariatul națiunilor asupra luptă, și trebuie să lupte, alături de proletariatul națiunii asupra toare. A apăra unitatea luptei de clasă a proletariatului pentru socialism, a respinge orice influențe ale naționalismului, fie că provin de la burghezie sau de la sutele negre, — iată care e sarcina. La națiunile asupra, constituirea proletariatului într-un partid de sine stătător duce uneori la o luptă atît de înverșunată împotriva naționalismului națiunii respective, încît se deformează perspectiva și se dă uitării naționalismul națiunii asupra toare.

Dar o asemenea deformare a perspectivei este cu puțință numai pentru scurt timp. Experiența luptei comune duse de proletarii diferitelor națiuni ne arată cît se poate de clar că, atunci cînd punem probleme politice, trebuie să avem în vedere întreaga Rusie, iar nu să ne situăm pe punctul de vedere „cracovian“. Or, în politica întregii Rusii domină Purișkevicii și Kokoșkinii. Ideile lor sînt

atotstăpînitoare, și în Dumă, în școli, în biserici, în cazărmi, în sute și mii de ziare ei își desfășoară campania lor de persecuții împotriva alogenilor, care sînt acuzați că preconizează „separatismul“, că *se gîndesc* la despărțire. Și otrava aceasta velicorusă a naționalismului înveninează toată atmosfera politică a întregii Rusii. Aceasta e nenorocirea unui popor care, subjugînd alte popoare, face să se întărească reacțiunea în întreaga Rusie. Amintirile anilor 1849 și 1863 constituie o tradiție politică vie, care, dacă nu izbucnește o furtună de foarte mari proporții, amenință să constituie încă zeci de ani de acum înainte o piedică pentru orice mișcări democratice și *mai ales* pentru orice mișcare social-democrată.

Oricît de firesc ar putea să pară uneori punctul de vedere al unora dintre marxștii națiunilor asuprite (a căror „nenorocire“ constă uneori în faptul că masele populației sînt orbite de ideea eliberării „lor“ naționale), nu încape îndoială că, datorită raportului obiectiv de forțe dintre clasele din Rusia, a înceta să mai aperi dreptul la autodeterminare înseamnă, *în fond*, a te preta la un oportunism de cea mai rea speță, la infectarea proletariatului cu ideile Kokoșkinilor. Or, aceste idei reprezintă, în fond, ideile și politica Purișkevicilor.

De aceea, dacă la început punctul de vedere al Rosei Luxemburg putea să-și găsească o scuză ca unul care vădește o îngustime specific poloneză, „cracoviană“ *, apoi în momentul de față, cînd naționalismul și în primul rînd naționalismul guvernamental, velicorus, s-a întărit pretutindeni, cînd *el* hotărăște ce politică trebuie urmată, o asemenea îngustime devine pur și simplu de neiertat. În realitate, de această îngustime se agață oportuniștii de *toate* naționalitățile, care resping ideea unor „furtuni“ și a unor „salturi“, care consideră terminată revoluția

* Nu e greu de înțeles că dacă marxștii din *Întreaga Rusie* și în primul rînd velicorușii, recunosc *dreptul* națiunilor la despărțire, aceasta nu exclude de loc posibilitatea ca marxștii aparținînd cutărei sau cutărei națiuni *asuprite* să facă *agitație* împotriva despărțirii, după cum recunoașterea dreptului de a divorța nu exclude posibilitatea de a face agitație împotriva divorțului într-un caz sau altul, Iată de ce credem noi că va crește, în mod inevitabil, numărul marxștilor polonezi pe care „contradicția“ inexistentă, ce încearcă s-o „trezească“ azi Semkovski și Troțki, li va face doar să zimbească.

burghezo-democratică și înclină spre liberalismul Kokoșkinilor.

Naționalismul velicorus, ca orice naționalism, trece prin diferite faze, în funcție de predominarea unor clase sau altora, într-o țară burgheză. Până în 1905 aproape că nu-i cunoșteam decât pe național-reacionari. După revoluție au apărut la noi *național-liberalii*.

Pe această poziție se situează de fapt la noi atât octombriștii cât și cadeții (Kokoșkin), adică toată burghezia contemporană.

Iar mai încolo își vor face *inevitabil* apariția național-democrației velicoruși. Unul dintre întemeietorii partidului „socialist-populist”, d-l Peșehonov, a exprimat deja acest punct de vedere atunci când (în „Russkoe Bogatstvo”, numărul din august 1906) a făcut apel la o atitudine prudentă față de prejudecățile naționaliste ale țaranului. Ori-câte calomnii s-ar debita împotriva noastră, a bolșevicilor, că l-am „idealiza” pe țaran, am făcut și vom face întotdeauna o strictă distincție între judecata țaranului și judecata lui, între democratismul țaranului, care e îndreptat împotriva lui Purișkevici, și tendința țaranului de a trăi în bună înțelegere cu popa și moșierul.

Democrația proletară trebuie să țină seama de pe acum, și va ține seama, probabil, un timp destul de îndelungat, de naționalismul țaranilor velicoruși (nu în sensul că va accepta să-i facă concesii, ci în sensul că va lupta împotriva lui)*. Trezirea naționalismului la națiunile asuprite, care s-a manifestat cu atîta tărie după evenimentele din 1905 (amintim doar de grupul „autonomist-federalist”

* Ar fi interesant să urmărim cum evoluează, bunăoară, naționalismul în Polonia, unde el se transformă dintr-un naționalism al șleahțicilor într-un naționalism burghez și apoi într-unul țărănesc. În cartea sa „Das Polnische Gemeinwesen im preussischen Staat” („Comunitatea poloneză în statul prusian”, există și o traducere în limba rusă), Ludwig Bernhard, care se situează și el pe punctul de vedere al unui Kokoșkin german, descrie un fenomen extrem de caracteristic: se formează un fel de „republică țărănească” a polonezilor din Germania, sub forma unei strînse îmbinări a tot felul de cooperative și de alte asociații ale țaranilor *polonezi* în lupta lor pentru apărarea naționalității, a religiei și a pămîntului „polonez”. Asuprirea germană i-a unit între ei pe polonezi, i-a făcut să se izoleze de ceilalți, și a trezit mai întîi naționalismul șleahțicilor, apoi pe acela al burgheziei și, în sfîrșit, pe acela al maselor țărănești (mai ales după campania pe care au pornit-o germanii în 1873 împotriva folosirii limbii polone în școli). Același curs îl urmează lucrurile și în Rusia, și nu numai în ce privește raporturile cu Polonia.

din Duma I, de dezvoltarea pe care au căpătat-o mișcarea ucraineană, cea musulmană etc.), va duce în mod inevitabil la o întetșire a naționalismului micii burghezii velicoruse de la orașe și sate. Cu cât transformarea democratică a Rusiei va fi mai înceată, cu atât învrăjbirea națională și disensiunile între burgheziile diferitelor națiuni vor fi mai aprige, mai brutale și mai înverșunate. Reacționarismul deosebit de pronunțat al Purișkevicilor ruși va provoca (și va intensifica) unele tendințe „separatiste” în sînul cutărei sau cutărei națiuni asuprite, care se bucură uneori de libertate cu mult mai mare în statele vecine.

Această stare de lucruri pune în fața proletariatului din Rusia o dublă sarcină, sau, mai bine zis, o sarcină bilaterală : să lupte împotriva oricărui naționalism, și în primul rînd împotriva naționalismului velicorus ; să recunoască nu numai deplina egalitate în drepturi a tuturor națiunilor în general, dar și egalitatea lor în ce privește dreptul de a se constitui ca stat, adică dreptul lor la autodeterminare, la despărțire ; dar, în același timp, și tocmai pentru a lupta cu succes împotriva oricărui naționalism al oricăror națiuni, să apere unitatea luptei proletare și a organizațiilor proletare, să lupte pentru o unire a lor cît mai strînsă într-o comunitate internațională, în ciuda tendințelor de izolare națională manifestate de burghezie.

Deplină egalitate în drepturi pentru toate națiunile ; dreptul națiunilor la autodeterminare ; strînsă unire între muncitorii de toate națiunile — iată programul național pe care marxismul și, împreună cu el, experiența lumii întregi și a Rusiei îl trasează muncitorilor.

Articolul de față era deja cules cînd am primit „Nașa Raboceia Gazeta” nr. 3, în care d-l VI. Kosovski, referindu-se la recunoașterea dreptului la autodeterminare pentru toate națiunile, scrie :

„Desprinsă în mod mecanic din rezoluția Congresului I al partidului (1898), care la rîndul său o preluase din hotărîrile congreselor socialiste internaționale, ea a fost concepută de Congresul din 1903 — după cum reiese din dezbaterile lui — în sensul pe care

i-l dăduse și Internaționala socialistă, și anume în sensul autodeterminării politice, adică al autodeterminării națiunilor în direcția independenței lor politice. Așadar, formula autodeterminării naționale, care înseamnă dreptul la despărțire teritorială, nu atinge cîtuși de puțin chestiunea modului cum trebuie reglementate raporturile naționale în cadrul unui anumit organism de stat în ce privește naționalitățile care nu pot sau nu vor să iasă din statul existent“.

Se vede, din toate acestea, că d-l Kosovski a avut la îndemîină procesele-verbale ale Congresului al II-lea, din 1903, și cunoaște perfect de bine adevăratul (și singurul) sens al noțiunii de autodeterminare. Puneți față în față toate acestea cu faptul că redacția ziarului bundist „Tait“ îl lansează în arenă pe d-l Libman, ca să-și bată joc de program și să susțină că e neclar !! Ciudate mai sînt și moravurile „de partid“ ale d-lor bundiști... De ce o fi spunînd Kosovski că autodeterminarea adoptată de către congres a fost desprinsă în mod *mecanic*, asta numai „Alah o știe“. Sînt unii oameni care „simt nevoia să contrazică“, dar ce, cum, de ce și pentru ce, asta n-o știu nici ei.

METODELE DE LUPTĂ FOLOSITE DE INTELECTUALII BURGHEZI ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR

În toate țările capitaliste din lume, burghezia, în lupta ei împotriva mișcării muncitorești și a partidelor muncitorești, face uz de două metode. Prima din aceste metode constă în folosirea forței, a persecuțiilor, interdicțiilor și represiunilor. Aceasta este în fond o metodă feudală, medievală. Pretutindeni — în mai mică măsură în țările înaintate și în mai mare măsură în cele înapoiate — există pături și grupuri ale burgheziei care preferă asemenea metodă și, în anumite momente, deosebit de critice, ale luptei duse de muncitori împotriva robiei salariate, această metodă face să se coalizeze *întreaga* burghezie, toate păturile ei. Exemple de asemenea momente istorice ne oferă cartismul în Anglia și anii 1849 și 1871 în Franța ¹³².

Cealaltă metodă de luptă folosită de burghezie împotriva mișcării constă în dezbinarea muncitorilor, în dezorganizarea rîndurilor lor, în coruperea unor reprezentanți sau a unor grupuri ale proletariatului, în scopul atragerii lor de partea burgheziei. Metodele de acest fel nu sînt feudale, ci *pur* burgheze, moderne; ele corespund sistemelor de guvernare înaintate și civilizate ale capitalismului, corespund regimului democratic.

Fiindcă regimul democratic este unul din sistemele de guvernare burgheze, este cel mai pur și mai desăvîrșit dintre ele; în acest regim, alături de maximum de libertate, de amploare și claritate a luptei de clasă, se observă un maximum de viclenie, de șiretlicuri, de subterfugii, de înrîurire „ideologică” exercitată de burghezie asupra robilor

salariați, cu scopul de a-i abate de la lupta lor împotriva robiei salariate.

În Rusia, datorită stării ei de extremă înapoiere, predomină într-o mare măsură metodele feudale de luptă împotriva mișcării muncitorești. Totuși, începînd din anul 1905, se observă un foarte mare „progres” în ce privește metodele liberale și democratice de mistificare și pervertire a muncitorilor. Printre metodele liberale se enumeră, bunăoară, o întărirea a naționalismului, o intensificare a eforturilor de a înnoi și înviora religia „pentru popor” (atît direct, cît și sub forma indirectă a dezvoltării filozofiei idealiste, kantiene și machiste), „succesele” obținute de teoriile burgheze ale economiei politice (îmbinarea sau înlocuirea ei cu teoria valorii bazate pe muncă) etc. etc.

Printre metodele democratice de prostire a muncitorilor și de subordonare a lor față de ideologia burgheză se enumeră și cele folosite de lichidatori, de narodnici și de cadeți. Tocmai asupra lor vrem să atragem atenția cititorilor noștri în articolul de față, care ne-a fost prilejuit de unele evenimente actuale *din preajma* mișcării muncitorești.

1. ALIANȚA DINTRE LICHIDATORI ȘI NARODNICI ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR

Se spune că istoriei îi plac ironiile, că-i place să joace feste oamenilor. Vrei să ajungi într-o odaie și nimerești în alta. În istorie așa ceva se întîmplă de obicei cu oamenii, grupurile și curente care n-au înțeles, nu și-au dat seama de adevăratul lor caracter, adică nu și-au dat seama *spre care clase* gravitează ei *în realitate* (și nu în închipuirea lor). Dacă această neînțelegere este sinceră sau prefăcută — este o chestiune care poate să intereseze pe biograful unei personalități sau alteia, însă pentru un om politic aceasta este, în orice caz, o chestiune de ordin secundar.

Esențial este felul cum istoria și politica *demască* grupulețele și curente, scoțînd la iveală esența burgheză care se ascunde în dosul unei frazeologii care se pretinde so-

cialistă sau marxistă. În epoca revoluțiilor burghezo-democratice, pretutindeni, în întreaga lume, zeci de grupulețe și curente și-au închipuit că sînt și s-au dat drept „socialiste” (vezi, de pildă, enumerarea unora din ele în capitolul al III-lea al „Manifestului Comunist” al lui Marx și Engels¹⁸³). Istoria le-a demascat repede, în 10—20 de ani, sau chiar într-un timp și mai scurt.

Tocmai printr-o asemenea epocă trece acum Rusia.

Au trecut mai mult de 10 ani de cînd din mișcarea muncitorească de la noi au început să se desprindă „economisti”, apoi succesorii lor, „menșevicii”, iar după aceea succesorii menșevicilor, „lichidatorii”.

Menșevicii au început să vocifereze, să vorbească în gura mare despre o „apropiere” a bolșevicilor de narodnici...

Și iată că ne aflăm în prezența unei alianțe pe deplin încheiate între lichidatori și narodnici, a unei alianțe îndreptate împotriva clasei muncitoare și a bolșevicilor, care au rămas credincioși acestei clase.

Alianța dintre intelectualii mic-burghezi — lichidatori și narodnici —, îndreptată împotriva muncitorilor, s-a dezvoltat și continuă să se dezvolte în mod spontan. La început această alianță a fost stimulată de „practică”; nu degeaba se spune că practica o ia înaintea teoriei (mai ales la cei ce se călăuzesc după o teorie falsă). Atunci cînd, la Petersburg, muncitorii „i-au scos din posturi” pe lichidatori și au izgonit de la conducerea sindicatelor și din posturile de răspundere ale caselor de asigurări sociale pe acești reprezentanți ai influenței burgheze, lichidatorii s-au pomenit *de la sine* în alianță cu narodnicii.

„De îndată ce am intrat în acest local (în care aveau loc alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale) — scria un narodnic sincer și naiv în nr. 5 al ziarului „Stoikaia Mîsl” — am putut să ne dăm limpede seama de poziția îngust-fracționistă a pravdiștilor; dar nu ne pierdem speranța. Împreună cu lichidatorii alcătuim acum o listă comună nefracționistă, în care ni se rezervă un loc de membru în Consiliu și două locuri de supleanți” (vezi „Puti Pravdi” nr. 38 din 16 martie 1914).

Bieții lichidatori, rău și-a mai bătut joc istoria de ei ! Cu cîtă cruzime au fost ei demascați de noul lor „amic și aliat”, narodnicul de stînga !

Lichidatorii nici n-au apucat măcar să se lepede de propriile lor declarații și rezoluții oficiale din 1903 și din alți ani, în care narodnicii de stînga erau calificați drept democrație burgheză.

Istoria a măturat întreaga vorbărie, a risipit iluziile, a dezvăluit esența de clasă a acestor grupulețe. Atît narodnicii cît și lichidatorii reprezintă niște grupulețe de intelectuali mic-burghezi care au fost înlăturate de mișcarea muncitorească marxistă și care vor să se strecoare prin înșelăciune în rîndurile ei.

Ele folosesc drept mijloc de înșelăciune cuvîntul „fractionism“, cu care faimosul Akimov, conducătorul „econo-miștilor“, i-a combătut pe iskriști la Congresul al II-lea al partidului, din 1903. Acest cuvîntel rostit de Akimov, de un oportunist extrem, este singura armă care le-a mai rămas lichidatorilor și narodnicilor. Revistuța „Sovremennik“ parcă dinadins a văzut lumina tiparului, ca să arate în mod mai concret, fiecărui om care știe să citească, cît de putredă, de netrebnică și de ruginită este această armă.

Acest „Sovremennik“ constituie un fenomen nemaiîntîlnit în lumea noastră publicistică democratică. Alături de numele unor colaboratori cu totul împlători (pe cine nu-l împinge, la noi, nevoia să-și caute un mijloc de cîștig colaborînd la niște reviste străine!) vedem o alăturare de nume *vădit demonstrativă*, care trebuie să însemne o îmbinare de curente.

Liberalul Bogucearski, narodnicii Suhanov, Rakitnikov, B. Voronov, V. Cernov etc., lichidatorii Dan, Martov, Troțki, Șer (Potresov și-a făcut apariția în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 66 alături de Plehanov, dar apoi a dispărut... nu se știe de ce), machiștii Bazarov și Lunacearski și, în sfîrșit, eroul principal al „unității“ (al celei cu literă mică și al celei cu literă mare *) G. V. Plehanov — iată numele *demonstrative* prin care strălucește lista colaboratorilor revistei „Sovremennik“. Și, în deplină concordantă cu toate acestea, *pivotul* orientării revistei îl constituie propaganda (făcută de către narodnici) în favoarea unei alianțe între narodnici și „marxiști“ (nu rîdeți!).

* — adică și al unității și al ziarului „Unitatea“ („Edinstvo“). — Nota trad.

Ce fel de propagandă este asta, puteți judeca după articolele d-lui Suhanov, șeful acestei reviste. Iată câteva din „ideile” *esențiale* exprimate de acest domn :

„...Vechile grupări sînt, în orice caz, lichidate. Nu se mai poate stabili unde se termină marxismul și unde începe narodnicismul. De o parte și de alta găsim arît narodnicism cît și marxism. Și fiecare din cele două părți nu este nici marxistă, nici «narodnicistă». Dar putea — și poate oare — să fie altfel? Poate vreun adept al colectivismului din secolul al XX-lea să nu gîndească în chip marxist? Și poate vreun socialist din Rusia să nu fie narodnic?

...Despre actualul program agrar al marxiștilor trebuie să spunem tocmai ceea ce am spus rîndul trecut despre acela al narodnicilor : este un program marxist prin metodele sale de fundamentare și un program narodnic prin sarcinile sale practice. Acest program invocă «mersul istoric al lucrurilor» și caută să întruchipeze lozinca : pămînt și libertate” (nr. 7, p. 75—76).

Cred că ajunge, nu ?

Acest domn Suhanov se laudă în fața tuturor că Plehanov este de acord cu dînsul. Iar Plehanov tace !

Dar să vedem totuși care sînt raționamentele d-lui Suhanov.

Noul aliat al lui Plehanov și al lichidatorilor „a lichidat” deosebirea dintre marxism și narodnicism pornind de la considerentul că amîndouă aceste curente, în ce privește sarcinile lor practice, ar fi o întruchipare a lozincii : pămînt și libertate.

Aceasta este — redată în întregime și cuvînt cu cuvînt — o argumentare care susține ideea „unității” între muncitori și burghezie. De pildă, „în ceea ce privește sarcinile lor practice”, clasa muncitoare și burghezia liberală „caută să întruchipeze”, am putea spune, lozinca : constituție. Înțeleptul domn Suhanov trebuie să deducă de aici că împărțirea în proletariat și burghezie este „lichidată”, că „nu se poate stabili unde se termină” democrația proletară și începe democrația burgheză.

Să luăm, de exemplu, textul programului agrar marxist. Suhanov procedează ca toți burghezii liberali, care desprind o lozincă „practică” („constituția” !) și declară că deosebirea dintre concepția socialistă asupra lumii și cea burgheză are un caracter „teoretic abstract” !! Noi însă ne permitem să credem că unui muncitor conștient, ca și

oricărui om politic conștient, nu-i sînt indiferente semnificația și sensul lozincilor practice, nu-i este indiferent cărei clase îi folosesc aceste lozinci și în ce fel anume.

Să deschidem programul agrar marxist (de care pomește d-l Suhanov, cu scopul de a-l denatura în mod scandalos) și vom găsi numaidecît, pe lîngă unele puncte practice, care formează obiectul unei controverse între marxiști (de pildă, municipalizarea), și puncte *necontroversate*.

„În scopul înlăturării rămășițelor rînduielilor iobăgiste, care apasă ca o povară grea pe umerii țăranilor, precum și în interesul dezvoltării libere a luptei de clasă la sate...”

— așa începe programul agrar marxist. Pentru d-l Suhanov aceasta este o „teorie abstractă”, lipsită de orice importanță ! Dacă vrem constituție pentru a asigura o liberă dezvoltare a luptei de clasă dintre proletariat și burghezie sau, dimpotrivă, pentru a ajunge la o „conciliere socială” între muncitori și capitaliști, asta n-are nici o importanță, asta e o „teorie abstractă”. Așa ne asigură toți burghezii.

Burghezii își exprimă just interesele lor de clasă atunci cînd dau asemenea asigurări muncitorilor. D-l Suhanov procedează întocmai ca un burghez, *evitînd* să răspundă la întrebarea : *pentru ce avem nevoie de prefaceri agrare* — pentru o liberă dezvoltare a luptei de clasă dintre muncitorul salariat și mării și micii proprietari, sau pentru o „conciliere socială” a lor cu ajutorul vorbăriei burgheze despre gospodăria „bazată pe muncă proprie” ?

Puțin mai departe, în programul agrar marxist citim : marxiștii „...se vor opune întotdeauna și invariabil oricărui încercări de a frîna mersul dezvoltării economice”. Se știe că tocmai pentru acest motiv marxiștii declară că orice restrîngere, fie ea cît de mică, a libertății de circulație (vînzare-cumpărare, ipotecare etc.) a pămînturilor țăărănești este o măsură *reacționară*, extrem de dăunătoare pentru muncitori și pentru întreaga dezvoltare socială.

Narodnicii, de la „social-cadetul” Peșehonov și pînă la narodnicii de stînga de la „Smelaia Mîsl”, *se pronunță pentru* o îngădire sau alta a libertății de circulație a pămînturilor. Narodnicii sînt, în această privință, cei mai primejdioși *reacționari*, spun marxiștii.

D-l Suhanov ocolește acest lucru ! El nu vrea să-și aducă aminte că, din cauza acestei poziții a lor, Plehanov i-a gratificat pe narodnici cu epitetul de „socialiști-reacționari“. D-l Suhanov se debarasează de „teoria abstractă“ invocând „practica“, și se debarasează de „practică“ (libertatea de circulație a pământurilor țărănești) invocând, în general, lozinca „pământ și libertate“.

Concluzia este clară : d-l Suhanov nu este altceva decât un burghez *care încearcă să pună în umbră* antagonismul de clasă dintre muncitori și patroni.

Și tocmai pe burghezii de acest fel îi are în vedere programul agrar marxist atunci când spune :

„...În toate cazurile și în orice stadiu al transformărilor agrare democratice...“ (vă rog să notați : în toate cazurile și în orice stadiu, adică indiferent dacă e vorba de municipalizare, de împărțire sau de orice altă posibilitate)... marxiștii „își pun ca sarcină să tindă cu fermitate spre o organizare de clasă de sine stătătoare a proletariatului sătesc, să-i explice contradicția *de neîmpăcat* dintre interesele lui și interesele burgheziei țărănești, *să-l pună în gardă împotriva ispitei sistemului micii gospodării*, care, în condițiile *producției de mărfuri*, nu va fi *niciodată* în stare să desființeze mizeria maselor“ etc.

Așa glăsuiește programul agrar marxist. Așa glăsuiește tocmai acel punct al său pe care menșevicii, la Congresul de la Stockholm, au acceptat să fie preluat *din proiectul bolșevicilor*, adică punctul cel mai puțin controversat, care era recunoscut — aproape în unanimitate — de către marxiști.

Așa glăsuiește punctul cel mai esențial în problema narodnicismului, și anume punctul care se ocupă tocmai de „sistemul *micii gospodării*“.

Și d-l Suhanov ocolește acest punct, trecându-l sub tăcere !!

D-l Suhanov a lichidat „vechea împărțire“ a curentelor în marxism și narodnicism, *trecând sub tăcere* cuvintele clare și precise din „programul agrar marxist“ care sînt îndreptate *împotriva* narodnicismului !!

Nu încape nici o îndoială că d-l Suhanov este un flecar superficial, cum sînt atîția printre cei ce frecventează sa-

loanele „societății“ noastre liberale, care nu are nici o idee despre marxism și care e dispus „să lichideze“ orice împărțire în marxism și narodnicism făcută de socialiști.

În realitate însă, între marxism și narodnicism există o prăpastie, atât din punct de vedere teoretic cât și din punct de vedere practic. Teoria lui Marx este teoria dezvoltării capitalismului și a luptei de clasă dintre muncitorii salariați și patroni. Teoria narodnicistă este o încercare burgheză de a înfrumuseța capitalismul cu ajutorul vorbăriei pe tema „gospodăriei bazate pe muncă proprie“, este o teorie a estompării, camuflării și frînării luptei de clasă cu ajutorul aceleiași vorbării, al pledoariilor în favoarea îngrădirii circulației pământurilor etc.

Pe plan istoric, adîncă prăpastie care există în Rusia între marxism și narodnicism a fost scoasă la iveală de *practica*... nu a lozincilor, firește, fiindcă numai niște oameni complet neserioși pot să ia niște „lozinci“ drept „practică“..., ci de *practica luptei de masă deschise duse de milioane de oameni în anii 1905—1907*. Această practică a arătat că s-a ajuns la o contopire a marxismului cu mișcarea clasei muncitoare și la o contopire (sau un început de contopire) a narodnicismului cu mișcarea țărănimii mic-burgheze (uniunea țărănească¹³⁴, alegerile pentru Duma I și a II-a de stat, mișcarea țărănească etc.).

Narodnicismul reprezintă democrația burgheză din Rusia.

Acest lucru a fost dovedit de evoluția pe care a urmat-o, timp de o jumătate de veac, acest curent, precum și de acțiunea deschisă desfășurată de milioane de oameni în anii 1905—1907. Și acest lucru l-au recunoscut în repetate rînduri, în modul cel mai categoric și mai oficial, instanțele superioare ale „întregului“ marxist, din 1903 pînă în 1907 și pînă la Conferința din vara anului 1913.

Dacă astăzi vedem că în publicistică s-a ajuns la o alianță între *conducătorii* narodnicismului (Cernov, Rakitnikov, Suhanov) și diferitele fracțiuni social-democrate de intelectuali care se pronunță în mod fățiș împotriva mișcării ilegale, adică împotriva partidului muncitoresc (lich-

datorii * Dan, Martov, Cerevanin), sau care îi ajută pe aceiași lichidatori *din grupulețele fără muncitori* (Troțki și Șer, Bazarov, Lunacearski, Plehanov), înseamnă că *în realitate n-avem în fața noastră altceva decât o alianță a intelectualității burgheze îndreptată împotriva muncitorilor.*

Unitatea muncitorilor pe baza unei recunoașteri efective a mișcării ilegale și a unor hotărâri precise, care unifică tactica în vechiul spirit și îi imprimă o orientare (rezoluțiile din ianuarie 1912, februarie și vara anului 1913), noi o vedem în pravdism. Fapt este că în intervalul dintre 1 ianuarie 1912 și 13 mai 1914 pravdismul a unit efectiv în jurul său 5 674 de grupuri de muncitori, în timp ce la lichidatori vedem 1 421, iar la grupulețele vperediştilor, al lui Plehanov, al lui Troțki și Șer etc. nu vedem nici unul, sau aproape nici unul. (Vezi ziarul „Rabocii” nr. 1, „Din istoria presei muncitorești din Rusia”, p. 19, și „Trudovaia Pravda” nr. 2 din 30 mai 1914 **).

Fapt este că această unitate a muncitorilor se sprijină pe temelia solidă a unor hotărâri integrale, complete și consecvente din punct de vedere principial, în toate chestiunile care privesc viața marxiștilor-muncitori. Aici este *întregul*, fiindcă $\frac{4}{3}$ au dreptul absolut incontestabil de a se manifesta, de a acționa și vorbi în numele „întregului”.

Dar alianța — care și-a găsit expresia în coloanele revistei „Sovremennik” — dintre liderii narodnicismului și feluritele grupulețe social-democrate fără muncitori (care nu au o tactică clară și hotărâri precise și care nu fac decât să oscileze între curentul pravdist și întregul pravdist, de o parte, și lichidatori, de altă parte) s-a format *în mod spontan*. Nici unul dintre „grupulețele social-democrate fără muncitori” nu s-a încumetat să se pronunțe direct, clar și fățiș *pentru* o asemenea alianță, întrucât Consfătuirea din vara anului 1913 se pronunțase împotriva unei alianțe cu narodnicii! Nici un grupuleț — nici lichidatorii, nici vperediştii, nici Plehanov & Co., nici Troțki & Co.! Ei toți s-au lăsat pur și simplu duși de

* Cu cîtă grijă îi apără d-l Voronov, în „Sovremennik”, pe lichidatorii !
 ** Vezi volumul de față, p. 187—189. — Nota red.

curent, fiind antrenați de opoziția față de pravdism și mînați de dorința de a-l distruge sau slăbi și căutînd în mod instinctiv ajutor unul la altul *împotriva* celor $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor : lichidatorii la Suhanov și Cernov, Suhanov și Cernov la Plehanov, Plehanov la cei de mai înainte, Troțki tot la ei ș.a.m.d. Nici o politică unitară, nici o tactică cît de cît precisă, nici curajul de a susține în mod deschis în fața muncitorilor alianța cu narodnicii — nimic asemănător n-ai să găsești la toate aceste grupulețe.

Aceasta este o alianță, cu totul lipsită de principii, între niște intelectuali burghezi, o alianță îndreptată împotriva muncitorilor. Îl deplîngem pe Plehanov că a nimerit într-o societate atît de jalnică, dar vom privi adevărul drept în față. Cine vrea n-are decît să dea alianței dintre aceste grupulețe denumirea de „unitate“, noi însă o calificăm drept o *rupere* de întregul muncitoresc, iar *faptele* dovedesc că părerea noastră e justă.

2. CUM APĂRĂ LIBERALII „UNITATEA“ DINTRE MUNCITORI ȘI LICHIDATORI

Venirea președintelui Biroului socialist internațional, Emile Vandervelde, în Rusia a provocat, cum era și firesc, o înviorare a discuțiilor în legătură cu unitatea. Sarcina lui directă era să culeagă informații în această privință, să sondeze terenul și să facă toate demersurile posibile în vederea unității. Din cele scrise în ziare se știe că el a vizitat redacțiile ambelor ziare — a ziarului marxist și a celui lichidatorist — și că, la un „banchet“, a avut un schimb de păreri cu reprezentanții ambelor redacții.

De îndată ce E. Vandervelde a părăsit Rusia și s-a înapoiat acasă, adică la Bruxelles, cele două cotidiene mai importante care apar în limba franceză, „L'Humanité“¹³⁶ din Paris și „Le Peuple“ din Bruxelles, au publicat, duminică 21 iunie st. n., niște interviuri cu președintele Biroului socialist internațional. În cadrul acestor interviuri, Vandervelde a formulat în mod inexact divergențele existente între social-democrații ruși. Unii, a spus el, „vor să se or-

ganizeze în mod legal și cer să li se recunoască dreptul de asociere; ceilalți vor numai decît să treacă la proclamarea... «balenei»... și la exproprierea pămînturilor». Această divergență, a spus Vandervelde, este „destul de puerilă”.

Credem că nu greșim cînd spunem că, luînd cunoștință de această părere a lui Vandervelde, muncitorii conștienți din Rusia vor zîmbi „cu destulă bunăvoință”. Dacă „unii” „vor să se organizeze în mod legal”, adică se pronunță pentru un partid deschis, legal, atunci e evident că ceilalți, ridicînd obiecții *în legătură cu acest punct*, nu se referă la „o balenă” sau la „balene”, ci susțin mișcarea ilegală și refuză în mod categoric să participe la „lupta pentru un partid legal”. O asemenea divergență de păreri înseamnă un dezacord în chestiunea existenței partidului, și în această chestiune, să nu-i fie cu supărare stimatului tovarăș E. Vandervelde, nu este cu puțință nici o „conciliere”. Nu poți să înmormîntezi nițel mișcarea ilegală și s-o înlocuiești cu un partid legal...

Dar Vandervelde nu s-a informat numai despre divergențele de păreri; în servieta președintelui și secretarului Biroului socialist internațional se află o mulțime de hîrtii, rapoarte și scrisori în legătură cu această chestiune, primite de la reprezentanții a tot felul de „organe de conducere”, reale și fictive. Se vede că Vandervelde a căutat să profite de vizita sa la Petersburg pentru a culege unele date *concrete* în legătură cu gradul de influență pe care îl au, *în sînul maselor* din Rusia, diferitele curente și grupuri ale socialismului (și ale pseudosocialismului). Vandervelde este un om cu destulă experiență politică și știe, desigur, foarte bine că în politică în general și în mișcarea muncitorească în special numai curente care au o largă răspîndire în sînul maselor pot fi luate în serios.

În legătură cu această chestiune, în ambele ziare socialiste în limba franceză menționate mai sus găsim următoarea comunicare a lui Vandervelde: „Socialiștii din Rusia au trei cotidiene. Revoluționarii” (este vorba, se vede, de *narodnicii* de stînga) „scot ziare într-un tiraj total de 10 000—12 000 de exemplare; leniniștii într-un tiraj de

35 000—40 000 ; iar moderații“ (modérés) (este vorba, pe cît se vede, de lichidatori) „Într-un tiraj de vreo 16 000“.

E. Vandervelde a lăsat să-i scape aici o mică eroare : ziarul narodnicilor de stînga, precum se știe, nu apare zilnic, ci de trei ori pe săptămîină. În afară de asta, față de datele pe care le deținem, pentru tirajul maxim al ziarului pravdist s-a dat o cifră inferioară celei reale : el a atins cifra de 48 000 de exemplare. Ar fi de dorit ca în această chestiune importantă (pentru cunoașterea de sine a mișcării muncitorești) să se strîngă date exacte, bunăoară, pentru o lună întregă, dacă nu se poate pentru un an.

Dar cîtă deosebire este între adevăratul european Vandervelde, care nu acordă nici o importanță obiceiului asiatic de a „crede pe cuvînt“ sau de „a aprecia după ochi“, ci adună *date*, și palavragiilor lichidatori și burghezo-liberali ruși, care-și dau aere de „europeni“ ! Reprezentanții oficiali ai cadetilor au scris, de pildă, în articolul intitulat : „E. Vandervelde și socialiștii ruși“, apărut în ziarul „Reci“ (nr. 152 din 7 (20) iunie, adică chiar în ajunul interviului acordat de Vandervelde la Paris și la Bruxelles) :

„Atunci cînd, la dîneu, unul dintre bolșevici a încercat să-l asigure pe Vandervelde că ei n-au cu cine să se unească, întrucît «în ateliere, în rîndurile clasei muncitoare, toți sînt de pe acum uniți în jurul unui steag pravdist, în afara căruia nu mai rămîne decît un pumn de intelectuali», el a comis, desigur, o excesivă exagerare polemică“.

Avem de-a face aici cu o mostră de minciună lichidatoristă și liberală, învăluită în fraze șlefuite, meșteșugite.

„O excesivă exagerare polemică“ ! Ca și cum ar exista și exagerări neexcesive... Dar cadetii oficiali nu numai că scriu ca niște agramați, dar îi induc pur și simplu în eroare pe cititori. Dacă bolșevicii comit unele „exagerări polemice“, atunci de ce dv., domnilor cadetți, din moment ce v-ați apucat să dezbateți în coloanele presei chestiunea ridicată de voi, nu prezentați nici un fel de *date* care să nu conțină exagerări și care să nu aibă în ele nimic polemic ?

Vandervelde, care nu știe rusește, a reușit, în cele trei—patru zile cît a stat în Rusia, să adune o serie de date

obiective. Iar domnii cadeți din Petersburg, întocmai ca și lichidatorii din Petersburg *, n-au prezentat *niciodată* în coloanele ziarelor *nici un fel* de date obiective și aduc pravdiștilor acuzația, plină de ipocrizie și lipsită de orice temeii, că au comis o „exagerare“ !

Să luăm datele prezentate de Vandervelde. Potrivit acestor date, tirajul săptămânal al ziarelor marxist, lichidatorist și narodnic se exprimă prin următoarele cifre :

		%	%	
ziarul marxist	240 000	64,5	71,4	} 100%
„ lichidatorist	96 000	25,8	28,6	
„ narodnic	36 000	9,7		
<i>Total..</i>		372 000	100	

Iată datele obiective pe care le-a adunat președintele Biroului socialist internațional. Chiar dacă-i adăugăm pe narodnici, cu care vor „să se unească“ *numai* lichidatorii, machiștii și Plehanov, deși se tem s-o spună pe față, rezultă că pravdiștii au o majoritate de aproape $\frac{2}{3}$. Iar dacă nu-i socotim pe narodnici, atunci majoritatea pravdiștilor față de lichidatori este de 71,4%, adică de *peste 7 zecimi* !

Dar ziarele nu sînt citite și sprijinite numai de muncitori. Datele obiective cu privire la listele de subscripție, care au fost publicate atît în ziarul marxist cît și în cel lichidatorist, arată că (în perioada de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914) pravdiștii au strîns în jurul lor 80% din grupurile de muncitori, iar la Petersburg această proporție se ridică la 86%. Din cele 21 000 de ruble care au fost colectate de pravdiști, mai mult de $\frac{8}{10}$ au fost colectate de muncitori, pe cînd la lichidatori *mai mult de jumătate* *provenea de la burghezie* **. Prin urmare, este pe deplin dovedit, și fără putință de tăgadă, că datele cu privire la tirajul ziarelor *nu exprimă în suficientă măsură* preponderența pravdiștilor, întrucît ziarul lichidatorist *este sprijinit* de burghezie.

* „Kievskaja Misl“, un ziar liberal în care scriu o mulțime de lichidatori, a reprodus interviul lui Vandervelde apărut în „Le Peuple“, însă a ascuns tocmai cifrele referitoare la tiraj ! („Kievskaja Misl“ nr. 159).

** Vezi articolul „Clasa muncitoare și presa muncitorească“, în „Trudovaja Pravda“ din 14 iunie. (Vezi volumul de față, p. 243—252. — Nota red.)

Iar datele, nu mai puțin obiective, cu privire la alegerile pentru casele de asigurări sociale ne arată că, la alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din Rusia, din 57 de împuterniciți, pravdiștii au avut 47, adică 82,4%.

Atunci când, în presa lor, îi învinuiesc pe pravdiști în fața maselor că „exagerează” (ba chiar „exagerează în mod excesiv”), fără să prezinte însă nici un fel de date obiective în ce privește tirajul ziarelor, grupurile de muncitori sau alegerile pentru casele de asigurări sociale, cadeții mint cu nerușinare, *ridicându-i în slăvi pe lichidatori*.

Interesele ei de clasă constrâng, desigur, burghezia liberală din Rusia să-i apere pe lichidatori, care au fost calificați în unanimitate de către marxiști (într-o rezoluție din 1910) drept „promotori ai influenței burgheze asupra proletariatului”. Dar, dacă liberalii își mai dau și aere de oameni „imparțiali”, atunci minciuna lor devine deosebit de ipocrită și de respingătoare.

Toată vorbăria cadeților nu poate avea decît o singură semnificație politică, și anume că ei caută să exercite, prin intermediul lichidatorilor, o influență burgheză asupra muncitorilor.

„Nu încape îndoială — continuă „Reci” — că adevărata (!!) intelectualitate muncitorească, muncitorii care în anii cei mai grei au dus pe umerii lor activitatea social-democratică” (!! după aprecierea cadeților, care sînt experți în materie de social-democrație), „nu simpatizează cu bolșevicii, ci cu adversarii lor (lichidatorii, menșevicii). Înlăturarea acestor elemente din partidul muncitoresc rus ar însemna o diminuare a lui atît de pronunțată din punct de vedere intelectual, încît bolșevicii înșiși s-ar îngrozi de rezultatele operei lor”.

Așa scriu cadeții într-un articol redacțional apărut în ziarul „Reci”.

Și, pentru a face o comparație, iată ce scrie conducătorul ideologic al lichidatorilor, d-l L. M., în nr. 3 al ziarului „Nașa Zarea” (1914, p. 68) :

„Aceasta este o răzvrătire” (a muncitorilor pravdiști) „împotriva Dementievilor, Gvozdevilor, Cirkinilor, Romanovilor, Bulkinilor, Kabșanilor etc., adică împotriva reprezentanților unei întregi pătri, destul de densă în capitale, de muncitori marxiști, care au

încercat și încearcă «să lichideze» stadiul infantil-romantic al mișcării muncitorești din Rusia».

După cum vedeți, aici este o identitate perfectă. În articolele redacționale din „Revi“, cadeții, în numele lor, repetă în întregime cele scrise de L. M. în „Nașa Zarea“. Tirajul redus al unor publicații ca „Nașa Zarea“ și „Nașa Likvidatorskaia Gazeta“ este compensat de ziarele cadete, care garantează publicului social-democratismul Bulkinilor, Cirkinilor & Co.

D-l L. M. dă numele unui număr restrâns de muncitori lichidatoriști. Repetăm bucuroși numele lor. Toți muncitorii conștienți din Rusia vor recunoaște numaidecât în ei pe *muncitorii liberali*, care s-au ilustrat de mult prin lupta lor împotriva mișcării ilegale, adică împotriva partidului. Citiți cele scrise de Bulkin, alături de L.M., în aceeași „Nașa Zarea“, și veți vedea cum amîndoi se leapădă de mișcarea ilegală și, spre satisfacția liberalilor, o copleșesc cu injurii.

Luăm deci notă de cele spuse și de acum încolo vom ști că „Dementievii, Gvozdevii, Cirkinii, Romanovii, Bulkinii, Kabțanii“, de care vorbește d-l L. M., sînt, după cum *ne încredințează cadeții*, „adevărata intelectualitate muncitorească“. De fapt, ei sînt niște adevărați muncitori liberali! Articolul lui Bulkin ne-a dovedit-o pe deplin. Îl supunem în mod stăruitor atenției muncitorilor conștienți, care n-au avut încă ocazia să audă ce spun sus-numiții proletari liberali.

„Revi“, ziarul liberalilor, încearcă să ne sperie cu perspectiva unei „înlăturări din partidul muncitoresc“ a acestor (precum ne încredințează el) social-democrați, a acestor social-democrați pe care el îi copleșește de elogi.

Dar asta ne face doar să zîmbim, fiindcă toată lumea știe că micul mănunchi de oameni de care e vorba aici s-a înlăturat el singur, plecînd la lichidatorii liberali, și că această „înlăturare“ a constituit cheazășia și temelia pentru constituirea unui adevărat partid *muncitoresc* (iar nu liberal-muncitoresc).

În același articol redacțional, „Revi“ laudă „*curajul civic al cuvintelor calme, uneori temperante*“, rostite de

lichidatori și de muncitorii liberali. Și cum să nu fie ele lăudate de „Reci“ și de liberali ! În Rusia, liberalii nu pot să exercite o influență directă asupra muncitorilor, mai ales după evenimentele din 1905. Atunci cum să nu-i aprecieze ei pe lichidatori, care sub masca social-democrației desfășoară aceeași acțiune liberală de „temperare“ și exercită aceeași „influență burgheză asupra proletariatului“ (vezi hotărârea din 1910 !).

„Divergențele dintre ele“ (dintre fracțiunile social-democrate) „nu vor fi înlăturate așa de curînd — scrie „Reci“ —, dar, chiar dacă-și păstrează fizionomia lor proprie, fracțiunile trebuie să se unească între ele și să nu aducă discordiile lor în masa muncitorească, care abia se trezește la o viață politică conștientă. Sciziunea din rîndurile muncitorimii este un prilej mare de bucurie pentru reacțiune. Chiar și acest singur fapt ar trebui să trezească în oamenii cinstiți din ambele fracțiuni năzuința sinceră și serioasă spre unitate“.

Așa scrie „Reci“.

Sîntem foarte bucuroși că *nu* facem parte din compania liberală de oameni „cinstiți“ și nici din categoria acelor pe care ea îi consideră „cinstiți“. Considerăm că ar fi o *necinste* pentru noi să ne enumerăm printre astfel de oameni. După convingerea noastră, numai niște oameni cu desăvîrșire naivi sau neinteligenți pot crede în „imparțialitatea“ burghezilor liberali, mai ales cînd e vorba de mișcarea de eliberare a clasei muncitoare, adică de mișcarea ei împotriva burgheziei.

Degeaba își închipuie cadeții că muncitorii ruși sînt naivi ca niște copii, că ei se pot încrede în părerea „imparțială“ a burgheziei liberale despre „cinste“. Burghezii liberali îi consideră „cinstiți“ pe lichidatori și pe apărătorii lor *numai și numai pentru că* lichidatorismul face un serviciu politic burgheziei, înlesnind influența ei în rîndurile proletariatului.

Marxiștii uniți din Rusia, luîndu-și întreaga răspundere pentru faptele lor, au declarat în mod direct și deschis, în fața tuturor muncitorilor din Rusia, că un anumit grup de lichidatori, cel de la „Nașa Zarea“ și „Luci“ etc., se situează *în afara partidului*. Ei au declarat acest lucru în ianuarie 1912. De atunci, în decurs de doi ani și jumă-

tate, 5 674 de grupuri de muncitori, față de cele 1 421 de grupuri ale lichidatorilor și ale tuturor apărătorilor lor, adică $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți din Rusia, au aderat la „pravdism”, adică *au aprobat* hotărîrea din ianuarie. Lichidatorii s-au purtat de fapt în așa fel că muncitorii i-au *părăsit*. Hotărîrea noastră a fost confirmată de viață și de experiența imensei majorități a muncitorilor.

Liberalii susțin „unitatea” (dintre muncitori și lichidatori), fiindcă așa le dictează interesele lor *egoiste de clasă*. Numai despărțirea lichidatorilor de partidul muncitoresc a permis acestui partid să iasă *cu cinste* — pentru noi, acest cuvînt are alt înțeles, domnilor de la „Reci” ! — din perioada de restriște. Despărțirea lichidatorilor de partidul muncitoresc nu i-a adus nici o „bucurie” reacțiunii, ci numai *supărare*, fiindcă lichidatorii împiedicau recunoașterea vechilor forme, a vechii „ierarhii”, a vechilor hotărîri etc., iar în decurs de doi ani și jumătate s-au dovedit absolut incapabili să creeze ei înșiși vreo organizație. Blocul „din august” (1912) al lichidatorilor și al prietenilor lor s-a destrămat.

Numai *în pofida* lichidatorilor, numai *fără* ei și *împotriva* lor au dus și au putut să ducă muncitorii acea strălucită campanie pentru mișcarea grevistă, pentru asigurări sociale și pentru înființarea de ziare, care a făcut ca acum adversarii lichidatorismului să obțină pretutindeni o majoritate de $\frac{4}{5}$.

Prin „sciziune”, liberalii înțeleg înlăturarea adversarilor mișcării ilegale, a unui mănunchi de intelectuali lichidatori, din rîndurile muncitorilor. Prin „unitate”, ei înțeleg *menținerea influenței* pe care o exercită lichidatorii asupra muncitorilor.

Noi însă privim altfel lucrurile: numim „unitate” strîngerea rîndurilor a $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor în jurul vechiului steag și numim despărțire refuzul grupulețului de lichidatori de a recunoaște voința majorității muncitorilor și de a i se supune, faptul că ei încalcă această voință. Convingîndu-ne, din experiență, că în decurs de doi ani și jumătate pravdismul a unit în jurul său $\frac{4}{5}$ din muncitori, socotim că e necesar să mergem mai departe, *pe aceeași*

cale, spre o unitate și mai deplină, de la $\frac{4}{5}$ la $\frac{9}{10}$ și apoi și la $\frac{10}{10}$ din numărul lor.

Cele două păreri opuse despre lichidatori — părerea noastră și aceea a liberalilor — rezultă din deosebirea care există între situația și punctul de vedere al proletariatului și situația și punctul de vedere al burgheziei.

Prin ce se explică poziția lui Plehanov? El a rupt atât de categoric cu lichidatorii în 1908 și un timp oarecare a apărat cu atîta fermitate, în coloanele presei, hotărîrile adoptate de partid împotriva lichidatorilor, încît unii sperau că oscilările lui vor lua sfîrșit. Astăzi, cînd $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor s-au unit în jurul pravdismului, Plehanov începe din nou să oscileze. Nimic, în afară de propriile lui oscilări — o boală care a început să se manifeste la el încă din 1903 —, nu poate să explice „poziția” lui, care în fond coincide astăzi pe *de-a-ntregul* cu poziția adoptată de „Reci”, ziarul liberalilor.

Intocmai ca și „Reci”, Plehanov numește azi „unitate” asigurarea influenței lichidatorilor asupra muncitorilor, împotriva voinței exprimate de muncitori, împotriva hotărîrilor adoptate de partid și fără a ține seama de faptul că lichidatorii încalcă aceste hotărîri. Plehanov, care pînă mai ieri îl compara pe d-l Potresov cu Iuda și care socotea, pe bună dreptate, că *fără* Iuda apostolii au fost mai puternici decît cu Iuda, astăzi, cînd *faptele* au dovedit definitiv că lichidatorii sînt pe deplin solidari cu Potresov și nu se sinchiesc de hotărîrile partidului, Plehanov se întoarce spre lichidatori și-i sfătuiește pe pravdiști să nu vorbească cu ei pe un „ton de învingători” !!! Cu alte cuvinte, ca să vorbim mai pe șleau și mai pe înțelesul tuturor, majoritatea muncitorilor *nu* trebuie să ceară ca voința lor să fie recunoscută și hotărîrile lor să fie respectate de o minoritate care îi urmează pe cei ce încalcă în mod fățiș hotărîrile partidului !!!

Muncitorii conștienți vor trebui să constate cu mîhnire că la Plehanov se manifestă iar boala lui politică a șovăielilor și oscilărilor, care a început acum zece ani, — și vor trece mai departe.

Mai există, de altfel, și o altă explicație a oscilărilor lui Plehanov, pe care noi o punem pe planul al doilea, întrucât ea pledează în mult mai mare măsură în defavoarea lui. Între *curentele* aflate în luptă : curentul lichidatorist (care-și trage forța socială din simpatia burgheziei liberale) și cel „pravdist“ (care-și trage forța din conștiința și coeziunea majorității muncitorilor din Rusia, care se trezesc din beznă și ies la lumină), apar în mod inevitabil grupulețe de intelectuali care oscilează. Ele nu au în spatele lor nici o forță socială, nu pot să exercite o influență asupra maselor de muncitori și nu înseamnă nimic din punct de vedere politic. În locul unei linii ferme, clare, care să-i atragă pe muncitori și să fie confirmată de experiența vieții, în aceste grupulețe domnește o *diplomație de cerc*. Lipsa unei legături cu masele, lipsa unor rădăcini istorice în curentele de masă ale social-democrației din Rusia (în această țară, social-democrația a căpătat un caracter de masă în perioada grevelor din 1895), lipsa unei linii consecvente, unitare, clare, bine precizate și verificate printr-o experiență de ani de zile, adică lipsa unor răspunsuri la problemele de tactică, de organizare și de program, — iată terenul pe care se dezvoltă diplomația de cerc, iată care sînt caracteristicile ei.

Ziarului „Edinstvo“ al lui Plehanov, privit ca un colectiv politic, i se potrivește pe de-a-ntregul această caracterizare (întocmai ca și ziarului „Borba“ al lui Troțki ; în această ordine de idei, invităm pe cititorii noștri să reflecteze asupra *cauzelor* dezbinării care există între niște preținși „unificatori“, ca „Borba“ și „Edinstvo“...). Deputatul Burianov, care este întrucîtva un deputat „cu stagiul îndelungat“ printre politicienii extrem de efemeri din Rusia, a fost multă vreme lichidator, iar acum „a cotit-o“ spre Plehanov. Dacă a cotit-o pentru multă vreme și în ce direcție anume, asta n-o știe nici el. Dar pentru diplomația de cerc nu există, desigur, fericire mai mare decît prezența unui asemenea deputat „oscilant“ care visează o „unitate“ între grupul celor șase, al căror vis este să-i ajute pe lichidatorii partidului să *încalce* voința majorității

muncitorilor, și celălalt grup de șase deputați, care dorește să îndeplinească această voință.

Închipuți-vă o „unitate“ între cele două grupuri de șase, care ar fi înfăptuită *independent* de voința majorității muncitorilor. Aceasta — veți obiecta dv. — ar fi o monstruozitate, fiindcă deputații trebuie să îndeplinească voința majorității! Dar iată că tocmai ceea ce este monstruos pentru proletariat poartă la *liberali* denumirea de virtute, binefacere, folos, onestitate, probabil chiar și pe aceea de lucru sfânt (Struve, desigur, se va apuca să dovedească mâine în „Russkaia Mîsl“, cu ajutorul lui Berdeaev, Izgoev, Merejkovski & Co., că „leniniștii“ sînt niște „scizioniști“ plini de păcate, iar lichidatorii și Plehanov, care le ia azi apărarea împotriva muncitorilor „învingători“, sînt niște sacri executori ai voinței divine).

Situați-vă, pentru moment, pe acest punct de vedere (de fapt, liberal) al unei „unități“ între cele două grupuri de șase deputați din Dumă, care ar fi înfăptuită *fără a ține seama* de majoritatea muncitorilor. Adoptînd acest punct de vedere, veți înțelege numai decît interesul de cerc pe care îl au Burianov și grupulețul de publiciști de la „Edinstvo“ de a *exploata* divergențele dintre cele două grupuri de șase, de a profita de aceste divergențe pentru a juca în permanență rolul de... „împăciuitori“!

Pe de o parte — ar putea să spună un împăciuitor ca Burianov, Troțki, Plehanov, Șer, Cernov, Suhanov sau oricare altul —, cei șase deputați lichidatori nu au dreptate, fiindcă lichidează hotărîrile partidului. Pe de altă parte, nu au dreptate nici cei șase deputați pravdiști, fiindcă, vorbind cu colegii lor în numele unei pretinse majorități, ei folosesc un ton nepotrivit, necuviincios, reprobabil, un „ton de învingători“. S-ar putea chiar ca un astfel de „împăciuitor“ să spună despre comparația sa eclectică de intrigant că este o comparație „dialectică“ și să-și atribuie rolul de „unificator“... S-a mai întîmplat, doar, așa ceva în partidul nostru: amintiți-vă, de pildă, de rolul jucat de bundiști și de Tyszka la Congresul de la Stockholm și la cel de la Londra și, în general, în perioada 1906—1911!

Au fost asemenea vremuri, fericite pentru diplomații de cerc și triste pentru partidul muncitoresc, cînd muncitorii conștienți nu erau îndeajuns de uniți împotriva promotorilor influenței burgheze, împotriva „economistilor” și a „menșevicilor”.

Acum, vremurile acestea au trecut. „Reci”, ziarul domnilor cadeți, *deplînge* faptul că „se aduc discordiile în masa muncitorească”. Acesta este punctul de vedere al unui boier liberal. Noi *salutăm* faptul că „se aduc discordiile în masa muncitorească”, deoarece tocmai această masă, și numai ea, *va face deosebire* între „discordii” și divergențele propriu-zise, se va orienta *singură* în aceste divergențe, își va forma o părere *proprie* și va rezolva problema nu „cu cine să meargă, ci încotro să meargă” *, adică problema unei linii a ei clare și precise, care să fie chibzuită și verificată de ea însăși.

Această epocă a și început, și ea continuă. Marea majoritate a muncitorilor pravdiști știe *de pe acum* ce sînt „discordiile”, a și început să se orienteze în divergențele de păreri și și-a precizat deja linia ei. Datele cu privire la situația grupurilor de muncitori *după* doi ani de luptă deschisă (1912 și 1913) constituie o dovadă *concretă* în această privință.

Diplomației de cerc i se apropie sfîrșitul **.

3. DE CE AU ÎNFIERAT ORGANIZAȚIILE MUNCITOREȘTI ÎN MOD PUBLIC PE LICHIDATORI CA PE NIȘTE CALOMNIATORI ?

În „Puti Pravdi” nr. 92 din 21 mai 1914 a fost publicată rezoluția *adoptată de reprezentanții a 10 syndicate din orașul Moscova*. Această rezoluție condamnă cu toată asprimea și în modul cel mai categoric plecarea lui Mali-

* După o fericită expresie a unor muncitori din Moscova (vezi „Rabocii” nr. 6 din 29 mai 1914), care au dezvăluit dintr-o dată întreaga falsitate a poziției adoptate de „Edinstvo” al lui Plehanov.

** Participarea liderilor diferitelor grupuri — a liderilor grupului lichidatorist (Dan și Martov), a lui Plehanov, Troțki, Lunacearski — la alianța cu narodnicii („Sovremennik”) constituie, de asemenea, o mostră de diplomație de cerc, întrucît *nimeni* nu s-a încumetat să spună dinainte muncitorilor limpede și deschis: intru în această alianță pentru cutare și cutare motive. Rod al diplomației de cerc, „Sovremennik” este o întreprindere care s-a născut moartă.

novski, acest act de dezorganizare pe care-l califică drept o „crimă”, apoi își exprimă deplina încredere în Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia („urmați-vă cu hotărâre drumul vostru, clasa muncitoare este cu voi !”) și, în fine, înfierează în mod public pe lichidatorii de la „Nașa Raboceaia Gazeta” ca pe niște oameni „care aruncă în urma deputatului plecat o calomnie murdară” ; comportarea acestor oameni este asemuită cu „procedul folosit de către presa de dreapta, care răspîndește zvonuri calomnioase cu scopul de a produce confuzie în rîndurile muncitorilor”.

„Este o datorie sfîntă pentru toți cei cărora le este scumpă cauza muncitorească — scriu în rezoluția lor reprezentanții celor 10 sindicate din orașul Moscova — să se unească și să dea în mod solidar o ripostă calomniatorilor”. „Drept răspuns la toate acestea, clasa muncitoare își va strînge și mai mult rîndurile în jurul reprezentanților săi” (adică în jurul Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia) „și-și va manifesta disprețul față de calomniatori”.

N-are rost să cităm și celelalte rezoluții, destul de numeroase și cu un conținut analog, ale muncitorilor, sau aprecierile ziarului muncitoresc leton * etc. Ar însemna să ne repetăm.

Să vedem ce s-a întîmplat.

De ce muncitorii conștienți din Rusia, prin reprezentanții a 10 sindicate din Moscova și ai multor altora, au condamnat în mod public pe lichidatorii de la „Nașa Raboceaia Gazeta”, ca pe niște calomniatori ordinari, și au cerut clasei muncitoare să-și manifeste disprețul față de ei ?

Ce a făcut „Nașa Raboceaia Gazeta” ?

Ea s-a apucat să răspîndească zvonuri anonime și insinuări dubioase în legătură cu o pretinsă activitate de agent provocator desfășurată de Malinovski.

* „Găsim că nu este necesar să ne oprim asupra zvonurilor care au fost răspîndite în presă, sau asupra crasei calomnii la adresa lui Malinovski și la adresa întregii fracțiuni și a orientării ei consecvente, deoarece ele sînt întotdeauna jansate în scopuri mîștave și se dovedesc a fi întotdeauna contrare adevărului” („Trudovaia Pravda” nr. 1 din 23 mai 1914).

Nu s-a dat numele nici unui acuzator. N-a fost prezentat nici un fapt precis. Nici o dovadă precis formulată, care să fie întărită prin indicații, de pildă, în legătură cu unele nume conspirative, arestări, adrese sau date, — nici o dovadă de acest gen n-a fost prezentată.

Numai zvonuri tenebroase, numai exagerări în legătură cu „lipsa de explicație“ a plecării din Dumă. Dar tocmai pentru această lipsă de explicație, tocmai pentru această dezertare misterioasă l-au condamnat cu asprime pe Malinovski muncitorii organizați, membrii partidului muncitoresc.

Muncitorii marxiști organizați și-au convocat îndată toate organele lor de conducere — cele locale, cele sindicale, fracțiunea din Dumă și organul central de conducere — și în fața proletariatului și a lumii întregi au declarat direct, deschis și răspicat următoarele: Malinovski nu ne-a dat nici o explicație și nu ne-a prevenit în legătură cu plecarea lui. Această lipsă de explicație, această manifestare nemaipomenit de arbitrară, face ca pasul întreprins de el să echivaleze cu o dezertare, care a avut loc într-un moment când noi ducem un război de clasă deosebit de greu, de serios și plin de răspundere. Noi l-am judecat pe dezertor, îl condamnăm și l-am condamnat fără milă. Și cu asta am încheiat. Chestiunea a fost lichidată.

„Un om, singur, nu înseamnă nimic. Clasa este totul. Apărați cu dârzenie pozițiile pe care le-ați ocupat. Sîntem alături de voi“ (telegrama trimisă de patruzeci de funcționari comerciali din Moscova Frației muncitorești social-democrate din Rusia. Vezi „Puti Pravdî“ nr. 86 din 14 mai 1914).

Chestiunea a fost lichidată. Muncitorii organizați au dus lucrurile pînă la capăt *în mod organizat* și și-au strîns rîndurile pentru a-și desfășura în continuare activitatea lor. Înainte, la muncă!

Cercurile de intelectuali însă au cu totul altă atitudine. „Lipsa de explicație“ nu determină, în rîndurile lor, o atitudine *organizată* în legătură cu această chestiune (*nici un organ de conducere al lichidatorilor sau al prietenilor lor n-a făcut în mod deschis, direct o apreciere completă*

asupra fondului chestiunii!!!), ci stârnește doar interesul pentru bîrfeli. Aha, plecarea este „lipsită de explicație“? — sînt interesate să afle cumetrele din societatea intelectuală.

Calomnatorii nu prezintă nici un fel de fapte concrete. Cumetrele din cercul lui Martov *nu sînt în stare* să acționeze în mod *organizat*: să convoace cutare sau cutare colegiu, să strîngă informații care să prezinte un interes politic sau care să aibă vreo semnificație, să verifice, să analizeze, să chibzuiască împreună, să adopte o hotărîre formală, pătrunsă de spirit de răspundere, care să fie un îndreptar pentru proletariat. Cumetrele nu sînt în stare de așa ceva.

În schimb, ca să pălăvrăgească și să bîrfească, să alerge pe la Martov (sau pe la alți calomnatori ordinari de teapa lui) și să alimenteze zvonurile tenebroase, să prindă diverse insinuări și să le transmită mai departe — o, în această privință, cumetrele intelectuale sînt niște meștere neîntrecute! Cine a avut ocazia să cunoască măcar o dată în viață acest mediu de cumetre intelectuale pornite pe intrigă va rămîne, cu siguranță, pentru tot restul vieții (dacă nu e și el o asemenea cumătră) cu un sentiment de dezgust față de aceste creaturi mizerabile.

Fiecare cu ale sale. Fiecare pătură socială își are „felul ei de viață“, obiceiurile și înclinațiile ei. Fiecare insectă își are arma ei de luptă: există insecte care, cînd luptă, secretă un lichid rău mirositor.

Muncitorii marxiști organizați au acționat în mod organizat. În mod organizat au lichidat cheștiunea plecării cu de la sine putere a fostului lor coleg și tot în mod organizat și-au desfășurat în continuare activitatea lor, lupta lor. Cumetrele intelectuale din rîndul lichidatorilor n-au putut să meargă și n-au mers mai departe de bîrfelile și calomniile lor ordinare.

Muncitorii marxiști organizați le-au recunoscut numai-decît pe aceste cumetre, după primele articole apărute în „Nașa Raboceaia Gazeta“, și au făcut de îndată o apreciere cît se poate de justă: „calomnie ordinară“, „să ne manifestăm disprețul față de ele“. Nu se vede la ei nici

cel mai mic indiciu că ar da crezare „zvonurilor“ lansate de Martov și Dan, ci hotărîrea fermă de a nu le da nici o atenție, de a nu le acorda nici o importanță.

În trecut fie zis, în rezoluțiile adoptate de muncitorii indignați de comportarea lichidatorilor se vorbește despre lichidatori în general. După părerea mea, ar fi fost mult mai just să se vorbească despre domnii Martov și Dan, așa cum se face în telegrama lui Lenin ¹³⁶ și în unele articole și rezoluții. N-avem nici un motiv să acuzăm pe *toți* lichidatorii în general și să-i înfierăm în mod public pentru această calomnie murdară ; dar tocmai Martov și Dan sînt aceia care, în decurs de un deceniu, începînd cu încercările lor de a încălca voința Congresului al II-lea (1903) al partidului, au dovedit în repetate rînduri că „maniera“ lor de luptă se bazează pe insinuări și calomnii murdare. Degeaba s-au ascuns acești doi indivizi în dosul afirmației că cineva încearcă să demaște pe redactorii de fapt ai publicației „Novaia Raboceaia Gazeta“. N-a fost pronunțat nicăieri nici un cuvînt despre redactare sau despre redactorii de fapt.

Dar calomniatorii, pe care partidul muncitoresc îi cunoaște din istoria sa de un deceniu, trebuiau să fie, și au fost numiți, pe numele lor adevărat.

Calomniatorii au încercat să-i deruteze pe cei lipsiți de orice experiență sau pe cei ce nu sînt de loc în stare să gîndească, formulînd în acest scop cerința, „plauzibilă“, a unei judecăți „neoficiale“ ; noi, spun ei, nu știm nimic absolut precis, nu acuzăm pe nimeni, zvonurile „nu sînt suficiente“ pentru a acuza pe cineva, ele sînt suficiente doar pentru a cere să se instituie o „anchetă“ !

Dar tocmai aici se află, ca să folosim o expresie juridică, „elementul constitutiv“ al acestei calomnii murdare, și anume că oamenii aceștia lansează în presă zvonuri tenebroase și anonime, nefiind în stare să aducă, în sprijinul *veridicității* acestor zvonuri, nici o garanție din partea vreunui cetățean cinstit sau a vreunei instituții democratice serioase și cu răspundere !

Aici e întreg miezul problemei.

Martov și Dan sînt niște calomniatori cunoscuți de multă vreme și demascați în repetate rînduri. În organele de presă care apar în străinătate s-a scris de zeci de ori despre acest lucru. Cînd Martov, în colaborare cu Dan și sub răspunderea lui, a scris o broșură înadins calomnioasă, intitulată : „Salvatori sau distrugători“, *pînă* și blajinul și prudentul Kautsky, care în ultima vreme înclină în mod deosebit spre „concesii“ în favoarea lichidatorilor, a calificat-o drept „*respingătoare*“.

Așa stau lucrurile. Despre asta s-a vorbit de mult în presa din străinătate.

Și, după toate acestea, Martov și Dan vor ca, din inițiativa lor și pe baza aserțiunii lor calomnioase, să ne declarăm de acord cu instituirea unei anchete *la care să participe* grupulețele care-i acoperă pe ei !!!

Aici impertinența și stupiditatea acestor calomniatori au atins culmea.

Nu credem nici un cuvînt din cele spuse de Dan și Martov. Și *nu vom admite niciodată* să se întreprindă vreun fel de „anchetă“ în legătură cu niște zvonuri tenebroase, *la care să participe* lichidatorii și grupulețele care le dau ajutor. Căci în felul acesta ar însemna *să acoperim* crima lui Martov și a lui Dan, în timp ce noi vrem s-o dezvăluim pe de-a-ntregul în fața clasei muncitoare.

Atunci cînd Martov și Dan, plus cei care îi acoperă — bundiștii, Ciheidze & Co., „auguștii“ etc. —, ne invită, direct sau indirect, să întreprindem o „anchetă“ împreună cu ei, noi le răspundem : n-avem încredere în Martov și Dan. Nu-i considerăm cetățeni cinstiți. Îi vom trata ca pe niște calomniatori ordinari, numai așa, și nu altfel.

Cei care îi acoperă pe Dan și Martov, sau intelectualii cu nervii slabi care cred în „zvonurile“ lansate de acești domni, n-au decît să se vaiete auzind că e vorba de a recurge la justiția burgheză. Asta nu ne sperie pe noi. Cînd e vorba de șantajști, sîntem *întotdeauna și în mod necondiționat* pentru legalitatea burgheză a justiției burgheze.

Cînd cineva îți spune : dă-mi 100 de ruble, altfel am să te denunț că-ți înșeli soția și trăiești cu X, înseamnă că ai de-a face cu un șantaj cu caracter penal. În acest caz, noi sîntem pentru justiția burgheză.

Cînd cineva îți spune : fă-mi concesiile politice, recunoaște-mă ca tovarăș cu drepturi egale al întregului marxist, altfel am să fac tapaj în legătură cu zvonurile că Malinovski a comis o provocare, înseamnă că ai de-a face cu un șantaj politic.

În acest caz, noi sîntem pentru justiția burgheză.

Și muncitorii s-au situat *ei înșiși* pe acest punct de vedere atunci cînd, de la primele articole ale lui Dan și Martov, s-au arătat neîncrezători față de ei și nu și-au spus : cine știe, poate că aceste „zvonuri“ sînt adevărate, din moment ce Martov și Dan scriu despre ele ! — Într-adevăr, muncitorii au înțeles *numaidecît* cum stau lucrurile și au declarat : „clasa muncitoare își va manifesta disprețul ei față de această calomnie murdară“.

Ori faceți în mod deschis o reclamație, sub proprie semnătură, pentru ca justiția burgheză să vă poată demasca și pedepsi (fiindcă alte mijloace de luptă împotriva șantajului nu există), ori continuați să purtați stigmatul unor oameni pe care reprezentanții a 10 sindicate muncitorești i-au calificat în mod public drept niște calomnatori. Între aceste două căi aveți de ales, domnule Martov și domnule Dan !

Organul de conducere a analizat zvonurile și a declarat că ele sînt absurde. Muncitorii din Rusia au încredere în acest organ, care va demasca *pînă la capăt* pe colportorii de calomnii. Să nu-și închipuie Martov că *el* o să rămînă nedemascat.

Dar grupulețele politice care iau apărarea lichidatorilor sau care măcar în parte simpatizează cu ei au ele încredere în organul nostru de conducere ? Desigur că nu ! Noi n-avem nevoie de încrederea lor și nu vom face *nici un demers* din care să reiasă că avem cît de cît încredere în ei.

Noi spunem : poftiți domnilor membri ai grupulețelor *care au încredere* în Martov și Dan și care doresc „să se unească“ cu ei, poftiți voi toți, auguștiți, troțkiști, vpre-

diști, bundiști etc. etc., luați atitudine, manifestați-vă ! Fiindcă una din două, domnilor :

Dacă voi înșivă vreți „să vă uniți“ cu Martov și Dan și-i îndemnați și pe muncitori să facă acest lucru, înseamnă că aveți încrederea elementară (pe care noi n-o avem) în ei, în acești conducători notorii ai curentului politic și ideologic al lichidatorilor. Și, fiindcă aveți asemenea încredere, fiindcă admiteți posibilitatea unei „uniri“ cu ei, fiindcă recunoașteți o asemenea „unire“ și pledați în favoarea ei, treceți la *fapte* și nu vă mărginiți doar la *vorbe* !

Ori cereți lui Dan și Martov (fiindcă voi aveți încredere în ei și ei au încredere în voi) să indice sursele „zvonurilor“, le cercetați voi înșivă și faceți o declarație publică, în fața clasei muncitoare : garantăm că aici nu e vorba de o bîrfeală stupidă a unor cumetre, de niște insinuări perfide ale unor lichidatori enervați, ci de niște dovezi *serioase, convingătoare*. Dacă veți face acest lucru și se va dovedi că, încă de la iscarea zvonurilor, organele de conducere ale lichidatorilor, plehanoviștilor etc., după ce le-au controlat, au informat imediat organul de conducere al pravdiștilor, noi vom răspunde : sîntem convinși că greșiți, domnilor, și vă vom arăta în ce constă greșeala voastră, dar recunoaștem că ați procedat ca niște democrați cinstiți.

Ori vă ascundeți, domnilor conducători ai „curentelor“ și grupulețelor care îi îndeamnă pe muncitori să se unească cu lichidatorii, vă ascundeți în spatele lui Dan și Martov, îi lăsați să calomnieze cît or vrea, fără să le cereți să vă indice sursele, fără să vă dați osteneala (*și fără să vă luați răspunderea politică*) de a controla zvonurile.

În cazul acesta, noi vom spune deschis muncitorilor : tovarăși, voi nu vedeți că acești conducători de grupulețe sînt niște *părtași și complici* ai unor calomnatori ordinari ?

Să vedem cum vor hotărî muncitorii.

Pentru a lămuri cum stau lucrurile, să luăm un caz concret. Cînd organul de conducere, care este recunoscut de $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor conștienți din Rusia, a declarat că a cercetat zvonurile și este perfect convins că

ele sînt complet absurde (dacă nu și mai rău), *doună* grupuri au luat atitudine în paginile ziarelor : 1) grupul Ciheidze, Cihenkeli, Skobelev, Haustov, Tuleakov, Mankov și Jagiełło ; 2) „augustiștii“, adică organul conducător al lichidatorilor, care a luat ființă în august.

Și ce-au spus ei ?

Au spus *numai* că ei *n-au luat parte* la acțiunea de cercetare a zvonurilor care a fost întreprinsă de organul conducător al pravdiștilor !! Atîta tot !

Să analizăm acest caz.

Să ne închipuim mai întîi că, în locul grupului Ciheidze & Co., avem în fața noastră niște democrați cinstiți și că aceștia l-au ales pe Malinovski ca vicepreședinte al fracțiunii lor din Dumă. Și deodată în presă, într-un organ a cărui răspundere politică o au ei, se răspîndește zvonul că Malinovski este un agent provocator !

Pot oare să existe două păreri în ce privește datoria cea mai elementară și mai indiscutabilă care revine, într-un caz ca acesta, oricăror democrați cinstiți ?

Ei trebuie să instituie numaidecît o comisie formată din oameni de-ai lor sau din cine vor ei, să cerceteze imediat de unde provin zvonurile, cine și cînd le-a răspîndit, să controleze dacă ele sînt întemeiate și dacă au fost lansate cu *bună-credință*, și să facă o declarație publică, deschisă și cinstită în fața clasei muncitoare : tovarăși, noi ne-am ocupat de chestiunea asta, *am cercetat* și vă asigurăm că este vorba de ceva serios.

În felul acesta ar fi procedat niște democrați cinstiți. Dar să taci, să nu faci cercetări și să continui a purta răspunderea pentru un organ de presă care răspîndește zvonuri tenebroase înseamnă să dai dovadă de cea mai mare josnicie și ticăloșie, să adopți și să te menții într-o atitudine nedemnă de un cetățean cinstit.

Să ne închipuim apoi că în locul lui Ciheidze & Co. avem în fața noastră pe niște complici și tăinuitori ai acestei calomnii murdare, care *ori au auzit ei înșiși* aceste zvonuri tenebroase de la Martov sau de la prietenii lui, însă nu s-au gîndit nici un moment să le ia în serios (căci cine, dintre cei care au participat în vreun fel la activi-

tatea social-democrată, n-a auzit de zeci de ori „zvonuri“ stupide, vădit absurde, căroră e și ridicol să le acorzi vreo atenție?), ori n-au auzit nimic, însă, cunoscînd bine „maniera“ lui Dan și Martov, preferă „să se strecoare pe alături într-o problemă grea și spinoasă“¹³⁷ pentru că se tem că, dacă vor declara din capul locului că sînt încredințați de seriozitatea zvonurilor răspîndite în presă de Martov și Dan, se vor murdări și se vor compromite pe toată viața, și în același timp vor să acopere, *prin tăcerea lor*, pe Martov și Dan.

Asemenea oameni, care corespund celei de-a doua ipoteze făcute de noi, *ar fi procedat întocmai cum au procedat Ciheidze & Co.*

Cele spuse aici se referă întru totul și la „augustiști“.

Muncitorii n-au decît să aleagă ei înșiși una din cele două ipoteze, să analizeze și să reflecteze ei înșiși asupra comportării lui Ciheidze & Co.

Să vedem acum care a fost și atitudinea lui Plehanov. În nr. 2 al ziarului „Edinstvo“, el spune că articolele despre Malinovski publicate de lichidatori sînt „revoltătoare“ și „dezgustătoare“ și, în același timp, adaugă cu o vădită notă de reproș la adresa pravdiștilor: iată roadele sciziunii *voastre*, „cui i s-a tăiat capul nu mai plînge după păr!“

Care este sensul acestei atitudini a lui Plehanov?

Dacă Plehanov, cu toată declarația fățișă făcută de Dan și Martov că ei consideră zvonurile ca fiind serioase și de bună-credință (căci altfel n-ar fi cerut să se întreprindă o anchetă), — dacă el declară totuși că articolele lichidatorilor sînt revoltătoare și dezgustătoare, înseamnă că n-are nici pic de încredere în Dan și Martov!! Înseamnă că și el îi consideră drept niște calomnatori ordinari!!

Căci, în caz contrar, pentru ce motiv și pe ce temeii rațional ar fi putut el să califice în mod public drept „dezgustătoare“ articolele unor oameni care (după cum spun ei) vor să aducă folos democrației și proletariatului prin demascarea unui rău atît de grav și de teribil cum este provocarea??

Dar, dacă Plehanov nu crede nici un cuvînt din cele spuse de Martov și Dan, dacă îi consideră drept niște

calomniatori ordinari, atunci cum poate el să ne învinuiască pe noi, pravdiștii, că am folosi asemenea metode de luptă ale lichidatorilor, care au fost excluși din partid? *Cum* poate el să scrie : „cui i s-a tăiat capul nu mai plînge după păr“. Căci aceasta nu înseamnă altceva decît că el încearcă să justifice atitudinea lui Dan și Martov prin existența „sciziunii“ !!

E monstruos, dar așa stau lucrurile.

Plehanov încearcă să justifice atitudinea acestor calomniatori ordinari, în care nu are nici pic de încredere, prin afirmația că pravdiștii sînt vinovați pentru că i-au exclus din partid.

Această atitudine a lui Plehanov este o încercare „diplo-matică“ de a apăra pe șantajști (cum i-a și spus-o în mod public un „grup de marxiști“ care era gata să-i acorde încredere lui Plehanov, dar care a rămas curînd decepționat), adică o încercare determinată de diplomația de cerc și care în mod obiectiv echivalează cu o încurajare dată șantajștilor de a-și continua opera lor.

Dacă noi — trebuie să-și spună Martov și Dan — am reușit dintr-o dată să-l facem pe „antilichidatorul“ Plehanov, care n-are încredere în noi, să-i acuze pe pravdiști, fie și indirect, fie și parțial, că prin „sciziune“ ne-au împins la o luptă atît de aprigă, înseamnă... înseamnă că el ne îndeamnă : dați-i înainte ! Mergeți pe același drum ! Plehanov ne dă speranțe că, drept recompensă pentru șantajul nostru, ni se vor face unele concesii !! *

Diplomația de cerc a lui Plehanov s-a dat numai decît de gol în fața muncitorilor. Aceasta au dovedit-o părerea exprimată de moscoviți cu privire la nr. 1 al ziarului „Edinstvo“ și răspunsul dat de „un grup de marxiști“ care era gata să-i acorde încredere lui Plehanov și care spune acum despre el că este „diplomat“¹³⁸. Diplomația de cerc

* O încercare de a apăra șantajul, absolut identică cu cea făcută de Plehanov, numai că într-o formă și mai voalată și mai lașă, puteți găsi la Troțki. În nr. 6 din „Borba“, el, care este colaborator la „Nașa Raboceaia Gazeta“, nu are nici un cuvînt de reprobare pentru „campania“ dusă de Dan și Martov ; în schimb, îi învinuiește pe pravdiști că au împrăștiat „sămînța otrăvită a urii și dezbinării“ (p. 44) ! ! Așadar, „otrava“ nu trebuie văzută în nici un caz în răspîndirea de calomni, ci în îndeplinirea hotărîrii adoptate de partid în legătură cu promotorii influenței burgheze și defăimătorii mișcării ilegale. Luăm notă de această afirmație.

a lui Plehanov se va demasca foarte curînd și pînă la capăt.

În ianuarie 1912, reprezentanții muncitorilor au exclus din partid, în mod deschis și cu formele convenite, un anumit grup de lichidatori, în frunte cu Martov și Dan. De atunci, în decurs de doi ani și jumătate, muncitorii din Rusia au aprobat cu o majoritate de $\frac{4}{5}$ această hotărîre și au recunoscut-o ca pe o hotărîre a lor. Încercările de șantaj ale lui Martov și Dan și calomniile debitate de ei nu-i vor determina pe muncitori să facă „concesii“, ci-i vor face să se convingă și mai mult că „întregul“ marxist muncitoresc, care a și fost construit în proporție de $\frac{4}{5}$, nu poate fi făurit decît fără lichidatori și mergînd *împotriva* lor.

Toată lumea vorbește azi despre ridicarea conștiinței politice a muncitorilor ruși, despre trecerea, în întregime și în mod exclusiv, a treburilor partidului muncitoresc în mîinile lor, despre creșterea considerabilă a maturității și a spiritului lor de independență după revoluție. Atît Troțki cît și Plehanov fac apel la muncitori, îndemnîndu-i să lupte împotriva „cercurilor de intelectuali“ sau a „fracționismului intelectualist“. Dar fapt demn de remarcat ! —, de îndată ce vine vorba de datele *obiective* în legătură cu orientarea politică pe care și-o aleg, o aprobă și o urmează *actualii* muncitori conștienți din Rusia, atît Plehanov cît și Troțki și lichidatorii fac o schimbare de front și încep să strige: acești muncitori pravdiști, care alcătuiesc majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia, urmează pravdismul numai pentru că sînt „dezorientați“ („Borba“ nr. 1, p. 6); ei *se lasă antrenați* doar de „demagogie“ sau de fracționism ș.a.m.d.

Reiese că lichidatorii, Plehanov și Troțki *nu* recunosc voința pe care o are majoritatea muncitorilor conștienți în momentul de față, ci voința pe care o va avea ea în

viitor, și anume în acel viitor, și numai în acel viitor, în care muncitorii vor fi de acord cu ei — cu lichidatorii, cu Plehanov și cu Troțki !!

Este amuzant acest subiectivism, ca și această teamă de datele obiective ! Or, dacă vrem să nu ne aruncăm pur și simplu unii altora învinuirea de spirit de cerc intelectualist, trebuie să luăm tocmai datele *actuale*, și anume pe cele *obiective*.

Vorbind despre educația politică a muncitorilor, care, după cum recunoaște toată lumea, face progrese, împăciuitoriștii noștri, Plehanov, Troțki & Co., dau, de asemenea, dovadă de un subiectivism amuzant. Plehanov și Troțki *oscilează* între cele două curente aflate în luptă în cadrul mișcării de clasă social-democrate și caută să impună muncitorilor oscilările lor subiective, spunînd : participarea muncitorilor la lupta dintre curente constituie o dovadă a nivelului lor scăzut de conștiință și, cînd ei vor deveni mai conștienți, vor înceta să mai lupte unii împotriva altora, nu vor mai fi „fracționiști“ (Plehanov, ca și Troțki, repetă „după vechiul obicei“ cuvîntelul „fracționism“, învățat de ei pe de rost, cu toate că din ianuarie 1912, adică de doi ani și jumătate, pravdiștii au terminat cu „fracționismul“, procedînd fără nici o ezitare și în mod deschis la excluderea lichidatorilor).

Subiectivismul de care dau dovadă Plehanov și Troțki cînd privesc astfel lucrurile este cît se poate de izbitor. Luați istoria — căci nu-i păcat pentru un marxist să consulte istoria mișcării ! — și ea vă va arăta ce luptă se *duce de aproape două decenii* împotriva unor curente burgheze ca „economismul“ (1895—1902), menșevismul (1903—1908) și lichidatorismul (1908—1914). Este în afară de orice îndoială că între aceste trei variante ale „influenței burgheze asupra proletariatului“ există o legătură indisolubilă și o continuitate perfectă. Este un fapt istoric că muncitorii înaintați din Rusia au participat, de fiecare dată, la această luptă și că ei au fost de partea „iskriștilor“, și împotriva „economiștilor“, de partea bolșevicilor, și îm-

potriva menșevicilor (lucru pe care însuși Levițki, pus în fața a o mulțime de fapte obiective, a fost nevoit să-l recunoască) și, în sfârșit, de partea „pravdismului“, și împotriva lichidatorismului.

Și acum vă întrebăm dacă acest fapt istoric, care se referă la mișcarea social-democrată *de masă* a muncitorilor, nu ne spune ceva mult mai serios decât dezideratele pioase ale lui Plehanov și ale lui Troțki, care de zece ani de zile își fac un merit din faptul că nu reușesc în nici un chip să se pună în unison cu orientarea social-democrată de masă a muncitorilor.

Fapte obiective ale epocii actuale, luate din ambele surse — din cea lichidatoristă și din cea pravdistă —, precum și istoria ultimelor două decenii dovedesc cât se poate de clar că *tocmai* în lupta împotriva lichidatorismului și în victoria repurtată asupra lui se vedește educația politică a muncitorilor ruși și crearea unui *adevărat* partid muncitoresc, care *nu* cedează în fața influențelor mic-burghize existente într-o țară mic-burgheză.

Plehanov și Troțki, care prezintă muncitorilor dezideratele lor pioase cu privire la evitarea luptei (care nu țin seama nici de istorie și nici de curentele de masă din sânul social-democrației), au despre munca de educare politică a muncitorilor un punct de vedere cu totul simplist. Pînă acum a existat istorie — cum a spus Marx, luîndu-l în derîdere pe Proudhon —, dar acum ea nu mai există! ¹³⁹ Pînă acum, în decurs de două decenii, nu s-a făcut altfel educația politică a muncitorilor decât în lupta împotriva curentului burghez al „economismului“ și a manifestărilor ulterioare ale unui curent asemănător, iar astăzi, după cîteva adevăruri „elementare“ despre caracterul dăunător al luptei, care i-au fost servite de Plehanov și Troțki, istoria își va înceta cursul ei, vor dispărea rădăcinile lichidatorismului — care, datorită sprijinului dat de burghezie, au pătruns în mase —, va dispărea „pravdismul“ ca un curent cu caracter de masă (care a căpătat acest caracter datorită „dezorientării“ muncitorilor, și numai

ei !) și se va înscăuna ceva „veritabil“... Nostime mai sînt și raționamentele astea ale lui Plehanov și Troțki !

Adevărata educație politică a muncitorilor nu se poate face decît în lupta consecventă, intransigentă, dusă pînă la capăt, a influențelor, năzuințelor și curentelor proletare împotriva celor burgheze. Că lichidatorismul (ca și „economismul“ din anii 1895—1902) este o manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului, asta nu cutează s-o conteste *nici* Troțki, iar Plehanov, într-un trecut foarte, foarte îndepărtat, adică cu un an și jumătate — doi ani și jumătate în urmă, a apărut *el însuși* o rezoluție a partidului care stabilea acest adevăr.

Dar niciodată și nicăieri în lume, influențele exercitate de burghezie asupra muncitorilor n-au fost numai de ordin ideologic. Cînd influența ei ideologică asupra muncitorilor este în scădere, cînd este zdruncinată sau slăbește, burghezia recurge *pretutindeni și întotdeauna* la minciunile și calomniile cele mai nerușinate. Tocmai atunci cînd au încălcat voința majorității marxiștilor organizați, cînd n-au avut suficiente arme de luptă ideologică, tocmai atunci Martov și Dan au recurs în permanență la arma insinuării și a calomniei.

Numai că pînă acum ei au făcut acest lucru în condițiile emigrației, în fața unor cercuri relativ restrînse de „ascultători“, și multe le-au mers. Acum însă ei au apărut în fața a zeci de mii de muncitori ruși, și s-au poticnit numaidecît. „Trucul“ bîrfelii și calomniei, specific celor din emigrație, nu le-a reușit. Muncitorii s-au dovedit a fi de pe acum destul de conștienți din punct de vedere politic, încît să-și dea imediat seama de lipsa de sinceritate și de bună-credință a manifestărilor lui Martov și Dan, *după caracterul* acestor manifestări, și i-au stigmatizat în mod public, în fața întregii Rusii, ca pe niște calomniatori.

Muncitorii înaintați din Rusia au făcut încă un pas înainte pe drumul educării lor politice, *smulgînd* arma calomniei din mîinile unui grup burghez (lichidatorii).

Nici alianța burgheză a conducătorilor lichidatori, a lui Plehanov și Troțki, cu narodnicii, nici sforțările făcute de

presa liberală de a proclama drept sarcină a oamenilor „cinstiți“ unirea muncitorilor cu lichidatorii partidului muncitoresc, nici campania de calomnii a lui Martov și Dan nu vor putea să oprească creșterea și dezvoltarea unității proletare în jurul ideilor, programului, tacticii și organizației „pravdismului“.

„*Prosvetzenie*“ nr. 6
din iunie 1914
Semnat : V. I I I n

Se tipărește după textul
apărut în revistă

DESPRE „VPEREDIȘTI“ ȘI DESPRE GRUPUL „VPERED“

Ziarul lichidatorilor din Petersburg a publicat un articol în care A. Bogdanov aducea cele mai grave acuzații „Pravdei“ și „pravdismului“. Acum, în revista lui Troțki, care era ieri cel mai bun prieten al lichidatorilor, dar care astăzi i-a și părăsit pe jumătate, a apărut o scrisoare a cercului de la Paris și Geneva al grupului ideologic marxist „Vpered“ (nr. 4, p. 56).

În Rusia doar un singur grup, în Caucaz, s-a apucat să ia apărarea acestui grup de la Paris și Geneva, care există din 1909, adică de aproape cinci ani. De aceea, poate că nici n-ar trebui să ne pierdem vremea cu alte explicații, în afară de cele pe care le-am dat în „Puti Pravdi“*.

Dar perseverența cu care lichidatorii și Troțki, prietenul lor de ieri, iau apărarea „vperediştilor“ ne determină să le răspundem încă o dată acestora din urmă, cu atît mai mult cu cît alianța efectivă, din ce în ce mai precis conturată, dintre lichidatori, Troțki și „vperedişti“ ne oferă posibilitatea de a explica muncitorilor din Rusia care este însemnătatea principială și politică a acestei alianțe.

Grupul „Vpered“ s-a desprins de bolșevici în 1909, în străinătate. La sfîrșitul acestui an, el a publicat o broșurică intitulată „Situația actuală și sarcinile partidului“, în care și-a expus „platforma“ lui.

„La elaborarea platformei — citim la pagina 32 a acestei broșuri — au luat parte 15 membri de partid, dintre care 7 muncitori și 8 in-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 359—362. — Nota red.

telectuali. Cea mai mare parte din platformă a fost adoptată în unanimitate. Numai în chestiunea Dumei de stat s-au abținut de la vot trei persoane (doi «otzoviști» și un «antiboicotist»).

În platformă (p. 17 și urm.) era apărută „filozofia proletară”.

Dintre „vperedišti”, ale căror nume au fost date chiar de ei publicității, menționăm pe N. Maksimov, Voinov, Aleksinski, Lunacearski, Leadov, St. A. Volski, Domov, A. Bogdanov.

Ce s-a întâmplat cu acești „vperedišti” ?

N. Maksimov a părăsit grupul „Vpered”.

Voinov și Aleksinski au rămas, dar s-au despărțit unul de altul și acum fac parte din două grupuri „Vpered” diferite, așa cum s-a comunicat oficial la Paris.

A. Lunacearski s-a despărțit de Aleksinski.

Leadov, după cât se pare, s-a retras și el : nu se știe de loc care e poziția lui după noua sciziune intervenită în grupul „Vpered”.

St. A. Volski a trecut la narodnicii de stînga, dacă e să judecăm după colaborarea lui sistematică la organele de presă ale acestora (vezi „Zavetî”).

Domov a publicat, în nr. 3 al culegerii „Vpered” (mai 1911), o declarație în care spune că „nu mai colaborează la nici una din publicațiile grupului «Vpered»” (p. 78).

A. Bogdanov, într-o declarație apărută în presă, anunță că a părăsit grupul „Vpered”.

Așa stau lucrurile.

Și acum comparați toate acestea cu declarația „vperedištilor” de la Paris și Geneva, publicată de Troțki :

„Afirmația, făcută de «Puti Pravdî», că grupul «Vpered» a fost, de la începutul existenței sale, o înjghebare de elemente antimarxiste eterogene, care s-a destrămat o dată cu înviiorarea mișcării muncitorești, nu corespunde realității”.

Citind aceste rînduri, oricine își dă seama că Troțki, care cunoaște perfect de bine toate numele sus-menționate și întreaga istorie a grupului „Vpered”, căruia i-a acordat în repetate rînduri sprijinul său, spune un neadevăr

flagrant și revoltător, care a fost scornit de „vperedisti“, și că „Puti Pravdi“ a spus adevărul curat.

Vom aminti încă un fapt: în „Sovremennîi Mir“, pare-se în 1910 sau 1911, a apărut o recenzie a lui G. A. Aleksinski la o lucrare a lui A. A. Bogdanov, în care acesta era tratat de autor ca un „domn“ care n-are nimic comun cu marxismul.

Despre ce este deci vorba ?

Despre faptul că grupul „Vpered“ a fost într-adevăr înjghebat din elemente antimarxiste eterogene. Din punct de vedere ideologic, aceste elemente se reduc la cele două curente: „machismul“ și „otzovismul“, așa cum se vede, de altfel, și din pasajele citate.

„Machismul“ este filozofia lui Mach și Avenarius, cu rectificările aduse de Bogdanov, care a fost apărută de acesta, de Lunacearski și de Volski și care în platforma grupului „Vpered“ se ascunde sub pseudonimul „filozofia proletară“. În realitate, această filozofie este o varietate a idealismului filozofic, adică o apărare rafinată a religiei, și nu întâmplător Lunacearski a alunecat de la această filozofie, rostogolindu-se pe panta propagării unei uniri a socialismului științific cu religia. A. Bogdanov apără și astăzi, într-o serie de cărți „noi“, această filozofie complet antimarxistă și profund reacționară, care a fost combătută cu toată hotărârea de menșevicul G. V. Plehanov, cât și de bolșevicul V. Ilin.

Întrebăm pe oricine dacă lichidatorii A. Bogdanov, Troțki și vperedistii de la Paris și Geneva procedează cinstit atunci când, publicînd declarațiile grupului „Vpered“ și cele despre „Vpered“, ascund muncitorilor ruși:

1) că grupul „Vpered“ a introdus și el în platforma sa „filozofia proletară“, adică „machismul“;

2) că în rîndurile marxștilor din diferite fracțiuni s-a dus o luptă dîrză și îndelungată împotriva „machismului“, considerat ca o filozofie profund reacționară;

3) că pînă și un vperedist atît de fervent ca Aleksinski, după ce a semnat personal platforma împreună cu machștii, s-a văzut nevoit, peste cîtva timp, să se ridice cu toată hotărârea împotriva machismului.

Să trecem acum la otzovism.

Am văzut, din cele de mai sus, că „otzoviștii” au făcut parte din grupul „Vpered”. Însăși platforma acestui grup, așa cum s-a arătat îndată după publicarea ei în presa din străinătate, conține un otzovism camuflat și niște concesii inadmisibile făcute acestui curent, de pildă, la punctul d) din pag. 16 a platformei, unde se spune că (pînă la un anumit timp)

„toate metodele și căile de luptă semilegale și legale ale clasei muncitoare, printre care și participarea la lucrările Dumei de stat, nu pot avea prin ele însele o importanță hotărîtoare”.

Avem aici același „otzovism”, numai că prezentat într-o formă camuflată, echivocă și confuză. Atît bolșevicii adepți ai partidului ilegal, adică ostili lichidatorismului, cît și menșevicii-partiiți au explicat mereu, în repetate rînduri, că o asemenea platformă nu poate fi admisă de social-democrați, că ea ia apărarea „otzovismului”, că e complet greșită și dăunătoare.

Otzoviștii au fost împotriva participării la lucrările Dumei a III-a, și evenimentele au arătat limpede că ei au greșit și că în realitate punctul lor de vedere ducea la anarhism.

Apărarea camuflată și moderată a „otzovismului”, despre care am vorbit mai sus, n-ar fi putut permite să fie aplicată în mod efectiv linia pe care „Pravda” a aplicat-o cu succes și care în imensa majoritate a organizațiilor muncitorești legale și arhilegale a dus la victoria pravdiștilor asupra lichidatorilor, care căutau să distrugă partidul.

Iată de ce, cînd „vperedištii” vorbesc și azi despre „marxismul de stînga neciuntit”, sîntem datori să luăm cuvîntul și să-i avertizăm pe muncitori, sîntem datori să declarăm că în dosul acestor cuvinte sonore se ascunde o teorie antimarxistă, care aduce un imens prejudiciu mișcării muncitorești și care este cu totul incompatibilă cu această mișcare.

Această varietate vperedistă a unui „marxism de stînga neciuntit” după cum s-a spus și s-a arătat încă de multă vreme — de peste cinci ani de zile — de către bolșevici,

reprezintă o caricatură a bolșevismului; și chiar dacă vperediștii nu sînt conștienți de acest lucru, în fond avem de-a face aici cu o deviere de la marxism spre anarhism.

Plenara din ianuarie 1910 — acea plenară la care se referă vperediștii în revista lui Troțki, cînd spun că ea a aprobat existența grupului lor — *a condamnat în unanimitate o asemenea deviere*, care este tot atît de dăunătoare ca și cea lichidatoristă. În tot cursul anului 1910, organele de conducere alese de plenară pentru a traduce în viață hotărîrile ei, de pildă redacția Organului Central¹⁴⁰, au arătat *în repetate rînduri* și în mod amănunțit, în paginile publicațiilor editate de ele, că vperediștii, întocmai ca și lichidatorii, *au încălcat* hotărîrile plenarei; că ei, întocmai ca și lichidatorii, sînt în fond niște *promotori ai influenței burgheze în rîndurile proletariatului*.

Dacă acum, în revista lui Troțki, vperediștii se referă la „prima și la cea de-a doua școală vperedistă“, este de datoria noastră să amintim cum au decurs lucrurile: prima școală a fost *părăsită* de jumătate din muncitori, care din proprie experiență s-au convins de caracterul antimarxist și dezorganizator al acestei școli. În ce privește cea de-a doua școală, trebuie spus că Organul Central — care transpune în practică hotărîrile adoptate de plenară — i-a avertizat în mod special pe muncitori, lămurindu-i asupra rolului, arătat de noi, pe care-l are această școală.

Și cine a sprijinit această a doua școală?

Numai lichidatorii și Troțki, *în ciuda* avertizărilor oficiale făcute de către organul oficial al partidului.

În această a doua școală, întocmai ca și azi în coloanele ziarului lichidatorist din Petersburg și ale revistei „Borba“ a lui Troțki, vedem cu ochii noștri că s-a încheiat un adevărat bloc, o alianță între lichidatori, vperediști și grupulețul lui Troțki.

Aceasta este o alianță între niște grupuri antimarxiste, cu caracter dezorganizator; ele detestă marxismul „Pravdei“ și disciplina tovărășească, de partid, care grupează în jurul „Pravdei“ imensa majoritate a muncitorilor conștienți din Rusia.

Această alianță, ca și grupul „Vpered” însuși și întregul „vperedism”, nu putem să *nu* le calificăm drept „aventurism”, în sensul că din partea „vperedismului” și a „blocului” său cu Troțki și cu lichidatorii nu ne putem aștepta la nimic altceva decât la lipsă de principialitate, la o încurajare a ideilor antimarxiste (fără a le lua fățiș apărarea) și la o dezorganizare a mișcării muncitorești.

Dar, dacă în principiu sîntem categoric ostili grupului „Vpered” și vperedismului, nu le-am închis și nu le vom închide niciodată ușa „vperediştilor” care părăsesc acest grup (cum fac cei mai mulți dintre întemeietorii grupului „Vpered”) și au de gînd să sprijine majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia, pe care i-a grupat laolaltă și i-a unit în jurul său „pravdismul”. Nici un fel de îngăduință față de cei ce apără „machismul” (în care, din păcate, „s-a împotmolit” definitiv Bogdanov) sau „vperedismul”, și nici un fel de piedici tovarășilor de bună-credință care și-au dat seama de greșelile grupului „Vpered” și pleacă *din* acest grup pentru a reveni *în* partid.

În ce privește invectivele și injuriile proferate de Bogdanov, în ziarul lichidatorilor, și de vperedişti, în revista lui Troțki, la adresa „publiciștilor Ilin, Zinoviev și Kamenev”, ținem să facem doar următoarea observație: numiții publiciști au pus întotdeauna în aplicare *hotărîrile* adoptate de muncitorii marxști uniți, care au arătat în mod deschis lumii întregi, prin unirea lor în jurul „pravdismului” sau prin alegerile lor pentru casele de asigurări sociale din capitală și pentru Casa asigurărilor din Rusia, că ei alcătuiesc majoritatea covârșitoare a muncitorilor organizați și conștienți din Rusia.

Acționînd în conformitate cu aceste hotărîri și în spiritul lor, numiții publiciști au toate motivele să considere că activitatea lor este în concordanță cu voința majorității muncitorilor marxști și se înțelege că vperediştii, Troțki și lichidatorii, prin atacurile lor injurioase, nu-i vor putea abate de la această activitate.

Istoricul grupului „Vpered”, al destrămării lui, al blocurilor permanente încheiate de el cu Troțki și cu lichidatorii prezintă un anumit interes general pentru muncitori și

chiar un anumit interes pentru întreaga societate, fiindcă aici avem de-a face cu un fenomen tipic de alcătuire a unor grupulețe aparte, formate din intelectuali într-o perioadă de haos și de destrămare. Oricine este liber să formeze un grup ideologic aparte și să indice proletariatului un drum aparte, dar fiecare fondator al unui nou grup „își asumă o mare răspundere”. Greșelile, bineînțeles, nu denotă numai decît rea-credință, dar *a persista* în greșeli care au fost explicate atît de teorie, cît și de practica unei mișcări ce datează de mai bine de cinci ani înseamnă a declara război deschis marxismului, cît și majorității, strîns unite, a muncitorilor.

Oscilările sau devierile lichidatorilor și vperediştilor nu constituie ceva înţîmplător; ele sînt produsul unei epoci de haos și dezagregare. De o parte și de alta a drumului luptei de clasă duse de muncitorii marxiști vedem aceste devieri burgheze, care reprezintă un avertisment pentru orice muncitor conștient.

P.S. Rîndurile de mai sus erau deja scrise cînd am primit numărul din „Borba” a lui Troțki în care e publicată o nouă scrisoare „a cercurilor marxiste «Vpered» de la Geneva, Paris și Tiflis și a tovarășilor lor de idei din Petersburg”.

După semnăturile de pe această scrisoare, vedem că vperediştii, care și-au publicat o platformă „*proprie*” pe la sfîrșitul anului 1909, în decurs de patru ani și jumătate au cîștigat în Rusia *un singur* cerc, „cercul de la Tiflis”, și, probabil, doi „tovarăși de idei la Petersburg” (fiindcă, dacă ar fi fost trei, ar fi constituit, cu siguranță, un cerc ideologic marxist, care ar fi fost cercul lor din Petersburg, din capitală sau din Rusia!). Pentru cine judecă cît de cît serios în materie de politică acest rezultat al celor patru ani de „activitate” a grupului „Vpered”, este mai mult decît suficient pentru a-și face o părere despre el. N-are decît să se amuze Troțki cît o vrea, unindu-se cu acest grup în paginile revistei „*sale*”, iar vperediştii și troțkiștii n-au decît să se joace cît or vrea de-a „marea putere” și de-a „curentele” care încheie acorduri între ele! Acesta nu-i

altceva decît un joc pueril al unor oameni care vor să acopere cu vorbe mari iremediabila lipsă de conținut a „grupulețelor” lor.

Îți vine să rîzi cînd vezi tot ce se scrie, în presa acestor grupulețe, în legătură cu unitatea și cu sciziunea ! Dar înțelegeți o dată, prea stimabililor, că se poate vorbi doar despre unitatea unei mișcări cu caracter muncitoresc de masă, despre unitatea partidului muncitoresc ; cît despre unitatea cu cercurile de intelectuali care în decurs de patru ani n-au reușit să-și cîștige nici un fel de simpatie printre muncitorii din Rusia, n-aveți decît să pălăvrăgiți cu Troțki ! Despre asta nici nu face să discutăm.

„Prosveșcenie” nr. 6
din iunie 1914
Semnat V. Ilin

Se împrăștește după textul
apărut în revistă

NOTĂ „DIN PARTEA REDACȚIEI“
LA „APELUL CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI“
A LUI OKSEN LOLA¹⁴¹

Publicăm cu plăcere acest apel adresat de tovarășul nostru — un marxist ucrainean — muncitorilor conștienți ucraineni. Unire fără deosebire de naționalitate. Această chemare este deosebit de actuală azi în Rusia. Răi sfătuitori ai muncitorilor, intelectualii mic-burghezi de la „Dzvin“ fac pe dracu-n patru pentru a-i despărți pe muncitorii social-democrați ucraineni de cei velicoruși. „Dzvin“ servește cauza mic-burghezilor naționaliști.

Iar noi servim cauza muncitorilor internaționaliști, strângînd laolaltă, unind, contopind în activitatea noastră comună pe muncitorii de toate naționalitățile.

Trăiască strînsa alianță frățescă dintre muncitorii ucraineni, velicoruși și de orice altă naționalitate din Rusia !

„Trudovaa Pravda“ nr. 28
din 29 iunie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R.
ȘI INSTRUCȚIUNILE PENTRU DELEGAȚIA C.C.
LA CONFERINȚA DE LA BRUXELLES ¹⁴²

*Scris între 23 și 30 iunie
(6 și 13 iulie) 1914*

*Publicat pentru prima oară
în 1929, în ed. a 2-a și a 3-a
a Operele lui V. I. Lenin, vol. XVII*

Se tipăresc după manuscris

Înainte de a începe raportul pe care urmează să-l prezint în numele Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, țin să mă folosesc de acest prilej pentru a-mi îndeplini o plăcută datorie și a-mi exprima, în numele acestui organ de conducere, sentimentul de profundă grațitudine față de tovarășul Vandervelde, președintele Comitetului executiv al Biroului socialist internațional, pentru vizita pe care a făcut-o în țara noastră și pentru contactul său personal cu frunțașii mișcării muncitorești din Petersburg. Îi sîntem cu atît mai recunoscători tovarășului Vandervelde, cu cît dînsul este primul, dintre membrii proeminenți ai Internaționalei, care a căutat să cunoască în mod nemijlocit pe muncitorii conștienți și cu rol de conducere din Rusia și care, totodată, a publicat în presa socialistă din străinătate (ne referim la ziarele „*Le peuple*” și „*L'Humanité*”) date obiective cu privire la mișcarea muncitorească din țara noastră, care au fost culese la fața locului, de la redacțiile unor ziare ce aparțin celor trei curente: „pravdist” (adică al partidului nostru), „lichidatorist” și „socialist-revoluționar”.

Raportul meu în problema unității social-democrației din Rusia va fi alcătuit din următoarele patru părți: 1) mai întîi voi expune *fondul* celor mai importante divergențe existente în rîndurile social-democraților; 2) vă voi prezenta apoi datele care se referă la mișcarea muncitorească de masă din Rusia și care arată cum linia partidului nostru a fost verificată de experiența acestei mișcări;

3) după aceea voi arăta cum a fost verificată, de aceeași experiență a activității practice, linia și poziția adversarilor noștri și, în sfârșit, 4) voi formula, în numele Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, unele propuneri concrete, pozitive, *practice* în legătură cu unitatea.

I

Există două puncte de vedere principale în legătură cu ceea ce se petrece azi în rîndurile social-democrației din Rusia.

Un punct de vedere, care a fost expus de Rosa Luxemburg în propunerea făcută de dînsa anul trecut (în decembrie 1913) Biroului socialist internațional și care este împărtășit atît de lichidatori cît și de grupurile care-i apără, constă în următoarele : în Rusia domnește „haosul“ luptei fracționiste între o sumedenie de fracțiuni, dintre care cea mai rea, aceea a „leniniștilor“, instigă cel mai mult la sciziune. În realitate, divergențele de păreri nu exclud cîtuși de puțin posibilitatea unei activități în comun. Drumul spre unitate trece printr-o înțelegere sau printr-un compromis între toate curentele și fracțiunile.

Celălalt punct de vedere, care e împărtășit de noi, constă în aceea că în Rusia nu are loc nimic din ceea ce ar putea să semene cu un „haos al luptei fracționiste“. Există acolo *numai* o luptă împotriva lichidatorilor, și *numai* în această luptă se formează partidul social-democrat *cu adevărat* muncitoresc, care a și unit de pe acum în cadrul său *majoritatea covârșitoare*, $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor conștienți din Rusia. Partidul ilegal, care grupează majoritatea muncitorilor din această țară, a fost reprezentat de conferințele și consfătuirile : din ianuarie 1912, din februarie 1913 și din vara anului 1913. Organul său legal este ziarul „Pravda“ („Vérité“), de unde și denumirea de pravdiști. Acest punct de vedere a fost, de altfel, exprimat de un muncitor din Petersburg, la banchetul din acel oraș la care a participat tov. Vandervelde ; el a spus că în fabricile și uzinele din Petersburg muncitorii sînt uniți și că în afara

Мечер доклад А.К.

"Estat
magis
liber, "
arab

(A) (A)
Diploma Kar; Jan. 11. 1910
imp. l. 1908. ep. 1910.
Cyparocobelo: Jan. 17. 1910
Jan. 20. 1910.
C. 1910. 1910.
Jan. 1911. 1911.
Jan. 1911. 1911.
Jan. 1911. 1911.
Jan. 1911. 1911.

1. Ташкентский Бюро
(изд. 1. 1911. 1911. 1911. 1911.)

2. Синд. Бюро "Мечер"
"2 окт. 1910. 1910. 1910. 1910."
(изд. 1. 1911. 1911. 1911. 1911.)

3. Мечер 1911. 1911. 1911. 1911.
(изд. 1. 1911. 1911. 1911. 1911.)

4. Рег. 1910. 1910. 1910. 1910.

5. Мечер 1911. 1911. 1911. 1911.

6. Мечер 1911. 1911. 1911. 1911.
1911. 1911. 1911. 1911.

7. Мечер 1911. 1911. 1911. 1911.
1911. 1911. 1911. 1911.

Мечер: I. Синд. Бюро
II. Синд. Бюро
III. "
IV. Синд. Бюро
1911. 1911. 1911. 1911.

Manuscrisul lui V. I. Lenin cu planul și tezele raportului C.C. al P.M.S.D.R.,
prezentat la Conferința de la Bruxelles. — Iunie 1914.

Micșorat

acestei unități a muncitorilor nu se află decît niște „state-majore fără armată“.

În a doua parte a raportului meu voi face o expunere a datelor obiective care arată justețea punctului nostru de vedere. Acum însă mă voi ocupa de ceea ce constituie în esență lichidatorismul.

Excluderea formală din partid a grupului lichidatorilor a avut loc la Conferința P.M.S.D.R. din ianuarie 1912. Totuși, chestiunea lichidatorismului a fost pusă de către partidul nostru cu mult înainte. Încă de la Conferința generală a P.M.S.D.R. din decembrie 1908 a fost adoptată, în formele convenite, o rezoluție precisă, care e obligatorie pentru întreg partidul și care condamnă în mod categoric lichidatorismul. În această rezoluție este dată următoarea definiție a lichidatorismului :

(lichidatorismul înseamnă) „încercarea unei părți dintre intelectualii din partid de a lichida organizația existentă a P.M.S.D.R. și de a o înlocui printr-o uniune amorfa în cadrul legalității cu orice preț, chiar dacă aceasta din urmă ar trebui să fie dobîndită cu prețul unei renunțări vădite la programul, tactica și tradițiile partidului“.

De aici se vede că încă din 1908 lichidatorismul a fost declarat și recunoscut în mod categoric ca un curent al *intelectualilor* și că esența lui constă în *renegarea* partidului ilegal și în *înlocuirea* lui sau în propaganda pentru înlocuirea lui printr-un partid legal.

Plenara Comitetului Central din ianuarie 1910 a condamnat încă o dată, *în unanimitate*, lichidatorismul ca pe o „*manifestare a influenței burgheze asupra proletariatului*“.

De aici se vede cît de greșită este părerea că divergențele dintre noi și lichidatori nu sînt mai profunde, ci mai puțin importante decît cele dintre așa-zii radicali și moderați din Europa occidentală. În nici un partid, literalmente în nici un partid din Europa occidentală, nu se poate găsi vreo hotărîre adoptată de întreg partidul și îndreptată împotriva unor oameni care vor să *dizolve* partidul și să-l *înlocuiască* printr-unul nou !!

Nicăieri în Europa occidentală nu s-a pus, nu se pune și nu se poate pune chestiunea dacă îi este cuiva permis să se folosească de titlul de membru al partidului și în același timp să pledeze pentru dizolvarea acestui partid, să susțină că el este ineficace și inutil și că trebuie înlocuit prin altul. Nicăieri în Europa occidentală nu se pune, ca la noi, problema *existenței* însăși a partidului, a *ființei* lui.

Aceasta nu este o divergență de ordin organizatoric, fiindcă ea nu are în vedere felul *cum* trebuie construit partidul, ci se referă la însăși *existența* partidului. Aici nu poate fi vorba de vreo împăciuire, de vreo înțelegere sau de vreun compromis.

Noi n-am fi putut să construim (în proporție de $\frac{4}{5}$) partidul nostru și nu putem continua să-l construim decît printr-o luptă hotărîtă împotriva publiciștilor care în presa legală combat „mișcarea ilegală” (adică partidul ilegal), afirmă că ea constituie un „rău”, justifică și proslăvesc dezertarea din această mișcare și pledează pentru existența unui „partid legal”.

În Rusia de astăzi, unde nici partidul celor mai moderați liberali nu este încă legalizat, partidul nostru nu poate să existe decît ca un partid ilegal. Originalitatea, specificul situației noastre — care amintește întrucîtva de situația social-democraților germani sub regimul legii excepționale (deși la germani exista și pe atunci de o sută de ori mai multă legalitate decît în Rusia)¹⁴³ — constă în următoarele: partidul nostru muncitoresc social-democrat ilegal este alcătuit din organizații muncitorești *ilegale* (numite adeseori „celule”), care sînt înconjurate de o rețea mai mult sau mai puțin deasă de asociații muncitorești *legale* (case de asigurări sociale, syndicate, asociații culturale, asociații sportive, societăți pentru combaterea alcoolismului etc.). În capitală, aceste asociații legale sînt mai numeroase, dar în provincie adeseori nici nu există.

Uneori, organizațiile ilegale sînt destul de largi, iar alte ori sînt cu totul restrînse, reducîndu-se chiar la „oameni de încredere”¹⁴⁴.

Prin asociațiile legale se asigură, într-o anumită măsură, *camuflarea* organizațiilor ilegale, precum și o propagandă amplă și legală în favoarea ideii de unitate muncitorească în sânul maselor. Unirea organizațiilor de conducere ale clasei muncitoare din întreaga Rusie, crearea unui centru (Comitetul Central), adoptarea unor rezoluții de partid precise, în toate problemele, sînt lucruri care se fac, bineînțeles, într-un mod cu totul ilegal și pentru care e nevoie de cea mai strictă conspirativitate și de încrederea unor muncitori încercați, înaintați.

Cei ce publică articole în presa legală, în care se pronunță *împotriva* „mișcării ilegale” sau în favoarea unui „partid legal”, *dezorganizează* în mod direct partidul nostru, și noi nu putem să nu-i considerăm drept niște *dușmani neîmpăcați* ai partidului nostru.

Este firesc că negarea necesității unei „mișcări ilegale” să fie legată de negarea necesității unei tactici revoluționare, de apărarea reformismului. Rusia trece printr-o perioadă de revoluții burgheze. Astăzi, în această țară, pînă și burghezii cei mai moderați, „cadeții” și „octombriștii”, sînt categoric nemulțumiți de guvern. Dar ei toți sînt dușmani ai revoluției și ne urăsc din pricina „demagogiei” noastre, a năzuinței noastre de a duce din nou masele pe baricade, ca în 1905. Toți acești burghezi preconizează doar adoptarea unor „reforme” și răspîndesc în rîndul maselor ideea, profund pervertitoare, că reformele sînt *compatibile* cu actuala monarhie țaristă.

Tactica noastră este cu totul diferită. Noi ne folosim de orice reformă (bunăoară, de asigurările sociale) și de orice asociații legale. Dar noi ne folosim de ele pentru a ridica conștiința revoluționară a maselor și a dezvolta lupta lor revoluționară. Și în Rusia, unde nu există încă nici un fel de libertate politică, aceste cuvinte au azi pentru noi o semnificație mult mai directă decît în Europa. Partidul nostru conduce *greve revoluționare*, care în Rusia capătă o amploare mai mare ca oriunde. Să luăm, bunăoară, numai luna mai; în această lună, în 1912 au participat la grevele economice 64 000 de muncitori, iar în 1914 numărul lor a fost de 99 000.

La grevele politice au luat parte, în 1912, 364 000 de muncitori, iar în 1914 — 647 000. Din îmbinarea luptei politice cu cea economică rezultă greva revoluționară, care trezește milioanele de țărani și le educă în vederea revoluției. Partidul nostru desfășoară o campanie de *mitinguri revoluționare* și de *demonstrații revoluționare de stradă*. În acest scop, el difuzează *proclamații revoluționare* și un *ziar ilegal*, Organul Central al partidului. Pentru a asigura unitatea ideologică a întregii activități de propagandă și agitație desfășurate de noi în rîndul maselor, ne servim de lozincile adoptate de organele supreme ale partidului nostru : 1) ziua de muncă de 8 ore ; 2) confiscarea pămînturilor moșierești și 3) republica democratică. În actuala situație din Rusia, unde domnește o totală lipsă de drepturi și o totală samavolnicie și unde toate legile sînt încălcate de către monarhia țaristă, *numai* aceste lozinci pot într-adevăr să unifice și să îndrumeze întreaga propagandă și agitație a partidului, astfel ca ea să constituie un sprijin efectiv pentru mișcarea revoluționară a clasei muncitoare.

Ni se pare ridicol să-i auzim pe lichidatori spunînd, bunăoară, că sîntem împotriva „libertății de asociere“ ; fiindcă noi nu numai că am subliniat, într-o rezoluție specială adoptată la Conferința din ianuarie 1912, însemnătatea acestui paragraf din programul nostru, dar am și folosit în mod efectiv, cu un succes de zece ori mai mare decît lichidatorii, drepturile asociațiilor, în forma lor ciuntită (bunăoară, acelea ale caselor de asigurări sociale). Dar cînd se afirmă de către unii, în presa legală, că lozincile cu privire la confiscarea pămînturilor și la republică nu pot să constituie un obiect de agitație în sînul maselor, noi declarăm că nici vorbă nu poate fi de o unitate între *asemenea* oameni și un asemenea grup de publiciști și partidul nostru.

Întrucît mi-am propus ca în această primă parte a raportului meu să expun doar *fondul* divergențelor, mă voi mărgini la cele spuse pînă aci, menționînd că în partea a patra a raportului meu, unde va fi vorba de propunerile practice, vor fi enumerate întocmai toate

abaterile lichidatorilor de la programul și hotărârile partidului.

Ocupându-mă aici de istoria *desprinderii* lichidatorilor de partidul nostru ilegal, P.M.S.D.R., n-am să intru în amănunte. Voi aminti doar cele *trei* perioade mai importante ale acestei istorii.

Prima perioadă: din toamna anului 1908 pînă în ianuarie 1910. Partidul luptă împotriva lichidatorismului prin hotărâri ale sale cu caracter precis, oficial, condamnându-l.

A doua perioadă: din ianuarie 1910 pînă în ianuarie 1912. Lichidatorii *împiedică* refacerea Comitetului Central al partidului; ei distrug Comitetul Central al partidului și *dizolvă* ultima lui rămășiță, comisia tehnică a „*Biroului* din străinătate al Comitetului Central”¹⁴⁵. Atunci comitetele *din Rusia* ale partidului înființează (în toamna anului 1911) „Comisia organizatorică din Rusia”¹⁴⁶, care are ca misiune refacerea partidului. Această comisie convoacă Conferința din ianuarie 1912. Conferința aceasta reface partidul, alege un Comitet Central și exclude din partid grupul lichidatorilor.

A treia perioadă: din ianuarie 1912 și pînă în prezent. Caracteristica esențială a acestei perioade este că majoritatea muncitorilor conștienți din Rusia — $\frac{4}{5}$ din numărul lor — se unesc tocmai în jurul hotărârilor adoptate de Conferința din ianuarie 1912 și al organelor create de ea.

Trec acum la cea de-a doua parte a raportului meu, în care voi face o caracterizare a situației actuale a partidului nostru și a lichidatorilor din punct de vedere al mișcării muncitorești de masă din Rusia. Voi căuta să lămuresc următoarea problemă: în ce măsură *experiența mișcării de masă* a confirmat linia partidului nostru sau pe aceea a lichidatorilor.

II

La 22 aprilie (1912) st. v. a început să apară în Rusia cotidianul muncitoresc „Pravda”, care a luat ființă *datorită* refacerii partidului la Conferința din ianuarie 1912 și care promovează (deseori prin aluzii și întotdeauna în-

tr-o formă ciuntită) hotărârile adoptate de această conferință. Se înțelege că noi nu vorbim niciodată, și *în nici un fel de publicație*, despre legătura ilegală care există între Conferința ilegală din ianuarie 1912 a partidului nostru și Comitetul Central creat de ea, de o parte, și ziarul legal „Pravda“, de altă parte. Din septembrie 1912 a început să apară, ca un ziar concurent, „Luci“, organ de presă al lichidatorilor, care poartă azi denumirea de „Nașa Raboceaia Gazeta“. După aceea, în toamna anului 1912, au avut loc alegerile pentru Duma a IV-a de stat. În 1913 a început să se introducă în Rusia o nouă lege a asigurărilor sociale, pe baza căreia se creează casele muncitorești de ajutor pentru caz de boală. În sfârșit, se înființează sindicate legale, care sînt supuse unor crunte persecuții din partea guvernului și sînt mereu dizolvate de el, dar reapar totuși de fiecare dată.

E lesne de înțeles că toate manifestările mișcării muncitorești *de masă* pe care le-am enumerat pînă aici — și îndeosebi cotidienele *ambelor* curente — oferă un imens număr de date *obiective*, neascunse nimănui și ușor controlabile. Socotim că este de datoria noastră să protestăm cu toată tăria în fața Comitetului executiv al Biroului socialist internațional împotriva unui obișnuit procedeu al lichidatorilor și al apărătorilor lor din străinătate, care constă în a recurge la afirmații gratuite, asigurări și declamații, și *a ignora* faptele obiective care privesc mișcarea muncitorească de masă din Rusia.

Tocmai aceste fapte ne-au întărit și mai mult convingerea nestrămutată în justetea liniei noastre.

În ianuarie 1912 a avut loc conferința P.M.S.D.R., care a refăcut partidul ilegal. Lichidatorii și grupulețele din străinătate (printre care și Plehanov) au întâmpinat-o cu cuvinte injurioase. Dar care a fost atitudinea muncitorilor din Rusia ?

Răspunsul la această întrebare a fost dat de alegerile pentru Duma a IV-a de stat.

Aceste alegeri au avut loc în toamna anului 1912. Dacă în Duma a III-a 50% dintre deputații aleși de curia muncitorească aparțineau curentului nostru (4 din 8), apoi în Duma a IV-a, 6 din 9, adică 67% dintre deputații aleși

de curia muncitorească, erau de partea partidului. Aceasta dovedește că masele muncitorești au trecut de partea partidului și au respins lichidatorismul. Dacă astăzi cei șase membri ai Dumei care înclină spre lichidatorism vor într-adevăr să se unească cu fracțiunea de *partid* din Dumă, cu Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia, sîntem datori să le arătăm că unitatea poate fi înfăptuită numai dacă se recunoaște că deputații trebuie să aducă la îndeplinire voința majorității muncitorilor.

Mai departe. Ziarele sînt o armă deosebit de importantă pentru *organizarea* clasei muncitoare. În ele există foarte mult material care ne arată acest lucru. Bunăoară, datele cu privire la *numărul subscripțiilor făcute de grupurile de muncitori*. Ambele ziare, atît cel pravdist (adică al partidului) cît și cel lichidatorist, publică dări de seamă cu privire la sumele subscrise de grupurile de muncitori. Aceste dări de seamă sînt cel mai bun indicator — fățiș și legal — care se poate concepe în Rusia asupra adevăratului *grad de organizare*, al maselor muncitorești.

În Europa occidentală, unde partidele socialiste sînt legale, numărul membrilor de partid este cunoscut de toată lumea și este luat ca bază ori de cîte ori se face o apreciere asupra mișcării muncitorești organizate.

În Rusia, noi nu avem un partid deschis, legal. Organizațiile partidului sînt ilegale, secrete, „clandestine“, cum se spune la noi. Dar un indiciu *indirect* — și totodată cert — al stării în care se află aceste organizații îl constituie *numărul subscripțiilor făcute de grupurile muncitorești*.

Întrucît aceste date se publică în mod deschis și regulat în ambele ziare, de peste doi ani la noi și de peste un an și jumătate la lichidatori, și întrucît orice neadevăr sau orice greșeală ar provoca numaidecît protestul muncitorilor înșiși, aceste date sînt *absolut sigure* și constituie cel mai bun dintre indiciile fățișe și legale în ce privește gradul de organizare a maselor muncitoare.

Dacă lichidatorii noștri și grupulețele din străinătate care le iau apărarea persistă să ignoreze aceste date, trecîndu-le sub tăcere în publicațiile lor, muncitorii noștri

nu văd în această atitudine decît o manifestare a dorinței *de a încălca voința majorității muncitorilor*, decît o dovadă a lipsei lor de bună-credință.

Iată datele pe *întregul* an 1913. Numărul subscripțiilor făcute de grupurile de muncitori era de 2 181 la pravdiști și de 661 la lichidatori. În 1914 (pînă la 13 mai) erau 2 873 de grupuri muncitorești la pravdiști și 671 la lichidatori. Asta înseamnă că proporția grupurilor de muncitori organizate de pravdiști era de 77% în 1913 și de 81% în 1914.

Începînd din anul 1912, pravdiștii publică în mod sistematic astfel de date, cer ca ele să fie controlate, stăruie asupra caracterului lor obiectiv și îndeamnă pe prietenii *adevărați* — și nu ipocriți — ai „unității“ să recunoască în mod sincer și deschis voința majorității muncitorilor. *Altfel*, orice discuții în legătură cu unitatea nu denotă altceva decît ipocrizie.

După lupta dusă, timp de un an și jumătate, de lichidatori împotriva partidului, muncitorii conștienți din Rusia *au aprobat*, cu o majoritate de $\frac{4}{5}$, linia „pravdistă“ și și-au exprimat fidelitatea față de „mișcarea ilegală“ și față de tactica revoluționară. Iar de la lichidatori și de la prietenii lor, noi așteptăm nu vorbe goale despre o „unitate“ *împotriva* voinței partidului, ci o declarație directă, care să ne arate dacă ei vor, în sfîrșit, sau nu să recunoască această voință a covîrșitoarei majorități a muncitorilor conștienți din Rusia.

E ușor să dai asigurări gratuite. Dar nu e de loc ușor să organizezi un adevărat ziar muncitoresc, care să fie într-adevăr susținut de muncitori. Asta o știu toți tovarășii din străinătate care au mai multă experiență decît noi. Ca să scoți un ziar cu adevărat muncitoresc, adică un ziar care să fie într-adevăr susținut cu banii muncitorilor și să promoveze linia partidului, înseamnă să dispui de un imens aparat organizatoric.

Și ce ne arată datele? Datele obiective ne arată că „Pravda“ este într-adevăr un ziar muncitoresc, în timp ce ziarul lichidatorilor, care neagă necesitatea „mișcării ilegale“, adică a partidului, este *în realitate*, atît prin

ideile sale, cît și prin proveniența mijloacelor de care dispune, un ziar *burghez*.

De la 1 ianuarie și pînă la 13 mai 1914, ambele ziare au publicat, ca întotdeauna, dări de seamă asupra sumelor colectate, și acestea au fost totalizate în ziarul nostru. Iată care sînt rezultatele: „Pravda“ a strîns 21 584 de ruble și 11 copeici, din care 18 934 de ruble și 10 copeici provin de la grupurile de muncitori. Înseamnă că 87% din colecte provin de la muncitorii organizați și numai 13% de la burghezie.

Pe cînd lichidatorii au strîns 12 055 de ruble și 89 de copeici, din care 5 296 de ruble și 12 copeici, adică *mai puțin de jumătate*, în total 44%, provin de la grupuri de muncitori. *Mai mult de jumătate* din banii primiți de lichidatori provin de la burghezie.

În afară de aceasta, întreaga presă burghezo-liberală îi laudă mereu pe lichidatori, îi *ajută* să încalce voința majorității muncitorilor, *încurajează* reformismul lichidatorilor și îi îndeamnă să nege necesitatea mișcării ilegale.

Pentru a da un exemplu de activitatea desfășurată de grupurile din străinătate, voi cita unele date din ziarul „Edinstvo“ al tov. Plehanov, al deputatului Burianov și al altora. Am în față trei numere ale acestui ziar: primul — din 18 mai, iar al treilea — din 15 iunie anul curent. Din dările de seamă se vede că cineva a donat ziarului, prin Olghin, un tovarăș din străinătate, 1 000 de ruble, la care se adaugă niște colecte făcute în străinătate, care se ridică la suma de 207 ruble și 52 de copeici. *Șase* (șase!) grupuri de muncitori au dat 60 de ruble.

Și tocmai acest ziar, care se sprijină pe șase grupuri de muncitori din Rusia, îndeamnă pe muncitori să nu țină seama de hotărîrile partidului, declarînd că acesta este un partid „scizionist“ !! Un partid care în doi ani și jumătate a unit 5 600 de grupuri de muncitori în jurul hotărîrilor precise ale *celor trei* conferințe ilegale din 1912 și 1913 este calificat drept „scizionist“. Iar grupul Plehanov, care a unit în jurul său șase grupuri de muncitori din Rusia și a strîns în străinătate 1 200 de ruble

pentru *a încălca* voința muncitorilor ruși, este, vedeți dv., un grup „unificator” !!

Plehanov îi învinuiește pe alții de fracționism, ca și cum o colectă făcută în mod separat pentru un grup separat și îndemnul adresat muncitorilor de a nu aduce la îndeplinire hotărârile unei majorități de $\frac{4}{5}$ *n-ar fi* fracționism.

În ce ne privește, declarăm deschis că pentru noi comportarea grupului Plehanov constituie un model de acțiune *dezorganizatoare*. Comportarea lui Plehanov ar putea fi asemuită cu aceea a unui Mehring care, în Germania, ar fi unit în jurul său șase grupuri de muncitori și într-un ziar aparte al social-democraților germani ar fi rostit îndemnuri la nesupunere față de partid, dacă el s-ar fi despărțit, să zicem, de polonezi.

Noi și Plehanov vorbim limbi diferite. Unirea în jurul nostru a $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor noi o numim unitate în fapte, și nu în vorbe. Iar lupta grupurilor din străinătate — care folosește bani adunați în străinătate, și e îndreptată împotriva majorității muncitorilor ruși —, noi o calificăm drept *acțiune dezorganizatoare*.

După datele culese de tov. Vandervelde la Petersburg și publicate de dînsul, „Pravda” se tipărește în 40 000 de exemplare, iar ziarul lichidatorilor în 16 000. „Pravda” își acoperă cheltuielile cu ajutorul muncitorilor, care îi acordă sprijinul lor, în timp ce lichidatorii sînt susținuți de aceia pe care ziarul nostru îi numește *prieteni bogați din rîndurile burgheziei*.

Prezentăm Comitetului executiv al Biroului socialist internațional dările de seamă financiare apărute în ambele ziare. Pentru tovarășii din străinătate, care știu ce lucru serios este un ziar muncitoresc, aceste dări de seamă prezintă mai multă importanță decît asigurările, promisiunile, declarațiile și injuriile la adresa „leniniștilor”.

Îi întrebăm pe lichidatori : nu cumva aveți de gînd ca nici de acum încolo să nu țineți seama de *faptul obiectiv* că ziarul grupului vostru este *în realitate* o întreprindere burgheză care desfășoară propagandă pentru renegarea mișcării ilegale și care *încalcă* voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia ?

Dacă este așa, vorbăria voastră despre „unitate“ va stârni, ca și pînă acum, ironiile usturătoare ale muncitorilor noștri.

Cine dorește într-adevăr unitatea trebuie să recunoască în mod leal că linia lichidatoristă, în ansamblul ei, este complet greșită, fapt dovedit de hotărârile luate de partid, începînd din 1908, cît și de *experiența* luptei duse, timp de doi ani și jumătate, de *masele muncitoare*.

Mai departe. Iată datele obiective cu privire la alegerile de împuterniciți ai muncitorilor pentru casele de asigurări sociale. Noi respingem, pentru caracterul ei liberal, orice vorbărie despre reformele politice, constituționale din Rusia de astăzi, din Rusia țaristă; dar *adevăratele* reforme, cum sînt asigurările sociale, noi le folosim *efectiv*, și nu pur verbal. *Întregul* grup muncitoresc de la Casa asigurărilor sociale din Rusia este alcătuit din *pravdiști*, adică din muncitori care au condamnat și au respins lichidatorismul. La alegerile pentru această Casă a asigurărilor sociale din Rusia, din cei 57 de împuterniciți, 47, adică 82%, erau pravdiști. La alegerile pentru casa asigurărilor din capitală, din Petersburg, au fost 37 de împuterniciți ai pravdiștilor și 7 ai lichidatorilor, ceea ce înseamnă că pravdiștii reprezentau 84% din numărul total.

Același lucru și în ce privește sindicatele. Poate că tovarășii din străinătate, auzind ceea ce spun social-democrații ruși din străinătate despre „haosul luptei fracționiste“ din Rusia (așa au spus, în cuvîntările lor, Rosa Luxemburg, Plehanov, Troțki și alții), își închipuie că în mișcarea noastră sindicală domnește dezbinarea!

Nici vorbă nu poate fi de așa ceva.

În Rusia nu există sindicate paralele. Atît la Petersburg, cît și la Moscova, sindicatele sînt *unitare*. Aceasta se datorește faptului că în aceste sindicate *pravdiștii* dețin o preponderență *completă*.

Din cele 13 sindicate existente la Moscova, nici unul nu este lichidatorist.

Din cele 20 de sindicate din Petersburg enumerate în calendarul nostru muncitoresc, în care se indică și numărul

de membri al fiecăruia, numai desenatorii tehnici, farmacistii și funcționarii de birou, precum și jumătate din tipografi sînt lichidatori. În toate celelalte sindicate: al metalurgiștilor, ca și al textiliștilor, al croitorilor, ca și al muncitorilor din industria de prelucrare a lemnului și al funcționarilor din magazine etc., pravdiștii au o preponderență *completă*.

Declarăm în mod deschis: lichidatorii nici să nu mai vorbească despre „unitate“ dacă nu vor să-și schimbe în modul cel mai categoric întreaga lor tactică și să înceteze lupta lor dezorganizatoare împotriva majorității organizate a muncitorilor conștienți din Rusia.

„Pravda“ laudă în fiecare zi, fie și prin aluzii, *mișcarea ilegală*, blamînd pe renegații acestei mișcări. Și muncitorii sînt alături de „Pravda“, care e ziarul *lor*.

Iată datele totalizatoare cu privire la presa ilegală din străinătate. *După* Conferința lichidatorilor din august 1912, partidul nostru a scos, pînă în iunie 1914, *cinci* numere de ziar ilegal de îndrumare politică, *lichidatorii — zero*, iar socialiștii-revoluționari *nouă* numere. În aceste date n-au fost incluse proclamațiile răsbindite în Rusia, ca mijloc de agitație revoluționară în timpul grevelor, la mitinguri și demonstrații.

Partidul nostru a publicat, în aceste cinci numere de ziar, *44* de indicații cu privire la organizațiile ilegale; lichidatorii n-au publicat *nici una*, iar socialiștii-revoluționari *21* (mai ales tineretul studios și țărănimea).

În sfîrșit, cînd în octombrie 1913 s-a constituit în Dumă Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia, de sine stătătoare, care, spre deosebire de lichidatori, voia să *traducă în viață* voința majorității muncitorilor conștienți din Rusia, iar nu s-o încalce, în *ambele* ziare au fost publicate *rezoluții* ale muncitorilor din toate colțurile Rusiei care se pronunțau în favoarea unei fracțiuni sau a celeilalte, în favoarea fracțiunii partidului sau a celei lichidatoriste. Cu acest prilej au fost publicate *6 722 de semnături* pentru fracțiunea „pravdistă“, adică pentru fracțiunea din Dumă a partidului, și *2 985* pentru fracțiunea lichidatoristă (printre care 1 086 de semnături ale muncitorilor bundiști și 719 ale muncitorilor

din Caucaz). Prin urmare, lichidatorii împreună cu toți aliații lor au reușit să întrunească *mai puțin de o treime*.

Acestea sînt, pe scurt, datele obiective pe care le opunem asigurărilor pur verbale ale lichidatorilor. Aceste date obiective, care se referă la mișcarea *de masă* a clasei muncitoare din Rusia pe o perioadă de doi ani și jumătate, constituie o dovadă definitivă, bazată pe experiența muncitorilor conștienți, că linia partidului nostru este justă.

Trebuie să fac aici o digresiune și să mă opresc asupra unui exemplu concret, menit să arate de ce la noi nu poate fi vorba de „unitate“, și nici chiar de „pace“, cu actualul ziar al actualilor lichidatori.

Este un exemplu extrem de important, care explică atitudinea lichidatorilor față de munca ilegală a partidului nostru, și de aceea îi rog pe tovarăși să-i acorde o atenție deosebită.

Se știe că în Rusia, începînd din 1912, se dezvoltă cu un succes remarcabil greva revoluționară de masă. Fabricanții au încercat să folosească împotriva ei lock-outul. Pentru a stabili care trebuie să fie atitudinea partidului față de acest mijloc de luptă, consfătuirea din februarie 1913 (notați data: 1913!) a partidului nostru a elaborat și a publicat *în mod ilegal* o rezoluție.

În această rezoluție (p. 11 din ediția ilegală) este pusă din capul locului ca „sarcină imediată organizarea unor demonstrații revoluționare de stradă“. În această rezoluție se recomandă de-a dreptul (ibid.) „să se caute noi forme de luptă (de pildă, greva italiană) împotriva lock-outurilor și să se înlocuiască grevele politice cu mitinguri revoluționare și demonstrații revoluționare de stradă“.

Acestea, repetăm, s-au petrecut în februarie 1913, adică la o jumătate de an după Conferința din august (1912) a lichidatorilor, aceeași conferință care voia să convingă pe toată lumea că lichidatorii *nu* sînt împotriva mișcării ilegale. Nici în cursul acestei jumătăți de an, din august 1912 pînă în februarie 1913, *nici în anul următor*, din februarie 1913 pînă în februarie 1914, Blocul din august *n-a adoptat nici un fel de rezolu-*

ŝie în această problemă. Absolut nici una !! Dar ascultați mai departe.

La 20 martie 1914, fabricanții din Petersburg hotărăsc să răspundă la greve prin lock-out. Într-o singură zi au fost aruncați în stradă, la Petersburg, 70 000 de oameni.

Organizația ilegală din Petersburg a partidului nostru, „Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.“, în conformitate cu rezoluția adoptată de partid, hotărăște să răspundă la lock-out prin organizarea unei demonstrații revoluționare la 4 aprilie, ziua aniversării măcelului de la Lena.

Se lansează o proclamație ilegală către muncitori, pe care o am aici în fața mea. Această proclamație este semnată : „Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.“. Ea reia lozincile partidului (republică și confiscarea pământurilor moșierești) și se termină cu cuvintele :

„Tovarăși, în ziua de 4 aprilie, la ora 11 dimineața, ieșiți pe Nevski-prospekt“.

Este de la sine înțeles că „Pravda“, ziar legal, nu poate nu numai să reproducă, dar nici măcar să pomenească despre această proclamație.

În acest caz, ce era de făcut ? Cum să exprimi în fața cititorilor muncitori, fie și a celor mai conștienți și mai înaintați dintre ei, *ideea* necesității de a sprijini o proclamație ilegală care chema la o demonstrație ilegală, revoluționară ?

Nu ne rămânea decît să recurgem la aluzii, așa cum facem întotdeauna.

Și iată că, chiar în ziua fixată pentru demonstrație, adică vineri 4 aprilie 1914, în ziarul nostru („Puti Pravdi“ nr. 54) a apărut un articol redacțional nesemnlat, care avea un titlu modest : „Despre formele mișcării muncitorești“ * . În acest articol *se vorbește în mod deschis* despre „hotărîrea formală a marxiștilor din februarie 1913“ și se face *aluzie*, prin următoarele cuvinte, la demonstrația cu caracter revoluționar :

„Muncitorii conștienți cunosc foarte bine și unele forme concrete superioare“ (adică forme de luptă superioare), „verificate în repetate rînduri de-a lungul istoriei și «ne-

* Vezi volumul de față, p. 59—62. — *Nota red.*

înțelese», «străine» numai pentru lichidatori“ („Puti Pravdî“, 1914, nr. 54).

Poliția rusă și procurorii n-au priceput sensul acestei aluzii. Dar muncitorii conștienți l-au priceput.

Demonstrația a avut loc. Despre ea au vorbit toate ziarele burgheze care au apărut în seara zilei de 4 aprilie. În consecință, a doua zi, la 5 aprilie, ziarul nostru (vezi „Puti Pravdî“ nr. 55) *citează* extrase din ziarele burgheze, în care se spune că :

„În ultimele zile, în rîndurile muncitorilor au fost răspîndite în cantități masive manifeste care chemau la acțiuni demonstrative pentru ziua de 4 aprilie, ziua aniversării evenimentelor de la Lena ; ele erau semnate de Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R.“

Pentru un *asemenea* citat, luat din presa burgheză, ziarul nostru nu putea fi dat în judecată. În felul acesta a putut fi adusă la îndeplinire hotărîrea partidului ilegal, care prevedea : să se organizeze o demonstrație revoluționară, și această activitate *să fie sprijinită* de ziarul legal, care e citit de patruzeci de mii de muncitori.

Ce fac însă lichidatorii ?

Așa cum am mai spus, nici în jumătatea de an cuprinsă între august 1912 și februarie 1913, nici în tot cursul anului care a urmat, ei nu au publicat *nici un fel de hotărîri ilegale* ale Blocului din august.

La Petersburg, nimeni n-a auzit vreodată vorbindu-se despre vreun apel ilegal lansat de lichidatori în preajma zilei de 4 aprilie 1914 și nici ziarele burgheze n-au pomenit despre așa ceva. Trebuie să spunem că mărturia ziarelor burgheze *este foarte importantă*, fiindcă, atunci cînd proclamațiile sînt într-adevăr răspîndite în cantități masive, ziarele burgheze știu întotdeauna și vorbesc despre asta. Și, dimpotrivă, dacă proclamațiile sînt răspîndite în număr neînsemnat, masele nu știu acest lucru, și ziarele burgheze tac.

Prin urmare, lichidatorii n-au făcut nimic pentru organizarea demonstrației revoluționare de la 4 aprilie 1914. Ei au stat deoparte.

Mai mult decît atît : ziarul legal al lichidatorilor, vorbind a doua zi despre demonstrație,

nu reproduce știrile publicate de ziarele burgheze în legătură cu răspîndirea de manifeste purtînd semnătura Comitetului din Petersburg al partidului nostru!!

E ceva nemaipomenit, dar ăsta e adevărul. Anexez aici un exemplar din ziarul lichidatorist cu data de 5 aprilie 1914 („Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 48) pentru a înfiera acest fapt în fața Comitetului executiv al Biroului socialist internațional.

Gîndiți-vă numai ce înseamnă asta !! Niște oameni care spun în gura mare că vor să ajungă la „unitate“ cu partidul nostru, cărora le place să-și zică social-democrați, *ascund* muncitorilor *existența* unei organizații ilegale a partidului nostru, a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., nu pomenesc nimic despre proclamațiile lui *revoluționare*, ilegale, clandestine, și nu le spun că demonstrația care a avut loc cu prilejul zilei de 4 aprilie 1914 a fost organizată *de acest comitet*.

Acești oameni, care susțin într-una că vor „unitate“ cu partidul nostru, *nu reproduc* știrile apărute în ziarele burgheze în legătură cu răspîndirea, în cantități masive, a unor manifeste *ilegale* semnate de Comitetul din Petersburg al partidului nostru !

Tovarășii din partidele din străinătate pot să-și dea seama, din cele spuse pînă aici, de ce chestiunea mișcării ilegale prezintă pentru noi o importanță atît de mare și de esențială.

Dar nu numai atît. După o săptămînă, la 11 aprilie 1914, în ziarul lichidatorilor („Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 51) apare un articol al cărui autor *ia pur și simplu în derîdere* articolul despre „formele superioare“ de luptă publicat de „Pravda“ la 4 aprilie, în ziua demonstrației, *ia în derîdere* ziarul „Pravda“, care

„și-a îmbrăcat ideile într-o formă greu de înțeles“ !!

Inchipuiți-vă numai : ziarul legal al lichidatorilor, care blamează într-una mișcarea ilegală și o copleșește de injurii, *ia în derîdere* faptul că ziarul nostru legal, care

vrea să *sprijine* mișcarea ilegală, face acest lucru numai sub formă de aluzii !!

Și pentru că ziarul nostru a făcut *aluzie* la „forme superioare“, adică la demonstrația revoluționară organizată de Comitetul din Petersburg al partidului nostru, lichidatorii, în același articol din ziarul lor, ne califică în mod public drept niște „*aventurieri*“, și drept niște „*aventurieri complet lipsiți de principii*“, drept niște „*anarho-sindicaliști*“, „*care îi instigă pe muncitori*“ !!

Am la mine toate documentele, și proclamația Comitetului din Petersburg, și ziarul nostru și pe acela al lichidatorilor. Tovarășii pe care îi interesează aceste documente pot să ceară să li se traducă în întregime.

Iar eu, în numele Comitetului Central al partidului nostru și în numele imensei majorități a muncitorilor social-democrați organizați din Rusia declar, *nici un fel de „unitate“ și nici un fel de „pace“ cu un asemenea grup de lichidatori, atîta timp cît există un asemenea ziar !!*

Noi *nu putem* să desfășurăm activitatea noastră revoluționară în rîndurile maselor în „unitate“ cu un asemenea ziar.

III

Trec acum la cea de-a treia parte a raportului meu. După ce am analizat *experiența* mișcării muncitorești de masă din Rusia, care a confirmat linia noastră, aș vrea să mă ocup de *practica* adversarilor noștri.

Adversarilor noștri, atît lichidatorilor cît și grupulețelor din străinătate, de felul aceluia al lui Plehanov, le place să ne aducă o acuzație injurioasă, taxîndu-ne drept „uzurpatori“. Ei au repetat această injurie în paginile ziarului „Vorwärts“ în martie 1912. Nouă însă, „Vorwärts“ nu ne-a dat posibilitatea să le răspundem !! Să vedem acum care poate să fie sensul politic al acestei învinuiri de „uzurpare“.

După cum am mai spus, conferința din 1912 a fost convocată de „Comisia de organizare din Rusia“, instituită

de comitetul partidului după ce vechiul Comitet Central a fost distrus de către lichidatori. Ne facem un merit din această refacere a partidului ilegal, și majoritatea muncitorilor din Rusia ne-au recunoscut acest merit.

Dar să admitem, pentru moment, că adversarii noștri, atît de numeroși (din punctul de vedere al celor din străinătate și al grupulețelor de intelectuali), au dreptate. Să admitem că noi ne facem vinovați de „uzurpare“, de „activitate scizionistă“ etc. Nu este firesc, în acest caz, să ne așteptăm ca adversarii noștri să ne combată *nu prin vorbe, ci prin practica* activității și a unității lor?

Dacă n-avem dreptate cînd afirmăm că partidul nu poate să fie construit altfel decît luptînd împotriva grupului lichidatorilor, n-ar trebui să ne așteptăm ca grupurile și organizațiile care sînt în dezacord cu noi să *dovedească, prin practica* activității lor, că e cu putință să se ajungă la unitate cu lichidatorii?

Iată însă ce ne arată practica adversarilor noștri. În ianuarie 1912, partidul ilegal a fost refăcut de conferința noastră, la care au fost reprezentate majoritatea organizațiilor din Rusia.

În martie 1912, în coloanele ziarului „Vorwärts“ s-au coalizat în avalanșa lor de injurii împotriva noastră :

lichidatorii,
bundul,
letonii,
polonezii,
„troțkiștii“
și „vperedistii“.

Se pare că avem de-a face cu multe „grupuri“ și „curențe“. Și cît de ușor le-ar fi fost să dea, prin unitatea lor, un bun exemplu muncitorilor din Rusia !!

Dar cînd s-a trecut la convocarea Conferinței „din august“ a lichidatorilor, s-a văzut că adversarii noștri *nu pot* să meargă împreună.

Atît polonezii cît și Plehanov n-au vrut nici măcar să vină la conferința „din august“ a lichidatorilor.

De ce ?

Pentru că *n-au putut* să cadă de acord nici măcar asupra unei noțiuni cum e calitatea de membru de partid !!!

Și iată, dacă acum grupul Plehanov sau grupul Rosa Luxemburg sau oricare altul încearcă să se convingă el însuși și să convingă și pe alții că *se poate* ajunge la o unire cu lichidatorii, noi le răspundem : încercați voi înșivă, dragi tovarăși, „să vă uniți” cu lichidatorii — *nu cu vorba, ci cu fapta* — în ce privește definirea calității de membru de partid.

Mai departe. „Vperedisti” s-au dus la conferința din august, dar *au plecat* de acolo protestînd și demascînd caracterul ei fictiv.

Acum, în februarie 1914, adică după un an și jumătate de la „conferința din august” a lichidatorilor, a avut loc congresul partidului leton. Letonii au fost întotdeauna pentru „unitate”. Muncitorii letoni doreau să lucreze împreună cu lichidatorii și au dovedit aceasta nu prin vorbe, ci prin fapte, adică *în mod practic*.

Și, după un an și jumătate de experiență, letonii, *rămînînd strict neutri*, au declarat la congresul lor că părăsesc Blocul din august, întrucît,

— după cum se arată în rezoluția congresului lor :

„Încercarea împăciuitoariștilor de a se uni cu orice preț cu lichidatorii (conferința din august 1912) s-a dovedit a fi zadarnică, și unificatorii au ajuns ei înșiși într-o situație de dependență politică-ideologică față de lichidatori”.

Acum n-are decît să repete cine o vrea „experiența unirii cu lichidatorii”. Noi însă declarăm că, atîta timp cît nu vor înceta în mod categoric să urmeze linia lor lichidatoristă, nu se va putea înfăptui nici un fel de unire cu ei.

În sfîrșit, și grupul Troțki, și caucazienii, în frunte cu An, conducătorul lor, și încă o serie de lichidatori („Em-El”, de exemplu) *s-au desprins* în mod efectiv din Blocul din august, fondînd o revistă *aparte*, „Borba”. Această revistă n-are nici un fel de legătură cu muncitorii, dar, prin însăși existența ei, prin critica pe

care o face oportunismului lichidatorilor, prin separarea ei de lichidatori, această revistă a unui grup de lichidatori de pînă mai ieri *a arătat* prin fapte, a dovedit în mod practic că unitatea cu lichidatorii este imposibilă.

Este posibilă unitatea numai dacă lichidatorii sînt gata să rupă în mod hotărît cu întreaga lor tactică și să încezeze a mai fi lichidatori.

Voi trece deci la expunerea condițiilor precise, formale, în care poate fi înfăptuită o asemenea „unitate“.

IV

Iată cum formulează Comitetul nostru Central condițiile practice, concrete, în care partidul nostru ar putea ajunge la „unitate“ cu lichidatorii.

Prima condiție :

1. Rezoluțiile, adoptate de întregul partid în decembrie 1908 și în ianuarie 1910, cu privire la lichidatorism, să-și găsească tocmai în aplicarea la lichidatorism confirmarea lor cea mai categorică și mai necondiționată.

Pentru ca această confirmare să fie înțeleasă de toți muncitorii conștienți din Rusia ca ceva într-adevăr serios și definitiv și, totodată, ca ea să nu dea loc la nici un fel de echivoc, să se considere că merită să fie blamați și nu pot fi tolerați în rîndurile P.M.S.D.R. ilegal aceia care vor lua atitudine (mai ales în presa legală) împotriva „mișcării ilegale“, adică împotriva organizației ilegale, care vor spune despre ea că e un „cadavru“, care vor declara că ea nu există, că refacerea ei este o utopie reacționară etc. și care în general vor căuta să diminueze, sub orice formă, rolul și importanța „mișcării ilegale“.

Să se considere că merită să fie blamați și că nu pot fi tolerați în rîndurile partidului ilegal cei ce ar lua atitudine (mai ales în presa legală) împotriva „tendinței de a face reclamă presei ilegale“. Poate fi membru al partidului ilegal numai cine contribuie în mod sincer și din toate puterile lui la dezvoltarea presei ilegale, la răspîndirea proclamațiilor ilegale etc.

Să se considere că merită să fie blamați și că nu pot fi tolerați în rîndurile partidului ilegal cei ce, sub orice

formă, pledează pentru existența, în Rusia de azi, a unui partid muncitoresc „deschis” (adică legal) — întrucît, în mod obiectiv, acesta ar fi un partid muncitoresc monarho-țarist —, cei ce lansează lozinca „partidului legal” sau a „luptei” pentru un astfel de partid.

Să se considere că merită să fie blamați și că nu pot fi tolerați în rîndurile partidului ilegal cei ce, indiferent sub ce formă (și mai ales în presa legală), iau atitudine împotriva grevelor revoluționare de masă (adică împotriva grevelor care îmbină lupta economică și politică cu agitația revoluționară), împotriva mitingurilor revoluționare și a demonstrațiilor de stradă. Printre aceste atacuri inadmisibile, îndreptate împotriva activității revoluționare a partidului care conduce grevele și demonstrațiile, se enumără, de pildă, condamnarea, în presa legală, a „patimii greviste” a muncitorilor sau a „formelor superioare de luptă” (= pseudonimul legal al demonstrațiilor).

Să se considere că aceste abateri de la linia social-democrată în direcția „influenței burgheze” sînt comise tocmai de revista „Nașa Zarea” și de ziarul „Nașa Raboceiaia Gazeta”.

2. Să se considere că merită să fie blamați și că nu pot fi membri ai partidului ilegal cei ce declară, sub orice formă (și mai ales în presa legală), că lozincile : republică democratică și confiscarea pămînturilor moșierești — care au fost adoptate de programul partidului nostru și care sînt de o deosebită actualitate în Rusia de astăzi, unde monarhia țaristă a făcut ca recunoașterea formală a constituției de către țar să se transforme într-o batjocorire a poporului — sînt nepotrivite sau prea puțin potrivite pentru agitația în sînul maselor.

Să se considere că — întrucît presa liberală răspîndește pe scară largă în sînul maselor ideile reformismului, ideea unei concilieri între libertatea politică și monarhia țaristă, ideea că răsturnarea revoluționară a țarismului e inutilă, dăunătoare și reprobabilă, — agitația pentru o reformă constituțională cum e libertatea de asociere trebuie desfășurată în chip cît mai amplu, cu conștiința clară că clasa muncitoare este ostilă propagandei reformiștilor liberali, și în strînsă legătură cu explicarea și propagarea

lozincii republicii, ca o lozincă a asaltului revoluționar al maselor împotriva monarhiei țariste.

3. Să se considere că intrarea oricărei părți din partidul nostru — Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia — într-un bloc sau într-o alianță cu *un alt* partid este absolut inadmisibilă și incompatibilă cu apartenența la partid.

Să se considere că un asemenea bloc inadmisibil este cel încheiat de Bund și de lichidatori cu un partid *nesocial-democrat* ca „P.P.S.-levița“, *împotriva* voinței social-democrației *poloneze* și fără consimțământul ei, precum și fără o hotărîre a congresului P.M.S.D.R.

Deputatul Jagiello, ca membru al unui partid *nesocial-democrat*, poate doar să se alăture fracțiunii din Dumă a partidului nostru, și în nici un caz să devină membru al ei.

4. Să se considere că în fiecare oraș și în fiecare localitate trebuie să existe o organizație social-democrată unică, care să cuprindă pe muncitorii de toate naționalitățile și în a cărei activitate să se folosească toate limbile vorbite de proletariatul local.

Să se condamne separatismul național-evreiesc al Bundului, care pînă acum, în ciuda hotărîrii adoptate la Congresul de la Stockholm din 1906 al P.M.S.D.R. și confirmate de către Conferința din decembrie 1908, refuză să pună în aplicare, în localitățile respective, principiul unității internaționale a muncitorilor social-democrați, care a fost verificat în chip atît de strălucit în Caucaz cu începere din anul 1898¹⁴⁷.

5. Să se considere că revendicarea „autonomiei cultural-naționale“, care îi împarte pe muncitori după naționalitatea lor și propagă un naționalism rafinat, și care a fost respinsă printr-o hotărîre formală de către Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. (1903), este în contradicție cu programul partidului (întocmai ca și pseudonimul autonomiei cultural-naționale, așa-zisa „creare de instituții care să garanteze libertatea dezvoltării naționale“).

Toate hotărîrile tuturor organizațiilor locale, naționale sau speciale ale partidului nostru (printre care și acelea ale fracțiunii din Dumă) care admit principiul autonomiei

cultural-naționale să fie anulate, iar reintroducerea lor fără o hotărîre a congresului P.M.S.D.R. să fie considerată ca incompatibilă cu apartenența la partid.

6. Toate organizațiile partidului, toate publicațiile lui, în orice limbă ar apărea ele, să facă imediat apel la muncitorii social-democrați de toate nuanțele, îndemnîndu-i să treacă numaidecît la înfăptuirea *unității de jos*, adică la formarea de celule, organizații și grupuri social-democrate ilegale în toate localitățile, sau să intre în asemenea organizații acolo unde ele există. Totodată să fie respins în mod categoric principiul federației sau al egalității în drepturi pentru toate „curențele” și să fie recunoscut numai principiul supunerii loiale a minorității față de majoritate. Numărul subscripțiilor făcute de grupurile de muncitori pentru ziarele de diferite orientări, începînd din 1913, să fie considerat, în presa legală, drept indiciul cel mai precis, deși aproximativ, al raportului de forțe dintre diferitele curente din mișcarea muncitorească. De aceea, el trebuie să fie tipărit în toate publicațiile partidului, și acestea să recomande tuturor social-democraților din diferite localități ca de acum încolo, pînă la un nou congres al P.M.S.D.R., să se călăuzească după aceste date în toate acțiunile lor practice.

În ce privește definirea calității de membru de partid, să se considere că numai apartenența la o celulă, la un grup sau la altă organizație ilegală (indiferent dacă e o organizație locală, de uzină, raională sau un grup social-democrat dintr-o asociație legală), numai activitatea ilegală desfășurată în legătură cu organizarea de ședințe, dezbaterile hotărîrilor partidului, difuzarea literaturii ilegale, — *numai* ea să fie luată în considerație la stabilirea calității de membru de partid.

Toate grupurile și „curențele” să fie obligate să publice numaidecît manifeste ilegale, perfect clare și precise, în legătură cu această chestiune.

7. Să se considere că este absolut inadmisibilă existența în același oraș sau în aceeași localitate a două ziare concurente. Minoritatea să aibă dreptul de a discuta, în fața întregului partid, divergențele programatice, tactice și

organizatorice într-o revistă de discuții, înființată în mod special, dar nu și pe acela de a purta, în coloanele unui ziar concurent, o discuție menită să dezorganizeze activitatea și hotărârile majorității.

Avînd în vedere că apariția ziarului lichidatorist din Petersburg, care este susținut îndeosebi cu bani proveniți de la burghezi, și nu de la proletari, este contrară voinței majorității evidente și incontestabile * a muncitorilor conștienți social-democrați din Petersburg și că el constituie un factor de extremă dezorganizare prin faptul că propagă ideea de a ignora voința majorității, — să se considere că e necesară interzicerea imediată a acestui ziar și totodată editarea unei reviste de discuții.

8. Să se confirme în modul cel mai precis și mai categoric rezoluția Congresului al II-lea din 1903, precum și aceea a Congresului din 1907 de la Londra, în legătură cu caracterul burghezo-democratic al curentului narodnicist în general, inclusiv acela al partidului socialist-revoluționar.

Să se considere ca absolut inadmisibile orice blocuri, alianțe sau acorduri provizorii încheiate de o parte din social-democrați cu socialiștii-revoluționari (și cu narodnicii în general) și îndreptate împotriva unei alte părți din social-democrați.

Să fie condamnată din capul locului și fără nici o rezervă atitudinea lichidatorilor din Petersburg, care, fără să fi proclamat, fie și la propria lor „conferință din august“, vreo linie nouă a social-democrației față de socialiștii-revoluționari, în alegerile pentru casele de asigurări sociale au recurs și recurg la încheierea de blocuri și acorduri cu socialiștii-revoluționari care sînt îndreptate împotriva majorității covârșitoare a muncitorilor social-democrați din Petersburg.

* În ziarul lor („Naša Raboceaia Gazeta“ nr. 34 din 13. VI. 1914), lichidatorii prezintă unele cifre din care deduc că la Petersburg sînt 72% pravdiști și 28% lichidatori. Acest calcul ciudat nu ia în considerare numărul grupurilor de muncitori, ci suma de bani strînsă atît de la muncitori cît și de la burghezi, astfel că 10 000 de muncitori care au dat cîte 10 copeici fiecare sînt echivalați cu un burghez care a dat 1 000 de ruble. În realitate, de la 1 ianuarie și pînă la 13 mai 1914 numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori din Petersburg a fost de 2 024 la pravdiști și de 308 la lichidatori, adică de 86% și 14%.

Să se considere inadmisibil blocul publicistic încheiat de lichidatorii și social-democrații de vază din grupulețele care apără lichidatorismul (Plehanov, Troțki și alții) cu socialiștii-revoluționari, care în revista „Sovremennik“ din Petersburg propagă ideea că „vechile grupuri sînt în orice caz lichidate“ și că „nu se poate stabili unde se termină marxismul și unde începe narodnicismul“ („Sovremennik“ nr. 7, p. 76).

Publiciștii care vor să fie membri ai partidului social-democrat și care colaborează la acest organ nu numai pentru că sînt nevoiți să-și găsească o posibilitate de cîștig la publicațiile burgheze să fie sfătuiți să-și înceteze colaborarea la această revistă și să anunțe acest lucru în mod public.

9. Dată fiind extrema dezorganizare care e introdusă în mișcarea muncitorească din Rusia de diferite grupulețe izolate din străinătate, care acționează fără nici un fel de mandat din partea vreunei organizații de partid din Rusia și fără nici un fel de înțelegere cu o asemenea organizație, să se considere că e absolut necesar să se adopte — și să se pună în aplicare — o hotărîre potrivit căreia toate grupurile din străinătate, fără nici o excepție, să nu poată comunica cu organizațiile care activează în Rusia decît prin intermediul Comitetului Central al partidului.

Grupurile din străinătate care nu se supun centrului rus pentru activitate social-democrată, adică Comitetului Central, și care — prin legăturile pe care le întretin cu Rusia fără știrea Comitetului Central — constituie un factor de dezorganizare nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R.

Trebuie ca, din sumele provenite din colectele făcute în străinătate, să se înființeze în străinătate o revistă social-democrată de discuții, în care, la adăpost de rigorile cenzurii, să fie dezbătute, sub toate aspectele, problemele privind programul, tactica și organizarea.

Trebuie confirmat și neapărat tradus în viață acel pasaj din statutul partidului (§ 3) care prevede că numai o „organizație de partid confirmată are dreptul să editeze literatură de partid“.

10. Să se considere ca absolut obligatorie pentru toți social-democrații rezoluția adoptată în unanimitate în șe-

dința de la Londra a Comitetului Central (la începutul lunii ianuarie 1908), în care se spune :

„activitatea intensă a social-democraților în mișcarea sindicală, care e cerută de întreaga stare de lucruri actuală, trebuie să se desfășoare în spiritul rezoluțiilor de la Londra * și Stuttgart **, adică în nici un caz în spiritul unei recunoașteri din principiu a neutralității sau al neapartenenței sindicatelor la partid, ci, dimpotrivă, în spiritul unei năzuințe ferme spre o cât mai strânsă apropiere între sindicate și partidul social-democrat“.

Să se considere că încercările de a desfășura în rîndul sindicatelor agitație împotriva P.M.S.D.R. ilegal sînt incompatibile cu calitatea de membru de partid.

Lichidatorii să-și ia obligația să nu îndemne la nesupunere față de conducerea sindicatelor, să se supună în mod leal majorității marxiste din sindicate și în nici un caz să nu înființeze sindicate paralele scizioniste.

Această obligație privește și activitatea în orice fel de asociații muncitorești, cluburi etc.

Toți social-democrații să fie obligați să facă parte din celulele ilegale existente în fiecare sindicat, în fiecare asociație cultural-educativă etc. Hotărârile partidului ilegal sînt obligatorii pentru toate celulele.

Să se considere că e obligatoriu, pentru toți social-democrații, să lupte *împotriva* împărțirii sindicatelor după criterii naționale.

11. Să se considere că este *inadmisibil* a publica articole îndreptate împotriva reprezentanței muncitorilor din Petersburg în casele de asigurări sociale (Consiliul general al asigurărilor sociale din Rusia, Casa asigurărilor sociale din capitală etc.), sau conținînd îndemnuri de a nu se supune directivelor ei etc. Să se considere că programul de asigurări sociale aprobat de această reprezentanță a muncitorilor are un caracter *obligatoriu*.

Revista „Strahovanie Rabocih“¹⁴⁸, care concurează organul oficial al reprezentanței muncitorilor din asigurări („Voprosî Strahovania“), să-și înceteze apariția.

* — adică al Congresului de la Londra al P.M.S.D.R. din 1907.

** — adică al Congresului socialist internațional de la Stuttgart din 1907.

12. Social-democrații din Caucaz trebuie să considere că este inadmisibil să facă agitație pentru autonomia cultural-națională, care a fost respinsă de programul P.M.S.D.R.

Social-democrații din Caucaz trebuie să se oblige să nu încalce principiul organizației internaționale unice în fiecare oraș și în nici un caz — atât în organizația politică cât și în cea sindicală — să nu treacă la împărțirea muncitorilor pe naționalități.

13. Grupul celor șase deputați din Duma de stat (fracțiunea Ciheidze), precum și deputatul Burianov, trebuie să recunoască toate condițiile enumerate aci.

Fracțiunea Ciheidze trebuie să declare de la tribuna Dumei că, de acord cu programul social-democraților din Rusia, *renunță* să mai proclame „autonomia cultural-națională“ (și pseudonimul ei : „organele“ etc.).

Fracțiunea Ciheidze trebuie să recunoască conducerea pe care o exercită Comitetul Central al partidului, ales la conferința din ianuarie 1912 ; să recunoască obligativitatea tuturor hotărârilor adoptate de partid, precum și dreptul de veto al Comitetului Central.

Acestea sînt condițiile în care Comitetul Central al partidului nostru consideră posibilă înfăptuirea unității și își asumă sarcina de a începe o campanie în favoarea ei. Considerăm că orice tratative și raporturi cu grupul de lichidatori care editează „Nașa Zarea“ și „Nașa Raboceaia Gazeta“ sînt absolut imposibile, atîta timp cît el își menține tactica lui *actuală*. Cît despre celelalte grupuri, curente, fracțiuni și organe care îi apără pe lichidatori sau care pledează pentru unitate sau pentru un compromis cu ei, noi considerăm că, din punct de vedere al situației politice reale a mișcării muncitorești din Rusia, ele sînt simple ficțiuni.

Considerăm că a amăgi clasa muncitoare din Rusia cu asigurări și promisiuni deșarte în legătură cu posibilitatea și ușurința de a înfăptui unitatea cu grupul lichidatorilor

înseamnă a face un foarte prost serviciu cauzei și a prezenta frazeologia drept realitate.

De aceea facem următoarea propunere practică :

În partidul nostru a fost pusă, încă de acum un an, chestiunea convocării unui congres al partidului. Acest lucru a fost adus la cunoștință în rezoluțiile adoptate de Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. din vara anului 1913. Acum acest plan — de a convoca un congres — este pe cale de a fi îndeplinit. Probabil că în viitorul cel mai apropiat, îndată după Congresul de la Viena sau chiar în timpul lui, va avea loc un congres al partidului nostru. Îi rugăm, bineînțeles, pe tovarăși să nu scrie și să nu vorbească despre asta. Dacă vor fi operate prea multe arestări, în locul congresului se va ține, probabil, o conferință.

Și iată că, refuzînd să facem vreun pas în întîmpinarea grupului lichidatorilor sau a apărătorilor lui *atîta timp cît nu sînt îndeplinite condițiile enumerate de noi mai sus*, propunem tuturor grupurilor, curentelor, fracțiunilor care, spre deosebire de noi, consideră că e posibil să se ajungă la o unitate sau la o pace, sau la un compromis cu actualul grup al lichidatorilor, care să-și mențină actuala lui tactică, așa cum se prezintă ea, — să profite de Congresul de la Viena pentru a organiza, în toată regula, o discuție comună asupra condițiilor enunțate de noi.

Cei ce pledează pentru pace sau pentru un compromis cu lichidatorii nu trebuie să se limiteze doar la vorbe, ci să dovedească *prin fapte* că e posibilă unitatea cu actualii lichidatori.

În ce ne privește, am fi foarte bucuroși dacă, la congresul sau la conferința partidului nostru, am putea să comunicăm reprezentanților celor $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor din Rusia rezultatele unei consfătuiri care ar fi întrunit laolaltă grupul lichidatorilor și grupurile care îi apără pe lichidatori.

14. În încheiere, trebuie să mai ating încă o chestiune care e foarte neplăcută, dar care nu poate fi ocolită atunci cînd se procedează la un schimb de păreri leal și sincer cu privire la problema unității social-democrației din Rusia.

Iată despre ce este vorba.

Adversarii noștri lichidatori desfășoară în presa lor o înverșunată campanie cu caracter personal, îndreptată împotriva câtorva membri ai partidului nostru, învinuindu-i în mod public, în fața maselor, de o sumedenie de fapte necinstite, mîrșave, pasibile de sancțiuni penale, sau publicînd în ziarul lor diverse „zvonuri“ în legătură cu asemenea fapte. Presa partidului nostru ripostează la aceste atacuri și, în mod fățiș, categoric, în numele Comitetului Central al partidului nostru, arată că lichidatorii — și în special doi dintre liderii lor, Dan și Martov — sînt niște calomniatori.

Nu e greu să ne dăm seama cîtă dezorganizare și demoralizare provoacă în sînul maselor o asemenea „campanie“ a lichidatorilor, la care am ripostat și vom riposta întotdeauna după principiul „à corsaire — corsaire et demi“*. Vom da, pe scurt, patru exemple :

1) În 1911, L. Martov a publicat la Paris o broșură intitulată „Salvatori sau distrugători?“, consacrată în special învinuirii aduse de Lenin că a comis fapte necinstite și pasibile de sancțiuni penale. Martov a trimis traducerea germană a acestei broșuri lui Kautsky, care era pe atunci arbitru într-o chestiune litigioasă în sînul social-democrației din Rusia. Într-o scrisoare adresată lui Lunacearski (grupul „Vpered“), Kautsky, vorbind de această broșură a lui Martov, a calificat-o drept „respingătoare“, și această apreciere a fost publicată de către Plehanov în presa social-democrată rusă. În momentul de față, ziarul lichidatorilor începe treptat-treptat, sub formă de aluzii, să facă cunoscut publicului din Rusia conținutul acestei broșuri.

2) Din 1913 și pînă în momentul de față, ziarul lichidatorilor îl acuză în mod public de necinste pe Danski, un membru al partidului nostru, care era funcționar la casa asigurărilor sociale. Motivul acestei acuzații este că Danski a fost în serviciul unei organizații capitaliste private, în serviciul burgheziei. Partidul nostru, printr-o serie de instituții (redacția ziarului „Pravda“ și a revistei „Prosveșcenie“, Frațiunea muncitorească social-democrată

* În traducere liberă : „fiecare naș își are nașul lui“. — Nota trad.

din Rusia, cîteva syndicate etc.), a analizat aceste învinuiri și a constatat că Danski a trecut treptat din serviciul patronilor în acela al mișcării muncitorești, fiind la început colaborator anonim al ziarului „Pravda”. Cînd el a intrat definitiv în partidul nostru, i s-a propus să se conformeze rezoluțiilor partidului nostru și să se retragă definitiv din organizația patronală. Danski s-a conformat și a părăsit acest serviciu. În numele Comitetului Central, repet că partidul nostru îl consideră drept un tovarăș cinstit și nu va permite nimănui să se atingă de onoarea lui fără a fi tras la răspundere. Presa noastră, care i-a acuzat pe lichidatorii de calomnie la adresa lui Danski, a arătat că lichidatorii sînt de o deosebită rea-credință în cazul de față, dat fiind că însuși Martov scrie în permanență, sub alt pseudonim, la un ziar burghez (vă comunic acest fapt fără nici o rezervă : *Egorov* scrie la „Kievskaja Mîsl”), unul dintre colaboratorii cei mai apropiați ai ziarului lichidatorist, Ejov, a fost în serviciul unui sindicat patronal, iar *Erman-ski* a fost sau este încă într-un asemenea serviciu.

3) Un membru al Dumei, Malinovski, s-a retras pe neașteptate din Dumă, fără să arate pentru ce motive anume, și și-a depus mandatul. Muncitorii noștri au convocat organele de conducere locale și centrale și au hotărît excluderea lui Malinovski din partid pentru că a părăsit ca un dezorganizator și ca un dezertor postul de luptă, fără să dea vreo explicație și fără ca chestiunea să fie în prealabil dezbătută în colegiu. Ziarul lichidatorilor a început să publice unele zvonuri anonime cum că Malinovski ar fi un provocator și a cerut ca aceste zvonuri să fie cercetate de o comisie din care să facă parte reprezentanți ai tuturor fracțiunilor. Comitetul nostru Central a declarat că garantează pentru Malinovski, că a cercetat zvonurile și are certitudinea că aici e vorba de o calomnie murdară a lui Dan și Martov. Comitetul Central nu acceptă nici un fel de comisie comună cu lichidatorii și, urmînd exemplul reprezentanților a zece syndicate din Moscova, acuză de calomnie pe cei ce îndrăznesc să dea publicității niște „zvonuri” anonime despre provocare, în loc să le aducă la cunoștință, pe cale organizatorică, Comitetului

nostru Central, *sau* Comitetului *lor* Central („Comitetului Organizatoric“), Bundului și colectivelor grupurilor care au încredere în lichidatori, pentru ca ele să fie cercetate de către *colegii* și organe de răspundere. Burțev a declarat că nu dă crezare zvonurilor. Comisia de anchetă a Comitetului nostru Central a declarat că va publica date cu privire la cei ce răspîndesc aceste zvonuri. Pot numai să adaug că ele sînt răspîndite de *lichidatori*.

4) Ziarul lichidatorilor a publicat deunăzi o scrisoare deschisă a lui Aleksinski, fost deputat în Duma a II-a, care acuză de trădare pe un membru al partidului nostru, tovarășul Antonov, care a fost la ocnă. Or, comportarea tovarășului Antonov a fost recunoscută ca ireproșabilă atît de către o comisie specială compusă din tovarăși ai săi din închisoare, cît și printr-o hotărîre adoptată de Comitetul Central al partidului în 1907—1908, în Finlanda, cînd în componența lui intrau și menșevicii (adică actualii lichidatori) și toate „organizațiile naționale“. Presa noastră i-a dat același răspuns ca și lui Dan și Martov, pe care i-a acuzat de răspîndire de calomnii.

Din însărcinarea Comitetului Central trebuie să fac în fața Comitetului executiv al Biroului socialist internațional o propunere practică în această privință. Noi considerăm că procedeele folosite de lichidatori constituie o metodă de luptă politică specifică folosită de oamenii excluși din partid. De aceea nu sperăm că prin rostirea unor sentințe morale s-ar ajunge la o „îndreptare“ a lucrurilor. Dar atunci cînd instituțiile care îi acoperă pe lichidatori („Comitetul organizatoric“ și Bundul, de pildă, precum și Troțki), ca și numeroase grupuri din străinătate (printre care și Plehanov), ne vorbesc de „unitate“ cu acești lichidatori, noi le facem, în fața Comitetului executiv al Biroului socialist internațional, următoarea propunere :

să declare în mod fățiș și fără ocoluri, în auzul tuturor, dacă aprobă sau nu „campania“ dusă de lichidatori, așa cum s-a arătat în cele 4 puncte de mai sus (la care, sîntem siguri, lichidatorii vor putea adăuga încă 44).

Dacă nu o aprobă, atunci e bine să știe și muncitorii din Rusia.

Dacă o aprobă, atunci *toate* grupurile care ne propun să acceptăm „unitatea“ cu lichidatorii sau să ajungem la un compromis cu ei n-au decît să aleagă o comisie comună și să formuleze, împotriva unor membri ai partidului nostru, o acuzație pentru fapte necinstite, o acuzație motivată, concretă și fățișă. Noi vom supune această acuzație congresului partidului nostru, vom propune acelor membri ai comisiei care reprezintă toate grupurile ce-i apără pe lichidatori să vină la congresul nostru și să aducă dovezile lor.

Socotim că este de datoria noastră să declarăm că, dacă nu se va face acest lucru, în partidul nostru se va întări părerea, care a și fost exprimată de unii membri ai lui, că toate grupurile care apără „unitatea“ cu lichidatorii îi susțin *pe ascuns* pe calomniatori.

În numele majorității muncitorilor conștienți din Rusia, vom apăra organizarea partidului nostru împotriva dezorganizatorilor; și nu recunoaștem alte metode de apărare în afară de cele folosite de noi și amintite mai sus (dacă facem abstracție de justiția burgheză, la care vom recurge atunci cînd se va ivi ocazia).

Mi-am terminat raportul meu, pe care am fost însărcinat să-l prezint în numele Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Îmi voi permite să-l rezum în două teze concise:

Formal, situația se prezintă în felul următor. Partidul nostru, care s-a refăcut la Conferința din ianuarie 1912, în ciuda împotrivirii opuse de grupul lichidatorilor, i-a exclus pe aceștia din partid. *După* această excludere, după doi ani și jumătate de desfășurare a mișcării, majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia au aprobat linia partidului nostru. De aceea avem toate motivele să fim și mai ferm convinși decît pînă acum de justetea liniei noastre și *nu ne vom abate de la această linie*. Dacă lichidatorii și grupurile care le iau apărarea doresc să anulăm rezoluția cu privire la excluderea lichidatorilor din partid, Comitetul nostru Central e gata să facă propunerea respectivă la congresul

partidului nostru și s-o susțină, dar *numai* pe baza condițiilor enumerate mai înainte.

În mod concret, adică în fond, situația se prezintă în felul următor: Rusia trece printr-o epocă de revoluții burgheze, în care grupulețe instabile de intelectuali înclină uneori să se considere social-democrate sau să sprijine acel curent oportunist din sânul social-democrației împotriva căruia luptă de 20 de ani de zile partidul nostru („economismul“ în anii 1895—1902; „menșevismul“ în anii 1903—1908 și „lichidatorismul“ în anii 1908—1914). Experiența Blocului din august (1912) al lichidatorilor și a destrămării lui a arătat că lichidatorii și înșiși apărătorii lor sînt absolut incapabili să creeze un partid sau o organizație. Numai în lupta împotriva acestor grupuri se formează și poate să se formeze în Rusia un partid social-democrat cu adevărat muncitoresc, care în ciuda nemai-pomenitelor greutăți ce-i stau în cale a unit de pe acum $\frac{8}{10}$ din numărul muncitorilor conștienți (dacă punem la socoteală numai pe social-democrați) sau $\frac{7}{10}$ (dacă punem la socoteală atît pe social-democrați cît și pe socialiștii-revoluționari).

Anexă

INSTRUCȚIUNI

I. INSEMĂNĂRI PRIVÊES*

Referindu-ne la chestiunea : ce legătură există între datele cu privire la majoritatea sau minoritatea muncitorilor din Rusia care merg cu pravdiștii, sau, mai exact, care sînt pravdiști, și „unitate“, trebuie să remarcăm următoarele :

1. Dacă un anumit partid sau un anumit grup își formulează în mod hotărît și precis un program sau o tactică cu care partidul nostru nu poate fi în principiu de acord, atunci, firește, chestiunea majorității nu prezintă nici o importanță. De pildă, dacă partidul socialist-revoluționar (narodnicii de stînga), care se deosebește de partidul nostru atît prin programul său cît și prin tactica sa, ar cîștiga de partea lui majoritatea muncitorilor din Rusia, aceasta nu ne-ar determina cîtuși de puțin să ne abatem de la linia noastră. Această concluzie e valabilă și pentru cei ce neagă fățiș și categoric necesitatea unei „mișcări ilegale“ (= a unui partid ilegal) în Rusia de astăzi.

Dar unele grupuri de social-democrați și o parte din lichidatori afirmă că între noi și ei nu există divergențe principale ireductibile. Unor asemenea grupuri și persoane sîntem nevoiți să le arătăm că dau dovadă de inconștiență dacă refuză să se supună majorității.

2. Convingerea că linia noastră tactică și organizatorică este justă am căpătat-o, în primul rînd, datorită faptului că cunoaștem de mulți ani mișcarea muncitorească social-democrată din Rusia și că participăm la această mișcare,

* — particulare. — *Nota trad.*

precum și datorită convingerilor noastre teoretice marxiste. Dar sîntem de părere că practica mișcării muncitorești *de masă* nu e în nici un caz mai puțin importantă decît teoria și că numai această practică poate să constituie o *verificare* serioasă a principiilor noastre. „Căci cenușie-i, amice, orice teorie. Dar cît de verde-i viața și cît de aurie!“ (Faust). De aceea, faptul că, după doi ani și jumătate de luptă împotriva lichidatorismului și a aliaților lui, $\frac{4}{5}$ din muncitorii conștienți se pronunță pentru „pravdism“ ne întărește convingerea în justetea liniei noastre și face ca această convingere să devină de neclintit.

3. La noi, în Rusia, aproape fiecare grup sau „fracțiune“ (după vechea denumire) învinuiește pe cealaltă că *nu este* muncitorească, ci burghezo-intelectualistă. Socotim că această învinuire sau, mai exact, această apreciere, această indicație cu privire la semnificația socială a unui grup sau a altuia este *extrem de importantă din punct de vedere principial*. Dar tocmai pentru că o considerăm extrem de importantă, socotim că e de datoria *noastră* să nu facem afirmații gratuite cu privire la semnificația socială a altor grupuri, ci să întărim afirmațiile noastre prin fapte *obiective*. Fiindcă faptele obiective dovedesc în mod irevocabil și incontestabil că în Rusia *numai* pravdismul este un curent *muncitoresc*, iar lichidatorismul și eserismul sînt *în realitate* niște curente intelectualiste burgheze.

II. INSEMNĂRI PRIVÉES

Dacă se va face încercarea (indiferent de către cine, de cineva din Biroul socialist internațional sau de careva dintre adversari) de „a recuza“ sau de *a nesocoti* datele referitoare la majoritatea noastră, care sînt niște date obiective, trebuie să se ceară neapărat cuvîntul pentru a face o declarație formală, în numele întregii delegații, pentru a protesta în mod formal, în termenii următori :

Protestăm în mod categoric împotriva declarației (sau încercării, indicației etc.) care pretinde că datele noastre obiective, menite să arate de partea cui se află majoritatea covârșitoare a muncitorilor conștienți din Rusia, n-ar putea să fie supuse spre examinare Comitetului executiv, pentru motivul că nu sînt verificate de el (sau că n-au nici o legătură cu problema unității). Dimpotrivă, considerăm că interesul incontestabil al întregii Internaționale și voința Biroului socialist internațional, clar exprimată în rezoluția adoptată de el (în decembrie 1913), sînt de a căpăta informații cît mai complete, mai precise și mai documentate în legătură cu situația mișcării muncitorești din Rusia.

Considerăm că adversarii noștri, care știau de hotărîrea din decembrie a Biroului socialist internațional, nu și-au făcut datoria, deoarece nici pînă acum n-au avut grijă să-și strîngă date obiective cu privire la mișcarea muncitorească din Rusia.

Declarăm că, după călătoria plină de succes întreprinsă de tov. Vandervelde în Rusia, nu mai încapă nici o îndoială că Comitetul executiv al Biroului socialist internațional ar putea să adreseze, pe o cale perfect legală, prin tov. Vandervelde, o scrisoare deschisă către redacțiile tuturor ziarelor muncitorești (sau care doresc să fie muncitorești) din Rusia și tuturor membrilor din conducerea tuturor asociațiilor muncitorești legale din Rusia, pentru a culege, din sursă directă, date cu privire la împărțirea muncitorilor conștienți din Rusia în pravdiști, lichidatori, socialiști-revoluționari (narodnici de stînga) și alte curente.

Fără asemenea date obiective, declarațiile subiective făcute de reprezentanții diferitelor „grupuri” nu prezintă absolut nici o valoare.

III. NU PENTRU RAPORT

Judecînd după unele declarații făcute în treacăt de către lichidatori, la congresul leton, și după unele aluzii strecurate în presă, unul dintre planurile lor de mistificare în legătură cu „unificarea” îl constituie proiectul de convocare a unui „congres comun”.

Acest proiect, prin care ei urmăresc în mod evident să păcălească pe străinii creduli, prevede, cu aproximație, următoarele obiective : să se constituie un comitet organizatoric „federativ“ în vederea convocării unui congres comun, sau „să se completeze“ Comitetul Central al partidului nostru cu reprezentanți ai vreuneia dintre organizațiile lichidatoriste, în vederea convocării unui congres comun.

Planul acesta, sub orice formă s-ar prezenta, este absolut inacceptabil pentru noi, și dacă el va ieși la iveală, într-un fel sau altul, la „Conferința“ de la Bruxelles, delegația Comitetului Central va trebui să declare :

Atîta timp cît grupul lichidatorilor nu va satisface condițiile puse de noi, nu putem face nici un pas în direcția unui congres comun sau a unei federații, sau a unei apropieri, fie ea cît de neînsemnată. Fiindcă grupului lichidatorilor, care a fost exclus din partid și care continuă să desfășoare zi de zi, în ziarul său, o activitate dezorganizatoare, nu-i putem acorda nici *cea mai mică* încredere decît *după* ce va fi îndeplinit aceste condiții.

A acorda încredere acestui grup ar însemna să-l *încurajăm* să-și continue opera lui de dezorganizare. Or noi, sprijinindu-ne pe hotărârile adoptate de congresele noastre, de conferințele noastre și de Comitetul nostru Central, cerem, ca o *conditio sine qua non** pentru instaurarea „păcii“, *să se pună capăt* acestei activități a lichidatorilor.

Faptul că lichidatorii sînt camuflați de grupurile sau de organizațiile care formal n-au fost excluse din partid (bunăoară, de Bund, de Biroul regional din Caucaz sau de „grupul celor șase“ deputați etc.) nu schimbă cu nimic lucrurile. În Rusia, din punct de vedere al activității desfășurate acolo, este esențial și real *numai* un singur lucru, și anume acest grup de lichidatori, cu ziarul lor, care îndeamnă la încălcarea voinței majorității.

Dacă Bundul, „grupul celor șase“ deputați — Ciheidze și ceilalți —, Comitetul regional din Caucaz, Troțki, Comitetul organizatoric, sau oricare altul, dorește să ajungă la o

* — condiție obligatorie. — Nota trad.

apropiere de noi, n-are decît să *determine* mai întîi grupul lichidatorilor să accepte condițiile noastre, sau să-l condamne cu toată hotărîrea și s-o rupă cu el. Fără aceasta nici nu poate fi vorba de vreun pas, *oricît de mic*, care să exprime încrederea noastră în grupul lichidatorilor.

Cei ce doresc într-adevăr unitatea social-democrației din Rusia să nu-și facă iluzii și să nu se lase influențați de asigurări subiective, de făgăduieli etc. Există o cale, și numai una, care duce la unitate, și ea constă în a determina minoritatea, care a părăsit partidul ilegal și-l dezorganizează, care subminează activitatea majorității și nesocotește voința ei, să se lepede de această practică și să *dovedească prin fapte* că vrea să respecte voința majorității.

Dimpotrivă, orice încercare de a încuraja, direct sau indirect, grupul lichidatorilor în comportarea lui *actuală* sau de a-i insufla speranțe în posibilitatea unei „fedații“, a unei „împăcări“, a unei „apropieri“ sau a unui „congres comun“ etc. cu acest grup nu va duce la nici un rezultat *atîta timp* cît el nu-și va înceta actuala activitate și nu va accepta să se supună *într-adevăr* voinței majorității. Partidul muncitorilor social-democrați din Rusia, care a unit în jurul său $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor conștienți, *nu va permite* să-i fie încălcată voința.

Grupurile sau instituțiile care încearcă să se „asigure“ pe ele însele și pe alții că lichidatorii nu sînt chiar atît de răi (Bundul, Comitetul organizatoric, Comitetul regional din Caucaz) trebuie să înțeleagă că noi n-avem nevoie de vorbe, ci de fapte. Dacă au încredere în lichidatori, să organizeze *ele* un congres *al lor* împreună cu ei, să prezinte acestui congres condițiile *noastre*, să-i determine pe lichidatori să dea un răspuns favorabil la aceste condiții și să le aducă într-adevăr la îndeplinire. Vom ține seama de rezultate, vom aștepta să vedem *fapte*, dar nu dăm crezare făgăduielilor.

După ce condițiile noastre vor fi într-adevăr aduse la îndeplinire, și numai după aceea, e posibil să se țină un congres comun și să se întreprindă măsuri în acest sens.

Se înșală amarnic uneori tovarășii socialiști din străinătate dacă cred că contribuie la înfăptuirea unității căutînd

să le insufle lichidatorilor speranța că vom conlucra cu ei *fără* ca lichidatorii să-și schimbe în întregime și în mod radical comportarea lor, *fără* ca ei să se supună voinței majorității. În mod obiectiv, o asemenea tactică nu înseamnă altceva decît un ajutor dat scizioniștilor, și nu un mijloc de sprijinire a unității.

Condițiile noastre sînt cuprinse în proiectul nostru de „pacte d'unité” (pact de unitate), și pînă ce lichidatorii nu vor semna acest pact, pînă ce nu vor aduce la îndeplinire prevederile lui, nu poate fi vorba de un pas spre apropiere.

IV

Cu privire la demonstrația de la 4.IV.1914 *. 1) Am mai comandat la Petersburg (pe numele lui Popov) „Stoikaia Mîsl” nr. 18 (ziar socialist-revoluționar) și niște ziare burgheze cu data de 4—5.IV.1914. Dacă vor veni, vor trebui să fie folosite la completarea documentelor pentru raport.

Noi *nu* afirmăm că lichidatorii n-au scos niciodată manifeste. Ei au scos un manifest de 1 Mai în 1913 (la Viena); în 1914, *după cum spun cei din Petersburg*, n-au mai scos. Se spune că au scos unul cu privire la o grevă.

Dar *unul* din cazurile tipice de zădărnire a activității ilegale este cel de la 4.IV.1914.

Dacă Plehanov sau Rubanovici vor vrea să le spunem dacă am vota *pentru* prezența lor? Eu le-aș răspunde: „am vota *contra*, întrucît Rubanovici nu e social-democrat, iar Plehanov *nu reprezintă nimic în Rusia*. Dar, întrucît raportul nostru conține un atac direct împotriva grupului Plehanov și a orientării lui Rubanovici, nu vrem să votăm *contra* și *ne abținem*”.

* Vezi volumul de față, p. 408—413. — Nota red.

Vom fi întrebați : ce garanții dați minorității ?

„Noi nu sîntem dispuși să vorbim despre nici un fel de garanții cu grupul lichidatorilor, care a fost exclus din partid, și nici cu privire la acest grup. Noi înșine cerem garanții de la lichidatori și de la prietenii lor“.

N.B. : spiritul general al condițiilor noastre este lupta împotriva abaterilor de la *vechile principii*, împotriva cotiturii spre un nou partid. Nous ne marchons pas !* Compară cu ceea ce a scris Akselrod despre „reforma partidului *sau, mai exact, despre revoluționarea partidului*“**.

N.B. ||| Cine scrie în felul acesta e ridicol cînd se plînge de sciziune !!!

Are oare partidul dreptul să poarte denumirea de „P.M.S.D. din Rusia“ dacă nu cuprinde și grupurile de alte naționalități ?

El are acest drept, fiindcă a purtat denumirea de P.M.S.D. *din Rusia* din 1898 pînă în 1903, fără să-i cuprindă pe polonezi și pe letoni, iar din 1903 pînă în 1906 fără să-i cuprindă pe polonezi, pe letoni și Bundul !!

N-am exclus pe cei de alte naționalități ; au plecat singuri, din cauza lichidatorilor. Tant pis pour eux !!!**

Trebuie să luptăm *din răspuțeri* pentru publicarea proceselor-verbale ale conferinței și, în caz de refuz, să înaintăm un protest *scris* (în caz că se refuză publicarea lor în general, să se ceară publicarea rezoluțiilor noastre — fiindcă *noi, oricum, le vom publica* — și a

* — Nu sîntem de acord ! — *Nota trad.*

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 429—441. — *Nota red.*

*** — Cu alit mai rău pentru ei !! — *Nota trad.*

contrarezoluțiilor (din care Comitetul executiv poate să elimine atacurile „personale“).

Avem un singur scop : să-i determinăm pe lichidatori + Bundul + P.P.S. + Plehanov să formuleze contrarezoluții și contrapropuneri. Noi însă nu acceptăm în nici un caz vreuna din ele și ne retragem, promițînd celor de față că vom prezenta la congresul nostru „contrapropunerile“ făcute de dragii noștri tovarăși.

Cel mai important e să se sublinieze (și e mai bine ca acest lucru să se facă în răspuns) că, în esența lor, „condițiile“ noastre au fost de mult publicate de muncitori. Îi trimit lui Popov numerele respective din „Pravda“.

În ce ordine ar fi de dorit, din punctul nostru de vedere, să se desfășoare lucrările Conferinței de la Bruxelles ?

Mai întîi, toate organizațiile și grupurile să-și prezinte rapoartele lor, ceea ce o să ne ia destul de mult timp. Apoi să se dea replici scurte, iar după aceea să se formuleze propuneri concrete de către toate organizațiile și grupurile.

După ce toți participanții la conferință își vor formula propunerile lor concrete, să se pronunțe fiecare dacă consideră că este posibil ca, pe baza propunerilor prezentate, să se facă noi pași în direcția apropierii sau să se poarte discuții în legătură cu realizarea unei apropieri, sau, dacă consideră că acest lucru nu este posibil, să transmită toate aceste propuneri organizației sale.

Se înțelege că, în ce ne privește, în orice caz nu vom accepta propunerile lichidatorilor, ale Bundului, ale Rosei și ale lui Plehanov (și nici pe acelea ale lui Kautsky și ale lui Vandervelde) și vom transmite propunerile lor congresului sau conferinței noastre.

Sarcina noastră constă numai în a arăta cât mai limpede care sînt condițiile noastre, *a lua notă* de condițiile „lor“ și a pleca.

În caz că vom fi întrebați dacă condițiile noastre au un caracter ultimativ, vom răspunde: nu. Vom vedea ce contrapropuneri ni se vor face și vom răspunde atunci dacă considerăm posibilă sau nu continuarea discuției pe această bază (să așteptăm să se pronunțe *toți*, să-i rugăm *pe toți* să facă contrapropuneri *în toate* problemele și să plecăm. Voilà notre programme !*).

Să despărțim problemele poloneze de cele rusești? Cred că trebuie să fim împotriva unei asemenea despărțiri. Ne vom sfătui cu polonezul nostru.

E limpede că vor căuta să ne atace în fel și chip pentru pretențiile noastre „monstruoase“. Trebuie să ne referim în toată liniștea la rezoluțiile adoptate de conferințele și consfătuirile noastre, precum și la rezoluțiile cu privire la unitate, care au fost adoptate de cei din Petersburg, Moscova, Caucaz etc. Am să trimit o colecție a acestor rezoluții. Noi *facem un bilanț* al părerilor exprimate de organizațiile noastre. Dacă ei nu vor să le ia în considerație, n-au decît. Nous n'y pouvons rien **.

Judecînd după cele scrise de ziarul lichidatorilor, Vandervelde a tatonat terenul la Petersburg pentru a afla dacă vom accepta ca Comitetul executiv să fie *nu un mediator*, ci *un arbitru*, adică un „judecător“ *în ultimă instanță* al divergențelor noastre?

Răspunsul nostru sună precum urmează: cînd, în 1905, Bebel a făcut o asemenea propunere, ea a fost respinsă de congresul nostru, care a adus mulțumiri, dar a ținut să declare că noi sîntem un partid autonom¹⁴⁹. Cred că și de data asta congresul nostru va răspunde la fel (cel puțin aceasta este părerea Comitetului Central).

În ce privește „calomniile“, „ei“ vor propune, probabil, o *retractare generală a tuturor acuzațiilor*. Să pună chestiunea la vot! *Ne vom pronunța contra*, iar propunerea lor o vom aduce în fața congresului nostru.

* — Iată programul nostru I — *Nota trad.*

** — N-avem ce le face. — *Nota trad.*

(Ei vor face o mare boroboacă dacă vor prezenta o asemenea propunere și vor face să fie adoptată.) [[Noi nu punem semnul egal între vina aceluia care răspîndesc calomniile și fapta aceluia care i-a spus calomniatorului că e un calomniator.]]

În genere, nu încapе îndoială că „ei“ vor încerca cu toții să găsească niște formule „intermediare“, „împăciuitoare“. Noi vom arăta că s-a mai făcut cu noi o asemenea încercare în ianuarie 1910, iar cu letonii în august 1912, și că *nu o vom repeta*. Să se împartă conferința în două tabere distincte: cei ce consideră că e cu puțință o apropiere de actualii lichidatori, și cei ce nu acceptă o asemenea apropiere fără o *schimbare radicală a tacticii și a comportării* lichidatorilor.

Formulele „conciliante“ trebuie notate *cu cât mai multă grijă* (aceasta e principalul), apoi puținel criticat și —.— respinse toate.

CUM AU RĂSPUNS MUNCITORII
LA CONSTITUIREA FRAȚIUNII MUNCITOREȘTI
SOCIAL-DEMOCRATE DIN RUSIA ÎN DUMA
DE STAT ¹⁵⁰

O dată cu constituirea, în Duma de stat, a unei fracțiuni muncitorești social-democrate, de sine stătătoare, era și natural ca lupta *fățișă* împotriva lichidatorilor să se întetească în mod deosebit, să capete forme din cele mai aprige. Și pentru lichidatorii partidului (ca și pentru apărătorii lor fățiși și camuflați) nici nu se putea închipui un pretext mai comod și mai plauzibil pentru a face zarvă pe tema „unității”. Pentru un filistin, toată chestiunea pare să se rezume la faptul că unul sau două grupuri din Dumă vor să se prezinte drept social-democrate; și el nu e în stare — și se teme chiar să încerce să-și dea seama a cui voință o aduce la îndeplinire un grup sau altul, să înțeleagă care din ele exprimă hotărârile majorității muncitorilor conștienți și organizați, și ce reprezintă „mișcarea ilegală”.

De aceea, dacă este o chestiune în care lichidatorilor le este asigurată simpatia mic-burghezilor și a filistinilor, care se sinchiseau prea puțin de existența unui „partid” oarecare, apoi este chestiunea așa-zisei „sciziuni” a fracțiunii social-democrate din Dumă. Căci niciodată văicărelile mic-burghezilor care vor să-și zică social-democrați n-au fost atât de zgomotoase și de jalnice. Faptul că toate acestea s-au întâmplat în văzul tuturor a creat posibilități deosebite, pentru muncitori și pentru public, de a face aprecierea cuvenită, și „Pravda”, ca și ziarul lichidatorilor, s-a adresat proletariatului conștient, îndemnându-l să-și spună părerea.

În ambele ziare au început să apară o mulțime de scriori, declarații și rezoluții primite de la muncitori.

De când a fost constituită (la sfârșitul lui octombrie 1913) Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia, cu caracter de sine stătător, au trecut multe luni. Campania de rezoluții, desfășurată în ambele ziare, pentru „grupul celor șase” deputați (Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia) și pentru „grupul celor șapte” deputați (al lichidatorilor) a luat sfârșit.

Se pune acum întrebarea care sînt rezultatele ei.

În legătură cu aceasta, avem la îndemîină, înainte de toate, următoarea declarație a d-lui L. Martov, apărută în nr. 10—11 al revistei „Nașa Zarea” :

„Cum a reacționat — scrie d-l L. Martov — proletariatul la sciziunea fracțiunii din Dumă, pe care el se obișnuise să și-o închipuie ca pe un singur tot ? E greu (! ? ?) să ne formăm o părere în această privință pe baza datelor apărute în presă. Peste zece mii de muncitori s-au pronunțat, în această chestiune, în «Novaia Raboceaia Gazeta» și în «Za Pravdu». *Ceva mai mult de jumătate* (subliniat de noi) din ei au aprobat acțiunea «celor șase». Dar semnificația acestei preponderențe este diminuată (auzi ! auzi !) de faptul că împotriva sciziei și, prin urmare, pentru majoritatea fracțiunii social-democrate s-au pronunțat o mulțime de colective de partid, printre care și unele care întrunesc un număr relativ important de muncitori” („N. Z.”, 1913, nr. 10—11, p. 97).

Am reprodus în întregime raționamentele d-lui Martov, care ne arată în mod concret, pentru a mia oară, metodele lui cu adevărat bureniniste, de denaturare a adevărului !¹⁵¹ „Ceva mai mult de jumătate” !! Se poate oare exprima cineva într-o formă mai evazivă ? Fiindcă atît 51 cît și 99 din 100 pot să fie „ceva mai mult de jumătate”.

În ce fel poate fi „diminuată” preponderența de către o mulțime de colective de partid ? În primul rînd, nici aici nu ni se prezintă cifre : prin „o mulțime” poate să înțeleagă fiecare ce vrea ; formularea aceasta a fost parcă dinadins născocită de d-l Martov pentru a ascunde adevărul. În al doilea rînd — și aceasta e principalul — dacă o mulțime de pretinse colective de partid cuprind o mai

mică parte din numărul muncitorilor, e clar că e vorba de niște colective *fictive*. Fiindcă numai un cititor cu totul neinițiat sau neatent va da crezare afirmației făcute de d-l L. Martov că ar putea să existe vreun colectiv *nefictiv*, care într-o chestiune importantă și de vie actualitate, *să nu întrunească*, în coloanele ziarului, *toate voturile* muncitorilor pe care îi reprezintă.

D-l L. Martov s-a arătat a fi grozav de șiret. El a recunoscut nu numai că *majoritatea* muncitorilor au condamnat partea *lichidatoristă* a fracțiunii social-democrate, „grupul celor șapte“, dar și că d-nii lichidatori se laudă cu niște colective *fictive*, în spatele cărora *nu există* muncitori.

Recunoscînd că e vorba de o înfrîngere, d-l Martov a încercat, în maniera lui Burenin, să ascundă *proporțiile* ei, invocînd niște „colective“ fictive. Dar tocmai aici e miezul problemei. Și în privința acestor proporții au fost *deja* publicate *cifre precise*, care au fost comunicate prietenilor lui Martov în ședința de la 1 (14) decembrie 1913 a Biroului socialist internațional ! Atunci, de ce în presa lichidatorilor nu s-a scris *niciodată nici un cuvînt* despre aceste cifre ? Nu cumva pentru că ei nu se simt cu conștiința curată ?

În aceste cifre erau prezentate totalurile pînă la 20 noiembrie 1913. N-au fost luate în considerație decît *semnăturile* de pe declarațiile muncitorilor, adică datele cele mai precise, care n-au fost *în nici un fel* — și *niciodată* — contestate. Aceste totaluri au arătat că 4 850 de semnături au fost date pentru „grupul celor șase“ și numai 2 539 (dintre care 1 086 ale Bundului și 636 ale celor din Caucaz) pentru lichidatori, adică pentru „grupul celor șapte“.

Și acum vă puteți da seama cum trebuie caracterizate procedeele unui publicist care încearcă să-și convingă cititorii că preponderența adversarilor lichidatorismului este „diminuată“ de „o mulțime“ de colective (fictive), care *toate laolaltă* n-au putut să întrunească, în întreaga Rusie, decît *o treime* din numărul muncitorilor care și-au spus părerea !

Cităm aici datele cu privire la numărul *semnăturilor* de pe rezoluțiile, precis formulate, care au fost publicate

în ambele ziare în *tot* cursul campaniei (care s-a încheiat la începutul lunii ianuarie) :

	Numărul semnăturilor de pe rezoluțiile și declarațiile publicate		
	pentru grupul „celor șase” deputați (pentru partid)	pentru grupul „celor șapte” deputați (pentru lichidatori)	total
Petersburg	5 003	621	5 624
Restul Rusiei	1 511	559	2 070
Caucaz	208	719	927
Bundul	—	1 086	1 086
<i>Total</i>	6 722	2 985	9 707

Lichidatorii, printr-o repetare nemaipomenit de insolentă a unor afirmații mincinoase, pentru care nu aduc nici un fel de dovezi și care nu pot fi în nici un fel controlate, au pervertit pînă într-atît publicul care citește tipăriturile lor, încît nu putem stăruii cu destulă tărie asupra importanței cifrelor citate. Ele au fost luate din ambele ziare rivale, și orice om cu știință de carte poate să verifice rezultatele obținute de noi, făcînd el însuși socoteala.

Aceste cifre ne dau, în genere, un tablou extrem de instructiv al situației partidului marxist din Rusia. Nici un partid politic din această țară, literalmente nici unul, nu poate să prezinte, pentru întreaga perioadă contrarevoluționară în general și pentru anul 1913 în special, o asemenea *consultare publică și cu caracter de masă, întreprinsă printre toți membrii de partid*, asupra uneia din cele mai importante probleme ale vieții de partid. Nici unul dintre partidele legalizate din Rusia, nici unul dintre bogatele partide liberale și democrate, care dispun de nenumărate forțe intelectuale și de tot felul de organe de presă, n-a fost în stare să facă ceea ce a făcut partidul clasei muncitoare, partidul proletarilor săraci împinși în ilegalitate, care cu puținii lor bănuți își susțin micul lor ziar.

Partidul muncitoresc a dat *tuturor* partidelor din Rusia un exemplu de felul *cum* trebuie atrasă *masa* membrilor

de rînd ai partidului într-o dezbateră publică și multilaterală, a chestiunilor controversate. Liberalii și filistinii din toate partidele, de toate vîrstele și de toate tagmele, obișnuiesc să deplîngă „sciziunile“ ivite în rîndurile social-democrației. Acești oameni buni la inimă n-au nici cea mai slabă idee de faptul că fără luptă nu poate fi adusă la îndeplinire voința majorității și că fără îndeplinirea acestei voințe nu poate fi vorba de partinitate și nici măcar de o acțiune politică organizată, în general.

Niște prostănaci califică drept „unitate“ o „rînduală“ în care 13 deputați din Dumă acționează *împotriva* voinței majorității muncitorilor marxiști organizați și conștienți din Rusia, și califică drept „sciziune“ faptul că șase deputați constituie în Dumă o fracțiune de sine stătătoare *potrivit* cu voința majorității acestor muncitori și *în vederea* aducerii la îndeplinire a acestei voințe.

Nu sînt ridicoli prostănacii ăștia? Și nu sînt ei demni de dispreț?

Pentru toată lumea, în afară de cei ce vor să-i înșele pe muncitori, trebuie să fie limpede acum că faimoasa „unitate“ a celor 13 deputați (despre care trîncănesc lichidatorii și împăciuitoarii) a însemnat o *nesocotire* a voinței partidului, o *batjocorire* a voinței majorității muncitorilor.

Și invers. Abordați chestiunea sub alt aspect. Nici un om în toate mințile n-a încercat să pună la îndoială faptul că în vara anului 1913 a avut loc o consfătuire (foarte *nelegală*) a marxiștilor, a cărei hotărîre, confirmată de organul de conducere al partidului, a devenit voință și hotărîre a partidului. Această hotărîre cerea ca „grupul celor șase“ * să desfășoare o acțiune de sine stătătoare. Dv., domnilor lichidatori și împăciuitoari, proferăți tot felul de invective la adresa acestei consfătuiri? O calificați drept un cerc, o adunătură, o ficțiune etc.? Foarte bine! Invectivele voastre nu sînt înșă altceva decît o expresie a neputinței voastre, fiindcă faptele obiective sînt incontestabile: în urma hotărîrii adoptate de acest „cerc“, ²/₃ din muncitorii

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 61—62. — Nota red.

conștienți din Rusia s-au pronunțat, ca un singur om, *pentru* consfătuire, *pentru* aducerea la îndeplinire a voinței exprimate de ea.

Aceasta se și numește *partid*, domnilor palavragii, care trăncăniți într-una despre „unitate” și care de fapt considerăți că se ajunge la „unitate” atunci cînd li se *îngăduie* lichidatorilor să *nesocotească* voința partidului.

Luați aminte că, din moment ce există două cotidiane rivale, nici vorbă nu putea fi ca cineva să împiedice pe vreun muncitor conștient să-și spună părerea, dacă el ținea să facă acest lucru. Și s-a văzut că de partea lichidatorilor sînt mai puțin de o treime și că, din totalul voturilor ce le-au fost date lor, mai mult de jumătate revin Bundului și Caucazului. Și trebuie notat că în statistica *semnăturilor* prezentată de noi aproape că nici n-au fost incluși muncitorii letoni (ei au dat 98 de semnături pentru grupul celor șase și 70 pentru lichidatori, în timp ce dintre muncitorii letoni care au votat în această chestiune, dar care n-au semnat, 863 au votat pentru „grupul celor șase” și 347 pentru lichidatori), și n-au fost de loc incluși peste 800 de muncitori social-democrați polonezi, care, votînd de asemenea pentru „grupul celor șase”, nu și-au dat semnăturile (în aceeași situație se află și vreo 400 de „levițiști”, care au votat pentru lichidatori).

CE NE ARATĂ EXPERIENȚA PRIMELOR TREI LUNI DE ACTIVITATE A CELOR DOUĂ FRAȚIUNI ?

Nu ne putem opri aici *asupra* conținutului *politic* al acestei activități. Chestiunea, extrem de interesantă, a măsurii în care activitatea grupului celor șase a avut acum *de cîștigat* din punct de vedere al expunerii, de la tribuna Dumei, a cerințelor, revendicărilor, părerilor și voinței *majorității* muncitorilor trebuie, din păcate, s-o lăsăm pentru altădată. Ținem doar să relevăm, în cîteva cuvinte, că în cuvîntările rostite de ei în Dumă la 4 martie 1914 reprezentanții *grupului celor șase* deputați din Duma de stat,

Badaev și Malinovski, au pus *pentru întâia oară* problema libertății presei *nu* în mod liberal, ci într-un mod demn de proletariat, în timp ce lichidatorii, atât în cercurile publiciștilor, cât și în coloanele publicațiilor lor și în cuvântările rostite în Dumă de „cei șapte“ ai lor au dat dovadă de o confuzie pur liberală în această problemă; nu mai departe decât în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ cu data de 13 martie putem citi, în pagina a 2-a, un raționament ca acesta: „Reclama ce se face presei ilegale nu poate decât să slăbească lupta muncitorilor pentru presa lor legală“. Cît de necesară a fost din punct de vedere *principlial* constituirea, în Duma de stat, a Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia, de sine stătătoare, în vederea combaterii unor declarații și păreri atât de rușinoase, demne de niște renegați, ca aceea pe care am citat-o adineauri, — am mai arătat în repetate rînduri în cuprinsul cărții de față, și nu o dată vom reveni asupra acestei chestiuni.

În momentul de față însă ne luăm sarcina, mai modestă, de a atrage atenția cititorilor asupra dovezilor „exterioare“, dacă ne putem astfel exprima, care ne arată *ce* a devenit dintr-o dată Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia, *spre deosebire* de grupul celor șapte al lichidatorilor.

Fiecare fracțiune publică în ziarul ei dări de seamă ale casierului său cu privire la sumele de bani care trec prin mîinile fracțiunii respective. Aceste sume, care sînt destinate pentru victimele represiunilor, pentru sprijinirea greviștilor din diferite fabrici și ramuri industriale, ca și pentru diverse alte nevoi ale mișcării muncitorești, dezvăluie în fața noastră o serie întregă de aspecte ale *vieții muncitorești*, ne arată în mod concret — prin cifre exacte, incontestabile, imparțiale — *ce legătură* anume există între o fracțiune sau alta din Duma de stat și mișcarea muncitorească.

Ultima dare de seamă de felul celei descrise mai sus cuprinde, în ambele ziare și pentru ambele fracțiuni, perioada de timp care se *încheie* la 21 ianuarie 1914. Disponem,

prin urmare, de dări de seamă numai pentru cele *trei* luni, în care cele două fracțiuni au dus o existență separată : de la sfârșitul lunii octombrie și pînă la sfârșitul lunii ianuarie. Iată situația care rezultă din dările de seamă ale ambelor fracțiuni pentru acest sfert de an :

Sume trecute prin mîinile fracțiunilor :

	totalul sumelor	din care :		numărul grupurilor de muncitori
		de la nemuncitori	de la muncitori	
1) Prin mîinile Fra- cțiunii muncitorești social-democrate din Rusia	6 173 rbl.	71,31 rbl.	6 101,69 rbl.	719
2) Prin mîinile frac- țiunii social-demo- crate	2 212,78 „	765,80 „	1 446,98 „	94*

Aceste cifre seci ne oferă o imagine deosebit de clară a legăturilor *organizatorice* și a întregii vieți a celor două fracțiuni. Numărul grupurilor muncitorești care s-au adresat, în decurs de un sfert de an, fracțiunii lichidatorilor este aproape *de opt ori* mai mic decît acela al grupurilor care s-au adresat fracțiunii adeptilor partidului ilegal.

Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a primit de la nemuncitori 6⁰/₀ din totalul sumelor colectate, iar fracțiunea lichidatoristă („social-democrată”) — 46⁰/₀.

* Datele calculate în text cuprind numai cifrele de pînă la 21 ianuarie 1914 (de la constituirea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia, adică de la sfârșitul lunii octombrie 1913).

Considerăm că e de datoria noastră să prezentăm aici date mai complete, după calculele făcute de tov. V. A. T., pe întreaga perioadă de la constituirea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia pînă în iunie 1914.

Sumele de bani (pentru victimele represiunilor etc.) care au trecut, potrivit dărilor de seamă ale ziarelor marxiste și ale celor lichidatoriste, din octombrie 1913 pînă la 6 iunie 1914 prin mîinile fiecărei fracțiuni din Dumă :

	total	din care:		numărul grupurilor de muncitori
		de la nemuncitori	de la muncitori	
Prin mîinile Frațiunii muncitorești social-demo- crate din Rusia	12 891,24 rbl.	828,63 rbl.	12 062,61 rbl.	1 295
Prin mîinile fracțiunii social-democrate	6 114,87 „	2 828,04 „	3 286,83 „	215

Numărul grupurilor de muncitori care s-au adresat Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia reprezintă 85,7% din numărul total (1 295 din 1 510), iar al acelora care s-au adresat fracțiunii „social-democrate“ reprezintă 14,3%.

În schimb, la fracțiunea lichidatorilor totalul sumelor colectate de la *nemuncitori* * și trecute prin mâinile acestei fracțiuni este *de zece ori* mai mare, și anume de 765 de ruble față de 71. La fracțiunea adeptilor partidului ilegal, sumele provenite de la *nemuncitori* * reprezintă laolaltă *unu* la sută din totalul sumelor colectate (71 de ruble din 6 173). La lichidatori, ele reprezintă *treizeci și patru* la sută din totalul sumelor colectate (765 de ruble din 2 213).

Aceste cifre dau posibilitate marelui public, care stă departe de viața fracțiunilor din Dumă, să aprecieze exact și să cumpănească bine niște fapte pe care cei ce stau aproape le cunosc din miile de „mărunțișuri“ ale vieții de fiecare zi, și anume:

— că fracțiunea lichidatorilor (grupul celor șapte) este o fracțiune fără muncitori ;

— că fracțiunea lichidatorilor are de treizeci de ori mai multe legături cu cercurile *nemuncitorești* decât Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia.

Aceste fapte au fost relevate de multă vreme și din diferite părți. „Reci“, ziarul liberalilor, a spus, pe bună dreptate, că fracțiunea lichidatorilor este o fracțiune de „intelectuali“, și întreaga presă liberală a confirmat în repetate rânduri această apreciere. Plehanov, de multă vreme, a atras atenția că lichidatorii au primit în rândurile lor, în afară de d-l Potresov, numeroase elemente oportuniste mic-burgheze. „Puti Pravdi“ a semnalat cândva marele număr de lichidatori care colaborează la *ziarele* liberale, și invers (Enzis, Egorov, St. Novici, E. Smirnov, Antid Oto, Nevedomski, Lvov-Rogacevski, Cerevanin și mulți alții).

* Aici sînt cuprinse sumele provenite de la persoane particulare, precum și cele provenite din străinătate și de la tineretul studios.

Prin adevărată lor semnificație socială, lichidatorii sînt o filială a partidului liberal-burghez, al cărei rost este să promoveze în rîndurile proletariatului ideile politicii muncitorești liberale și să *nesocotească* voința majorității muncitorilor organizați și conștienți din Rusia.

*Scris în martie-aprilie 1914,
completarea la tabel
a fost făcută în iunie 1914*

*Publicat în Iulie 1914, în culegerea:
„Marxism și lichidatorism”,
partea a II-a, ed. „Priboi”, Petersburg*

*Se tipurește după textul
apărut în culegere*

CLARITATE ÎNAINTE DE TOATE !

(ÎN LEGĂTURĂ CU PROBLEMA UNITĂȚII)

1. DESPRE NIȘTE OAMENI CU DOUĂ PĂRERI

Se poate oare vorbi serios cu niște oameni care în mod vădit nu sînt în stare să aibă o atitudine serioasă față de problemele serioase? E greu, tovarăși, foarte greu! Și, totuși, problema despre care unii nu sînt în stare să discute în mod serios este prin ea însăși atît de serioasă, că nu strică să analizăm chiar și răspunsurile vădit neserioase care au fost date la această problemă.

Această problemă serioasă este unitatea mișcării muncitorești din Rusia. Cei ce nu sînt în stare să aibă o atitudine serioasă față de această problemă sînt colaboratorii ziarului „Edinstvo“.

Iată un prim exemplu. În nr. 4 al sus-zisului ziar a fost publicată o convorbire cu deputatul Ciheidze. Redacția ziarului speră că această convorbire va contribui la „realizarea unității clasei muncitoare din Rusia“. Foarte bine. Dar să vedem ce a spus Ciheidze despre problemele organizatorice și tactice care interesează pe muncitorii ruși.

Ciheidze s-a exprimat în felul următor: „Eu personal, în problemele tactice și organizatorice, împărtășesc pe de-a-n-tregul părerile care au fost expuse în ultima vreme în coloanele presei de tovarășul An“.

Care sînt părerile expuse în ultima vreme de tovarășul An?

Ce a spus el, bunăoară, despre părerile luciștilor, care și ei sînt tot niște lichidatori?

An — un menșevic de vază și adversar al „pravdismului“ — a expus „în ultima vreme, în coloanele presei“,

ideea că „lichidatorii se orientează spre reforme“, că punctul lor de vedere cu privire la mișcarea ilegală, greve, „lozinci neciuntite“ etc. e indisolubil legat de reformismul lor în general, că, dacă muncitorii ar ține seama de sfaturile lor, muncitorii din provincie ar trebui să se abțină de la greve ș.a.m.d.

Aceste păreri ale lui An ne arătau că el începe să se elibereze din captivitatea lichidatorilor, și noi am salutat acest început de eliberare.

Astăzi, Ciheidze declară că împărtășește „pe de-a-ntregul“ aceste păreri ale lui An. Ne face plăcere să auzim o asemenea declarație. Înțelegerea esenței lichidatorismului și renegarea lui fățișă constituie începutul înțelepciunii, nu-i așa ? Și noi am fi gata să salutăm această clarificare a deputatului Ciheidze — care s-a lăsat atît de mult așteptată — în privința rolului pe care-l îndeplinește lichidatorismul considerat ca un curent.

Dar față de o problemă serioasă trebuie să ai o atitudine serioasă, și de aceea e util să examinăm cu atenție nu numai declarațiile lui Ciheidze apărute în „Edinstvo“, ci și faptele lui.

O enormă importanță pentru *cauza* unității ar fi putut să aibă răspunsul pe care fracțiunea social-democrată din Dumă (al cărei președinte este deputatul Ciheidze) l-a dat Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia cu privire la condițiile pentru unitate, propuse de ea.

Acest răspuns a apărut nu de mult în „Nașa Raboceaia Gazeta“ nr. 2, sub forma unui apel către muncitori.

În acest apel către muncitori, deputatul Ciheidze și tovarășii lui de idei răspund, între altele, la chestiunea atitudinii lor față de lichidatorism, reprezentat prin organul său, care era pe atunci „Severnaia Raboceaia Gazeta“.

„Cît despre ziarul marxist «Severnaia Raboceaia Gazeta» — scriu deputatul Ciheidze și prietenii lui —, atitudinea noastră față de el este determinată de *deplina noastră solidaritate cu orientarea lui*“.

Prin urmare, într-un apel oficial către muncitori, deputatul Ciheidze se declară „*pe deplin solidar*“ cu orientarea ziarului lichidatorist, iar într-o convorbire publicată

în „Edinstvo“ mărturisește că „împărtășește pe de-a-ntregul“ vederile lui An, care critică acest ziar ca fiind un organ al reformiștilor, cunoscuți prin rolul lor de frână dăunătoare în mișcarea muncitorească contemporană.

E admisibil oare acest lucru? Și dovedește el o atitudine serioasă față de o problemă serioasă? Poate deputatul Ciheidze să spună ceva serios în privința unității cu lichidatorii, dacă în decurs de două luni, vorbind despre ei, a reușit să exprime două păreri diametral opuse?

Dar — ni se va spune — se prea poate ca, în momentul cînd a fost întocmit „Răspunsul public al fracțiunii social-democrate“, deputatul Ciheidze să nu fi cunoscut încă părerile lui An și, din această cauză, să nu se fi putut încă lămuri asupra semnificației pe care o are lichidatorismul.

Din păcate, însă, o asemenea obiecție n-ar corespunde realității, întrucît articolul lui An a fost publicat cu mult înainte de apariția „Răspunsului public“.

Trebuie luat în considerare încă un fapt.

La cîteva zile după apariția articolelor lui An, L. M. a intervenit cu hotărîre în favoarea lichidatorilor în „Severnaia Raboceaia Gazeta“, luîndu-le apărarea împotriva criticii lui An. Dar Ciheidze? A spus el vreun cuvînt în apărarea unor păreri pe care, cum aflăm azi, le „împărtășește pe de-a-ntregul“? Nu, el n-a spus nici un cuvînt, iar deputatul Tuleakov, colegul său de fracțiune, a luat poziție tocmai în acest moment prin însăși calitatea sa de editor al ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“...

Repetăm: e admisibilă o asemenea atitudine din partea președintelui fracțiunii social-democrate într-o problemă care frămîntă masele largi ale muncitorilor și care a fost dezbătută în repetate rînduri la consfătuiri, conferințe etc.? Se poate oare găsi la Ciheidze un răspuns la problema unității? Nu cumva acestei probleme i se substituie aici unele considerente diplomatice de cerc, prin care se urmărește salvarea lichidatorilor?

Și aici e nenorocirea tuturor „unificatorilor“ noștri: ei n-au un răspuns clar pentru problemele la ordinea zilei și nici nu știu ce vor.

Un lucru reiese însă clar din articolele lor : ei s-au hotărât să-i salveze pe lichidatori și să evite, în acest scop, orice claritate și precizie în formularea problemelor și rezolvarea lor.

Claritatea și precizia, în momentul de față, sînt pentru lichidatori mai primejdioase ca orice. Vom avea prilejul să ne convingem de acest lucru cînd ne vom ocupa de alte articole din „Edinstvo“.

Muncitorii însă doresc claritate, și vor reuși s-o dobîndească, fiindcă ei vor ca unitatea organizației lor să nu se întemeieze pe diplomație și pe echivocuri, ci pe o cunoaștere exactă a semnificației politice pe care o au curentele „curente“. Cei care au două sau chiar mai multe păreri în această problemă sînt răi sfătuitori în cazul de față.

„Trudovaia Pravda“ nr. 30
din 2 Iulie 1914

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CU PRIVIRE LA REZULTATELE OBȚINUTE DE ZIUA PRESEI MUNCITOREȘTI ¹⁵²

DIN RELATAREA APĂRUTĂ ÎN ZIARUL „PUTI PRAVDI”

Abia acum putem prezenta un bilanț al rezultatelor obținute de „ziua presei muncitorești”, care a avut loc la 22 aprilie.

Ziua jubileului de doi ani al ziarului „Pravda” a devenit o zi de trecere în revistă a forțelor marxiste.

În această zi, toți muncitorii conștienți au venit în ajutorul ziarelor lor muncitorești. Și iată că, ban cu ban, s-au adunat sute și mii de ruble.

Abia la 14 iunie, în nr. 15 al ziarului „Trudovaia Pravda”, a apărut ultima dare de seamă cu privire la sumele strânse cu prilejul zilei presei muncitorești. „Ziua presei” a ținut aproape două luni.

„Mai bine mai târziu decât niciodată”, scriau mulți tovarăși care și-au trimis obolul lor după 22 aprilie.

La redacție ne-au venit un număr atât de mare de rezoluții, încât ne-a fost cu totul imposibil nu numai să le publicăm pe toate, dar chiar să le enumerăm.

Dar ele și-au atins scopul: ne-au convins că ne aflăm pe drumul cel bun și că imensa majoritate a muncitorilor se alătură lozincilor marxismului consecvent.

Ziua jubileului de doi ani al ziarelor de orientare „pravdistă”, după cum se știe, a fost proclamată de lichidatori drept „zi a presei” și pentru ziarul lor. Au făcut atunci un mare tâmbălău ca să dovedească că și ei au dreptul de a fixa ziua presei tot la 22 aprilie. Încă de pe atunci au propus să se înființeze o federație și au cerut ca sumele

colectate să fie împărțite în mod egal. Ziua de 22 aprilie a arătat că ziarul lichidatorilor a început prea devreme să vorbească despre „fедераție“ și „egalitate în drepturi“.

Muncitorii din orașul Petersburg au respins în mod categoric ideea unor „colecte comune“. Acest apel al ziarului lichidatorist a găsit un oarecare răsunet doar în rîndurile unei părți din studențime și în unele uzine din provincie.

Aceste sume, strînse prin colecte comune, n-au influențat aproape cu nimic rezultatul definitiv al donațiilor făcute de ziua presei. „Nașa Raboceaia Gazeta“, în nr. 34 din 13 iunie, a și făcut o încercare de a compara colectele făcute pentru ea cu cele făcute pentru „Puti Pravdî“. Spunem încercare, întrucît comparațiile făcute de „Nașa Raboceaia Gazeta“ nu pot fi în nici un caz considerate drept complete și definitive. Și, dacă am vrea ca „Nașa Raboceaia Gazeta“ să ne dea o asemenea comparație completă, ar trebui să așteptăm pînă la infinit, fiindcă lichidatorilor le convine de minune să opereze cu cifre generale, fără să intre într-o analiză amănunțită a acestor sume și să stabilească de la cine provin banii.

De aceea ne vedem nevoiți să ne asumăm noi sarcina de a prelucra în mod amănunțit și dările de seamă ale lichidatorilor.

„Nașa Raboceaia Gazeta“ ajunge la concluzii destul de consolante: 1) că „pravdiștii“ au de partea lor ceva mai puțin de $\frac{3}{5}$ din numărul muncitorilor conștienți din Rusia; 2) că „pravdiștii“ dețin o puternică preponderență numai la Petersburg și că în provincie, dimpotrivă, preponderența o au aderenții ziarului „Nașa Raboceaia Gazeta“.

Înainte de toate sîntem nevoiți să facem o mică completare la suma definitivă a fondurilor strînse pentru noi și a cărei cifră „Nașa Raboceaia Gazeta“ a luat-o din numărul din 11 iunie al ziarului „Trudovaia Pravda“. — Acolo era înscris totalul sumelor strînse pînă la 1 iunie, dar, fiindcă „Nașa Raboceaia Gazeta“ publică totalul sumelor strînse pentru ea pînă la 10 iunie, noi, pentru o mai justă comparație, vom îngloba și darea de seamă asupra

sumelor strânse între 1 și 10 iunie, care a fost publicată în nr. 15 din 14 iunie a.c. În afară de asta, totalurile de la 10 iunie nu erau tocmai exacte, deoarece unele sume mici venite din provincie fuseseră înglobate în totalul sumelor strânse la Petersburg.

Efectuînd toate aceste rectificări, obținem următoarele sume definitive, cu care vom opera de aici înainte :

La Petersburg	11 680,96	ruble
În provincie	6 325,28	„
În străinătate	104,97	„
<i>Total</i>	<i>18 111,21</i>	<i>ruble</i>

Cifrele respective ale colectelor pentru „Nașa Raboceaia Gazeta“ :

La Petersburg	4 446,13	ruble
În provincie	6 409,12	„
În străinătate	946,55	„
<i>Total</i>	<i>11 801,80</i>	<i>ruble</i>

La prima vedere, diferența nu este prea însemnată și pare a dovedi că „Nașa Raboceaia Gazeta“ are, într-adevăr, de partea ei $\frac{2}{5}$ din numărul muncitorilor conștienți. Dar e de ajuns ca aceste cifre să fie repartizate potrivit cu sumele strânse de la muncitori și de la nemuncitori, pentru ca tabloul să se schimbe în mod radical.

La apelul adresat de „Puti Pravdî“ de „ziua presei muncitorești“ au răspuns în întreaga Rusie :

1 915 grupuri de muncitori, care au strîns pentru fondul acestui ziar 16 163,71 ruble.

La apelul adresat de „Severnaia Raboceaia Gazeta“ au răspuns :

588 de grupuri de muncitori, care au strîns 5 651,78 ruble.

De la nemuncitori, „Puti Pravdî“ a primit 1 842,53 ruble, în timp ce „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a primit 6 062,02 ruble, adică mai mult decît de la muncitori.

Aceste sume strînse de ziua presei muncitorești ne dezvăluie același tablou pe care l-a oferit și calculul colectelor

și grupurilor cu începere de la 1 ianuarie 1914. Din numărul total al grupurilor de muncitori care au răspuns de „ziua presei muncitorești“, doar ceva mai mult de o cincime revine ziarului lichidatorist. Și, totuși, lichidatorii au făcut tot ce le-a stat în putință pentru ca, pînă la ziua presei muncitorești, să schimbe în favoarea lor raportul de forțe. Dar n-au reușit. Patru cincimi din numărul muncitorilor conștienți sînt adepți ai pravdismului; acest fapt, care are la bază cifrele privitoare la cei doi ani de existență a ziarelor legale, a fost *confirmat* și de ziua presei muncitorești.

Să trecem la starea de lucruri din Petersburg și din provincie. La Petersburg, numărul colectelor (grupurilor) pentru ziarul pravdist a fost de 1 276 și s-au strîns în total 10 762,46 ruble; numărul colectelor pentru ziarul lichidatorist a fost de 224 și ele le-au adus în total 2 306,27 ruble. Diferența este atît de izbitoare, că nici lichidatorii nu se încumetă să conteste că „pravdiștii“ dețin preponderența în rîndurile proletariatului din capitală, care este mai înaintat, mai energic, mai organizat și posedă mai multă experiență politică.

Dar ei ridică pretenții în ce privește provincia.

„În provincie — scrie „Nașa Raboceaia Gazeta“ — vedem că se petrece un fenomen contrar celui de la Petersburg; în provincie, «Severnaia Raboceaia Gazeta» a strîns ea singură *mai mult* decît organul de presă al pravdiștilor“.

Iată o mostră de *înșelătorie* asupra căreia atragem în mod deosebit atenția tovarășilor muncitori. Ce-i drept e drept: pravdiștii au strîns în provincie 6 325,28 ruble, iar lichidatorii 6 409,12 ruble. Mai mult, nu-i așa? Dar, dacă vreți, aruncați-vă privirea asupra următoarelor cifre.

În provincie s-au strîns pentru ziarul pravdiștilor 5 401,25 ruble de la 639 de grupuri de muncitori și 924,03 ruble de la grupuri nemuncitorești.

În schimb, pentru ziarul lichidatorilor s-au strîns 3 345,51 ruble de la 364 de grupuri de muncitori și 3 004,89 ruble

de la 78 de grupuri de nemuncitori și de la diferite persoane.

Da, în provincie, lichidatorii, fără îndoială, dețin *preponderența*, însă nu printre muncitori, ci printre „prieteni și simpatizanții” lor cu stare.

Lichidatorii au procedat cât se poate de simplu : pentru a dovedi că ei dețin „*preponderența*” în provincie, la bănuții primiți de la muncitori au adăugat capitalurile prietenilor lor din rîndurile burgheziei, și în felul acesta i-au „strivit” pe pravdiști !

Poate că procedeul este abil, dar, stimați domni, prin aceasta n-ați dovedit că dețineți *preponderența* în provincie, ci numai că sînteți ruși de muncitorii din provincie în nu mai mică măsură decît de cei din Petersburg.

Atunci cînd e vorba de crearea unei prese *muncitorești* și a unui întreg *muncitoresc* poți și trebuie să te bizui numai pe spiritul de inițiativă al muncitorilor înșiși, și nu pe capitalurile unor „prieteni” bogați.

În ceea ce privește ziarul muncitoresc și întregul muncitoresc, faptul că lichidatorii au obținut de la nemuncitori aproape tot atîta cît de la muncitori (5 115 ruble și 5 651 de ruble) constituie, după părerea noastră, nu un plus, ci un minus, și este încă o dovadă că între lichidatorism și cercurile de intelectuali burghezi există o strînsă legătură.

Și noi, la rîndul nostru, nu putem decît să ne mîndrim că „fondul” nostru „de oțel” este alcătuit aproape în întregime din bănuții muncitorilor, care în decurs de șase săptămîni au strîns pentru ziarul lor peste 16 000 de ruble.

Cum a fost strînsă această sumă ? Care muncitori, din ce ramură profesională și din care regiune și în ce măsură au ajutat la apariția unui ziar marxist consecvent ?

Un răspuns la această întrebare ni-l oferă tabelul de mai jos, care constituie și un document extrem de caracteristic pentru starea mișcării muncitorești din zilele noastre.

Acest tabel, întocmit pe categorii de muncitori (profesiuni), cuprinde sumele primite de „Puti Pravdi”. [Vezi tabelul de la p. 459. — *Nota red.*] În frunte figurează, bineînțeles, metalurgiștii. Primiți salutul nostru, tovarăși !

	Petersburg		Provincia	
	Grupuri	Ruble	Grupuri	Ruble
Metalurgiști	393	5 304,95	108	1 319,02
Muncitori din industria de prelucrare a lemnului	116	1 014,73	24	172,10
Tipografi	113	966,34	37	236,47
Feroviarți	24	165,93	34	345,24
Vinzătorii din magazine	59	238,11	18	132,76
Ospătari	27	107,58	3	68,73
Croitori	49	203,21	28	245,82
Pielari	36	271,50	5	23,89
Electricieni	31	275,35	6	39,76
Textiliști	41	303,88	24	130,32
Întreprinderi comunale (tramvaie etc.)	32	340,93	11	132,14
Muncitori constructori	12	57,14	4	15,71
Instalatori de apă	10	27,10	1	3,00
Giuvaergii	29	128,45	2	16,50
Brutari	39	124,06	11	28,60
Mineri	—	—	14	71,44
Organizații muncitorești	9	79,97	9	112,04
Zugravi	12	50,20	3	14,60
Cîrnățari	8	31,45	2	5,63
Industria chimică	22	92,59	6	32,04
Caretași	16	78,62	1	5,00
Cofetari	12	79,76	3	14,25
Marochinărie	5	13,45	—	—
Muncitori din industria tutunului	12	83,63	—	—
Muncitori petroliști din Baku ..	—	—	12	83,98
Funcționari (de birou etc.)	38	273,11	18	123,65
Deportați	—	—	23	67,72
Oameni de serviciu $\frac{1}{2}$ (rîndași) ..	12	27,90	—	—
Diferite categorii și neidentificați	99	422,52	232	1 960,84
<i>Total</i>	1 276*	10 762,46	639	5 401,25

* Totalul nu corespunde. După cit se pare, în tabelul grupurilor din Petersburg, în textul original s-a strecurat o greșeală de tipar. — Nota red.

PETERSBURG

În fruntea mișcării muncitorești din ultimii ani se află Petersburgul. În timp ce în unele localități din provincie (în momentul de față destul de reduse ca număr), proletariatul nu se poate încă trezi din somnul greu al perioadei 1907—1911, iar în altele abia face primii pași pentru a merge în rînd cu proletariatul din Petersburg, acesta din urmă a desfășurat o activitate foarte intensă, reacționînd, ca un barometru sensibil, la toate evenimentele legate de mișcarea muncitorească. Proletariatul din Petersburg se situează pe primul loc — și acest lucru nici o publicație ca „Severnaia Raboceaia Gazeta“ nu s-ar încumeta să-l conteste.

Și acum iată cum a răspuns proletariatul din Petersburg de „ziua presei muncitorești“.

Aici au făcut colecte pentru „Puti Pravdî“ 1 276 de grupuri, care au strîns 10 762,46 ruble, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 224 de grupuri, care au strîns 2 306,27 ruble.

Dacă judecăm după numărul grupurilor, lichidatorii nu mai reprezintă în mișcarea muncitorească din Petersburg nici măcar $\frac{1}{5}$, ci numai $\frac{1}{7}$ din numărul muncitorilor conștienți, iar suma strînsă de ei reprezintă doar ceva mai mult de $\frac{1}{6}$ din cea strînsă de pravdiști.

Aceste date ne arată că proletariatul din Petersburg, care pășește în fruntea mișcării muncitorești, în majoritatea sa a întors spatele lichidatorilor și apără vechile lozinci neciuntite.

Chiar și printre muncitorii tipografi, care constituiau unicul refugiu al lichidatorilor printre muncitorii organizați, pentru presa „pravdistă“ s-a strîns aproape de cinci ori mai mult decît pentru cea lichidatoristă (966,34 ruble pentru „Puti Pravdî“, față de 201,21 ruble pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“).

Același lucru ni-l arată și datele cu privire la sumele strînse de muncitorii metalurgiști. De la acești muncitori s-au strîns pentru „Puti Pravdî“ 5 075,49 ruble, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ 1 238,66 ruble, adică tot de patru ori mai mult, lucru dovedit, încă de pe vremea

existenței sindicatului, de permanentele eșecuri suferite de lichidatori în alegeri, cu prilejul diferitelor intervenții în cadrul adunărilor generale etc.

Și mai prost se prezintă situația lichidatorilor la muncitorii de alte profesii din Petersburg. Muncitorii din industria prelucrării lemnului au dat pentru „Puti Pravdî“ 1 014,73 ruble, în timp ce „Severnaia Raboceaia Gazeta“ a primit de la ei numai 38,14 ruble*.

În publicațiile lichidatoriste s-a scris, în repetate rânduri, că „Pravda“ are alături de ea masele cele mai înapoiate, care nu știu să se orienteze în problemele serioase ale mișcării. În numărul din iunie, recent apărut, al revistei „Nașa Zarea“, d-l A. Gorev, un lichidator peste măsură de zelos, susține că colectele făcute pentru „Pravda“, ca și rezoluțiile menite s-o sprijine, „provin de la niște pături de muncitori care pentru prima oară în istoria mișcării muncitorești din Rusia sînt atrase în sfera intereselor și controverselor social-democrației“, din rîndurile tineretului ignorant, lipsit de conștiință de clasă, și din acelea ale muncitorilor înapoiați.

Nu cumva domnii lichidatori se încumetă să situeze printre asemenea „pături“ și pe metalurgiști și pe tipografi, care s-au aflat întotdeauna în primele rînduri ale mișcării muncitorești? D-l Gorev, firește, n-are nici un fel de dovezi în sprijinul argumentului său, ci pornește de la niște speculații subiective. N-are decît să rămînă cu speculațiile lui. Noi însă am dovedit, pe bază de cifre incontestabile, că și în categoriile unor muncitori atît de înaintați cum sînt tipografii și metalurgiștii din Petersburg lichidatorii abia au de partea lor o cincime.

Nu putem prezenta aici cifre comparative pentru colectele făcute în cadrul tuturor celorlalte categorii, fiindcă așa ceva ne-ar cere prea mult spațiu. De aceea vom da cifre comune pentru toate aceste categorii.

În afară de categoriile enumerate, „Puti Pravdî“ a primit de la muncitori 3 700 de ruble, iar „Severnaia Ra-

* Cerem scuze cu anticipație dacă, cercetînd darile de seamă publicate de „Severnaia Raboceaia Gazeta“, am omis unul sau două ateliere, la care nu era specificată ramura de producție respectivă. Acest lucru nu s-ar fi întimplat dacă „Severnaia Raboceaia Gazeta“ și-ar fi prelucrat mai amănunțit datele ei.

boceaia Gazeta“ 500 (în cifre rotunde). În această sumă intră subscripțiile funcționarilor comerciali, ale croitorilor, pielarilor, textiliștilor, brutarilor etc., precum și ale muncitorilor din mica industrie.

Și de la acești muncitori s-a strâns pentru „Puti Pravdî“ de șapte ori mai mult decât pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“. Nu există categorii de muncitori sau de funcționari care să fi dat pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ mai mult decât pentru „Puti Pravdî“. Chiar și funcționarii de birou și ceilalți funcționari particulari au strâns pentru „Puti Pravdî“ 273,11 ruble, iar pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“, funcționarii de birou și vânzătorii din magazine (după datele prezentate de „Severnaia Raboceaia Gazeta“) au strâns împreună 262,32 ruble; vânzătorii din magazine au dat ziarului „Puti Pravdî“ 238,11 ruble.

Dăm și lista întreprinderilor care au sprijinit mai activ ziarul lor muncitoresc :

1) Uzinele „Novîi Aivaz“ — 791,37 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 464,67 ruble); 2) Uzinele „Putilov“ — 335,46 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 59,38 ruble); 3) Uzinele metalurgice din Petersburg — 273,36 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 116,92 ruble); 4) Uzinele de țevi — 243,80 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 113,41 ruble); 5) „Siemens-Schuckert“ — 229,26 ruble; 6) Fabrica „Ericson“ — 228,82 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 55,13 ruble); 7) „Parviainen“ — 183,93 ruble; 8) Uzinele „Starîi Lessner“ — 168,30 ruble; 9) Uzinele franco-ruse — 148,82 ruble; 10) Uzinele „Novîi Lessner“ — 116,25 ruble; 11) Uzina de cabluri — 112,62 ruble; 12) „Siemens-Halske“ — 104,30 ruble; 13) Uzinele „Obuhov“ — 91,02 ruble; 14) Imprimeriile statului — 79,12 ruble (pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta“ — 54 de ruble)¹⁵³.

O HOTĂRÎRE A C.C. AL P.M.S.D.R.

Comitetul Central aduce mulțumiri delegației Comitetului Central la Conferința de la Bruxelles pentru priceperea și energia cu care a apărat linia partidului. Totodată roagă colegiul delegaților să aleagă un reprezentant pentru raportul la congresul sau conferința P.M.S.D.R. care va avea loc în august 1914.

*Scris la 5 sau 6 (18 sau 19)
Iulie 1914*

*Publicat pentru prima oară
în 1958, în revista
„Istoriceskii Arhiv” nr. 6*

Se tipărește după manuscris

OPOZIȚIA POLONEZĂ LA CONFERINȚA DE LA BRUXELLES ¹⁵⁴

Opoziția poloneză, în frunte cu Malețki, la Conferința de la Bruxelles a trecut de partea lichidatorilor. La acești oameni există contradicție între vorbe și fapte. Să așteptăm rezultatele blocului încheiat de ei la 3 iulie cu Aleksinski, Plehanov și lichidatorii. Cea mai bună verificare este aceea pe care o dă practica.

*Scris mai târziu
de 5 (18) Iulie 1914*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

OPOZIȚIA SOCIAL-DEMOCRATĂ POLONEZĂ LA RĂSPÎNTIE

Trecerea opoziției social-democrate poloneze de partea lichidatorilor, la Conferința de la Bruxelles, li s-a părut multora un act cu totul neașteptat și a constituit o surpriză extrem de neplăcută pentru toți adepții partidului ilegal. Se credea că opoziția social-democrată poloneză nu este mai puțin apropiată de pravdiști decât letonii. Și iată că letonii se mențin pe o poziție potrivnică lichidatorilor, în timp ce social-democrații polonezi s-au comportat ca niște renegați !!

Cum se explică acest lucru ?

El se explică prin aceea că la social-democrații polonezi există două curente : unii vor să înlocuiască pe Tyszka și pe Rosa Luxemburg, ca să continue ei înșiși politica lui Tyszka. Aceasta este o politică de diplomatie lipsită de principii, o politică de „oscilare“ între bolșevici și menșevici, între partid și lichidatorii lui. Azi votezi pentru unii, iar mâine pentru alții. Sub aparența „imparțialității“, îi trădezi, la rând, pe toți și obții „avantaje și privilegii“ pentru tine. Punctele cu caracter federativ din acordul de la Stockholm (1906), încheiat între social-democrații polonezi și social-democrații ruși¹⁵⁵, constituie o armă comodă pentru această politică abjectă, practică cu virtuozitate de Tyszka și de Rosa Luxemburg.

Celălalt curent este pentru o ruptură completă cu lichidatorii, cu federalismul, cu rolul de „pendulă“ care „oscilează“ între cele două părți aflate în luptă ; — pentru o sinceră și strânsă alianță cu pravdiștii, cu partidul.

La Bruxelles a ieșit învingător primul curent din rîndurile social-democraților polonezi. Se înțelege că, în acest caz, e inevitabil ca noi să manifestăm o totală neîncredere față de social-democrații polonezi. Viitorul ne va arăta dacă cel de-al doilea curent va reuși să se închege temeinic, să înalțe stindardul luminos al unei politici consecvente și principiale, precise și bine definite, care să fie îndreptată nu numai împotriva cercului Tyszka, dar și împotriva a ceea ce reprezintă în esență metodele lui Tyszka. E de prisos să spunem că numai pe baza unei asemenea politici e posibilă unificarea proletariatului social-democrat polonez.

Măsurile ce urmează să fie luate în vederea realizării unei astfel de unificări vor dezvălui definitiv adevărul despre starea reală de lucruri din rîndurile social-democrației poloneze și vor determina astfel și atitudinea noastră față de ea.

*Scris mai tirziu
de 7 (20) Iulie 1914*

*Publicat pentru întâia oară în 1937,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXX*

Se tipărește după manuscris

RĂSPUNS LA UN ARTICOL
DIN „LEIPZIGER VOLKSZEITUNG“ ¹⁵⁰

În „Leipziger Volkszeitung“ nr. 157 din 11 iulie 1914 a fost publicat un articol, semnat Z.L., „În legătură cu problema unității în Rusia“. Insuficienta obiectivitate a autorului acestui articol ne silește să atragem atenția tovarășilor germani asupra unor anumite fapte. Pentru o ilustrare a celor spuse de noi, reproducem aici un tabel care a fost publicat în „Pravda“ *.

Colectele pentru ziarele marxiste („pravdiște“) și lichidatoriste la Petersburg în perioada de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914

	Pravdiști		Lichidatori	
	Numărul colec- telor	Suma colectată	Numărul colec- telor	Suma colectată
Grupuri de muncitori	2 873	18 934,10	671	5 296,12
Grupuri de nemuncitori ..	713	2 650,01	453	6 759,77
Din care:				
Grupuri de elevi, studenți și tineret	54	650,92	45	630,22
Grupuri de „partizani“, „prie- teni etc.	42	458,82	54	2 450,60
Alte grupuri	33	125,29	30	186,12
Diferite persoane	531	1 046,62	266	1 608,32
Din surse neindicate	43	318,57	24	175,34
Din străinătate	10	49,79	34	1 709,17
<i>Total</i>	<i>3 586</i>	<i>21 584,11</i>	<i>1 124</i>	<i>12 055,89</i>

* Vezi volumul de față, p. 244—246. — Nota red.

1. În tabelul nostru se indică exact perioada pentru care s-a făcut calculul (de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914). La lichidatori nu se indică nici o perioadă. Ar fi corect, în acest caz, să fie confruntate niște date care nu pot fi comparate și care nu sînt sigure ?

2. Lichidatorii au explicat chiar ei și au declarat în coloanele presei („Nașa Raboceaia Gazeta” nr. 34) că cifra de 948 reprezintă numărul *tuturor* grupurilor de care dispun, adică nu numai al celor de muncitori. Or, în statistica noastră se arată clar că cifrele 2 873 și 671 se referă *numai* la grupurile de muncitori. Numărul total al grupurilor *este indicat* în tabelul nostru și acest număr *nu coincide* cu acela al grupurilor de muncitori. Este corect să se treacă sub tăcere acest lucru ?

3. În ziarul nostru s-a precizat că noi indicăm, pentru ambele ziare, subscripțiile făcute de grupurile de muncitori și că n-avem nici un fel de date din care să reiasă că unele și aceleași grupuri au subscris de mai multe ori. Datele sînt prezentate în același fel pentru ambele ziare. Este cu totul de neînțeles cum de a putut un critic cinstit să ne găsească aici o „greșeală” !

4. Am prezentat date *paralele*, adică pentru una și aceeași perioadă, la ambele ziare, și datele publicate de ambele ziare au fost prelucrate *după aceeași metodă*.

Lichidatorii nu prezintă în genere date paralele, încălcînd astfel reguli dintre cele mai elementare și îndeobște cunoscute ale oricărei operații statistice. Oricine manifestă interes pentru această chestiune poate să-și procure cu ușurință ambele ziare și să controleze informațiile noastre.

Sîntem siguri că nici un om obiectiv nu va putea să considere drept corecte metodele de „critică” folosite de Z.L.

„Leipziger Volkszeitung” nr. 165
din 21 Iulie 1914
Semnat : Redacția „P r a v d e i”

Se tipărește după textul
apărut în ziar
Tradus din limba germană

MATERIALE
PREGĂTITOARE

PLANURILE ARTICOLULUI
„DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR
LA AUTODETERMINARE“

1

Nu figurează în alte programe europene.

Social-democrații austrieci vs * P.S.D. și *Ukrainska* S.D.

Nimic „practic“.

Desăvârșirea revoluției burghezo-democratice în Rusia.

Problema națională în Austria. (Nehotărîre. Destrămare?)

Congresul de la Londra din 1896 și eludarea („ocolirea“) hotărîrilor lui.

Dreptul la autodeterminare și „populația“ velicorusă.

Dreptul la autodeterminare și *la despărțire (interpretare)*.

Dreptul la autodeterminare și divorțul.

Educarea în spirit antinațional.

Cadeții și dreptul la autodeterminare.

Asuprirea națională în general și dreptul la despărțire...

Trei moduri de rezolvare *burgheză* a problemei naționale
(1. iunkero-iobăgist ; — 2. burghezo-liberal ; — 3. democratic).

{ Capitalismul unește Rusia și Polonia

{ vs „despotismul asiatic“.

Vorbărie goală (cine și cum să se autodetermine? Adunarea constituantă? ș.a.m.d.).

Meritul P.S.D. *minus* greșelile Rosei Luxemburg.

Programul P.M.S.D.R. din 1903 și autodeterminarea.

Norvegia în 1905 și R. Luxemburg vs „Naprzód“.

Țărănimea în problema națională (K. Kautsky vs R. Luxemburg).

* — versus — față de... . — Nota trad.

Naționalismul burgheziei (națiunii asuprite) vs naționalismul *sutelor negre*.

Mișcarea ucraineană și problema ucraineană.

Socialiștii-revoluționari și dreptul „necondiționat“ la autodeterminare, preconizat de ei.

Despărțirea de stat vs *întărirea* legăturilor economice, culturale și de clasă.

Apropierea economică și limba ca factor economic. „Statul național“...

R. Luxemburg și comp. oportuniștilor (Libman + Iurkevici + Semkovski).

Utopistul Marx și practica R. Luxemburg.

(Irlanda). Marx vs Lopatin.

Rusia și „vecinii“ : Austria și statele asiatice (+ Balcanii).

„Cu excepția, poate, a Finlandei“ (Semkovski).

Frazeologie metafizică generală (R. Luxemburg).

Poporul — noțiune a ideologiei burgheze (R. Luxemburg).

Ori „nic“ *, ori să sprijinim toate aspirațiile naționaliste (R. Luxemburg).

Modul concret, istoric de a pune problema (R. Luxemburg).

„majoritatea poporului“ ? (R. Luxemburg).

{ Statul național vs statul prădalnic (R. Luxemburg)
 { coloniile (R. Luxemburg).

Naționaliștii-reacționari

„ -liberali

„ -democrați (Peșehonov).

2

1. Frazeologie metafizică generală ?

2. „Statul național“.

3. Democrații consecvenți (vs lichidatori).

4. Congresul de la Londra din 1896.

5. Naționalismul burgheziei asuprite și naționalismul sutelor negre dominante.

6. Marx despre Irlanda.

7. Norvegia.

8. Oportunismul Rosei Luxemburg & Co. !!

* — „nimic“. — Nota trad.

9. Problema națională în Rusia în 1905 și after *.
10. Austria, Rusia, Balcanii, Asia.
11. Impertinenții și intriganții : Libman + Iurkevici + Semkovski.
12. Revoluția burghezo-democratică nedesăvârșită și cele trei moduri de rezolvare a problemei naționale (1. reacționar, 2. liberal, 3. democratic).
13. Asuprirea națională și autodeterminarea. Cadeții despre autodeterminare.

5

- I. A) *Noțiunea*
interpretarea juridică-terminologică sau istorică-economică ?
...despărțire ; stat național...
- II. B) Statul național
= tip, normă.
(R. Luxemburg vs statul prădalnic).
Factor economic = limba.
- III. C) „Contopirea cu Rusia“...
vs despotismul asiatic
situația din Germania.
- IV. D) „Frazeologie metafizică“
poporul = noțiune a ideologiei burgheze
(R. Luxemburg).
- V. E) Modul concret și istoric de a pune problema
(R. Luxemburg).
- VI. Z) Rusia — transformările burghezo-democratice
nu sînt terminate (țăranii ?).
(Mișcarea națională în 1905 și after.)
- VII. H) Rusia și Austria (problema ucraineană)
(nu figurează în program ?).
- VIII. Θ) Rusia și Asia.
- IX. Nic sau sprijinirea oricăror aspirații naționale
(R. Luxemburg) — „cu excepția, poate, a Finlandei“.

* — după aceea — *Nota trad.*

- X. Nimic „practic“
(K. Kautsky și R. Luxemburg).
— educarea țăranilor velicoruși în spirit antinațional vs alogeni
populația velicorusă
naționaliștii-reacționari	}	naționalismul
„ -liberali		burgheziei
„ -democrați		asuprite și acela
al sutelor negre
asupritoare.
- XI. Asuprirea națională și cadeții în problema dreptului la autodeterminare.
- XII. Cele trei moduri de rezolvare a problemei naționale
((transformare burghezo-democratică = apropiere.))
- XIII. Norvegia
(R. Luxemburg și fracurile). Meritul P.S.D. — R. Luxemburg.
- XIV. Dreptul la autodeterminare și divorțul.
- XV. Rezoluția de la Londra din 1896
(sofismele Rosei Luxemburg)
(socialiștii-revoluționari și dreptul „necondiționat“, preconizat de ei).
- XVI. Programul din 1903 — fiasco P.S.D.
- XVII. Impertinența oportuniștilor. Rosa Luxemburg vs oportuniști.
- XVIII. Utopistul Marx și „practica“ R. Luxemburg (Irlanda).
- XIX. Rezumat.
(Oportunismul Rosei Luxemburg.)

4

§ I. *Noțiunea* de autodeterminare și problema (I—II) „statului național“.

§ II. Argumentele Rosei Luxemburg și modul cum (III—V) *pune ea problema.*

§ III. A fost desăvârșită revoluția *burghezo-democratică* în Rusia?
 (VI—VIII) *Particularitățile concrete* ale problemei naționale în Rusia.

§ IV. „Frazeologie anarhică“.
 (IX—X) „Totul ori nimic“ și „*practicismul*“ în problema națională.
 (Dreptul de a divorța (XIV).)

§ V. *Cadeții* și R. Luxemburg în problema națională
 (XI) (*oportuniștii*).
 (XII) Trei moduri de rezolvare a problemei naționale.

§ VI. *Norvegia* (R. Luxemburg vs fracurile).
 (XIII)

§ VII. Rezoluția *de la Londra* din 1896.
 (XV) (R. Luxemburg și socialiștii-revoluționari.)

§ VIII. *Programul* din 1903.
 (XVI) Fiasco P.S.D. (Astăzi
 (XVII) Impertinența oportuniștilor. (prăbușire.)

§ IX. *Utopistul Marx* și practica
 R. Luxemburg.
 (XVIII)

X. *Încheiere*.
 (XIX)

- I. Ce este autodeterminarea națiunilor ?
- II. Modul concret, istoric de a pune problema.

- III. Transformarea burghezo-democratică a Rusiei și particularitățile problemei naționale la noi.
- IV. „Practicismul“ în problema națională.
- V. Burghezia liberală și oportunismul social-democrației în problema națională.
- VI. Exemplul Norvegiei.
- VII. Rezoluția Congresului de la Londra din 1896.
- VIII. Programul din 1903 al marxiștilor ruși.
- IX. Utopistul K. Marx și practica Rosa Luxemburg.
- X. Încheiere.
(Rezumat.)

Scris în februarie-martie 1914

*Publicat pentru prima oară în 1937,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXX*

Se tipărește după manuscris

PLANUL ȘI CONSPECTUL RAPORTULUI C.C.
AL P.M.S.D.R. PENTRU CONGRESUL DE LA VIENA
AL INTERNAȚIONALEI A II-a

Raportul pentru Congresul de la Viena :

- I. A. Mișcarea grevistă. Demonstrațiile.
Ziarele muncitorești.
Campania pentru asigurări sociale.
Sindicatetele.
Cooperativele.
Alegerile pentru Duma a IV-a de stat.
- II. B. Spargerea grevelor și zădărnicierea demonstrațiilor revoluționare.
Ziarul concurent.
Publicații ilegale în perioada 1912—1914 (0 la lichidatori).
Adunări și conferințe ilegale (1912, 1913, 1913).
Destrămarea Blocului din august.
- III. C. 1) Grupuri de muncitori.
2) Sindicatetele.
3) Casele de asigurări sociale.
4) Frațiunea lichidatoristă fără muncitori.
5) Votul pentru *cei șase* și pentru *cei șapte*.
- IV. D. I. Negarea necesității partidului ilegal.
II. Atacuri în presa legală împotriva lozincilor ilegale.
III. Problema națională : separatismul Bundului.
IV. „ „ Jagiełto.
V. „ „ autonomia cultural-națională.

VI. Încălcarea voinței majorității și dezorganizarea ei.

VII. Campania de calomnii.

(α) X.

(β) Malinovski.

V. E. Istoria celor două decenii :

{	„economismul“	1894—1903
	menșevismul	1903—1908
	lichidatorismul	1908—1914.

N.B. ||| Un congres general ?

VI. Dată fiind minciuna sfruntată, răspîndită de lichidatori și de grupulețele din străinătate (troțkiști, vperediști, plehanoviști), declarăm :

- 1) că regretăm nespuse de mult că nu s-a ținut o conferință a tuturor „fracțiunilor“, în ciuda rugămintii noastre de a grăbi convocarea ei ;
- 2) că, după părerea noastră, o asemenea conferință poate avea *un singur* scop, și anume acela de a demasca minciuna lichidatorilor și a grupulețelor și de a strînge date și fapte obiective.

Condiția pusă de noi pentru a participa la orice conferință de acest fel : să ni se dea garanții că vor fi strînse și astfel de date și vor fi publicate în presa partidelor socialiste din țările vest-europene.

Lichidatorii se folosesc fără rușine de rezoluțiile adoptate de Internațională și pledează pentru libertatea de a încălca voința majorității muncitorilor organizați. Asemenea procedee sînt intolerabile !!

Exemplul ajutorului german, de 3 000 de mărci, acordat „grupulețelor“ : Jagiełło !!

Etwa * :

1. Chemarea la *Aussprache versus...* **

...„negarea necesității vechiului partid“... O explicație clară a nevoii de *Klarheit* *** și „Konfusion“ **** care s-a creat.

* — Circa, aproximativ. — *Nota trad.*

** — schimb de păreri cu privire la ... — *Nota trad.*

*** — claritate. — *Nota trad.*

**** — „confuzia“. — *Nota trad.*

2. „Die alte Partei verschwunden“ *... Să nu fie excluși tovarășii etc. etc. ... E ceva nemaipomenit ! A nimerit cu *oiștea* în gara...
3. „Lacrimile unui om bun“ : bandiții
emigranții
supărare personală
la aceeași masă
ușor etc. etc. P.S.D.
ieri Rosa
azi Varșovia și
Lodzul
Lewica ?
4. Comp. „Vorwärts“, 1912, 26.III.
5. Nu există vechiul partid ? Nu se poate constitui majoritatea ? Nu poate fi Massenorganisation ** ?
6. Gemeinplätze versus *** fapte !
7. Alegerile.
8. Ziarele.
9. Campania *șase* und *șapte* ****. }
10. Iar în jur ? destrămare — sau grupulețele din străinătate nil***** (2 ani : 1912—1913).
— sau *lichidatorii*...
care neagă partidul (α).
...sau *Zweifler* ***** (β).
11. Condiții (I) recunoașterea necondiționată a vechiului partid
(în principiu)...
(inclusiv problema națională)
(inclusiv Lewica)

* — „Vechiul partid a dispărut“. — *Nota trad.*

** — o organizație de masă. — *Nota trad.*

*** — locuri comune contra. — *Nota trad.*

**** — celor *șase* și a celor *șapte* ! — *Nota trad.*

***** — nihil — nimic. — *Nota trad.*

***** — care stau la îndotă. — *Nota trad.*

(II) recunoașterea necondiționată a majorității

(pentru a face pași practici spre unitate)...

12. Unitate? *Da!* 2 500 de grupuri de muncitori, și nu destrămarea grupulețelor de intelectuali care au îndoieli în ce privește partidul ilegal!!

*Aussprache über die tranchanten Punkte!!**

Scris în aprilie—mai 1914

*Publicat pentru prima oară
în 1959, în revista
, Istorieskii Arhiv* nr. 4*

Se tipărește după manuscris

* Schimb de păreri în legătură cu punctele de importanță decisivă!
— Nota trad.

PLANURILE ARTICOLULUI
DESPRE REVISTA „SOVREMENNİK“ 157

Despre revista „Sovremennik“

1

Liberalul Bogucearski — o revistă fără partid, cu orientare de stînga (democratul Martov, cel foarte de stînga, foarte vioi și cu multă dragoste față de muncitori).

Un social-democrat de salon într-un salon burghezo-radical.

„Fraționismul“
în gura lichidatorilor și a narodnicilor)) Narodnicii sînt pentru „unitate“ :
trăncăneala indecentă a lui Suhanov.
Și demonstrația... vitrina, expoziția de nume :

Plehanov alături de Potresov
(„*Severnaia Raboceaia Gazeta*“ nr. 66) ???

Bonci-Bruevici — singur (pravdist?), trist și nelalocul său.

„Colecte în părți egale“))

„Toate curențele“))

Lichidatorii — „toate stelele“.
Narodnicii de stînga — idem...

Blocul lichidatorilor și al narodnicilor de stînga în campania pentru asigurări sociale și în organizațiile muncitorești)) „Bloc de stînga“ de tip nou. Nu, acesta nu este un bloc de stînga, nu este un bloc al *social-democrației* și al *democrației burgheze*, ci un început de contopire a celor două nuanțe ale *democrației burgheze*, lichidatorii și narodnicii.

„Socializarea grupului muncitoresc“

O revistă a intelectualității fără nici o legătură cu masele (à la „Russkoe Bogatstvo“)...

Semnificație de clasă în întreaga alcătuire a vieții rusești ? Mai clar. Democrația burghezo-liberală (trudovicii ; socialiștii-populiști ; lichidatorii ; narodnicii de stînga) — democrația proletară...

„Edinstvo“ ? (Bastonul rupt)...

2

1. Revista „Sovremennik“ — unul dintre fenomenele care vădesc prezența unor „tendențe noi“.

2. Început și continuare. De la Bogucearski + Kus-kova + Prokopovici (revistă fără partid) la blocul socialiștii-revoluționari + lichidatorii (în condiții cînd se manifestă diverse curente izolate { Bonci-Bruevici, Steklov}). Situația deosebită *a lui Plehanov*.

{ Novotorjski despre el, în nr. 5, p. 81 ; Strelțov, în nr. 6, p. 85 ; Suhanov, în nr. 6, p. 59.

3. Bogucearski (*care a rămas*). Trăncăneala lui à la *cadeți*.

4. După cotitură : *Suhanov*.

Trăncăneala
despre narodnici
și marxiști. }}

5. În vizită la narodnici
(L. Martov).

6. Germenii...

{{ (un bloc al lichidatorilor cu narodnicii în mișcarea
muncitorească din Petersburg)
}}
}} trăncăneala despre fracționism
}} „revizionismul“.

7. Atitudinea partidului (contra *cercurilor*).

8. O apreciere asupra noului partid

orice absurditate

((„Pe terenul marxismului”))

{ Struve
„Economismul”
Kuskova, Prokopovici etc.
Narodnicii. }

Scria în mai 1914

Publicat pentru prima oară
în 1939, în revista
„Proletarskaja Revoliuția” nr. 1

Se tipărește după manuscris

PLANUL ȘI TEZELE RAPORTULUI C.C.
AL P.M.S.D.R.
PENTRU CONFERINȚA DE LA BRUXELLES

Tezele raportului C.C. } „Etats-majors sans armée“ *

1. Mulțumiri lui Vandervelde (pentru vizită, pentru strângerea și publicarea de date *obiective*).
2. „Points litigieux“ **.

Tema

Cele două idei principale { α . luptă fracționistă
(în străinătate)
 β . strângerea rândurilor
muncitorilor și majoritatea
lor în Rusia.

3. Izvorul luptei și esența ei :

(A)

desprinderea lichidatorilor de partid (1908—1911) și
(B)
excluderea lor (1912).

4. Rezoluțiile din anii 1908 și 1910. Lupta O.C.
5. Refacerea partidului în 1912, *împotriva* lichidatorilor.

(B)

6. O apreciere teoretică asupra esenței lichidatorismului *existența partidului* (ilegal) și renegarea lui.

* — „State-majore fără armată”. — *Nota trad.*

** — „Puncte litigioase”. — *Nota trad.*

7. Verificarea acestei teorii și a acestor hotărâri adoptate de partid, de către experiența ($\alpha\alpha$) partidului nostru și ($\beta\beta$) aceea a dușmanilor noștri...

Două puncte de vedere (α) haos ; (β) partidul muncitoresc împotriva lichidatorilor.

Definiția lichidatorismului în 1908. Comp. 1910.

Esența lui : desprinderea de partid.

Importanța activității ilegale.

Legătura cu tactica.

Lupta revoluționară a clasei muncitoare :

{	greve revoluționare	}
	mitinguri „	
	demonstrații de stradă revoluționare	

Conferința din ianuarie 1912 și refacerea partidului.

{	Planul :	I. Esența divergențelor.	}
		II. Experiența partidului nostru.	
		III. Experiența dușmanilor noștri.	
		IV. <i>C o n d i ț i i</i> practice <i>d e p a c e</i>	
		(9 pct.) (10 ??)	

Scris între 23 și 30 iunie
(6 și 13 iulie) 1914

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

2

1. Zilele din iulie vs 9. I.
2. Criza politică

{	oct.
	22.IV.
	Rasputin
	foametea.
3. Dezvoltarea mișcării și a lozincilor.
4. Lichidatorismul care a fost măturat și grupulețele din străinătate.
5. Războiul dintre Austria și Serbia.
6. Imperialismul și militarismul.
7. Război împotriva războiului.
8. Situația internațională și sarcinile proletariatului din Rusia.

*Scrie între 15 și 18
(28 și 31) iulie 1914*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

—
ADNOTĂRI

—
INDICI

—
DATE DIN
VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE PINĂ ÎN PREZENT

(Martie—iulie 1914)

PROIECTUL „APELULUI CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI“

Într-o scrisoare cu data de 19 martie (1 aprilie) 1914, V. I. Lenin a trimis acest proiect Inesei Armand, cu rugămintea de a-l transcrie și a-l remite lui O. N. Lola (Stepaniuk) pentru a fi acceptat, tradus în limba ucraineană și publicat în „Šahterskii Listok“ (supliment la ziarul „Puti Pravdi“). Lenin considera că e deosebit de important ca acest apel — care îndemna pe muncitori, fără deosebire de naționalitate, să se unească pentru a lupta împreună împotriva capitalului — să pornească din mijlocul social-democraților ucraineni (vezi Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 111).

SCRISOARE CĂTRE O. N. LOLA

Despre această scrisoare, în care V. I. Lenin făcea rugămintea de a strânge și a-i trimite o serie de materiale cu privire la problema ucraineană, se știe dintr-o scrisoare a lui O. N. Lola către V. I. Lenin cu data de 23 martie (5 aprilie) 1914, în care se spunea : „Îmi cer scuze pentru întârzierea cu care răspund la scrisoarea dv... Despre statistica asupra orașelor și a populației orașenești din Ucraina am să mă informez la Galiținskaia, întrucît ea scrie niște articole despre situația economică a Ucrainei“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. A. BEKZADIAN

Dintr-o scrisoare a lui A. A. Bekzadian către V. I. Lenin cu data de 29 martie (11 aprilie) 1914 se știe că Lenin i-a făcut propunerea de a se folosi adresa lui pentru legătura cu Biroul socialist internațional. Răspunzînd la această propunere, Bekzadian scria : „Regret că nu vă pot da un răspuns pozitiv, întrucît situația mea nu s-a lămurit... cel mai probabil este că în mai am să plec în Rusia, iar ca să dau adresa pentru scurt timp n-ar avea rost, cu atît mai mult

acum, cînd, după evenimentele de la Petersburg, este nevoie de o intensă corespondență cu Biroul" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE V. R. MENJINSKI

După cum se vede din răspunsul ce i-a fost trimis de V. R. Menjinski la 31 martie (13 aprilie) 1914, V. I. Lenin s-a interesat de împrejurările în care a fost arestată sora acestuia, L. R. Menjinskaia (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

UN ARTICOL ÎNDREPTAT ÎMPOTRIVA LUI F. BULKIN ȘI A LUI L. MARTOV

Acest articol a fost scris de V. I. Lenin mai tîrziu de 3 (16) aprilie 1914, în legătură cu apariția, în nr. 3 al revistei „Nașa Zarea”, a unor articole ale lui F. Bulkin și L. Martov, îndreptate împotriva bolșevicilor. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează pagina a doua din manuscrisul acestui articol al lui V. I. Lenin. Atacurile lui Bulkin și Martov au fost supuse de Lenin unei critici severe în articolele sale „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească”, „Plehanov, care nu știe ce vrea”, „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate”, „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor” (vezi p. 138—141, 175—179, 195—220, 346—381).

SCRISOARE CĂTRE V. M. ZAGORSKI

Despre această scrisoare, în care V. I. Lenin adresa rugămintea de a i se trimite hotărîrile conferințelor de partid și programul partidului, avem cunoștință dintr-o scrisoare ce i-a fost trimisă de V. M. Zagorski la 4 (17) aprilie 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

PATRU PAGINI DIN MANUSCRISUL PROIECTULUI DE CUVÎNTARE : „CU PRIVIRE LA POLITICA NAȚIONALĂ”

Proiectul cuvîntării „Cu privire la politica națională” a fost scris de V. I. Lenin mai tîrziu de 6 (19) aprilie 1914 pentru deputatul bolșevic G. I. Petrovski, care urma să ia cuvîntul în Duma a IV-a de stat. Întrucît la 22 aprilie (5 mai) 1914 deputații de stînga au fost excluși din Dumă pe o perioadă de 15 ședințe, Petrovski n-a mai putut să rostească această cuvîntare. În Arhiva centrală de partid

a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul proiectului acestei cuvîntări, din care lipsesc paginile 3, 4, 25 și 26.

SCRISORI CĂTRE I. E. HERMAN

La 9 (22) aprilie 1914, I. E. Herman i-a comunicat lui V. I. Lenin că a primit cele două scrisori ale lui în legătură cu manifestele pentru Ziua presei muncitorești, 22 aprilie (5 mai), și pentru 1 Mai (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

RĂSPUNSUL C.C. AL P.M.S.D.R. CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL AL INTERNAȚIONALEI A II-A

În acest răspuns, Comitetul Central făcea cunoscut că acceptă să participe la conferința convocată de B.S.I. în legătură cu sciziunea ivită în sînul P.M.S.D.R. Răspunsul conținea un raport oficial al C.C. cu privire la esența divergențelor principiale dintre bolșevici și lichidatori, care fusese promis de V. I. Lenin într-o scrisoare adresată lui C. Huysmans, secretarul B.S.I., la 18—19 ianuarie (31 ianuarie—1 februarie) 1914 (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 314—322). Răspunsul Comitetului Central a fost publicat în formă prescurtată, sub titlul „Ce spun marxiștii organizați despre intervenția Biroului internațional”, în nr. 61 din 15 aprilie 1914 al ziarului „Puti Pravdî” (vezi volumul de față, p. 85—88).

SCRISOARE CĂTRE B. ANTONOV

Despre această scrisoare a lui V. I. Lenin avem cunoștință din răspunsul trimis la 15 (28) aprilie 1914 de B. Antonov, care îi comunica că a îndeplinit însărcinarea ce i-a încredințat-o: „Imediat ce am primit apelul, l-am tradus și l-am trimis”. După cît se vede, era vorba de un apel către militanții mișcării muncitorești internaționale în legătură cu Ziua presei muncitorești din Rusia, pe care Antonov urma să-l traducă și să-l transmită unor militanți ai mișcării socialiste din Italia (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE S. G. ȘAUMIAN

Această scrisoare a lui V. I. Lenin, după cum reiese din răspunsul trimis de S. G. Șaumian la 17 (30) aprilie 1914, era consacrată problemei naționale (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE O. N. LOLA

Despre această scrisoare a lui V. I. Lenin, care cerea să i se găsească și să i se trimită o broșură a lui V. Vinnicenko, avem cunoștință din scrisoarea de răspuns a lui O. N. Lola cu data de 30 aprilie (13 mai) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. I. BUHARIN

În aprilie 1914 V. I. Lenin i-a scris lui N. I. Buharin în legătură cu pregătirea unor proiecte de cuvântări în problema națională pentru fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat, fapt confirmat de conținutul răspunsului trimis de Buharin (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE G. I. CIUDNOVSKI

Informații în legătură cu această scrisoare, în care V. I. Lenin a propus o serie de completări la articolul lui G. I. Ciudnovski „O nouă teorie a acumulării”, se pot găsi în scrisoarea de răspuns a acestuia cu data de 8 (21) mai 1914. Ciudnovski îi scria că a introdus completările care, după părerea lui Lenin, puteau face ca articolul său să fie pe înțelesul tuturor (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. I. BUHARIN

După cum reiese din răspunsul primit de la N. I. Buharin, V. I. Lenin se interesa de o scrisoare expediată din Rusia și conținând unele informații despre R. Malinovski, care la 8 (21) mai 1914 renunțase, cu de la sine putere, la mandatul său de deputat în Dumă, dezertînd astfel de la postul său (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. I. PODVOISKI

Această scrisoare a fost scrisă între 10 și 18 (23 și 31) mai 1914. Despre aceasta avem cunoștință dintr-o scrisoare a lui N. I. Podvoiski din 10 (23) mai, în care solicita sprijinul lui Lenin pentru o lucrare de statistică, și dintr-o a doua scrisoare din 18 (31) mai, în care îi aducea mulțumiri lui V. I. Lenin pentru sprijinul acordat (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Despre această scrisoare a lui V. I. Lenin avem cunoştinţă din următoarele cuvinte din răspunsul lui G. I. Şklovski, scris între 12 şi 20 mai (25 mai şi 2 iunie) 1914: „Scumpe Vladimir Ilici! Chiar acum am primit scrisoarea dv. şi mă grăbesc să vă răspund numai-decît“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. V. BRITMAN

Informaţii în această privinţă găsim într-o scrisoare a lui A. V. Britman către V. I. Lenin cu data de 20 mai (2 iunie) 1914. În scrisoarea sa, Lenin se ocupa de mijloacele necesare pentru editarea Organului Central — ziarul „Soşial-Demokrat“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISORI CĂTRE S. D. SOKOVNIN

Informaţii în legătură cu aceste scrisori găsim într-o scrisoare din 22 mai (4 iunie) 1914 a lui S. D. Sokovnin, membru al secţiei din Paris a P.M.S.D.R., şi alta, nedată, trimisă de el mai târziu. Această corespondenţă se referea la organizarea editării unui organ de presă al funcţionării ruse (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. M. LITVINOV

În această scrisoare, V. I. Lenin îi propunea lui M. M. Litvinov să meargă la Viena ca delegat la congresul socialist internaţional, fapt confirmat de răspunsul dat de Litvinov într-o scrisoare cu data de 24 mai (6 iunie) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. A. TROIANOVSKI

Informaţii despre această scrisoare, în care e vorba de repartitia mandatelor pentru Congresul de la Viena, găsim în scrisoarea de răspuns a lui A. A. Troianovski cu data de 25 mai (7 iunie) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SFÎRŞITUL MANUSCRISULUI
UNUI PROIECT DE CUVÎNTARE
„CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII“

Proiectul cuvîntării „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii“ (vezi volumul de faţă, p. 180—186) a fost pregătit de V. I. Lenin pentru deputatul bolşevic G. I. Petrovski, care urma să.

ia cuvîntul în Duma a IV-a de stat. Petrovski a rostit această cuvîntare la 28 mai (10 iunie) 1914, în cadrul discuțiilor purtate în Dumă pe marginea bugetului departamentului domeniilor statului. Paginile 1—22 ale manuscrisului acestui proiect de cuvîntare se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

SCRISOARE CĂTRE M. F. VLADIMIRSKI

După cum reiese din scrisorile de răspuns ale lui M. F. Vladimirski din 31 mai (13 iunie) și 10 (23) iunie 1914, în scrisoarea lui V. I. Lenin era vorba de organizarea tipăririi programului partidului (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISORI CĂTRE REDACȚIA REVISTEI „PROSVEȘCENIE”

În cursul lunilor mai și iunie 1914, V. I. Lenin a scris de cîteva ori redacției revistei „Prosveșcenie”. Despre conținutul scrisorilor avem cunoștință din răspunsurile primite de el de la redacția revistei, care au fost scrise între 4 (17) mai și 13 (26) iunie 1914. Corespondența se referea la unele chestiuni legate de munca redacției și de conținutul diverselor numere ale revistei (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE UN NECUNOSCUȚ DIN MOSCOVA

Pe plicul unei scrisori din Moscova, care a fost păstrat, V. I. Lenin a făcut următoarea mențiune : „S-a răspuns la 20.VI.1914” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE O. N. LOLA

Faptul că V. I. Lenin a scris această scrisoare este adeverit de mențiunea : „S-a răspuns la 20 iunie 1914”, făcută de el pe plicul unei scrisori primite de la O. N. Lola (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. V. KUZNEȚOV

Despre această scrisoare avem cunoștință dintr-o scrisoare a lui N. V. Kuznețov din 8 (21) iunie 1914, pe care V. I. Lenin a făcut mențiunea : „S-a răspuns” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

V. I. Lenin a făcut menţiunea : „S-a răspuns“ pe o scrisoare a lui G. L. Şklovski din 8 (21) iunie 1914, care s-a păstrat (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. K. VLADIMIROV

După cum reiese dintr-o scrisoare a lui M. K. Vladimirov cu data de 16 (29) iunie 1914, în scrisoarea lui V. I. Lenin era vorba de editarea, la Paris, a programului şi statutului partidului (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE EDITURA „PRIBOI“

Dintr-o scrisoare a editurii „Priboi“ cu data de 17 (30) iunie 1914 se ştie că scrisoarea lui V. I. Lenin a fost prilejuită de întârzierea apariţiei articolului „Clasa muncitoare şi presa muncitorească“, care urma să fie publicat în ziarul „Trudovaia Pravda“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE EDITURA „PRIBOI“

După cum reiese din răspunsul cu data de 20 iunie (3 iulie) 1914 primit din partea editurii „Priboi“, V. I. Lenin, în scrisoarea sa, cerea încă o dată informaţii în legătură cu soarta articolului său „Clasa muncitoare şi presa muncitorească“, dădea indicaţii în legătură cu alegerea unor colecţii de ziare necesare pregătirii în vederea Conferinţei de la Bruxelles şi făcea cunoscut că a trimis o completare la articolul „Cum au răspuns muncitorii la constituirea unei fracţiuni muncitoreşti social-democrate ruse în Duma de stat“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE A. A. BEKZADIAN

Informaţii în legătură cu această scrisoare, în care i se propunea lui A. A. Bekzadian să facă parte din delegaţia C.C. al P.M.S.D.R. la Conferinţa de la Bruxelles, găsim în scrisoarea din 21 iunie (4 iulie) 1914 a lui V. I. Lenin către Inessa Armand şi în răspunsul primit de la A. A. Bekzadian (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE N. V. KUZNEȚOV

Despre această scrisoare — prin care Lenin îl ruga pe N. V. Kuznețov să ajungă la o înțelegere cu M. F. Vladimirski (Kamski), în sensul ca el să accepte să facă parte din delegația C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles și să strângă ziare, procese-verbale ale congreselor de partid și alte materiale necesare delegației — avem cunoștință din răspunsul trimis de N. V. Kuznețov la 24 iunie (7 iulie) 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE V. MIȚKEVICI-KAPSUKAS

Intr-o scrisoare cu data de 25 iunie (8 iulie), Mițkevici-Kapsukas îi scria lui V. I. Lenin: „Ca răspuns la scrisoarea dv., vă pot comunica următoarele...”. După cum se vede din restul scrisorii, Lenin cerea informații în legătură cu orientarea și istoricul înființării ziarului lituanian „Vilnis” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. M. LITVINOV

După cum se vede dintr-o scrisoare a lui M. M. Litvinov cu data de 25 iunie (8 iulie) 1914, în scrisoarea lui V. I. Lenin era expus conținutul răspunsului pe care C.C. al P.M.S.D.R. îl dădea lui C. Huysmans, secretarul B.S.I., în legătură cu participarea bolșevicilor la Conferința de la Bruxelles. Lenin îl însărcina pe Litvinov să transmită acest răspuns lui C. Huysmans (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE EDITURA „PRIBOI”

Despre această scrisoare, în care e vorba de trimiterea corecturilor la culegerea „Marxism și lichidatorism”, avem cunoștință dintr-o scrisoare a editurii „Priboi” cu data de 27 iunie (10 iulie) 1914 adresată lui V. I. Lenin (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. M. LITVINOV

În această scrisoare cu data de 27 iunie (10 iulie) 1914, e vorba de pregătirea Conferinței de la Bruxelles. Informații în această privință avem în răspunsul trimis de M. M. Litvinov lui V. I. Lenin, pe care îl informa că însărcinările ce i-au fost date au fost aduse la îndeplinire (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

TELEGRAMĂ CĂTRE C.E. AL B.S.I.

Despre această telegramă, care a fost expediată înainte de 5 (18) iulie 1914, avem cunoștință din amintirile lui G. I. Petrovski. Ea a fost trimisă în timpul lucrărilor Conferinței de la Bruxelles, în urma zvonurilor calomnioase, răspândite de liderii Internaționalei a II-a, potrivit cărora Lenin se află la Bruxelles, dar nu ia parte la conferința convocată de B.S.I. Pentru demascarea acestor zvonuri, Lenin a comunicat din Poronino Comitetului executiv al B.S.I. că i-a trimis prin poștă niște materiale în legătură cu călătoria întreprinsă de E. Vandervelde la Petersburg în vara anului 1914. O copie după această telegramă a fost transmisă delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles. Telegrama a fost semnată de V. I. Lenin și G. I. Petrovski (vezi „Amintiri despre V. I. Lenin“, partea 1, București, E.S.P.L.P. 1957, p. 578).

SCRISORI CĂTRE I. E. HERMAN

Ele au fost scrise între 5 și 17 (18 și 30) iulie 1914. Informații în această privință găsim într-o scrisoare a lui I. E. Herman către V. I. Lenin cu data de 17 (30) iulie, în care scria : „Ieri am primit de la dv. două scrisori, iar astăzi o carte poștală“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE I. F. POPOV

Dintr-o scrisoare cu data de 8 (21) iulie 1914 trimisă de I. F. Popov, membru al delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles, luăm cunoștință de această scrisoare a lui V. I. Lenin în legătură cu informațiile transmise de Popov asupra desfășurării lucrărilor conferinței (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C. C. al P.C.U.S.).

LISTA PUBLICAȚIILOR
LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT
V. I. LENIN

REVISTA „PROSVEȘENIE“

- Nr. 3 — martie 1914
Nr. 4 — aprilie 1914
Nr. 5 — mai 1914
Nr. 6 — iunie 1914

„MARXISM ȘI LICHIDATORISM“

Culegere de articole despre problemele fundamentale ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a. Petersburg, ed. „Priboi“, 1914.

Prefața și încheierea la culegerea „Marxism și lichidatorism“, precum și 14 articole publicate în această culegere au fost scrise de V. I. Lenin (Vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, și volumul de față). În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează planul culegerii și planul prefeței și al post-feței, care au fost scrise de V. I. Lenin.

LISTĂ DE LUCRĂRI
CARE S-AR PUTEA SĂ FIE ALE LUI
V. I. LENIN

„DESPRE ALIANȚA NARODNICILOR CU LICHIDATORII“

În articolul „Despre alianța narodnicilor cu lichidatorii“, publicat la 16 (29) martie 1914 în ziarul „Puti Pravdi“ nr. 38, este demascată atitudinea lichidatorilor, care la alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale au mers în bloc cu socialiștii-revoluționari împotriva bolșevicilor.

Prin conținutul său, acest articol are legătură cu articolele lui V. I. Lenin „Narodnicii și lichidatorii în mișcarea sindicală“, „Încheiere la culegerea: «Marxism și lichidatorism»“, „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor“ (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 378—382, și volumul de față, p. 125—134, 346—381). În ultimele două întâlnim același citat ca și în articolul „Despre alianța narodnicilor cu lichidatorii“. Aceasta ne dă temei să presupunem că articolul a fost scris de V. I. Lenin.

„VANDERVELDE ȘI ZIARUL LIBERAL“

Articolul „Vandervelde și ziarul liberal“, care a apărut la 20 iunie (3 iulie) 1914 în nr. 20 al ziarului „Trudovaia Pravda“, era îndreptat împotriva procedeelor incorecte folosite de „Kievskaiia Misl“, ziar burghezo-liberal, care, publicând traducerea articolului lui E. Vandervelde din ziarul „Le Peuple“, a omis datele, citate în acest articol, cu privire la tirajul ziarelor pravdiștilor, lichidatorilor și socialiștilor-revoluționari, în care se arăta în mod convingător că $\frac{4}{5}$ din numărul muncitorilor îi urmează pe bolșevici.

Articolul „Vandervelde și ziarul liberal“ se află în strânsă legătură cu articolele lui V. I. Lenin „Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească“, „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor“, precum și cu „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles“ (vezi volumul de față, p. 264—270, 346—381, 391—429). Aceasta ne dă temei să presupunem că articolul a fost scris de V. I. Lenin.

ADNOTĂRI

¹ *Blocul antipartinic din august*, al cărui organizator a fost Troțki, s-a constituit în august 1912, la o conferință a lichidatorilor care a avut loc la Viena. La lucrările acestei conferințe au participat reprezentanți ai Bundului, ai Comitetului regional din Transcaucazia, ai Social-democrației din Ținutul leton și ai grupurilor lichidatoriste, troțkiste și otzoviste din străinătate (redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata”, redacția „Pravdei” de la Viena, a lui Troțki, și grupul „Vpered”). Din Rusia au trimis delegați „grupurile de inițiativă” ale lichidatorilor din Petersburg și Moscova, organizația din Krasnoiarsk, „Organizația social-democrată din armată de la Sevastopol” și redacțiile publicațiilor lichidatoriste „Nașa Zarea” și „Nevski Golos”; la conferință a asistat, de asemenea, un reprezentant al Comitetului din străinătate al organizației „Spilka”. Majoritatea covârșitoare a delegaților era constituită din persoane care locuiau în străinătate, care erau rupte de clasa muncitoare din Rusia și nu aveau legături directe cu activitatea organizațiilor locale de partid. Conferința a adoptat hotărâri antipartinice, lichidatoriste în toate problemele tacticii social-democrate și s-a pronunțat împotriva existenței partidului ilegal.

Creat din elemente eterogene, blocul antibolșevic, a cărui înghetare a constituit sarcina principală a conferinței, a început să se destrame încă înainte ca ea să-și fi încheiat lucrările. Reprezentantul grupului „Vpered” a părăsit conferința fără a mai aștepta sfârșitul ei; curînd după aceea au plecat social-democrații letoni, iar apoi și ceilalți participanți. De fapt, Blocul din august s-a și destrămat, sub loviturile bolșevicilor, după un an, un an și jumătate. În ceea ce privește destrămarea Blocului din august, vezi și articolele lui V. I. Lenin „Demascarea ficțiunii Blocului «din august»”, „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate” (volumul de față, p. 29—32, 195—220). — 1.

2 „Luci” — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori, care a apărut la Petersburg de la 16 (29) septembrie 1912 pînă la 5 (18) iulie 1913. Au apărut în total 237 de numere. Fondurile necesare pentru editarea lui proveneau aproape exclusiv din donații făcute de liberali. Conducerea ideologică a ziarului se afla în mîinile unui grup format din P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov și A. S. Martînov. În coloanele lui, lichidatorii combăteau tactica revoluționară a bolșevicilor, propagau lozinca oportunistă a creării unui așa-zis „partid legal”, se pronunțau împotriva grevelor revoluționare de masă ale muncitorilor și încercau să revizuiască principalele teze din programul partidului. Lenin a spus despre „Luci» că este înrobît de politica liberală” și a calificat acest ziar drept un organ al renegării. — 1.

3 Lenin se referă la *Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R.*, care a avut loc la Praga în zilele de 5—17 (18—30) ianuarie 1912 și care a jucat de fapt rolul unui congres al partidului.

La această conferință au fost reprezentate peste 20 de organizații de partid, precum și reprezentanți ai Organului Central — ziarul „Soșial-Demokrat” —, ai redacției ziarului „Rabocœia Gazeta”, ai Comitetului organizației din străinătate și ai grupului de transporturi al C.C. al P.M.S.D.R. Toți delegații, cu excepția a doi menșevici-partiiți, erau bolșevici. Printre delegații la conferință se numărau G. K. Ordjonikidze — din partea organizației Tiflis, S. S. Spandarian — din partea organizației Baku, E. P. Onufriev — din partea organizației Petersburg, F. I. Goloșcekin — din partea organizației Moscova. Comitetul organizației din străinătate era reprezentat prin N. A. Semașko, iar grupul de transporturi al C.C. — prin I. A. Peatnișki.

V. I. Lenin a participat la conferință ca delegat din partea redacției Organului Central.

Conferința a fost condusă de Lenin. El a luat cuvîntul la deschiderea conferinței în legătură cu constituirea ei, a prezentat raportul cu privire la momentul actual și sarcinile partidului și pe cel cu privire la activitatea Biroului socialist internațional, a făcut o serie de comunicări, a luat parte la dezbaterile în legătură cu activitatea Organului Central, cu sarcinile social-democrației în lupta împotriva foametei, cu problema organizatorică, cu activitatea organizației de partid din străinătate și cu o serie de alte probleme. Lenin a elaborat proiectele de rezoluții asupra tuturor problemelor importante de pe ordinea de zi a Conferinței (vezi *Opere complete*, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 127—164).

În raportul lui Lenin „Cu privire la momentul actual și sarcinile partidului” și în rezoluția la acest raport, adoptată de conferință, se făcea o profundă analiză a situației politice din țară și se arăta că are loc o creștere a stării de spirit revoluționare a maselor. Conferința a subliniat că cucerirea puterii de

către proletariat, care duce după sine țărănimea, continuă să fie o sarcină a revoluției democratice în Rusia.

Cel mai important lucru făcut de conferință a fost curățirea partidului de oportuniști. O mare însemnătate principială și practică au avut rezoluțiile „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor” și „Cu privire la organizația de partid din străinătate”, adoptate de conferință. Lichidatorii erau grupați în jurul revistelor legale „Nașa Zarea” și „Delo Jizni”. Conferința a declarat că, „prin comportarea sa, grupul de la «Nașa Zarea» și «Delo Jizni» s-a pus definitiv în afara partidului”. Lichidatorii au fost excluși din P.M.S.D.R. Conferința a condamnat activitatea desfășurată de grupurile antipartinice din străinătate: menșevicii-golosiști, vperedistii și troțkiștii. Ea a declarat că este absolut necesar ca în străinătate să existe o singură organizație de partid care să desfășoare, sub controlul și sub conducerea C.C., o activitate de sprijinire a partidului și a arătat că grupurile din străinătate „care nu se supun centrului de activitate social-democrată din Rusia, adică Comitetului Central, și care provoacă dezorganizare, stabilind relații separate cu Rusia, peste capul C.C., nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R.” Aceste rezoluții au jucat un rol deosebit de important în întărirea unității partidului marxist din Rusia.

Problema participării la alegerile pentru Duma a IV-a de stat a ocupat un loc important în lucrările conferinței. Conferința a subliniat că sarcina principală a partidului în alegeri și a fracțiunii social-democrate în cadrul Dumei o constituie propaganda socialistă de clasă și organizarea clasei muncitoare. Ea a arătat că principalele lozinci ale partidului în alegerile pentru Dumă sînt revendicările fundamentale cuprinse în programul minimum: republica democratică, ziua de muncă de opt ore, confiscarea tuturor pămînturilor moșierești.

Conferința a adoptat rezoluția „Cu privire la caracterul și la formele organizatorice ale muncii de partid”, a aprobat proiectul de modificări în statutul de organizare al partidului, propus de Lenin, a declarat ziarul „Soțial-Demokrat” Organ Central al partidului, a ales Comitetul Central al partidului și a creat Biroul din Rusia al Comitetului Central.

Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a avut un rol deosebit de important în construirea partidului bolșevic, partid de tip nou. Ea a făcut bilanțul unei întregi perioade istorice a luptei duse de bolșevici împotriva menșevicilor, a consfințit victoria bolșevicilor. Menșevicii-lichidatori au fost izgoniți din partid. În jurul hotărîrilor conferinței s-au unit organizațiile locale de partid. Conferința a întărit partidul ca organizație pe întreaga Rusie. Ea a definit linia politică și tactica partidului în condițiile noului avînt revoluționar. Curățindu-și rîndurile de oportuniști, partidul bolșevic s-a situat în fruntea noului și puternicului avînt al luptei revoluționare a maselor populare. Conferința de la Praga a avut o mare însemnătate internațională. Ea a dat ele-

mentelor revoluționare din partidele Internaționalei a II-a un exemplu de luptă hotărâtă împotriva oportunismului, mergînd pînă la ruptura organizatorică totală cu oportuniștii. — 1.

- 4 „*Severnaia Raboceaia Gazeta*” — cotidian al menșevicilor-lichidatori, a apărut la Petersburg, în locul ziarului „*Novaia Raboceaia Gazeta*”, de la 30 ianuarie (12 februarie) pînă la 1 (14) mai 1914; începînd de la 3 (16) mai a apărut sub denumirea de „*Nașa Raboceaia Gazeta*”. V. I. Lenin, în articolele sale, o denumește, în ironie, „*Severnaia Likvidatorskaia Gazeta*” („Ziarul lichidatorist din nord”) și „*Nașa Likvidatorskaia Gazeta*” („Ziarul nostru lichidatorist”). — 2.
- 5 „*Nașa Zarea*” — revistă legală lunară a menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg, începînd din ianuarie 1910 și pînă în septembrie 1914. A fost condusă de A. N. Potresov și a avut drept colaboratori pe F. I. Dan, S. O. Ţederbaum (V. Ejov) și alții. În jurul acestei reviste s-a încheiat centrul lichidatorilor din Rusia. În rezoluția celei de-a VI-a Conferințe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. din 1912 se menționa că „o parte dintre social-democrați, care s-a grupat în jurul revistelor «*Nașa Zarea*» și «*Delo Jizni*», a luat fățiș apărarea curentului care fusese declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenței burgheze asupra proletariatului” (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 159). — 2.
- 6 *Împotriva celor două „balene”*, adică împotriva lozincilor adoptate de programul partidului: republica democratică și confiscarea întregului pămînt moșieresc. Aceste lozinci, ca și aceea a zilei de muncă de 8 ore, au servit drept bază pentru înfăptuirea unității ideologice a întregii propagande și agitații a partidului bolșevic în rîndul maselor. — 3.
- 7 *Fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat* era alcătuită din șase deputați bolșevici și șapte menșevici. Din partea celor șase centre industriale principale, care cuprindeau patru cincimi din numărul muncitorilor din Rusia, au fost aleși în Dumă deputații bolșevici A. E. Badaev, G. I. Petrovski, M. K. Muranov, F. N. Samoilov, N. R. Șagov și R. V. Malinovski (care ulterior a fost demascat ca agent provocator). Menșevicii au fost aleși din partea unor gubernii neindustriale. La începutul lucrărilor Dumei, fracțiunea social-democrată era unită, dar, în cadrul ei, deputații bolșevici au dus o luptă permanentă împotriva grupului „celor șapte” menșevici, care stînjeneau activitatea revoluționară a bolșevicilor.
- La 1 (14) octombrie 1913, după terminarea Consfătuirii de la Poronino a Comitetului Central, a avut loc, sub conducerea lui Lenin, o ședință restrînsă a Comitetului Central al partidului împreună cu deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. La această ședință s-au discutat măsurile concrete pe care trebuiau să le ia deputații bolșevici în legătură cu comportarea menșevici-

lor. S-a hotărât ca, la întoarcerea lor în Rusia, deputații bolșevici să prezinte grupului „celor șapte” menșevici o cerere ultimativă în sensul statornicirii unei egalități de drepturi în cadrul fracțiunii. Lenin a scris textul declarației (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 89—91) pe care deputații bolșevici urmau s-o prezinte fracțiunii în caz că menșevicii nu vor da un răspuns afirmativ la ultimatumul bolșevicilor. Această declarație a fost discutată la ședința Comitetului Central.

La 16 (29) octombrie 1913, chiar în prima ședință a fracțiunii social-democrate din Dumă, la începutul celei de-a doua sesiuni a Dumei de stat, deputații bolșevici au prezentat deputaților menșevici cererea ultimativă de a se acorda „celor șase” drepturi egale cu „cei șapte” în rezolvarea tuturor problemelor ivite în cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă. Neprimind un răspuns satisfăcător, deputații bolșevici au părăsit ședința fracțiunii, iar a doua zi au înmănat grupului „celor șapte” o „Declarație” oficială în scris, elaborată, sub îndrumarea lui Lenin, la o ședință a Comitetului Central.

Această „Declarație” a fost publicată, sub semnătura deputaților bolșevici, în ziarul „Za Pravdu” cu data de 18 (31) octombrie 1913, împreună cu un apel către muncitori, care erau îndemnați să analizeze cererea „celor șase” și să sprijine pe deputații muncitorilor în efortul lor de a restabili unitatea fracțiunii social-democrate din Dumă. Ziarul „Za Pravdu”, potrivit indicației date de Lenin, a desfășurat o amplă campanie împotriva acțiunii dezorganizatoare a „celor șapte”. El explica sensul luptei ce se desfășura atunci în cadrul fracțiunii, prezentând date cifrice care confirmau că marea masă a muncitorilor este de partea deputaților bolșevici. Din aceste date reieșea că deputații bolșevici fuseseră aleși în regiuni din care făceau parte nouă zecimi din numărul total al muncitorilor și că numai o zecime din numărul muncitorilor i-au ales pe deputații menșevici.

La 25 octombrie (7 noiembrie), grupul „celor șapte”, în răspunsul său oficial, a refuzat să recunoască egalitatea de drepturi pentru grupul „celor șase”. Atunci deputații bolșevici au adresat două apeluri „Către toți muncitorii” (publicate în nr. 15 și 20 din 20 și 26 octombrie ale ziarului „Za Pravdu”), în care, făcând un istoric al sciziunii, îndemneau pe muncitori să sprijine grupul „celor șase” bolșevici. În răspunsul dat de ei grupului „celor șapte”, deputații bolșevici au declarat că s-au constituit în fracțiune independentă și totodată le-au propus desfășurarea unor acțiuni comune în cadrul Dumei.

Întreaga luptă a grupului „celor șase” pentru o existență de sine stătătoare în cadrul Dumei a fost condusă de Lenin. El a făcut propunerea ca fracțiunea bolșevică separată să poarte denumirea de „fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia”. Declarația deputaților bolșevici („Răspuns celor șapte deputați”) cu privire la constituirea lor într-o fracțiune independentă în cadrul Dumei a IV-a de stat a fost publicată în

nr. 22 din 29 octombrie al ziarului „Za Pravdu“. În același număr, Lenin a publicat un amplu articol, intitulat „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă“, în care a demască comportarea dezorganizatoare a grupului „celor șapte“ menșevici (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 103—122).

Lupta dintre grupul „celor șase“ și grupul „celor șapte“ a pus în mișcare mase largi muncitorești, îndeosebi la Petersburg. La întrunirile muncitorilor aveau loc convorbiri și discuții în legătură cu starea de lucruri din fracțiunea social-democrată din Dumă. Aceste întruniri au arătat că simpatiile muncitorilor se îndreptau spre bolșevici. În acele zile, „Za Pravdu“ a publicat, sub un titlu comun: „Muncitorii în sprijinul deputaților lor muncitori“, un mare număr de rezoluții ale muncitorilor. Un bilanț general al acestor rezoluții a fost făcut de V. I. Lenin în articolul său „Cum au răspuns muncitorii la constituirea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat“ (vezi volumul de față, p. 440—449).

În campania care s-a desfășurat atunci, V. I. Lenin, partidul bolșevic au dat un exemplu concret de felul cum trebuie să acționeze deputații muncitorilor pentru a crea condiții în vederea unei cât mai bune folosiri a parlamentului în scopuri revoluționare. Lucrând sub îndrumarea și controlul nemijlocit al Comitetului Central, fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat aducea la îndeplinire voința partidului, voința majorității muncitorilor conștienți. Activitatea desfășurată de fracțiunea bolșevică în cadrul Dumei a constituit un model de activitate parlamentară a partidului proletar și a avut o uriașă importanță pentru întreaga mișcare comunistă internațională. — 4.

8 „*Novoe Vremea*“ — cotidian; a apărut din 1868 pînă în 1917 la Petersburg; a aparținut, pe rînd, mai multor editori și și-a schimbat în repetate rînduri orientarea politică. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, începînd din 1876, cînd a avut ca editor pe A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționărimii birocratice. În 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacționarilor. După revoluția burghezo-democratică din februarie, acest ziar a sprijinit politica contrarevoluționară a guvernului provizoriu burghez și a dus o campanie furibundă împotriva bolșevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. — 5.

9 *Octombriștii* — membrii partidului „Uniunea 17 octombrie“, care s-a constituit în Rusia după publicarea manifestului lansat de țar la 17 octombrie 1905. Era un partid contrarevoluționar, care reprezenta și apăra interesele marii burghezii și ale moșierilor care își duceau gospodăria în mod capitalist; în fruntea acestui partid au fost A. I. Gucikov, cunoscut industriaș și proprietar de imobile din Moscova, și M. V. Rodzeanko, mare moșier. Octom-

brăștii au sprijinit într-un totu politica internă și externă a guvernului țarist. — 7.

- 10 *Trudovic* — membru al grupului trudovic, un grup de democrați mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, format din țărani și intelectuali de orientare narodnică. Frațiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906 și era formată din deputații țăranilor în Duma I de stat.

În Duma de stat, trudovicii au oscilat între cadeți și social-democrați. Aceste oscilări erau determinate de însăși natura de clasă a micilor producători țărani. Dat fiind că trudovicii reprezentau, într-o oarecare măsură, masele țărănești, în Dumă bolșevicii au promovat o tactică de înțelegere cu ei în unele probleme, în vederea luptei comune împotriva țarismului și a cadeților. În 1917, Grupul trudovic a fuzionat cu partidul „socialiștilor-populiști” și a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, trudovicii s-au situat de partea contrarevoluției burgheze.

„*Socialist-populist*” — membru al Partidului socialist-populist al muncii („enesii”), care în 1906 s-a desprins din aripa de dreapta a partidului socialiștilor-revoluționari (al eserilor) și care avea o orientare mic-burgheză. Socialiștii-populiști erau pentru un bloc cu cadeții. Lenin îi numea „social-cadeți”, „oportuniști mic-burghezi”, „menșevici eseriști”, care oscilează între cadeți și eseri, subliniind că acest partid „se deosebește prea puțin de cadeți, deoarece șterge din program atât republica, cât și trecerea întregului pământ în mâinile țărănimii” (Opere complete, vol. 14, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 24). În fruntea acestui partid se aflau A. V. Peșonov, N. F. Annenski, V. A. Meakotin și alții. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, partidul „socialiștilor-populiști” a fuzionat cu trudovicii, a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez, trimițându-și reprezentanții în acest guvern. După Revoluția Socialistă din Octombrie, enesii au luat parte la comploturile contrarevoluționare și la acțiunile armate împotriva Puterii sovietice. Partidul lor și-a încetat existența în perioada intervenției militare străine și a războiului civil. — 9.

- 11 „*Narodnicii de stînga*” — socialiștii-revoluționari (eserii) — partid mic-burghez din Rusia; a luat ființă pe la sfîrșitul anului 1901 — începutul anului 1902 prin contopirea mai multor cercuri și grupuri narodnice. Eserii nu vedeau deosebiri de clasă dintre proletariat și micul proprietar, estompau diferențierea de clasă și contradicțiile din sînul țărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluție. Concepțiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste și revizioniste. Eserii, după cum spunea Lenin, încercau să cîrpească „găurile narodnicismului cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului” (Opere complete, vol. 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 283).

Programul agrar al eserilor prevedea desființarea proprietății private asupra pământului și punerea lui la dispoziția obștilor, înfăptuirea folosinței „egalitare” a pământului, bazată pe „principiul muncii”, precum și pe dezvoltarea cooperăției. În acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pământului”, nu era în realitate nimic socialist. Analizînd programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menținerea producției de mărfuri și a gospodăriei individuale pe pământul comun nu înlătură dominația capitalului, nu izbăvește pe țărani muncitori de exploatare și de primejdia ruinării; în condițiile capitalismului, țărani cu gospodărie mică nu-și pot găsi salvarea nici în cooperăție, pentru că ea servește la îmbogățirea burgheziei sătești. În același timp, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea de a introduce folosința egalitară a pământului avea un caracter democrat-revoluționar, istoricește progresist, deoarece era îndreptată împotriva reacționarei proprietăți funciare moșierești.

Partidul bolșevic a demascată încercările eserilor de a se deghiza în socialiști, a dus împotriva lor o luptă perseverentă pentru influența asupra țărănimii, a arătat cât de dăunătoare este pentru mișcarea muncitorească tactica terorii individuale, folosită de ei. Totodată, bolșevicii consimțeau să încheie, în anumite condiții, acorduri vremelnice cu eserii pentru a duce împreună lupta împotriva țarismului.

Lipsa de omogenitate a țărănimii ca clasă a determinat, în ultimă analiză, nestatornicia politică și ideologică, debandada organizatorică din partidul eserilor, oscilările lui permanente între burghezia liberală și proletariat. Încă din timpul primei revoluții ruse s-a desprins din partidul eserilor aripa dreaptă, care a format Partidul socialist-populist al muncii (enesii), partid legal, care prin concepțiile sale se apropia de cadeți, și aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliștilor”. În perioada reacțiunii stolîpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică și organizatorică. În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe pozițiile social-șovinismului.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menșevicii și cu cadeții au constituit principalul sprijin al guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contrarevoluționar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țărănimii de a se trece la lichidarea proprietății funciare moșierești, s-a pronunțat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pământului; miniștrii eseri din guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represieune împotriva țăranilor care ocupau pământurile moșierești.

La sfîrșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-și mențină influența lor în rîndul maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat

un acord cu bolșevicii, dar curînd după aceea au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, eserii au desfășurat o activitate subversivă contrarevoluționară, au dat un sprijin activ intervenționiștilor și albardiștilor, au participat la comploturi contrarevoluționare și au organizat acte teroriste împotriva lucrătorilor Statului sovietic și a militanților partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii și-au continuat activitatea lor dușmănoasă împotriva Statului sovietic atât în interiorul țării, cît și în tabăra emigranților albardiști. — 9.

12 „*Russkoe Bogatstvo*” — revistă lunară; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mâinile narodnicilor liberali, în frunte cu N. K. Mihailovski. În jurul revistei „*Russkoe Bogatstvo*” s-au grupat publiciști care ulterior au devenit membri marcanți ai partidelor socialist-revoluționar și „socialist-populist”, precum și ai grupurilor trudovice din Dumele de stat. Începînd din 1906, „*Russkoe Bogatstvo*” a devenit organul partidului semicadet al „socialiștilor-populiști” (enesii). — 9.

13 Lenin se referă la discursul rostit de comerciantul milionar A. S. Salazkin, președintele Comitetului tîrgului și bursei din Nijni-Novgorod, în ședința extraordinară de la 16 (29) august 1913 a acestui comitet, care a avut loc cu ocazia sosirii la tîrg a primului ministru Kokovțov. În numele negustoriei din întreaga Rusie, Salazkin a căutat să-l convingă pe Kokovțov de „necesitatea imediată” a unor reforme politice radicale, care să fie îndeplinite pe baza manifestului lansat de țar la 17 octombrie 1905, și a exprimat dorința comercianților și industriașilor „de a participa îndeaproape la activitatea administrației locale și la organizarea statului”.

În articolele sale, Lenin s-a referit, în repetate rînduri, la acest discurs al negustoriei Salazkin (vezi articolele: „Burgezia rusă și reformismul rus”, „Negustorul Salazkin și publicistul F. D.”, „Probleme principale ale politicii”, în Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 422—425, 438—440, 449—452).

Afacerea Beilis — proces cu caracter provocator, înscenat în 1913, la Kiev, de către guvernul țarist împotriva evreului Beilis, căruia i s-a adus acuzația falsă de a fi asasinat un băiețuș creștin, pe nume Iușcinski, în scopuri rituale (în realitate, acest asasinat a fost pus la cale de sutele negre). Prin înscenarea acestui proces, guvernul țarist urmărea să stîrnească un val de antisemitism și să provoace pogromuri evreiești, menite să abată masele de la mișcarea revoluționară, care căpătase o mare amploare în țară. Procesul a stîrnit o puternică indignare în rîndurile publicului; într-o serie de orașe au avut loc demonstrații muncitorești de protest. La proces, Beilis a fost achitat. — 10.

- 14 *Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor* (denumirea oficială : „Proiect de lege pentru înlăturarea tuturor îngrădirilor drepturilor evreilor și în genere a tuturor îngrădirilor legate de origine sau de apartenență la cutare sau cutare naționalitate“) a fost scris de Lenin pentru fracțiunea muncitorească social-democrată din Duma a IV-a de stat. Acest proiect de lege, după cât se pare, trebuia să fie depus în Dumă cu prilejul discutării bugetului Ministerului de Interne.

Publicînd acest proiect de lege în numele Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia, Lenin considera că pentru muncitorii ruși e o datorie de onoare să-l sprijine prin zeci de mii de semnături și petiții. „Aceasta — arăta Lenin — va contribui mai mult decît orice la întărirea unității *depline* și la contopirea tuturor muncitorilor din Rusia fără deosebire de naționalitate“ (vezi articolul „Egalitatea în drepturi a națiunilor“ — volumul de față, p. 89—91). — 17.

- 15 „*Pravda*“ — cotidian bolșevic legal ; primul număr a apărut la 22 aprilie (5 mai) 1912 la Petersburg.

„*Pravda*“ a luat ființă în condițiile noului avînt revoluționar, cînd întreaga țară era străbătută de valul grevelor politice de masă provocate de masacrul de la Lena. „*Tocmai avîntul* de care muncitorii au dat dovadă în aprilie — scria V. I. Lenin — a creat ziarul muncitoresc «*Pravda*»“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 448).

Ziarul era editat cu fonduri strînse chiar de muncitori ; el avea un tiraj zilnic de vreo 40 000 de exemplare, iar unele numere ajungeau pînă la 60 000 de exemplare. Crearea unui cotidian muncitoresc a fost apreciată de Lenin ca o mare realizare istorică a muncitorilor din Petersburg.

Lenin avea în atribuția sa conducerea ideologică a ziarului, pentru care scria aproape zilnic articole sau note, dădea directive redacției. El căuta să imprime ziarului un spirit combativ, revoluționar, aducea critici redacției ori de cîte ori ea publica articole insuficient de clare în problemele principiale. În „*Pravda*“ au apărut peste 270 de articole și note scrise de Lenin și semnate cu pseudonimele : V. Ilin, V. Frei, K. T., V. I., I., Un pravdist, Statistician, Un cititor, M. N. și altele.

„*Pravda*“ a avut ca membri ai redacției și colaboratori activi în diferite perioade pe N. N. Baturin, Demian Bednii, K. S. Eremeev, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaja, S. V. Malîșev, L. R. și V. R. Menjinski, V. M. Molotov, V. I. Nevski, M. S. Olminski, N. I. Podvoiski, N. G. Poletaev, M. A. Saveliev, K. N. Samoilova, N. A. Skrîpnik, I. V. Stalin, P. I. Stucika, I. M. Sverdlov, A. I. Ulianova-Elizarova ș.a. Au colaborat activ și deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. În coloanele „*Pravdei*“ și-a publicat A. M. Gorki o serie de scrieri ale sale.

„*Pravda*“ înfăptuia legătura de zi cu zi dintre partid și masele largi populare. În jurul ei s-a format o numeroasă armată de corespondenți muncitori. În fiecare număr al ziarului apăreau

zeci de corespondențe trimise de muncitori. În doi ani și ceva s-au publicat peste 17 000 de corespondențe de acest gen. Ziarul scria despre lipsa de drepturi a oamenilor muncii, aducea exemple care ilustrau viața de mizerie a muncitorilor, oglindea în paginile sale mersul grevelor, căuta să imprime politica partidului în conducerea mișcării revoluționare în continuă creștere, educa masele în spiritul solidarității proletare, în spiritul internaționalismului proletar. „Pravda“ se bucura de un mare prestigiu printre muncitori. O atenție deosebită se acorda, în coloanele ei, oglinzirii situației țărănimii în Rusia țaristă. Avea și o „Rubrică țărănească“. În coloanele „Pravdei“, Lenin a dus o luptă consecventă pentru hegemonia proletariatului în viitoarea revoluție, pentru alianța clasei muncitoare cu țărănimia și a demascat neîncetat contrarevoluționarismul burgheziei liberale. Ziarul a jucat un rol important în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.

„Pravda“ a format în permanență obiectul persecuțiilor polițienești. Numai în primul an de apariție, împotriva redactorilor ei au fost intentate 36 de acțiuni penale. Redactorii „Pravdei“ au stat la închisoare în total vreo 48 de luni și au fost confiscate 41 de numere ale ziarului. De 8 ori interzis de guvernul țarist, el a continuat să apară sub alte denumiri : „Raboceaia Pravda“, „Severnaia Pravda“, „Pravda Truda“, „Za Pravdu“, „Proletarskaia Pravda“, „Puti Pravdi“, „Rabocii“, „Trudovaia Pravda“. În aceste condiții grele, bolșevicii au izbutit să scoată, în decurs de doi ani și ceva, 636 de numere ale „Pravdei“. La 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost interzis definitiv.

Ziarul „Pravda“ și-a reluat apariția abia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. La 5 (18) martie 1917, el a început să apară ca organ al Comitetului Central și al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. La 5 (18) aprilie, după întoarcerea sa din străinătate, V. I. Lenin a intrat în redacția „Pravdei“ și a preluat conducerea ei. În perioada iulie—octombrie 1917, fiind prigonită de guvernul provizoriu burghez contrarevoluționar, „Pravda“ a fost nevoită în repetate rânduri să adopte alte denumiri : „Listok «Pravdi»“, „Proletarii“, „Rabocii“, „Rabocii Puti“. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, și anume de la 27 octombrie (9 noiembrie) 1917, Organul Central al partidului a început să apară iarăși sub vechea sa denumire, „Pravda“.

Aprecierea activității ziarului „Pravda“ a fost făcută de V. I. Lenin în articolele : „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“, „Muncitorii și «Pravda»“, „Clasa muncitoare și presa muncitorească“, „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile pentru delegația C.C. la Conferința de la Bruxelles“, „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești“, „La a zecea aniversare a «Pravdei»“ etc. (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 442—458 ; volumul 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 76—78,

volumul de față, p. 243—252, 391—439, 454—462 ; Opere, vol. 33, București, E.S.P.L.P. 1957, p. 340—343). — 23.

- 16 Lenin se referă la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, care a avut loc între 13—26 ianuarie (26 ianuarie—8 februarie) 1914, la Bruxelles.

V. I. Lenin a participat activ la pregătirea și desfășurarea lucrărilor congresului. Înainte de congres, el a întreținut o corespondență susținută cu bolșevicii letoni și s-a dus la Berlin și la Paris pentru a se întâlni personal cu ei și a lămurii problemele legate de pregătirea congresului, de componența lui, de eventualul rezultat al luptei ce avea să se desfășoare în cadrul lui etc. La congres, Lenin a prezentat un referat cu privire la atitudinea Social-democrației din Ținutul leton față de P.M.S.D.R. și față de sciziunea intervenită în fracțiunea din Dumă ; a participat la consfăturile delegaților bolșevici și i-a ajutat să elaboreze proiectele de rezoluții. În ajunul deschiderii congresului, în seara zilei de 12 (25) ianuarie 1914, Lenin a prezentat în fața delegaților veniți la Bruxelles un referat cu privire la problema națională, în care a expus teoria și tactica bolșevismului în problema națională. El a făcut apel la marxiștii din Letonia să întărească unitatea reală a partidului, și nu pe cea aparentă, să apere rîndurile lui împotriva elementelor șovăielnice și a lichidatorilor, acești trădători fățiși ai cauzei muncitore.

V. I. Lenin a folosit pe scară largă rezoluțiile Congresului al IV-lea al S.D.Ț.L. în lupta împotriva lichidatorilor și troțkiștilor (vezi în volumul de față articolele : „Muncitorii letoni despre sciziunea din fracțiunea social-democrată din Dumă“, „Demas-carea ficțiunii Blocului «din august»“, „Lichidatorii și mișcarea muncitorească letonă“ etc.). În urma luptei intense duse de V. I. Lenin și de bolșevicii letoni la acest congres împotriva tendințelor împăciuitoare, s-a ajuns la ieșirea social-democrațiilor letoni din Blocul din august. Ieșirea letonilor din acest bloc a fost apreciată de Lenin ca o „lovitură mortală“ dată grupării troțkiste.

Procesele-verbale ale Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton n-au fost găsite. Se știe că ele au fost pregătite pentru publicare de Ianson-Braun și au rămas la Bruxelles. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S., printre materialele arhivei de la Poronino și Cracovia se află și documentele lui Lenin care se referă la Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L. și care ilustrează lupta dusă de el și de grupul bolșevic de la congres împotriva lichidatorilor. Printre aceste documente se află o serie de note scrise de mîna lui Lenin care cuprind ordinea de zi, însemnări cu privire la desfășurarea ședințelor congresului și la intervențiile și cuvîntările diverșilor vorbitori, precum și proiectul de rezoluție cu privire la atitudinea S.D.Ț.L. față de P.M.S.D.R., conșpectul raportului și cuvîntului de încheiere (vezi

- Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 309—310, 420—423). Un interes deosebit prezintă însemnările lui Lenin în legătură cu cele spuse de vorbitori, precum și comentariile respective. Așa, de pildă, există o însemnare a lui Lenin în legătură cu cuvîntarea rostită de Braun la congres în ziua de 15 (28) ianuarie 1914. Acolo, de pildă, unde Braun, apărîndu-și împăciuatorismul, spune că poziția împăciuatoriștilor „este foarte subtilă” (cuvîntul rusec *tonkii* se traduce prin *subțire* și — în sens figurat — prin *subtil*. — *Nota trad.*), V. I. Lenin scrie : „Unde-i subțire, acolo se rupe !”. — 24.
- 17 Lenin citează rezoluția Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, „cu unele schimbări inevitabile”, potrivit cu condițiile cenzurii țariste ; astfel, în locul cuvintelor : „congresul Social-democrației din Ținutul leton” se spune : „reprezentanții tuturor muncitorilor marxști letoni” ; în loc de „P.M.S.D.R.” — „întregul marxist” ; în loc de „Conferința a V-a (generală) din 1908 și plenara C.C. al P.M.S.D.R. din 1910” — „reprezentanța marxștilor din întreaga Rusie din decembrie 1908 și ianuarie 1910” ; în loc de „Comitetul Central al Social-democrației din Ținutul leton” — „organul lor de conducere”. — 24.
- 18 Lenin se referă la hotărîrile Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din 1907, ale Conferinței a V-a (generale) a P.M.S.D.R. din 1908 și ale plenarei C.C. al P.M.S.D.R. din 1910. — 25.
- 19 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia”) a fost organizat în 1897, la Congresul de constituire al grupurilor social-democrate evreiești, care a avut loc la Vilno ; el grupa în special elementele semiproletare ale meșteșugărimii evreiești din regiunile apusene ale Rusiei. La primul Congres al P.M.S.D.R. (1898), Bundul a intrat în acest partid „ca organizație autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc” („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 14).
- Bundul era exponentul naționalismului și al separatismului în rîndurile mișcării muncitorești din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărît să modifice relațiile organizatorice dintre el și P.M.S.D.R. care fuseseră stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Intr-una din rezoluțiile sale, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizații naționale și că Bundul trebuie să reprezinte, în cadrul P.M.S.D.R., o parte federativă.
- La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce i-a fost respinsă cererea de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906,

pe baza unei hotărâri a Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului, Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiștii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului („economisti”, menșevici și lichidatori) și au dus o luptă neconținută împotriva bolșevicilor și a bolșevismului. Revendicării programatice a bolșevicilor cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare, Bundul îi opunea revendicarea autonomiei cultural-naționale. În anii reacțiunii stolpîniste și ai noului avînt revoluționar, Bundul s-a situat pe poziții lichidatoriste și a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial (1914—1918), bundiștii s-au situat pe pozițiile social-șovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit guvernul provizoriu burghez și a luptat de partea dușmanilor Revoluției Socialiste din Octombrie. În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, conducătorii Bundului s-au unit cu forțele contrarevoluției. În același timp, printre membrii de rînd ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a dizolvat, iar o parte din membrii săi au intrat în P.C. (b) din Rusia, în cadrul normelor generale. — 30.

- 20 P.P.S.-„*levița*” — Partidul muncitoresc polonez, constituit în 1906, în urma sciziunii care s-a produs în Partidul socialist polonez (Polska Partia Socjalistyczna) — partid naționalist reformist, înființat în 1892. Acționînd sub lozincă luptei pentru o Polonie independentă, P.P.S., sub conducerea lui Pilsudski și a adepților lui, a desfășurat o propagandă naționalistă, separatistă în rîndurile muncitorilor polonezi, căuțînd să-i abată de pe calea luptei pe care o duceau, împreună cu muncitorii ruși, împotriva absolutismului și a capitalismului. Sub înrîurirea muncitorilor de rînd, în tot cursul existenței P.P.S. s-au format în cadrul său diferite grupări de stînga. Unele dintre ele au aderat ulterior la aripa revoluționară a mișcării muncitorești poloneze.

În 1906, P.P.S. s-a scindat în P.P.S.-„*levița*” și în așa-zisa P.P.S.-„*pravița*” („fracțiune revoluționară”) cu orientare de dreapta, șovină. Sub influența exercitată de partidul bolșevic, precum și de S.D.R.P. și L. (Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania), P.P.S.-„*levița*” a evoluat treptat spre poziții consecvent revoluționare.

În anii primului război mondial, o mare parte din P.P.S.-„*levița*” s-a situat pe poziții internaționaliste, iar în decembrie 1918 a fuzionat cu S.D.R.P. și L. Cele două partide fuzionate au format Partidul Muncitoresc Comunist din Polonia (aceasta a fost, pînă în 1925, denumirea Partidului Comunist din Polonia).

Aripa dreaptă a P.P.S. și-a continuat, în timpul primului război mondial, politica ei național-șovină; ea a organizat pe teritoriul Galiției legiuni poloneze, care au luptat de partea imperialismului austro-german. După ce, în 1919, a fost creat statul burghez polonez, aripa dreaptă a P.P.S. a fuzionat cu organizațiile P.P.S. de pe teritoriul polonez care înainte se

aflase sub stăpânirea Germaniei și a Austriei și a adoptat din nou denumirea de P.P.S. Devenit partid de guvernământ, P.P.S. a înlesnit trecerea puterii în mâinile burgheziei poloneze, a desfășurat o propagandă anticomunistă sistematică și a sprijinit politica de agresiune împotriva Țării sovietice, politica de cotorpire și asupra Ucrainei apusene și a Bielorusiei apusene. Unele grupuri din P.P.S. care n-au fost de acord cu această politică au aderat la Partidul Comunist din Polonia.

După lovitura de stat fascistă a lui Pilsudski (din mai 1926), P.P.S. s-a aflat de formă în rîndurile opoziției parlamentare, dar în realitate el n-a dus o luptă activă împotriva regimului fascist și a continuat să-și desfășoare propaganda lui antisovietică și anticomunistă. Elementele de stînga din P.P.S. au colaborat, în acești ani, cu comuniștii polonezi, sprijinind într-o serie de campanii tactica frontului unic.

În timpul celui de-al doilea război mondial, P.P.S. s-a scindat din nou. Partea lui reacționară, șovină, care a adoptat denumirea de „Wolność, Równość, Niepodległość” („Libertate, Egalitate, Independență”), a participat la formarea „guvernului” reacționar polonez din emigrație cu sediul la Londra. Cealaltă parte, adică aripa stîngă a P.P.S., care a adoptat denumirea de „Partidul muncitoresc al socialiștilor polonezi” (R.P.P.S.), sub influența „Partidului muncitoresc polonez” (P.P.R.), înființat în 1942, a aderat la frontul popular de luptă împotriva ocupanților hitleriști, a dus luptă pentru eliberarea Poloniei din robia fascistă și s-a situat pe poziția stabilirii de relații de prietenie cu U.R.S.S.

În 1944, după eliberarea părții răsăritene a Poloniei de sub ocupația germană și după formarea Comitetului polonez de eliberare națională, R.P.P.S. și-a reluat denumirea de P.P.S. și, împreună cu P.P.R., a participat la opera de construire a Poloniei democrat-populare. În decembrie 1948, P.P.R. și P.P.S. s-au unit și au format Partidul Muncitoresc Unit Polonez (P.M.U.P.). — 30.

- 21 Articolul „*Încă o nimicire a socialismului*” a fost publicat în martie 1914, în nr. 3 al revistei „*Sovremennii Mir*”.

„*Sovremennii Mir*” — revistă lunară literară, științifică și politică, a apărut la Petersburg din octombrie 1906 și pînă în 1918. A avut drept colaboratori din cei mai activi pe menșevici, printre care și G. V. Plehanov. În perioada blocului cu plehanoviștii și la începutul anului 1914, la această revistă au colaborat și bolșevicii. În timpul primului război mondial (1914—1918), ea a devenit organ de presă al social-șovinistilor. — 33.

- 22 L. N. Tolstoi spune acest lucru în prefața sa la un album de tablouri al lui N. Orlov, intitulat „Țărani ruși”, 1909. — 35.

- 23 „*Jizn*” — revistă literară, științifică și politică; a apărut la Petersburg din 1897 și pînă în 1901. La această revistă au colaborat „marxiștii legali” (M. I. Tugan-Baranovski, P. B. Struve și alții), scriitorii și critici progresiști (A. M. Gorki, A. P. Cehov,

V. V. Veresaev, S. G. Skitalet, I. A. Bunin, E. A. Soloviev (*Andreevici*). În paginile ei a fost publicată lucrarea lui K. Marx „Salariu, preț și profit”. Tot aici au fost publicate și articolele lui V. I. Lenin „Capitalismul în agricultură (Despre cartea lui Kautsky și despre articolul d-lui Bulgakov)” și „Răspuns d-lui P. Nejdakov” (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 91—145, 150—155).

Interzisă de guvern în iunie 1901, revista „Jizn” și-a reluat apariția în aprilie 1902, în străinătate, unde a fost editată de grupul social-democrat „Jizn” (V. D. Bonci-Bruevici, V. A. Posse, V. M. Velickina, G. A. și M. A. Kuklin ș.a.). În străinătate au apărut 6 numere ale revistei și 12 numere din „Listok «Jizni»” și au fost editate o serie de titluri din colecția „Biblioteka «Jizni»”. Grupul „Jizn” a avut devieri de la concepțiile și tactica social-democrației în direcția socialismului creștin și a anarhismului. În decembrie 1902 și-a încetat existența, iar editura a fost lichidată. — 39.

24 K. Marx. „Capitalul”. vol. III, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1953, p. 188. — 41.

25 Rezoluția cu privire la înființarea unei secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea activității ilegale a fost adoptată de Comitetul Central la ședințele care au avut loc între 2 și 4 (15 și 17) aprilie 1914 la Cracovia. Ședințele au fost conduse de V. I. Lenin și la lucrările lor a participat și G. I. Petrovski, președintele fracțiunii bolșevice din Dumă, care venise din Rusia. Comitetul Central a examinat o serie de probleme, ca: pregătirile pentru convocarea congresului ordinar al P.M.S.D.R., pentru desfășurarea Zilei presei muncitorești, munca în rândurile țărânimii, chestiuni în legătură cu Duma și darea de seamă a fracțiunii bolșevice din Dumă, conferința internațională a femeilor, Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a, pregătirea manifestelor pentru 1 Mai etc.

În cadrul discuțiilor cu privire la înființarea unei secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea muncii ilegale și adoptarea unei rezoluții în această problemă, Lenin a propus ca din această secție să facă parte activiști de seamă ai partidului, ca: M. I. Kalinin, A. S. Kiselev și alții, precum și o serie de muncitori dintre activiștii mișcării pentru asigurări sociale.

În afară de această rezoluție s-a mai păstrat și o schiță cu ordinea de zi a ședințelor Comitetului Central, întocmită de Lenin.

În legătură cu raportul C.C. al P.M.S.D.R., care urma să fie prezentat la Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a, Comitetul Central a hotărât „să se încredințeze unor membri din străinătate ai Comitetului Central sarcina de a se îngriji de întocmirea raportului”. Această sarcină a Comitetului Central a fost îndeplinită de Lenin. În aprilie — mai 1914 el a scris „Planul și conspectul raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Con-

gresul de la Viena al Internaționalei a II-a" (vezi volumul de față, p. 477—480). — 58.

- 26 S-a preconizat ca *congresul partidului* să fie convocat la o dată care să coincidă cu Congresul socialist internațional de la Viena, care fusese fixat pentru august 1914. În vederea pregătirii congresului, pe lângă colegiul din Rusia al Comitetului Central a fost creată o comisie de organizare pentru convocarea congresului. S-a luat, de asemenea, hotărârea de a se crea comisii la Moscova, în Caucaz, în Sud și în Ural. Înainte de congres, agenții Comitetului Central trebuiau să viziteze, în scopuri organizatorice, organizațiile de partid locale, iar deputații bolșevici din Duma de stat să se deplaseze în provincie. V. I. Lenin a împărțit chiar el regiunile în care urma să-și desfășoare activitatea fiecare deputat. G. I. Petrovski urma să meargă în Ucraina și în Estonia, M. K. Muranov în Ural, N. R. Șagov la Kostroma și apoi la Vladimir, iar A. E. Badaev, în afară de faptul că trebuia să desfășoare activitate la Petersburg, urma să meargă în regiunea Volgăi și în Caucaz.

În aprilie 1914, fracțiunea bolșevică din Dumă a primit indicații din partea lui V. I. Lenin să-și intensifice pregătirile pentru congresul partidului. Deosebit de intensă a fost munca de pregătire a congresului în primăvara și vara anului 1914. A fost elaborată ordinea de zi a congresului și a fost chiar stabilită componența lui. La congres urmau să fie discutate: dările de seamă ale Comitetului Central și dările de seamă ale organizațiilor locale, momentul politic, sarcinile organizatorice ale partidului, sarcinile mișcării greviste, tactica mișcării în sprijinul asigurărilor sociale, unele completări la programul-minimum, problema națională, chestiunile cu privire la lichidatori în legătură cu conferința convocată de B.S.I., colaborarea la publicațiile burgheze și alte probleme actuale din acea perioadă. Spre sfârșitul lunii iulie 1914, lucrările de pregătire a congresului și alegerile de delegați la congresul socialist internațional erau aproape terminate. Cea mai mare parte din delegați fuseseră deja aleși, erau deja elaborate instrucțiunile și adunate mandatele; fuseseră terminate și pregătirile de ordin tehnic în ce privește locuințele conspirative, traseele și pașapoartele, dar declararea războiului și reacțiunea turbată care a urmat au schimbat brusc situația în țară. Iar închiderea granițelor, care a avut loc o dată cu începerea războiului, a dus la întreruperea oricăror legături cu celelalte țări. Congresul ordinar al partidului a fost amânat pentru un moment mai favorabil. În aceste condiții nu s-a putut ține nici congresul internațional. Dar, cu toate că congresul partidului n-a mai avut loc, pregătirile în vederea convocării lui au avut un rol important în întărirea și consolidarea organizațiilor de partid. — 58.

- 27 Articolul „*Despre formele mișcării muncitorești (Lock-outul și tactica marxistă)*” a fost scris cu prilejul lock-outului declarat de fabricanții din Petersburg la 20 martie (2 aprilie) 1914.

În martie 1914, la Fabrica „Treugolnik“ din Petersburg s-au ivit cazuri de intoxicare în masă a lucrătoarelor, ceea ce a stîrnit o indignare generală și greve de protest în rîndurile proletarilor din capitală. Drept răspuns la aceste greve, proprietarii de fabrici și uzine din Petersburg au declarat lock-out. Într-o singură zi au fost aruncați în stradă 70 000 de oameni. Patronii sperau că, declarînd lock-out, vor provoca pe muncitori la o grevă cu caracter de masă și în felul acesta vor reprima mai ușor mișcarea muncitorească. Dar muncitorii, conduși de bolșevici, nu s-au lăsat provocați. Întrucît în condițiile lock-outului ar fi fost nerațional să se declare o grevă cu caracter de masă, „Pravda“ i-a îndemnat pe muncitori să recurgă la alte forme de luptă — la mitinguri de masă în întreprinderi și la demonstrații revoluționare pe străzi. Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. a lansat o proclamație prin care chema pe muncitori la o demonstrație care urma să aibă loc la 4 aprilie 1914, ziua celei de-a doua aniversări a masacrului de la Lena.

În ziua fixată pentru demonstrație, ziarul „Puti Pravdî“ a publicat ca editorial articolul lui Lenin „Despre formele mișcării muncitorești“. Acest articol, scris în forma cea mai potrivită în condițiile cenzurii, îndemna pe muncitori să traducă în viață hotărîrea adoptată de Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid, în care se vorbea despre găsirea de „noi forme de luptă“ împotriva lock-outurilor și despre înlocuirea grevelor politice cu „mitinguri revoluționare și demonstrații revoluționare de stradă“. V. I. Lenin a subliniat în mod deosebit importanța demonstrației revoluționare ca formă de luptă, verificată de nenumărate ori în decursul istoriei.

Muncitorii au înțeles chemarea ce le-o făcea partidul, și, ca urmare, a avut loc o puternică demonstrație revoluționară, despre care au scris toate ziarele burgheze. „Severnaia Raboceaia Gazeta“, ziarul lichidatorilor, publicînd o informație în legătură cu această demonstrație, a trecut sub tăcere faptul că au fost difuzate manifeste de către Comitetul din Petersburg, ba mai mult, el a luat atitudine împotriva articolului lui Lenin „Despre formele mișcării muncitorești“. În acele zile de crîncenă luptă împotriva capitaliștilor, lichidatorii îndemneau pe muncitori să stea „liniștiți“ și-i atacau pe bolșevici, care organizaseră demonstrația revoluționară. Comportarea lichidatorilor a fost calificată de Lenin drept monstruoasă, iar atitudinea lor față de demonstrația de la 4 aprilie a fost caracterizată de el drept unul din cazurile tipice de subminare a activității ilegale. Demascarea comportării lichidatorilor a ocupat un loc important în raportul prezentat de C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles (vezi volumul de față, p. 408—413). — 59.

- 28 Este vorba de *Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid*, care, din motive de conspirație, a fost numită Consfătuirea „din februarie“. Ea a avut loc la Cracovia între 26 decembrie 1912 și 1 ianuarie 1913 (8 și 14 ianuarie 1913). La lucră-

rile ei au participat : V. I. Lenin, N. K. Krupskaja, I. V. Stalin, deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat A. E. Badaev, G. I. Petrovski, N. R. Șagov ș.a. Au fost reprezentate organizațiile de partid ilegale din Petersburg, regiunea Moscova, Sud, Ural și Caucaz. Consfătuirea de la Cracovia a fost prezidată de V. I. Lenin. El a prezentat referatele : „Avântul revoluționar, grevele și sarcinile partidului“ și „Despre atitudinea față de lichidatorism și despre unitate“ (al căror text nu s-a păstrat), a întocmit și redactat toate rezoluțiile și a scris „Comunicatul“ C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la această consfătuire.

Consfătuirea a adoptat hotărâri în legătură cu problemele cele mai importante ale mișcării muncitorești : sarcinile partidului în legătură cu noul avânt revoluționar și cu creșterea mișcării greve, constituirea organizației ilegale, activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă, campania pentru asigurări sociale, presa de partid, organizațiile social-democrate naționale, lupta împotriva lichidatorismului și unitatea partidului proletariatului (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 271—294).

Hotărârile consfătuirii au jucat un rol deosebit de important în consolidarea partidului și a unității lui, în extinderea și întărirea legăturilor lui cu masele largi de oameni ai muncii, în elaborarea de noi forme ale muncii de partid în condițiile avântului crescând al mișcării muncitorești.

Rezoluțiile Consfătuirii de la Cracovia au fost aprobate de C.C. al P.M.S.D.R., iar curînd după încheierea lucrărilor ei au fost publicate într-o ediție trasă la hectograf. În prima jumătate a lunii februarie (st.n.) 1913, rezoluțiile împreună cu „Comunicatul“ Comitetului Central cu privire la această consfătuire au fost editate în broșură la Paris. Din motive conspirative, rezoluția „Cu privire la reorganizarea și la activitatea redacției ziarului «Pravda»“, care a fost, probabil, discutată și în ședințele secrete ale Comitetului Central după terminarea consfătuirii, n-a fost dată publicității. S-a păstrat o copie a rezoluției, făcută de N. K. Krupskaja (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 292—294).

Procesele-verbale ale consfătuirii nu s-au păstrat. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. există doar niște sumare note de conspect, luate de V. I. Lenin în cursul dezbaterii unora dintre probleme, și o schiță de plan al raportului său cu privire la avântul revoluționar, la greve și la sarcinile partidului. — 61.

- 29 Alegerile pentru *Consiliul asigurărilor sociale* din Petersburg au avut loc la 2 (15) martie 1914. În jurul lor s-a dezlănțuit o luptă aprigă între bolșevici, de o parte, și lichidatori și narodnicii de stînga (eserii), de altă parte. Călăuzindu-se după hotărîrea „Cu privire la activitatea în asociațiile legale“, adoptată de Consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid, bolșevicii au desfășurat bătălia pentru cîștigarea

organizațiilor muncitorești legale și a asociațiilor muncitorești legale, folosind campania pentru asigurări sociale ca o posibilitate de întărire a influenței lor în sînul maselor. În această bătălie a jucat un rol deosebit de însemnat ziarul „Pravda”. În legătură cu alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale, în ziarul „Proletarskaia Pravda”, în revista „Voprosi Strahovania” și după aceea în ziarul „Puti Pravdi” a fost publicat mandatul bolșevicilor către reprezentanții muncitorilor în casele de asigurări sociale și în Consiliul asigurărilor sociale. Lichidatorii au publicat și ei, în „Novaia Raboceaia Gazeta”, mandatul lor, care cerea separarea reprezentanților muncitorilor într-un grup de sine stătător, independent de partid.

La 2 (15) martie, la alegerile de reprezentanți ai muncitorilor pentru Consiliul asigurărilor sociale s-au prezentat 47 de împuterniciți. Cu majoritate de voturi au fost aleși candidații de pe lista publicată în „Puti Pravdi”: ca membri în consiliu — G. M. Șkapin (Uzinele „Putilov”), S. D. Ciudin (Uzinele metalurgice), G. I. Osipov (Uzinele de armament), N. I. Ilin (Fabrica de produse de stearină „Nevski”), S. I. Iankin (Fabrica de cuie); locțiitori au fost aleși: N. M. Șvernîk (Uzina „Erikson”), A. S. Kuklin (Uzinele „Novii Lesner”), F. A. Amosov (Fabrica de produse de stearină „Nevski”), V. M. Țaplin (Șantierul de construcții navale „Nevski”), P. I. Sudakov (Uzina metalurgică) și alții. La alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale, lichidatorii au suferit o înfrîngere totală, trei sferturi din participanții la adunarea alegătorilor s-au pronunțat pentru mandatul bolșevic și au respins mandatul propus de blocul lichidatorilor și socialiștilor-revoluționari. Înfrîngerea lichidatorilor a fost dovedită și de alegerile pentru Casa asigurărilor sociale din Rusia. Din cei 57 de împuterniciți, 82% erau pravdiști. — 61.

- 30 „*Stoikaia Misl*” — una din denumirile ziarului legal al narodnicilor de stînga (eserii) „*Jivaia Misl*”, care a apărut la Petersburg, din august 1913 și pînă în iulie 1914 sub diferite denumiri: „*Volnaia Misl*”, „*Vernaia Misl*”, „*Misl Truda*”, „*Severnaia Misl*” etc. — 63.
- 31 Manuscrisul „*Cu privire la politica națională*” reprezintă proiectul unei cuvîntări care urma să fie rostită în Duma a IV-a de stat de către G. I. Petrovski, deputat bolșevic. Dat fiind că la 22 aprilie (5 mai) 1914 deputații de stînga au fost excluși din Dumă pentru 15 ședințe (pentru date mai amănunțite, vezi volumul de față, p. 135—137), această cuvîntare n-a mai putut fi rostită. Manuscrisul acestui proiect de cuvîntare nu s-a păstrat în întregime; părțile care lipsesc din text sînt menționate în note de subsol. — 68.
- 32 „*Grajdanin*” — revistă reacționară; a apărut la Petersburg din 1872 pînă în 1914. Începînd din deceniul al 9-lea al secolului trecut a devenit organ al monarhiștilor extremiști; era redactată de prințul Meșcerski și finanțată de guvern. Revista n-a avut o

răspîndire prea mare, dar a exercitat o influență destul de însemnată asupra cercurilor birocratice. — 68.

- 33 *Progresiștii* — grupare politică a burgheziei liberale monarhiste ruse, care în alegerile pentru Dumele de stat și în Dume încerca să unească sub steagul „nepartinității” elemente din diferite partide și grupuri burghezo-moșierești.

În noiembrie 1912, progresiștii s-au constituit într-un partid politic de sine stătător, care avea următorul program: o constituție moderată strict cenzitară, reforme mărunte, un guvern responsabil, adică un guvern care să răspundă în fața Dumei, înăbușirea mișcării revoluționare. V. I. Lenin a arătat că, prin componența și prin ideologia lor, progresiștii erau „un amestec de octombriști și cadeți” și a caracterizat programul partidului progresiștilor ca fiind un program național liberal: „Ei vor fi partidul «adevăratei» burghezii capitaliste, așa cum îl vedem și în Germania” (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 359, 266).

În anii primului război mondial, progresiștii și-au intensificat activitatea lor, cerînd înlocuirea conducerii militare, mobilizarea industriei pentru nevoile frontului și un „guvern responsabil”, din care să facă parte reprezentanți ai burgheziei ruse. După revoluția burghezo-democratică din februarie, unii lideri ai acestui partid au intrat în guvernul provizoriu burghez. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partidul progresiștilor a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice.

Cadeții — membrii partidului constituțional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste-liberale din Rusia. Partidul cadeților a fost creat în octombrie 1905; din rîndurile lui făceau parte reprezentanți ai burgheziei, moșieri care activau în zemstve și intelectuali burghezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost: P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev etc. Pentru a înșela masele muncitoare, cadeții și-au luat falsa denumire de „partid al libertății poporului”, în realitate însă ei nu cereau ceva mai mult decît o monarhie constituțională. Cadeții considerau drept principalul lor țel lupta împotriva mișcării revoluționare și voiau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În anii primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă de cotropiri dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burgheze-democratice din februarie 1917 au căutat să salveze monarhia. Deținînd posturile-cheie în guvernul provizoriu burghez, cadeții au promovat o politică antipopulară, contrarevoluționară, pe placul imperialiștilor anglo-franco-americani. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, ei s-au manifestat ca niște dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la toate campaniile intervențiștilor. Ca emigranți, după înfrîngerea intervențiștilor și a albgardiștilor, ei nu și-au încetat activitatea lor contrarevoluționară antisovietică. — 69.

- 34 „*Reci*” — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub conducerea efectivă a lui P. N. Miliukov și I. V. Ghessen și cu colaborarea activă a lui P. D. Dolgorukov, P. B. Struve, M. M. Vinaver ș.a. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. După aceea (pînă în august 1918) a continuat să apară sub diferite denumiri : „*Nașa Recî*”, „*Svobodnaia Recî*”, „*Vek*”, „*Novaia Recî*”, „*Naș Vek*”. — 72.
- 35 „*Kievskaiia Misl*” — cotidian de orientare burghezo-democratică, a apărut la Kiev din 1906 pînă în 1918. Pînă în 1915 a apărut cu suplimente săptămînale ilustrate, iar din 1917 a avut două ediții : una de dimineață și una de seară. — 72.
- 36 *Kolo-ul polonez* — uniunea deputaților polonezi din Dumele de stat. În Dumele I și a II-a de stat, nucleul principal al acestei uniuni îl constituiau național-democrații, membri ai partidului reacționar naționalist al moșierimii și burgheziei poloneze. În toate problemele principale ale tacticii în Dumă îi sprijinea pe octombriști. — 75.
- 37 *Cartism* (de la cuvîntul englez charter-cartă) — mișcare revoluționară de masă a muncitorilor englezi din deceniile al 4-lea și al 5-lea ale secolului al XIX-lea, care a fost generată de greaua situație economică și de lipsa de drepturi politice. Cartismul, după cum scria V. I. Lenin, a fost „cea dintîi mișcare revoluționară proletară, mișcare largă, cu adevărat de masă, încheată din punct de vedere politic” (Opere, vol. 29, București, Editura politică, 1959, p. 293). Centrul organizatoric al mișcării proletariatului era „Asociația muncitorilor din Londra”. Conducerea acestei asociații a întocmit o petiție către parlament, care a fost publicată în mai 1838. Această Cartă a poporului prezenta un program format din șase puncte : vot universal pentru bărbații care au împlinit 21 de ani, vot secret, circumscriptiile electorale egale, desființarea censului de avere pentru cei ce candidează la alegerile de deputați în parlament, remunerarea deputaților, realegeri anuale în parlament. Această mișcare, care a început prin mitinguri și demonstrații grandioase, se desfășura sub lozincă luptei pentru aplicarea prevederilor din Carta poporului. În iulie 1840 a luat ființă „Asociația națională cartistă”, primul partid muncitoresc de masă din istoria mișcării muncitorești.
- La 2 mai 1842 a fost depusă în parlament o a doua petiție a cartiștilor, care conținea și o serie de revendicări cu caracter social (reducerea zilei de muncă, mărirea salariilor ș.a.). Petiția a fost respinsă de parlament. Drept răspuns, cartiștii au organizat o grevă generală.
- În 1848 cartiștii au vrut să organizeze o procesiune de masă spre parlament pentru a prezenta o a treia petiție, însă guvernul a concentrat trupe și a împiedicat formarea ei. Petiția a fost examinată, după mai multe luni, și respinsă. În anii următori,

mișcarea cartistă a început să decadă. Principala cauză a insucceselor ei a fost lipsa unui program și a unei tactici precise, precum și a unei conduceri proletare consecvent revoluționare. Totuși, cartiștii au exercitat o mare influență asupra istoriei politice a Angliei, cât și asupra evoluției mișcării muncitorești internaționale. — 80.

- 38 *Biroul socialist internațional* (B.S.I.) — organ executiv și informativ cu caracter permanent al Internaționalei a II-a. Hotărârea de a crea un asemenea birou, format din reprezentanți ai partidelor socialiste din toate țările, a fost adoptată la Congresul de la Paris al Internaționalei a II-a (septembrie 1900). Ca reprezentanți ai social-democraților ruși în B.S.I. au fost aleși G. V. Plehanov și B. N. Kricevski. Începînd din 1905, P.M.S.D.R. a fost reprezentat de V. I. Lenin.

La sesiunea din decembrie 1913 a B.S.I. a fost pusă chestiunea situației din P.M.S.D.R. și a fost aprobată o rezoluție prin care se cerea fracțiunilor social-democrate ruse să ia măsuri pentru restabilirea unității. B.S.I. a acționat ca un mijlocitor pentru organizarea unui „schimb de păreri” cu privire la posibilitatea de a restabili unitatea în P.M.S.D.R. și a însărcinat Comitetul său executiv ca, „în acest scop, să stabilească legături cu toate fracțiunile mișcării muncitorești din Rusia, inclusiv Polonia”.

Articolul de față cuprinde, într-o formă prescurtată, răspunsul dat de Comitetul Central al partidului, care a acceptat să participe la conferința convocată de B.S.I. Acest răspuns a constituit „raportul oficial” al Comitetului Central către Comisia executivă a B.S.I., despre a cărui trimitere este vorba în scrisoarea din 18—19 ianuarie (31 ianuarie — 1 februarie) 1914 adresată de V. I. Lenin lui C. Huysmans, secretarul B.S.I. (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 314—322). — 85.

- 39 *Duma a II-a de stat* s-a întrunit la 20 februarie (5 martie) 1907. Alegerile pentru această Dumă s-au făcut pe bază de vot indirect și inegal și s-au desfășurat sub regimul curților marțiale și al represiunilor. Cu toate acestea, Duma a II-a a avut o componență mai de stînga decît Duma I. Aceasta se datora unei delimitări mai nete și mai categorice a partidelor decît în perioada Dumei I, creșterii conștiinței de clasă a maselor, precum și participării bolșevicilor la alegeri.

Componența Dumei vădea o întărire, pe de o parte, a partidelor de stînga — social-democrații și grupurile narodnice, iar pe de altă parte, a celor de dreapta — pe seama cadeților. Repartizarea membrilor Dumei a II-a de stat pe grupări politice era următoarea: cei de dreapta, adică monarhiștii și octombriștii — 54, cadeții și cei apropiați de ei — 99, naționali — 76, cei fără partid — 50, grupul cazac — 17, socialiștii-populiști — 16, eserii — 37, trudovicii — 104, social-democrații — 65. Dar

Duma a II-a, deși avea o componență mai de stînga, era mai slabă decît Duma I, datorită faptului că revoluția se afla în declin.

Partidele de dreapta din Duma a II-a de stat au acordat un sprijin necondiționat politicii guvernului absolutist în toate problemele. Cadeții, în perioada Dumei a II-a, și-au manifestat în mod vădit caracterul lor contrarevoluționar, situîndu-se pe o poziție de tranzacții cu absolutismul.

În fracțiunea social-democrată din Duma a II-a de stat au predominat menșevicii. În activitatea ei s-a făcut simțită tactica oportunistă a menșevicilor, care se pronunțau pentru încheierea de blocuri cu cadeții și încurajau iluziile constituționaliste în rîndurile poporului. Lenin a criticat cu asprime greșelile fracțiunii social-democrate din Dumă, arătînd discordanța care exista între concepțiile majorității social-democrației din Rusia și cele ale reprezentanței din Dumă.

Bolșevicii au folosit Dumă ca tribună pentru demascarea țarismului și a rolului trădător al burgheziei contrarevoluționare, pentru proclamarea și propagarea programului revoluționar al partidului, pentru eliberarea țărânimii de sub influența liberalilor și pentru crearea, în cadrul Dumei, a unui bloc revoluționar format din reprezentanții clasei muncitoare și ai țărânimii. Linia urmată de bolșevici era o linie nouă, o linie de comportare marxist-revoluționară a reprezentanților proletariatului în instituțiile parlamentare. Menșevicii, dimpotrivă, aplicau în Dumă tactica oportunistă de sprijinire a cadeților. — 86.

40 *Duma a III-a de stat* a ființat de la 1 (14) noiembrie 1907 pînă la 9 (22) iunie 1912. Fiind aleasă pe baza legii electorale de la 3 iunie, ea avea o componență octombriștă-ultrareacționară, era un instrument docil în mîinile guvernului țarist, care ducea o politică contrarevoluționară, de violență și represii împotriva forțelor revoluționare din Rusia.

La începutul primei sesiuni, în Dumă erau reprezentate 11 partide și grupuri politice, dintre care partidele și grupurile de dreapta (extrema dreaptă, naționaliștii și moderații de dreapta) aveau 147 de deputați, octombriștii — 154, grupul polono-lituanian-bielorus — 7, kolo-ul polonez — 11, grupul progresist — 28, grupul musulman — 8, cadeții — 54, grupul trudovic — 14, social-democrații — 19.

Fracțiunea social-democrată din Duma a III-a de stat își desfășura activitatea ei în condiții deosebit de grele, avea un număr mic de deputați și a comis o serie de greșeli, și totuși, datorită faptului că în rîndurile ei se aflau deputați bolșevici, a făcut destul de mult pentru demascarea politicii antipopulare a Dumei a III-a, pentru educarea politică a proletariatului și a țărânimii din Rusia, folosind în acest scop tribuna Dumei și întreprinzînd diverse acțiuni în afara Dumei. — 86.

41 „*Tsit*” — gazetă săptămînală, organ al Bundului, a apărut la Petersburg în limba evreiască, de la 20 decembrie 1912 (2 ianuarie 1913) pînă la 5 (18) mai 1914. — 93.

- 42 „*Russkaia Misl*“ — revistă lunară politică și literară; a apărut la Moscova din 1880 pînă în 1918; pînă în 1905 a avut o orientare narodnicist-liberală (pînă în 1885 a apărut sub îngrijirea lui V. M. Lavrov). În ultimul deceniu al secolului trecut, revista publica, uneori, în paginile ei articole scrise de marxști. În această perioadă a avut drept colaboratori o serie de scriitori progresiști: A. P. Cehov, A. M. Gorki, V. G. Korolenko, D. N. Mamin-Sibireak, G. I. Uspenski și alții. După revoluția din 1905 a devenit organul de presă al aripii drepte a partidului cadet; a apărut sub îngrijirea lui P. B. Struve. A desfășurat propagandă naționalistă, „vehistă“, obscurantist-clericală; a apărat proprietatea moșierească. — 96.
- 43 „*Kolokol*“ — revistă politică, care avea ca deviză „Vivos voco!“ („Chem pe cei vii!“). Era editată de A. I. Herzen și N. P. Ogarev la Tipografia rusă liberă, fondată de Herzen. De la 1 iulie 1857 și pînă în aprilie 1865 a apărut la Londra, iar din mai 1865 pînă în iulie 1867 la Geneva; apărea lunar, iar un timp oarecare bilunar. Au fost tipărite în total 245 de numere. În 1868 a apărut în limba franceză (au putut fi scoase 15 numere); la unele numere s-au tipărit suplimente în limba rusă. „*Kolokol*“ avea un tiraj de 2 500 de exemplare și se bucura de o largă răspîndire în întreaga Rusie. Demascînd samavolnicia absolutismului, jaful și delapidările practice de funcționarii statului, precum și exploatarea nemiloasă a țăranilor de către moșieri, „*Kolokol*“ a adresat maselor apeluri revoluționare și a contribuit la trezirea lor la luptă împotriva guvernului țarist și a claselor dominante.
- „*Kolokol*“ s-a aflat în fruntea publicațiilor revoluționare ilegale anterioare apariției unei prese muncitorești în Rusia și a jucat un rol important în dezvoltarea mișcării general-democratice și revoluționare, în lupta împotriva absolutismului și a iobăgiei. — 99.
- 44 „*Scrisoarea către Gogol*“ a fost scrisă de V. G. Belinski în iulie 1847 și a fost publicată pentru prima oară în 1885 de A. I. Herzen în revista „*Polearnaia Zvezda*“. — 100.
- 45 „*Vechea Iskra*“ — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie; a fost înființat de V. I. Lenin în 1900 și a jucat un rol hotărîtor în crearea partidului marxist-revoluționar al clasei muncitoare din Rusia.
- Primul număr al „*Iskrei*“ leniniste a apărut în decembrie 1900 la Leipzig; numerele următoare au apărut la München; începînd din iulie 1902, ziarul a apărut la Londra, iar din primăvara anului 1903 la Geneva. Un ajutor prețios pentru organizarea editării ziarului (punerea la punct a unei tipografii clandestine, procurarea de litere rusești etc.) au dat social-democrații germani C. Zetkin, A. Braun și alții, revoluționarul polonez I. Marchlewski, care trăia pe atunci la München, și H. Quelch, unul dintre conducătorii Federației social-democrate din Anglia.

Din redacția ziarului „Iskra” făceau parte V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici. Secretar de redacție a fost la început I. G. Smidovici-Leman, iar apoi, începând din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaja, care purta și întreaga corespondență a ziarului cu organizațiile social-democrate din Rusia. În centrul atenției ziarului „Iskra” se aflau problemele luptei revoluționare a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva absolutismului țarist; se acorda o atenție deosebită celor mai importante evenimente din viața internațională și mai ales evenimentelor din mișcarea muncitorească internațională. Redactorul-șef și conducătorul „Iskrei” a fost de fapt Lenin. În coloanele ei a publicat articole în legătură cu toate problemele mai importante ale construcției de partid și ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra” a devenit un centru în jurul căruia se grupau forțele partidului, un centru de adunare și de educare a cadrelor de partid. Într-o serie de orașe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara etc.) au fost create grupuri și comitete ale P.M.S.D.R. de orientare iskristă-leninistă, iar în ianuarie 1902, la Consfătuirea de la Samara a iskristilor, a fost creată organizația din Rusia a „Iskrei”. Organizațiile iskriste luau ființă și activau sub conducerea directă a discipolilor și tovarășilor de luptă ai lui V. I. Lenin: N. E. Bauman, I. V. Babușkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeșinski, I. I. Radcenko ș. a.

Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „Iskrei” a elaborat un proiect de program al partidului (care a fost publicat în nr. 21 al „Iskrei”) și a făcut pregătirile necesare în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În momentul convocării congresului, majoritatea organizațiilor social-democrate locale din Rusia erau deja de partea „Iskrei”, aprobând tactica, programul și planul ei organizatoric și recunoscând-o drept organul lor conducător. Într-o hotărâre specială, congresul a subliniat rolul excepțional al „Iskrei” în lupta pentru crearea partidului și a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curând după Congresul al II-lea al partidului, mensevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au pus mâna pe ziarul „Iskra”. — 101.

- 46 Lenin se referă la *primul Congres al P.M.S.D.R.*, care a avut loc la Minsk între 1 și 3 (13 și 15) martie 1898. La lucrările acestui congres au luat parte 9 delegați, care reprezentau 6 organizații: „Uniunile de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg, Moscova, Kiev și Ekaterinoslav, grupul „Rabociaia Gazeta” din Kiev și Bundul. Congresul a ales Comitetul Central al partidului, a declarat „Rabociaia Gazeta” drept organ oficial al partidului, a publicat „Manifestul” și a declarat „Uniunea social-democraților ruși din străinătate” drept reprezentantă a partidului în străinătate (vezi „Rezoluțiile și hotărârile con-

greselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C. C.², partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 11—15).

Insemnătatea primului Congres al P.M.S.D.R. constă în aceea că în hotărârile sale și în „Manifestul” lansat de el a proclamat întemeierea partidului social-democrat din Rusia, fapt care a jucat un important rol propagandistic revoluționar. Totuși, congresul n-a adoptat un program și n-a elaborat un statut al partidului; Comitetul Central ales la congres a fost arestat curînd după aceea, iar tipografia în care se tipărea „Raboceaia Gazeta” a căzut în mîinile poliției, ceea ce a făcut ca congresul să nu poată uni și suda organizațiile și cercurile marxiste. De aceea n-au existat o conducere centrală și o linie unitară în activitatea organizațiilor locale. — 102.

- 47 „S.P.B. Rabocii Listok” — organ de presă al „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare” din Petersburg. Au apărut două numere: nr. 1 — în februarie (datat ianuarie) 1897, tipărit în Rusia la mimeograf, într-un număr de 300—400 de exemplare, și nr. 2 — în septembrie 1897, la Geneva, tipărit la tipografie.

Ziarul milita pentru îmbinarea luptei economice a clasei muncitoare cu largi revendicări politice, subliniind totodată necesitatea de a crea un partid muncitoresc. — 102.

- 48 „Rabotnik” — culegere neperiodică, editată în străinătate, în anii 1896-1899, de „Uniunea social-democraților ruși”, sub îngrijirea grupului „Eliberarea muncii”. Inițiatorul editării acestei culegeri a fost Lenin. În timp ce se afla în străinătate, în 1895, el s-a înțeles cu G. V. Plehanov și cu P. B. Akselrod în privința editării și redactării acestei culegeri de către grupul „Eliberarea muncii”. Înapoiindu-se în Rusia, Lenin a desfășurat o intensă activitate de organizare a sprijinirii materiale a acestei publicații, de asigurare a articolelor necesare și a corespondențelor din Rusia. Pînă în momentul arestării sale, în decembrie 1895, Lenin a pregătit și a trimis redacției culegerii lui „Rabotnik” articolul-necrolog „Friedrich Engels” și câteva corespondențe, dintre care o parte (acelea ale lui A. A. Vaneev, M. A. Silvin, S. P. Șeșternin) au fost publicate în nr. 1—2 și nr. 5—6 ale culegerii.

Au apărut în total șase numere din culegerea „Rabotnik” (în trei numere duble) și zece numere din „Listok «Rabotnika»”. — 104.

- 49 Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a avut loc între 17 (30) iulie și 10 (23) august 1903. Primele 13 ședințe s-au ținut la Bruxelles. Apoi, din cauza persecuțiilor polițienești, el s-a mutat la Londra. Congresul a fost pregătit de „Iskra”, care, sub conducerea lui Lenin, a desfășurat o muncă vastă pentru unirea social-democraților din Rusia pe baza principiilor marxismului revoluționar. La congres au participat 43 de delegați cu vot deliberativ, reprezentînd 26 de organizații (grupul „Eliberarea muncii”, organizația „Iskrei”, Comitetul din străinătate și Comitetul central

al Bundului, „Liga din străinătate a social-democrației revoluționare ruse“, „Uniunea social-democraților ruși din străinătate“ și 20 de comitete și uniuni social-democrate din Rusia). Intrucît unii delegați dispuneau de două voturi, numărul voturilor delibcrative la congres s-a ridicat la 51. Congresul nu avea o compoziție omogenă. La lucrările lui au participat nu numai adepți ai „Iskrei“, ci și adversari ai ei, precum și elemente nestatornice, sovăielnice.

Principalele probleme ale congresului au fost adoptarea programului și a statutului partidului și alegerea centrelor lui conducătoare. Lenin și adepții săi au desfășurat în cadrul congresului o luptă hotărîtă împotriva oportuniștilor.

Proiectul de program al partidului, elaborat de redacția „Iskrei“, și îndeosebi teza cu privire la rolul conducător al partidului în mișcarea muncitorească, punctul cu privire la necesitatea cuceririi dictaturii proletariatului și partea agrară a programului au constituit ținta unor atacuri înverșunate din partea oportuniștilor. Congresul a dat o ripostă oportuniștilor și a aprobat în unanimitate (cu o abținere) programul partidului, în care erau formulate atît sarcinile imediate ale proletariatului în iminenta revoluție burghezo-democratică (programul-minimum), cît și sarcinile legate de victoria revoluției socialiste și de instaurarea dictaturii proletariatului (programul-maximum). Pentru prima oară în istoria mișcării muncitorești după moartea lui Marx și Engels a fost adoptat un program revoluționar, în care, la insistențele lui Lenin, lupta pentru dictatura proletariatului a fost proclamată drept sarcină fundamentală a partidului clasei muncitoare.

În cursul dezbaterilor pe marginea statutului partidului s-a dat o luptă aprigă în problema principiilor organizatorice care trebuiau să stea la baza construirii partidului. Lenin și adepții săi luptau pentru crearea unui partid revoluționar combativ al clasei muncitoare și considerau că este necesar să se adopte un statut care să îngreueze tuturor elementelor nestatornice și șovăitoare intrarea în partid. De aceea, textul primului paragraf al statutului, așa cum l-a formulat Lenin, prevedea că, pentru ca cineva să fie considerat membru de partid, trebuie nu numai să recunoască programul și să sprijine materialicește partidul, ci să și facă parte dintr-una din organizațiile lui. Martov a prezentat la congres o formulare proprie a acestui paragraf, potrivit căreia, pentru ca cineva să fie considerat membru de partid, i se cerea, pe lîngă recunoașterea programului și sprijinirea materială a partidului, numai un sprijin personal, acordat cu regularitate partidului, sub conducerea uneia dintre organizațiile lui. Formularea lui Martov, care înlesnea intrarea în partid a tuturor elementelor nestatornice, a fost sprijinită la congres nu numai de antiiskriști și de „mlaștină“ („centru“) ci și de iskriști nestatornici, și a fost adoptată de congres cu o neînsemnată majoritate de voturi. În ansamblu însă, congresul a adoptat statutul

elaborat de Lenin. Congresul a adoptat și o serie de rezoluții în problemele tactice.

La congres s-a produs o sciziune între partizanii consecvenți ai orientării iskriste (leniniștii) și iskriștii nestatornici (partizanii lui Martov). Partizanii orientării leniniste, care au obținut majoritatea de voturi la alegerea instituțiilor centrale ale partidului, au început să fie numiți bolșevici, iar oportuniștii, care au rămas în minoritate, menșevici.

Congresul a avut o mare importanță pentru dezvoltarea mișcării muncitorești din Rusia. El a lichidat metodele primitive și spiritul de cerc în mișcarea social-democrată și a creat în Rusia un partid revoluționar marxist, partidul bolșevic. „Bolșevismul ca un curent de gândire politică și ca partid politic există din 1903”, scria Lenin (Opere, vol. 31, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 8). Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., creînd partidul proletar de tip nou, care a devenit un model pentru marxiștii revoluționari din toate țările, a constituit un punct de cotitură în mișcarea muncitorească internațională. — 105.

- 50 „*Novna «Iskră»*” — „Iskra” menșevică. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost confirmată redacția Organului Central al partidului, care era alcătuită din V. I. Lenin, G. V. Plehanov și L. Martov. Dar menșevicul Martov, încalcînd hotărîrea adoptată de congres, a refuzat să facă parte din redacție dacă în componența ei nu intră și vechii redactori menșevici (P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici), care nu fuseseră aleși de Congresul al II-lea, și nr. 46—51 ale „Iskrei” au apărut sub îngrijirea lui Lenin și Plehanov. Ulterior, Plehanov a trecut pe pozițiile menșevismului și a cerut ca în redacția Organului Central să fie cooptați vechii redactori menșevici care fuseseră respinși de congres. Lenin n-a putut fi de acord cu acest lucru și la 19 octombrie (1 noiembrie) 1903 s-a retras din redacție; el a fost cooptat în Comitetul Central, în cadrul căruia a continuat să ducă lupta împotriva oportuniștilor menșevici. Nr. 52 al „Iskrei” a apărut sub îngrijirea lui Plehanov, iar la 13 (26) noiembrie 1903, Plehanov, cu de la sine putere și încalcînd voința Congresului al II-lea al partidului, a cooptat în redacția „Iskrei” pe foștii ei redactori menșevici: Akselrod, Potresov și Zasulici. Începînd cu nr. 52, „Iskra” a încetat să mai fie organul de luptă al marxismului revoluționar. Menșevicii au făcut din ea un organ de luptă împotriva marxismului, împotriva partidului, o tribună pentru propagarea oportunismului. „Iskra” și-a încetat apariția la 1 octombrie 1905. — 105.

- 51 „*Vpered*” — săptămînalul bolșevic ilegal; a apărut la Geneva de la 22 decembrie 1904 (4 ianuarie 1905) pînă la 5 (18) mai 1905. Au fost scoase în total 18 numere. Organizatorul, înspiratorul ideologic și conducătorul nemijlocit al acestui ziar a fost V. I. Lenin. Din redacție făceau parte: A. V. Lunacearski, M. S. Olminski și V. V. Vorovski. De întreaga corespondență a ziarului cu comitetele locale din Rusia și cu cores-

pondenții se ocupa N. K. Krupskaja. Definind orientarea acestui ziar, V. I. Lenin scria: „Orientarea ziarului «Vpered» este aceea a vechii «Iskre». În numele acesteia, «Vpered» duce o luptă hotărâtă împotriva noii «Iskre» (Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 238). În ziarul „Vpered”, Lenin a scris nu numai articole de îndrumare, ci și un mare număr de note diverse și a prelucrat numeroase corespondențe primite de ziar. Unele articole le-a scris în colaborare cu alți membri ai redacției (Vorovski, Olminski ș.a.). În manuscrisele diversilor autori care s-au păstrat se pot vedea intervenții masive și numeroase adaosuri făcute de V. I. Lenin. Fiecare număr al ziarului era în mod obligatoriu citit în pagină de V. I. Lenin. Chiar și în zilele când era cu totul absorbit de lucrările Congresului al III-lea de la Londra, el a găsit timp să citească în șpalt numărul 17 al ziarului. Numai numărul 18 a fost tipărit, după cât se pare, fără să fi fost citit în pagină de Lenin, care în acel moment se afla în drum de la Londra la Geneva. În ziarul „Vpered” au fost publicate peste 60 de articole și note ale lui V. I. Lenin. Unele numere ale ziarului, ca, de pildă, nr. 4 și 5, consacrate evenimentelor de la 9 ianuarie 1905 și începutului revoluției în Rusia, au fost aproape în întregime scrise de el. Articolele lui apărute în ziarul „Vpered” erau adeseori reproduse în organele locale ale presei bolșevice, apăreau în foi volante sau în broșuri.

Congresul al III-lea al partidului, într-o rezoluție specială, a relevat rolul important pe care l-a avut ziarul „Vpered” în lupta împotriva mănșevismului, pentru restabilirea partinității, în punerea și tratarea problemelor referitoare la tactică ridicate de mișcarea revoluționară, în lupta pentru convocarea congresului, și a adus mulțumiri redacției ziarului. În urma unei hotărâri a Congresului al III-lea, în locul ziarului „Vpered” a început să apară ziarul „Proletarii”. — 105.

52 „Proletarii” (de la Geneva) — săptăminal bolșevic ilegal; Organ Central al P.M.S.D.R., înființat pe baza unei hotărâri a Congresului al III-lea al partidului. Printr-o hotărâre a plenarei din 27 aprilie (10 mai) 1905 a Comitetului Central al partidului, ca redactor responsabil al Organului Central a fost numit V. I. Lenin. Ziarul a apărut la Geneva de la 14 (27) mai pînă la 12 (25) noiembrie 1905. Au apărut în total 26 de numere. „Proletarii” a continuat linia vechii „Iskre”, a „Iskrei” leniniste, și a păstrat o perfectă continuitate cu ziarul bolșevic „Vpered”.

Lenin a scris pentru „Proletarii” circa 90 de articole și note. Articolele lui defineau fizionomia politică a ziarului, conținutul lui ideologic, orientarea lui bolșevică. O activitate deosebit de intensă a desfășurat Lenin în calitate de conducător și redactor al ziarului. La activitatea redacției au participat în permanență V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski și M. S. Olminski. Un rol important în munca redacției au avut N. K. Krupskaja, V. M. Velicikina și V. A. Karpinski. Ziarul a avut legături strînse cu miș-

carea muncitorească din Rusia; în coloanele lui se publicau articole și note scrise de muncitori care participau nemijlocit la mișcarea revoluționară. Culegerea corespondențelor din diferite localități și trimiterea lor la Geneva erau organizate de V. D. Bonci-Bruevici, S. I. Gusev și A. I. Ulianova-Elizarova. Corespondența redacției cu organizațiile locale de partid și cu cititorii era purtată de N. K. Krupskaja și L. A. Fotieva.

„Proletarii” reacționa imediat la toate evenimentele importante din mișcarea muncitorească rusă și internațională, ducea o luptă necruțătoare împotriva menșevicilor și a celorlalte elemente revizioniste, oportuniste. Ziarul a desfășurat o vastă activitate pentru propagarea hotărârilor Congresului al III-lea al partidului și a avut un rol important în făurirea unității organizatorice și ideologice a bolșevicilor. „Proletarii” apăra în mod consecvent marxismul revoluționar și dezbătea toate problemele fundamentale ale revoluției ce se desfășura în Rusia. Oglindind și analizând sub toate aspectele evenimentele din 1905, „Proletarii” ridica masele largi de oameni ai muncii la luptă pentru victoria revoluției.

„Proletarii” exercita o mare influență asupra organizațiilor social-democrate locale. Unele articole ale lui Lenin apărute în acest ziar erau reproduse de ziarele bolșevice locale și difuzate în foi volante. La începutul lunii noiembrie 1905, curînd după plecarea lui Lenin în Rusia, „Proletarii” și-a încetat apariția. Ultimele două numere (25 și 26) au apărut sub îngrijirea lui V. V. Vorovski, dar și pentru aceste numere Lenin a scris câteva articole, care au fost publicate după plecarea lui din Geneva.
— 105.

- 53 „*Novaia Jizn*” — primul ziar bolșevic legal; a apărut zilnic, începînd de la 27 octombrie (9 noiembrie) și pînă la 3 (16) decembrie 1905, la Petersburg. Oficial, ca redactor-editor al acestui ziar figura poetul N. M. Minski, iar ca editor M. F. Andreeva. O dată cu întoarcerea lui V. I. Lenin din emigrație, la începutul lunii noiembrie 1905, și stabilirea sa la Petersburg, ziarul a început să apară sub conducerea lui nemijlocită. Componența redacției a fost schimbată, iar colaboratorii au fost înlocuiți. „*Novaia Jizn*” a devenit de fapt Organul Central al P.M.S.D.R. Colaboratorii cei mai apropiați ai ziarului au fost M. S. Olminski, V. V. Vorovski, A. V. Lunacearski, V. D. Bonci-Bruevici și alții. Un colaborator activ al acestui ziar a fost M. Gorki, care i-a acordat totodată un important sprijin material. Printre colaboratorii din străinătate ai ziarului se numărau Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Marcel Cachin, Paul Lafargue și alții. În numărul 9, din 10 noiembrie, al acestui ziar a apărut primul articol al lui V. I. Lenin „Despre reorganizarea partidului”. Apoi au fost publicate articolele sale: „Proletariatul și țărăniimea”, „Organizația de partid și literatura de partid”, „Armata și revoluția”, „Balanța oscilează”, „Absolutismul muribund și noile organe ale puterii populare”, „Socialismul și religia” etc.

În paginile ziarului au apărut 14 articole ale lui V. I. Lenin, în care erau trasate sarcinile și tactica partidului în perioada primei revoluții ruse.

„*Novaia Jizn*“ a fost un propagator activ al tuturor hotărârilor și măsurilor luate de C.C. al P.M.S.D.R. El a avut un rol important în educarea politică și organizarea maselor, în mobilizarea lor la insurecția armată.

Ziarul avea strânse legături cu organizațiile de partid și cu muncitorii revoluționari și se bucura de mare popularitate în rîndurile lor. La redacție soseau scrisori din toate colțurile țării: din partea muncitorilor, țăranilor, funcționarilor, militarilor și studenților. Sediul redacției servea drept casă conspirativă pentru adunări și consfătuiri de partid. Tirajul zilnic al ziarului se ridica la 80 000 de exemplare.

Cu privire la „*Novaia Jizn*“, Lenin a scris în octombrie 1905 următoarele: „*Acum*, cea mai largă tribună de la care putem exercita o influență asupra proletariatului este un *cotidian* în Petersburg“ (Opere, vol. 34, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 367).

Ziarul „*Novaia Jizn*“ a fost supus la numeroase măsuri de represiune. După apariția numărului 27, din 2 decembrie, a fost interzis de guvernul țarist. Ultimul număr — 28 — a apărut ilegal. — 106.

54 „*Nacealo*“ — cotidian menșevic legal; a apărut la Petersburg de la 13 (26) noiembrie și pînă la 2 (15) decembrie 1905. Au apărut 16 numere. A avut ca redactori-editori pe D. M. Gherțenștein și S. N. Saltîkov. La ziar au colaborat P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. G. Deutsch, N. I. Iordanski, L. Martov, A. N. Potrevov și alții. — 106.

55 „*Volna*“ — cotidian bolșevic; a apărut legal la Petersburg de la 26 aprilie (9 mai) pînă la 24 mai (6 iunie) 1906. Au fost scoase în total 25 de numere. Începînd cu nr. 9, ziarul a avut de fapt ca redactor responsabil pe V. I. Lenin. La munca redacțională au luat parte: A. V. Lunacearski, M. S. Olminski, I. I. Skvorțov-Stepanov, V. V. Vorovski ș.a. În paginile lui au fost publicate circa 25 de articole ale lui Lenin, dintre care multe au apărut ca articole de fond. „*Volna*“ a jucat un rol important în conducerea luptei revoluționare a maselor de către bolșevici, în ridicarea nivelului de conștiință și de organizare al proletariatului.

Guvernul țarist a supus acest ziar la diverse măsuri de persecuție: redactorul lui responsabil a fost, în repetate rînduri, deferit justiției, multe numere ale ziarului au fost confiscate; la 26 iunie (9 iulie) 1913, Curtea de apel din Petersburg a hotărît distrugerea numerelor 10, 18, 19, 22—25, împreună cu stereotipele pregătite pentru tipărirea lor. La 26 mai (6 iunie) 1906, ziarul „*Volna*“ a fost interzis de guvernul țarist; în locul lui a început să apară „*Vpered*“, iar apoi „*Eho*“.

„*Eho*“ — cotidian bolșevic legal, a apărut la Petersburg de la 22 iunie (5 iulie) pînă la 7 (20) iulie 1906. În total au fost scoase 14 numere. A avut de fapt ca redactor responsabil pe V. I. Lenin.

În fiecare număr au apărut articole scrise de Lenin ; în total au fost publicate în acest ziar peste 20 de articole și note ale lui.

Aproape toate numerele ziarului au fost supuse unor măsuri de represiune ; din cele 14 numere apărute, 12 au fost confiscate. — 106.

56 „*Narodnaia Duma*“ — cotidian menșevic ; a apărut la Petersburg în martie—aprilie 1907, în locul ziarului „*Russkaia Jizn*“, care a fost interzis. Au apărut în total 21 de numere. — 106.

57 *Partidul socialist din America* s-a constituit în iulie 1901, la Congresul de la Indianapolis, prin unificarea grupurilor ce s-au desprins din *Partidul muncitoresc socialist* și *Partidul social-democrat din S.U.A.*, care a avut printre organizatorii săi pe Eugen Debs, un militant popular al mișcării muncitorești din S.U.A. și unul dintre fondatorii noului partid. Acest partid avea o compoziție socială neomogenă ; el cuprindea în rândurile sale o parte din muncitorii americani, muncitori imigranți, precum și mici fermieri și membri proveniți din mica burghezie. Conducerea centristă și oportunistă de dreapta a acestui partid (Victor L. Berger, Moris Hillquit etc.) contesta necesitatea dictaturii proletarietului, respingea metodele de luptă revoluționare, reducând în fond activitatea partidului la participarea la campaniile electorale. În anii primului război mondial (1914—1918) s-au format în acest partid trei curente : social-șovinistii, care sprijineau politica imperialistă a guvernului ; centristii, care numai cu vorba erau împotriva războiului imperialist ; o minoritate revoluționară, care se situa pe poziții internaționaliste și ducea lupta împotriva războiului.

Aripa stângă a partidului, în frunte cu Charles Rutenberg, William Foster, Bill Haywood etc., sprijinindu-se pe elementele proletare, ducea lupta împotriva conducerii oportuniste a partidului, pentru organizarea de acțiuni politice independente ale proletariatului, pentru crearea de sindicate industriale bazate pe principiile luptei de clasă. În 1919, în acest partid s-a produs o sciziune. Aripa stângă care s-a desprins din partid a devenit inițiatoarea creării *Partidului Comunist din S.U.A.* și principalul lui nucleu.

În momentul de față, *Partidul socialist* este o organizație sectară, cu un efectiv destul de redus.

Federația americană a clasei muncitoare, sau *Federația americană a muncii (A.F.L.)* — uniune sindicală din S.U.A., întemeiată în 1881. Organizată pe criterii de breaslă, A.F.L. grupa în rândurile sale în special „aristocrația muncitorească“. Conducerea reformistă a A.F.L. respinge principiile socialismului și ale luptei de clasă, propovăduiește „colaborarea de clasă“ și apără rânduile capitaliste. Conducerea A.F.L. duce o politică de scindare a mișcării muncitorești internaționale și sprijină activ politica externă agresivă a imperialismului american. În 1955, A.F.L. a fuzionat cu o altă uniune sindicală — *Congresul sindicatelor*

industriale (C.I.O.). Noua uniune poartă denumirea de Federația americană a muncii — Congresul sindicatelor industriale (A.F.L.-C.I.O.). — 113.

- 58 Lenin se referă la atitudinea înaltei birocrății țariste față de funcționarii democrați din zemstve — medici, tehnicieni, statisticieni, învățători, agronomi etc. —, pe care viceguvernatorul Samarei, Kondoidi, într-un discurs al său din 1900, i-a calificat drept „al treilea element”. Expresia „al treilea element” a început să fie folosită în literatură ca denumire pentru intelectualitatea democrată din zemstve. — 115.
- 59 Lenin se referă la *Congresul socialist internațional de la Stuttgart* (Congresul al VII-lea al Internaționalei a II-a), care a avut loc în august 1907. Unul dintre principalele puncte de pe ordinea de zi a acestui congres a fost problema colonială. În jurul acestei probleme s-a desfășurat o luptă aprigă. Partea oportunistă a congresului a propus o rezoluție care încerca să justifice coteropirile coloniale. „Socialistul” olandez Van-Kol a declarat că și pe viitor socialiștii trebuie să meargă la „popoarele sălbatice” nu numai cu mașini și alte cuceriri ale civilizației, dar și cu arma în mână. Proiectul de rezoluție oportunist a fost sprijinit de majoritatea delegației germane. Numai prin eforturile socialiștilor ruși, polonezi și ale unei părți infime din socialiștii germani, francezi și englezi, precum și ale tuturor socialiștilor din țările mici, care nu aveau colonii, a putut fi respinsă această rezoluție și au fost adoptate amendamente care i-au schimbat de fapt conținutul. Rezoluția adoptată de congres în problema colonială condamna în mod fățiș și categoric orice politică colonialistă. — 116.
- 60 „*Sozialistische Monatshefte*” — revistă, principalul organ de presă al oportuniștilor germani și una dintre publicațiile revizionismului internațional. A apărut la Berlin din 1897 pînă în 1933. În timpul primului război mondial (1914—1918) s-a situat pe poziții social-șoviniste. — 116.
- 61 „*Marxism și lichidatorism*”. *Culegere de articole cu privire la principalele probleme ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a*” a apărut în iulie 1914 în editura de partid „Priboi”. În manuscrisul unui plan întocmit de Lenin figurează articolele care, după părerea lui, trebuiau să fie incluse în această culegere, precum și o listă cu ziarele din care urmau să fie luate articolele (în culegere, Lenin a schimbat titlurile onora din ele). Conform acestui plan, culegerea trebuia să fie alcătuită din două părți, al căror conținut a fost expus în ziarul „Puti Pravdi” nr. 42 din 21 martie 1914.
- Prima parte a culegerii n-a apărut. Cîteva zeci de exemplare din partea a doua, pe care editura nu reușise să le scoată la timp din tipografie, au fost confiscate, dar cea mai mare parte din tiraj a putut fi difuzată.

Partea a doua a culegerii cuprinde, în afară de prefață, care e datată : februarie 1914, și de încheiere, 14 lucrări ale lui Lenin : „Partidul legal și marxistii“ (vezi „Probleme litigioase“), „Manifestul partidului muncitoresc liberal“, „Cum îi demască P. B. Akselrod pe lichidatori“, „Cu privire la separatismul Bundului“ (vezi „Separatiștii din Rusia și separatiștii din Austria“, „A dovedit oare «Pravda» separatismul bundiștilor?“), „Marxism și reformism“, „Burghezia liberală și reformismul“, „Orbirea liberală. O explicație necesară“ (vezi „Însemnările unui publicist“), „Greva economică și greva politică“, „O discuție despre «cadetofagie»“, „Despre caracterul și însemnătatea polemicii noastre cu liberalii“, „Burghezia liberală și lichidatorii“, „Clasa muncitoare și presa muncitorească“, „Materiale cu privire la înființarea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Dumă“ (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, și volumul de față).

Ultima lucrare are o completare scrisă special pentru culegere — articolul „Cum au răspuns muncitorii la înființarea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat“ (volumul de față, p. 440—449). — 125.

- 62 Este vorba despre perioada reacțiunii stolîpiniste, al cărei început l-a constituit lovitura de stat de la 3 iunie.

La 3 (16) iunie 1907 a fost lansat manifestul țarului cu privire la dizolvarea Dumei a II-a de stat și la modificările aduse legii electorale. Prin noua lege era considerabil sporit numărul reprezentanților moșierilor și ai burgheziei comerciale-industriale în Dumă și era redus de câteva ori numărul, și așa nu prea mare, al reprezentanților țăranilor și muncitorilor. Aceasta a constituit o grosolană încălcare a manifestului de la 17 octombrie 1905 și a Legii fundamentale din 1906, potrivit cărora legile nu puteau fi promulgate de guvern fără aprobarea Dumei de stat. Duma a III-a de stat, care a fost aleasă pe baza acestei legi și care și-a început lucrările la 1 (14) noiembrie 1907, avea o componență octombristă-ultrareacționară. — 125.

- 63 Este vorba de *Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii“*, care a avut loc la Paris între 8 și 17 (21 și 30) iunie 1909. La această consfătuire au luat parte 9 membri ai Centrului bolșevic — forul superior al fracțiunii bolșevice, care a fost ales de către delegații bolșevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din 1907 —, precum și reprezentanți ai organizației Petersburg, ai celei regionale Moscova și ai celei din Ural. Lucrările consfătuirii s-au desfășurat sub conducerea lui V. I. Lenin. Cuvântările și intervențiile lui în cadrul discuțiilor purtate pe marginea principalelor probleme de pe ordinea de zi au determinat caracterul tuturor lucrărilor acestei consfătuiri. Otzoviștii, ultimatiștii și adepții curentului zidirii de Dumnezeu au fost reprezentați prin A. Bogdanov (Maksimov) și V. L. Șanțer (Marat),

care erau susținuți de către V. M. Șuleatikov (Donat), reprezentantul organizației regionale Moscova. Pe o poziție împăciuito-ristă, într-o serie întregă de probleme, s-au situat G. E. Zino-viev, L. B. Kamenev, A. I. Rîkov și M. P. Tomski.

Consfătuirea a dezbătut următoarele probleme: otzovismul și ultimatismul; curentul zidirii de Dumnezeu din cadrul social-de-mocrației; atitudinea față de activitatea din Dumă în legătură cu o serie de alte domenii ale muncii de partid; sarcinile bolșevicilor în partid; școala de partid, în curs de organizare pe insula Capri; unitatea fracțiunii; agitația în vederea convocării unui congres bolșevic sau a unei conferințe bolșevice separate de partid; desprinderea lui A. Bogdanov, precum și alte probleme. Toate aceste probleme au fost examinate în prealabil în cadrul unei adunări neoficiale a bolșevicilor, care a avut loc în ajunul consfătuirii, fără reprezentanții opoziției otzovist-ultimatiste, și în cadrul căreia V. I. Lenin a făcut o expunere amănunțită asupra stării de lucruri din partid și din fracțiunea bolșevică. Tezele formulate de el au stat la baza hotărîrilor adoptate de Consfă-tuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii“.

Consfătuirea a condamnat cu hotărîre otzovism-ultimatismul ca un curent dăunător și primejdios în rîndurile mișcării munci-torești. Subliniind, în rezoluția cu privire la această problemă, că teoria otzovismului și ultimatismului substituie ideologiei pro-letariatului tendințele anarho-sindicaliste mic-burgheze, Consfă-tuirea a declarat că „bolșevismul, ca un curent bine precizat în P.M.S.D.R., n-are nimic comun cu otzovismul și ultimatismul“ și a chemat pe toți bolșevicii „să lupte cu toată hotărîrea împo-triva acestor abateri de la calea marxismului revoluționar“ (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 38).

În cadrul discuțiilor cu privire la agitația în vederea con-vocării unui congres bolșevic sau a unei conferințe bolșevice separate de partid și la sarcinile ce reveneau bolșevicilor în partid, a fost condamnat cu asprime „fracționismul rigid“ al otzoviștilor și ultimatiștilor, neînțelegerea sarcinii ce revine bol-șevicilor de a menține și a întări P.M.S.D.R. Consfătuirea a arătat că sarcina bolșevicilor este de „a se apropia de elementele marxiste și partinice din celelalte fracțiuni, așa cum dictează comunitatea de țeluri în lupta pentru menținerea și întărirea P.M.S.D.R.“ (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 41).

Analizînd chestiunea școlii de la Capri, Consfătuirea a ajuns la concluzia că, sub masca înființării acestei școli, otzoviștii-ul-timatiști organizează la Capri un centru al lor fracționist, urmă-rind astfel „nu țeluri comune întregii fracțiuni, adică țeluri ale fracțiunii bolșevice ca un curent ideologic în partid, ci țelurile lor politice-ideologice deosebite, de grup“ (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 43). Consfătuirea a luat poziție hotărîtă împotriva politicii scizioniste a otzovist-

ultimatiștilor, condamnd această școală ca „un nou centru al fracțiunii care se desprinde de bolșevici” (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 42).

În același timp, consfătuirea a condamnat cu toată tăria concepțiile filozofice ale otzovist-ultimatiștilor, care-și găsiseră o expresie deosebit de pregnantă în propagarea ideii zidirii de dumnezeu. În rezoluția, adoptată de consfătuire, cu privire la zidirea de dumnezeu se sublinia că bolșevismul n-are nimic comun cu zidirea de dumnezeu, că bolșevicii consideră zidirea de dumnezeu drept un curent care se îndepărtează de principiile marxismului. După ce a declarat că nu se va supune hotărârilor adoptate de consfătuire și nu va căuta să le aplice, Bogdanov, ca lider și animator al otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu, care încercase să sfărîme unitatea fracțiunii bolșevice și pornise pe drumul revizuirii marxismului, al înlocuirii lui cu o filozofie idealistă, reacționară, a fost exclus din fracțiunea bolșevică. În rezoluția „Cu privire la atitudinea față de activitatea din Dumă în legătură cu o serie de domenii ale muncii de partid”, adoptată de consfătuire, a fost subliniată teza că între modul revoluționar și cel oportunist de a folosi tribuna parlamentară este o deosebire radicală și au fost date indicații concrete cu privire la activitatea fracțiunii din Dumă.

Hotărârile Consfătuirii au avut o mare importanță pentru partid. Lenin a arătat că ele imprimă o puternică înlanțuire logică și o mare desăvârșire liniei politice care a fost elaborată de partid în anii reacțiunii. Lupta de idei în jurul celor mai arzătoare probleme, care s-a desfășurat la această Consfătuire, a jucat un rol însemnat în educarea politică a cadrelor de partid, a contribuit la o unire și mai strînsă a elementelor cu adevărat partinice în jurul bolșevicilor. Rezoluțiile Consfătuirii au fost aprobate de organizațiile de partid locale din Rusia și însușite de ele ca directive în activitatea lor. — 126.

- 64 *Vehiștii* — N. A. Berdeaev, S. N. Bulgakov, M. O. Gherșenzon, A. S. Izgoev, B. A. Kisteakovski, P. B. Struve și S. L. Frank, publiciști cadeți de vază, reprezentanți ai burgheziei liberale contrarevoluționare, care în primăvara anului 1909 au editat la Moscova culegerea „Vehi”. În articolele lor, consacrate intelectualității ruse, „vehiștii” căutau să defăimeze tradițiile revoluționar-democratice ale mișcării de eliberare din Rusia, concepțiile și activitatea lui V. G. Belinski, N. A. Dobroliubov, N. G. Cernișevski, D. I. Pisarev; ei împrôșcau cu noroi mișcarea revoluționară din 1905, aduceau mulțumiri guvernului țarist pentru că el, „prin baionetele și închisorile sale”, a salvat burghezia „de furia poporului”. O analiză critică și o apreciere politică a acestei culegeri a cadeților ultrareacționari a fost făcută de Lenin în articolul său „Despre «Vehi»” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 179—188). Comparînd programul culegerii „Vehi”, în ceea ce privește filozofia și publicistica, cu programul ziarului ultrareacționar

- „Moskovskie Vedomosti”, Lenin califică această culegere drept „o enciclopedie a renegării liberale”, „un torent continuu de lături reacționare cu care e împrôscată democrația”. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează un exemplar din culegerea „Vehi” cu numeroase însemnări făcute de Lenin. — 126.
- 65 „Pocin” — revistă de orientare narodnică lichidatoristă; a fost editată de un grup de eseri. A apărut numai un număr, în iunie 1912, la Paris. — 127.
- 66 „Zaveti” — revistă politică-literară legală, de orientare socialist-revoluționară; a apărut lunar, la Petersburg, din aprilie 1912 și pînă în iulie 1914. La această revistă au colaborat: V. M. Cernov, R. V. Ivanov-Razumnik, B. V. Savinkov, N. Suhanov etc. — 127.
- 67 În toamna anului 1904, redacția ziarului menșevic „Iskra” a publicat o scrisoare în care formula ca principală sarcină a social-democrației „o acțiune organizată, de influențare a opoziției burgheze” pe calea prezentării de revendicări guvernului prin intermediul liberalilor burghezi și al reprezentanților zemstvelor. În acest „plan al campaniei zemstvelor” s-a manifestat cu toată tăria neîncrederea menșevică în forțele proletariatului, în aptitudinea lui de a duce luptă politică, de a desfășura o acțiune revoluționară independentă. De la oportunismul organizatoric, menșevicii au trecut la cel tactic, iar „planul campaniei zemstvelor” a fost primul lor pas în această direcție. O analiză amănunțită și o critică a acestui plan au fost făcute de V. I. Lenin în lucrarea sa „Campania zemstvelor și planul «Iskrei»” (vezi Opere complete, vol. 9, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 75—98). — 130.
- 68 *Duma lui Bulîghin* — Duma de stat cu funcții consultative care urma să fie convocată în baza unui proiect de lege întocmit, din însărcinarea țarului, de către ministrul de interne A. G. Bulîghin. La 6 (19) august 1905 au fost date publicității manifestul țarului, legea cu privire la înființarea Dumei de stat și regulamentul alegerilor pentru Dumă. În alegerile pentru această Dumă aveau drept de vot numai moșierii, capitaliștii și un mic număr de țărani gospodari.

Duma lui Witte — denumire dată Dumei I de stat, care a fost convocată la 27 aprilie (10 mai) 1906, în baza legii întocmite de S. I. Witte, președintele Consiliului de Miniștri.

În Duma I de stat au fost aleși 478 de deputați, dintre care: 179 de cadeți, 63 de autonomiști (membri ai kolo-ului polonez, ai grupului ucrainean, eston, leton, lituanian și ai altor grupuri naționale burgheze), 16 octombriști, 105 deputați fără partid, 97 de trudovici și 18 social-democrați. În această Dumă, așadar,

mai mult de o treime din numărul mandatelor le dețineau cadeții.

În centrul dezbaterilor din Duma I de stat s-a aflat problema agrară. În această Dumă au fost prezentate două programe agrare principale: proiectul de lege al cadeților, semnat de 42 de deputați, și proiectul de lege al trudovicilor, cunoscut sub denumirea de „proiectul celor 104”. În opoziție cu trudovicii, cadeții voiau să mențină proprietatea moșierească, admitând exproprierea cu răscumpărare, „pe baza unei evaluări echitabile”, numai pentru pământurile moșierești, care erau în cea mai mare parte cultivate cu inventarul țăranilor sau care se dădeau în arendă.

La 8 (21) iulie 1906, Duma I de stat a fost dizolvată de guvernul țarist. — 131.

- 69 „*Tovarișci*” — cotidian burghez; a apărut la Petersburg de la 15 (28) martie 1906 până la 30 decembrie 1907 (12 ianuarie 1908). Formal, nu aparținea unui partid, dar în realitate era organul de presă al cadeților de stînga. A avut printre colaboratorii săi cei mai activi pe S. N. Prokopovici și E. D. Kuskova. La acest ziar au colaborat și menșevicii. — 131.
- 70 „*Za Partiiu*” — foaie a menșevicilor-partiiți și a împăciuitoriștilor; a apărut neperiodic la Paris între 16 (29) aprilie 1912 și februarie 1914. Au apărut în total cinci numere. La această publicație au colaborat G. V. Plehanov, S. A. Lozovski, A. I. Liubimov și alții. Ea era difuzată în mare parte în străinătate și exprima în special concepțiile grupului plehanovist de la Paris. — 132.
- 71 „*Den*” — cotidian burghezo-liberal, a fost înființat în 1912, la Petersburg, de I. D. Sîtin. Era editat din fonduri puse la dispoziție de bănci. La acest ziar colaborau menșevicii-lichidatori, în mîinile cărora a trecut pe de-a-ntregul după revoluția din februarie 1917. În prima perioadă a războiului imperialist s-a situat pe poziții defensiste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă fățișă împotriva Puterii sovietice. Printr-o dispoziție a Comitetului militar-revoluționar a fost suspendat la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917, din pricina activității sale contrarevoluționare. — 132.
- 72 „*Vorwärts*” — cotidian, organ central al Partidului social-democrat din Germania; a început să apară la Berlin în 1891, sub denumirea de „Vorwärts Berliner Volksblatt”, potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt”, care apărea din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diverse manifestări de oportunistism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului a încăput în mîinile aripii drepte a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentînd în mod tendențios lupta ce se ducea pe atunci în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunistului și revizionismului,

„Vorwärts“ a sprijinit pe „economisti“, iar mai târziu, după scindarea partidului, pe menșevici. În anii reacțiunii, „Vorwärts“ publica articole calomnioase scrise de Troțki, fără a da lui Lenin și bolșevicilor posibilitatea de a le dezminți și de a înfățișa în mod obiectiv starea de lucruri din partid.

În perioada primului război mondial, „Vorwärts“ s-a situat pe pozițiile social-șovinismului; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a desfășurat propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — 133.

- 73 În legătură cu grupurile „Vpered“, vezi articolul lui V. I. Lenin „Despre «vperedisti» și despre grupul «Vpered»“ (volumul de față, p. 382—389). — 133.
- 74 La 22 aprilie (5 mai) 1914, 24 de deputați din Duma a IV-a de stat (bolșevici, menșevici și trudovici) au fost excluși de la 15 ședințe. Această excludere s-a datorit faptului că Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia („cei șase“ bolșevici), fracțiunea social-democrată (menșevicii) și trudovicii au prezentat propunerea să fie scoase de pe ordinea de pe orderile pe marginea bugetului pînă ce va fi adoptat proiectul de lege cu privire la libertatea cuvîntului pentru deputați. Această propunere a fost respinsă de majoritatea membrilor Dumei de stat. Atunci, bolșevicii, menșevicii și trudovicii au făcut obstrucție președintelui Consiliului de Miniștri Goremîkin în timp ce-și rostea discursul. Drept răspuns la o asemenea manifestare, la propunerea lui Rodzeanko, președintele Dumei, toți social-democrații și trudovicii au fost excluși de la 15 ședințe ale Dumei de stat. Muncitorii din Petersburg și Moscova au răspuns la această excludere declarînd greve de protest. — 135.
- 75 „Proletarii“ — ziar bolșevic ilegal. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909, sub îngrijirea lui V. I. Lenin; au fost scoase în total 50 de numere. La munca redacțională au participat activ I. F. Dubrovinski, A. V. Lunacearski, M. F. Vladimirski și V. V. Vorovski; de partea tehnică a editării ziarului s-au ocupat A. G. Șlihter, E. S. Șlihter ș.a. Primele 20 de numere au fost pregătite pentru tipar și culese la Vîborg (ziarul se tipărea la Petersburg de pe matrițele primite de la Vîborg; din motive conspirative se menționa ca loc de apariție Moscova). După aceea, datorită faptului că condițiile de editare a unui organ ilegal în Rusia deveniseră cît se poate de dificile, redacția, în urma unei hotărîri a Comitetului din Petersburg și a Comitetului din Moscova al P.M.S.D.R., a trecut la editarea ziarului în străinătate (nr. 21—40 au apărut la Geneva, iar nr. 41—50 la Paris).
- „Proletarii“ a fost de fapt Organul Central al bolșevicilor. Întreaga activitate de bază din cadrul redacției acestui ziar a fost dusă de Lenin. De cele mai multe ori, el publica cîteva articole într-un număr. În „Proletarii“ au apărut peste 100 de arti-

cole și note scrise de Lenin în legătură cu principalele probleme ale luptei revoluționare a clasei muncitoare. În acest ziar erau tratate pe larg probleme generale de politică și de tactică, se publicau dări de seamă cu privire la activitatea C.C. al P.M.S.D.R., hotărâri ale conferințelor și plenarelor C.C., scrisori ale C.C. cu privire la diferite probleme ale activității partidului, precum și o serie de alte documente. În suplimentul la nr. 46 al ziarului au fost publicate înștiințarea cu privire la Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii”, care a avut loc la Paris între 8 și 17 (21 și 30) iunie 1909, precum și rezoluțiile acestei consfătuiri. Ziarul a întreținut strânse legături cu organizațiile de partid locale.

În anii reacțiunii stolpîniste, „Proletarii” a jucat un rol important în menținerea și consolidarea organizațiilor bolșevice, în lupta împotriva lichidatorilor, otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu.

În urma unor hotărâri adoptate de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., ziarul și-a încetat apariția. — 140.

- 76 „Proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale” a fost scris de V. I. Lenin pentru a fi depus în Duma a IV-a de stat de către fracțiunea bolșevică.

Lenin a expus planul „Proiectului” într-o scrisoare adresată lui S. G. Șaumian la 6 (19) mai 1914. El acorda o deosebită importanță depunerii acestui „Proiect” în Dumă. „Am impresia — scria Lenin — că pe această cale putem explica pe înțelesul tuturor că autonomia cultural-națională este o ineptie și să z d r o b i m definitiv pe adepții acestei ineptii”.

Proiectul de lege n-a putut fi depus în Dumă. — 142.

- 77 Lenin se referă la *Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid* (denumită, din motive de conspirativitate, Consfătuirea „din vară”). Această consfătuire a avut loc între 23 septembrie și 1 octombrie (6 și 14 octombrie) 1913 în satul Poronino (în apropiere de Cracovia), unde locuia pe atunci V. I. Lenin.

Pe ordinea de zi a consfătuirii figurau următoarele puncte :

- 1) Rapoartele delegaților organizațiilor locale, raportul de activitate al Social-democrației din Polonia și Lituania, raportul de activitate al Comitetului Central ales la Conferința de la Praga ;
- 2) Sarcinile agitației în momentul actual ;
- 3) Problema organizatorică și aceea a congresului partidului ;
- 4) Cu privire la mișcarea grevistă ;
- 5) Cu privire la presa de partid ;
- 6) Cu privire la activitatea social-democraților în Dumă ;
- 7) Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă ;
- 8) Cu privire la activitatea în asociațiile legale ;
- 9) Problema națională ;
- 10) Cu privire la narodnici ;
- 11) Cu privire la apropiatul congres socialist internațional (care urma să aibă loc la Viena). Consfătuirea a fost condusă de V. I. Lenin. El a rostit cuvîntul introductiv,

a prezentat raportul de activitate al Comitetului Central, raportul cu privire la problema națională și pe acela cu privire la congresul socialist internațional care urma să aibă loc la Viena. În afară de aceasta, Lenin a luat parte la discuții în aproape toate problemele de pe ordinea de zi, a luat note în timpul cuvîntărilor rostite de delegații organizațiilor locale de partid, a făcut propuneri, a elaborat și a redactat proiecte de rezoluții.

Textul raportului de activitate al Comitetului Central, care a fost prezentat de Lenin, nu a fost găsit. Conținutul unor pasaje din cuvîntarea lui este cunoscut din scurtele relatări făcute de A. E. Badaev în amintirile sale. În raportul prezentat de el, Lenin a arătat că dezvoltarea mișcării revoluționare și succesul activității de partid în Rusia au confirmat justetea liniei partidului bolșevic, care a fost trasată de Conferința de la Praga din 1912 și de Consfătuirea de la Cracovia din 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Succesele remarcabile obținute în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, fondarea ziarului legal „Pravda”, victoria repurtată la Petersburg în alegerile pentru Comitetul de conducere al sindicatului metalurgiștilor, nivelul ridicat al mișcării greviste din țară — toate acestea sînt rezultatul activității desfășurate de partid sub conducerea Comitetului Central. Iar noi, a declarat Lenin la consfătuire, „putem afirma cu conștiința împăcată că am îndeplinit întru totul obligațiile pe care ni le-am asumat. Rapoartele organizațiilor locale dovedesc dorința și aspirația muncitorilor de a-și crea organizații proprii și de a le consolida. Să știe, dar, muncitorii că numai ei pot să-și creeze o organizație proprie. Nimeni altul în afară de ei n-o va putea crea” (A. Badaev. „Bolșevicii în Duma de stat”, 1939, p. 186).

Consfătuirea a adoptat, pe marginea raportului Comitetului Central și a rapoartelor organizațiilor locale, două rezoluții scrise de Lenin: „Cu privire la sarcinile agitației în momentul actual” și „Cu privire la problema organizatorică și la congresul partidului”, în care sînt definite sarcinile partidului și principalele sale forme de activitate în noile condiții istorice. Consfătuirea a subliniat că numai prin întărirea organizațiilor ilegale ale partidului și a formelor lor de legătură legale și semilegale cu masele, numai în lupta cu lichidatorii și cu împăciuitoariștii a putut fi înfăptuită adevărata unitate a clasei muncitoare.

În rezoluția cu privire la munca de agitație, consfătuirea a arătat că principala sarcină a partidului o constituie desfășurarea unei ample agitații în rîndul maselor în vederea răsturnării țarismului, pentru republica democratică și că principalele lozinci revoluționare continuă să rămînă revendicările revoluționare fundamentale ale programului-minimum bolșevic: republica democratică, ziua de muncă de 8 ore și confiscarea pămînturilor moșierești. Consfătuirea a hotărît să se desfășoare imediat și pretutindeni muncă de agitație pentru pregătirea unei greve politice pe întreaga Rusie, care să fie fixată pentru ziua de 9 ianuarie 1914.

Una din principalele probleme dezbătute la consfătuire a fost problema națională, care în acea perioadă se situa pe primul plan față de toate celelalte probleme ale vieții sociale din Rusia.

În raportul cu privire la problema națională, Lenin sublinia că lupta împotriva asupririi naționale este indisolubil legată de lupta împotriva țarismului, pentru libertate și democrație. Această luptă poate fi încununată de succes numai dacă muncitorii de toate naționalitățile din Rusia se vor grupa laolaltă în organizații proletare unice. Sprijinindu-se pe programul partidului, consfătuirea a respins categoric revendicarea oportunistă a „autonomiei cultural-naționale“, susținută de menșevici și bundiști, și a adoptat tezele programatice în problema națională elaborate de Lenin. Ea a confirmat că principala lozincă a partidului în problema națională continuă să fie, ca și pînă acum, dreptul națiunilor la autodeterminare, adică dreptul la separare și la formarea de state independente; (această a doua parte a lozincii a fost formulată atunci pentru prima oară într-un document de partid), iar chestiunea dacă separarea unei națiuni sau alteia este sau nu oportună urmează să fie stabilită în fiecare caz în parte, pornindu-se de la interesele întregii dezvoltări sociale și de la interesele luptei de clasă a proletariatului pentru socialism. Rezoluția cu privire la problema națională, adoptată de consfătuire, era considerată de Lenin drept o declarație programatică a partidului. Consfătuirea a adoptat hotărîrea de a include în ordinea de zi a viitorului congres al partidului problema elaborării unui program național.

În rezoluția cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă, consfătuirea cerea egalitate în drepturi pentru cele două părți — bolșevică și menșevică — ale fracțiunii și condamnă ca asprime procedeele părții menșevice, care, profitînd de o majoritate întîmplătoare de un vot, încălca drepturile elementare ale deputaților bolșevici, care reprezentau majoritatea covîrșitoare a muncitorilor din Rusia. La indicația lui Lenin și a Comitetului Central al partidului bolșevic, în octombrie 1913 deputații bolșevici au ieșit din fracțiunea social-democrată unică și au format o fracțiune bolșevică independentă în Duma de stat („fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia“).

În referatul cu privire la congresul socialist internațional care urma să aibă loc în 1914 la Viena, Lenin propunea să se trimită la congres un număr cît mai mare de delegați din partea organizațiilor ilegale și legale; se proiectase ca congresul partidului să se țină concomitent cu congresul de la Viena.

Cuvîntul de încheiere a consfătuirii a fost rostit de Lenin. Prin importanța problemelor discutate și a hotărîrilor adoptate, Consfătuirea de la Poronino a avut însemnătatea unei conferințe de partid. Procesele-verbale ale acestei consfătuiri n-au fost găsite. Comunicatul cu privire la lucrările ei și rezoluțiile adoptate au fost publicate în broșură („Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid“), care a apărut în străinătate, fiind editată de Comitetul Central. Din motive de

conspirativitate, unele rezoluții n-au fost publicate în întregime : punctul 6 din rezoluția cu privire la mișcarea grevistă și punctele 1—5 din rezoluția cu privire la presa de partid au fost omise. Textul integral al rezoluțiilor a apărut într-o ediție ilegală hectografiată. În legătură cu Consfătuirea de la Poronino a Comitetului Central există o serie de materiale ale departamentului poliției, care era informat în mod amănunțit de către agenții provocatori Malinovski și Lobov. — 152.

- 78 „*Dzvin*” — revistă lunară legală, naționalistă, de orientare menșevică ; a apărut la Kiev, în limba ucraineană, din ianuarie 1913 și pînă la jumătatea anului 1914. Au fost scoase în total 18 numere. La această revistă au colaborat : V. Vinnicenکو, L. Iurkevici (Rîbalka), S. Petliura, G. Aleksinski, P. Akselrod, L. Troțki etc. Cînd a început primul război mondial imperialist, revista și-a încetat apariția. — 153.
- 79 „*Sovremennik*” — revistă literară și politică ; a apărut, lunar, la Petersburg în anii 1911—1915. În jurul ei erau grupați menșevici-lichidatori, socialiști-revoluționari, „socialiști-populiști” și liberali de stînga. Nu avea nici un fel de legătură cu masele muncitorești. La începutul existenței acestei reviste, un rol de seamă a avut A. V. Amfiteatrov ; în anii 1913—1915, ea s-a aflat sub conducerea lui N. Suhanov (N. N. Ghimmer). Pe lista colaboratorilor ei figurau : V. M. Cernov, F. I. Dan, E. D. Kus-kova, L. Martov, G. V. Plehanov, S. N. Prokopovici și alții. — 161.
- 80 „*Russkie Vedomosti*” — ziar ; a apărut la Moscova, începînd din anul 1863 ; exprima concepțiile intelectualității liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din lagărul democratic (V. G. Korolenko, M. E. Saltîkov-Șcedrin, G. I. Uspenski și alții) ; totodată, ziarul publica și lucrări ale narodnicilor liberali. În 1905 a devenit organul aripii drepte a partidului cadet. Lenin a arătat că „*Russkie Vedomosti*” îmbina în felul său „cadetismul de dreapta cu o oarecare doză de narodnicism” (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 205). În 1918, „*Russkie Vedomosti*” a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — 162.
- 81 Este vorba despre plecarea, cu de la sine putere, din Duma a IV-a de stat a lui R. Malinovski, membru al fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia. Pentru această acțiune cu caracter dezorganizator, pentru această dezertare de la postul de luptă, Malinovski a fost exclus din rîndurile partidului.
- Ulterior s-a stabilit că Malinovski era agent provocator ; în 1918, pe baza unei hotărîri a Tribunalului suprem al Comitetului Executiv Central din Rusia, el a fost executat. — 167.
- 82 „*Voprosi Strahovania*” — revistă legală bolșevică ; a apărut, cu unele întreruperi, din octombrie 1913 pînă în martie 1918 la

- Petersburg. A dus luptă nu numai pentru înfăptuirea asigurărilor sociale muncitorești, dar și pentru „lozincile neciuntite” ale bolșevicilor: ziua de lucru de 8 ore, confiscarea pământurilor moșierești și republica democratică. La această revistă au colaborat activiști de seamă ai campaniei asigurărilor sociale— bolșevicii N. A. Skrîpnik, P. I. Stucika, A. N. Vinokurov, N. M. Șvernîk și alții. — 173.
- 83 „*Edinstvo*” — ziar legal, editat de un grup de menșevici-partiiți, în frunte cu G. V. Plehanov, și de bolșevici-împăciunitoriști; a apărut din mai și pînă în iunie 1914 la Petersburg; au fost scoase în total patru numere. — 175.
- 84 Lenin se referă la rezoluția „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor”, adoptată de Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912. Această rezoluție a fost scrisă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 158—159). — 176.
- 85 „*Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii*” — proiectul pregătit de Lenin al unei cuvîntări care urma să fie rostită în Dumă de către un deputat bolșevic. Această cuvîntare a fost rostită de deputatul G. I. Petrovski la 28 mai (10 iunie) 1914, cu prilejul dezbaterilor pe marginea raportului, prezentat de comisia bugetară, cu privire la bugetul departamentului domeniilor statului pe anul 1914.
Sfîrșitul manuscrisului acestui proiect n-a fost găsit. — 180.
- 86 *Consiliul nobilimii unite* — organizație contrarevoluționară a moșierilor iobăgiști; a fost constituită în mai 1906, la primul congres al împuterniciților asociațiilor guberniale ale nobilimii, și a ființat pînă în octombrie 1917. Această organizație avea drept scop principal să apere regimul absolutist, marea proprietate moșierească și privilegiile nobilimii. În fruntea Consiliului nobilimii unite se aflau: contele A. A. Bobrinski, prințul N. F. Kasatkin-Rostovski, contele D. A. Olsufiev, V. M. Purișkevici și alții. Lenin a calificat acest consiliu drept un „consiliu al iobăgiștilor uniți”. Consiliul nobilimii unite s-a transformat de fapt într-un organ semigubernamental, care dicta guvernului măsuri legislative menite să apere interesele iobăgiștilor. Un mare număr de membri ai acestui consiliu au făcut parte din Consiliul de Stat și din instituțiile centrale ale organizațiilor ultrareacționare. — 180.
- 87 Este vorba de rezoluția „Unitatea partidului”, adoptată de Congresul de la Amsterdam, din august 1904, al Internaționalei a II-a. — 188.
- 88 „*Der Kampf*” — revistă lunară, organ al social-democrației austriece; a apărut la Viena din 1907 și pînă în 1934; se situa pe o poziție oportunistă, centristă, pe care o masca printr-o frazeologie stîngistă. A avut ca redactori pe O. Bauer, A. Braun, K. Renner, F. Adler și alții. — 190.

89 „*Le peuple*” — cotidian, organul central al Partidului muncitoresc belgian; apare din 1885 la Bruxelles; în prezent este organ de presă al Partidului socialist belgian. — 191.

90 Este vorba de „*Prosveșcenie*” — revistă teoretică lunară a bolșevicilor; a apărut legal la Petersburg din decembrie 1911 și pînă în iunie 1914. Tirajul ei se ridica la 5 000 de exemplare.

A fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin, în locul revistei bolșevice „*Misl*”, care apărea mai înainte la Moscova și care fusese interzisă de guvernul țarist. A avut drept colaboratori pe A. I. Ulianova-Elizarova, N. K. Krupskaia, V. M. Molotov, M. S. Olminski, M. A. Saveliev, I. V. Stalin și V. V. Vorovski. Conducerea rubricii literare a fost încredințată lui A. M. Gorki, care la îndemnul lui Lenin a acceptat. Lenin, care în acea perioadă locuia la Paris, iar apoi la Cracovia și Poronino, îndruma activitatea revistei; redacta articole, întreținea corespondență regulată cu membrii colegiului redacțional. În această revistă au fost publicate: „Trei izvoare și trei părți constitutive ale marxismului”, „Note critice în problema națională”, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”, „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate” și alte lucrări ale lui Lenin.

Revista îi demasca pe oportuniști — lichidatori, otzoviști, troțkiști —, precum și pe naționaliștii burgezi, lumina calea clasei muncitoare în condițiile noului avînt revoluționar, populariza lozincile bolșevice în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat; totodată lua atitudine împotriva revizionismului și centrismului din partidele Internaționalei a II-a. Ea a jucat un rol important în educarea marxistă internaționalistă a muncitorilor înaintași din Rusia.

În ajunul primului război mondial, revista „*Prosveșcenie*” a fost interzisă de guvernul țarist. Ea și-a reluat apariția în toamna anului 1917, însă a apărut doar un singur număr (dublu), în care au fost publicate lucrările lui Lenin: „Vor păstra oare bolșevicii puterea de stat?” și „Cu privire la revizuirea programului partidului”. — 197.

91 *Congresul de la Stockholm* — Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., a avut loc între 10 și 25 aprilie (23 aprilie și 8 mai) 1906. La acest congres au participat 112 delegați cu vot deliberativ, care reprezentau 57 de organizații locale ale P.M.S.D.R., și 22 de delegați cu vot consultativ.

Printre delegații bolșevici se aflau: V. I. Lenin, M. V. Frunze, E. M. Iaroslavski, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, A. V. Lunacearski, F. A. Sergheev (Artem), I. I. Skvorțov-Stepanov, I. V. Stalin, S. G. Șaumian, K. E. Vorosișilov și V. V. Vorovski.

La acest congres, majoritatea numerică o aveau menșevicii. Aceasta se explică prin faptul că numeroase organizații de partid bolșevice, care au condus acțiunile armate ale maselor, fuseseră zdrobite și nu au putut trimite delegați. Menșevicii însă, avînd

organizațiile cele mai puternice din punct de vedere numeric în regiunile neindustriale ale țării, unde nu s-au desfășurat acțiuni revoluționare de masă, au avut posibilitatea să trimită un număr mai mare de delegați.

Congresul a discutat următoarele probleme: 1) Revizuirea programului agrar; 2) Aprecierea momentului actual și sarcinile de clasă ale proletariatului; 3) Atitudinea față de Duma de stat; 4) Insurecția armată; 5) Acțiunile de partizani; 6) Unificarea cu partidele social-democrate naționale și 7) Statutul partidului.

În jurul tuturor problemelor s-a dat o luptă înverșunată între bolșevici și menșevici. Lenin a prezentat rapoarte și a rostit cuvântări cu privire la problema agrară, la momentul actual și sarcinile de clasă ale proletariatului, la atitudinea față de Duma de stat, la insurecția armată și la alte probleme; el a făcut parte din comisia de elaborare a proiectului de statut al P.M.S.D.R. Precumpănirea numerică a menșevicilor a determinat caracterul hotărârilor adoptate de congres. După o luptă îndârjită, el a aprobat rezoluția menșevică cu privire la Duma de stat și pe cea cu privire la insurecția armată și a adoptat programul agrar menșevic. În problema atitudinii față de partidele burgheze, congresul s-a mulțumit să aprobe rezoluția Congresului internațional de la Amsterdam. El a adoptat, fără a pune în discuție, o rezoluție de compromis cu privire la sindicate și o rezoluție cu privire la atitudinea față de mișcarea țărănească.

Totodată, răspunzând dorinței exprimate de majoritatea membrilor de partid, congresul a adoptat formularea dată de Lenin primului paragraf din statut, renunțând astfel la formularea oportunistă a lui Martov. Pentru prima oară a fost inclusă în statut formularea bolșevică cu privire la centralismul democratic.

Din Comitetul Central ales de congres făceau parte 3 bolșevici și 7 menșevici. În redacția Organului Central — ziarul „Sozial-Demokrat” — au intrat numai menșevici.

Lupta care s-a dat în cadrul congresului a arătat maselor de partid care este conținutul divergențelor principale dintre bolșevici și menșevici și cât de profunde sînt aceste divergențe. O analiză a lucrărilor congresului a fost făcută în broșura „Raport asupra Congresului de unificare al P.M.S.D.R. (Scrisoare către muncitorii din Petersburg)” (vezi Opere complete, vol. 13, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 1—65).

La *Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (1907)* au participat 336 de delegați, care reprezentau peste 147 000 de membri de partid. Dintre delegați, 105 erau bolșevici, 97 menșevici, 57 bundiști, 44 social-democrați polonezi, 29 reprezentanți ai Social-democrației din Ținutul leton, 4 „în afara fracțiunilor”. Marile centre industriale au trimis la congres reprezentanți bolșevici. V. I. Lenin a fost ales ca delegat de organizația din regiunea Kamei superioare. La congres a participat un grup compact de delegați bolșevici, în frunte cu V. I. Lenin: A. S. Bubnov,

I. F. Dubrovinski, E. M. Iaroslavski, M. N. Leadov, V. P. Noghin, M. N. Pokrovski, K. N. Samoilov, I. V. Stalin, A. M. Stopani, S. G. Şaumian, I. A. Teodorovici, M. G. Ţhakaia, K. E. Vorşilov şi alţii. La lucrările congresului a participat, cu vot consultativ, şi A. M. Gorki.

La congres, bolşevicii au fost sprijiniţi de către delegaţii Social-democraţiei din regatul Poloniei şi din Lituania şi de Social-democraţia din Ținutul leton. Unindu-i pe baza unei platforme revoluţionare, bolşevicii şi-au asigurat majoritatea voturilor la congres şi au obţinut victoria liniei marxiste revoluţionare. În toate problemele fundamentale, congresul a adoptat rezoluţiile bolşevice. Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a însemnat o mare victorie a bolşevismului în mişcarea muncitorească din Rusia. În hotărârile adoptate de el s-a făcut un bilanţ al victoriei reputate de bolşevism asupra aripii oportuniste, menşevice a partidului în perioada revoluţiei burghezo-democratice. Tactica bolşevică a fost aprobată ca tactică unică pentru întregul partid. — 199.

- 92 *Bolşevicii-partiişi* — împăciuitorişti, care manifestau înclinaţii spre lichidatorism, erau conduşi de A. I. Liubimov (M. Sommer) (despre ei se vorbeşte mai pe larg în articolul lui V. I. Lenin „Despre aventurism” — volumul de faţă, p. 235—239).

Menşevicii-partiişi, în frunte cu G. V. Plehanov, în anii reacţiunii au luat poziţie împotriva lichidatorilor. Menţinându-se pe poziţiile menşevismului, plehanoviştii se pronunţau în acelaşi timp pentru păstrarea şi întărirea organizaţiei de partid ilegale şi căutau în acest scop să formeze un bloc cu bolşevicii. La sfârşitul anului 1911, Plehanov a desfăcut blocul cu bolşevicii. Sub pretext că trebuie combătut „fracţionismul” şi lichidată sciziunea din rândurile P.M.S.D.R., el a încercat să împace pe bolşevici cu oportuniştii. În 1912, plehanoviştii împreună cu trockiştii, bundiştii şi lichidatorii s-au pronunţat împotriva hotărârilor adoptate de Conferinţa de la Praga a P.M.S.D.R. — 200.

- 93 La sesiunea din decembrie a Biroului socialist internaţional (care a avut loc la Londra în zilele de 13 şi 14 decembrie 1913) a fost adoptată o rezoluţie prin care Comitetul executiv al B.S.I. era însărcinat să convoace o consfătuire a reprezentanţilor „tuturor fracţiunilor mişcării muncitoreşti din Rusia — inclusiv Polonia rusească — care au recunoscut programul partidului sau ale căror programe sînt în concordanţă cu programul social-democrat, în vederea unui schimb de păreri (Aussprache) cu privire la chestiunile ce-i despart”. Căutînd să motiveze această rezoluţie, Kautsky, în cuvîntarea sa de la 14 decembrie, a declarat că vechiul partid social-democrat din Rusia a murit. Este necesar ca, ţinîndu-se seama de năzuinţa spre unitele a muncitorilor ruşi, să se procedeze la refacerea lui. În articolul său „O rezoluţie bună şi o cuvîntare proastă”, Lenin a dezvăluit conţinutul rezoluţiei şi a apreciat cuvîntarea lui Kautsky ca monstruoasă

(vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 228). — 213.

- 94 Cercetările statistice ale lui I. M. Kozminîh-Lanin au atras în repetate rînduri atenția lui Lenin. Astfel, în august 1912, cu prilejul apariției unei cărți a lui Kozminîh-Lanin : „Ziua de muncă și anul de muncă în gubernia Moscova“, el a scris două recenzii : „Ziua de muncă în fabricile din gubernia Moscova“ și „Ziua de muncă și anul de muncă în gubernia Moscova“. Prima a apărut în „Pravda“, iar cea de-a doua în „Nevskaia Zvezda“, în august 1912 (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 32—33, 34—43).

Datele statistice culese de Kozminîh-Lanin au fost folosite de Lenin în articolul „Limbajul cifrelor“, publicat în septembrie 1913, în ziarul „Naș Puti“, care apărea la Moscova (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 457—462).

Încă în august 1912, în prima sa recenzie, Lenin scria că Kozminîh-Lanin a pregătit pentru tipar o lucrare specială cu privire la munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova. Articolul de față este o recenzie a acestei lucrări, care a apărut în 1914. — 225.

- 95 La 30 martie (12 aprilie) 1914, în nr. 50 al ziarului „Puti Pravdi“ a apărut rezoluția adoptată de Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton cu privire la sciziunea intervenită în fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat. În această rezoluție se sublinia necesitatea unității fracțiunii social-democrate din Dumă, cu condiția să fie recunoscute programul și statutul partidului și hotărârile adoptate de el (vezi volumul de față, p. 23—28).

În legătură cu rezoluția adoptată de congresul social-democraților letoni, în același număr din „Puti Pravdi“ a apărut „O întrebare deschisă“, adresată deputaților menșevici, în legătură cu poziția lor față de principiile formulate de muncitorii letoni. Această întrebare a fost trecută sub tăcere de menșevici. Atunci, în nr. 63 din 17 aprilie 1914 al ziarului „Puti Pravdi“, fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia a publicat o „Scrisoare deschisă“, în care cerea deputaților menșevici să dea un răspuns clar și precis la întrebarea ce li se punea.

„Scrisoarea deschisă“ a fost urmată de un „Răspuns deschis“ al menșevicilor, care a apărut la 4 (17) mai în „Nașa Raboceaia Gazeta“ și căruia îi este consacrat articolul de față. — 229.

- 96 V. I. Lenin citează din rezoluția celei de-a V-a Conferințe generale a P.M.S.D.R. „Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (decembrie 1908)“. Editura ziarului „Proletarii“, Paris, 1909, p. 38 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 199). — 231.

- 97 Grupul „*Svoboda*” a fost înființat de E. O. Zelenski (Nadejdin) în mai 1901; purta denumirea de grupul „socialist-revoluționar”. El edita în Elveția revista „*Svoboda*” (din care au apărut două numere: nr. 1 în 1901 și nr. 2 în 1902). În afară de aceasta a mai editat: „*Kanun revoliuții*”. Expunere neperiodică asupra problemelor de teorie și tactică” nr. 1, ziarul revistă „*Otkliki*” nr. 1, broșura programatică „*Renașterea revoluționarismului în Rusia*” etc. Grupul „*Svoboda*” propaga ideile terorismului și ale „economismului” și lupta, în alianță cu „economistii” din Petersburg, împotriva ziarului „*Iskra*” și a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. Și-a încetat existența în 1903.
- Grupul „*Borba*” s-a constituit în vara anului 1900, la Paris, și era compus din D. B. Reazanov, I. M. Steklov și E. L. Gurevici. Denumirea „*Borba*” a fost adoptată de el în mai 1901. În publicațiile sale, grupul denatura teoria revoluționară a marxismului, interpretînd-o în spirit doctrinar-scolastic, și avea o atitudine ostilă față de principiile organizatorice leniniste ale construcției de partid. Din cauza abaterilor sale de la tactica și concepțiile social-democrate, a acțiunilor sale dezorganizatoare și a lipsei de legături cu organizațiile social-democrate din Rusia, acest grup n-a fost admis să participe la Congresul al II-lea. Printr-o hotărîre a Congresului al II-lea al P.M.S.D.R., grupul „*Borba*” a fost dizolvat. — 236.
- 98 Articolul „*Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească*” a fost scris de V. I. Lenin pe baza unui mare număr de cifre și fapte, culese cu meticulozitate și profund analizate, cu privire la colectele de bani pentru presa muncitorească, care dovedesc în mod obiectiv forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească din Rusia. În arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisele lui Lenin — care conțin un calcul al colectelor bănești efectuate de ziarul „*Pravda*”, un calcul al grupurilor muncitorești unite în jurul ziarului „*Țait*” și al sumelor strînse de ele, calcule la tabelul citat în prezentul articol (vezi volumul de față, p. 265—267), totalizări ale datelor cifrice, care arată unde și ce fel de colecte s-au efectuat în folosul diferitelor ziare. S-au păstrat și ciorna inițială a conspectului, și conspectul articolului „*Date obiective cu privire la forța diferitelor curente în mișcarea muncitorească*”. Cifrele citate în acest articol au fost folosite de Lenin și în lucrări ale sale ulterioare. — 264.
- 99 Este vorba de ziarul estonian de orientare pravdistă „*Töö Hääl*”, care a apărut din ianuarie și pînă în mai 1914, la Narva, de trei ori pe săptămîină, și de suplimentul săptămînalului lituanian „*Vilnis*”, care a apărut la Riga în anii 1913—1914. — 268.
- 100 Este vorba de „*Naș Puti*”, ziar muncitoresc legal, care apărea la Moscova începînd de la 25 august (7 septembrie) 1913. V. I. Lenin

a participat activ la editarea acestui ziar. El trimitea concomitent articolele sale ziarelor „Pravda” și „Naș Puti”. În „Naș Puti” au apărut o serie de articole ale sale, ca : „Burghezia și reformismul din Rusia”, „Rolul stărilor sociale și al claselor în mișcarea de eliberare”, „Război de clasă la Dublin”, „La o săptămână după măcelul de la Dublin”, „Probleme principale ale politicii”, „Harry Quelch” și altele.

Printre colaboratorii ziarului „Naș Puti” se numărau : A. M. Gorki, Demian Bednii, M. S. Olminski, I. I. Skvorțov-Stepanov, I. V. Stalin, deputații bolșevici în Duma a IV-a de stat : A. E. Badaev, F. N. Samoilov, N. R. Șagov.

„Naș Puti” se bucura de o mare popularitate printre muncitori ; 395 de grupuri muncitorești au sprijinit acest ziar prin subscripții bănești. El era supus la neîncetate măsuri de represiune din partea poliției ; la 12 (25) septembrie 1913 a fost interzis ; au apărut în total 16 numere. Muncitorii din Moscova au răspuns la interzicerea ziarului printr-o grevă, dar apariția lui n-a mai putut fi reluată. — 268.

- 101 În nr. 12 din 11 iunie 1914 al ziarului „Trudovaia Pravda” a fost publicată o notiță sub titlul : „Cum de se întâmplă așa ceva ?” În ea erau citate o serie de cazuri cînd organul de presă al lichidatorilor, „Nașa Raboceaia Gazeta”, a reprodus, sub forma unor corespondențe din partea muncitorilor, o serie de știri din ziarele burghize, care denaturau fapte concrete din viața muncitorească. — 269.
- 102 „*Sputnik Rabocego na 1914 god*” — calendar de buzunar, care a apărut în decembrie 1913, în editura „Priboi” a partidului. Întreaga ediție s-a difuzat într-o singură zi. În februarie 1914 a apărut o a doua ediție, refăcută.
- În „Sputnik Rabocevo”, Lenin a publicat articolul său „Grevele din Rusia” (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 231—235). — 269.
- 103 Lenin se referă aici la rezoluția Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. din 1903, intitulată „Cu privire la socialiștii-revoluționari”, la rezoluția Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (1907) „Despre atitudinea față de partidele burghize” și la rezoluția Consfătuirii de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. „Despre narodnici” (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 50, 162, 325). — 271.
- 104 Este vorba de cel de-al X-lea Congres internațional, care urma să aibă loc la Viena. Chestiunea convocării lui a fost discutată la sesiunea din decembrie 1913 a Biroului socialist internațional. S-a luat hotărîrea de a convoca congresul în august 1914, astfel ca să coincidă cu cea de-a 50-a aniversare a Internaționalei I. Pe ordinea de zi a congresului au fost înscrise următoarele

puncte : 1) scumpetea vieții ; 2) imperialismul și lupta împotriva militarismului, în care au fost incluse ca probleme subordonate : a) problema orientală, b) tribunalele de arbitraj obligatoriu între națiuni și c) Statele Unite ale Europei ; 3) alcoolismul ; 4) șomajul ; 5) situația deținuților și deportaților politici din Rusia și 6) diverse.

Numărul delegaților trebuia să fie cel mult de 6 ori mai mare decât acela al voturilor de care dispunea țara respectivă. Rusia dispunea de 20 de voturi, așa că nu putea avea mai mult de 120 de delegați din partea ambelor subsecții ale social-democrației, împreună cu aceia ai narodnicilor de stînga și ai sindicatelor.

Chestiunea Congresului socialist internațional de la Viena a fost discutată la Consfătuirea de la Poronino a Comitetului Central cu unii activiști de partid. Lenin, care a prezentat un referat în această problemă, a propus să se ia toate măsurile ca majoritatea delegaților la Congresul de la Viena să fie muncitori social-democrați.

Spre sfîrșitul lunii iulie 1914, alegerile pentru congresul socialist internațional erau aproape terminate, dar convocarea lui a fost împiedicată de izbucnirea primului război mondial. — 273.

- 105 „*Die Neue Zeit*“ — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania ; a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. Pînă în octombrie 1917 s-a aflat sub conducerea redacțională a lui K. Kautsky, iar apoi sub aceea a lui H. Cunow. În această revistă au fost publicate pentru prima oară unele lucrări ale fondatorilor marxismului : „Critica programului de la Gotha“ de K. Marx, „Contribuții la critica proiectului programului social-democrat din 1891“ de F. Engels etc. Engels ajută în permanență cu sfaturile sale redacția și o critica adeseori pentru abaterile de la marxism tolerate în cuprinsul revistei. La „*Die Neue Zeit*“ au colaborat militanți de seamă ai mișcării muncitorești germane și internaționale de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, ca A. Bebel, W. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin, G. V. Plehanov, P. Lafargue etc. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui F. Engels, revista a început să publice în mod sistematic articole scrise de revizionști, printre care și o serie de articole ale lui E. Bernstein, intitulată „Problemele socialismului“, care a însemnat dezlănțuirea unei campanii a revizionștilor împotriva marxismului. În anii primului război mondial, revista s-a situat pe poziții centriste, dar sprijinea de fapt pe social-șoviniști. — 281.

- 106 „*Naucinaia Mîsl*“ — revistă de orientare menșevică, a apărut la Riga în 1908. — 281.

- 107 Vezi K. Marx. „Capitalul“, vol. I, București, Editura politică, 1960, ed. a IV-a, 757—766. — 283.

- 108 „*Przegląd Socjaldemokratyczny*” — revistă, editată de către social-democrații polonezi în strînsă colaborare cu R. Luxemburg; a apărut la Cracovia din 1902 pînă în 1904 și din 1908 pînă în 1910. — 288.
- 109 Este vorba de Congresul Partidului social-democrat din Austria, care a avut loc la Brünn* (Austria) între 24 și 29 septembrie 1899. Principalul punct de pe ordinea de zi a fost problema națională. La acest congres au fost prezentate două rezoluții, care exprimau puncte de vedere diferite: 1) rezoluția Comitetului Central al partidului, care susținea în linii generale autonomia teritorială a națiunilor, și 2) rezoluția comitetului Partidului social-democrat al slavilor de sud, care susținea autonomia cultural-națională exteritorială.
- Congresul a respins în unanimitate programul autonomiei cultural-naționale și a adoptat o rezoluție de compromis, care admitea autonomia națională în cadrul statului austriac (vezi articolul lui V. I. Lenin „Cu privire la istoria programului național în Austria și Rusia” în Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 332—335). — 294.
- 110 Este vorba de *cel de-al doilea Congres general al studențimii ucrainene*, care s-a ținut la Lvov între 19 și 22 iunie (2 și 5 iulie) 1913; convocarea lui a fost fixată în așa fel ca el să coincidă cu festivitățile în cinstea jubileului lui Ivan Franco, mare scriitor ucrainean, om de știință, militant pe tărîm obștesc, democrat-revoluționar. La lucrările congresului au luat parte și reprezentanți ai studențimii ucrainene din Rusia. Referatul „Tineretul ucrainean și situația actuală a națiunii” a fost prezentat de social-democratul ucrainean Donțov, care a susținut loznica unei Ucraine „samostiinice” (independente). — 302.
- 111 „*Šleahi*” — organ de presă al Uniunii studenților ucraineni; a apărut la Lvov din aprilie 1913 pînă în martie 1914; avea o orientare naționalistă. — 303.
- 112 „*Zemșcina*” — cotidian ultrareacționar, a apărut la Petersburg din iunie 1909 pînă în februarie 1917; era organul de presă al deputaților de extrema dreaptă din Duma de stat. — 305.
- 113 Lenin citează această expresie din schița „Ghereta” de G. I. Uspenski. — 306.
- 114 Lenin citează această expresie din comedia lui A. S. Griboedov „Prea multă minte strică”. — 310.
- 115 „*Naprzód*” — ziar, organ central al Partidului social-democrat din Galiția și Silezia; a apărut la Cracovia începînd din 1892. Era exponentul ideologiei naționaliste mic-burgheze. A fost ca-

* Brno.

racterizat de Lenin drept „o publicație foarte proastă și în nici un caz marxistă”. — 313.

- 116 Lenin se referă la răscoala de eliberare națională din Polonia care a avut loc în anii 1863—1864 și care era îndreptată împotriva opresiunii exercitate de autocrația țaristă. Motivul direct al acestei răscoale l-a constituit recrutarea specială pe care se hotărâseră s-o efectueze guvernul țarist și cercurile conducătoare din Polonia, în scopul unei înlăturări masive din orașe a tinerețului cu stare de spirit revoluționară. La început răscoala a fost condusă de Comitetul național central, format, în 1862, din elemente ale partidului „roșilor”, exponent al micii nobilimi. Programul lui, care revendica independența națională a Poloniei, egalitatea de drepturi pentru toți bărbații din această țară, fără deosebire de religie sau de origine; împrăștierea, fără răscumpărare, a țăranilor cu pământurile lucrate de ei, desființarea boierescului; acordarea de despăgubiri moșierilor din fondurile statului pentru pământurile expropriate etc., — a atras la răscoală cele mai diverse pături ale populației poloneze: meseriași, muncitori, studenți, intelectuali din rîndurile șleahicilor, o parte din țăranime și din rîndurile clerului.

În cursul desfășurării ei, s-au alăturat răscoalei și elemente grupate în jurul partidului „albilor” (exponentul mării aristocrații funciare și al mării burghezii), care căutau să se folosească de insurecție în interesul lor și, cu ajutorul Angliei și al Franței, să ajungă la o tranzacție avantajoasă cu guvernul țarist.

Democrația revoluționară din Rusia a manifestat o profundă simpatie față de insurgenți. Membrii asociației secrete „Zemlea i volem”, care era în legătură cu N. G. Cernîșevski, au căutat să-i ajute pe toate căile. Comitetul central al acestei asociații a lansat un apel „Către ofițerii și soldații ruși”, care a fost difuzat în rîndul trupelor de represiune trimise împotriva răsculaților. A. I. Herzen și N. P. Ogarev au publicat în „Kolokol” o serie de articole consacrate luptei poporului polonez și au acordat ajutor material răsculaților.

Datorită inconsecvenței manifestate de partidul „roșilor”, care a lăsat să-i scape inițiativa revoluționară, conducerea răscoalei a trecut în mîinile partidului „albilor”, care a trădat-o. Pînă în vara anului 1864 răscoala a fost reprimată cu cruzime de trupele țariste.

K. Marx și F. Engels au apreciat răscoala poloneză din anii 1863—1864 ca pe o răscoală progresistă și o priveau cu multă simpatie, manifestîndu-și dorința ca poporul polonez să iasă învingător în lupta sa pentru eliberarea națională. În numele emigranților germani de la Londra, Marx a scris un apel pentru sprijinirea polonezilor. — 321.

- 117 Lenin se referă la amintirile lui W. Liebknecht despre K. Marx. — 323.

- 118 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 399. — 324.
- 119 Marx—Engels. Briefwechsel, I. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1949, p. 251. — 324.
- 120 K. Marx—F. Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 237, 402—403, 407—408. — 325.
- 121 „*The Times*” — cotidian, fondat în 1785 la Londra ; unul dintre marile ziare conservatoare ale burgheziei engleze. — 326.
- 122 Marx—Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, 1950, p. 469. — 326.
- 123 Marx—Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 525, 543, 552. — 326.
- 124 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 153, 277, 269. — 327.
- 125 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 289. — 328.
- 126 „*The New York Daily Tribune*” — ziar american, care a apărut din 1841 și pînă în 1924. Pînă la mijlocul deceniului al 6-lea al secolului trecut a fost organul aripii stîngi a whigilor americani, iar după aceea organul partidului republican. Din august 1851 și pînă în martie 1862 a avut printre colaboratorii săi pe K. Marx. Un mare număr de articole pentru acest ziar au fost scrise de Engels, la rugămintea lui Marx. Într-o perioadă cînd în Europa începuse să bîntuie reacțiunea, K. Marx și F. Engels au folosit acest ziar, care avea o largă răspîndire și ocupa o poziție progresistă pentru vremea aceea, pentru a demasca, pe bază de materiale concrete, tarele societății capitaliste. În timpul războiului civil din America, colaborarea lui K. Marx la acest ziar a fost întreruptă. Un rol important în ruptura care a intervenit între Marx și „*The New York Daily Tribune*” au avut influența crescîndă pe care o aveau în redacția acestui ziar adepții unui compromis cu proprietarii de sclavi, precum și abaterrea ziarului de la pozițiile progresiste. Ulterior, el a căpătat tot mai mult o orientare de dreapta. — 328.
- 127 Marx—Engels. Briefwechsel, IV. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, p. 309—310. — 328.
- 128 Lenin citează dintr-un articol al lui G. V. Plehanov intitulat „Proiectul de program al Partidului social-democrat din Rusia”, care a apărut în nr. 4 din 1902 al revistei „*Zarea*”.
- „*Zarea*” — revistă politică-științifică marxistă ; a apărut legal în anii 1901—1902, sub îngrijirea redacției de la Stuttgart a

„Iskrei“. Au fost scoase în total patru numere (dintre care unul dublu): nr. 1 în aprilie 1901 (de fapt la 23 martie s.t.n.), nr. 2—3 în decembrie 1901, iar nr. 4 în august 1902. Sarcinile revistei au fost precizate în „Proiectul de declarație a redacției ziarului «Iskra» și revistei «Zarea»“, scris de V. I. Lenin în Rusia (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 315—325). În 1902, pe vremea divergențelor și conflictelor ivite în redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“, G. V. Plehanov a prezentat un proiect în care preconiza separarea revistei de ziar (el urmînd să-și asume redactarea revistei), dar această propunere n-a fost acceptată și cele două publicații au continuat să aibă o redacție comună.

„Zarea“ a adoptat o atitudine critică față de revizionismul rus și de cel internațional și a apărut bazele teoretice ale marxismului. În această revistă au fost publicate lucrările lui Lenin: „Note ocazionale“, „Prigonitorii zemstvelor și Hanibalii liberalismului“, „D-nii «critici» în problema agrară“ (primele patru capitole ale lucrării „Problema agrară și «criticii lui Marx»“), „Cronica internă“, „Programul agrar al social-democrației ruse“, precum și lucrările lui G. V. Plehanov: „Critica criticilor noștri. Partea I. D-l P. Struve în rolul de critic al teoriei dezvoltării sociale a lui Marx“, „Cant împotriva lui Kant, sau testamentul d-lui Bernstein“ și altele. — 332.

- 129 Expresie luată din schițele lui M. E. Saltîkov-Șcedrin intitulate „Peste hotare“. — 338.
- 130 V. I. Lenin citează o expresie din „Amintiri din seminar“ de N. G. Pomealovski. — 338.
- 131 Aceste cuvinte sînt luate de Lenin dintr-un cîntec al soldaților de la Sevastopol, în care e vorba de bătălia de pe râul Ciornaia, care a avut loc la 4 august 1855, în timpul războiului din Crimeea. Autorul acestui cîntec este L. N. Tolstoi. — 340.
- 132 Lenin se referă aici la ofensiva dezlănțuită de contrarevoluția burgheză împotriva clasei muncitoare și a micii burghezii democratice din Franța după înfrîngerea democrației mic-burgheze în luptele din iunie 1849.

Vorbind despre anul 1871, Lenin se referă la insurecția din 18 martie 1871 a muncitorilor din Paris, în urma căreia s-a constituit, pentru prima dată în istorie, un guvern al dictaturii proletariatului — Comuna din Paris. Comuna a fost înfrîntă. Împotriva ei s-au coalizat, cu o furie turbată, „întreaga burghezie din Franța, toți moșierii, oamenii de bursă, fabricanții, toți hoții mai mari sau mai mici, toți exploatorii“ (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 227). Cu ajutorul activ al lui Bismarck, această coaliție a început operațiile militare împotriva Parisului răsculat și, repurtînd victoria, a scăldat străzile orașului în sîngele poporului. Aproape

30 000 de comunarzi au fost uciși și 50 000 arestați; mulți dintre ei au fost executați, iar alte mii trimiși la ocnă și în deportare.

În legătură cu Comuna din Paris, vezi scrierile lui V. I. Lenin: „Trei conpecte pentru un referat despre Comuna din Paris”, „Planul unei expuneri despre Comună”, „Învățămintele Comunei”, „În amintirea Comunei”, „Statul și revoluția”, capitolul al III-lea (Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 486—496; vol. 9, p. 336—339; vol. 16, p. 456—460; vol. 20, p. 225—230; Opere, vol. 25, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 409—429). — 346.

133 K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, București, Editura politică, 1958, p. 489—498). — 348.

134 *Uniunea țărănească* (Uniunea țărănească din Rusia) — organizație revoluționar-democratică, care a luat ființă în 1905. Această Uniune, care se afla sub influența socialiștilor-revoluționari și a liberalilor, a dat dovadă de inconsecvență, nehotărîre și șovăieli mic-burgheze. Ea cerea lichidarea proprietății moșierești asupra pămîntului, dar era de acord cu acordarea de despăgubiri parțiale moșierilor. După cum spunea Lenin, ea era „o organizație... care, desigur, împărțasea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-burgheze ale acestora (așa cum se lasă influențați și socialiștii-revoluționari de la noi), dar era o organizație a maselor incontestabil reală, avînd o «bază», — o organizație incontestabil revoluționară în esența ei, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluționare” (Opere complete, vol. 12, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 323). Chiar de la primii pași ai activității sale, Uniunea țărănească a avut de suferit represii din partea poliției. La începutul anului 1907, ea și-a încetat existența. — 353.

135 „*L'Humanité*” — cotidian, fondat în 1904, de J. Jaurès, ca organ al Partidului socialist francez. În 1905 ziarul a salutat revoluția care începuse în Rusia și a exprimat solidaritatea poporului francez „cu națiunea rusă, care-și înfăptuiește al său 1789”. Redacția ziarului a organizat o colecție pentru sprijinirea revoluției ruse. În anii primului război mondial (1914—1918), ziarul s-a aflat în mâinile aripii de extremă dreaptă a Partidului socialist francez și s-a situat pe o poziție șovinistă.

În 1918, în fruntea ziarului, ca director politic, a venit Marcel Cachin, militant de seamă al mișcării muncitorești franceze și internaționale. În anii 1918—1920, ziarul și-a ridicat glasul împotriva politicii imperialiste a guvernului francez, care își trimitea forțele armate să lupte împotriva Republicii sovietice. Începînd din decembrie 1920, după scindarea Partidului socialist francez și întemeierea Partidului Comunist Francez, ziarul a devenit Organul Central al acestui partid.

La începutul celui de-al doilea război mondial, în august 1939, ziarul a fost interzis de guvernul francez și a trecut în îlegali-

tate. În perioada în care Franța s-a aflat sub ocupația trupelor hitleriste (1940—1944), el a apărut ilegal și a jucat un rol important în lupta pentru eliberarea țării de sub jugul cötropitorilor fasciști.

În perioada de după război, ziarul duce o luptă neobosită pentru consolidarea independenței naționale a țării, pentru unitatea de acțiune a clasei muncitoare, pentru întărirea păcii și prieteniei între popoare, pentru democrație și progres social.
— 355.

- 136 Telegrama prin care Lenin cerea lui Martov și lui Dan să formuleze, sub semnătură, o acuzație precisă, iar nu să se îndeletnicească cu colportarea de zvonuri dubioase, a fost publicată în ziarul „Rabocii” nr. 4 din 25 mai 1914. — 370.
- 137 Lenin citează, cu unele modificări, poezia lui N. A. Nekrasov „Omul din deceniul al 5-lea”. — 375.
- 138 În legătură cu aserțiunile calomnioase la adresa bolșevicilor apărute în „Nașa Raboceaia Gazeta”, organul de presă al lichidatorilor, un grup de marxiști s-a adresat lui G. V. Plehanov cu rugămintea de a-i reprezenta la B.S.I. și de a susține acuzația de comportare inadmisibilă adusă acestui ziar. Plehanov s-a arătat indignat de comportarea organului lichidatorist, dar a refuzat să ia cuvîntul în fața B.S.I. și prin aceasta a dat dreptate calomniantorilor. Atunci, sus-numitul „grup de marxiști” a publicat în „Trudovaia Pravda” din 5 (18) iunie 1914 o „Declarație”, în care atitudinea lui Plehanov era caracterizată ca „un act de înaltă diplomație”. — 376.
- 139 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, București, Editura politică, 1958, p. 138. — 379.
- 140 *Organul Central al P.M.S.D.R.* — ziarul ilegal „Soțial-Demokrat”; a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Primul număr, pregătit de bolșevici și tipărit parțial într-o tipografie particulară din Vilno, a fost confiscat de ohrana țaristă. Curînd după aceea, la Petersburg, s-a făcut o nouă încercare de a scoate ziarul, dar și de data asta cea mai mare parte din tiraj a încăput în mîinile jandarmilor. Numerele următoare au apărut în străinătate: nr. 2—32 (februarie 1909—decembrie 1913) la Paris, iar nr. 33—58 (noiembrie 1914—ianuarie 1917) la Geneva. În total au apărut 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente.
- Potrivit unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R. ales la Congresul al V-lea (de la Londra), redacția ziarului „Soțial-Demokrat” era alcătuită din reprezentanți ai bolșevicilor, ai menșevicilor și ai social-democraților polonezi. Conducătorul de fapt al ziarului era V. I. Lenin. Articolele lui ocupau un loc central în acest ziar. În „Soțial-Demokrat” au fost publicate peste 80 de articole și note ale lui Lenin.

În cadrul redacției ziarului, V. I. Lenin a promovat o linie bolșevică consecventă, ducând lupta împotriva menșevicilor-lichidatori. O parte din redacție (Kamenev și Zinoviev) a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, încercând să zădărnicească promovarea liniei leniniste. Menșevicii Martov și Dan, membri ai redacției, sabotând munca în cadrul redacției Organului Central, susțineau în același timp fățiș lichidatorismul în ziarul „Golos Soțial-Demokrata”; ei se pronunțau împotriva colaborării menșevicilor-partiții la O.C. Lupta intransigentă a lui Lenin împotriva lichidatorilor a dus la ieșirea din redacție a lui Martov și Dan, în iunie 1911. Începând din decembrie 1911, „Soțial-Demokrat” a fost redactat de V. I. Lenin.

În anii grei ai reacțiunii și în perioada noului avânt al mișcării revoluționare, „Soțial-Demokrat” a jucat un rol important în lupta bolșevicilor împotriva lichidatorilor, troțkiștilor, otzoviștilor, pentru menținerea partidului marxist ilegal, pentru întărirea unității lui și strângerea legăturii lui cu masele.

În anii primului război mondial, ziarul „Soțial-Demokrat”, ca Organ Central al partidului bolșevic, a avut un rol extrem de important în propagarea lozincilor bolșevice în problemele războiului, păcii și revoluției. În coloanele ziarului a fost publicat articolul lui Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei”, în care el a formulat pentru prima oară concluzia că e posibilă victoria socialismului la început în câteva țări capitaliste sau chiar într-una singură. Difuzarea ziarului „Soțial-Demokrat” în Rusia și reproducerea principalelor articole apărute în el de către ziarurile bolșevice locale au contribuit la luminarea politică și la educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaționalismului, la pregătirea maselor pentru revoluție.

Apreciind în mod deosebit serviciile aduse de „Soțial-Demokrat” în perioada primului război mondial, V. I. Lenin a scris mai târziu că „orice muncitor conștient care dorește să înțeleagă dezvoltarea ideilor revoluției socialiste internaționale și a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască articolele apărute în acest ziar” (Opere, vol. 27, București, Editura politică, 1959, p. 205). — 386.

- 141 „Apelul către muncitorii ucraineni”, scris în limba ucraineană și purtând semnătura lui Oksen Lola, a apărut în nr. 28 din 29 iunie 1914 al ziarului „Trudovaia Pravda”; el îndemna pe muncitori, fără deosebire de naționalitate, să se unească în vederea luptei comune împotriva capitalului și să tipărească, pe lângă ziarul „Trudovaia Pravda”, și suplimentul „Listok ukrain-skih rabocih”.

Proiectul „Apelului” a fost scris de Lenin în limba rusă, în primăvara anului 1914, și trimis, prin Inessa Armand, lui O. N. Lola. „Apelul” era destinat pentru „Șahterskii Listok”, supliment al ziarului „Puti Pravdî”. Trimițând acest proiect lui O. N. Lola, Lenin considera important ca acesta să lanseze apelul

în limba ucraineană, pentru ca tocmai din rîndurile social-democraților ucraineni să răsunе chemarea la unitate împotriva divizării muncitorilor pe naționalități. Ideea de a edita „Listok ukrainskih rabocih” n-a fost înfăptuită. — 390.

- 142 *Raportul C.C. al P.M.S.D.R.* s-a păstrat sub forma a două manuscrise (necomplete): unul — cel original, întocmit de Lenin, iar al doilea — o copie scrisă de E. V. Krupskaia, mama Nadejdei K. Krupskaia, și corectată de Vladimir Ilici. S-au păstrat, de asemenea, manuscrisele lui Lenin — instrucțiuni pentru delegația Comitetului Central la conferință: „Însemnări privées”, însemnările „Nu pentru raport” și scrisorile în legătură cu această chestiune. Aceste documente ne arată lupta dusă de Lenin împotriva oportunismului rus și internațional. În raport se face bilanțul unei întregi epoci de dezvoltare a bolșevismului, al unei epoci care cuprinde perioada reacțiunii și anii noului avînt revoluționar.

Conducerea Internaționalei a II-a, neliniștită de victoria obținută de bolșevici asupra tuturor grupurilor și curentelor oportuniste din mișcarea muncitorească din Rusia, s-a grăbit să le vină acestora în ajutor. În acest scop a și fost convocată la Bruxelles o conferință, chipurile, „pentru un schimb de păreri” cu privire la posibilitatea de a restabili unitatea în P.M.S.D.R. Liderii Internaționalei își făceau planul ca, sub pretextul că trebuie statornicită „pacea” în P.M.S.D.R., să lichideze partidul bolșevic de sine stătător, partid de tip nou, care ducea o luptă neînduplecată împotriva oportunismului din mișcarea muncitorească rusă și internațională.

Cu mult înainte de conferință, conducătorii Internaționalei s-au înțeles în secret cu lichidatorii să întreprindă unele acțiuni comune împotriva bolșevicilor. Președintele B.S.I., E. Vandervelde, aflîndu-se în vara anului 1914 la Petersburg, a dus tratative cu menșevicii-lichidatori în legătură cu caracterul conferinței ce urma să aibă loc. Vandervelde i-a asigurat pe lichidatori de simpatia lui și a convenit cu ei ca B.S.I. să nu apară ca un mediator, ci ca un arbitru, în problema divergențelor esențiale dintre bolșevici și menșevici, și să adopte anumite hotărîri. El l-a anunțat din timp pe Martov că nu va sta să discute cu bolșevicii, ca ei să nu-și dea seama că vrea „să-i strîngă cu ușa”. „Treaba asta — i-a spus el în mod confidențial lui Martov — trebuie amînată pînă la convorbirea oficială”. După întrevederea sa cu Vandervelde, Martov i-a comunicat lui Akselrod că a reușit să facă destul de mult în sensul „pregătirii psihologice” a conducătorilor Internaționalei pentru Conferința de la Bruxelles.

Conferința „de unificare” de la Bruxelles, convocată de către Comitetul executiv al B.S.I. în urma unei hotărîri a sesiunii din decembrie 1913 a B.S.I., a avut loc în zilele de 16—18 iulie 1914. La această conferință au fost reprezentate: C.C. al P.M.S.D.R. (bolșevicii); Comitetul de organizare (menșevicii) cu organizațiile

care se situau de partea lui (Comitetul regional din Caucaz și grupul „Borba” (troțkiștii); fracțiunea social-democrată din Dumă (menșevicii); grupul „Edinstvo” al lui Plehanov; grupul „Vpered”; Bundul; Social-democrația din Ținutul leton; Social-democrația din Lituania; social-democrații polonezi; opoziția social-democrată poloneză; P.P.S. („levița”).

Lenin, bolșevicii își dădeau seama de adevăratele obiective urmărite de Conferința de la Bruxelles, însă refuzul de a participa la ședințele ei ar fi fost un lucru de neînțeles pentru muncitorii din Rusia, iar pentru oportuniștii ruși și internaționali ar fi constituit un prilej de acuzații demagogice la adresa bolșevicilor, în sensul că urmăresc să submineze unitatea. De aceea, C.C. al P.M.S.D.R. a trimis la conferință o delegație a sa, din care făceau parte Inessa Armand (Petrova), M. F. Vladimirski (Kamski), I. F. Popov (Pavlov). Lenin a pregătit în mod minuțios această delegație: a scris raportul pe care urma să-l prezinte ea și i-a dat instrucțiuni amănunțite, i-a procurat materialele necesare, documentele și datele concrete care dădeau în vileag adevăratul chip al oportuniștilor ruși și al inspiratorilor lor.

Aflindu-se la Poronino, Lenin a îndrumat delegația Comitetului Central, cu care întreținea cele mai strânse legături. În afară de scrisori, care erau destul de dese, i se trimiteau zilnic procesele-verbale ale conferinței, întocmite de membrii delegației, iar în cazuri urgente — telegrame. Prevăzând cum au să se desfășoare lucrările conferinței, Lenin a sfătuit delegația Comitetului Central să se situeze pe o poziție ofensivă, să țină bine minte și să susțină cu fermitate, în fața celor de la conferință, că Comitetul executiv al B.S.I. este un mediator, așa cum s-a declarat în hotărârea adoptată la sesiunea sa din decembrie, iar nu un arbitru. „Nimeni n-are dreptul să ne impună voința altuia” — scria Lenin delegației Comitetului Central.

Conferința a decurs, de la început, într-o atmosferă de luptă extrem de acerbă dusă de bolșevici împotriva oportuniștilor ruși și internaționali. Deschizând conferința, Huysmans a atras atenția că ceea ce interesează B.S.I. nu este chestiunea: care grup sau curent din Rusia este mai puternic sau mai slab. Aceasta, a spus el, este o chestiune de statistică, care n-are nici o legătură cu unificarea. Bolșevicii au protestat, dând citire unei declarații în care arătau că ei prezintă Biroului socialist internațional o situație a datelor statistice obiective cu privire la forța reală a curentelor marxist, lichidatorist și a celorlalte curente și invită toate celelalte delegații să prezinte și ele, spre confruntare, datele cifrice de care dispun. Protestul bolșevicilor a stîrnit atacurile furibunde ale lui Vandervelde, Kautsky, Plehanov, Akselrod și Aleksinski. Vandervelde a declarat că Internaționala nu va îngădui ca totul să se reducă la cifre și controverse pe tema majorității. Apărătorii din străinătate ai lichidatoriștilor au căutat să le creeze posi-

bilitatea de a face afirmații gratuite, ignorând datele obiective ale mișcării muncitorești de masă din Rusia.

La propunerea lui Kautsky, conferința a aprobat următoarea ordine de zi: 1. Divergențe programatice; 2. Divergențe tactice; 3. Problema organizatorică. Cu toate că conferința trebuia să se limiteze la un schimb de păreri, Vandervelde a atras atenția că ea va adopta hotărâri cu privire la toate cele trei puncte de pe ordinea de zi. Delegația Comitetului Central, urmînd indicațiile date de Lenin, a făcut propunerea de a se da ascultare rapoartelor prezentate de delegații și condițiilor concrete pe care fiecare din ele le consideră necesare pentru asigurarea unității. Datorită atitudinii dîrze a bolșevicilor, s-a luat hotărîrea de a se renunța la ordinea de zi care fusese adoptată și de a se trece la prezentarea rapoartelor în legătură cu problemele litigioase și la formularea, de către delegații, a condițiilor concrete de unificare.

În centrul lucrărilor consfătuirii se afla raportul — întocmit de Lenin — al C.C. al P.M.S.D.R., care a fost citit de Inessa Armand, în limba franceză, în ședința de dimineață de la 17 iulie. Conducătorii B.S.I. n-au lăsat-o să citească textul întregului raport, astfel că ea a fost nevoită să expună doar o parte din el și să treacă la condițiile unității. Abordarea principală — în condițiile preconizate de Lenin — a problemei unității a fost întîmpinată cu indignare de către oportuniști. Plehanov a declarat că acestea nu sînt condiții de unificare, „ci articole ale unui nou cod penal”. Martov, Aleksinski, Ionov, Semkovski și alții susțineau cu tărie că raportul Comitetului Central caracterizează „intoleranța leniniștilor”, că „leniniștii n-aveau dreptul să-și zică «bolșevici», că „condițiile” sînt „o batjocură la adresa Internaționalei” ș.a.m.d.

Vandervelde și alții au recurs la amenințări, sperînd să-i sperie pe bolșevici, și au început să debiteze fără nici o reticență cuvinte injurioase la adresa acelor pe care voiau să-i unească. Lucrurile au mers pînă acolo, încît s-a lansat versiunea, care a fost sprijinită de Vandervelde și Kautsky, că Lenin se ascunde undeva în Bruxelles. Delegația Comitetului Central i-a comunicat acest lucru lui Vladimir İlici, care a trimis imediat conducătorilor conferinței o telegramă prin care le făcea cunoscut că a expediat pe adresa lor materiale în legătură cu călătoria lui Vandervelde la Petersburg. În felul acesta a fost dovedită prezența lui Lenin la Poronino, iar bîrfitorii au fost făcuți de rușine.

Liderii B.S.I., care îi apărau pe lichidatori, s-au arătat peste măsură de iritați de propunerile concrete ale bolșevicilor cu privire la condițiile de realizare a unității. Kautsky declara că ele sînt „un cod penal”, „o palmă, un îndemn la sinucidere”. Vandervelde amenința că, chiar dacă aceste condiții vor fi acceptate în Rusia, Internaționala nu va permite ca ele să fie traduse în viață.

În numele B.S.I., Kautsky a propus o rezoluție de unificare în care se declara că în social-democrația din Rusia nu există nici un fel de divergențe esențiale, de natură să împiedice unificarea. El a fost sprijinit de Comitetul organizatoric și de Plehanov, care a atacat cu înverșunare delegația Comitetului Central și pe Lenin. O poziție greșită a adoptat R. Luxemburg, care a sprijinit, alături de Plehanov, Vandervelde, Kautsky și alții, ideea unirii bolșevicilor cu menșevicii. Dat fiind că adoptarea unei rezoluții depășea competența unei asemenea conferințe, bolșevicii și social-democrații letoni au refuzat să participe la vot. Totuși, rezoluția B.S.I. a fost adoptată cu majoritate de voturi. Opoziția poloneză, care în cursul conferinței a fost alături de bolșevici și de social-democrații letoni, a votat pentru rezoluția B.S.I. (vezi, în legătură cu această chestiune, articolele : „Opoziția poloneză la Conferința de la Bruxelles” și „Opoziția social-democrată poloneză la răspîntie” — în volumul de față, p. 465—466).

Bolșevicii, îndrumați de Lenin, au refuzat să se supună hotărîrilor adoptate de Conferința de la Bruxelles. Încercarea făcută de liderii oportuniști ai Internaționalei a II-a de a lichida partidul bolșevic s-a soldat printr-un eșec. În fața proletariatului internațional, Lenin, bolșevicii au demascat adevăratele scopuri urmărite de conducătorii Internaționalei, care se prezentau sub masca unor pacificatori. Comitetul Central a adus mulțumiri delegației sale la Conferința de la Bruxelles, pentru priceperea și energia cu care a apărut linia partidului (vezi volumul de față, p. 463).

La o consfătuire particulară a lichidatorilor, troțkiștilor, vperediştilor, plehanoviștilor, bundiştilor și reprezentanților organizației regionale caucaziene, care a avut loc după Conferința de la Bruxelles, s-a constituit un bloc al acestor grupuri împotriva bolșevicilor. Blocul de la Bruxelles („Blocul de la 3 iulie”) reprezenta o încercare perfidă de camuflare a putredei situații politice a tuturor părților sale componente; destrămarea lui, care s-a produs curînd după aceea, a dovedit falsitatea politicii „unificatorilor” ruși și vest-europeni ai P.M.S.D.R. — 391.

- 143 *Legea excepțională împotriva socialiștilor* a fost introdusă în Germania în 1878, de guvernul Bismarck, în vederea luptei împotriva mișcării muncitorești și socialiste. Prin această lege erau interzise toate organizațiile partidului social-democrat, organizațiile muncitorești de masă, presa muncitorească și erau confiscate publicațiile socialiste; social-democrații au fost prizonieri, expulzați. Dar persecuțiile și represiunile nu au distrus partidul social-democrat, a cărui activitate a fost reorganizată și adaptată la condițiile ilegalității: a fost organizată apariția în străinătate a ziarului „Sozial-Demokrat”, Organul Central al partidului, iar congresele partidului s-au ținut regulat (în 1880, 1883 și 1887); în Germania au fost repede refăcute, în condiții de ilegalitate,

organizațiile și grupurile social-democrate, în fruntea cărora se afla Comitetul Central ilegal. În același timp, partidul a folosit pe scară largă posibilitățile legale pentru a-și întări legăturile cu masele, și influența lui a crescut neîncetat: numărul voturilor întrunite de social-democrați în alegerile pentru Reichstag a crescut, din 1878 pînă în 1890, de peste trei ori. Un mare ajutor au primit social-democrații germani din partea lui K. Marx și F. Engels. În 1890, sub presiunea mișcării muncitorești, care căpătase o mare amploare și devenea din ce în ce mai puternică, legea excepțională împotriva socialiștilor a fost abrogată. — 398.

- 144 „Oameni de încredere” — muncitori înaintați, care erau desemnați pentru stabilirea unei legături vii, permanente între Comitetul Central și grupurile social-democrate locale, precum și pentru crearea unor forme suplă de conducere a activității locale în marile centre ale mișcării muncitorești.

Sarcina creării unui sistem al oamenilor de încredere a fost pusă de Consfătuirea de la Cracovia din 1913 a C.C. al P.M.S.D.R. (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor și conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 301). — 398.

- 145 *Comisia tehnică „a Biroului din străinătate al C.C.”* (Comisia tehnică din străinătate, C.T.) a fost creată la Consfătuirea din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., în ședința din 1 (14) iunie 1911, în vederea îndeplinirii funcțiilor tehnice legate de editarea materialelor de partid, de transportul lor etc. Ca organ temporar, pînă la plenara C.C., comisia tehnică era subordonată grupului de membri ai C.C. care luaseră parte la consfătuirea din iunie. În această comisie au intrat cîte un reprezentant din partea bolșevicilor, împăciuitoriștilor și social-democrației poloneze. Majoritatea împăciuitoristă a comisiei — M. K. Vladimirov și V. L. Leder, care îl susținea — împiedica transmiterea către Comisia de organizare din străinătate a banilor destinați fondului pentru convocarea conferinței de partid, precum și alocarea unei sume pentru editarea ziarului bolșevic „Zvezda”; de asemenea, a încercat să frîneze publicarea Organului Central al partidului — ziarul „Soșial-Demokrat”. În organul ei de presă — „Buletinul Informativ” —, comisia tehnică ataca pe Lenin și pe bolșevici. La ședința din 19 octombrie (1 noiembrie) a comisiei, cu prilejul discutării „Comunicatului” și rezoluției Comisiei de organizare din Rusia, M. F. Vladimirski, reprezentantul bolșevicilor, a propus comisiei să se supună hotărîrilor comisiei de organizare din Rusia. Propunerea a fost respinsă, din care cauză Vladimirski a ieșit din comisie, iar bolșevicii au rupt orice legătură cu ea. — 401.

- 146 *Comisia de organizare din Rusia (C.O.R.)* pentru convocarea conferinței generale de partid a fost creată în baza unei hotărîri adoptate la Consfătuirea din iunie 1911 a membrilor C.C.

- al P.M.S.D.R. Ea s-a constituit la sfârșitul lunii septembrie, în cadrul unei consfătuiri a reprezentanților organizațiilor locale de partid, și a funcționat pînă la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. — 401.
- 147 Organizațiile social-democrate bolșevice din Caucaz au fost constituite pe principiul internaționalismului; ele uneau în rîndurile lor pe proletarii înaintați de diferite naționalități. Dînd o înaltă apreciere activității acestor organizații, Lenin a vorbit de ele în repetate rînduri, dîndu-le drept model de unitate a muncitorilor de toate naționalitățile. — 418.
- 148 „*Strahovanie Rabocih*” — revistă a menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg în anii 1912—1918. — 422.
- 149 La 3 februarie 1905, A. Bebel, în numele Conducerii social-democrației germane, i-a adresat lui V. I. Lenin o scrisoare în care, în vederea curmării luptei interne din P.M.S.D.R., îi propunea organizarea unui arbitraj sub președinția sa. În răspunsul său de la 7 februarie 1905, V. I. Lenin a respins propunerea lui Bebel, declarînd că el nu este în măsură să rezolve această problemă și că propunerea poate să fie comunicată numai congresului partidului (vezi Opere, vol. 34, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 293). Biroul Comitetelor majorității i-a răspuns lui Bebel printr-o declarație de refuz, care a fost publicată în ziarul „Vpered” nr. 11 din 23 (10) martie 1905 și în care se sublinia că esența luptei interne de partid din rîndurile social-democrației ruse nu are un caracter „*personal* și nici un caracter *de grup*”, și că aici e vorba de o „*ciocnire de idei politice*”. De aceea, această problemă este în drept s-o rezolve numai congresul partidului, iar nu un tribunal (vezi „Congresul al treilea al P.M.S.D.R. Culegere de documente și materiale”. Moscova, 1955, p. 64—66). La congres nu s-a prezentat un raport special cu privire la scrisoarea lui A. Bebel, deși redacția ziarului „Vpered” intenționa să examineze conținutul ei. Dar delegații care au luat cuvîntul în cadrul dezbaterilor au respins propunerea lui A. Bebel și au susținut punctul de vedere expus în scrisoarea B.C.M. (vezi „Congresul al treilea al P.M.S.D.R. Procesele-verbale”. Moscova, 1959, p. 49, 51—52, 57, 58, 312). Răspunsul dat de B.C.M. lui A. Bebel a fost sprijinit și de organizațiile locale. — 438.
- 150 Articolul „*Cum au răspuns muncitorii la constituirea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat*” a fost scris de Lenin ca o completare la lucrarea sa „*Materiale cu privire la istoria constituirii Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Dumă*”, care a fost retipărită de ziarul „*Za Pravdu*” în culegerea „*Marxism și lichidatorism*”, partea a II-a (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 103—122). După ce în martie—aprilie 1914 a scris articolul „*Cum au răspuns muncitorii la constituirea Frațiunii*”

muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat^a, Lenin, în iunie, a scris o completare la acest articol, care conținea noi date cu privire la colectele pentru ziarele marxiste și pentru cele lichidatoriste, efectuate prin intermediul fracțiunilor din Dumă (vezi volumul de față, p. 447). Articolul are o serie de materiale pregătitoare. În arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrise ale lui Lenin care cuprind un calcul al sumelor subscrise în sprijinul „celor șase” bolșevici și în sprijinul „celor șapte” menșevici, un calcul al sumelor de bani trecute prin mâinile Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia și ale fracțiunii social-democrate, începând din octombrie 1913 și pînă la 6 (19) iunie 1914. — 440.

151 „Metode bureniniste de denaturare a adevărului” — procedee incorecte de polemică, proprii lui Burenin, colaborator la „Novoe Vremea”, ziar monarhist-ultrareacționar. — 441.

152 Ziua presei muncitorești a fost fixată pentru data celei de-a doua aniversări a ziarului „Pravda”, al cărui prim număr a apărut la 22 aprilie (5 mai) 1912.

La 21 martie (3 aprilie) 1914, în nr. 42 al ziarului „Puti Pravdi” a fost publicată o scrisoare deschisă, semnată: „Un grup de pravdiști”, în care se cerea ca, în cinstea apariției cotidianului bolșevic, ziua de 22 aprilie (5 mai) 1914 să fie declarată Ziua presei muncitorești.

În legătură cu instituirea Zilei presei, C.C. al P.M.S.D.R. a luat hotărîrea de a adresa un apel către militanții mișcării muncitorești internaționale și către muncitorii din Rusia. Apelul către activiștii mișcării muncitorești internaționale, prin care aceștia erau chemați să participe la numărul jubiliar al ziarului, a fost distribuit, prin secțiile bolșevice din Anglia, Franța, Germania, Italia și alte țări, reprezentanților partidelor socialiste, ai sindicatelor și ai organelor presei muncitorești. Din însărcinarea redacției ziarului „Puti Pravdi”, acest apel a fost semnat de G. I. Petrovski, membru al Dumei de stat.

Un apel „Către toți muncitorii și muncitoarele, care sînt prieteni ai presei muncitorești” a fost adresat de fracțiunea bolșevică din Duma a IV-a de stat. Toți membrii acestei fracțiuni au donat pentru fondul ziarului indemnizația lor pe o zi.

Redacția ziarului „Puti Pravdi” se adresa, în fiecare număr, ziarelor și revistelor muncitorești marxiste, cercurilor, grupurilor și organizațiilor muncitorești, chemîndu-le să ia parte activă la pregătirea și desfășurarea Zilei presei — zi a solidarității muncitorești —, să sprijine acest ziar prin culegerea de materiale pentru numărul jubiliar, prin subscrierea unei sume egale cu cîștigul pe o zi sau pe o jumătate de zi, prin recrutarea de noi abonați. Apelurile lansate de „Puti Pravdi” erau reproduse de celelalte ziare și reviste bolșevice.

Muncitorii din Rusia au răspuns cu însuflețire la apelul lansat de partid. Cea de-a doua aniversare a „Pravdei“ a fost organizată de bolșevici sub semnul întăririi și lărgirii continue a legăturilor lui cu masele muncitorești și al consolidării fondului bănesc al ziarului. Lenin a relevat că ziua celei de-a doua aniversări a ziarului a devenit o zi de trecere în revistă a forțelor marxiste. În afară de „Pravda“, această zi a fost sărbătorită și de ziarele și revistele marxiste legale: „Prosvetșenie“, „Voprosi Strahovania“, „Metallist“, „Rabotnița“, „Zarea Povoljia“ și altele. Ziua presei muncitorești a găsit ecou în rîndurile a vreo 2 000 de grupuri de muncitori care au strîns pentru fondul ziarului „Pravda“ peste 16 000 de ruble. În același timp, la apelul ziarului lichidatorilor au răspuns 588 de grupuri, care au strîns 5 650 de ruble.

La 22 aprilie (5 mai) 1914, în „Puti Pravdi“ a apărut o telegramă a lui V. I. Lenin, care adresa salutul său fierbinte ziarului cu ocazia aniversării, făcea urări de noi succese presei muncitorești și, totodată, comunica că a donat pentru fondul ziarului venitul său pe o zi.

Numărul jubiliar al ziarului „Pravda“ a apărut într-un tiraj de 130 000 exemplare. În paginile lui au fost publicate salutarile primite din partea B.S.I., a Comisiei generale a sindicatelor din Germania, a partidelor socialiste și a redacțiilor multor ziare și reviste din Anglia, Olanda, Norvegia, Elveția, Italia și Belgia. A fost publicat un articol al lui Keir-Hardie: „Progresul mondial“, scris special pentru „Puti Pravdi“. Cunoscutul dramaturg englez Bernard Shaw a trimis de asemenea urări ziarului. Numărul jubiliar al „Pravdei“ a avut un caracter cu adevărat internațional.

În aceeași zi a apărut, sub formă de broșură, nr. 1 al ziarului „Rabocii“, consacrat istoriei presei muncitorești din Rusia; în el au fost publicate articolele lui V. I. Lenin „Din trecutul presei muncitorești din Rusia“ și „Sarcinile noastre“ (vezi volumul de față, p. 99—108 și 109—112).

În 1922, la Congresul al XI-lea al partidului, a fost adoptată hotărîrea de a se institui, cu prilejul celei de-a 10-a aniversări a ziarului „Pravda“, o zi a presei pe întreaga țară. De atunci, în fiecare an, la 5 mai se sărbătorește ziua presei. — 454.

- 153 La sfîrșitul articolului figurează următoarea notă redacțională: „Continuare în numărul viitor“. Dar în numerele următoare continuarea promisă n-a mai apărut, iar la 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost suspendat. A doua zi după apariția prezentului articol, în „Trudovaia Pravda“ cu data de 4 iulie 1914 a fost publicată o „rectificare la o dare de seamă“, în care se menționa că „în numărul de ieri, în articolul «Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești» s-a publicat: din partea Imprime-riilor statului 79,12 ruble, în loc de 133,32 ruble“. — 462.

- 154 Această notă de ziar era destinată pentru „Trudovaia Pravda”. Pe marginea foii pe care a fost scrisă se află următoarea însemnare făcută de Lenin pentru redacție : „Tipăriți aceste rînduri cu petit și nu dați nici un răspuns la scrisorile lor, nu publicați nimic : n-au decît să se ducă la noii lor «frați de bloc»”.
Dat fiind că la 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost suspendat, această notă n-a mai apărut. — 464.
- 155 Este vorba de condițiile de fuzionare ale social-democrației din Polonia și Lituania cu P.M.S.D.R., adoptate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc în 1906 la Stockholm (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 133—134). — 465.
- 156 „*Leipziger Volkszeitung*” — cotidian social-democrat german. A apărut din 1894 pînă în 1933. Înainte de primul război mondial a fost organul aripii stîngi a social-democrației germane ; timp de mai mulți ani a fost redactat de F. Mehring ; la acest ziar au colaborat R. Luxemburg, I. Marchlewski ș.a.
Articolul lui Lenin a apărut în ziar sub următorul titlu, pus de către redacție : „Întîmpinare. Cititorii ne scriu”. — 467.
- 157 Articolul „*Despre revista «Sovremennik»*” nu s-a păstrat. Este posibil ca V. I. Lenin să fi avut doar intenția să-l scrie și să fi alcătuit pentru el planuri amănunțite.
În planurile acestui articol, publicate aici, ni se dezvăluie lipsa de principii de care dă dovadă „Sovremennik”, revista intelectualității narodniciste, care constituie un bloc, „un început de contopire a celor două nuanțe ale democrației burgheze, lichidatorii și narodnicii”. Acest bloc, creat pentru propagarea ideilor antimarxiste, era îndreptat împotriva bolșevicilor.
V. I. Lenin a supus unei critici aspre revista „Sovremennik” într-o serie de articole scrise în primăvara și vara anului 1914 și mai cu seamă în articolele „Cît de puternic este curentul narodnicist de stînga în rîndurile muncitorilor” și „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor” (vezi volumul de față, p. 271—275, 346—381). — 481.
- 158 Planurile publicate aici ne dezvăluie conținutul articolului „*Revoluția și războiul*”, pe care V. I. Lenin își propusese să-l scrie pentru numărul 33 al ziarului „Soșial-Demokrat”, Organul Central al partidului. Ele au fost scrise în iulie 1914, după izbucnirea războiului dintre Austria și Serbia.
Criza revoluționară, care în Rusia era în plină creștere în ajunul războiului, s-a manifestat cu o deosebită tărie în zilele din iulie 1914. V. I. Lenin compara aceste zile cu evenimentele din ianuarie 1905, relevînd cu acest prilej creșterea mișcării revoluționare a maselor sub conducerea partidului proletar ilegal și înmulțirea lozincilor care erau o expresie a unificării ideologice

a activității de propagandă și agitație a partidului. Lupta revoluționară se desfășura sub lozincile : ziua de muncă de 8 ore, confiscarea pământurilor moșierești și republică democratică.

Din planurile de față se vede că această considerabilă creștere a mișcării revoluționare din Rusia era privită de V. I. Lenin în strînsă legătură cu situația internațională și că în articolul său „Revoluția și războiul“ el își propunea să explice sarcinile ce revin proletariatului din Rusia în actuala situație internațională. — 486.

- 159 „*Russkoe Slovo*“ — cotidian ; a apărut la Moscova începînd din 1895 (primul număr, de probă, a apărut în 1894) ; era editat de I. D. Sitin. Formal un ziar fără partid, el apăra interesele burgheziei ruse de pe poziții liberale moderate. Avea rubrici de informații bine organizate. A fost primul ziar din Rusia care a avut corespondenți proprii în toate orașele mari ale țării și în numeroase capitale ale lumii.

În noiembrie 1917 a fost suspendat pentru că a publicat informații calomnioase antisovietice. Începînd din ianuarie 1918, el a apărut cîțva timp sub denumirile de „*Novoe Slovo*“ și „*Nașe Slovo*“ ; în iulie 1918 a fost suspendat definitiv. — 486.

INDICE DE LUCRĂRI ȘI IZVOARE
CITATE SAU MENȚIONATE
DE V. I. LENIN

- Acțiuni politice* [Rezoluție adoptată la Congresul internațional de la Londra din 1896]. — În : Congresele socialiste internaționale. [Petersburg], „Utro”, [1906], p. 25—26. — 318.
- Adresa Internaționalei* — *vezi* Marx, K. Manifestul constitutiv al Asociației Internaționale a Muncitorilor...
- Akselrod, P. B. Pe teme actuale.* (Din scrisorile lui P. B. Akselrod către prieteni). — „Nașa Zarea”, Petersburg, 1912, nr. 6, p. 8—20. — 436.
- Alegerile pentru consiliul asigurărilor sociale.* — „Stoikaia Mîsl”, Petersburg, 1914, nr. 5, 7 martie, p. 3, la rubrica : Asigurările sociale. Semnat : Un alegător. — 128, 348.
- Alekseev, Z. Despre libertatea de a dispune de pămînturi.* — „Stoikaia Mîsl”, Petersburg, 1914, nr. 20, 13 aprilie, p. 1—2. — 162, 164—165.
- Aleksinski, G. A. [Recenzie la cartea :] A. Bogdanov. „Sarcinile culturale ale timpului nostru.”* Editura „Dorovatovski și Cearușnikov”. Moscova. 1911. Prețul 60 de copeici. — „Sovremennîi Mir”, [Petersburg, 1911], nr. 7, p. 345—348. — 384.
- *Moravuri condamnabile în organizația leninistă.* (Scrisoare deschisă). — „Nașa Raboceaia Gazeta”, Petersburg, 1914, nr. 41, 21 iunie, p. 3. — 427.
- An,* — *vezi* Jordania, N. N.
- Aniversarea evenimentelor de la Lena.* — „Puti Pravdî”, Petersburg, 1914, nr. 55, 5 aprilie, p. 3. Sub titlul comun : 4 aprilie. — 411.
- Articolul 767 [Codul de legi ale Imperiului rus].* — În : Codul de legi ale Imperiului rus. Vol. 9. Legile cu privire la stările sociale. Editat în 1899. Petersburg, Imprimeriile statului, [f.a.], p. 155. — 18.

Batrak — vezi *Zatonski*, M. P.

Bebel, A. [*Scrisoare către V. I. Lenin*]. 21 ianuarie (3 februarie) 1905. Manuscris¹. — 438.

Belinski, V. G. *Scrisoare către Gogol*. — 100.

Berman, I. *Influența factorului social-juridic și a celui economic asupra criminalității publice*. (După datele culegerii de informații statistice asupra proceselor penale). — „Pravo”, Petersburg, 1913, nr. 33, 18 august, col. 1 912—1 924. — 100—101, 216.

Bernhard, L. *Lupta pentru existență dusă de polonezi în Prusia*. (Die Polenfrage. Das polnische Gemeinwesen im preussischen Staat). Traducere făcută, cu permisiunea autorului, de A. S. Izgoev după ediția a 2-a germană. Cu o prefață de P. B. Struve și un articol introductiv de A. S. Izgoev. Moscova, „Reabuşinski”, 1911. XXIV, 584 p. — 344.

Bilanțul zilei presei muncitorești. — „Naşa Raboceaia Gazeta”, Petersburg, 1914, nr. 34, 13 iunie, p. 2. — 420, 455—456, 457, 468.

Bogdanov, A. *Curs scurt de știință economică*. Ediția a 9-a, revăzută. Moscova, „Dorovatovski și Cearuşnikov”, 1906. 288, 22 p. — 119.

— *Scrisoare către redacție*. — „Novaia Raboceaia Gazeta”, Petersburg, 1914, nr. 16, 21 ianuarie, p. 2—3. — 382, 387.

„*Borba*”, Petersburg. — 1—3, 81, 87, 132, 133, 149, 161, 169, 179, 197, 198, 209—210, 211, 215, 234, 364, 382, 386, 388, 415—416.

— 1914, nr. 1—3, 22 februarie—12 aprilie. — 81.

— 1914, nr. 1, 22 februarie. 56 p. — 2, 199, 200, 202—204, 205—206, 207, 208—209, 210—211, 213, 214, 215, 216—217, 218, 376—377.

— 1914, nr. 2, 18 martie, p. 24—25. — 337.

— 1914, nr. 3, 12 aprilie, p. 30—34, 34—39. — 81—83.

— 1914, nr. 4, 28 aprilie, p. 24—33, 56. — 171—174, 382, 383, 384, 385—386, 387, 450—451.

— 1914, nr. 5, 16 mai, p. 24—25. — 388.

— 1914, nr. 6, 6 iunie, p. 44—45. — 376.

Braines, B. *Riga*. Desfășurarea campaniei pentru asigurări sociale. — „Severnaia Mîsl”, Petersburg, 1913, nr. 1, 23 noiembrie, p. 3, la rubrica : Asigurările sociale. — 127.

¹ Publicat pentru prima oară în „Culegeri din Lenin”, vol. V, 1926, p. 169—170.

- Bulkin, F. A. Inițiativa muncitorească și demagogia muncitorească.* — „*Nașa Zarea*”, Petersburg, 1914, nr. 3, p. 55—64. — 139, 176, 207, 360.
- Ce gîndesc deputații muncitori despre situația politică și despre unirea marxștilor.* (Convorbire cu tov. Petrovski și Ciheidze). — „*Edinstvo*”, Petersburg, 1914, nr. 4, 29 iunie, p. 2. — 450, 451, 452.
- Ce va fi după asta?* — „*Luci*”, Petersburg, 1912, nr. 53, 17 noiembrie, p. 1. — 236.
- **Cerevanin, N. Congresul de la Londra al P.M.S.D.R.* 1907. În anexă: Rezoluțiile adoptate și proiectele de rezoluții prezentate. [Petersburg], „*Borba*”, [1907]. 102 p. — 140, 238.
- [*Condițiile fuzionării Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania cu P.M.S.D.R., adoptate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.*]. — În: Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. „*Ivanov*”, 1907, p. 345—348. — 465.
- Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* (Din decembrie 1908). Editat de ziarul „*Proletarii*”. Paris, 1909. 47 p. (P.M.S.D.R.). — 26, 231—232.
- Conferința octombriștilor.* — „*Reci*”, Petersburg, 1913, nr. 307 (2 619), 9 (22) noiembrie, p. 5—6. — 15.
- Conferința partidului libertății poporului.* (De la corespondentul nostru). Petersburg, 26 martie. — „*Kievskaiia Misl'*”, 1914, nr. 86, 27 martie, p. 5. — 72—73, 307.
- Conferința partidului libertății poporului din 23—25 martie 1914.* — „*Reci*”, Petersburg, 1914, nr. 83 (2 752), 26 martie (8 aprilie), p. 3—4. — 72, 306—307, 308, 309, 310 316—317.
- Congresele socialiste internaționale.* [Petersburg], „*Utro*”, [1906]. 90, [5] p. — 318—319.
- **Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C., Genève, tip. partidului, [1904]. 394, II p. (P.M.S.D.R.). — 3, 25, 27, 104, 229, 230, 233—234, 264, 271, 274—275, 279, 280, 287, 289, 290, 291, 294, 297—298, 301, 302, 317—318, 319, 331—341, 344—345, 348, 353, 399—400, 417, 418, 420, 422, 423, 471, 473—474, 475, 476.

* Sînt notate cu asterisc cărțile, ziarele, articolele și documentele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin și care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

- Congresul al III-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, 1905. XXIX, 401 p. — 437—438.
- Cu privire la poziția narodnicilor de stînga în mișcarea sindicală.* — „Severnaia Miśl“, Petersburg, 1913, nr. 2, 26 noiembrie, p. 2. Semnat : B. G-n. — 127.
- Cu privire la schimbul de păreri în problema națională.* Din partea redacției. — „Borba“, Petersburg, 1914, nr. 2, 18 martie, p. 24—25. — 337.
- * *Cu privire la socialiștii-revoluționari.* [Principalele rezoluții adoptate la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 14—15, 358—359. (P.M.S.D.R.). — 271, 274—275, 348, 353, 420.
- Cu privire la unificarea cu „levița“-P.P.S.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Din decembrie 1908). Editura ziarului „Proletarii“, Paris, 1909, p. 46. (P.M.S.D.R.). — 26, 231—232.
- Cu privire la unificarea cu „levița“-P.P.S.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la recenta conferință generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 6. (P.M.S.D.R.).— 94, 241, 242.
- Cu privire la unificarea orga[nizațiilor] națio[nale] locale.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la recenta conferință generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 6 (P.M.S.D.R.). 32, 418.
- [Dan, F. I.] *În întâmpinarea Internaționalei.* — „Novaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1913, nr. 108, 15 decembrie, p. 1 ; nr. 109, 17 decembrie, p. 1. Semnat : F. D. — 124.
- *Pe calea neadevărului.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 48, 5 aprilie, p. 1. Semnat : F. D. — 92, 93, 94—95.
- Dare de seamă [asupra sumelor intrate în fondul ziarului „Puti Pravdi“ pînă la 1 iunie 1914].* — „Trudovaia Pravda“, Petersburg, 1914, nr. 12, 11 iunie, p. 4. — 455—457.

- Dare de seamă asupra sumelor provenite din donații care au intrat în fondul ziarului „Trudovaia Pravda” în perioada 1—10 iunie 1914.* — „Trudovaia Pravda”, Petersburg, 1914, nr. 15, 14 iunie, p. 4. — 454, 455.
- Dare de seamă.* — „Edinstvo”, Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 4, la rubrica : Viața muncitorească. — 405.
- Darea de seamă a delegației caucaziene asupra conferinței generale de partid.* Editată de Biroul central al grupurilor din străinătate ale P.M.S.D.R., Paris, Rédaction du Socialisme, 1909. 53 p. (P.M.S.D.R.). — 242.
- Darea de seamă a lui F. Dan* — vezi Darea de seamă a delegației caucaziene asupra conferinței generale de partid.
- Darea de seamă financiară a ziarului „Luci” pe perioada 18 septembrie 1912 — 15 ianuarie 1913.* — „Luci”, Petersburg, 1913, nr. 15 (101), 19 ianuarie, p. 2. — 249.
- Dărilor de seamă stenografice [ale Consiliului de stat].* Anii 1913—1914. Sesiunea a noua. Ședințele 1—59 (de la 1 noiembrie 1913 pînă la 30 iunie 1914) și ședința de la 26 iulie 1914. Petersburg, Imprimeriile statului, 1914. XLV p. ; 3 144, 16 col. — 14—16.
- Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* Anii 1912—1913. Prima sesiune. Partea I. Ședințele 1—30 (de la 15 noiembrie 1912 pînă la 20 martie 1913). Petersburg, Imprimeriile statului, 1913. XXI p., 2 437 col. (Duma de stat. Legislatura a patra). — 230.
- Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1913. Prima sesiune. Partea a II-a. Ședințele 31—54 (de la 22 martie pînă la 24 mai 1913). Petersburg, Imprimeriile statului, 1913. XV p., 2 246 col., p. 2 247—2 251 anexă. (Duma de stat. Legislatura a patra). — 156.
- Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1914. Sesiunea a doua. Partea a II-a și a III-a. Petersburg, Imprimeriile statului, 1914. 2 vol. (Duma de stat. Legislatura a patra).
- partea a II-a. Ședințele 29—52 (de la 22 ianuarie pînă la 19 martie). XVIII p., 1 992 col. — 446.
- partea a III-a. Ședințele 53—75 (de la 21 martie pînă la 5 mai 1914). XIX p., 2 046 col. — 60, 145.
- [Declarația lui Troșki ș.a. prezentată la ședința plenară a C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910].* — „Diskussionnii Listok”, [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), p. 6, în articolul : Lenin, V. I. „Însemnările unui publicist”. Pe ziar este indicată data : 24 7 iunie. — 232—233.

- Declarația reprezentanților Social-democrației din Polonia și Lituania.* — In : Cel de-al II-lea Congres ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 388—390. (P.M.S.D.R.). — 333—334, 335—336, 418, 423—424.
- „*Delo Jizni*“, Petersburg, 1911, nr. 1, col. 47—58 ; nr. 2, col. 10—20. — 81.
- „*Den*“, Petersburg. — 132—133.
- Despre alianța narodnicilor cu lichidatorii.* — „*Puti Pravdi*“, Petersburg, 1914, nr. 38, 16 martie, p. 1. — 128, 348.
- Din partea colectivului de conducere al Blocului din august.* — „*Nașa Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 21, 29 mai, p. 1, la rubrica : Cu privire la cazul Malinovski. — 373, 374—375.
- Din partea fracțiunii social-democrate din Dumă.* — „*Nașa Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 22, 30 mai, p. 3. Semnat : Fracțiunea social-democrată. — 373—375.
- Din partea fracțiunii s[ocial]-d[emocrate] din Dumă.* Răspuns public. — „*Nașa Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 2, 4 mai, p. 1. — 229, 230—231, 232, 233—234, 238—239, 451, 452.
- Din partea redacției.* [Editorial]. — „*Luci*“, Petersburg, 1912, nr. 1, 16 septembrie, p. 1. — 1.
- Din partea redacției.* [Răspuns la articolul lui L. D. Troțki „*Revista muncitorească*“]. — „*Severnaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 11, 21 februarie, p. 2. — 210.
- Din partea red[acției].* Răspunsul redacției ziarului „*Luci*“ la articolul lui N. N. Jordania „*Din nou despre ilegalitate*“]. — „*Luci*“, Petersburg, 1913, nr. 95 (181), 26 aprilie, p. 2. — 2, 3, 210.
- Din partea unui grup de funcționari comerciali.* (Telegramă). — „*Puti Pravdi*“, Petersburg, 1914, nr. 86, 14 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Semnat : Patruzeci de funcționari comerciali din Moscova. — 367, 368.
- „*Diskussionnii Listok*“, [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), p. 4—14. Ziarul este datat : 24/7 iunie. — 232—233.
- „*Dnevnik Soțial-Demokrata*“, Geneva, 1905, nr. 2, august, p. 37—49. — 237.
- 1911, nr. 15, octombrie, p. 7—33. — 425.
- Domov* — vezi Pokrovski, M. N.
- Donțov, D. Presa rusă despre ultimul congres.* — „*Șleahi*“, Lvov, 1913, nr. 8—9, 1 octombrie. — 303.

- Dostoievski, F. M. Frații Karamazov.* — 48.
- Dragomanov, M. P. Polonia istorică și democrația velicorusă.* Geneva, tip. „Rabotnik“ și „Gromadi“, 1881. 511, [2], VIII p. Pe copertă figurează anul apariției : 1882. — 321.
- Drozdov, I. G. Salariul muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din 1905—1906.* Petersburg, „Semenov“, 1914, 68 p. — 20—21, 221—224.
- „*Dzvin*“, [Kiev]. — 153, 338—339, 390.
- * — 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — 279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331—332, 338—339, 340.
- „*Edinstvo*“, Petersburg. — 179, 260, 349, 364, 365, 405, 450, 452—453, 482.
- 1914, nr. 1, 18 mai, p. 1, 2—3, 4. — 175—179, 250, 349, 376, 405.
- 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 1—2, 4. — 363, 375, 405.
- 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 4. — 405.
- 1914, nr. 4, 29 iunie, p. 2. — 450, 451, 452—453.
- „*Ebo*“, Petersburg. — 106.
- Elpatievski, S. I. Viața își urmează cursul...* — „Russkoe Bogatstvo“, Petersburg, 1914, nr. 1, p. 276—299. — 10—12.
- Emile Vandervelde despre Rusia.* — „Kievskaia Miśl“, 1914, nr. 159, 12 iunie, p. 2. — 357—358.
- Emile Vandervelde la Petersburg.* — „Nașa Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 27, 5 iunie, p. 1. — 355, 394, 437—438.
- Emile Vandervelde la redacția ziarului „Trudovaia Pravda“.* — „Trudovaia Pravda“, Petersburg, 1914, nr. 4, 1 iunie, p. 1. — 355—356.
- Explicații false.* — „Țait“, Petersburg, 1914, nr. 17 (56), 8 (21) mai, p. 2. Semnat : A — r. În limba idiș. — 242.
- F. A.* — vezi Adler, F.
- F. D.* — vezi Dan, F. I.
- Ghimmer, N. N.* — vezi Suhanov, N.
- Goethe, J. W. Faust.* — 431.

- Gorev, A. — *vezi* Gorev, B. I.
- Gorev, B. I. *Demagogie sau marxism?* (Concluzii și observații). — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1914, nr. 6, p. 30—41. — 461—462.
- Gorski, A. V. *Lock-outul și tactica „marxismului consecvent“*. — „Severnaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 51, 11 aprilie, p. 1. — 139, 412.
- „Grajdanin“, Petersburg, 1914, nr. 14, 6 aprilie, p. 5—6. — 68.
- Griboedov, A. S. *Prea multă minte strică*. — 310, 347.
- Jakovlevici, I. *Economie „obligată“*. — „Russkaia Misl“, Moscova-Petersburg, 1914, vol. III, p. 10—14, la rubrica : În Rusia și peste hotare. — 96—98, 181—186.
- Imprimeriile statului*. — „Puti Pravdi“, Petersburg, 1914, nr. 68, 23 aprilie, p. 2, la rubrica : Reacția muncitorilor. — 158—160.
- Ionov, P. *Interpelare în legătură cu agitația pogromistă*. — „Tait“, Petersburg, 1914, nr. 14 (53), 3 (16) aprilie, p. 2. În limba idiș. — 93.
- „Iskra“ (veche, leninistă), [Leipzig — München — Londra — Geneva]. — 101, 104—105, 130, 192, 216, 219, 235, 236, 335, 338.
- *— [Leipzig], 1900, nr. 1, decembrie, 6 p. — 103.
- [Geneva], 1903, nr. 46—51, 15 august — 22 octombrie. — 140.
- „Iskra“ (nouă, menșevică), [Geneva]. — 105.
- 1903, nr. 52, 7 noiembrie, p. 1—2. — 237.
- Iurkevici, L. *Prefață*. — În : Levinski, V. *Studiu asupra dezvoltării mișcării muncitorești ucrainene din Galiția*. Cu o prefață de L. Iurkevici. Extras din revista „Dzvin“ (1913, nr. VI—XII și 1914, nr. I). Kiev, 1914, p. V—XII. — 338.
- *— *Marxiștii din Rusia și mișcarea muncitorească ucraineană*. — „Dzvin“, [Kiev], 1913, nr. 7—8, p. 83—94. — 279, 280, 304, 305, 311, 319, 331—332, 338—339, 340.
- În legătură cu alegerile de împuterniciți pentru casa de ajutor în caz de boală, care vor avea loc la Uzina „Aivaz“*. — „Jivaia Misl Truda“, Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 3. Semnat : Un grup de muncitori narodnici de stînga. — 273—275.
- [*Înștiințare cu privire la apariția nr. 8 al revistei „Sovremennik“ pe anul 1914*]. — „Severnaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 66, 29 aprilie, p. 1. — 178—179, 349, 481.

- [*Înștiințare cu privire la apariția nr. 10 al revistei „Sovremennik” pe anul 1914*]. — „Edinstvo”, Petersburg, 1914, nr. 1, 18 mai, p. 1. — 178, 349.
- Înștiințare cu privire la conferința organizațiilor P.M.S.D.R.* Editat de C.O. [Wien], septembrie 1912. 55 p. (P.M.S.D.R.). — 409.
- [*Înștiințare cu privire la subscripțiile pentru ziarul „Edinstvo”*]. — „Edinstvo”, Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 4, la rubrica: *Viața muncitorească*. — 405.
- Întii Mai*. [Foaie volantă. Viena, aprilie 1913]. 2 p. Semnat: Comitetul de organizare al P.M.S.D.R. — 435.
- Întrebare deschisă adresată deputaților Ciheidze, Cibenkeli, Tuleakov, Skobelev, Haustov și Mankov*. — „Puti Pravdâ”, Petersburg, 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — 451.
- „*Jivaia Misl*”, Petersburg. — 199.
- „*Jivaia Misl Truda*”, Petersburg, 1914, nr. 3, 15 iunie, p. 3. — 274.
- „*Jizn*”, Petersburg, 1900, nr. 2, p. 297—306. — 39.
- [*Jordania, N. N.*] *Din nou despre „ilegalitate”*. — „Luci”, Petersburg, 1913, nr. 95 (181), 26 aprilie, p. 2. Semnat: An. — 210.
- *Lupta dintre diferite curente și problemele unității*. — „Borba”, Petersburg, 1914, nr. 4, 28 aprilie, p. 24—33. Semnat: An. — 171—174, 450—451, 452.
- Kautsky, K. Dragă tov. Lunacearski!* [Scrisoare către A. V. Lunacearski]. Mülbrücken, 9 august 1911. [Manuscris. Trad. rusă hectografiată]. 4 p. — 371, 425.
- *Naționalism și internaționalism*. — „Naucinaia Misl”, Riga, 1908, nr. 1, p. 3—42. — 281—282.
- „*Kievskaja Misl*”. — 132, 269, 358, 426—427, 486.
- *— 1914, nr. 86, 27 martie, p. 5. — 72—73, 307.
- 1914, nr. 159, 12 iunie, p. 2. — 358.
- „*Kolokol*”, Londra — Geneva. — 99—100.
- [*Kolțov, D.*] *De partea cui sîntem noi*. — „Luci”, Petersburg, 1913, nr. 108 (194), 12 mai, p. 1. Semnat: L. S. — 192.
- *Masele muncitorești și mișcarea ilegală*. — „Luci”, Petersburg, 1913, nr. 15 (101), 19 ianuarie, p. 1. — 3.

- Kosovski, V. O legendă pravdistă.* — „Nașa Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 3, 6 mai, p. 2. — 344—345.
- Kozminih-Lanin, I. M. Munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova.* Moscova, 1914. 31 p. — 225—228.
- L. M.* — *vezi* Martov, L.
- L. S.* — *vezi* Kolțov, D.
- L. Vl.* — *vezi* Vladimirov, M. K.
- Larin, I. Disputa celor două curente și unirea.* — „Borba“, Petersburg, 1914, nr. 3, 12 aprilie, p. 30—34, la rubrica : Tribuna. — 81—84.
- *La dreapta — și împrejur.* (Cu privire la situația actuală). — „Delo Jizni“, Petersburg, 1911, nr. 1, col. 47—58 ; nr. 2, col. 10—20. — 81.
- Legea electorală* — *vezi* Regulamentul cu privire la alegerile pentru Duma de stat.
- [*Lenin V. I.*] — *Avântul revoluționar, grevele și sarcinile partidului.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid]. — În : [*Lenin, V. I.*] Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Februarie 1913. Editat de C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 9—11 (P.M.S.D.R.). — 61, 62, 408—410, 411.
- *Cadeții despre problema ucraineană.* — „Raboceaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 3, 16 iulie, p. 1. Semnat : M. — 303.
- *Cadeții și „dreptul popoarelor la autodeterminare“.* — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 4, 11 decembrie, p. 2. Semnat : I. — 303.
- *Clasa muncitoare și presa muncitorească.* — „Trudovaia Pravda“, Petersburg, 1914, nr. 14, 13 iunie, p. 1 ; nr. 15, 14 iunie, p. 1. — 272, 358, 467—468.
- * — *Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia din anul 1912. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, p. 28—29. (P.M.S.D.R.). — 4, 86, 199, 208, 362, 376, 394, 484.
- Cu privire la narodnici.* [Rezoluție adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid din vara anului 1913]. — În : Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii Comitetului

- Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid din vara anului 1913. Editat de C.C. [Paris, decembrie], 1913, p. 23—24. (P.M.S.D.R.). — 271, 353, 354—355.
- *Cu privire la narodnicii de stînga*. — „Puti Pravdî”, Petersburg, 1914, nr. 86, 14 mai, p. 1. — 254.
- *Demascarea ficțiunii „Blocului din august”*. — „Puti Pravdî”, Petersburg, 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — 92, 240.
- *Despre A. Bogdanov*. — „Puti Pravdî”, Petersburg, 1914, nr. 21, 25 februarie, p. 2. — 382, 383.
- *Despre bolșevism*. — În : Rubakin, N. A. Printre cărți. O încercare de a prezenta bogățiile cuprinse în cărțile rusești în legătură cu istoria ideilor științifice-filozofice și literar-sociale. Îndreptar pentru studiul individual, precum și pentru sistematizarea și completarea bibliotecilor de cultură generală și a librăriilor. Vol. II. Ed. a 2-a, completată și revăzută. Moscova, „Nauka”, 1913, p. 772—773, în art. : „Observații preliminare” la subcapitolul B. „Socialismul științific. Socialismul de stat și social-reformismul”. — 120.
- *Despre „campania de petiții”*. [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, din anul 1912. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal”, 1912, p. 27. (P.M.S.D.R.). — 400—401.
- *Despre formele mișcării muncitorești*. (Lock-outul și tactica marxistă). — „Puti Pravdî”, Petersburg, 1914, nr. 54, 4 aprilie, p. 1. — 410, 412—413.
- *Despre fracțiunea social-democrată din Dumă*. [Rezoluție adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid din vara anului 1913]. — În : Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid din vara anului 1913. Editat de C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 18—19. (P.M.S.D.R.). — 211—212, 213, 444—445.
- *Despre unitate*. — „Trudovaia Pravda”, Petersburg, 1914, nr. 2, 30 mai, p. 1. — 353—354.
- *Destrămarea Blocului „din august”*. — „Puti Pravdî”, Petersburg, 1914, nr. 37, 15 martie, p. 2. — 209—210, 215.
- *Dezvoltarea capitalismului în Rusia*. Procesul de formare a pieței interne pentru marea industrie. 1896—1899. — 221—222.
- *Liberalii englezi și Irlanda*. — „Puti Pravdî”, Petersburg, 1914, nr. 34, 12 martie, p. 1. — 77.

- *— *Materialism și empiriocriticism*. Însemnări critice despre o filozofie reacționară. Moscova, „Zveno“, [mai] 1909. III, 438 p. Înaintea titlului, autor : Vl. Ilin. — 42, 384.
- *Muncitorii ictoni despre sciziunea din sânul fracțiunii social-democrate*. — „Puti Pravdâ“, Petersburg, 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — 92, 240.
- *— *Narodnicismul și lichidatorismul ca elemente de dezagregare în mișcarea muncitorească*. — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 12, 20 decembrie, p. 1. — 127.
- *Național-liberalismul și dreptul națiunilor la autodeterminare*. — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 12, 20 decembrie, p. 1. — 304—305, 306.
- *Note critice în problema națională*. — „Prosveșcenie“, Petersburg, 1913, nr. 10, p. 95—105 ; nr. 11, p. 55—59 ; nr. 12, p. 56—64. Semnat : V. Ilin. — 279, 288.
- *O caricatură de bolșevism*. — „Proletarii“, [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la nr. 44 al ziarului „Proletarii“, 4 (17) aprilie, p. 1—2. — 385.
- *Oscilări în domeniul tacticii*. — „Proletarii“ [Vîborg], 1906, nr. 2, 29 august, p. 2—3. În ziar se indică locul apariției : Moscova. — 140.
- *Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor* — vezi Lenin, V. I. Tovarăși !
- [*Revizuirea programului agrar al partidului muncitoresc*. Cap. V]. — „Partiinîe Izvestiia“, [Petersburg], 1906, nr. 2, 20 martie, p. 12. Sub titlul comun : Proiecte de program agrar pentru apropiatul congres. — 352.
- *Rezoluție cu privire la hotărîrea Biroului socialist*. — „Proletarskaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 9, 17 decembrie, p. 2. Semnat : Un grup de marxiști organizați. — 124, 214—215.
- *Rezoluție cu privire la problema organizatorică și la congresul partidului [adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid în vara anului 1913]*. — În : Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii din vara anului 1913 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Editat de C.C. [Paris, decembrie] 1913, p. 14. (P.M.S.D.R.). — 424.
- *— *Rezoluție în problema națională [adoptată la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid din vara anului 1913]*. — Ibid., p. 20—23. — 152, 323.

- *— *Rezoluții [adoptate la Consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid din vara anului 1913].* — Ibid. p. 12—24. — 177, 188, 214, 236, 353, 405.
- *Rezoluții [adoptate la Consfătuirea de la Cracovia a Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid].* — În : [Lenin, V. I.] Comunicatul și rezoluțiile Consfătuirii Comitetului Central al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid, Februarie 1913. Editat de C.C. al P.M.S.D.R. [Paris, prima jumătate a lunii februarie 1913], p. 9—23 (P.M.S.D.R.). — 177, 188, 214, 236, 353, 405.
- *Rolul stărilor sociale și al claselor în mișcarea de eliberare.* — „Severnaia Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 22, 28 august, p. 1. Semnat : V. Ilin. — 100—101.
- *[Telegramă în legătură cu cercetarea cazului Malinovski].* — „Rabocii“, Petersburg, 1914, nr. 4, 25 mai, p. 1. — 369—370, 373—374.
- *Tovarăși!* — „Puti Pravdă“, Petersburg, 1914, nr. 48, 28 martie, p. 2, la rubrica : Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia. — 89, 90.
- Lenin, V. I. ș.a. Marxism și lichidatorism.* Culegere de articole în legătură cu principalele probleme ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a. Petersburg, „Priboi“, 1914. IV, 214 p. — 125, 188, 243—252, 261—263, 445—446, 447, 467—468.
- [Lenin, V. I. și Zinoviev, G. E.] Din istoria presei muncitorești din Rusia.* — „Rabocii“, Petersburg, 1914, nr. 1, 22 aprilie, p. 1—32. — 268, 353—354.
- Lermontov, M. I. Către A. O. Smirnova.* — 188.
- Levinski, V. Studiu asupra dezvoltării mișcării muncitorești ucrainene din Galiția.* Cu o prefață de L. Iurkevici. Extras din revista „Dzvin“ (1913, vol. VI—XII și 1914, vol. I). Kiev, 1914. XII. 116 p. — 339.
- Levițkii, V. De la revizionism la marxism.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 46, 3 aprilie, p. 2. — 191—192.
- *Lichidare sau refacere?* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1910, nr. 7, p. 91—103, la rubrica : Pe teme actuale. — 141, 378—379.
- Libman, F. O reeditare a unei greșeli vechi.* (Cu privire la problema națională). — „Țait“, Petersburg, 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiș. — 279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331—332, 337, 338—340, 341, 345.

- Lipin, F. I. Deputații muncitori și problema națională.* — „Țait“, Petersburg, 1913, nr. 9, 21 februarie (6 martie), p. 1. În limba idiș. — 230.
- Lola, O. N. Apel către muncitorii ucraineni.* — „Trudovaia Pravda“, Petersburg, 1914, nr. 28, 29 iunie, p. 3. Sub titlul comun: Re-
giunea de sud. — 390.
- „*Luci*“, Petersburg. — 1, 2, 12, 86, 123, 124, 133, 171, 207, 209—210,
246, 361, 402.
- 1912, nr. 1, 16 septembrie, p. 1. — 1.
- 1912, nr. 37, 28 octombrie, p. 2. — 167—169.
- 1912, nr. 53, 17 noiembrie, p. 1. — 236.
- 1913, nr. 15, (101), 19 ianuarie, p. 1, 2. — 3, 249.
- 1913, nr. 95, (181), 26 aprilie, p. 2. — 210.
- 1913, nr. 108, (194), 12 mai, p. 1. — 192.
- [*Martov, L.*] *Intervenția Internaționalei și unitatea social-democra-
ției în Rusia.* II. — „*Nașa Zarea*“, Petersburg, 1914, nr. 2,
p. 81—88. Semnat: L. M. — 124, 130, 132.
- *O victorie aparentă.* — „*Severnaia Raboceaia Gazeta*“, Peters-
burg, 1914, nr. 44, 1 aprilie, p. 2. Semnat: L. M. — 92, 93.
- *Răspuns lui Bulkin.* — „*Nașa Zarea*“, Petersburg, 1914, nr. 3,
p. 64—70. Semnat: L. M. — 132, 176, 207, 349.
- *Salvatori sau distrugători?* (Cine și cum a căutat să distrugă
P.M.S.D.R.). Editat de „*Golos Soțial-Demokrata*“. Paris, imp.
„*Gnatovsky*“, 1911. 47 p. (P.M.S.D.R.). — 370—371, 425.
- *— *Sciziunea din sinul fracțiunii social-democrate.* — „*Nașa Zarea*“,
Petersburg, 1913, nr. 10—11, p. 89—101. — 25, 441—442.
- [*Scrisoare către N. A. Rubakin cu privire la esența și istoria
menșevismului*]. — În: Rubakin, N. A. Printre cărți. O încercare de a prezenta bogățiile cuprinse în cărțile rusești în legătură
cu istoria ideilor științifice-filozofice și literar-sociale. Îndreptar
pentru studiul individual, precum și pentru sistematizarea și
completarea bibliotecilor de cultură generală și a librăriilor.
Vol. II. Ed. a 2-a, completată și revăzută. Moscova, „*Nauka*“,
1913, p. 771—772, în art.: „*Observații preliminare*“ la subcapi-
tolul B. „*Socialismul științific. Socialismul de stat și social-re-
formismul*“. — 106, 120, 122—123.
- *Sinuciderea celei de-a patra Dume.* — „*Severnaia Raboceaia
Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 61, 23 aprilie, p. 1. Semnat:
L. M. — 136.

- *Sub o ploaie de lovituri.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 39, 26 martie, p. 2. Semnat : L. M. — 61—62.
- Marx, K. Capitalul.* Critica economiei politice, vol. I—III. 1867—1894. — 63, 254, 258.
- *Capitalul.* Critica economiei politice, vol. I. 1867. — 39—40, 283.
- *Capitalul.* Critica economiei politice, vol. III, părțile 1—2. 1894. — 39, 40—41.
- *Manifestul constitutiv al Asociației Internaționale a Muncitorilor, înființată la 28 septembrie 1864 la întrunirea publică de la St. Martin's Hall, Long Acre, Londra.* 21—27 octombrie 1864. — 324—325, 348.
- *Mizeria filozofiei.* Răspuns la „Filozofia mizeriei“ a d-lui Proudhon. Prima jumătate a anului 1847. — 254, 258, 379.
- [*Rezoluția Consiliului General cu privire la politica lui Gladstone față de deținuții irlandezi*]. 16 noiembrie 1869. — 327—328, 329.
- *Teorii asupra plusvalorii (volumul al IV-lea al „Capitalului“).* Ianuarie 1862 — iulie 1863. — 258.
- Marx, K. și Engels, F. Manifestul Partidului Comunist.* Decembrie 1847 — ianuarie 1848. — 63, 254, 258, 348.
- [*Meșcerski, V. P.*] *Un om de încredere.* — „Grajdanin“, Petersburg, 1914, nr. 14, 6 aprilie, p. 5—6. Semnat : Las-Nanas. — 68.
- „*Misl Truda*“, Petersburg. — 149.
- 1914, nr. 1, 20 aprilie, p. 1—2. — 147, 148, 149.
- 1914, nr. 2, 23 aprilie, p. 3—4. — 149.
- Moghileanski, M. M. Autodeterminare și separatism.* — „Reci“, Petersburg, 1913, nr. 331 (2 643), 3 (16) decembrie, p. 3. — 302—303.
- *Congresul studenților „din întreaga Ucraină“.* — „Reci“, Petersburg, 1913, nr. 174 (2 486), 29 iunie (12 iulie), p. 2—3. — 303.
- Moscova.* — „Rabocii“, Petersburg, 1914, nr. 6, 29 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Părerile muncitorilor. Semnat : Un grup (30 de oameni). — 366, 376.
- Moscova.* 10 aprilie. — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1914, nr. 82, 10 aprilie, p. 2. — 162.
- N.R.G.* — vezi „Nașa Raboceaia Gazeta“.

- „*Nacealo*“, Petersburg. — 106.
- „*Narodnaia Duma*“, Petersburg. — 106.
- „*Naș Puti*“, Moscova. — 268.
- „*Nașa Raboceaia Gazeta*“, Petersburg. — 170, 171, 233, 356, 359, 367, 369, 374, 376, 386, 402, 403, 404, 417, 420, 423, 433, 440, 442, 443—444, 445, 446, 452, 455, 456, 457, 467.
- 1914, nr. 2, 4 mai, p. 1. — 229, 230—231, 233, 234, 238—239.
- 1914, nr. 3, 6 mai, p. 2. — 344.
- 1914, nr. 17, 23 mai, 4 p. — 267.
- 1914, nr. 19, 25 mai, 4 p. — 267.
- 1914, nr. 21, 29 mai, p. 1. — 374, 375.
- 1914, nr. 22, 30 mai, p. 3. — 374.
- 1914, nr. 27, 5 iunie, p. 1. — 355.
- 1914, nr. 34, 13 iunie, p. 2. — 420, 455—456, 457, 468.
- 1914, nr. 41, 21 iunie, p. 3. — 457.
- „*Nașa Zarea*“, Petersburg. — 2, 12, 122, 123, 124, 130, 132, 133, 176, 205, 209, 248, 249, 360, 361, 417, 423.
- 1910, nr. 7, p. 91—103. — 141, 378—379.
- 1912, nr. 6, p. 8—20. — 435.
- *— 1913, nr. 10—11, p. 89—101. — 25, 442.
- 1914, nr. 2, p. 81—88. — 124, 130, 132.
- 1914, nr. 3, p. 55—64, 64—70. — 139, 176, 206, 359—360.
- 1914, nr. 4, p. 59—65. — 240—241.
- 1914, nr. 6, p. 30—41. — 461.
- „*Naucinaia Misl*“, Riga, 1908, nr. 1, p. 3—42. — 281.
- Nekrasov, N. A. Omul din deceniul al 5-lea.* — 375.
- Nikolaevet. Cu privire la lupta pentru presă.* (Culegere de articole despre presă). — „*Severnaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 28, 13 martie, p. 2, la rubrica : Pentru libertatea presei. — 131—132, 134, 217—218, 446.
- „*Novaia Jizn*“, Petersburg. — 106.
- „*Novaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg. — 12, 23—24, 171, 176, 199, 370, 447.

- 1913, nr. 69, 29 octombrie, p. 1; nr. 71, 31 octombrie, p. 2.
— 279, 280, 285, 297, 304, 305, 311, 319, 340, 343, 472.
- 1913, nr. 108, 15 decembrie, p. 1; nr. 109, 17 decembrie, p. 1.
— 124.
- 1914, nr. 16, 21 ianuarie, p. 2—3. — 382, 387.
- „*Novoe Vremea*“, Petersburg. — 5, 6—8, 181, 305.
- 1913, nr. 13 563, 13 (26) decembrie, p. 4. — 305.
- Novotorjski, G. Este necesară revizuirea?* (Despre sarcinile grupului trudovic). — „*Sovremennik*“, Petersburg, 1914, nr. 4, februarie, p. 78—84. — 271.
- O *apreciere burgheză și lichidatoristă*. — „*Puti Pravdi*“, Petersburg, 1914, nr. 47, 27 martie, p. 1. — 62.
- „*Partiinie Izvestiia*“, [Petersburg], 1906, nr. 2, 20 martie, p. 12.
— 352—353.
- 4 aprilie la Petersburg. — „*Severnaia Raboceaia Gazeta*“, Petersburg, 1914, nr. 48, 5 aprilie, p. 3. — 412.
- Peșonov, A. V. Pe teme actuale. Democratizarea creditului*. — „*Russkoe Bogatstvo*“, Petersburg, 1914, nr. 4, p. 335—363. — 162, 164.
- *Pe teme actuale. Platforma noastră (contururile și limitele ei)*. — „*Russkoe Bogatstvo*“, Petersburg, 1906, [nr. 8], p. 178—206.
— 9, 343.
- „*Pikri*“ (Duma), Tiflis. În limba gruzină. — 268.
- Plehanov, G. V. Ca să fie împăcată și capra și varza*. — „*Dnevnik Soțial-Demokrata*“, [Geneva], 1911, nr. 15, octombrie, p. 7—33.
— 425.
- *Ce este necesar pentru a putea înfăptui unitatea forțelor noastre?* Scrisoarea I. — „*Edinstvo*“, Petersburg, 1914, nr. 1, 18 mai, p. 2—3. — 250.
- *Ce nu trebuie făcut*. — „*Iskra*“, [Geneva], 1903, nr. 52, 7 noiembrie, p. 1—2. — 237—238.
- *Cui i s-a tăiat capul nu mai plînge după păr*. (Declarație). — „*Edinstvo*“, Petersburg, 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 2. Sub titlul comun: În legătură cu plecarea lui Malinovski. — 375—376.
- *Despre tactica noastră față de lupta burgheziei liberale împotriva țarismului*. (Scrisoare către Comitetul Central.) Editat de

- P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1905. 31 p. (P.M.S.D.R.). — 140.
- *Frați care se dușmănesc între ei.* — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, Geneva, 1905, nr. 2, august, p. 37—49. — 232.
- *Proiect de program al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.* — „Zarea“, Stuttgart, 1902, nr. 4, august, p. 11—39, la rubrica : A. — 304, 332.
- „*Scrisoare deschisă*“ și „*Răspuns deschis*“. Scrisoarea a doua. — „Edinstvo“, Petersburg, 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 1—2. — 364.
- *Sub o ploaie de gloanțe.* Însemnări sumare. Însemnarea 1. — „Pravda“, Petersburg, 1913, nr. 78, (282), 3 aprilie, p. 1—2. — 175, 238, 364.
- „*Pocin*“ („L’Initiative“), Paris. — 127.
- [*Pokrovski, M. N. Comunicare în legătură cu refuzul de a colabora la publicațiile grupului „Vpered*“]. — În : *Vpered*, Culegere de articole în problemele actuale. Nr. 3. Ed. grupului „Vpered“. [Geneva, tip. coop. „Uniunea“], mai 1911, col. 78. Semnat : Domov. — 383.
- Pomealovski, N. G. Amintiri din seminar.* — 338.
- Potresov, A. N. P. B. Akselrod.* (Patruzeci și cinci de ani de activitate obștească). [Petersburg], „Nakanune“, [1914]. 54 p. — 130.
- „*Pravda*“, Petersburg. — 23, 86, 109, 133, 199, 205, 207, 246, 249, 268, 302, 382, 385, 386, 394, 402, 404, 406, 408, 410, 412, 425, 440, 443, 444, 446, 447, 454, 461.
- 1913, nr. 78 (282), 3 aprilie, p. 1—2. — 175, 238, 363.
- „*Pravo*“, Petersburg, 1913, nr. 33, 18 august, col. 1 912—1 924. — 99—101, 105, 216.
- Presa.* — „*Reci*“, Petersburg, 1913, nr. 340 (2 652), 12 (25) decembrie, p. 2. — 304, 305.
- Probleme ale unității.* Din partea redacției. — „*Borba*“, Petersburg, 1914, nr. 3, 12 aprilie, p. 34—39. — 81, 82.
- Programul agrar, [adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]* — În foaia volantă : Hotărârile și rezoluțiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906], p. 1. (P.M.S.D.R.). — 253, 257, 350—351, 352.
- Programul Partidului constituțional-democrat [adoptat la Congresul al II-lea].* — În : Partidul constituțional-democrat. (Partidul libertății poporului). Hotărârile Congresului al II-lea din 5—11 ia-

nuarie 1906 și programul. Petersburg, tip. „Obščestvennaia Polza“, 1906, p. 21—30. — 304, 305, 307, 334.

Programul partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, adoptat la Congresul al II-lea al partidului. — În : Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Genève, tip. partidului, [1904], p. 1—6. (P.M.S.D.R.). — 3, 25, 27, 215, 233, 264, 279, 287, 289, 290, 291, 294, 298, 301, 302, 318, 331—340, 344, 399—400, 416, 418, 422, 471, 474, 475, 476.

Proiect de program agrar elaborat de bolșevici pentru Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. — vezi Lenin, V. I. Revi-
zuirea programului agrar al partidului muncitoresc. Cap. V.

„*Proletarii*“, [Vîborg — Geneva — Paris]. — 105.

— [Vîborg], 1906, nr. 2, 29 august, p. 2—3. Pe ziar este indicat locul apariției : Moscova. — 140.

— [Geneva], 1908, nr. 21, 26 (13) februarie, p. 4. — 421—423.

— [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la nr. 44 al ziarului „Proletarii“, 4 (17) aprilie, p. 1—2. — 385.

„*Proletarskaia Pravda*“, Petersburg. — 304, 305, 306.

— 1913, nr. 4, 11 decembrie, p. 2. — 304.

— 1913, nr. 9, 17 decembrie, p. 2. — 124, 214—215.

— 1913, nr. 12, 20 decembrie, p. 1. — 127, 304—305, 306.

„*Prosveščenie*“, Petersburg. — 197, 425.

— 1913, nr. 10, p. 95—105 ; nr. 11, p. 55—59 ; nr. 12, p. 56—64. Semnat : V. Ilin. — 279, 288.

Pușkin. A. S. Eroul. — 69.

— *Evgheni Oneghin.* — 205.

„*Puti Pravdi*“, Petersburg. — 82, 111—112, 134, 448, 455, 456, 458, 461, 462.

— 1914, nr. 21, 25 februarie, p. 2. — 382, 383.

— 1914, nr. 34, 12 martie, p. 1. — 77.

— 1914, nr. 37, 15 martie, p. 2. — 210, 215.

— 1914, nr. 38, 16 martie, p. 1. — 138, 348.

— 1914, nr. 47, 27 martie, p. 1. — 62.

— 1914, nr. 48, 28 martie, p. 2. — 89.

- 1914, nr. 50, 30 martie, p. 3. — 92, 240, 451.
- 1914, nr. 54, 4 aprilie, p. 1. — 410, 413.
- 1914, nr. 55, 5 aprilie, p. 3. — 411.
- 1914, nr. 63, 17 aprilie, p. 2. — 229, 231—233, 451.
- 1914, nr. 68, 23 aprilie, p. 2. — 158.
- 1914, nr. 86, 14 mai, p. 1, 2. — 254, 368.
- 1914, nr. 92, 21 mai, p. 2. — 366, 369—370.
- R. V. *Malinovski* (Deputat al muncitorilor din Moscova). — „Luci“, Petersburg, 1912, nr. 37, 28 octombrie, p. 2. — 167—170.
- „*Raboceaia Misl*“ [Petersburg — Berlin — Varșovia — Geneva]. — 103—104.
- „*Raboceaia Pravda*“, Petersburg, 1913, nr. 3, 16 iulie, p. 1. — 303.
- „*Rabocce Delo*“, Geneva. — 104.
- „*Rabocii*“, Petersburg, 1885, nr. 1—2, ianuarie—iulie. — 102.
- „*Rabocii*“, Petersburg, 1914, nr. 1, 22 aprilie, p. 1—32. — 268, 354.
- 1914, nr. 4, 25 mai, p. 1. — 371, 373—374.
- 1914, nr. 6, 29 mai, p. 2. — 366, 376—377.
- „*Rabotnik*“, Geneva. — 104.
- Rakitnikov, N. I. Iobăgia și capitalismul.* — „Smelaia Misl“, Petersburg, 1914, nr. 7, 1 iunie, p. 2. — 254.
- Răsfoind ziare și reviste.* — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1913, nr. 13 563, 13 (26) decembrie, p. 4. — 305.
- Răspuns public* — vezi Din partea fracțiunii social-democrate din Dumă.
- [*Reazanov, D. B.*] *Iluzii spulberate.* În legătură cu cauzele crizei din partidul nostru. Editat de autor. Geneva, 1904, 117 p. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului, autor: N. Reazanov. — 219.
- „*Reci*“, Petersburg. — 302, 306—307, 448.
- 1913, nr. 174 (2 486), 29 iunie (12 iulie), p. 2—3. — 302, 303.
- 1913, nr. 307 (2 619), 9 (22) noiembrie, p. 5—6. — 15.
- 1913, nr. 331 (2 643), 3 (16) decembrie, p. 3. — 303.
- 1913, nr. 340 (2 652), 12 (25) decembrie, p. 2. — 304, 305.

- 1914, nr. 83 (2 752), 26 martie (8 aprilie), p. 3—4. — 72, 306—307, 308, 311, 316—317.
- 1914, nr. 152 (2 821), 7 (20) iunie, p. 2. — 357, 359—360, 361, 366.
- Regulament cu privire la alegerile pentru Duma de stat.* [3 (16) iunie 1907]. — „Colecția de hotărâri și dispoziții ale guvernului, publicată sub îngrijirea Senatului ocîrmuitor“, Petersburg, 1907, Secțiunea 1, nr. 94, 3 iunie, publ. sub nr. 845, p. 1 303—1 380. — 86, 207.
- Rezoluția reprezentanților a zece asociații profesionale din Moscova* — vezi Rezoluții.
- [*Rezoluție adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. în completare la proiectul condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R.*]. — În : Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R. care a avut loc la Stockholm în 1906, Moscova, tip. „Ivanov“, 1907, p. 392. — 418.
- Rezoluție cu privire la atitudinea față de partidele neproletare, [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]*. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 454—455. (P.M.S.D.R.). — 271—274, 353, 420.
- Rezoluție cu privire la dările de seamă [adoptată la Conferința a cincea a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]*. — În : Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Decembrie 1908). Editat de ziarul „Proletarii“. Paris, 1909, p. 38. (P.M.S.D.R.). — 26—27, 231.
- Rezoluție cu privire la dările de seamă [adoptată la Conferința a cincea a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]*. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferința generală ordinară a partidului [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 4, (P.M.S.D.R.). — 85, 93, 94—95, 122—123, 126, 138, 175, 200, 206, 220, 229, 236, 238, 250, 397, 401, 407, 416, 484, 485.
- Rezoluție cu privire la syndicate, [adoptată de C.C. al P.M.S.D.R. în ianuarie 1908]*. — „Proletarii“, [Geneva], 1908, nr. 21, 26 (13) februarie, p. 4, la rubrica : Viața de partid. — 422.
- Rezoluție cu privire la syndicate, [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]* — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 458. (P.M.S.D.R.). — 422.

- Rezoluții*. — „Puti Pravdi“, Petersburg, 1914, nr. 92, 21 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Semnat : Reprezentanții a zece asociații profesionale din Moscova. — 366, 368—370, 372—373, 426—427.
- [*Rezoluțiile adoptate la Conferința a cincea a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)*]. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferința generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], p. 4—7 (P.M.S.D.R.). — 25, 26—27, 175, 214, 233, 236, 241.
- Rezoluțiile [adoptate la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]*. — În : Conferința generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, p. 14—34. (P.M.S.D.R.). — 86, 87, 177, 188, 214, 236, 354, 401, 405.
- [*Rezoluțiile adoptate la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.*]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 454—458. (P.M.S.D.R.). — 25, 214, 236.
- [*Rezoluțiile adoptate la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.*]. — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, p. 10—11, la rubrica : Viața de partid. — 25, 26—27, 175, 214, 233, 236, 386.
- Rezoluțiile sesiunii din decembrie 1913 a Biroului socialist internațional* — vezi Das Internationale Bureau.
- Riga*. Adunarea generală a administratorilor caselor de asigurări sociale pentru desemnarea candidaților în alegerile guberniale pentru asigurările sociale. — „Mîsl Truda“, Petersburg, 1914, nr. 2, 23 aprilie, p. 3—4. Semnat : Inorodeț. — 149.
- Rubakin, N. A. Prefață la vol. al II-lea [al lucrării „Printre cărți“]*. — În : Rubakin, N. A. Printre cărți. O încercare de a prezenta bogățiile cuprinse în cărțile rusești în legătură cu istoria ideilor științifice-filozofice și literar-sociale. Îndreptar pentru studiul individual, precum și pentru sistematizarea și completarea bibliotecilor de cultură generală și a librăriilor. Vol. II. Ed. a 2-a, completată și revăzută. Moscova, „Nauka“, 1913, p. V—XV. — 118, 119.
- *Printre cărți*. O încercare de a prezenta bogățiile cuprinse în cărțile rusești în legătură cu istoria ideilor științifice-filozofice și literar-sociale. Îndreptar pentru studiul individual, precum și pentru sistematizarea și completarea bibliotecilor de cultură generală și a librăriilor. Vol. II. Ed. a 2-a, completată și revăzută.

- Moscova, „Nauka“, 1913. XV, 930, 67 p. — 106, 118—121, 122—123.
- „*Russkaia Misl*“. Moscova — Petersburg. — 96, 181, 365.
 — 1913, vol. XII, p. 1—12. — 290.
 — 1914, vol. III, p. 10—14. — 96—98, 181—186, 365.
- „*Russkie Vedomosti*“, Moscova, 1914, nr. 82, 10 aprilie, p. 2. — 162.
- „*Russkoe Bogatstvo*“, Petersburg. — 12, 192, 253, 482.
 — 1906, [nr. 8], p. 178—206. — 9, 343.
 — 1914, nr. 1, p. 276—299. — 10—12.
 — 1914, nr. 4, p. 335—363. — 162, 165.
- „*Russkoe Slovo*“, Moscova. — 486.
- „*Russkoe Znamea*“, Petersburg. — 170.
- Saltikov-Șcedrin, M. E. Mărunțișurile vieții.* — Peste hotare. — 216, 307, 338, 339, 340.
- Saluturi adresate ziarului „Edinstvo“.* — „Edinstvo“, Petersburg, 1914, nr. 1, 18 mai, p. 4. — 332.
- Saluturi adresate ziarului „Edinstvo“.* — „Edinstvo“, Petersburg, 1914, nr. 2, 1 iunie, p. 4. — 405—406.
- Sarcina momentului.* — „Stoikaia Misl“, Petersburg, 1914, nr. 13, 26 martie, p. 1. — 61—62.
- Sciziunea fracțiunii din Dumă.* — „Borba“, Petersburg, 1914, nr. 1, 22 februarie, p. 27—30. — 211, 213, 214.
- Scrisoare către organizațiile de partid.* [Scrisoarea I. Foaie volantă]. F. I., [noiembrie 1904]. 4 pag. (Numai pentru membrii de partid). — 130, 140.
- Scrisoare către redacție.* — „Borba“, Petersburg, 1914, nr. 5, 16 mai, p. 24—25, la rubrica : Tribuna. — 388.
- Scrisoare deschisă [a membrilor cercului din Paris și ai celui din Geneva al grupului „Vpered“].* — „Borba“, Petersburg, 1914, nr. 4, 28 aprilie, p. 56. — 382, 383, 384, 385—386, 387.
- Scrisoare deschisă către deputații Ciheidze, Cihenkeli, Skobelev, Haustov, Mankov și Tuleakov.* — „Puti Pravdi“, Petersburg, 1914, nr. 63, 17 aprilie, p. 2. Semnat : Frațiunea muncitorească social-democrată din Rusia. — 229, 230, 231—232, 451.
- Sedov, L.* — vezi Kolțov, D.

- Semkovski, S. I. Marxism simplist în problema națională.* — „*Novaia Raboceaia Gazeta*”, Petersburg, 1913, nr. 69, 29 octombrie, p. 1; nr. 71, 31 octombrie, p. 2. — 279, 280, 285, 297, 304, 305, 311, 319, 331—332, 339—341, 343, 472.
- „*Severnaia Misl*”, Petersburg, 1913, nr. 1, 23 noiembrie, p. 3. — 127.
— 1913, nr. 2, 26 noiembrie, p. 2. — 127.
- „*Severnaia Pravda*”, Petersburg, 1913, nr. 22, 28 august, p. 1. — 100—101.
- „*Severnaia Raboceaia Gazeta*”, Petersburg. — 2—3, 12, 82, 92, 94, 122, 123—124, 130, 149—150, 171, 198, 233, 250, 412, 451, 452, 455, 456, 460.
- 1914, nr. 11, 21 februarie, p. 2. — 2, 3, 198, 210.
- 1914, nr. 28, 13 martie, p. 2. — 132, 134, 139, 217, 446.
- 1914, nr. 35, 21 martie, p. 2. — 153—154.
- 1914, nr. 36, 22 martie, p. 1. — 454, 456.
- 1914, nr. 39, 26 martie, p. 2. — 62.
- 1914, nr. 44, 1 aprilie, p. 2. — 92, 93.
- 1914, nr. 46, 3 aprilie, p. 2. — 191—192.
- 1914, nr. 48, 5 aprilie, p. 1, 3. — 92, 93, 412.
- 1914, nr. 51, 11 aprilie, p. 1. — 139, 412.
- 1914, nr. 61, 23 aprilie, p. 1. — 136.
- 1914, nr. 66, 29 aprilie, p. 1. — 178, 349, 481.
- * *Situația actuală și sarcinile partidului.* Platformă elaborată de grupul bolșevicilor. Editat de grupul „*Vpered*”. Paris, tip. coop. „*Uniunea*”, [1909]. 32 p. (P.M.S.D.R.). — 382—383, 384—385, 388.
- „*Smelaia Misl*”, Petersburg. — 273, 351, 357.
- 1914, nr. 7, 1 iunie, p. 2. — 254.
- 1914, nr. 9, 6 iunie, p. 1—2. — 258.
- Snessarev, N. V. Mirajul „Novoe Vremea”.* Aproape un roman. Petersburg, tip. „*Pivovarski*” și „*Tipograf*”, 1914. 135 p. — 5—8.
- „*Soțial-Demokrat*”, [Vilno — Petersburg — Paris — Geneva]. — 177, 386, 400, 484.
- [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, p. 10—11. — 25, 26, 27, 85, 93, 94, 123, 125—126, 138—139, 140, 141, 175, 176,

214, 229, 233—234, 236, 250, 359, 361, 376—377, 378, 380—381, 385—386, 397, 401, 416, 417, 484, 485.

— Nr. 28—29 — nr. 32, 5 (18) noiembrie 1912—15 (28) decembrie 1913. — 408.

„*Sovremennik*”, Petersburg. — 161, 178, 271, 273, 349, 366, 481—482.

— 1914, nr. 4, februarie, p. 78—84. — 271.

— 1914, nr. 6, martie, p. 59—69, 83—87. — 482.

— 1914, nr. 7, aprilie, p. 66—78. — 349—350, 351, 352, 420.

— 1914, nr. 9, mai, p. 64—71. — 353.

— 1914, nr. 12, iunie, p. 69—81. — 178.

„*Sovremennii Mir*”, [Petersburg, 1911], nr. 7, p. 345—348. — 384.

„*S.-Peterburgskii Rabocii Listok*”. — 102.

* „*Sputnik Rabocego*” pe anul 1914. Petersburg, „*Priboi*”, [1914]. [8], 190 p., [90]. — 267, 269, 407.

Starea de lucruri din partid. [Rezoluție adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „*Soțial-Demokrat*”, [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, p. 10, la rubrica: *Viața de partid.* — 26—28, 85, 93, 94, 122, 126, 138—139, 140—141, 175, 176, 229, 232—234, 236, 238, 250, 358—359, 361, 376, 377—378, 380—381, 385—386, 401, 416, 417, 484, 485.

Statistica proprietăților funciare pe anul 1905. Culegere de date pentru cele 50 de gubernii ale Rusiei europene. Petersburg, tip. „*Minkov*”, 1907. 199 p.; L pagini de tabele. (Comisia centrală de statistică a Ministerului Afacerilor Interne). — 186.

Statutul organizatoric [adoptat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În: Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, p. 459. (P.M.S.D.R.). — 25, 421.

„*Stoikaia Misl*”, Petersburg. — 192, 253.

— 1914, nr. 5, 7 martie, p. 3. — 128, 348.

— 1914, nr. 13, 26 martie, p. 1. — 61—62.

— 1914, nr. 14, 28 martie, p. 2—3. — 63—66.

— 1914, nr. 18, 9 aprilie, 4 p. — 435.

— 1914, nr. 20, 13 aprilie, p. 1—2. — 162, 165.

„*Strahovanie Rabocih*”, Petersburg. — 422.

- Strelțov, R. E. Politica de unificare a Internaționalei.* — „Sovremennik“, Petersburg, 1914, nr. 6, martie, p. 83—87. — 482.
- Struve, P. B. Economie și preț.* Studii critice asupra teoriei și istoriei vieții economice. Partea I. Economia și societatea. — Preț-valoare. Petersburg-Moscova, [Reabușinski], 1913, IV, XXXV, 358 p. (Studii și lucrări de economie politică și de științe sociale, publicate sub îngrijirea lui P. B. Struve. Vol. III). — 36—57.
- *Prefață la prima parte [a cărții „Economie și preț“].* — În : Struve, P. B. Economie și preț. Studii critice asupra teoriei și istoriei vieții economice. Partea I. Economia și societatea. — Preț-valoare. Petersburg-Moscova, [„Reabușinski“], 1913, p. IV—V. (Studii și lucrări de economie politică și de științe sociale, publicate sub îngrijirea lui P. B. Struve. Vol. III). — 36.
- *Principala antinomie a teoriei valorii bazate pe muncă.* — „Jizn“, Petersburg, 1900, nr. 2, p. 297—306. — 39.
- *Problema economică „a Rusiei Mari“.* Însemnările unui economist despre război și despre economia națională. — În : Rusia Mare. Culegere de articole în probleme militare și sociale. Vol. 2. Moscova, „Reabușinski“, [1911], p. 143—154. — 36.
- Suhanov, N. Cîteva cuvinte despre marxism și revizionism.* — „Sovremennik“, Petersburg, 1914, nr. 7, aprilie, p. 66—78. — 349—351, 352, 421.
- *Cîteva cuvinte despre narodnicism.* — „Sovremennik“, Petersburg, 1914, nr. 6, martie, p. 59—69. — 482.
- *Unitate.* — „Sovremennik“, Petersburg, 1914, nr. 12, iunie, p. 69—81. — 179.
- Suspendarea ziarului „Puti Pravdi“.* — „Borba“, Petersburg, 1914, nr. 6, 6 iunie, p. 44—45. — 376.
- „Șleahi“, Lvov, 1913, nr. 8—9, 1 octombrie. — 303.
- Terlaici, G. Mic îndreptar pentru cunoașterea sistematică a dreptului civil privat din Rusia.* Partea I și a II-a. Petersburg, 1810. 110, 241 p. — 38.
- [*Tihomirnov, V. A.*] *Colectele pentru ziarele marxiste „pravdiste“ (pravd.) și lichidatoriste (lichid.) făcute la Petersburg de la 1 ianuarie pînă la 13 mai 1914. [Tabel].* — În : Lenin, V. I. ș.a. *Marxism și lichidatorism.* Culegere de articole în legătură cu principalele probleme ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a. Petersburg, „Priboi“, 1914, p. 208, în art. :

Lenin, V. I. „Clasa muncitoare și presa muncitorească”. — 188, 243—252, 262—263, 447, 467—468.

[Tolstoi, L. N.] *Cîntec din Sevastopol*. — 340.

— *Prefață de L. N. Tolstoi la albumul „Țărani ruși” de N. Orlov*. — În: *Țărani ruși*. Tablouri ale pictorului N. Orlov. Cu o prefață de L. N. Tolstoi. Petersburg, „Golike” și „Vilborg”, 1909. 8 p., IX p. cu ilustrații. — 35.

Tovarăși! Au trecut doi ani de cînd în îndepărtata Lenă... [Foaie volantă. Petersburg, 4 aprilie 1914]. 2 p. Semnat: C.P. al P.M.S.D.R. — 410—411, 412, 413.

„*Tovarișci*”, Petersburg. — 131.

[Troțki, L. D.] *Din partea redacției*. — „*Borba*”, Petersburg, 1914, nr. 1, 22 februarie, p. 3—7. — 199, 200, 202—204, 205—206, 207, 208—210, 214, 215, 217, 218, 377—378.

— *Parlamentarismul și clasa muncitoare*. — „*Borba*”, Petersburg, 1914, nr. 1, 22 februarie, p. 31—35. Semnat: N. Troțki. — 216—217.

— *Revista muncitorească*. — „*Severnaia Raboceaia Gazeta*”, Petersburg, 1914, nr. 11, 21 februarie, p. 2. Semnat: N. Troțki. — 3, 198.

— *Sarcinile noastre politice*. (Probleme tactice și organizatorice). Editat de P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1904. XI, 107 p. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului, autor: N. Troțki. — 105, 219.

Trubeșkoi, E. N. Noua Rusie a zemstvelor. (Din observațiile unui militant al zemstvei). — „*Russkaia Misl*”, Moscova-Petersburg, 1913, vol. XII, p. 1—12. — 290.

„*Trudovaia Pravda*”, Petersburg. — 272, 355, 468.

— 1914, nr. 1, 23 mai, p. 2. — 367.

— 1914, nr. 2, 30 mai, p. 1. — 354—355.

— 1914, nr. 4, 1 iunie, p. 1. — 356.

— 1914, nr. 7, 5 iunie, p. 3. — 376, 377.

*—1914, nr. 12, 11 iunie, p. 1, 4. — 269, 455—456.

— 1914, nr. 14, 13 iunie, p. 1; nr. 15, 14 iunie, p. 1. — 272, 359, 431—432.

— 1914, nr. 15, 14 iunie, p. 4. — 454—455.

— 1914, nr. 28, 29 iunie, p. 3. — 390.

„*Țait*”, Petersburg, în limba idiș. — 93, 268.

- 1913, nr. 2, 29 decembrie. 4 p. În limba idiș. — 268.
- 1913, nr. 9, 21 februarie (6 martie), p. 1. În limba idiș. — 230.
- 1913, nr. 28, 17 (30) septembrie, p. 3—4. În limba idiș. — 279, 285, 304, 305, 319, 330—332, 337, 338—340, 345.
- 1914, nr. 14 (53), 3 (16) aprilie, p. 2. În limba idiș. — 93.
- 1914, nr. 17 (56), 8 (21) mai, p. 2. În limba idiș. — 242.
- Un grup de marxiști. Declarație [în legătură cu plecarea lui Malinovski].* — „Trudovaia Pravda“, Petersburg, 1914, nr. 7, 5 iunie, p. 3, la rubrica: În legătură cu plecarea lui Malinovski. — 375, 376.
- **Uralski, N. Cum de se întâmplă așa ceva?* (Correspondențe muncitorești apărute în ziarul lichidatorist). — „Trudovaia Pravda“, Petersburg, 1914, nr. 12, 11 iunie, p. 1. — 269.
- Uspenski, G. I. Ghereta.* — 305, 308.
- V.A.T. — vezi Tihomirnov, V. A.
- V. O. *Inrăutățirea situației învățămîntului.* — „Severnaia Raboceaia Gazeta“, Petersburg, 1914, nr. 35, 21 martie, p. 2. — 153, 154.
- Vandervelde și socialiștii ruși.* — „Reci“, Petersburg, 1914, nr. 152 (2 821), 7 (20) iunie, p. 2. — 356—357, 358—359, 361, 366.
- V-dimov, V. Problema agrară și narodnicismul de stînga.* — „Sme-laia Mîsl“, Petersburg, 1914, nr. 9, 6 iunie, p. 1—2. — 258.
- „Vek“, Moscova. — 8.
- [*Vladimirov, M. K.*] „*Consfătuirea din vară a Comitetului Central cu unii activiști de partid.*“ — „Za Partiiu“, [Paris], 1914, nr. 5, februarie, p. 5—6. Semnat: L. VI. — 299.
- „Volna“, Petersburg. — 106.
- „*Voprosî Strahovaniia*“, Petersburg. — 173, 422.
- Voronov, B. Dezbinarea fracționistă și sarcinile actuale.* — „Sovremennik“, Petersburg, 1914, nr. 9, mai, p. 64—71. — 354.
- *Grupul muncitoresc în alegerile pentru Asigurările sociale și narodnicii de stînga.* — „Mîsl Truda“, Petersburg, 1914, nr. 1, 20 aprilie, p. 1—2. — 147, 148, 150.

Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Nr. 3. Editat de grupul „Vpered”. [Geneva, tip. coop. „Uniunea”], mai 1911, 78 col. — 383.

„*Vpered*”, Geneva. — 105.

Weiss, F. *Congresul marxiștilor letoni*. — „*Nașa Zarea*”, Petersburg, 1914, nr. 4, p. 59—65. — 240—241.

„*Za Partiie*”, Paris. — 132, 133.

— 1914, nr. 5, februarie, p. 5—6. — 299.

„*Za Pravdu*”, Petersburg. — 153.

„*Zarea*”, Stuttgart, 1902, nr. 4, august, p. 11—39, la rubrica : A. — 304, 332.

[Zatonski, M. P.] *Socialismul și fărâșimea*. — „*Stoikaia Misl*”, Petersburg, 1914, nr. 14, 28 martie, p. 2—3. Semnat : Batrak. — 63—65.

„*Zaveti*”, Petersburg. — 127, 192, 383.

„*Zemșcina*”, Petersburg. — 305.

Ziarul muncitoresc leton despre plecarea lui Malinovski. — „*Trudovaia Pravda*”, Petersburg, 1914, nr. 1, 23 mai, p. 2, la rubrica : În legătură cu plecarea lui Malinovski. Semnat : S. — 367.

Ziua presei muncitorești. — „*Severnaia Raboceaia Gazeta*”, Petersburg, 1914, nr. 36, 22 martie, p. 1. — 454, 456.

„*Znamea Truda*”, [Paris], nr. 45—53, septembrie 1912—aprilie 1914. — 407—408.

[Adler, F.] *Das Bleibende des Marxismus*. — „*Der Kampf*”, Wien, 1914, Nr. 7, April, S. 334—335. Unterschrift : F. A. — 190.

Bernhard, L. *Das polnische Gemeinwesen im preussischen Staat*. Die Polenfrage. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1907. X, 686 S., 2 Karten. — 343.

Bernstein, E. [Lettre]. — „*Le Peuple*”, Bruxelles, 1914, 11 avril. — 191.

— *Die Voraussetzungen des Sozialismus und die Aufgaben der Sozialdemokratie*. Stuttgart, 1902. X, 188 S. — 191.

- Die Beziehungen zwischen der politischen Partei und den Gewerkschaften.* [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Stuttgart]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Stuttgart. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. „Vorwärts“, 1907, S. 50—51. — 422.
- *„*Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International*“, Bruxelles, 1913, N 11. Supplément au „*Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International*“ N 11. 6 p. — 85.
- Einheit der Partei.* [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts“, 1904, S. 32. — 188.
- Engels, F. [Brief an K. Marx].* 23. Mai 1851. — In: Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 1. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 187—191. — 324.
- *— *[Brief an K. Marx].* 20. November 1868. — Ibidem, Bd. 4, S. 113—114. — 327.
- *— *[Brief an K. Marx].* 24. Oktober 1869. — Ibidem, S. 197—198. — 327, 329.
- Gesetz gegen gemeingefährlichen Bestrebungen der Sozialdemokratie.* Vom 21. Oktober 1878. — „Reichsgesetzblatt“, Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — 398.
- Häcker, S. Der Sozialismus in Polen.* — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — 320.
- „*L'Humanité*“, Paris, 1914, N 3717, 21 juin, p. 3. — 266, 269, 355, 356—357, 358, 393, 407, 484.
- Das Internationale Bureau.* — „Vorwärts“, Berlin, 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. In der Rubrik: Aus der Partei. — 85, 88, 124, 214, 394, 432, 484.
- Die internationale Sozialdemokratie und der Nationalitätenstreit in Österreich.* [Der Resolutionsentwurf der Exekutive der südslavischen sozialdemokratischen Partei, angetragen dem Gesamtparteitag der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn]. — In: Verhandlungen des Gesamtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn vom 24. bis 29. September 1899 im „Arbeiterheim“. Nach dem stenographischen Protokolle. Wien, Brand, 1899, S. XV. — 153.

Die internationale Sozialdemokratie und der Nationalitätenstreit in Österreich. [Die Resolution des Gesamtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn]. — Ibidem, S. XV—XVI. — 294.

[*Interview de M. Emile Vandervelde.*] — „Le Peuple“, Bruxelles, 1914, 21 juin. — 355—356, 357—358, 363, 406, 484.

„*Jauna Balss*“, Riga. — 23—24, 367.

„*Der Kampf*“, Wien, 1914, Nr. 7, April, S. 334—335. — 190.

Kautsky, K. Finis Poloniae? — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 42, S. 484—491; Nr. 43, S. 513—525. — 298, 301, 320.

— *Nationalität und Internationalität.* Stuttgart, Singer, [1908]. 36 S. (Ergänzungshefte zur „Neuen Zeit“. Nr. 1. 1907/1908. Ausgegeben am 18. Januar 1908). — 281—282, 284, 285.

Die Kolonialfrage. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Stuttgart]. — In: Internationaler Sozialistenkongress zu Stuttgart. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. „Vorwärts“, 1907, S. 39—40. — 116.

The Labour party's attitude. — „The Times“, London, 1914, No. 40, 479, March 24, p. 14. — 78—79.

**Landwirtschaftliche Betriebsstatistik.* Hrsg. vom kaiserlichen Statistischen Amte. Teil 2b. Zusammenfassende Darstellung der Ergebnisse. Verlag des Statistischen Reichsamts. Berlin, [1912]. 100, 189 S.; 6 Kart. (Statistik des Deutschen Reichs. Bd. 212, 2b. Berufs- und Betriebszählung vom 12. Juni 1907). — 64—65, 66.

**Legien, C. Aus Amerikas Arbeiterbewegung.* Berlin, Singer, 1914. 203 S. — 113—117.

„*Leipziger Volkszeitung*“, 1914, Nr. 157, 11. Juli. 3. Beilage zu Nr. 157 „*Leipziger Volkszeitung*“, S. 1. — 467, 468.

Luxemburg, R. Die industrielle Entwicklung Polens. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der staatswissenschaftlichen Doktorwürde der hohen staatswissenschaftlichen Fakultät der Universität Zürich. Leipzig, Dunker u. Humblot, 1898. IV, 95 S. — 288.

— *Kwestja narodowościowa i autonomja.* — „Przegląd Socjaldemokratyczny“, [Kraków], 1908, N 6, sierpień, s. 482—515; N 7, wrzesień, s. 597—631; N 8—9, październik — listopad, s. 687 —

- 710 ; N 10, grudzień, s. 795—818 ; *1909, N 12, czerwiec, s. 136—163 ; N 14—15, sierpień — wrzesień, s. 351—376. — 279, 280, 281, 282—283, 284, 285, 286—298, 299—301, 302, 303, 307, 309, 312—318, 319—320, 323, 333, 336—337, 340—341, 342—343, 471—476.
- *Neue Strömungen in der polnischen sozialistischen Bewegung in Deutschland und Österreich.* — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181 ; Nr. 33, S. 206—216. — 320.
- *Der Sozialpatriotismus in Polen.* — „Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 41, S. 459—470. — 320.
- **Marx, K. [Brief an F. Engels].* 4. November 1864. — In : Der Briefwechsel zwischen Friedrich Engels und Karl Marx. 1844 bis 1883. Hrsg. von A. Bebel und E. Bernstein. Bd. 3. Stuttgart, Dietz, 1913, S. 186—192. — 325.
- *— *[Brief an F. Engels].* 7. Juni 1866. — Ibidem, S. 323—324. — 325.
- *— *[Brief an F. Engels].* 20. Juni 1866. — Ibidem, S. 327—328. — 325.
- *[Brief an F. Engels].* 3. Juni 1867. — Ibidem, S. 379—380. — 326.
- *— *[Brief an F. Engels].* 2. November 1867. — Ibidem, S. 419—422. — 326, 328—329.
- *— *[Brief an F. Engels].* 30. November 1867. — Ibidem, S. 433—436. — 326.
- *— *[Brief an F. Engels].* — 17. Dezember 1867. — Ibidem, S. 440—441. — 326.
- *— *[Brief an F. Engels].* 18. August 1869. — Ibidem, Bd. 4, S. 191—192. — 326—327.
- *— *[Brief an F. Engels].* — 18. November 1869. — Ibidem, S. 206—208. — 327—328.
- *— *[Brief an F. Engels].* 10. Dezember 1869. — Ibidem, S. 224—227. — 328.
- *— *[Brief an F. Engels].* 5. Juli 1870. — Ibidem, S. 291—294. — 323—324.
- Le Mouvement ouvrier et socialiste en Russie.* Impressions de Voyage. — „L'Humanité“, Paris, 1914, N 3717, 21 juin, p. 3. — 266, 269, 355, 357, 358, 393, 406, 484.
- „*Naprzód*“, Kraków. — 312, 313—314, 471.

„Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 32, S. 176—181; Nr. 33, S. 206—216. — 320.

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 37, S. 324—332. — 320.

„Die Neue Zeit“, Stuttgart, 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 41, S. 459—470. — 320.

— 1895—1896, Jg. XIV, Bd. II, Nr. 42, S. 484—491; Nr. 43, S. 513—525. — 320.

„The New York Daily Tribune“. — 328.

„Le Peuple“, Bruxelles, 1914, 11 avril. — 191.

— 1914, 21 juin. — 355, 357, 358, 393, 406, 484.

Die politische Aktion. [Die Resolution des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London]. — In: Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts“, 1896, S. 18. — 75, 280, 304, 319, 321, 323, 366, 471, 474, 475, 476.

„Przegląd Socjaldemokratyczny“, [Kraków], 1908, N 6, sierpień, s. 482—515; N 7, wrzesień, s. 597—631; N 8—9, październik — listopad, s. 687—710; N 10, grudzień, s. 795—818; *1909, N 12, czerwiec, s. 136—163; N 14—15, sierpień-wrzesień, s. 351—376. — 279, 280, 281, 282—283, 284, 285, 286—298, 300, 301, 302, 303, 307, 309, 312—318, 319—320, 323, 333, 337, 340, 342, 471—476.

„Reichsgesetzblatt“, Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — 399.

„Sozialistische Monatshefte“, Berlin. — 116, 117, 190.

„The Times“, London. — 326.

— 1914, No. 40, 479, March 24, p. 14. — 79.

„Töö Hääl“, Narva. — 268.

[Trotsky, L. D.] *Aus dem russischen Parteileben.* — „Vorwärts“, Berlin, 1912, Nr. 72, 26. März, 1. Beilage des „Vorwärts“, S. 1 — 208, 413—414, 479.

**Verhandlungen des Gesamtparteitages der Sozialdemokratie in Österreich, abgehalten zu Brünn vom 24. bis 29. September 1899 im „Arbeiterheim“.* Nach dem stenographischen Protokolle. Wien, Brand, 1899. XX, 144 S. — 153, 293—294.

**Verhandlungen und Beschlüsse des Internationalen Sozialistischen Arbeiter- und Gewerkschaftskongresses zu London vom 27. Juli bis 1. August 1896.* Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts“, 1896. 32 S. — 75, 293—294.

„Vilnis“, Riga. — 268.

„Vorwärts“, Berlin. — 133, 208, 413—414.

— 1912, Nr. 72, 26. März. 1. Beilage des „Vorwärts“, S. 1. — 208, 413—414, 484.

— 1913, Nr. 333, 18. Dezember, S. 3. — 85, 88, 124, 213—214, 394, 432, 484.

Willy, R. *Gegen die Schulweisheit. Eine Kritik der Philosophie.* München, Langen. Verl. für Literatur u. Kunst, 1905. 219 S. — 42.

Z. L. *Zur Einigungsfrage in Russland.* — „Leipziger Volkszeitung“, 1914, Nr. 157, 11. Juli, 3. Beilage zu Nr. 157 „Leipziger Volkszeitung“, S. 1. — 467, 468.

INDICE DE NUME

A

Adler, Friedrich (F. A.) (1879—1960) — social-democrat austriac, unul dintre teoreticienii „austro-marxismului“ — variantă a reformismului. În anii 1907—1911 a fost docent la Universitatea din Zürich; în filozofie — adept al empiriocriticismului; a încercat să completeze marxismul cu filozofia machistă. În 1910—1911, Adler a fost redactor al ziarului „Volksrecht“, organ la Partidului social-democrat elvețian, apoi secretar al Partidului social-democrat austriac. La 21 octombrie 1916 a împușcat pe primul ministru al Austriei, contele Stürgkh; această faptă a fost calificată de V. I. Lenin ca „un act desperat al unui kautskist“ (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 218). Ca reformist în politică, a fost unul dintre organizatorii Internaționalei a II ¹/₂ (1921—1923), iar după aceea unul dintre liderii Internaționalei muncitorești socialiste. — 190—191.

Akimov (Mahnoveț)*, V. P. (1872—1921) — social-democrat, reprezentant de seamă al „economismului“; oportunist inveterat. A fost unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“; a luat poziție împotriva grupului „Eliberarea muncii“, iar apoi și împotriva „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost unul dintre menșevicii activi. În perioada revoluției din 1905—1907 a susținut ideea lichidatoristă a creării unei organizații muncitorești fără partid, în cadrul căreia social-democrația n-ar fi fost decît unul dintre curențele ideologice. În anii reacțiunii s-a retras din rîndurile social-democrației. — 104, 394.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menșevismului. În 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii“. Începînd din 1900 a făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca un menșevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc“, pe care îl opunea partidului proletariatului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul

* În paranteze sînt scrise, cu litere cursive, adevăratele nume de familie.

dintre conducătorii lichidatorilor și a făcut parte din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata”, organ al menșevicilor-lichidatori; în 1912 a participat la constituirea Blocului antipartinic din august. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și a sprijinit guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în emigrație a făcut propagandă pentru intervenție armată împotriva Rusiei Sovietice. — 3, 121, 130, 231, 274, 436.

Alekseev, P. A. (1849—1891) — un cunoscut revoluționar din deceniul al 8-lea al secolului trecut; muncitor, de profesiune țesător. În 1873 a intrat într-un cerc revoluționar din Petersburg; începînd din noiembrie 1874 a luat parte activă la propaganda revoluționară în rîndurile muncitorilor din Moscova. În aprilie 1875 a fost arestat și în 1877 a fost implicat în „procesul celor 50”. La proces a renunțat la apărător; la 10 (22) martie a rostit vestita sa pledoarie, pe care o încheia cu prezicerea inevitabilei căderi a absolutismului țarist. Cuvîntarea lui Alekseev a fost ulterior difuzată în numeroase ediții ilegale și a exercitat o influență considerabilă asupra mișcării revoluționare din Rusia. Ea a fost caracterizată de V. I. Lenin ca o „măreață proclamație a unui muncitor-revoluționar rus” (Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 368). La 14 (26) martie 1877 Alekseev a fost condamnat la 10 ani muncă silnică; în 1884 această pedeapsă i-a fost comutată în deportare; a locuit în Iakutia, unde la 16 (28) august 1891 a fost asasinat de țîlhari. — 100.

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activității sale politice a fost social-democrat. În perioada revoluției din 1905—1907 a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii a fost otzovist și unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered”. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist inveterat; a colaborat la o serie de ziare burgheze. În 1917 s-a alăturat grupului „Edinstvo”, înființat de Plehanov, și s-a situat pe o poziție contra-revoluționară. În iulie 1917 a confecționat, împreună cu serviciul de contraspionaj militar, niște documente false, cu care a căutat să-l ponegrească pe V. I. Lenin și pe bolșevici. În aprilie 1918 a fugit peste graniță. În emigrație s-a alăturat celor din tabăra ultrareacționară. — 126, 237, 383, 384, 457, 464.

Allemane, Jean (1843—1935) — socialist mic-burghez francez, de profesiune muncitor tipograf. În 1871 a participat la Comuna din Paris, fapt pentru care a fost condamnat la muncă silnică pe viață. În 1879 a fost amnistiat, iar în 1882 a aderat la posibilisti — un curent oportunist din Partidul muncitoresc din Franța. În 1890, după sciziunea care s-a produs în rîndurile posibilistilor, s-a aflat în fruntea „Partidului muncitoresc social-revoluționar” („allemaniștii”), una dintre grupările oportuniste semianarhiste din mișcarea muncitorească franceză de la sfîrșitul secolului al XIX-lea. În 1901—1902 allemaniștii au intrat în Partidul socialist francez, iar în 1905 în Partidul

socialist unificat din Franța. În anii 1901, 1906 și 1910 Allemane a fost ales deputat. După înfrîngerea suferită în alegerile parlamentare din 1914 s-a retras din viața politică. — 87.

Amfiteatrov, A. V. (1862—1938) — scriitor-foiletonist burghez, a colaborat atît la presa burghezo-liberală, cît și la cea reacționară. În 1905 a plecat în Franța, unde a stat cîțiva ani. În primul război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist; a fost unul dintre fondatorii ziarului naționalist reacționar „Russkaia Volea“, care în 1917 a dus campanie pogromistă împotriva partidului bolșevic și a ziarului „Pravda“. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 8.

An — vezi Jordania, N. N.

Antid, Oto — vezi Troțki, L. D.

Antonie de Volinia (Hrapovițki, A. P.) (1863—1936) — ultra-reacționar inveterat, șeful unui curent de extremă dreaptă în biserica ortodoxă rusă; unul dintre cei mai de seamă promotori ai politicii reacționare țariste. Începînd din 1902 a fost episcop al Voliniei, iar mai târziu arhiepiscop al Harkovului. În timpul războiului civil și al intervenției militare străine a colaborat cu Denikin. După zdrobirea contrarevoluției a fugit în străinătate, unde a devenit unul dintre liderii emigrației monarhiste. — 181, 185.

Antonov — vezi Popov, A. V.

Aquino Toma — vezi Toma d'Aquino.

Aristotel (384—322 î.e.n.) — mare gînditor antic grec, ideolog al clasei dominante din societatea sclavagistă antică. A fost elevul lui Platon, însă a respins teoria idealistă a dascălului său, pe care a supus-o unei critici aspre. În concepțiile sale filozofice oscila între idealism și materialism. A elaborat un sistem atotcuprinzător al științelor timpului său, a formulat legile fundamentale ale logicii formale, s-a ocupat cu cercetări economice: de la el începe Marx expunerea istoriei teoriilor privitoare la marfă, valoare, bani și primele forme de capital — uzurar și comercial (vezi „Contribuții la critica economiei politice“ și primul volum din „Capitalul“). — 50.

Asquith, Herbert Henry (1852—1928) — fruntaș al vieții publice și om de stat englez, lider al partidului liberal. A fost ales pentru prima oară în parlament în 1886. A deținut în repetate rînduri posturi ministeriale, iar din 1908 pînă în 1916 pe acela de prim-ministru. Era exponentul vederilor burgheziei imperialiste engleze și al tendințelor ei anexioniste. A dus o politică de reprimare a mișcării muncitorești și a mișcării de eliberare. După ce în 1916 a demisionat, n-a mai jucat un rol politic important. — 78.

Avenarius, Richard (1843—1896) — filozof burghez german, idealist subiectiv, din 1877 profesor la Universitatea din Zürich. În 1876,

în lucrarea intitulată „Philosophie als Denken der Welt gemäss dem Prinzip des kleinsten Kraftmasses“ („Filozofia ca mod de a concepe lumea potrivit principiului celui mai mic efort“) a formulat tezele fundamentale ale empiriocriticismului, filozofie reacționară care a încercat să reînvie idealismul subiectiv al lui Berkeley și Hume.

Principalele lucrări ale lui Avenarius sînt: „Der menschliche Weltbegriff“ („Concepția umană despre lume“), 1891, și „Kritik der reinen Erfahrung“ („Critica experienței pure“), 1888—1890. Începînd din 1877, Avenarius a editat revista „Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie“. — 384.

B

Babușkin, I. V. (1873—1906) — muncitor, revoluționar de profesie, bolșevic. Și-a început activitatea revoluționară în 1893, într-un cerc muncitoresc condus de V. I. Lenin. A luat parte activă la elaborarea de către Lenin a primului manifest agitatoric social-democrat — „Către muncitorii de la «Semeannikov»“ — și la difuzarea lui în fabrică. Din momentul în care a fost organizată de către Lenin, „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg, Babușkin a devenit unul dintre membrii ei cei mai activi și colaboratorul cel mai apropiat al lui Lenin. A participat îndeaproape la organizarea „Iskrei“ leniniste și a fost unul dintre primii ei agenți și unul dintre corespondenții ei activi. A fost arestat în repetate rînduri și trimis în deportare. A participat activ la revoluția din 1905—1907 și a făcut parte din comitetele din Irkutsk și Cita ale P.M.S.D.R. În timpul unui transport de arme din Cita, Babușkin a fost prins de un detașament de represalii și împușcat pe loc, fără nici o judecată și fără nici o anchetă. Lenin, care aprecia în cel mai înalt grad devotamentul neprecupețit al lui Babușkin față de revoluție, scria despre el că a fost „unul dintre cei mai buni și mai devotați muncitori «iskriști», unul dintre cei mai buni și mai devotați conducători ai proletariatului revoluționar“ (Opere, vol. 29, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 489). Necrologul lui Babușkin a fost scris de Lenin (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 83—87.). — 102.

Badaev, A. E. (1883—1951) — bolșevic; muncitor, de profesiune lăcătuș; activist de seamă în aparatul sovietic și de partid, remarcabil om de stat. A intrat în P.M.S.D.R. în 1904; a desfășurat muncă de partid la Petersburg. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor din gubernia Petersburg, a făcut parte din fracțiunea bolșevică din Dumă; paralel cu activitatea în Dumă, a desfășurat o intensă activitate revoluționară în afara ei; a colaborat la ziarul bolșevic „Pravda“, a participat la Consfăturile de la Cracovia și Poronino ale Comitetului Central cu unii activiști de partid. În noiembrie 1914 a fost arestat împreună cu alți deputați bolșevici, iar în 1915 a fost deportat în ținutul Turuhansk. Întors din deportare după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a luat

parte activă la munca organizației bolșevice din Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie a avut munci de conducere pe linie de partid, de stat și în economie. În anii 1938—1943 a fost președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al R.S.F.S.R. și vicepreședinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. Începând din 1925 a fost membru al Comitetului Central. A scris cartea „Bolșevicii în Duma de stat“, care a apărut în numeroase ediții. — 446.

Bavk, P. L. (n. 1858) — mare om de afaceri în domeniul bancar în Rusia țaristă. A fost administrator-delegat al Băncii Volga-Kama; în 1913 a fost numit ministru adjunct la comerț și industrie, iar în 1914 ministru de finanțe. A deținut acest post pînă la revoluția burghezo-democratică din februarie 1917; după aceea a emigrat. — 6.

Batrak — vezi Zatonski, M. P.

Bauer, Otto (1882—1938) — unul dintre liderii social-democrației austriece și ai Internaționalei a II-a, ideolog al așa-zisului „austro-marxism“, care era o variantă a reformismului. Bauer a fost unul dintre autorii teoriei burghezo-naționaliste a „autonomiei cultural-naționale“, al cărei sens oportunist a fost demascat în repetate rînduri de către V. I. Lenin. A avut o atitudine negativă față de Revoluția Socialistă din Octombrie; după cum a relevat Lenin, el a dat dovadă de „o totală neînțelegere a dictaturii proletarietului și a Puterii sovietice“ (Opere, vol. 30, București, E.S.P.L.P. 1956, p. 38). În 1918—1919 a fost ministru de externe al Republicii Austriece. În 1919, 1927 și 1934 a participat activ la reprimarea luptei revoluționare a clasei muncitoare din Austria; în manifestările sale anti-comuniste mergea alături de fascism, sprijinind propaganda pangermană și ideea „Anschluss“-ului, promovată de hitleriști. — 282.

Bazarov, V. (Rudnev, V. A.) (1874—1939) — filozof și economist; începînd din 1896 a participat la mișcarea social-democrată. În anii 1905—1907 a colaborat la o serie de publicații bolșevice, iar împreună cu I. I. Skvorțov-Stepanov a participat la traducerea „Capitalului“ lui Marx (vol. 1—3, 1907—1909). În perioada reacțiunii s-a îndepărtat de bolșevism, a propagat „zidirea de dumnezeu“ și empiriocriticismul și a fost unul dintre principalii reprezentanți ai revizuirii machiste a marxismului. În 1917 a fost menșevic-internaționalist și redactor la „Novaia Jizn“, ziar menșevic; a luat atitudine împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie. Începînd din 1921 a lucrat la Comisia de stat a planificării. În ultimii săi ani s-a îndeletnicit cu traducerea de scrieri literare și filozofice.

Lucrările sale principale sînt: „Comunism anarhist și marxism“, „Pe două fronturi“, „Știința și religia“ și altele. — 178, 349, 354.

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanți ai social-democrației germane și ai mișcării muncitorești internaționale. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul

muncitoresc social-democrat din Germania (al „eisenachienilor“); a fost ales în repetate rânduri deputat în Reichstag. În ultimul deceniu al secolului trecut și la începutul primului deceniu al acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din rândurile social-democrației germane. Cuvântările rostite de Bebel împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc“ (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 392). În ultima perioadă a activității sale, Bebel a comis o serie de greșeli cu caracter centrist. — 169, 438.

Beilis, M. T. (n. 1873) — salariat la o fabrică de cărămizi din Kiev; evreu; în 1911 a fost învinuit pe nedrept de asasinarea unui copil creștin, în scop ritual. — 10, 17, 68.

Belinski, V. G. (1811—1848) — mare democrat-revoluționar rus, critic literar și publicist, filozof materialist. Belinski a fost ideologul maselor țărănești, care se ridicau la luptă împotriva iobăgiei. În anii 1833—1836 a colaborat la revista „Teleskop“; în 1838—1839 a fost redactor al revistei „Moskovskii Nabliudatel“; în 1839—1846 a condus rubrica de critică literară a revistei „Otecestvennîe Zapiski“, iar începând din 1847 a devenit colaborator și conducător ideologic al revistei „Sovremennik“. La 3 iulie 1847 a scris, din străinătate, celebra „Scrisoare către Gogol“. El a pus bazele esteticii și ale criticii literare democratice revoluționare. În articolele sale despre Pușkin, Lermontov și Gogol, în studiile sale despre literatura rusă din 1840 pînă în 1847, Belinski a scos în evidență caracterul original și măreția literaturii ruse, a dezvăluit realismul și caracterul ei popular. Activitatea lui a exercitat o mare influență asupra dezvoltării ulterioare a gândirii sociale și a mișcării de eliberare din Rusia. — 100.

Bennigsen, E. P. (n. 1875) — conte, moșier, octombrist. A fost mareșal al nobilimii județene, membru al zemstvei județene Staraia Russa și al zemstvei guberniale Novgorod, precum și al Dumei orășenești Petersburg. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Novgorod. — 219.

Berdeaev, N. A. (1874—1948) — filozof idealist reacționar, adept al misticismului. În primele sale lucrări publicistice s-a situat pe pozițiile „marxismului legal“, iar mai târziu a devenit un dușman fățiș al marxismului. În 1905 a intrat în partidul cadeților, iar în anii reacțiunii a fost unul dintre reprezentanții curentului filozofic-religios al căutării de dumnezeu; a participat la alcătuirea culegerii contrarevoluționare „Vehi“. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un apologet al feudalismului și al scolasticii medievale, în care vedea singurul mijloc de apărare împotriva comunismului în creștere. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa contrarevoluționară; în străinătate a fost unul dintre ideologii emigrației albe. — 365.

Bernhard, Ludwig (1875—1935) — economist și publicist german. A fost profesor la o serie de instituții de învățământ din Berlin, Kiel și din alte orașe. Un timp oarecare s-a ocupat cu politica polono-prusiană, s-a manifestat ca un partizan al germanizării polonezilor. În ultimii ani de viață a studiat sistemul economic al fascismului. — 343.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și al Internaționalei a II-a; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democrată începând din a doua jumătate a deceniului al 8-lea. Din 1881 până în 1889 a fost redactor al ziarului „Der Sozialdemokrat”, organul central al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit” o serie de articole sub titlul comun „Problemele socialismului”, care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației”, în care a procedat în mod fățiș la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. Bernstein afirma că mișcarea muncitorească nu are altă sarcină decât aceea de a lupta pentru reforme menite să îmbunătățească situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă: „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic”. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să sprijine politica burgheziei imperialiste, a dus campanie împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie și a Statului sovietic. — 190—191.

Bismarck, Otto Eduard Leopold (1815—1898) — om de stat și diplomat al Prusiei și al Germaniei. Scopul principal pe care l-a urmărit el a fost unirea prin „fier și sînge” a micilor state germane izolate și crearea unui Imperiu german unic sub hegemonia Prusiei iuncherilor. În ianuarie 1871 a fost numit cancelar al Imperiului german și în decurs de 20 de ani a condus întreaga politică internă și externă a Germaniei, căreia i-a imprimat o orientare corespunzătoare intereselor iuncherilor moșieri, străduindu-se, totodată, să asigure alianța dintre iuncheri și marea burghezie. Nereușind să înăbușe mișcarea muncitorească cu ajutorul legii excepționale împotriva socialiştilor, introdusă de el în 1878, Bismarck a venit cu un program demagogic de legislație socială, introducînd o serie de legi care instituiau asigurări obligatorii pentru unele categorii de muncitori. Dar încercarea lui de a destrăma mișcarea muncitorească prin pomeni mizere n-a dat nici un rezultat. În 1890, Bismarck a fost demis. — 325.

Bobrinski, V. A. (n. 1868) — conte, om politic reacționar, mare moșier și fabricant de zahăr. Din 1895 până în 1898 a fost președinte al Consiliului zemstvei județene din Bogorodițk. Deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tula. În Dumă a făcut parte din aripa dreaptă. Naționalist extremist, Bobrinski a fost adept al rusificării prin forță a regiunilor periferice naționale ale Rusiei. După Revoluția Socialistă din Octombrie a

luptat în sudul Rusiei împotriva Puterii sovietice. În 1919 a emigrat. — 70, 71—72, 76.

Bogdanov, A. (Malinovski A. A., Maksimov, N.) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesiune medic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a devenit conducător al otzoviștilor și lider al grupului antipartinic „Vpered“. În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu — „empiriomonismul“, o varietate a filozofiei subiectiv-idealiste a machismului, pe care Lenin, în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism“, a supus-o unei critici acerbe. La Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii“, care a avut loc în iunie 1909, Bogdanov a fost exclus din rândurile bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Proletcultului“. Începînd din 1926 a fost director al Institutului de transfuzie a sîngelui, fondat de el. — 119, 126, 134, 159, 178, 237, 238, 382, 383, 384, 387.

Bogucearski (Iakovlev, V. I.) (1861—1915) — militant burghezo-liberal și istoriograf al mișcării narodnice din Rusia. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la „marxismul legal“. În anii 1902—1905 a colaborat activ la revista „Osvobojdenie“, condusă de P. B. Struve. În 1905 s-a retras de la această revistă și, împreună cu E. D. Kuskovala și S. N. Prokopovici, a început să editeze revista „Bez Zaglavii“ și ziarul „Tovarișci“. În 1906—1907, în colaborare cu V. L. Burțev, a editat revista „Biloe“. În 1914—1915 a fost secretar științific al Societății pentru cercetări economice. A scris și a redactat numeroase lucrări de istorie a mișcării revoluționare din Rusia. Cea mai importantă dintre ele este culegerea de materiale oficiale : „Crimele de stat în Rusia secolului al XIX-lea“. — 178, 349, 481, 482.

Bonci-Bruevici, V. D. (1873—1955) — revoluționar de profesie, bolșevic ; istoric și literat. A participat la mișcarea revoluționară cu începere din ultimii ani ai deceniului al 9-lea al secolului trecut și a desfășurat o intensă activitate pe tărîmul editării de literatură marxistă în Rusia ; În 1896 a emigrat în Elveția. În străinătate a participat la activitatea grupului „Eliberarea muncii“, iar mai tîrziu a colaborat la „Iskra“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost bolșevic. În 1904 a condus secția de difuzare a materialelor Comitetului Central, iar apoi a organizat editarea de literatură bolșevică (editura „V. Bonci-Bruevici și N. Lenin“). În anii următori a luat parte activă la organizarea apariției ziarelor și revistelor bolșevice și la organizarea editurilor de partid ; a fost prigonit de autoritățile țariste. A studiat mișcările social-religioase din Rusia, îndeosebi pe aceea a sectanților, în legătură cu care a scris o serie de lucrări ; în 1904 a editat o publicație social-democrată — „Rassvet“ —, destinată sectanților. După revoluția din februarie 1917 a fost membru al redacției ziarului „Izvestiia Petrogradskogo Soveta“ (pînă în mai 1917) ; după aceea a redactat ziarul bolșevic „Rabocii i Soldat“. A participat activ la in-

surecția armată din Octombrie de la Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost director al treburilor pe lângă Consiliul Comisarilor Poporului (pînă în octombrie 1920), redactor-șef al editurii „Jizn i Znanie”. Începînd din 1930 a fost director al Muzeului de literatură din Moscova, organizat de el, iar din 1946 director al Muzeului de istorie a religiei și ateismului din Leningrad de pe lângă Academia de Științe a U.R.S.S. — 481, 482.

Braines, B. (Kosinski, B.) (n. 1884) — ziarist, a făcut parte din mișcarea revoluționară începînd din anul 1904; la început a fost social-democrat, iar după aceea socialist-revoluționar. Începînd din 1912 a luat parte la activitatea sindicatului metalurgiștilor din Riga și a colaborat la publicațiile socialiștilor-revoluționari. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Sovietului din Petrograd și al Comitetului executiv central în prima legislatură. În 1918 a plecat de la socialiștii-revoluționari, iar în 1923 a fost primit în partidul bolșevic; a lucrat în sectorul economic. — 127.

Britman, A. V. — vezi Popov, A. V.

Bronștein, S. I. — vezi Semkovski, S.

Bulkin (Semenov), F. A. (n. 1888) — social-democrat, menșevic, a fost membru al P.M.S.D.R. începînd din 1904. A dus muncă de partid la Petersburg și la Harkov. A participat la Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al organizației din Petersburg. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a avut o atitudine lichidatoristă. În anii primului război mondial a făcut parte din Comitetul pentru industria de război din Novgorod, din cel din Samara și din cel din Petersburg; a desfășurat activitate sindicală. După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din Sovietul din Orenburg ca reprezentant al menșevicilor. După aceea a plecat de la menșevici și în 1920 a fost primit în P.C. (b) din Rusia. În 1922 a fost exclus din partid pentru participare la acțiunile „opoziției muncitorești”, iar în 1927 a fost primit din nou; a lucrat în sectorul economic la Leningrad, Irkutsk și în alte orașe. — 139, 176, 207, 359, 360.

Burenin, V. P. (1841—1926) — publicist și literat reacționar. Începînd din 1876 a făcut parte din redacția ziarului „Novoe Vremea” și s-a aflat în fruntea venalei clici de publiciști de la acest ziar. V. I. Lenin a folosit adesea numele lui Burenin ca denumire comună pentru cei ce recurgeau la procedee polemice necinstite. — 7, 8.

Burianov, A. F. (n. 1880) — menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Taurida, a făcut parte din fracțiunea social-democrată din Dumă. În 1914 s-a desprins de lichidatori și s-a alăturat menșevicilor-partiții; în anii primului război

mondial înclina spre defensism. — 4, 132, 209, 234, 250, 364, 365, 405, 423.

Burțev, V. L. (1862—1936) — a participat la mișcarea revoluționară din deceniul al 9-lea al secolului trecut ; s-a apropiat de narodovoliști. Fiind arestat, a reușit să fugă peste graniță, unde s-a ocupat cu strângerea și publicarea de documente ale mișcării revoluționare. A editat ziarele „Svobodnaia Rossiia” și „Budușcee” și revista „Biloe” ; s-a îndeletnicit cu demascarea treburilor secrete ale departamentului poliției. Înainte de prima revoluție rusă s-a apropiat de socialiștii-revoluționari ; după înfrângerea revoluției i-a sprijinit pe cadeți. În timpul primului război mondial a devenit un șovinist înfocat, renunțând la orice opoziție față de țarism. Înapoiindu-se în Rusia, s-a situat de partea contrarevoluției, militând împotriva bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat ; în străinătate a luat parte la înființarea de organizații monarhisto-albgardiste de luptă împotriva U.R.S.S. — 457.

C

Cambier — socialist mic-burghez francez. În 1890 a intrat în „Partidul muncitoresc social-revoluționar” („allemanist”) — una dintre grupările oportuniste semianarhiste din mișcarea muncitorească franceză de la sfârșitul secolului al XIX-lea. În 1905 a devenit membru al Partidului socialist unificat din Franța. Mai târziu s-a retras din partid. — 88.

Cerevanin, N. (Lipkin F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menșevismului ; lichidator dintre cei mai inveterați. A colaborat la publicațiile lichidatoriste și a fost unul dintre cei 16 menșevici semnatari ai „Scrisorii deschise”, care urmărea lichidarea partidului (1910). După Conferința antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului de conducere menșevic (C.O). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. În 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta”, organul central al menșevicilor, și membru al C.C. menșevic. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 140, 178, 238, 354, 448.

Cernișevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluționar și socialist-utopist rus ; om de știință, scriitor și critic literar ; unul dintre precursorii de seamă ai social-democrației ruse. A fost inspiratorul și conducătorul ideologic al mișcării democratice-revoluționare din deceniul al 7-lea al secolului trecut în Rusia. Revista „Sovremennik”, care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvânt al forțelor revoluționare din Rusia. Cernișevski a demascat cu vehemență caracterul iobăgist al „reformei țărănești” din 1861 și a chemat pe țărani la răscoală. În 1862 a fost arestat din ordinul guvernului țarist și întemnițat în fortăreața Petropavlovskaja, unde a stat aproape doi ani, iar după aceea a fost condamnat la șapte ani muncă silnică și deportare pe viață în Siberia. A stat în deportare timp de

20 de ani. A rămas, pînă la sfîrșitul zilelor sale un luptător înflăcărat împotriva inegalității sociale, împotriva tuturor formelor de manifestare a asuprașii politice și economice. — 100, 321.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii și teoreticienii partidului eserilor. În 1902—1905 a fost redactor al ziarului „Revoluționaia Rossiia”, organ central al acestui partid. A publicat o serie de articole îndreptate împotriva marxismului, în care încerca să demonstreze că teoria lui Marx nu este aplicabilă agriculturii. În 1917, ca ministru al agriculturii în guvernul provizoriu burghez, a dus o politică de crunte represiuni împotriva țăranilor care trecuseră la ocuparea pămînturilor moșierești. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat; în străinătate a continuat să desfășoare o activitate antisovietică. — 127, 253, 349, 353, 355, 365.

Ciheidze, N. S. (1864—1926) — unul dintre liderii menșevismului. A fost deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tiflis și lider al fracțiunii menșevice din Duma a IV-a. Lenin spunea despre Ciheidze că e un „social-democrat din preajma partidului”, care și-a dovedit în Dumă „priceperea de a acoperi pe oportuniști și de a-i sluji”. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. În timpul revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 a fost membru al Comitetului provizoriu al Dumei de stat; s-a situat pe poziții defensiste. Ciheidze a fost președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd, președinte al C.E.C. în prima legislatură și a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Adunării constituante din Gruzia, care era un guvern menșevic, contrarevoluționar. În 1921, după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a emigrat la Paris. — 4, 25, 27, 94, 132, 135, 176, 209, 229, 230, 231, 234, 371, 374, 375, 423, 433, 450, 451, 452.

Cihenkeli, A. I. (n. 1874) — social-democrat, menșevic, de profesiune jurist. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea regiunilor Batum și Kars și a districtului Suhumi. În Dumă a facut parte din fracțiunea menșevică. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-govine. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost reprezentantul guvernului provizoriu burghez în Transcaucazia. În anii 1918—1921 a fost ministru de externe în guvernul menșevic al Gruziei, apoi emigrant alb. — 374.

Cirkin, V. G. (1877—1954) — muncitor; în mișcarea revoluționară a intrat în 1903. La începutul anului 1905 a aderat la menșevici. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat din partea menșevicilor. Începînd din 1906 a luat parte activă la mișcarea sindicală. A fost arestat în repetate rînduri și deportat. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a participat, ca delegat, la lucrările Congreselor I și al II-lea ale Sovietelor. În 1918

s-a retras de la menșevici, iar în 1920 a intrat în partidul bolșevic. A deținut funcții de răspundere în domeniul economic. — 359, 360.

D

Dan, F. I. (Gurvici F. I., F. D.) (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea (de la Londra) ale P.M.S.D.R., precum și la o serie de conferințe ale acestuia. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a condus, în străinătate, un grup de lichidatori și a redactat „Golos Soțial-Demokrata“, ziar lichidatorist. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziție defensivă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și a făcut parte din Prezidiul Comitetului executiv central în prima legislatură; a sprijinit guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat ca dușman neîmpăcat al Statului sovietic. — 2, 3—4, 92, 93, 94, 124, 131, 150, 170, 176, 178, 203, 210, 212, 231, 240, 242, 349, 354, 366, 370—371, 372—373, 375, 376, 377, 380, 425, 426.

Danski, B. G. (Komarovski, K. A., X) (n. 1883) — membru al P.P.S. din 1901. În 1911 a fost primit în P.M.S.D.R.; a colaborat la ziarele „Zvezda“ și „Pravda“. În anii 1913—1914 a redactat revista „Voprosî Strahovaniia“. În 1917 a fost comisar al inspecției militare a Consiliului militar-revoluționar. După Revoluția Socialistă din Octombrie a condus o rubrică a ziarului „Pravda“; apoi a lucrat la trustul „Sahalinneft“. În anii 1923—1926 a fost redactor responsabil al revistei „Voprosî Strahovaniia“, apoi a lucrat la Ambasada U.R.S.S. de la Viena. — 426, 478.

Domov — vezi Pokrovski, M. N.

Donțov, D. — membru al Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean — partid mic-burghez; colaborator al ziarului „Șleahi“ din Lvov și al revistei „Ukrainskaia Jizn“, care apărea la Moscova. În primul război mondial a fost unul dintre fondatorii „Uniunii pentru eliberarea Ucrainei“, organizație naționalistă, care căuta să înfăptuiască cu ajutorul monarhiei austriece lozinca unei Ucraine „samostiinice“ (independente). După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant. — 303.

Dostoievski, F. M. (1822—1881) — scriitor rus de seamă. Și-a început activitatea literară în deceniul al 5-lea al secolului trecut. Prima lui povestire, „Oameni sărmani“, s-a bucurat de o înaltă apreciere din partea unui reprezentant al criticii progresiste, V. G. Belinski. În 1847 a intrat în cercul revoluționar al lui M. V. Petrașevski. În 1849, fiind implicat în procesul acestui cerc, a fost condamnat la pedeapsa cu moartea, care i-a fost comutată în muncă

silnică. La expirarea pedepsei, pe care a executat-o în temnița din Omsk, a făcut serviciul militar, ca simplu soldat, la Semipalatinsk. Întorcându-se în 1859 la Petersburg, și-a reluat activitatea literară. Operele lui Dostoievski („Amintiri din casa morților“, „Crimă și pedeapsă“, „Idiotul“ și altele) se caracterizează printr-o prezentare realistă a vieții, a frământărilor omenești, a răzvrătirii personalității împotriva strivirii demnității umane. Totodată, într-o serie de opere ale lui Dostoievski, protestul împotriva nedreptății sociale se îmbină cu îndemnul la smerenie religioasă și cu cultul suferinței. În romanul „Poseđații“, el a luat în mod fățiș atitudine împotriva materialismului și a ateismului, împotriva mișcării revoluționare. Concepțiile reacționare exprimate de Dostoievski în operele sale au stîrnit protestul democraților-revoluționari și al întregii opinii publice progresiste. — 48.

Dragomanov, M. P. (1841—1895) — istoric ucrainean, etnograf și publicist, unul dintre reprezentanții liberalismului burghez. A colaborat la revistele liberale, a fost prigonit de guvernul țarist și a emigrat în străinătate. În emigrație a demască politica țarismului și, în același timp, a luat poziție hotărîtă împotriva socialismului și a teoriei luptei de clasă, i-a criticat pe narodovoliști și pe social-democrați. A fost unul dintre cei mai de seamă conducători ai aripii moderate a mișcării de eliberare națională ucrainene; s-a pronunțat pentru autonomie cultural-națională. — 321.

Drozdov, I. G. (n. 1865) — economist și publicist. În 1887 a fost arestat pentru participare la mișcările studențești și deportat în gubernia Cernigov, iar în 1889 în Siberia răsăriteană pe termen de cinci ani. După aceea a aderat la social-democrați, a dus muncă de partid la Cernigov, a colaborat la „Iskra“ și la o serie de reviste de orientare marxistă. Sub regimul sovietic s-a dedicat activității publicistice. Este autorul unei serii de cărți cu privire la problema agrară. — 20, 21, 221—224.

Dubois, A. E. — vezi Gorski, A. V.

Dühring, Eugen (1833—1921) — filozof și economist german, ideolog mic-burghez. Concepțiile sale filozofice reprezentau un amestec eclectic de pozitivism, materialism metafizic și idealism. Aceste concepții, care erau susținute de o parte din social-democrația germană, au fost criticate de Engels în cartea sa „Anti-Dühring. Domnul Eugen Dühring revoluționează știința“. V. I. Lenin, în cartea sa „Materialism și empiriocriticism“ și într-o serie de alte lucrări, a criticat concepțiile eclectice ale lui Dühring.

Principalele lucrări ale lui Dühring sînt: „Istoria critică a economiei naționale și a socialismului“, „Curs de economie națională și socială“, „Curs de filozofie“. — 117.

E

Egorov, N. M. (n. 1871) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Perm. A fost membru al fracțiunii social-democrate, a colaborat la ziarul legal bolșevic „Zvezda“, iar apoi a aderat la troțkiști. În 1913 a fost colaborator permanent al ziarului lichidatorist „Luci“. În 1917 a făcut parte din organizația „interraioniștilor“. — 250, 426.

Ejov, V. — vezi *Țederbaum, S. O.*

Elpatievski, S. I. (1854—1933) — scriitor și publicist rus, de profesie medic. Pentru că a făcut parte din organizația „Narodnaia Volea“, la începutul penultimului deceniu al secolului trecut a fost condamnat la deportare pe termen de trei ani în Siberia răsăriteană. Mai târziu a fost unul dintre conducătorii revistei „Russkoe Bogatstvo“ și a colaborat la „Russkie Vedomosti“. În 1906 a fost unul dintre organizatorii Partidului socialist-populist al muncii. După revoluția din 1905—1907 a aderat la lichidatori și a luat atitudine împotriva partidului bolșevic. — 9, 10, 11, 12.

Em-El — vezi *Lukomski, M. I.*

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels“, în *Opere complete*, vol. 2, București, Editura politică, 1960, ed. a doua, p. 1—14). — 287, 321, 324, 325, 326, 327, 330, 331, 348.

Enzis — vezi *Rozanov, V. N.*

Ermanski (Kogan) O. A. (1866—1941) — social-democrat, menșevic. A intrat în mișcarea revoluționară pe la sfârșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut. În 1905 a activat în organizația din Petersburg, iar apoi în Comitetul din Odesa al P.M.S.D.R. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) ca delegat al organizației din Odesa. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste; a colaborat activ la presa menșevică. A participat la activitatea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost centrist. În 1917 a fost menșevic-internaționalist. În 1918 a devenit membru al Comitetului central al menșevicilor, redactor la „Rabocii Internațional“, organul lor central. În 1921 s-a retras din partidul menșevic; a activat pe tărîm științific la Moscova. — 426.

F

F. A. — vezi *Adler, F.*

F. D. — vezi *Dan, F. I.*

Fomin, V. P. (Olghin) — social-democrat, după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost menșevic, iar din 1909 — menșevic-partiet, adept al lui G. V. Plehanov; a trăit în străinătate. În anii 1909—1910 a colaborat la „Golos Soțial-Demokrata“, iar în anii 1912—1914 la foaia menșevicilor-partiții „Za Partiiu“. — 405.

Fürstenberg, I. S. — vezi Ganețki, I. S.

G

Ganețki (Fürstenberg) I. S. (1879—1937) — militant de seamă al mișcării revoluționare poloneze și ruse. Membru al partidului social-democrat din 1896. A participat la o serie de congrese ale Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania, precum și la Congresele al II-lea, al IV-lea și al V-lea ale P.M.S.D.R. La Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. A fost membru al Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. La Congresul al VI-lea al S.D.R.P. și L. (1908) s-a retras din Conducerea centrală, în urma unor divergențe ivite într-o serie de probleme interne de partid, iar după scindarea social-democrației poloneze, care a avut loc în 1912, a fost unul dintre conducătorii așa-numitei opoziții „rozlamoviste“, care se situa pe poziții foarte apropiate de cele ale bolșevicilor. În timpul primului război mondial a aderat la „stînga zimmerwaldiană“. A fost în repetate rînduri arestat și deportat. În 1917 a fost membru al Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru finanțe, apoi a deținut o serie de posturi în diplomație și a fost membru al colegiului Comisariatului poporului pentru comerț și al Consiliului economic superior. În 1935 a fost numit director al Muzeului Revoluției din U.R.S.S. — 332, 333.

Gankevici, N. (n. 1869) — unul dintre fondatorii P.M.S.D.U. din Galiția. În anii 1914—1917 a fost membru al „Radei Centrale ucrainene“ la Lwov. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca adept al unei alianțe între Ucraina și Polonia, îndreptată împotriva U.R.S.S. — 294.

Gapon, G. A. (1870—1906) — preot; provocator, agent al ohranei țariste. În ajunul revoluției din 1905—1907, din însărcinarea departamentului poliției, a creat, după modelul organizațiilor zubatoviste, o organizație nouă, „Uniunea muncitorilor industriali ruși din Petersburg“, subvenționată de departamentul poliției. A pus la cale procesiunea de la 9 ianuarie 1905 a muncitorilor din Petersburg, care urma să înmîneze țarului o petiție. A fugit apoi în străinătate, unde a avut legături strînse cu socialiștii-revoluționari. Întorcîndu-se în Rusia, a fost demascat și omorît de socialiștii-revoluționari. — 486.

Garibaldi, Giuseppe (1807—1882) — erou național al Italiei, unul dintre cei mai de seamă conducători ai democrației revoluționare italiene, remarcabil comandant de oști. În anii 1848—1867 a condus

lupta poporului italian împotriva înrobirii lui de către străini, împotriva orînduirii absolutiste feudale și a reacțiunii clericale, pentru unitatea Italiei. În 1860, prin eliberarea Siciliei de sub jugul Bourbonilor napolitani, Garibaldi „a unit de fapt Italia“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. XVI, partea I, p. 461). În 1870, împreună cu fiii săi, a luptat în Franța împotriva cotropitorilor prusieni. În 1871 a salutat Comuna din Paris și a fost ales, în lipsă, în Comitetul central al Gărzii naționale. K. Marx, F. Engels și V. I. Lenin au dat o înaltă apreciere lui Garibaldi ca luptător de seamă pentru libertate. — 325.

Gherș, P. L. — vezi Libman, F.

Ghimmer, N. N. — vezi Suhanov, N.

Ghinsburg, B. A. — vezi Kolțov, D.

Gladstone, William Ewart (1809—1898) — fruntaș politic și om de stat englez, lider al partidului liberal. A ocupat posturi ministeriale în diferite cabinete; în anii 1868—1874, 1880—1885, 1886, 1892—1894 a fost prim-ministru. A recurs pe scară largă la demagogie socială și la reforme ciuntite (reforma electorală din 1884 etc.) cu scopul de a atrage de partea liberalilor păturile mic-burgheze ale populației și vîrfurile clasei muncitoare. A dus o politică colonială de cotropire. Ca om politic, Gladstone, „acest erou al burghezilor liberali și al mic-burghezilor obtuzi“, după cum îl definește V. I. Lenin, se caracteriza printr-o totală lipsă de principii, prin ipocrizie și faiseism. — 327—328.

Goldblat — vezi Medem, V. D.

Goldendah — vezi Reazanov, D. B.

Goldman, B. I. — vezi Gorev, B. I.

Goldman, M. I. — vezi Liber, M. I.

Gompers, Samuel (1850—1924) — militant al mișcării sindicale americane. Este unul dintre întemeietorii Federației americane a muncii (A.F.L.); din 1895 și pînă la sfîrșitul vieții sale a fost președinte al acestei federații. A promovat o politică de colaborare de clasă cu capitaliștii, pronunțîndu-se împotriva luptei revoluționare a clasei muncitoare. În timpul primului război mondial a fost social-șovinist. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie și față de Statul sovietic. — 113.

Goremikin, I. L. (1839—1917) — om de stat din Rusia țaristă, unul dintre reprezentanții tipici ai birocrăției reacționare, monarhist inveterat. În anii 1895—1899, ca ministru de interne, a dus o politică reacționară îndreptată spre atenuarea și lichidarea reformelor din deceniul al 7-lea (așa-zisa politică de contrareforme); a reprimat cu cruzime mișcarea muncitorească. Din aprilie pînă în august 1906 și

din ianuarie 1914 pînă în ianuarie 1916 a fost președinte al Consiliului de Miniștri. — 136, 145.

Gorev, B. I. (Goldman, B. I., Gorev, A.) (n. 1874) — social-democrat. S-a încadrat în mișcarea revoluționară pe la mijlocul ultimului deceniu al secolului trecut. În 1905 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., bolșevic. În 1907 a aderat la menșevici. La Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. A colaborat la ziarul „Golos Soțial-Demokrata” și la revista „Nașa Zarea”, organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În 1912 a participat la Conferința antipartinică din august de la Viena, unde a fost ales în Comitetul de organizare. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta”, publicație a menșevicilor; a făcut parte din Comitetul central al menșevicilor și din C.E.C. din Rusia în prima legislatură. În august 1920 a declarat că se retrage din organizația menșevică. Ulterior a fost profesor la o serie de instituții de învățămînt superior. — 461.

Gorski, A. V. (Dubois, A. E.) (n. 1881) — menșevic-lichidator. A colaborat la revista „Vozrojdenie”, la „Novaia Raboceaia Gazeta” și la alte organe lichidatoriste; a fost editorul revistei lichidatoriste „Nașa Zarea”; a participat la activitatea fracțiunilor social-democrate din Dumele a III-a și a IV-a de stat. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Statului sovietic; după aceea a devenit emigrant alb. — 139.

Grinberg, V. D. — vezi Medem, V. D.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator și lider al partidului octombriștilor. În perioada primei revoluții ruse a sprijinit politica de crunte represiiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare și a țărănimii. În anii 1910—1911 a fost președinte al Dumei a II-a de stat. În primul război mondial a fost președinte al Comitetului central pentru industria de război și membru al Comisiei extraordinare a apărării. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a deținut postul de ministru al armatei și al marinei în primul guvern provizoriu. În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; emigrant alb. — 15.

Guesde, Jules (Basile, Mathieu) (1845—1922) — unul dintre organizatorii și conducătorii mișcării socialiste franceze și ai Internaționalei a II-a. Și-a început activitatea politică în a doua jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut; a sprijinit Comuna din Paris din 1871 și a fost nevoit să emigreze. În 1876 s-a înapoiat în țară, unde, sub influența scrierilor lui K. Marx și F. Engels, a trecut pe poziții marxiste. În 1877 a fost unul dintre fondatorii ziarului

„L'Égalité“, care a avut un rol hotărîtor în organizarea (în 1879) a Partidului muncitoresc din Franța, primul partid politic independent al proletariatului francez. Cu sprijinul lui Marx și Engels, Guesde, împreună cu Lafargue, a elaborat programul partidului, care a fost adoptat la Congresul de la Havre (1880). Guesde a contribuit în mare măsură la răspîndirea ideilor marxismului și la dezvoltarea mișcării socialiste în Franța; a fost ales de cîteva ori deputat în parlament. În 1904, Lenin l-a caracterizat ca pe unul dintre cei mai consecvenți și mai hotărîți reprezentanți ai social-democrației internaționale.

Dar, luînd atitudine împotriva politicii socialiștilor de dreapta, Guesde a comis unele greșeli cu caracter sectar atît în problemele teoretice, cît și în cele tactice; el a subapreciat rolul partidului în lupta clasei muncitoare, a adoptat o poziție greșită în problema atitudinii proletariatului față de război. Cînd a început primul război mondial, el s-a situat pe pozițiile social-șovinismului și a intrat în guvernul burghez. Lenin a scris, referindu-se la el: „Învățați din exemplul întregii vieți a lui Guesde, vom spune noi muncitorilor, în afară de vădita trădare a socialismului săvîrșită de el în 1914“ (Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 109). Guesde n-a înțeles importanța Revoluției Socialiste din Octombrie, n-a mers împreună cu majoritatea Partidului socialist francez, care, la Congresul de la Tours (1920), a hotărît afilierea la Internaționala Comunistă. — 486.

Gurevici, E. L. (Smirnov, E.) (n. 1865) — publicist; pînă în 1890 a fost narodovolist, iar după aceea a aderat la social-democrați; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste; a colaborat la „Tovarișci“, ziar al cadeților de stînga. — 448.

Gurvici, F. I. — *vezi* Dan, F. I.

H

Haecker, Emil (1875—1934) — fruntaș al aripii de dreapta a P.P.S. În 1892 a devenit membru al Partidului social-democrat polonez din Galiția și Silezia (P.P.S.D.). Începînd din 1894 a fost, timp de aproape patruzeci de ani, redactor al ziarului socialist „Naprząd“, care apărea la Cracovia. În anii 1906—1919 a fost membru al conducerii P.P.S.D. A participat la o serie de congrese ale Internaționalei a II-a. În ultimii ani ai vieții sale a făcut parte din Conducerea centrală a P.P.S. și din Comitetul districtual de partid Cracovia. — 320.

Halturin, S. N. (1857—1882) — unul dintre primii muncitori revoluționari ruși, de profesiune tîmplar de mobilă fină. Începînd de la mijlocul deceniului al 8-lea al secolului trecut a participat activ la mișcarea muncitorească; a făcut parte din organizația narodnică „Asociația prietenilor“, care a încercat să unească cercurile muncito-

rești din Petersburg. Dar, spre deosebire de narodnici, Halturin considera că sarcina principală a mișcării revoluționare este lupta politică și socotea că forța ei hotărâtoare o constituie proletariatul, care tocmai își făcea apariția. Împreună cu un alt remarcabil muncitor revoluționar, lăcătușul V. P. Obnorski, Halturin a organizat în 1878 „Uniunea din nord a muncitorilor ruși”, organizație ilegală; a făcut pregătirile pentru editarea unui ziar muncitoresc independent. În 1879, majoritatea membrilor „Uniunii” au fost arestați. Halturin, care a scăpat nearestat, s-a apropiat de partidul „Narodnaia Volea” și de conducătorul lui, A. I. Jeleabov. Sub influența narodvoliștilor, Halturin, care lucra pe atunci ca tâmplar la Palatul de iarnă, a organizat un atentat împotriva țarului; la 5 (17) februarie 1880, la palat s-a produs o explozie, dar nici țarul și nici familia lui n-au avut de suferit. Urmărit de poliție, Halturin a continuat să desfășoare activitate revoluționară în sudul Rusiei. În 1882, împreună cu un tovarăș al său, N. A. Jelvakov, a organizat la Odesa un atentat împotriva procurorului militar, generalul Strelnikov, vestit prin cruzimea lui. În timpul atentatului, au fost arestați amândoi și condamnați la moarte de către curtea marțială. — 100.

Haustov, V. I. (n. 1884) — social-democrat, menșevic, de profesiune strungar; deputat în Duma a IV-a de stat din partea muncitorilor guberniei Ufa, a făcut parte din fracțiunea social-democrată. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționale. — 374.

Herzen, A. I. (1812—1870) — mare democrat-revoluționar rus, filozof materialist, publicist și scriitor; întemeietorul socialismului „rus”, „țărănesc”. A intrat în mișcarea de eliberare ca un revoluționar din rîndurile nobilimii, continuînd tradițiile decembriștilor. În anii 1829—1833, cînd era student la Universitatea din Moscova, s-a aflat în fruntea unui cerc de tineri progresiști cu stare de spirit revoluționară, care studiau doctrinele politice și teoretice ale gînditorilor revoluționari din secolul al XVIII-lea și ale socialiștilor utopiști. În 1834 a fost arestat, o dată cu alți membri ai acestui cerc, și în 1835 a fost deportat la Perm, iar apoi la Veatka, Vladimir și Novgorod. În 1842 s-a întors din deportare și s-a stabilit la Moscova. Lucrările filozofice pe care le-a scris în această perioadă, „Diletantismul în știință” și „Scrisori despre studiul naturii”, au avut un rol important în dezvoltarea filozofiei materialiste ruse. În ianuarie 1847 a emigrat, din cauza persecuțiilor guvernului țarist. În 1852, la Londra, a înființat o tipografie rusă, creînd în străinătate o presă rusă liberă. În 1855, după ce publicase ceva manifeste, broșuri și articole cu caracter revoluționar, a început să editeze almanahul „Polearnaia Zvezda”, iar în 1857 a început să editeze, împreună cu N. P. Ogarev, gazeta „Kolokol”.

O apreciere a rolului pe care l-a avut Herzen în istoria mișcării de eliberare ruse a fost făcută de V. I. Lenin în articolul său „În memoria lui Herzen” (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1953, ed. a doua, p. 268—275). — 99—100.

Höchberg, Karl (1853—1885) — social-democrat de dreapta german, ziarist. Pe la sfârșitul deceniului al 8-lea și începutul deceniului al 9-lea al secolului trecut a editat revistele „Die Zukunft“, „Jahrbuch für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik“ și „Staatswirtschaftliche Abhandlungen“. După adoptarea legii excepționale împotriva socialiștilor, s-a pronunțat, împreună cu Schramm și Bernstein, împotriva tacticii revoluționare a partidului, a îndemnat social-democrația să încheie alianță cu burghezia și să-i subordoneze interesele proletariatului. Aceste concepții oportuniste au provocat un protest vehement din partea lui K. Marx și F. Engels, care le-au apreciat ca o trădare a partidului. — 117.

Hrapovițki, A. P. — vezi Antonie de Volinia.

Hrustalev-Nosar, G. S. (1877—1918) — avocat stagiar, menșevic. În 1905 a fost președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg, care se afla în mâinile menșevicilor. În 1906 a fost implicat în procesul Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg și deportat în Siberia, de unde a fugit însă în străinătate; a luat parte la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. A sprijinit ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc“. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste și a colaborat la „Golos Soțial-Demokrata“, ziarul menșevicilor. În 1909 s-a retras din partid și s-a îndeletnicit cu operații financiare dubioase. În anii primului război mondial s-a întors în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate contrarevoluționară intensă în Ucraina, sprijinind pe hatmanul Skoropadski și pe Petliura. A fost executat în 1918. — 169.

I

Iakovlev, V. I. — vezi Boguearski.

Ilin, V. — vezi Lenin, V. I.

Ioghihes, L. — vezi Tyszka, L.

Ionov (Koighen, F. M.) (1870—1923) — unul dintre liderii Bundului, iar mai târziu membru al partidului comunist. Începând din 1893 a activat în cercurile social-democrate din Odesa. În 1903 a fost ales în Comitetul Central al Bundului. A fost reprezentant al acestei organizații la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. A participat ca delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. În decembrie 1908 a luat parte la lucrările Conferinței a V-a a P.M.S.D.R., unde în problemele fundamentale s-a situat pe platforma menșevicilor-partiții; ulterior a adoptat o poziție împăciuitoare față de lichidatori. În timpul primului război mondial a făcut parte din aripa internaționalistă a Bundului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a intrat în Partidul Comunist (b) din Rusia, a activat în Comitetul regional de partid din Votecia. — 93, 240.

Iurkevici (Ribalka), L. (1885—1918) — naționalist burghez ucrainean, oportunist. Membru al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Ucraina. În anii 1913—1914 a colaborat activ la revista naționalistă „Dzvin“, de orientare menșevică. În anii primului război mondial a editat la Lausanne publicația lunară „Borotba“, în care se situa pe o poziție defetistă și ducea luptă împotriva „Uniunii de eliberare a Ucrainei“, organizație naționalistă progermană. Lenin l-a criticat cu asprime pe Iurkevici, taxându-l drept un filistin naționalist, drept un reprezentant al „celui mai josnic, mai mărginit și mai reacționar naționalism“ (Opere complete, vol 24, București, Editura politică. 1964, ed. a doua, p. 139). — 279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331, 338—339, 341, 472, 473.

Iușkevici, P. S. (1873—1945) — social-democrat, menșevic, de formație matematician; în filozofie era adept al pozitivismului și pragmatismului, curente înrudite cu machismul. A scris: „Energetica contemporană din punctul de vedere al empiriosimbolismului“, lucrare apărută în culegerea „Eseuri asupra filozofiei marxiste“, pe care V. I. Lenin a criticat-o în cartea sa „Materialism și empiriocriticism“. S-a ocupat de publicistică și a lucrat în domeniul traducerilor.

Adversar al Puterii sovietice, în anii 1917—1919 a colaborat, în Ucraina, la revista menșevică „Obîedinenie“ și la alte publicații anti-bolșevice; ulterior s-a retras din viața politică. — 128.

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal“; într-un timp a aderat la social-democrați, de unde a dezertat în 1905 și a intrat în partidul cadet. A colaborat la ziarul „Reci“ și la revistele „Iujnîe Zapiski“ și „Russkaia Miśl“, publicații ale cadeților, și a participat la editarea culegerii „Vehi“, care avea o orientare contrarevoluționară. După Revoluția Socialistă din Octombrie a colaborat la „Vestnik Literaturî“, revista unui grup de intelectuali decadenți. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa publicistică contrarevoluționară. — 365.

J

Jagiello, E. I. (n. 1873) — militant al mișcării muncitorești poloneze, membru al P.P.S.-„levița“, muncitor, de profesiune strungar. În 1912, în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, a candidat pe lista blocului P.P.S.-„levița“ și al Bundului și a fost ales, în ciuda protestelor social-democraților polonezi. Cu voturile grupului celor șapte deputați menșevici, în ciuda protestelor categorice ale bolșevicilor, Jagiello a fost primit în fracțiunea social-democrată din Dumă. După primul război mondial a aderat la aripa stîngă a mișcării muncitorești poloneze; ulterior s-a retras din viața politică. — 26, 94, 232, 241, 242, 374, 418, 477, 478.

Jaurès, Jean (1859—1914) — militant de seamă al mișcării socialiste franceze și internaționale, istoric. În 1902, Jaurès și partizanii

lui au înființat Partidul socialist francez, care în 1905, după ce a fuzionat cu Partidul socialist din Franța, a căpătat denumirea de Partidul socialist francez unificat. A fost deputat în anii 1885—1889, 1893—1898 și 1902—1914 și unul dintre liderii fracțiunii parlamentare socialiste. În 1904 a fondat ziarul „l'Humanité“, pe care l-a condus pînă la sfîrșitul vieții sale și care în 1920 a devenit Organul Central al Partidului Comunist Francez. În timpul revoluției din 1905—1907 din Rusia și-a manifestat simpatia pentru lupta poporului rus. Jaurès a luptat în permanență pentru apărarea democrației, a libertăților poporului, pentru pace, împotriva asupririi imperialiste și a războaielor de anexiune. Era convins că numai socialismul poate să pună definitiv capăt războaielor și jugului colonial. Dar Jaurès credea că socialismul va învinge nu prin lupta de clasă a proletariatului împotriva burgheziei, ci ca rezultat „al înfloririi ideii democratice“. Concepțiile reformiste ale lui Jaurès, care îl împingeau pe calea oportunistului, au fost criticate cu asprime de V. I. Lenin.

Prin lupta dusă de el pentru pace, împotriva pericolului iminent de război, Jaurès și-a atras ura burgheziei imperialiste. În ajunul primului război mondial a fost ucis de un agent al reacțiunii. — 486.

Jordania, N. N. (An, Kostrov) (1870—1953) — social-democrat, unul dintre liderii menșevicilor caucazieni. În 1905 a fost redactor al ziarului menșevic „Soțial-Demokrat“ (care apărea în limba gruzină). În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat. La Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a aderat formal la grupul menșevicilor-partiți, dar în realitate i-a susținut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la „Borba“, revista lui Troțki; în anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Tiflis, iar în 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; din 1921 — emigrant alb. — 171, 173, 210, 234, 237, 250, 334, 415, 450—451, 452.

K

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a; la început a fost marxist, dar mai tîrziu a devenit un renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — unul dintre cele mai periculoase și mai dăunătoare varietăți de oportunism; redactor al revistei „Die Neue Zeit“, publicație teoretică a social-democrației germane.

La mișcarea socialistă a început să participe în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism, neomalthusianism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă manifesta unele oscilări spre oportunism, lucru pentru

care K. Marx și F. Engels l-au criticat adeseori cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste : „Doctrina economică a lui Karl Marx“, „Problema agrară“ etc., care, deși conțin unele greșeli, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai târziu, când mișcarea revoluționară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe pozițiile oportunistului. În timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului, pe care a încercat să-l mascheze cu ajutorul unei frazeologii internaționaliste. El este autorul teoriei ultraimperialismului. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod fățiș atitudine împotriva revoluției proletare și a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

V. I. Lenin, în „Falimentul Internaționalei a II-a“, „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului“, „Statul și revoluția“, „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“ și într-o serie de alte lucrări ale sale, a supus kautskismul unei critici nimicitoare. — 213, 281—282, 283—284, 285, 287, 298, 301, 320, 371, 425, 471, 473.

Kogan, O. A. — *vezi* Ermanski, O. A.

Koighen — *vezi* Ionov.

Kokoșkin, F. F. (1871—1918) — om politic și publicist burghez. A fost unul dintre întemeietorii partidului cadet și membru al Comitetului Central. Deputat în Duma I de stat din partea guberniei Moscova. Incepând din 1907 a colaborat activ la o serie de organe de presă liberale : la ziarul „Russkie Vedomosti“, la revistele „Pravo“, „Russkaia Misl“ și altele. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — 72—73, 74, 307, 308, 310, 316, 340, 341, 343.

Kokovșov, V. N. (1853—1943) — unul dintre oamenii politici de seamă ai Rusiei țariste. Din 1904 pînă în 1914 (cu o întrerupere de scurtă durată în 1905—1906) a fost ministru de finanțe și și-a menținut acest post și după ce în 1911, în urma asasinării lui Stolîpin, a fost numit președinte al Consiliului de Miniștri. În timpul primului război mondial a fost un mare om de afaceri în domeniul bancar. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 7, 15.

Koliubakin, A. M. (1868—1915) — fruntaș al zemstvelor, liberal burghez, cadet. În 1905—1906 a fost președinte al consiliului zemstvei guberniale Novgorod ; în 1907, deputat în Duma a III-a de stat. A fost secretar al comitetului fracțiunii parlamentare a cadeților în Dumele a III-a și a IV-a de stat și membru al Comitetului Central al partidului cadet. — 72.

Kolțov, D. (*Ghinsburg, B. A.*, L. S., Sedov, L.) (1863—1920) — social-democrat ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menșevic activ și a colaborat la o serie de publicații menșevice. În perioada primei revoluții ruse a activat în cadrul mișcării sindicale

din Petersburg ; din 1908 a lucrat la Baku. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe pozițiile lichidatorismului. În anii primului război mondial a fost social-șovinist ; după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit comisar pentru problemele muncii în Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În anii 1918—1919 a lucrat în sectorul cooperatist. — 3, 106, 131, 192, 210, 230.

Komarovski, K. A. — vezi *Danski, B. G.*

Kosinski, B. — vezi *Braines, B.*

Kosovski, V. (Levinson, M. I.) (1870—1941) — unul dintre liderii Bundului. La jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut a intrat în cercurile social-democrate din Vilno ; în 1897 a luat parte la Congresul constitutiv al Bundului, a fost ales în Comitetul Central și numit redactor-șef al ziarului „Die Arbeiter Stimme“, organul central al Bundului. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat din partea Comitetului din străinătate al Bundului, s-a situat pe poziția antiiskristă ; după congres — menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a colaborat la revista „Naša Zarea“ și la ziarul „Luci“, organele de presă ale menșevicilor-lichidatori. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții germanofile. Față de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; după revoluție a emigrat și a activat în organizațiile Bundului din Polonia. În 1939 a plecat în S.U.A. — 344.

Kostrov — vezi *Jordania, N. N.*

Kozminh-Lanin, I. M. (n. 1874) — inginer mecanic. În 1913—1914 a fost inspector de fabrici în gubernia Moscova, iar apoi profesor la o serie de școli superioare din Moscova. Este autorul unor lucrări de statistică a muncii în întreprinderile din gubernia Moscova. — 225—228.

Kricevski, B. N. (1866—1919) — social-democrat, unul dintre liderii „economismului“. Spre sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a participat la activitatea cercurilor social-democrate din Rusia ; după 1890 a emigrat ; în străinătate s-a alăturat, pentru cîtva timp, grupului „Eliberarea muncii“ și a colaborat la publicațiile lui. În ultimii ani ai secolului trecut a devenit unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“ ; în 1899 a fost redactor al revistei „Rabocce Delo“, organul „Uniunii“, în coloanele căreia a propagat concepțiile bernsteiniste. Curînd după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a retras din mișcarea social-democrată. — 104.

Kuskova, E. D. (1869—1958) — publicistă și militantă burgheză pe tărîm social. La jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, s-a apropiat de grupul „Eliberarea

muncii“ ; curînd însă, sub influența bernsteinismului, a pornit pe calea revizuirii marxismului. Documentul cunoscut sub denumirea de „Credo“, care a fost scris de Kuskova în spiritul bernsteinismului, a exprimat cît se poate de clar esența oportunistă a „economismului“ și a stîrnit un protest energic din partea unui grup de marxiști ruși, în frunte cu V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1961, ed. a doua, p. 157—170). În ajunul revoluției din 1905—1907, Kuskova a intrat în organizația liberală „Uniunea eliberării“. În 1906 a scos, împreună cu S. N. Prokopovici, o revistă semicadetă, „Bez Zaglaviia“, și a colaborat activ la „Tovariși“, ziarul cadetilor de stînga. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva Puterii sovietice. În 1922 a fost expulzată din Rusia Sovietică ; în străinătate a devenit o militantă activă a emigrației albe. — 482, 483.

I

L. M. — vezi Martov, L.

L. S. — vezi Kolșov, D.

L. V. — vezi Vladimirov, M. K.

L. VI. — vezi Vladimirov, M. K.

Lafargue, Paul (1842—1911) — militant de seamă al mișcării muncitorești franceze și internaționale ; publicist talentat, unul dintre primii adepți ai comunismului științific în Franța ; prieten apropiat și tovarăș de luptă al lui K. Marx și F. Engels. A fost membru al Internaționalei I. Împreună cu J. Guesde, a fondat Partidul muncitoresc din Franța și a fost redactor al ziarului „L'Égalité“, organul de presă al acestui partid. Lafargue a combătut cu toată energia oportunismul din Internaționala a II-a ; el a salutat prima organizație marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii“ —, iar mai tîrziu și-a manifestat simpatia față de bolșevici. În numeroasele sale lucrări, Lafargue a propagat și a apărat ideile marxismului în domeniul economiei politice, al filozofiei, al istoriei și al lingvisticii ; a luptat împotriva reformismului și revizionismului. Dar în lucrările lui există și unele teze teoretice greșite, în special în problema țărănească și în cea națională, precum și în aceea a sarcinilor revoluției socialiste.

Considerînd că la bătrînețe omul nu mai poate fi util luptei revoluționare, Lafargue și soția sa, Laura (fiica lui K. Marx), și-au pus capăt zilelor. La funeraliile lor, din partea P.M.S.D.R. a luat cuvîntul V. I. Lenin. — 325.

Lande, A. S. — vezi Izgoev, A. S.

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a devenit unul dintre propagatorii activi ai lichidatorismului. A participat îndeaproape la

activitatea Blocului antipartinic din august, creat în 1912 de Troțki. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menșevicilor-internaționaliști. În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții în aparatul sovietic și în domeniul economic. — 81—82.

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, întemeietorul lassalleanismului — o variantă a oportunismului în mișcarea muncitorească germană. Lassalle a fost unul dintre întemeietorii Uniunii generale a muncitorilor germani (1863). Crearea acestei uniuni a avut o însemnătate reală pentru mișcarea muncitorească, dar Lassalle, în calitatea sa de președinte, a îndreptat-o pe o cale oportunistă.

Lassalleenii socoteau că prin agitația legală pentru dreptul de vot universal, prin crearea de asociații de producție, subvenționate de statul iuncherilor, se va ajunge la crearea unui „stat popular liber“. Lassalle a sprijinit politica de unificare „de sus“ a Germaniei sub hegemonia Prusiei reacționare. Politica oportunistă a lassalleenilor a constituit o piedică pentru activitatea Internaționalei I și pentru crearea unui adevărat partid muncitoresc în Germania, a întârziat formarea conștiinței de clasă a muncitorilor.

Conceptiile teoretice și politice ale lassalleenilor au fost aspru criticate de către clasicii marxism-leninismului (vezi K. Marx. „Critica programului de la Gotha“; V. I. Lenin. „Statul și revoluția“ și alte lucrări). — 129, 287.

Leadov (Mandelștam), M. N. (1872—1947) — revoluționar de profesie. Și-a început activitatea revoluționară în 1891, în cercurile narodnice din Moscova; în 1892 a intrat într-un cerc marxist, iar în 1893 a participat la crearea Uniunii muncitorești din Moscova, prima organizație social-democrată din acest oraș. În 1895 a condus o adunare de 1 Mai la Moscova; a fost arestat, iar în 1897 a fost deportat la Verhoiansk pe termen de 5 ani. După întoarcerea din deportare a activat la Saratov. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Comitetului din Saratov; adept al majorității iskriste. După congres a fost agent al Comitetului Central, a dus o luptă activă împotriva menșevicilor în Rusia și în străinătate. În august 1904 a luat parte la Consfătuirea de la Geneva a celor 22 de bolșevici, a fost ales în Biroul Comitetelor Majorității; a participat la Congresul de la Amsterdam al Internaționalei a II-a ca delegat al bolșevicilor. A luat parte activă la revoluția din 1905—1907, a fost membru al Comitetului de partid din Moscova, a îndeplinit sarcini de răspundere încredințate de C.C. al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști, a fost unul dintre lectorii școlii fracționiste de la Capri (Italia) și a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered“ (din care a ieșit în 1911).

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost vicepreședinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Baku; s-a situat pe poziții menșevice. În 1920 a fost reprimat în P.C. (b) din Rusia, a lucrat în sectorul economic la Moscova, apoi la Consiliul economic superior, iar după aceea la Comisariatul po-

porului pentru învățămînt; în 1923 a fost numit rector al Universității comuniste „I. M. Sverdlov”; a participat ca delegat la Congre-sele al XII-lea, al XIII-lea, al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea ale partidului. — 383.

Lebedev, B. N. — *vezi* Voronov, B.

Legien, Karl (1861—1920) — social-democrat de dreapta german, unul dintre liderii sindicatelor germane, revizionist. În 1890 a fost ales președinte al Comisiei generale a sindicatelor germane, în 1903 secretar, iar în 1913 președinte al Secretariatului internațional al sindicatelor. Din 1893 pînă în 1920 (cu unele întreruperi) a fost deputat în Reichstag din partea social-democrației germane. În anii 1919—1920 a fost membru al Adunării naționale a Republicii de la Weimar. În anii primului război mondial (1914—1918) — social-șovinist inveterat. A promovat activ o politică în interesul burgheziei și a luptat prin toate mijloacele împotriva mișcării revoluționare a proletariatului. — 113—114, 115, 116, 117.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Ilin, V.) (1870—1924) — date biografice. — 120, 177, 221—222, 281, 332, 370, 384, 401—402, 412, 413, 414, 424, 426—428.

Levinski, V. — autor al unei serii de lucrări cu privire la mișcarea muncitorească din Ucraina; în anii 1913—1914 a colaborat la „Dzvin”, revistă naționalistă legală de orientare menșevică. — 338.

Levinson, M. I. — *vezi* Kosovski, V.

Levițki, V. (Tederbaum, V. O.) (n. 1883) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii lichidatorismului; a făcut parte din centrul menșevic și a fost unul dintre semnatarii „Scrisorii deschise”, în care se preconiza lichidarea partidului; a redactat revista „Nașa Zarea”; a colaborat la „Golos Soțial-Demokrata”, „Vozrojenie” și la alte publicații periodice de orientare menșevică-lichidatoristă. În timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului și a sprijinit grupul de extremă dreaptă al defensiștilor. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă, a luptat activ împotriva Puterii sovietice; în 1920 a fost implicat în procesul „Centrului tactic”, o organizație contrarevoluționară. Ulterior s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — 106, 141, 191, 192, 379.

Liber (Goldman), M. I. (1880—1937) — unul dintre liderii Bundului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a avut o poziție lichidatoristă, iar în 1912 a fost un militant activ al Blocului antipartinic din august, creat de Troțki. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd și al Prezidiului C.E.C. în prima legislatură. A adoptat

o poziție menșevică și a fost partizan al guvernului de coaliție. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. Ulterior a lucrat în domeniul economic. — 335.

Libman, F. (Gherș, P. L.) (n. 1882) — bundist de vază, în 1911 a făcut parte din C.C. al Bundului, a fost membru al redacției ziarului „Otkliki Bunda“, a aderat la lichidatori. În anii primului război mondial a sprijinit politica anexionistă a țarismului; a locuit în Elveția. — 279, 280, 285, 304, 305, 311, 319, 331, 338—339, 345, 472, 473.

Liebknecht, Karl (1871—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale; fiul lui Wilhelm Liebknecht; de profesiune avocat.

A început să participe la mișcarea socialistă încă din anii de studenție și a luptat activ împotriva oportunismului și militarismului. În perioada primei revoluții ruse, din anii 1905—1907, a îndemnat pe muncitorii germani să urmeze exemplul rușilor. În 1912 a fost ales deputat în Reichstag. De la începutul primului război mondial a luptat cu hotărâre împotriva sprijinirii guvernului „propriei țări“ în războiul de jaf și a fost singurul, în întregul Reichstag, care a votat împotriva alocării creditelor de război (2 decembrie 1914). A fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Uniunii Spartacus“, organizație revoluționară. În 1916 a fost condamnat la muncă silnică. În timpul revoluției din noiembrie 1918 din Germania s-a aflat, împreună cu R. Luxemburg, în fruntea avangărzii revoluționare a muncitorilor germani, a redactat ziarul „Die Rote Fahne“ și a fost unul dintre întemeietorii Partidului Comunist din Germania și unul dintre conducătorii insurecției muncitorilor berlinezi din ianuarie 1919. După înăbușirea insurecției a fost ucis în mod bestial de bandele lui Noske.

Apreciind activitatea lui K. Liebknecht, Lenin scria: „Acest nume este... simbolul conducătorului devotat intereselor proletariatului, simbolul devotamentului față de revoluția socialistă... Acest nume este simbolul luptei neîmpăcate împotriva imperialismului, nu în vorbe, ci în fapte...“ (Opere, vol. 28, București, Editura politică, 1959, p. 433—434). — 113.

Liubimov, A. I. (Sommer, M.) (1879—1919) — social-democrat, a început să activeze în mișcarea revoluționară în 1898, a fost unul dintre membrii „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Moscova. În 1904 a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. A participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Consiliului partidului; împăciuitorist. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a orientat spre lichidatori. În timpul primului război mondial a avut o poziție ultradefensistă, a făcut parte din grupul „Edinstvo“ al lui Plehanov. — 237.

Lola, O. N. (Stepaniuk, V.) (1884—1919) — muncitor, bolșevic; a desfășurat o activitate intensă în Ucraina. Din cauza persecuțiilor

permanente pe care trebuia să le îndure din partea autorităților țariste, a fost nevoit să emigreze. În 1914 a intrat în secția din Paris a organizațiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — 390.

Longuet, Charles (1839—1903) — militant al mișcării muncitorești franceze, proudhonist, ziarist (era căsătorit cu Jenny, fiica lui K. Marx). În anii 1866—1867 și 1871—1872 a fost membru al Consiliului General al Internaționalei I și a luat parte la o serie de congrese ale ei. În 1871 a fost membru al Comunei din Paris. După înfrîngerea ei a emigrat în Anglia, unde a stat pînă în 1880. Intorcîndu-se în țară, a aderat la posibilisti, un curent oportunist din Partidul muncitoresc din Franța. — 325.

Lopatin, G. A. (1845—1918) — cunoscut narodnic-revoluționar rus. În deceniul al 8-lea al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, a întreținut relații de prietenie cu K. Marx și F. Engels, a fost ales în Consiliul General al Internaționalei I. „Nu sînt mulți oameni pe care să-i iubesc și să-i stimez atît de mult ca pe el“, scria K. Marx despre Lopatin (scrisoarea lui K. Marx către N. F. Danielson din 28 mai 1872). Împreună cu N. F. Danielson a tradus în limba rusă volumul I al „Capitalului“. A fost de mai multe ori arestat pentru activitate revoluționară. În 1887 a fost condamnat la pedeapsa cu moartea, care i-a fost comutată în muncă silnică pe viață; și-a executat pedeapsa într-o celulă din fortăreața Schlüsselburg. În 1905 a fost eliberat în urma unei amnistii; mai tîrziu s-a retras din activitatea politică. — 323, 472.

Lukomski, M. I. (Em-El) (1872—1931) — pînă în 1916 a fost menșevic, iar după aceea fără partid; de profesiune medic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. În anii 1912—1913 a fost membru al redacției ziarului menșevic „Luci“, care avea o orientare lichidatoristă. În anii primului război mondial a fost medic pe front. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Comisariatul poporului pentru sănătate. — 250, 415.

Lunacearski, A. V. (Voinov) (1875—1933) — revoluționar de profesie și remarcabil om de stat sovietic. A intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A făcut parte din redacțiile ziarelor bolșevice „Vpered“, „Proletarii“ și „Novaia Jizn“. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de marxism, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered“ și a propagat ideea îmbinării marxismului cu religia. În primul război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. La începutul anului 1917 a aderat la grupul „inter-raioniștilor“, împreună cu care, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R., a fost primit în partid. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost, pînă în 1929, comisar al poporului pentru învățămîntul public, iar apoi președinte al Comitetului pentru problemele științifice de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. În 1930 a devenit academician. În au-

gust 1933 a fost numit reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Spania. A scris o serie de lucrări în domeniul artei și literaturii. — 126, 178, 237, 349, 354, 366, 383, 384, 425.

Lurie, M. A. — vezi *Larin, I.*

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre liderii aripii stîngi a Internaționalei a II-a. În mișcarea revoluționară a început să activeze în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Polonia; a luptat împotriva naționalismului din rîndurile mișcării muncitorești poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia); în 1907 a participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde i-a sprijinit pe bolșevici. Totuși, în anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, Luxemburg a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, iar în 1912 a condamnat așa-zisa opoziție „rozlamovistă“, care era cea mai apropiată de bolșevici.

Chiar de la începutul primului război mondial s-a situat pe o poziție internaționalistă. A fost unul dintre inițiatorii creării grupului „Internaționala“, care ulterior și-a schimbat denumirea în „Spartacus“, iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus“. După revoluția din noiembrie 1918 din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată, din ordinul guvernului Scheidemann, și asasinată. Lenin, care avea o înaltă prețuire pentru R. Luxemburg a criticat în repetate rînduri greșelile ei, ajutînd-o astfel să adopte o poziție justă. — 219, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 294, 297, 298, 300, 301, 303, 308, 309, 312—314, 315, 317, 318, 319, 320, 323—331, 333, 334, 336, 341, 342—343, 394, 407, 415, 437, 465, 471, 472, 473, 474, 475, 476.

Lvov-Rogacevski, V. L. (1874—1930) — critic literar, social-democrat, menșevic. În anii 1898—1899 a intrat în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“. Începînd din 1900 a făcut parte din organizația din Harkov a P.M.S.D.R., iar după aceea din grupul literar de pe lîngă Comitetul organizației din Kiev a P.M.S.D.R. După Congresul al II-lea al partidului a devenit menșevic. În perioada reacțiunii și a noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. A colaborat la „Ujnnî Rabocii“, „Nașa Zarea“, „Luci“ și la alte publicații periodice lichidatoriste și liberale. În 1917 s-a retras din viața politică și s-a îndeletnicit cu activitatea literară. — 448.

M

MacDonald, James Ramsay (1866—1937) — om politic englez, unul dintre fondatorii și liderii partidului laburist. A promovat în partid și în Internaționala a II-a o politică ultraoportunistă. A pro-

pagat teoria reacționară a colaborării între clase și a integrării treptate a capitalismului în socialism („socialismul constructiv“). La începutul primului război mondial s-a situat pe poziții pacifiste, iar apoi a pășit pe calea sprijinirii fâțișe a burgheziei imperialiste. În anii 1918—1920 a încercat să împiedice lupta muncitorilor englezi care s-au ridicat împotriva intervenției antisovietice; a promovat o politică de scindare a clasei muncitoare. În 1924 și 1929—1931 a ocupat postul de prim-ministru. Guvernul laburist MacDonald a reprimat cu cruzime mișcarea de eliberare națională din coloniile engleze și a promovat o politică antimuncitorească. În anii 1931—1935, MacDonald s-a aflat în fruntea așa-zisului „guvern național“, a cărui politică o stabileau conservatorii. — 78—79.

Mach, Ernst (1838—1916) — fizician și filozof austriac, idealist subiectiv, unul dintre întemeietorii empiriocriticismului. A predat matematica și fizica la universitățile din Graz și Praga, iar din 1895 pînă în 1901 a fost profesor de filozofie la Universitatea din Viena. În teoria cunoașterii a reînviat concepțiile lui Berkeley și Hume. O critică multilaterală a filozofiei reacționare a lui Mach și o analiză a lucrărilor lui principale a fost făcută de V. I. Lenin în cartea sa „Materialism și empiriocriticism“. — 384.

Mahmouet, V. P. — *vezi* Akimov, V. P.

Maklakov, N. A. (1871—1918) — moșier, ultrareacționar. În anii 1900—1909 a făcut serviciu în Ministerul Finanțelor, iar în 1915 a fost ministru de interne; în 1915 a fost numit membru al Consiliului de Stat. — 136.

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moșier, de profesie avocat, a pledat în numeroase procese politice. A fost ales deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea orașului Moscova. A făcut parte din C.C. al partidului cadeților. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ambasador al guvernului provizoriu burghez la Paris, iar după aceea emigrant alb. — 138.

Maksimov, N. — *vezi* Bogdanov, A.

Malecki, A. M. (1879—1937) — social-democrat, revoluționar de profesie. A început să activeze în mișcarea revoluționară la sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut. În 1904 a activat la Lodz, apoi la Varșovia. În 1906 a fost ales membru al Conducerii centrale a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.). În 1907 a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. și ale Congresului de la Stuttgart al Internaționalei a II-a. În 1909, nefiind de acord cu conducerea S.D.R.P. și L. într-o serie de probleme interne de partid, a ieșit din Conducerea centrală. După scindarea social-democrației poloneze, în 1912, a fost unul dintre conducătorii așa-numitei opoziții „rozlamoviste“, care se situa pe poziții foarte apropiate de cele ale

bolșevicilor, și redactor-responsabil al organului ei de presă, „Rabociaia Gazeta“. A participat la Congresul de la Basel al Internaționalei a II-a (1912) și la Conferința de la Bruxelles (1914). În anii 1921—1922 a condus Biroul de informații al Comisariatului poporului pentru afacerile externe; în anii 1922—1925 a fost secretar de redacție al revistei „Internaționala Comunistă“; în anii 1926—1935 a fost profesor la o serie de instituții de învățământ superior, iar apoi consilier științific la secția de filozofie a Bibliotecii de stat „V. I. Lenin“. — 464.

Malinowski, A. A. — vezi Bogdanov, A.

Malinowski, R. V. (1876—1918) — provocator, agent secret al ohranei din Moscova. În 1906, minat de scopuri egoiste, a aderat la mișcarea muncitorească; a fost membru al unui comitet muncitoresc și secretar al conducerii sindicatului metalurgiștilor. Începînd din 1907 a furnizat, din proprie inițiativă, informații poliției, iar în 1910 a devenit agent secret al ohranei țariste. În 1912, la Conferința de la Praga a P.M.S.D.R., a fost ales membru al Comitetului Central; în același an, folosindu-se de serviciile ohranei, care a înlăturat pe cei ce-i stăteau în cale, a fost ales deputat în Duma a IV-a de stat din partea curiei muncitorești a guberniei Moscova. În 1914, din ordinul Ministerului de Interne, și-a depus mandatul de deputat în Duma de stat și a fugit în străinătate. În 1918 s-a întors în Rusia Sovietică, a fost deferit justiției și împușcat în baza unei sentințe a Tribunalului suprem al C.E.C. din Rusia. — 167—170, 367, 368, 372, 373—376, 426, 446, 478.

Mankov, I. N. (n. 1881) — menșevic-lichidator, deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Irkutsk; de profesiune funcționar. În Dumă a făcut parte din fracțiunea social-democrată. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste; în 1915 a fost exclus din fracțiune, deoarece, contrar hotărîrii adoptate de ea, în Dumă a votat pentru buget. — 374.

Manus, I. P. — mare bancher, afacerist și escroc financiar. Poseda un mare număr de acțiuni ale Băncii comerciale internaționale; era membru și președinte al consiliului de administrație la o serie de societăți industriale și bănci. Prin Rasputin își exercita influența lui asupra celor de la curtea imperială; în primul război mondial a depus eforturi pentru o apropiere între Rusia și Germania și pentru încheierea unei păci separate. — 7.

Markov, N. E. (Markov 2) (n. 1876) — mare moșier, om politic reacționar din Rusia țaristă, una dintre căpeteniile organizațiilor ultrareacționare-pogromiste „Uniunea poporului rus“ și „Oastea arhanghelului Mihail“. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Kursk. În Dumă a fost unul dintre liderii aripii de dreapta. După Revoluția Socialistă din Octombrie, emigrant alb. — 76.

Martinov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economismului”, militant de seamă al menșevismului; mai târziu a devenit membru al partidului comunist. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost lichidator și a făcut parte din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata”, organul de presă al lichidatorilor. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții centriste, iar după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a devenit menșevic-internaționalist. După Revoluția Socialistă din Octombrie a rupt cu menșevismul. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost primit în partid; a lucrat la Institutul K. Marx și F. Engels; începând din 1924 a făcut parte din redacția revistei „Kommunisticeskii Internațional”. — 104, 105, 140, 192, 219, 230, 335.

Martov, L. (Țederbaum, I. O., L. M.) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste; a redactat ziarul „Golos Soțial-Demokrata”, a luat parte la Conferința antipartinică din august (1912). În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a aflat în fruntea grupului menșevicilor-internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat poziție împotriva Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania și a editat, la Berlin, revista menșevică contrarevoluționară „Soțialisticeskii Vestnik”. — 2, 3, 26, 92, 93, 106, 120, 122—123, 124, 130, 131, 136, 139, 170, 176, 178, 202, 207, 230, 240, 272, 340, 349, 354, 359, 360, 369, 370—371, 372—373, 374, 375, 376, 377, 380, 425, 426, 441, 442, 452, 481, 482.

Marx, Karl (1818—1883)— întemeietorul comunismului științific, gânditor genial, conducător și învățător al proletariatului internațional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)”, în Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 29—77). — 35—36, 39—40, 41, 42, 43, 47, 50, 51, 54, 63, 117, 165, 254, 258—259, 283, 287, 321, 322, 323—331, 348, 353, 379, 472, 473, 474, 475, 476.

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici; el a preconizat programul menșevic de municipalizare a pământului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică și a desfășurat activitate pedagogică și științifică. În 1929 a fost ales membru al Academiei de Științe a U.R.S.S. — 258.

Mazzini, Giuseppe (1805—1872) — eminent revoluționar italian, democrat burghez, unul dintre conducătorii și ideologii mișcării de eliberare națională din Italia. Mazzini a preconizat programul unirii „de jos” a Italiei într-o republică burgheză independentă; el considera că principalul mijloc de luptă este insurecția. Dar lui îi erau

caracteristice tactica complotistă și ignorarea intereselor țărănimii. Mazzini propovăduia un plan mic-burghez utopic de rezolvare a problemei muncitorești pe calea „colaborării muncii cu capitalul”. V. I. Lenin îl includea în categoria reprezentanților socialismului neproletar, premarxist (vezi Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1959, p. 35). — 324.

Modem, V. D. (Grinberg, V. D., Goldblat) (1879—1923) — unul dintre liderii Bundului. În 1906 a fost ales în C.C. al Bundului, a participat la lucrările Congresului al V-lea de la Londra al P.M.S.D.R., unde a sprijinit pe menșevici. După Revoluția Socialistă din Octombrie a condus organizațiile bundiste din Polonia. În 1921 a plecat în S.U.A., unde a publicat, în coloanele ziarului socialist evreiesc de dreapta „Vorwärts”, articole calomnioase împotriva Rusiei Sovietice. — 334, 335, 338.

Mehring, Franz (1846—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești din Germania, unul dintre liderii și teoreticienii aripii de stînga a social-democrației germane. A fost unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit”, organ teoretic al partidului, iar mai târziu redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung”. Mehring a luptat activ împotriva oportunismului și revizionismului din rîndurile Internaționalei a II-a și a condamnat kautskismul, dar, în același timp, s-a făcut și el vinovat de greșelile celor de stînga din Germania, care s-au temut să rupă legăturile organizatorice cu oportuniștii. Mehring a apărut ca consecvență internaționalismul și a salutat Revoluția Socialistă din Octombrie. A fost unul dintre conducătorii organizației revoluționare „Uniunea Spartacus”; a avut un rol de seamă în înființarea Partidului Comunist din Germania. — 406, 407.

Menders, F. — vezi Weiss, F.

Menșikov, M. O. (1859—1919) — publicist reacționar, colaborator la „Novoe Vremea”, ziar ultrareacționar. V. I. Lenin a spus despre Menșikov că este un „credincios cîine de pază al sutelor negre țariste” (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 148). După Revoluția Socialistă din Octombrie, Menșikov a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; în 1919 a fost executat pentru activitatea sa contrarevoluționară. — 7.

Merejkovski, D. S. (1866—1941) — scriitor și critic literar rus, unul dintre reprezentanții curentului decadent simbolist. A luptat împotriva curentelor realist și democratic în literatura rusă. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în 1920 a emigrat în străinătate, unde a continuat să lupte împotriva Puterii sovietice. — 365—366.

Meșcerski, V. P. (1839—1914) — publicist reacționar, prinț. A fost funcționar la poliție și în Ministerul Afacerilor Interne; începînd din 1860 a colaborat la „Russkii Vestnik” și la „Moskovskie Vedomosti”; în anii 1872—1914 a editat revista ultrareacționară „Grajdanin”, iar

în 1903 a fondat revistele reacționare „Dobro” și „Drujeskie Reci”. În publicațiile sale, care erau subvenționate cu larghețe de către guvernul țarist, Meșcerski s-a pronunțat împotriva oricărui concesi făcute de către guvern nu numai muncitorilor, dar și burgheziei liberale. — 68.

Mihailovski, N. K. (1842—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanții școlii subiective în sociologie. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo”, în paginile căreia a dus o luptă îndârjită împotriva marxștilor. Concepțiile lui Mihailovski au fost criticate de V. I. Lenin în lucrarea „Ce sînt «prieteni poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților?” și în alte scrieri ale sale. — 9.

Miklașevski, M. P. — vezi Nevedomski, M.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. În 1902 a colaborat activ la revista liberală „Osvobođenje”, care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi președinte al Comitetului Central al acestui partid și redactor al ziarului „Reci”, organul central al cadeților. A fost deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat. În 1917 a fost ministru de externe în primul guvern provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice; militant activ al emigrației albe. — 60, 137.

Moghileanski, M. M. (1873—1942) — avocat, publicist. În 1906 a aderat la partidul cadeților, a colaborat la „Reci”, organul central al acestui partid, și la alte publicații periodice din Rusia și din Ucraina. După Revoluția Socialistă din Octombrie a părăsit partidul cadeților. În deceniul al 4-lea a lucrat la Academia de Științe a R.S.S. Ucrainene. — 302—303.

Morley, John (1838—1923) — om politic și scriitor burghez englez. În 1883 a fost ales deputat în parlament. Din 1905 pînă în 1910 a fost secretar de stat pentru problemele Indiei și a dus o politică de reprimare a mișcării de eliberare națională; ulterior a deținut postul de lord-președinte al Consiliului. În 1914 și-a dat demisia. — 78.

N

Nekrasov, N. V. (n. 1879) — deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tomsk; profesor universitar, cadet. În 1917 a făcut parte din guvernul provizoriu ca ministru al căilor de comunicații, ministru fără portofoliu și ministru de finanțe. În vara anului 1917 s-a retras din partidul cadeților. În timpul Puterii sovietice a lucrat în Centrala cooperativelor. — 72.

Nevedomski, M. (Miklașevski, M. P.) (1866—1943) — social-democrat, menșevic, critic literar și publicist. În anii reacțiunii a fost lichidator, s-a solidarizat cu autorii culegerii contrarevoluționare „Vehi” și a luat atitudine împotriva partinității în literatură. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — 448.

Nikitski, A. A. — vezi Novotorjski, G.

Novici, St. — vezi Portugheis, S. I.

Novotorjski, G. (Nikitski, A. A.) — publicist, colaborator al revistei „Sovremennik”, în jurul căreia s-au grupat menșevicii-lichidatori, „socialiștii-populiști” și liberalii de stînga. În afară de aceasta, a mai colaborat la „Russkoe Bogatstvo”, la „Russkie Vedomosti” și la alte publicații. — 482.

O

Oldenburg, S. F. (1863—1934) — mare savant, orientalist. Din 1901 — academician. În 1917 a fost ministru al instrucțiunii în guvernul provizoriu, membru al C.C. al partidului cadet. Din 1904 pînă în 1929 — secretar permanent al Academiei de Științe. Din 1930 — director al Institutului de orientalistică. Este autorul unei serii de lucrări privind folclorul, etnografia, arta popoarelor Chinei, Indiei, Indoneziei și a altor țări. — 55.

Olghin, V. — vezi Fomin, V. G.

P

Peșehonov, A. V. (1867—1933) — militant pe tărîm obștesc și publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, colaborator la revista „Russkoe Bogatstvo”, iar cu începere din 1904 membru al redacției acesteia; a colaborat la „Osvobođenje”, revistă a burgheziei monarhiste liberale, și la „Revoluționaia Rosiia”, ziar al socialiștilor-revoluționari. Cu începere din 1906 a fost unul dintre conducătorii partidului mic-burghez al „socialiștilor-populiști” (enesii). În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; din 1922, emigrant alb. — 164, 256, 343, 351, 472.

Petty, William (1623—1687) — eminent economist și statistician englez, fondatorul economiei politice clasice burgheze din Anglia. K. Marx scria că „William Petty este părintele economiei politice și, într-o oarecare măsură, inventatorul statisticii...” (K. Marx. „Capitalul”, vol. I, București, Editura politică, 1960, ed. a IV-a, p. 295). În lucrările sale economice, Petty a pus bazele teoriei valorii bazate pe muncă și a analizat o serie de alte probleme de economie politică,

printre care și aceea a rentei diferențiale, asupra căreia el, după o apreciere a lui K. Marx, a făcut o expunere mai bună decât aceea a lui A. Smith. — 43.

Piker, A. S. — vezi Martînov, A.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale, primul propagandist al marxismului în Rusia. În 1883 a creat la Geneva prima organizație marxistă rusă — grupul „Eliberarea muncii”. Plehanov a luptat împotriva narodnicismului și a combătut revizionismul din mișcarea muncitorească internațională. La începutul primului deceniu al secolului nostru a făcut parte din redacția ziarului „Iskra” și a revistei „Zarea”.

În anii 1883—1903, Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol de seamă în apărarea și propagarea concepției materialiste despre lume: „Socialismul și lupta politică”, „Divergențele noastre”, „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei”, „Contribuții la istoria materialismului”, „Rolul personalității în istorie” și altele. Dar încă de pe atunci, Plehanov a făcut unele greșeli serioase, care au constituit germenele concepțiilor sale menșevice de mai târziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar apoi s-a alăturat menșevicilor. În perioada primei revoluții ruse, el s-a situat pe poziții menșevice în toate problemele fundamentale. A condamnat insurecția armată din decembrie 1905. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situându-se în fruntea grupului menșevicilor-partiții. În timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. Întors în Rusia după revoluția burgheză-democratică din februarie 1917, Plehanov s-a situat în fruntea grupului „Edinstvo” — un grup de extremă dreaptă al menșevicilor-defensiști — și s-a pronunțat cu hotărâre împotriva bolșevicilor, împotriva revoluției socialiste, considerînd că în Rusia nu erau încă pregătite condițiile pentru trecerea la socialism. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a luat parte la lupta împotriva Puterii sovietice.

Lenin a dat o înaltă prețuire lucrărilor filozofice ale lui Plehanov și rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, dar, în același timp, l-a criticat cu asprime pentru abaterile de la marxism și pentru greșelile serioase săvîrșite în activitatea lui politică. — 4, 104, 121, 140, 175—179, 189, 192, 209, 237, 239, 250, 261, 271, 273, 304, 332, 333, 335, 338, 349, 350, 353, 354, 355, 363, 364, 365, 366, 375—378, 380, 384, 402, 406, 407, 414, 425, 427, 435, 436, 437, 448, 469, 481, 482.

Pokrovski, M. N. (Domov) (1868—1932) — membru din 1905 al P.M.S.D.R., bolșevic, istoric de vază.

A participat îndeaproape la revoluția din 1905—1907; a fost membru al Comitetului organizației de partid din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant al Comitetului Central. Din 1908 pînă în 1917 a trăit în

emigrație. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști și ultimatiști, iar apoi la grupul antipartinic „Vpered“, de care s-a separat în 1911. În 1917 s-a întors în Rusia, a participat la insurecția armată din Moscova, a fost membru al statului-major revoluționar din raionul Zamoskvorecie. Din noiembrie 1917 pînă în martie 1918 a fost președinte al Sovietului din Moscova. Un timp oarecare a făcut parte din grupul „comuniștilor de stînga“ și s-a pronunțat împotriva semnării tratatului de pace de la Brest. În 1918 a fost numit locțiitor al comisarului poporului pentru învățămînt din R.S.F.S.R. În anii 1923—1927 a participat activ la lupta împotriva troțkiștilor. În decursul anilor a condus Academia comunistă, Institutul de istorie de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S., Institutul Profesura roșie etc. În 1929 a devenit academician. A fost ales, în repetate rînduri, în C.E.C. din Rusia și în C.E.C. din U.R.S.S.

A scris numeroase lucrări științifice în domeniul istoriei U.R.S.S., în care a criticat istoriografia burgheză. Lucrarea sa „Istoria Rusiei expusă pe scurt“ a fost apreciată pozitiv de V. I. Lenin. Lucrările lui Pokrovski prezintă o mare însemnătate, dar el nu a fost, pînă la capăt, un marxist consecvent, comițînd greșeli serioase în expunerea procesului istoric.

Pokrovski este autorul lucrărilor : „Istoria Rusiei din timpurile cele mai vechi pînă azi“, „Contribuții la istoria culturii ruse“, „Istoria Rusiei expusă pe scurt“ etc. — 383.

Pomealovski, N. G. (1835—1863) — scriitor democrat rus. În scrierile sale a luat poziție împotriva rînduieilor Rusiei absolutiste birocratice, împotriva violenței și a arbitrarului. Operele lui s-au bucurat de o aleasă prețuire din partea lui N. G. Cernișevski și A. M. Gorki. — 338.

Popov (Britman), A. V. (Antonov) (m. 1914) — social-democrat, revoluționar de profesie. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici ; este unul dintre autorii apelului grupului de la Berna de sprijinire a partidului, adresat partizanilor din străinătate ai majorității partidului (1905). În anii 1905—1907 a participat îndeaproape la activitatea organizației din armată din Petersburg și Kronstadt. A fost arestat în repetate rînduri. În 1908 a fost condamnat la muncă silnică ; a evadat curînd din deportare, iar după aceea s-a stabilit în străinătate ; a făcut parte din secția de la Paris a P.M.S.D.R. și din Comitetul organizațiilor din străinătate ale partidului. La începutul primului război mondial a intrat voluntar în armata franceză și în noiembrie 1914 a căzut pe front. — 427.

Popov, I. F. (1886—1957) — social-democrat. În anii 1905—1914 a fost membru al partidului bolșevic ; a desfășurat activitate revoluționară la Moscova și în străinătate. În 1908 a emigrat în Belgia, unde a fost reprezentantul C.C. al P.M.S.D.R. pe lîngă Biroul socialist internațional ; a colaborat la „Pravda“, „Prosvetșenie“, „Le peuple“ și la alte publicații. În anii primului război mondial a fost prizonier în Germania. În 1918 s-a înapoiat în Rusia Sovietică,

a fost agent comercial în Elveția, apoi a lucrat în cadrul Comisariatului poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească, la diverse organe de presă și în organizații teatrale. Este autorul unor lucrări despre evenimentele revoluționare din Rusia; a scris cunoscuta piesă „Familia”, în care înfățișează aspecte din tinerețea lui V. I. Lenin. — 435, 437.

Portugheis, S. I. (Novici, St.) — menșevic, publicist. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat al organizației din Odesa. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe o poziție lichidatoristă, a colaborat la ziarul „Golos Soțial-Demokrata”, la revista „Nașa Zarea” și la alte publicații ale menșevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial a avut o atitudine defensistă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice, a colaborat la presa albgardistă din sudul țării, iar după aceea a emigrat; în articolele și în cărțile sale a căutat să defăimeze Uniunea Sovietică și partidul comunist. — 448.

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost ideolog al lichidatorismului, a avut un rol conducător în activitatea revistelor „Vozrojdenie” și „Nașa Zarea” și a altor publicații ale menșevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate a colaborat la „Dni”, săptămânalul lui Kerenski, în paginile cărui s-a dedat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — 3, 128, 130, 131, 176, 177—179, 238, 271, 349, 363, 448, 481.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burghez. În ultimii ani ai secolului trecut s-a manifestat ca un reprezentant de seamă al „economismului” și a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În anii care au urmat a fost membru activ al „Uniunii eliberării”, organizație monarhistă-liberală. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet, redactor și editor al revistei semicadete și semimenșevice „Bez Zaglavii”. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice; a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — 104, 482, 483.

Proudhon, Pierre-Joseph (1809—1865) — publicist, economist și sociolog francez, ideolog al micii burghezii, unul dintre întemeietorii anarhismului; de profesiune zețar. În 1840 a publicat cartea „Ce este proprietatea?”. Proudhon visa la eternizarea micii proprietăți private și critica de pe poziții mic-burgheze marea proprietate capitalistă. Considerînd că statul este principalul izvor al contradicțiilor de clasă, Proudhon a elaborat proiecte utopice pentru „lichidarea statului” pe cale pașnică și a pledat pentru o atitudine negativă față de lupta politică. În 1846 a apărut cartea sa „Sistemul contradicțiilor economice, sau Filozofia mizeriei”, în care sînt expuse concepțiile sale

filozofice și economice mic-burghize. În lucrarea „Mizeria filozofiei”, Marx a făcut o critică nimicitoare cărții lui Proudhon, demonstrând inconsistența ei științifică. În perioada revoluției din 1848, ales în Adunarea constituantă, Proudhon a condamnat acțiunile revoluționare ale clasei muncitoare. — 325, 326, 379.

Purișkevici, V. M. (1870—1920) — mare moșier, ultrareacționar inveterat, monarhist. A fost unul dintre inițiatorii creării organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus”; în 1907 s-a retras din această uniune și a creat o nouă organizație contrarevoluționară monarhistă — „Oastea arhanghelului Mihail”; a fost deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Basarabia; și-a câștigat o largă celebritate prin discursurile sale antisemite și pogromiste rostite în Dumă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — 70, 71—72, 73, 76, 90, 137, 155, 157, 170, 181, 305, 311, 340, 341, 342, 343, 344.

R

Raiskaia, E. E. (n. 1882) — artistă a Teatrului mic din Petersburg. — 8.

Rakitnikov, N. I. (n. 1864) — narodnic, iar după aceea socialist-revoluționar; ziarist. Începând din 1901 a fost membru al C.C. al partidului socialiștilor-revoluționari; a activat în diferite orașe din Rusia și în străinătate, a colaborat la diverse publicații socialist-revoluționare. În 1916 s-a întors în țară. După revoluția burghezodemocratică din februarie 1917 a fost ministru adjunct la agricultură. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la activitatea contrarevoluționară desfășurată de Comitetul membrilor Adunării constituante la Samara. În 1919 s-a retras din C.C. al partidului socialist-revoluționar, a recunoscut Puterea sovietică. Ulterior s-a retras din viața politică. — 254, 255, 349, 353.

Rasputin (Novih), G. E. (1872—1916) — aventurier, se bucura de o mare influență la curtea lui Nicolaie al II-lea. Se trăgea dintr-o familie de țărani din gubernia Tobolsk. În 1907, dându-se drept „călugăr sfânt” și „profet”, a reușit să câștige încrederea familiei imperiale. „Rasputinismul” a constituit expresia cea mai grăitoare a obscurantismului, bigotismului și descompunerii morale, caracteristice vîrfurilor guvernante din Rusia țaristă. Rasputin a fost ucis la Petrograd de către un grup de monarhiști, care au încercat astfel să salveze prestigiul monarhiei. — 486.

Reabușinski, V. P. — unul dintre reprezentanții unei familii de mari industriași și bancheri din Moscova. În 1894 a devenit membru al consiliului de administrație al „Fabricilor textile P. M. Reabușinski și fiii”. — 36, 56.

Reazanov (Goldendab), D. B. (1870—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut ; a activat la Odesa și la Chișinău. În 1900 a plecat în străinătate, unde a fost unul dintre organizatorii grupului publicistic „Borba“, care a luptat împotriva programului de partid elaborat de „Iskra“ și a principiilor organizatorice leniniste de construcție a partidului. Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a pronunțat împotriva participării grupului „Borba“ la lucrările congresului și a respins propunerea de a-l invita la congres pe Reazanov ca reprezentant al acestui grup. În 1907 a activat la Petersburg în cadrul Biroului central al sindicatelor, iar după aceea a plecat în străinătate. În 1909 a fost lector la școala de la Capri a grupului fracționist „Vpered“ ; a ținut prelegeri despre mișcarea sindicală la școala de partid din Longjumeau ; din însărcinarea Partidului social-democrat din Germania, a lucrat la pregătirea unei ediții a Operelor lui K. Marx și F. Engels. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste, a colaborat la „Golos“ și „Nașe Slovo“, ziare troțkisto-menșevice. La Congresul al VI-lea al partidului (1917) a fost primit, împreună cu „interraioniștii“, în rândurile P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat în mișcarea sindicală, a fost unul dintre organizatorii Institutului K. Marx și F. Engels și director al acestui institut pînă în 1931. La începutul anului 1918 a ieșit în mod temporar din rândurile partidului, nefiind de acord cu felul cum a fost pusă problema păcii de la Brest-Litovsk ; în timpul discuției asupra sindicatelor (1920—1921) s-a situat pe o poziție antipartinică, ceea ce a dus la înlăturarea lui din munca în cadrul sindicatelor. În februarie 1931 a fost exclus din rândurile P.C. (b) al U.R.S.S. pentru sprijinul dat menșevicilor în activitatea lor contra-revoluționară. — 219.

Reger, Tadeusz (1872—1938) — membru al Partidului social-democrat polonez din Galiția și Silezia (P.P.S.D.), ziarist. În anii 1903—1920 — fondator și redactor al săptămînalului socialist „Robotnik Slaski“ ; a colaborat la o serie de publicații periodice. Din 1911 pînă în 1917 a fost membru al parlamentului austriac. În anii 1919—1935 a fost deputat în seimul polonez, a aderat la aripa dreaptă a P.P.S., a făcut parte din Conducerea centrală a partidului și a fost secretar al Comitetului districtual P.P.S. din Cieszyn. — 294.

Renouvier, Charles (1815—1903) — filozof eclectic francez, șeful școlii filozofice a neocriticștilor ; de formație matematician. Din 1890 a colaborat activ la revista „L'Année philosophique“. Caracterizînd pe Renouvier ca filozof reacționar, V. I. Lenin scria : „Filozofia lui teoretică nu e decît o îmbinare a fenomenalismului lui Hume cu apriorismul lui Kant. Lucrul în sine este respins în mod categoric. Conexiunea fenomenelor, ordinea, legile sînt declarate apriorice, legea se scrie cu literă mare, fiind transformată în temelie a religiei. Preoții catolici sînt încîntați de această filozofie“ (Opere complete, vol 18, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 217). — 42, 51.

Rîbalka, L. — vezi Iurkevici, L.

Rodzeanko, M. V. (1859—1924) — mare moșier, unul dintre liderii partidului octombriștilor, monarhist. Din martie 1911, președinte al Dumei a III-a, apoi a IV-a de stat; a sprijinit guvernul țarist în lupta lui împotriva mișcării revoluționare. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 a organizat centrul contrarevoluționar „Comitetul provizoriu” al Dumei de stat, apoi „Consiliul privat” al membrilor Dumei de stat; a fost unul dintre organizatorii rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fugit la Denikin și a încercat să unească toate forțele contrarevoluționare în lupta împotriva Puterii sovietice, apoi a emigrat. — 136, 137.

Ropșin, V. — vezi Savinkov, B. V.

Rozanov, V. N. (Enzis) (1876—1939) — social-democrat, menșevic. Și-a început activitatea politică pe la jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut, la Moscova. În 1899 a fost deportat la Smolensk. A făcut parte din grupul „Iujnii rabocii”; în anii 1901—1903 a activat în sudul Rusiei; a fost membru al Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A participat la congres ca delegat din partea grupului „Iujnii rabocii”; s-a situat pe poziții centriste; după congres a fost un menșevic activ. La sfârșitul anului 1904 a fost cooptat în Comitetul Central, care avea o orientare împăciuitoare; în februarie 1905 a fost arestat. În mai 1905, la conferința menșevicilor, a fost ales în Comisia de organizare — centrul de conducere al menșevicilor —, iar la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. a fost ales în Comitetul Central din partea menșevicilor. În 1908 a emigrat. După revoluția din februarie 1917 a devenit membru al fracțiunii menșevice a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd; s-a situat pe poziții defensiste. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; a participat îndeaproape la activitatea mai multor organizații contrarevoluționare; implicat în procesul „Centrului tactic”, a fost judecat și condamnat. După amnistie s-a retras din viața politică și a lucrat în cadrul unor instituții medicale. — 448.

Rozanov, V. V. (1856—1919) — filozof, publicist și critic reacționar, a colaborat la ziarele „Moskovskie Vedomosti” și „Novoe Vremea” și la revista „Russkii Vestnik”. A propagat idealismul și misticismul și a apărât absolutismul. — 181.

Rubakin, N. A. (1862—1946) — bibliograf și scriitor rus, autor a numeroase lucrări de bibliografie, de istorie a tipăriturilor din Rusia, de știință popularizată în domeniul geografiei, științelor naturii etc. În 1907 a emigrat în Elveția, unde a rămas pînă la sfârșitul vieții. Principala sa lucrare bibliografică este „Printre cărți” (1906). V. I. Lenin se întâlnea cu Rubakin în străinătate și consulta cărți din biblioteca lui. Ulterior, Rubakin a întreținut legături strînse cu

Uniunea Sovietică și i-a lăsat prin testament biblioteca sa de 80 000 de volume, care se află în păstrare la Biblioteca de stat „V. I. Lenin”. — 106, 118, 119—121, 122.

Rubanovici, I. A. (1860—1920) — unul dintre liderii partidului socialist-revoluționar. Și-a început activitatea politică participând îndeaproape la mișcarea narodovoliștilor; în deceniul al 9-lea a emigrat la Paris, unde în 1893 a intrat în „grupul vechilor narodovoliști”. A fost membru activ al partidului eserilor încă de la constituirea lui. A colaborat regulat la revista „Vestnik Russkoi Revoluții”, care în 1902 a devenit organul oficial al eserilor. A reprezentat partidul acestora la Congresele socialiste internaționale de la Amsterdam (1904) și Stuttgart (1907). A fost membru al Biroului socialist internațional. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost adversar al Puterii sovietice. — 435.

Rudnev, V. A. — vezi Bazarov, V.

S

Saint-Simon, Henri-Claude (1760—1825) — remarcabil socialist-utopist francez; a supus criticii orînduirea capitalistă și a formulat un program de înlocuire a ei printr-o societate bazată pe principiul asociației. Considera că în noua societate toți trebuie să muncească și că rolul fiecăruia trebuie să corespundă succeselor obținute de el în muncă; a emis ideea unei colaborări între industrie și știință, a unei producții centralizate și planificate. Dar la Saint-Simon, după cum scria Engels, „alături de orientarea proletară își mai păstra încă o oarecare însemnătate și orientarea burgheză”. („Anti-Dühring”, București, E.S.P.L.P. 1955, ed. a III-a, p. 26). El lăsa neatinsă proprietatea privată și dobînda la capital și avea o atitudine negativă față de lupta politică și de revoluție, întrucît nu înțelegea misiunea istorică a proletariatului; credea că contradicțiile de clasă vor fi lichidate prin reforme înfăptuite de guverne și prin educarea morală a societății în spiritul noii religii.

Principalele opere ale lui Saint-Simon sînt: „Scrisorile unui locuitor din Geneva către contemporani”, „Introducere în lucrările științifice din secolul al XIX-lea”, „Catehismul industriașilor”, „Noul creștinism”. — 51, 52.

Salazkin, A. S. (n. 1870) — mare comerciant și proprietar funciar, cadet, deputat în Dumele a II-a și a IV-a de stat din partea guberniei Reazan. Începînd din 1910 a fost președinte al comitetului tîrgului și bursei din Nijni-Novgorod, iar în anii primului război mondial a fost numit împuternicit al Ministerului Agriculturii în gubernia Nijni-Novgorod pentru aprovizionarea armatei. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate contrarevoluționară în sudul Rusiei. — 10.

Saltîkov-Şcedrin, M. E. (Şcedrin, N.) (1826—1889) — mare scriitor satiric rus, democrat-revoluţionar. În scrierile sale a supus unei critici nimicitoare regimul absolutist-iobăgist din Rusia; a creat o întregă galerie de figuri de moşieri cu apucături despotice, de reprezentanţi ai birocrăţiei ţariste şi de liberali timoraţi şi a zugrăvit, pentru prima oară în literatura rusă, tipuri de exploatare burghezi. Despre Iuduşka Golovliov, principalul personaj din romanul „Domnii Golovliov”, Lenin spunea că este o figură nemuritoare, şi nu o dată a folosit acest personaj, ca şi alte figuri din operele lui Saltîkov-Şcedrin, în lucrările sale în care demasca grupurile sociale şi partidele politice vrăjmaşe poporului. K. Marx, de asemenea, a apreciat în mod deosebit operele lui Saltîkov-Şcedrin. — 216.

Savenko, A. I. (n. 1874) — naţionalist burghez, publicist, mare moşier. În 1908 a înfiinţat la Kiev „Clubul naţionaliştilor ruşi”. Deputat în Duma a IV-a de stat din partea guberniei Kiev, a făcut parte din „blocul progresist”. A colaborat la „Novoe Vremea” şi „Kievleanin”, ziare ultrareacţionare. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Statului sovietic; ulterior, emigrant alb. — 308.

Savinkov, B. V. (Ropşin, V.) (1879—1925) — fruntaş de seamă al partidului socialist-revoluţionar, unul dintre conducătorii „organizaţiei de luptă” a acestui partid. După revoluţia din februarie 1917 a fost adjunct al ministrului de război, iar după aceea guvernator general militar al Petrogradului; din iniţiativa lui a fost introdusă pe front pedeapsa cu moartea. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a participat la organizarea mai multor rebeliuni contrarevoluţionare şi a intervenţiei militare împotriva Republicii Sovietice. În 1924 a venit clandestin în U.R.S.S. şi a fost arestat. Colegiul militar al Tribunalului suprem al U.R.S.S. l-a condamnat pe Savinkov la moarte prin împuşcare, dar printr-o hotărîre a C.E.C. al U.R.S.S. această pedeapsă i-a fost comutată în închisoare pe timp de 10 ani. În 1925 s-a sinucis în închisoare.

Sub pseudonimul V. Ropşin, Savinkov a scris câteva romane pătrunse de misticism — „Calul bălan”, „Ceea ce nu s-a întâmplat” şi altele, precum şi o carte cu caracter autobiografic: „Amintirile unui terorist”. — 127.

Schulze-Delitzsch, Herman (1808—1883) — economist vulgar german, militant pe tărîm social; în anii 1867—1883 a fost deputat în Reichstag. A propovăduit armonia de interese dintre clasa capitaliştilor şi aceea a muncitorilor; începînd din 1849 a desfăşurat în rîndurile muncitorilor şi meşteşugarilor germani o campanie pentru înfiinţarea de societăţi cooperatiste şi de case de economii şi împrumut, pe care el le considera ca fiind calea spre realizarea păcii sociale în cadrul societăţii capitaliste. K. Marx şi F. Engels au criticat în repetate rînduri concepţiile reacţionare ale lui Schulze-Delitzsch. — 129.

Schweitzer, Johann Baptist (1833—1875) — militant pe tărîm social şi scriitor german, adept al lui F. Lassalle; de profesiune

avocat. Și-a început activitatea politică ca liberal; sub influența lui F. Lassalle, a aderat la mișcarea muncitorească. Cu începere din 1864 a redactat ziarul „Der Sozial-Demokrat“, organul central al Uniunii generale a muncitorilor germani; în 1867 a fost ales președinte al acestei Uniuni. Schweitzer a promovat tactica oportunistă lassalleeană de înțelegere cu guvernul prusian. A fost adeptul căii iunchero-prusace de unificare „de sus“ a Germaniei. K. Marx și F. Engels au supus unei critici acerbe „socialismul guvernamental regalo-prusac“ al lui Schweitzer. În cadrul Uniunii, Schweitzer a promovat o politică de dictatură personală, ceea ce a provocat nemulțumirea membrilor Uniunii. În 1871 a fost nevoit să părăsească postul de președinte și s-a retras din viața politică. — 129.

Sedov, L. — *vezi* Kolțov, D.

Seely, John Eduard Bernard (1868—1947) — fruntaș politic și om de stat englez, general. Începând din 1900 a fost în repetate rânduri ales în parlament, mai întâi din partea partidului conservator (până în 1904), iar apoi din partea partidului liberal. În 1908 a fost numit subsecretar de stat la Ministerul Coloniilor, iar în 1911 la Ministerul de Război. În anii 1912—1914 a fost ministru de război. În primul război mondial a făcut serviciu la statul-major; după aceea a fost comandant al unei brigăzi canadiene. În anii 1918—1919 a fost subsecretar de stat la Ministerul Aprovizionării Armatei, iar apoi ministru al aviației. Începând din 1924 a desfășurat activitate pe tărîm obștesc. — 78.

Semenov, F. A. — *vezi* Bulkin, F. A.

Semkovski, S. (Bronștein, S. I.) (n. 1882) — social-democrat, menșevic. A făcut parte din redacția „Pravdei“ de la Viena a lui Troțki, a colaborat la organele de presă ale menșevicilor-lichidatori și la publicațiile social-democrate din străinătate. V. I. Lenin, într-o serie de lucrări ale sale, a criticat cu asprime poziția lui Semkovski în problema națională și în alte probleme. În perioada primului război mondial, Semkovski s-a situat pe poziții centriste. În 1917, întorcându-se din emigrație, a intrat în C.C. menșevic. În 1920 a plecat de la menșevici. Ulterior a fost profesor la o serie de instituții de învățămînt superior din Ucraina; a desfășurat activitate științifică și publicistică. — 209, 237, 240, 241, 279, 280, 285, 297, 304, 305, 311, 319, 331, 339, 340, 342, 472, 473.

Skobelev, M. I. (1885—1939) — începând din 1903 a luat parte la mișcarea social-democrată, în rândurile menșevicilor; de profesiune inginer. În 1906 a emigrat; în străinătate a colaborat la publicații menșevice; a făcut parte din redacția ziarului „Pravda“ a lui Troțki. A fost ales deputat în Duma a IV-a de stat din partea curiei ruse din Transcaucazia. În anii primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă. După revoluția burghezo-democratică din februarie a fost vicepreședinte al Sovietului din Petrograd, vicepreședinte al C.E.C. în prima legislatură; din mai și pînă în august 1917 a fost ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția

Socialistă din Octombrie a plecat de la menșevici ; a lucrat în sistemul cooperăției, iar după aceea în Comisariatul poporului pentru comerțul exterior. Din 1922 pînă în 1937 a fost membru al P.C. (b) al Uniunii Sovietice, a deținut posturi de răspundere în sectorul economic, iar în anii 1936—1937 a lucrat în cadrul Comitetului unional de radio. — 135, 374.

Smirnov, E. — *vezi* Gurevici, E. L.

Snessarev, N. V. (n. 1864) — ziarist și publicist. La început a colaborat la ziarul „Sîn Otecestva“, iar din 1887 pînă în 1913 a fost colaborator și secretar de redacție la „Novoe Vreeme“. După îndepărtarea lui scandalosă de la acest ziar a scris o carte cu titlul : „Mirajul «Novoe Vreeme»“. — 5, 6, 7—8.

Sokolov, A. V. — *vezi* Volski, S. A.

Sommer, M. — *vezi* Liubimov, A. I.

Steklov, I. M. (1873—1941) — revoluționar de profesie ; a început să participe la mișcarea social-democrată în 1893. A fost unul dintre organizatorii primelor cercuri social-democrate de la Odesa. În 1894 a fost arestat și deportat pe termen de 10 ani în regiunea Iakută. În 1899 s-a refugiat în străinătate. A fost unul dintre organizatorii grupului publicistic „Borba“, care a încercat să împace curentul revoluționar cu cel oportunist în social-democrația rusă. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a colaborat la ziarul „Soșial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R., precum și la „Zvezda“ și „Pravda“, ziare ale bolșevicilor. A participat la activitatea desfășurată de fracțiunea social-democrată din Dumele a III-a și a IV-a de stat. A fost lector al școlii de partid de la Longjumeau (Franța). După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a situat pe pozițiile „defensivismului revoluționar“, a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd și a fost redactor al ziarului „Izvestiia Petrogradskogo Soveta“. Ulterior a trecut la bolșevici. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost membru al C.E.C. din Rusia și al C.E.C. al U.R.S.S., redactor al ziarului „Izvestiia V.Ț.I.K.“, al revistei „Sovetskoe Stroitelstvo“, iar din 1929 vicepreședinte al Comitetului pentru problemele științifice de pe lângă C.E.C. al U.R.S.S. A scris o serie de lucrări în legătură cu istoria mișcării revoluționare. — 482.

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — om de stat din Rusia țaristă ; mare moșier. În anii 1906—1911 a fost președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de interne. De numele lui este legată perioada de cruntă reacțiune politică, în care pedeapsa cu moartea a fost folosită pe scară largă ca mijloc de înăbușire a mișcării revoluționare („reacțiunea stolîpinistă“ din anii 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară cu scopul de a crea gospodării chiaburești solide, care să constituie un reazem al absolutismului țarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida autocrația cu ajutorul cîtorva reforme de sus, efectuate în

interesul burgheziei și al moșierilor, a suferit un eșec total. În 1911, Stolîpin a fost asasinat la Kiev de socialistul-revoluționar Bogrov. — 15, 70, 180.

Strelțov, R. E. (n. 1875) — om de litere, publicist. Din 1900 și pînă în 1914 s-a aflat în emigrație, în special în Germania; a colaborat la publicațiile social-democrate din străinătate, precum și la ziarul „Tovarișci”, organ al cadeților de stînga, care apărea în Rusia. După ce s-a înapoiat în Rusia, a făcut parte din diverse comisii ale administrației municipale din Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul organelor economice din Moscova și Iaroslavl. — 482.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost unul dintre reprezentanții de seamă ai „marxismului legal”, a procedat la o revizuire „critică” și la o „completare” a teoriei economice și filozofice a lui K. Marx, a căutat să adapteze marxismul și mișcarea muncitorească la interesele burgheziei. Struve a fost unul dintre teoreticienii și organizatorii organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării” (1903—1905) și redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobojudenie”. O dată cu înființarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al comitetului central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a comportat ca un dușman inveterat al Puterii sovietice; a fost membru al guvernului contra-revoluționar al lui Vranghel și, în cele din urmă, emigrant alb. — 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48—51, 52, 53, 54, 55, 56, 138, 321, 365, 483.

Suhanov, N. (*Ghimmer, N. N.*) (n. 1882) — economist și publicist de orientare mic-burgheză. Și-a început activitatea politică ca narodnic, iar apoi, după ce a aderat la menșevici, a încercat să îmbine narodnicismul cu marxismul. În anii primului război mondial s-a declarat internaționalist. În 1917 a fost ales în Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd; a colaborat la ziarul „Novaia Jizn”, a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. Pînă în 1920 a făcut parte din grupul menșevic condus de L. Martov; a lucrat în diferite organe și instituții economice sovietice. În 1931 a fost judecat și condamnat ca conducător al unei organizații menșevice clandestine. Intr-o serie de lucrări ale sale, V. I. Lenin a criticat cu asprime concepțiile menșevice ale lui Suhanov. — 159, 161, 178, 272, 350—351, 352, 353, 355, 365, 481, 482.

Suvorin, A. S. (1834—1912) — ziarist reacționar și editor. Din 1876 pînă în 1912 a fost proprietar și editor al ziarului burghez „Novoe Vreeme”, organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționării birocratice, care se caracteriza prin venalitatea lui. Și-a început activitatea ziaristică în presa de provincie; după ce s-a

mutat la Moscova, iar apoi la Petersburg, a colaborat la „Otecestvennîe Zapiski“ și la „Sovremennik“; în 1876 a făcut o cotitură bruscă spre reacțiune. — 6, 8.

§

Șcedrin, N. — *vezi* Saltikov-Șcedrin, M. E.

Șcglovitov, I. G. (1861—1918) — mare moșier, ultrareacționar. Din 1906 pînă în 1915 a fost ministru al justiției. A promovat o politică ultrareacționară, punînd în mod fățiș justiția în subordinea autorităților polițienești. A fost unul dintre organizatorii instituirii curților marțiale, ai loviturii de stat de la 3 iunie, ai procesului intentat deputaților social-democrați din Dumele a II-a și a IV-a de stat, ai afacerii Beilis etc. În 1917 a fost președinte al Consiliului de Stat. — 136.

Șeinfinkel, M. K. — *vezi* Vladimirov, M. K.

Șelgunov, V. A. (1867—1939) — muncitor, revoluționar de profesie, bolșevic. A intrat în mișcarea revoluționară în 1886; a făcut parte din grupul lui Brusnev. Începînd din 1892 a desfășurat propagandă marxistă în cercurile muncitorești din Petersburg. A fost unul dintre organizatorii și militanții „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare“ din Petersburg; implicat în procesul acestei organizații, a fost arestat și deportat. După expirarea termenului de deportare a activat la Ekaterinoslav, Baku, Tiflis și Petrograd. În 1910 a participat la înființarea ziarului „Zvezda“ și, mai tîrziu, a ziarului „Pravda“. A fost obiectul unor repetate arestări și deportări, în urma cărora și-a pierdut vederea. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a stabilit la Moscova, unde a luat parte la activitatea organizației de partid din raionul Moskvorecie. — 102.

Șer, V. V. (n. 1883) — social-democrat, menșevic. La mișcarea revoluționară a participat începînd din 1902; în 1905 a devenit membru al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost secretar al Sovietului de deputați ai soldaților la Moscova; după evenimentele din iulie a fost numit comandant militar adjunct al circumscripției militare Moscova, iar apoi șef al direcției politice din Ministerul de Război. În anii Puterii sovietice a lucrat la Centrala cooperativelor, la Consiliul Superior al Economiei Naționale și la Banca de Stat. Începînd din 1925 și-a reluat activitatea ostilă împotriva Statului sovietic, fapt pentru care a fost arestat și, în 1931, judecat și condamnat de către Tribunalul suprem al U.R.S.S. — 349, 354, 365.

Șevcenko, T. G. (1814—1861) — mare poet ucrainean, pictor, gînditor, revoluționar-democrat, luptător împotriva țarismului și a

iovăgiei. În operele sale, pătrunse de ură împotriva asupritorilor, a reflectat lupta țărănimii revoluționare ucrainene și condițiile de trai ale întregului popor ucrainean. A fost unul dintre întemeietorii realismului critic în arta ucraineană. Opera lui Șevcenko s-a bucurat de o înaltă apreciere din partea lui N. A. Dobroliubov, N. G. Cernișevski, precum și din partea unor reprezentanți ai criticii marxiste, ca G. V. Plehanov, A. V. Lunacearski și M. Gorki. — 70, 72.

Șubinski (Șubinskoi), N. P. (n. 1853) — moșier, octombrist. A fost avocat al Curții de apel din Moscova, consilier al zemstvei județene Kaleazin și al zemstvei guberniale Tver, iar din 1900 consilier al Dumei orașenești Moscova. A fost mareșal al nobilimii în județul Kaleazin. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tver. În Dumă a rostit discursuri ultrareacționare. — 7.

T

Tihomîrnov, V. A. (V. A. T.) (1889—1919) — social-democrat, bolșevic. Membru al P.M.S.D.R. din 1905. A desfășurat o intensă activitate revoluționară la Kazan, Petersburg și Moscova; a fost arestat în repetate rânduri și deportat. A participat la pregătirile de editare a ziarului „Pravda” și a fost unul dintre colaboratorii lui. A luat parte activă la revoluția burghezo-democratică din februarie 1917; a participat ca delegat la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia. După congres a fost trimis la Moscova, a luat parte la luptele din Octombrie din acest oraș. După Revoluția din Octombrie a făcut parte din Colegiul Comisariatului poporului pentru afacerile interne (N.K.V.D.). — 243, 447.

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a exercitat o influență imensă asupra dezvoltării literaturii ruse și universale.

Caracterizării concepției despre lume a lui Tolstoi și aprecierii activității lui, V. I. Lenin i-a consacrat o serie de articole: „Lev Tolstoi, oglindă a revoluției ruse”, „L. N. Tolstoi”, „L. N. Tolstoi și mișcarea muncitorească contemporană”, „Tolstoi și lupta proletară”, „L. N. Tolstoi și epoca sa” (vezi Opere complete, vol. 17, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 213—220; vol. 20, p. 20—25, 40—43, 74—75, 105—109) etc. — 35.

Toma d'Aquino (1225—1274) — reprezentant de seamă al scolasticii medievale, ideolog al feudalismului vest-european, iar prin convingerile sale politice un monarhist înflăcărat. Filozofia lui — dogmatismul teologic — avea la bază învățătura lui Aristotel, însă denaturată și adaptată cerințelor bisericii, și era îndreptată spre menținerea și consolidarea puterii bisericii catolice, a orînduirii

bazate pe inegalitate socială și exploatare. La sfârșitul secolului al XIX-lea, printr-o enciclopedică a papei Leon al XIII-lea, învățătura lui Toma d'Aquino a fost recunoscută ca filozofie unică a bisericii catolice. Filozofii reacționari contemporani folosesc învățătura lui Toma d'Aquino în scopul apărării capitalismului. — 41, 42.

Troțki (Bronștein), L. D. (Antid, Oto) (1879—1940) — dușman inveterat al leninismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, camuflându-se sub masca „nefracționismului”, s-a situat de fapt pe pozițiile lichidatorilor ; în 1912 a fost organizatorul Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă, a dus luptă împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii și revoluției. Întorcându-se din emigrație, după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a făcut parte din grupul „interraioniștilor” și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în rândurile partidului bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi în aparatul de stat. În 1918 a luat poziție împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziției în discuția despre sindicate. Începând din 1923 a dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului ; a propagat ideea imposibilității victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascând troțkismul ca o deviere mic-burgheză din rândurile partidului, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic și organizatoric. În 1927, Troțki a fost exclus din partid ; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. În străinătate a continuat să ducă luptă împotriva Statului sovietic și a partidului comunist, împotriva mișcării comuniste internaționale. — 1, 2, 3—4, 87, 105, 116, 132, 133, 134, 140, 159, 179, 189, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 208, 209—211, 212, 213, 214, 216, 217, 218, 219, 233, 237, 250, 261, 262, 336—337, 342, 349, 354, 355, 364, 365, 366, 377—378, 379, 380, 382, 383, 384, 386, 387, 388, 407, 415, 427, 433, 448.

Trubeșkoi, E. N. (1863—1920) — prinț, unul dintre ideologii liberalismului burghez rus, filozof idealist. A fost profesor de filozofie a dreptului la Universitatea din Kiev, apoi la cea din Moscova. Pînă în 1906 a făcut parte din partidul cadet. În 1906 a participat la constituirea partidului monarhist-constituțional al „înnoirii pașnice”. A avut un rol important în reprimarea de către țarism a primei revoluții ruse și în crearea regimului stolpînist din Rusia. În timpul primului război mondial a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman înrăit al Puterii sovietice ; a fost un denikinist activ. — 290.

Tugan-Baranovski, M. I. (1865—1919) — economist burghez rus, iar în ultimul deceniu al secolului trecut un reprezentant de vază

al „marxism. ui legal“. În perioada revoluției din 1905—1907 a făcut parte din partidul cadet. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat parte activă la contrarevoluția din Ucraina, a fost ministru de finanțe al Radei centrale ucrainene — guvern contrarevoluționar burgez. Principalele lucrări ale lui Tugan-Baranovski din ultimul deceniu al secolului trecut sînt : „Crizele industriale în Anglia contemporană, cauzele și influența lor asupra vieții poporului“, „Fabrica rusă în trecut și în prezent“ etc. — 35—36, 120.

Tuleakov, I. N. (n. 1877) — muncitor, social-democrat, menșevic, deputat în Duma a IV-a de stat din partea Regiunii oastei Donului. — 209, 374, 452.

Tyszka, Ian (Ioghibes, Leo) (1867—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești poloneze și germane. A fost unul dintre întemeietorii Social-democrației din Regatul Poloniei (1893) și membru al Conducerii centrale a acestui partid. A luptat împotriva revizionismului din mișcarea muncitorească internațională, a combătut naționalismul, a susținut ideea necesității unei lupte comune a proletariatului polonez și rus. A participat îndeaproape la revoluția din 1905—1907, a fost arestat la Varșovia în primăvara anului 1906 și apoi condamnat la 8 ani muncă silnică. După evadare a plecat în străinătate, unde a continuat să desfășoare activitate revoluționară. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., la care a fost ales în Comitetul Central. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, Tyszka, deși îi condamnă pe lichidatori, s-a situat, în unele cazuri, pe o poziție împăciuitoare față de ei. În 1912 a luat atitudine împotriva hotărîrilor Conferinței de la Praga. Activitatea lui din această perioadă a fost aspru criticată de V. I. Lenin. În primul război mondial, Tyszka, aflîndu-se în Germania, a participat la activitatea social-democrației germane, situîndu-se pe poziții internaționaliste ; a fost unul dintre organizatorii „Uniunii Spartacus“. În anii 1916—1918 s-a aflat în închisoare. După ce a fost eliberat de către revoluția din noiembrie 1918, a luat parte la înființarea Partidului Comunist din Germania și a fost ales secretar al Comitetului Central. Arestat în martie 1919, a fost asasinat în închisoarea din Berlin. — 365, 465, 466.

T

Țederbaum, S. O. (Ejov, V.) (1879—1939) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost un lichidator activ, a participat la editarea unor ziare și reviste menșevice-lichidatoriste. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții defensiste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică. — 3, 60, 131, 426.

Țederbaum, V. O. — *vezi* Levițki, V.

V

V. A. T. — *vezi* Tihomirnov, V. A.

V. O. — autorul articolului „Înrăutățirea situației învățământului“, publicat în „Severnaia Raboceaia Gazeta“ nr. 35 din 21 martie 1914. — 153.

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc din Belgia, președinte al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a, a ocupat o poziție ultraoportunistă. În anii primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist; a făcut parte din guvernul burghez, ocupînd diferite posturi ministeriale. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a venit în Rusia ca să facă agitație pentru continuarea războiului imperialist. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie, a contribuit din plin la organizarea intervenției armate împotriva Rusiei Sovietice, a depus eforturi susținute pentru refacerea Internaționalei a II-a. În anii 1925—1927 a fost ministru de externe al Belgiei; a participat la încheierea acordurilor de la Locarno (1925), îndreptate împotriva U.R.S.S. A dus o luptă activă împotriva creării unui front unic antifascist al comuniștilor și socialiștilor. A scris o serie de cărți și broșuri. În lucrările lui Vandervelde, după cum arată V. I. Lenin, „eclectismul mic-burghez“ se ridică „împotriva marxismului, sofistica împotriva dialecticii, reformismul filistin împotriva revoluției proletare“ (Opere, vol. 28, București, Editura politică, 1959, p. 318). — 269, 355, 356, 357, 358, 393, 394, 406, 432, 437, 438, 484.

V—*dimov, V. (Podvișki, V. V., Vadimov, V.)* (n. aprox. 1881) — socialist-revoluționar de dreapta. În 1906 a publicat diverse articole în culegerea „Soznatelnaia Rossiia“, editată de socialiști-revoluționari, iar în 1914 a colaborat la ziarul „Smelaia Misl“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — 258.

Vibleaev, P. A. (1869—1928) — statistician și agronom, narodnic liberal. A condus serviciul economic al consiliului zemstvei din Tver, iar din 1907 pînă în 1917 serviciul de statistică al consiliului zemstvei din Moscova. A scris o serie de lucrări de statistică cu privire la gospodăria țărănească din Rusia țaristă, în care nega diferențierea de clasă a țărănimii și făcea apologia obștii sătești. A fost adjunct al ministrului agriculturii în guvernul provizoriu burghez (1917). După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Direcția centrală de statistică și a fost profesor la o serie de instituții de învățămînt superior din Moscova. — 253.

Vladimirov, M. K. (Șeinfinkel, M. K., L. V., L. VI.) (1879—1925) — social-democrat, bolșevic; membru al P.M.S.D.R. din 1903. A dus muncă de partid la Petersburg, Gomel, Odesa, Lugansk și Ekaterinoslav. A participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat

al Comitetului de partid din Polessie. A luat parte la revoluția din 1905—1907. Pentru activitatea sa revoluționară a fost arestat și deportat pe viață în Siberia, dar în 1908 a evadat și a fugit în străinătate. În 1911 a plecat de la bolșevici, iar mai târziu a intrat în grupul de la Paris al plehanoviștilor, care scotea ziarul „Za Partiiu”. În timpul primului război mondial a colaborat la „Nașe Slovo”, un ziar al lui Troțki care apărea la Paris. După revoluția din februarie 1917 s-a întors în Rusia, s-a alăturat interraioniștilor și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea, a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi de răspundere: în 1921 a fost comisar al poporului la aprovizionare în Ucraina; în 1922 — comisar al poporului la finanțe în R.S.F.S.R., iar din noiembrie 1924 — vicepreședinte al Consiliului Economic Superior al U.R.S.S. — 299, 329, 486.

Voinov — vezi Lunacearski, A. V.

Volski, S. A. (Sokolov, A. V.) (n. 1880) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost unul dintre liderii otzoviștilor, a luat parte la organizarea și activitatea școlilor fracționiste de la Capri și Bologna (Italia) și a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered”. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a lucrat în secția militară a Sovietului din Petrograd. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. A stat cîtva timp în emigrație, dar s-a întors curînd în Rusia Sovietică. A lucrat în cooperația forestieră, la Comisia de Stat a Planificării și în Comisariatul poporului pentru comerț. Începînd din 1927 s-a ocupat cu activitatea literară. — 126, 383, 384.

Voronov, B. (Lebedev, B. N.) (1883—1919) — socialist-revoluționar, economist și publicist. În 1909—1910 a făcut parte din C.C. al partidului socialist-revoluționar. Începînd din 1912 a colaborat activ la o serie de publicații ale acestui partid. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii 1917—1918 a făcut parte din redacția ziarului socialist-revoluționar „Vlast Naroda”; ulterior a lucrat în sistemul cooperației. — 349.

W

Warski, Adolf (Warszawski, A. S.) (1868—1937) — militant de seamă al mișcării revoluționare poloneze. La sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre organizatorii „Uniunii muncitorilor polonezi”; a participat activ la crearea Social-democrației din Regatul Poloniei, iar apoi a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. A participat ca delegat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii ziarului „Soțial-Demokrat”, Organul Central al P.M.S.D.R. În această perioadă, V. I. Lenin l-a caracterizat pe Warski ca „un

publicist experimentat, un marxist inteligent și un tovarăș minunat* (Opere, vol. 36, București, Editura politică, 1958, p. 153). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste; în 1917 a făcut parte din conducerea Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. A fost unul dintre întemeietorii Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia și membru al Comitetului Central. A fost ales deputat în seimul polonez, în cadrul căruia a condus fracțiunea comunistă. În 1929 a emigrat în U.R.S.S. A lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, unde s-a ocupat de istoria mișcării muncitorești poloneze. — 332—333.

Warszawski, A. S. — *vezi* Warski, Adolf.

Weiss (Menders), F. (n. 1885) — unul dintre liderii menșevicilor letoni. La mișcarea revoluționară a participat cu începere din 1904. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a avut o atitudine lichidatoristă. În anii 1912—1913 a fost membru al Comitetului din străinătate al Social-democrației din Ținutul leton, alcătuit din menșevici, și a luptat împotriva bolșevicilor letoni. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziție menșevic-internaționalistă. În Letonia burgheză a fost președinte al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Letonia, un partid oportunist din Internaționala a II-a. Începând din 1932 a fost membru al Comitetului Executiv al Internaționalei a II-a. În anii 1934—1940, în timpul dictaturii fasciste, a fost membru al Partidului socialist muncitoresc-țărănesc leton, partid ilegal, care și-a fixat ca obiectiv răsturnarea fascismului. — 240—241.

Willy, Rudolf (1855—1920) — filozof machist german, discipol al lui R. Avenarius. Autor al lucrărilor: „Die Gesamterfahrung vom Gesichtspunkt des Primärmonismus“, 1908; „Ideal und Leben...“, 1909, și altele. — 42.

X

X — *vezi* Danski, B. G.

Z

Z. L. — 467, 468.

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mișcării narodnice, iar mai târziu a mișcării social-democrate din Rusia. A luat parte la crearea și la activitatea grupului „Eliberarea muncii“. Începând din 1900 a făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt

revoluționar s-a alăturat lichidatorilor, iar în timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. Față de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă. — 3.

Zatonski, M. P. (Batrak) (n. 1881) — activist de seamă al partidului socialist-revoluționar. În 1905 a fost ales în primul Soviet al deputaților muncitorilor din Petersburg. Începînd din 1911 a activat în sindicatul metalurgiștilor din Petersburg și a fost președintele lui. În 1917 a făcut parte din Comitetul Central al partidului socialist-revoluționar. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în Ucraina. — 63, 64, 65.

DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA
LUI V. I. LENIN

(Martie — iulie 1914)

- Martie-iulie
1914* Lenin locuiește la Cracovia. La 26 aprilie (9 mai) se mută la Poronino.
- Martie, 15 (28)* În nr. 37 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Destrămarea Blocului «din august»”.
- Martie, 19
(aprilie, 1)* Lenin, care a întocmit un proiect de „Apel către muncitorii ucraineni”, îl trimite Inesei Armand, cu indicația de a-l transmite lui O. N. Lola. În scrisoarea sa către I. Armand, el spune: „E foarte important ca *din mijlocul social-democraților ucraineni* să răsune un glas în favoarea unității și împotriva împărțirii muncitorilor pe națiuni”.
- Martie, 20
(aprilie, 2)* În nr. 41 al ziarului „Puti Pravdi” apare articolul lui Lenin „Capitalismul și presa”.
- Martie, 22
(aprilie, 4)* A apărut nr. 3 al revistei „Prosvetșenie”, în care sînt publicate articolele lui Lenin: „Un burghez radical despre muncitorii ruși” și „Învățăminte politice”.
- Între 25 martie
și 10 aprilie
(7 și 23 aprilie)* Într-o scrisoare — „În legătură cu articolele despre Irlanda” — adresată redacției ziarului „Puti Pravdi”, Lenin roagă să i se comunice dacă articolul său „Criza constituțională din Anglia” va fi publicat în numărul următor al acestui ziar; totodată îl critică pe G. V. Plehanov, care pledează pentru unitate cu lichidatorii.
- Martie, înainte
de 26 (8 aprilie)* Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin supune unei critici severe pe oportuniștii germani și în același timp arată că e necesar să se îm-

prumute tot ce reprezintă un exemplu prețios în partidul social-democrat german, dar „fără a manifesta îngăduință față de oportuniști“.

*Martie, înainte
de 27 (9 aprilie)*

Într-o scrisoare adresată lui G. L. Șklovski, Lenin își exprimă îngrijorarea în legătură cu starea sănătății lui F. N. Samoilov, membru al fracțiunii bolșevice din Dumă, și cere ca el să fie trimis la tratament.

*Martie, 28
(aprilie, 10)*

În nr. 48 al ziarului „Puti Pravdî“ apare „Proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor“, scris de Lenin.

Într-o scrisoare adresată mamei sale, M. A. Ulianova, Lenin îi face cunoscut că în curînd — în primele zile ale lunii mai — se va muta la Poronino.

*Martie, 29
(aprilie, 11)*

În nr. 49 al ziarului „Puti Pravdî“ apare articolul lui Lenin „Salariile muncitorilor agricoli“.

*Martie, 30
(aprilie, 12)*

În „Puti Pravdî“ nr. 50 apar articolele lui Lenin „Muncitorii letoni despre sciziunea din fracțiunea social-democrată din Dumă“ și „Demascarea ficțiunii Blocului «din august»“.

Martie

În nr. 3 al revistei „Sovremennîi Mir“ apare articolul lui Lenin „Încă o nimicire a socialismului“.

Martie-aprilie

Lenin scrie articolul „Cum au răspuns muncitorii la constituirea Fraecțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat“.

Martie-iulie

Lenin întocmește planul articolului său „Karl Marx“.

*Aprilie, mai târziu
de 1 (14)*

Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin îi face cunoscut că a primit literatură bundistă, că i-a trimis numărul 3 al revistei „Rabotnița“ și își exprimă satisfacția pentru modul cum a fost organizată editarea ei.

*Aprilie, 2—4
(15—17)*

Lenin întocmește ordinea de zi a unei ședințe a Comitetului Central al partidului cu un reprezentant al fracțiunii bolșevice din Dumă.

Lenin conduce, la Cracovia, ședințele Comitetului Central al partidului cu un reprezentant al fracțiunii bolșevice din Dumă în legătură cu participarea la Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a, pregătirea congresului ordinar al partidu-

- lui, activitatea în rîndul țărănilor și alte probleme organizatorice curente ; scrie proiectul de rezoluție cu privire la înființarea unei Secții organizatorice a Comitetului Central pentru conducerea activității ilegale ; rezoluția este adoptată de Comitetul Central.
- Aprilie, înainte de 4 (17)* Lenin îi scrie lui V. M. Zagorski, rugîndu-l să-1 trimită hotărîrile conferințelor de partid și programul partidului.
- Aprilie, 4 (17)* În nr. 54 al ziarului „Puti Pravdî“ apare articolul lui Lenin „Despre formele mișcării muncitorești (Lock-outul și tactica marxistă)“.
- Aprilie, după 4 (17)* Lenin conduce, la Cracovia, o consfătuire a Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. cu un reprezentant al colectivului de conducere al organizației din regiunea Moscova în legătură cu convocarea unei conferințe regionale, pregătirile în vederea congresului ordinar al partidului și a Congresului de la Viena al Internaționalei a II-a, editarea unui ziar la Moscova, difuzarea „Pravdei“ și alte probleme.
- Aprilie, 6 (19)* În nr. 56 al ziarului „Puti Pravdî“ apare articolul lui Lenin „Narodnicii de stînga caută să înfrumusețeze burghezia“.
- Aprilie, după 6 (19)* Lenin scrie, pentru fracțiunea bolșevică din Duma de stat, proiectul unei cuvîntări „Cu privire la politica națională“.
- Aprilie, 9 (22)* Într-o scrisoare către sora sa, M. I. Ulianova, Lenin îi comunică că a primit unele informații în legătură cu schimbarea intervenită în componența deportaților din Oloneț : „Aceștia sînt, în marea lor majoritate, muncitori... dintre cei 150 de deportați aflați în acest județ, 2 sînt lichidatori, iar cîțiva — narodnici de stînga“ ; totodată el consideră necesar să se culeagă date în legătură cu această chestiune pentru a fi publicate în revista „Prosveșcenie“.
- Aprilie, 10 (23)* În nr. 57 al ziarului „Puti Pravdî“ apare articolul lui Lenin „Criza constituțională din Anglia“.
- Aprilie, 11 (24)* Lenin îi trimite Inesei Armand scrisoarea lui O. N. Lola în legătură cu apelul către muncitorii ucraineni. În scrisoarea adresată ei, Lenin o

roagă să se întâlnească cu social-democrații ucraineni, să vadă care e poziția lor în chestiunea creării unei organizații social-democrate ucrainene naționale și să caute să organizeze un grup de antiseparațiști; arată necesitatea de a stabili, la Paris și în Elveția, unele legături în vederea pregătirii congresului partidului și a reeditării programului și statutului, cu modificările aduse la Conferința din 1912 de la Praga.

- Aprilie, 12 (25)* În nr. 59 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul „Unitate”, scris de Lenin.
- Aprilie, 13 (26)* Într-o scrisoare către redacția revistei „Dzvin”, Lenin se arată profund indignat de propaganda făcută de naționaliștii burghezi ucraineni pentru separarea muncitorilor ucraineni și constituirea lor într-o organizație social-democrată aparte.
- Aprilie, 15 (28)* În nr. 61 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul lui Lenin „Ce spun marxiștii organizați despre intervenția Biroului Internațional”.
- Aprilie, 16 (29)* În nr. 62 al ziarului „Puti Pravdî” apar articolele lui Lenin „Egalitatea în drepturi a națiunilor” și „Lichidatorii și mișcarea muncitorească letonă”.
- Aprilie, 20 (mai, 3)* În nr. 66 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul lui Lenin „Sistemul iobăgist la sate”.
- Aprilie, înainte de 22 (5 mai)* Lenin trimite la redacția ziarului „Puti Pravdî” articolul său „Sarcinile noastre”, în vederea publicării lui în primul număr al ziarului „Rabocii”, care e închinat istoriei presei muncitorești din Rusia.
- Aprilie, 22 (mai, 5)* În nr. 1 al ziarului „Rabocii” apar articolele lui Lenin „Din trecutul presei muncitorești din Rusia” și „Sarcinile noastre”.
- „Puti Pravdî” publică, la rubrica „De la colaboratorii noștri”, o telegramă semnată: V. Ilin. Adresînd un călduros salut ziarului cu prilejul împlinirii a doi ani de la apariție, Lenin urează noi succese presei muncitorești și face cunoscut că a cedat salariul său pe o zi pentru fondul ziarului.
- Apare nr. 4 al revistei „Prosveșcenie”, în care sînt publicate articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare”, „Ce nu

- trebuie să imităm din mișcarea muncitorească germană" și recenzia unei lucrări a lui N. A. Rubakin, intitulată „Printre cărți“.
- Aprilie, după
22 (5 mai)* Lenin face corecturi la articolul său „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“.
- Aprilie, 23
(mai, 6)* De ziua presei, în „Puti Pravdî“ nr. 68 apare o telegramă primită din Austria, purtând semnătura lui V. Ilîn și a altora. În ea se spune : „Sîntem cu inima alături de voi“.
- Aprilie, 26
(mai, 9)* Lenin părăsește Cracovia și se stabilește la Poronino.
- Aprilie, 29
(mai, 12)* În nr. 73 al ziarului „Puti Pravdî“ apare articolul lui Lenin „O definiție a lichidatorismului“.
- Aprilie* Lenin îi scrie lui N. I. Buharin în legătură cu pregătirea unor proiecte de cuvîntări în problema națională, pentru fracțiunea bolșevică din Dumă. Lenin scrie încheierea la culegerea „Marxism și lichidatorism“.
- Aprilie-mai* Lenin scrie planul și conspectul raportului C.C. al P.M.S.D.R. pentru Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a.
- Între 2 și 18
(15 și 31) mai* Într-o scrisoare adresată lui I. Rudis-Ghipslis, Lenin își expune părerea în legătură cu editarea suplimentului ziarului „Pravda“ în limba letonă și-l roagă să-i trimită traduceri ale articolelor apărute în ziarele social-democrate letone ; îl felicită pentru succesul demonstrației de 1 Mai, în special pentru al celei de la Riga și al celei de la Petersburg.
- Mai, 3 (16)* În nr. 76 al ziarului „Puti Pravdî“ apare articolul lui Lenin „Încă o dată despre criza politică“.
- Mai, 4 (17)* În nr. 77 al ziarului „Puti Pravdî“ apare articolul lui Lenin „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească“.
- Mai, 5 (18)* Într-o scrisoare adresată lui N. N. Nakoreakov, Lenin îi mulțumește pentru trimiterea unor publicații statistice oficiale, apărute în S.U.A., cu privire la agricultură ; îl felicită cu prilejul strălu-

citului succes obținut de demonstrațiile de 1 Mai din Rusia și îl informează despre creșterea organizației din Ural.

După 5 (18) mai Lenin studiază publicațiile statistice oficiale din S.U.A. „Thirteenth census of the United States, Taken in the year 1910. Volume V. Agriculture. 1909 and 1910. Washington 1914” („Cel de-al 13-lea recensământ al Statelor Unite, efectuat în 1910. Vol. V. Agricultură. 1909 și 1910. Washington, 1914”).

Mai, 6 (19) Într-o scrisoare adresată lui S. G. Șaumian, Lenin expune planul de luptă împotriva adepților „autonomiei cultural-naționale” și schițează conținutul proiectului de lege, conceput de el, cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale.

Lenin îi scrie lui V. A. Karpinski, pe care-l roagă să-i trimită primul volum al lucrării lui N. A. Rubakin „Printre cărți”.

După 6 (19) mai Lenin calculează, cu ajutorul unui tabel întocmit de V. A. Tihomirnov, sumele realizate din colectele făcute de grupurile muncitorești pentru „Puti Pravdi” și pentru „Severnaia Raboceaia Gazeta” în lunile martie și aprilie (pînă la 6 (19) mai) 1914.

Lenin scrie un „Proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale”.

Mai, 7 (20) Lenin îi comunică, într-o scrisoare, lui A. A. Troianovski că a studiat proiectul contractului de colaborare cu redacția revistei „Prosveșcenie”, care a primit un sprijin bănesc din partea acestuia, și îl roagă să trimită cît de curînd la „Prosveșcenie” un articol în legătură cu problema națională pentru a fi publicat la rubrica de discuții și totodată îi comunică că sfîrșitul articolului „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare” urmează să apară în cursul lunii mai.

Înainte de 8 (21) mai Într-o scrisoare adresată lui G. I. Ciudnovski, Lenin îi propune o serie de completări la articolul lui „O nouă teorie a acumulării”, pentru a-l face să fie pe înțelesul tuturor.

- Mai, 8 (21)* În nr. 80 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul lui Lenin „Vecini de moșie”.
- Mai, 9 (22)* În nr. 81 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul lui Lenin „Narodnicii și «violența fracționistă»”.
- Mai, 9 sau 10 (22 sau 23)* Într-o scrisoare adresată lui G. L. Șklovski, Lenin îi vorbește despre dezertarea lui R. Malinovski, membru al Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia, care s-a eliberat, cu de la sine putere, de îputernicirile de deputat în Duma a IV-a de stat, și face cunoscut că acesta este acuzat de provocare; îi cere părerea asupra posibilității ca F. N. Samoilov, care se află în străinătate, să plece la Moscova cu ocazia alegerilor pentru un nou deputat în Dumă.
- Mai, 10 (23)* În nr. 82 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul lui Lenin „Pervertirea muncitorilor printr-un naționalism rafinat”.
- Mai, după 10 (23)* Într-o scrisoare adresată lui V. A. Karpinski, Lenin îi mulțumește pentru volumul I al lucrării lui N. A. Rubakin „Printre cărți”; critică cu asprime revista „Sovremennik” și își manifestă indignarea față de colaborarea lui Dan, Martov și Plehanov la această revistă; îi scrie lui V. A. Karpinski că i-a trimis legitimația de delegat la Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a.
- Între 10 și 18 (23 și 31) mai* Răspunzînd lui N. I. Podvoiski, care-l ruga să-l sprijine, prin indicații și sfaturi, la întocmirea unei lucrări de statistică, Lenin îi trimite o serie de observații și propuneri.
- Mai, 11 (24)* Lenin îi trimite lui A. E. Badaev o telegramă în care arată că e necesar să se aleagă un nou președinte al fracțiunii bolșevice, în urma dezertării de la datorie a lui R. Malinovski, care s-a eliberat cu de la sine putere de îputernicirile de deputat în Duma a IV-a de stat.
- Mai, 13 (26)* „Puti Pravdî” publică, în nr. 85, articolele lui Lenin „Despre situația politică” și „Unitatea muncitorilor și «curențele» intelectualilor”.
- Mai, 14 (27)* În nr. 86 al ziarului „Puti Pravdî” apare articolul lui Lenin „Despre narodnicii de stînga”.

- Între 18 și 22 mai (31 mai și 4 iunie)* Lenin trimite redacției ziarului „Puti Pravdî” o scrisoare intitulată „În legătură cu chestiunea Peșehonov, Malinovski ș.a.”, în care-i urează ziarului noi succese în lupta împotriva lichidatorilor și arată care trebuie să fie poziția redacției față de Plehanov și de ziarul lui, „Edinstvo”.
- Mai, înainte de 20 (2 iunie)* Într-o scrisoare către A. V. Britman, Lenin se interesează de mijloacele disponibile pentru editarea Organului Central al partidului.
- Mai, 22 (iunie, 4)* În nr. 2 al ziarului „Rabocii” apare articolul lui Lenin „Lichidatorii și biografia lui Malinovski”.
- Mai, înainte de 23 (5 iunie)* Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin arată că e necesar să fie studiată chestiunea delegației care urmează să participe la Congresul de la Viena al Internaționalei a II-a.
- Mai, 23 (iunie, 5)* Lenin, într-o scrisoare adresată Inesei Armand, face aprecieri extrem de defavorabile în legătură cu romanul „Porunca strămoșilor” de V. Vinnicenko.
- Înainte de 24 mai (6 iunie)* Lenin îi propune, într-o scrisoare, lui M. M. Litvinov să meargă ca delegat la Congresul de la Viena.
- Mai, 24 (iunie, 6)* În nr. 3 al ziarului „Rabocii” apare articolul lui Lenin „Despre cele două căi”.
- Între 24 mai și 8 iunie (6 și 21 iunie)* Lenin trimite o scrisoare redacției publicațiilor Granat, căreia îi cere să-i comunice ce proporții trebuie să aibă articolul său despre Karl Marx și în ce termen trebuie predat.
- Mai, 25 (iunie, 7)* În nr. 4 al ziarului „Rabocii” apare articolul lui Lenin „Plehanov, care nu știe ce vrea”.
- Mai, înainte de 28 (10 iunie)* Lenin scrie, pentru fracțiunea bolșevică din Duma de stat, un proiect de cuvîntare „Cu privire la bugetul Ministerului Agriculturii”.
- După 29 mai (11 iunie)* Lenin trimite redacției ziarului „Pravda” o scrisoare intitulată „Încă o dată despre plecarea lui Malinovski”.
- Mai, 30 (iunie, 12)* În nr. 2 al ziarului „Trudovaia Pravda” apare articolul lui Lenin „Despre unitate”.

*Sfârșitul lui
mai — iunie*

Într-o scrisoare adresată lui S. G. Șaumian, Lenin face o serie de observații critice în legătură cu părerile lui despre proiectul de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor, îl roagă să facă „o critică a articolelor mele din «Prosvetșenie»” și să strângă date despre ziarele social-democrate care apar în Caucaz în limbile gruzină, armeană ș.a., întrucît îi sînt necesare pentru pregătirile în vederea Congresului de la Viena al Internaționalei a II-a.

Mai

Lenin scrie planurile unui articol despre revista „Sovremennik”.

Iunie, 1 (14)

Apare nr. 5 al revistei „Prosvetșenie”, cu articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare” (urmare), „Graba strică treaba”, „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate” și recenzia cărții lui I. Drozdov „Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din 1905—1906” și a broșurii lui I. M. Kozminîh-Lanin „Munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova”.

Iunie, 5 (18)

În nr. 7 al ziarului „Trudovaia Pravda” apare articolul lui Lenin „Lucrurile s-au lămurit. În atenția muncitorilor conștienți”.

*Între 6 și 20
iunie (19 iunie
și 3 iulie)*

Lenin scrie o completare la articolul său „Cum au răspuns muncitorii la constituirea Frațiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat” și o trimite editurii „Priboi”. Articolul a fost publicat în iulie 1914, în partea a II-a a culegerii „Marxism și lichidatorism”.

*Între 6 și 26
iunie (19 iunie
și 9 iulie)*

Lenin face o totalizare a datelor cifrice cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească.

Iunie, 9 (22)

În nr. 7 al ziarului „Rabocii” apar articolele lui Lenin „Despre aventurism” și „Hotărârile marxiștilor letoni și lichidatorii”.

*Iunie, 13 și 14
(26 și 27)*

În nr. 14 și 15 ale ziarului „Trudovaia Pravda” apare articolul lui Lenin „Clasa muncitoare și presa muncitorească”.

- Iunie, după 13 (26)* Lenin efectuează un calcul al grupurilor de muncitori și al sumelor bănești subscrise de ele pentru ziarul marxist și pentru cel lichidatorist și face însemnări pe tabelele, în legătură cu această problemă, întocmite de V. A. Tihomirnov.
- Înainte de 16 (29) iunie* Lenin îi scrie lui M. K. Vladimirov în legătură cu editarea, la Paris, a programului și statutului partidului.
În numele C.C. al P.M.S.D.R., Lenin îi comunică lui C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, că C.C. al P.M.S.D.R. l-a numit pe M. M. Litvinov ca reprezentant al său în B.S.I.
- Iunie, înainte de 17 (30)* Într-o scrisoare adresată editurii „Priboi“, Lenin cere să i se explice cauzele care fac să întârzie apariția articolului său „Clasa muncitoare și presa muncitorească“.
- Iunie, 19 (iulie, 2)* În nr. 19 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Narodnicismul de stînga și marxismul“.
- Iunie, 21 (iulie, 4)* Din însărcinarea C.C. al P.M.S.D.R., Lenin trimite scrisori Inesei Armand, lui I. F. Popov, M. F. Vladimirski și A. A. Bekzadian, cărora le propune să facă parte din delegația C.C. al P.M.S.D.R. care urmează să participe la Conferința de la Bruxelles a B.S.I.
- Iunie, nu mai devreme de 21 (4 iulie)* Din însărcinarea C.C. al P.M.S.D.R., Lenin aduce la cunoștința Comitetului executiv al B.S.I. că C.C. a adoptat o hotărîre specială care prevede că nu va lua parte la Conferința de la Bruxelles dacă nu va fi invitată, cu drepturi egale cu ale celorlalți participanți, și opoziția poloneză; roagă să i se comunice ce organizații și persoane au fost invitate la conferință.
- Iunie, 22 (iulie, 5)* În „Trudovaia Pravda“ nr. 22 apare articolul lui Lenin „Problema agrară în Rusia“.
- Iunie, 23 (iulie, 6)* Lenin stabilește componența definitivă a delegației C.C. al P.M.S.D.R. care urmează să participe la Conferința de la Bruxelles, convocată de Biroul socialist internațional.

- Intr-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin insistă asupra plecării ei la Conferința de la Bruxelles și îi comunică componența delegației.
- Iunie, 23—30
(iulie, 6—13)* Lenin întocmește planul și tezele raportului C.C. pentru Conferința de la Bruxelles.
Lenin scrie raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile pentru delegația C.C. la Conferința de la Bruxelles.
- Iunie, înainte
de 24 (iulie, 7)* Lenin îi scrie lui N. V. Kuznețov, rugându-l să ajungă la o înțelegere cu M. F. Vladimirski, ca el să ia parte la Conferința de la Bruxelles.
- Iunie, 24
(iulie, 7)* În „Trudovaia Pravda” nr. 23 apare articolul lui Lenin „Despre semnificația politică a injuriei (în legătură cu problema unității)”.
- Înainte de
25 iunie
(8 iulie)* Intr-o scrisoare adresată lui V. Mișkevici-Kapsukas, Lenin se interesează de istoricul înființării ziarului lituanian „Vilnis” și de orientarea lui.
- Înainte de 26
iunie (9 iulie)* Lenin efectuează un calcul al numărului grupurilor de muncitori care au subscris pentru presa bolșevică și pentru cea lichidatoristă și face totalul sumelor strânse prin intermediul fracțiunii bolșevice și al celei menșevice din Dumă, cu începere din octombrie 1913 și până la 6 iunie 1914.
Lenin calculează procentul colectelor efectuate de grupurile de muncitori pentru „Pravda”.
- Iunie, 26
(iulie, 9)* Lenin îi scrie Inesei Armand în legătură cu pregătirile pentru conferința internațională a femeilor.
Intr-o altă scrisoare, Lenin o înștiințează pe Inessa Armand că Comitetul Central a aprobat componența delegației P.M.S.D.R. pentru Conferința de la Bruxelles și că a doua zi îi va trimite începutul și sfârșitul raportului Comitetului Central.
În nr. 25 al ziarului „Trudovaia Pravda” apare articolul lui Lenin „Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească”.
Lenin trimite Biroului din Rusia al Comitetului Central o scrisoare prin care cere să se strângă și să i se trimită date cu privire la ziarele bol-

- șevice și lichidatoriste care apar în Caucaz cu începere din 1911.
- După 26 iunie
(9 iulie)* Lenin întocmește o situație cifrică cu privire la tirajul ziarelor pravdiste și al celor lichidatoriste.
- Înainte de 27
iunie (10 iulie)* Lenin scrie editurii „Priboi” o scrisoare în legătură cu trimiterea corecturilor la culegerea „Marxism și lichidatorism”.
- Iunie, 27
(iulie, 10)* Lenin trimite delegației bolșevice la Conferința de la Bruxelles raportul C.C. al P.M.S.D.R., scris de el.
- Lenin trimite scrisori lui M. M. Litvinov, Inesei Armand, lui I. F. Popov și M. F. Vladimirski în legătură cu pregătirile pentru Conferința de la Bruxelles.
- Între 27 iunie
și 3 iulie
(10 și 16 iulie)* Lenin face unele completări la raportul C.C. al P.M.S.D.R. pentru Conferința de la Bruxelles.
- Iunie, 28
(iulie, 11)* Lenin trimite instrucțiuni delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles.
- În nr. 27 al ziarului „Trudovaia Pravda” apare articolul lui Lenin „Cît de puternic este curentul narodnicist de stînga în rîndurile muncitorilor”.
- Apare nr. 6 al revistei „Prosveșcenie”, cu articolele lui Lenin „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare” (sfîrșit), „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor” și „Despre «vperedîști» și despre grupul «Vpered»”.
- Lenin trimite editurii „Priboi” o scrisoare în care aduce mulțumiri pentru trimiterea corecturilor de la sfîrșitul culegerii „Marxism și lichidatorism” și cere să i se trimită neîntîrziat lui I. F. Popov, la Bruxelles, toate colile din culegere care au fost tipărite, precum și colecțiile ziarelor „Pravda” și „Nașa Zarea”, articolele lui Bulkin, și ale lui Martov, ca și alte materiale.
- Iunie, 29
(iulie, 12)* În nr. 28 al ziarului „Trudovaia Pravda” apare o „Notă «Din partea redacției» la «Apelul către muncitorii ucraineni» al lui Oksen Lola”, scrisă de Lenin.

- Intr-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin îi face cunoscut că au venit doi muncitori din Petersburg și că în curînd trebuie să sosească și G. I. Petrovski; totodată, subliniază necesitatea imperioasă ca ea să participe la Conferința de la Bruxelles.
- Intre 29 iunie și 6 iulie (12 și 19 iulie)* Lenin conduce o ședință a Comitetului Central cu niște activiști de partid sosiți din Rusia, la care sînt discutate probleme ce privesc activitatea fracțiunii din Dumă și pregătirea congresului partidului.
- Iunie, 30 (iulie, 13)* Intr-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin arată care trebuie să fie tactica delegației bolșevice la Conferința de la Bruxelles, îi atrage atenția că e necesar să li se explice membrilor B.S.I. particularitățile și greutățile activității P.M.S.D.R. în condițiile ilegalității, îi dă indicații în sensul că trebuie folosite hotărîrile partidului în lupta împotriva lichidatorilor și a Comitetului executiv al B.S.I. și îi comunică: „Mîine voi trimite sfîrșitul raportului“.
- Iunie, 30—iulie, 1 (iulie, 13—14)* Lenin trimite Inesei Armand și lui I. F. Popov ziare și alte materiale necesare pregătirii pentru Conferința de la Bruxelles.
- Iulie, 2 (15)* În nr. 30 al ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Claritate înainte de toate!“ (În legătură cu problema unității)“.
- Iulie, 2 și 3 (15 și 16)* În nr. 30 și 31 ale ziarului „Trudovaia Pravda“ apare articolul lui Lenin „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești. Din darea de seamă a ziarului «Puti Pravdî»“.
- Nu mai tîrziu de 3 (16) iulie* Lenin o informează, într-o scrisoare, pe Inessa Armand asupra ședinței Comitetului Central cu unii activiști de partid, care avea loc la Poronino, și o roagă ca, după terminarea lucrărilor Conferinței de la Bruxelles, să-i comunice telegrafic amănunte în legătură cu rezultatele la care s-a ajuns.
- Iulie, 3—5 (16—18)* De la Poronino (Galiția), unde se află, Lenin îndrumază activitatea delegației bolșevice la Conferința de la Bruxelles.

*Iulie, 4 sau 5
(17 sau 18)*

Lenin trimite delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles o telegramă în care arată că e necesar să se depună, în numele a trei delegații, o declarație cu privire la esența lichidatorismului.

*Iulie, înainte
de 5 (18)*

Lenin trimite din Poronino o telegramă Comitetului executiv al B.S.I., căruia îi face cunoscut că a trimis pe adresa lui materialele în legătură cu călătoria întreprinsă de E. Vandervelde la Petersburg. Telegrama a fost expedită cu scopul de a demasca zvonul calomnios, răspândit de conducătorii Internaționalei a II-a, că Lenin se află la Bruxelles, dar nu ia parte la Conferința convocată de B.S.I. Lenin a trimis o copie de pe această telegramă delegației C.C. al P.M.S.D.R. la Conferință.

Iulie, 5 (18)

Apare culegerea „Marxism și lichidatorism” (partea a II-a), pregătită de Lenin.

*Iulie, 5 sau 6
(18 sau 19)*

Lenin scrie proiectul unei hotărâri a C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea ce trebuie adoptată față de opoziția poloneză și al unei hotărâri prin care se aduc mulțumiri delegației Comitetului Central la Conferința de la Bruxelles. Ambele proiecte au fost adoptate de C.C. al P.M.S.D.R.

*Iulie,
mai târziu
de 5 (18)*

Lenin îi trimite lui V. M. Kasparov, la Berlin, o scrisoare în care îl roagă să-l informeze asupra modului cum se desfășoară evenimentele revoluționare în Rusia. Lenin face mențiunea : „rezoluție definitiv adoptată” pe un exemplar dactilografiat al rezoluției Conferinței de la Bruxelles și introduce în acest exemplar textul care a fost omis.

Lenin scrie o notă de ziar : „Opoziția poloneză la Conferința de la Bruxelles”.

Lenin îi trimite lui G. L. Șklovski o scrisoare în care-l informează despre rezultatele Conferinței de la Bruxelles ; îl roagă să-i răspundă amănunțit dacă se pregătește pentru Congresul de la Viena ; totodată se interesează de sănătatea lui F. N. Samoilov.

*Intre 5 și 17
(18 și 30) iulie*

Lenin trimite două scrisori și o carte poștală lui I. E. Herman, un social-democrat leton, în legătură cu atitudinea social-democrației letone față de P.M.S.D.R.; remarcă cu satisfacție acțiunile întreprinse în 1914 de letoni și de Comitetul lor Central împotriva lichidatorilor, dar își exprimă îndoiala în ce privește posibilitatea unei unificări complete între Social-democrația din Ținutul leton și partidul bolșevicilor și insistă asupra necesității de a ajunge mai întâi la o clarificare într-o problemă principială: dacă Social-democrația din Ținutul leton poate să meargă împreună cu P.M.S.D.R. împotriva lichidatorismului, naționalismului și separatismului Bun-dului.

Iulie, 6 (19)

Într-o scrisoare către Inessa Armand, Lenin demască atitudinea adoptată de conducătorii Internaționalei a II-a la Conferința de la Bruxelles.

Într-o altă scrisoare, Lenin îi comunică Inesei Armand că a primit darea de seamă asupra Conferinței de la Bruxelles scrisă de M. F. Vladimirski; adresează mulțumiri delegației pentru activitatea minunată desfășurată de ea la această conferință; scrie că congresul ordinar al partidului va avea loc între 20 și 25 august și că la lucrările lui urmează să ia parte și Inessa Armand, ca delegat.

Iulie, 7 (20)

Într-o scrisoare către Inessa Armand, Lenin se ocupă de atitudinea adoptată de opoziția poloneză la Conferința de la Bruxelles; dă indicații cu privire la măsurile ce trebuie luate în vederea primirii mandatelor pentru Congresul de la Viena și o roagă să menționeze pe manuscris care pasaje din raportul C.C. al P.M.S.D.R. au fost citite de ea la Conferința de la Bruxelles și care au fost sărite.

*Iulie,
după 7 (20)*

Lenin scrie articolul „Opoziția social-democrată poloneză la răspîntie”.

*Iulie,
înainte de
8 (21)*

Lenin adresează o scrisoare lui I. F. Popov în legătură cu informațiile trimise de el cu privire la modul cum s-au desfășurat lucrările Conferinței de la Bruxelles.

- Iulie, 8 (21)* În „Leipziger Volkszeitung“ nr. 165 apare răspunsul lui Lenin la un articol publicat de acest ziar. Într-o scrisoare către redacția publicațiilor Granat, Lenin scrie că, din cauza unor împrejurări neprevăzute, este nevoit să întrerupă articolul „Karl Marx“, pe care-l începuse, și o roagă să găsească un alt autor.
- Iulie, 11 (24)* Într-o scrisoare adresată Inesei Armand, Lenin se declară de acord cu refuzul delegației C.C. al P.M.S.D.R. de a vota rezoluția propusă de Kautsky la Conferința de la Bruxelles; îi face cunoscut că se pregătește să discute cu social-democratul leton Zvirbul-Putnis, care a venit la Poronino, chestiunea participării letonilor la congresul partidului și o sfătuiește să-l informeze pe K. Kautsky despre atitudinea lichidatorilor.
- Iulie, 12 (25)* Lenin îi scrie Inesei Armand în legătură cu apropiata revoluție din Rusia și cu războiul dintre Austria și Serbia.
- Lenin scrie o scrisoare în care îl roagă pe un social-democrat suedez să-i dea o adresă conspirativă sigură pentru legătura cu Petersburgul.
- Iulie, 13 (26)* Într-o scrisoare către I. Rudis-Ghipslis, Lenin vorbește despre discuția pe care a avut-o cu Zvirbul-Putnis, un social-democrat leton, în legătură cu situația din Social-democrația din Ținutul leton; îl întreabă care este poziția social-democraților letoni în problema națională și-l roagă să-i comunice care este atitudinea muncitorilor letoni față de stabilirea unei mai strânse legături cu C.C. al P.M.S.D.R.
- Iulie, 15 (28)* Într-o scrisoare către redacția publicațiilor Granat, Lenin se declară de acord să termine articolul „Karl Marx“, care urmează să apară în Dicționarul enciclopedic.
- Între 15 și 18 (28 și 31) iulie* Lenin schițează conținutul numărului următor al ziarului „Sozial-Demokrat“, scrie planurile pentru articolul de fond „Revoluția și războiul“ și se ocupă de chestiunile tehnice ale editării.
- Iulie, 18 (31)* Într-o scrisoare adresată lui G. L. Șklovski, Lenin îi face cunoscut că congresul internațional se va

muta la Paris, unde se va deschide la 9 august ;
îi scrie despre componența delegației și arată că e
necesar ca și F. N. Samoïlov să vină la congres ;
face rugămintea de a i se crea lui Samoïlov, care
este bolnav, astfel de condiții, încît să-și poată
continua tratamentul și la Paris.

*A doua
jumătate
a lunii iulie*

Lenin, într-o scrisoare, i se adresează lui
V. M. Kasparov cu rugămintea de a întocmi și
a-i trimite o colecție de articole decupate din zia-
rul „Vorwärts“ în legătură cu mișcarea munci-
toarească din Petersburg.

CUPRINS

Prefață	VII
-------------------	-----

1914

DESTRĂMAREA BLOCULUI „DIN AUGUST”	1—4
CAPITALISMUL ȘI PRESA	5—8
UN BURGHEZ RADICAL DESPRE MUNCITORII RUȘI	9—13
INVĂȚĂMINTE POLITICE	14—16
*PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR	17—19
Proiect de lege pentru înlăturarea tuturor îngrădi- rilor drepturilor evreilor și, în genere, a tuturor îngrădirilor legate de originea sau de apartenența la o naționalitate, oricare ar fi ea	18
SALARIILE MUNCITORILOR AGRICOLI	20—22
MUNCITORII LETONI DESPRE SCIZIUNEA DIN FRACTIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMĂ	23—28
DEMASCAREA FICȚIUNII BLOCULUI „DIN AU- GUST”	29—32

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

INCĂ O NIMICIRE A SOCIALISMULUI	33—57
I	36
II	37
III	40
IV	43
V	45
VI	47
VII	50
VIII	53
IX	54
X	56
*REZOLUȚIA C.C. AL P.M.S.D.R. CU PRIVIRE LA ÎNFIINȚAREA UNEI SECȚII ORGANIZATORICE A COMITETULUI CENTRAL PENTRU CONDUCEREA ACTIVITĂȚII ILEGALE	58
DESPRE FORMELE MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI (<i>Lock- outul și tactica marxistă</i>)	59—62
NARODNICII DE STÎNGA CAUTĂ SĂ ÎNFRUMUSE- ȚEZE BURGHEZIA	63—67
CU PRIVIRE LA POLITICA NAȚIONALĂ	68—76
CRIZA CONSTITUȚIONALĂ DIN ANGLIA	77—80
UNITATE	81—84
CE SPUN MARXIȘTII ORGANIZAȚI DESPRE INTER- VENȚIA BIROULUI INTERNAȚIONAL	85—88
EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR	89—91
LICHIDATORII ȘI MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ LETONĂ	92—95
SISTEMUL IOBĂGIST LA SATE	96—98
DIN TRECUTUL PRESEI MUNCITOREȘTI DIN RUSIA	99—108

SARCINILE NOASTRE	109—112
CE NU TREBUIE SĂ IMITĂM DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ GERMANĂ	113—117
*RECENZIE. <i>N. A. Rubakin. Printre cărți</i> , vol. II (editura „Nauka“). Moscova, 1913. Prețul 4 ruble (ed. a II-a)	118—121
O DEFINIȚIE A LICHIDATORISMULUI	122—124
*ÎNCHEIERE LA CULEGEREA „MARXISM ȘI LICHIDATORISM“	125—134
INCĂ O DATĂ DESPRE CRIZA POLITICĂ	135—137
LUPTA IDEOLOGICĂ ÎN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ	138—141
PROIECT DE LEGE CU PRIVIRE LA EGALITATEA ÎN DREPTURI A NAȚIUNILOR ȘI LA APARAREA DREPTURILOR MINORITĂȚILOR NAȚIONALE	142—144
„VECINI DE MOȘIE“	145—146
NARODNICII ȘI „VIOLENȚA FRAȚIONISTĂ“	147—150
PERVERTIREA MUNCITORILOR PRINTR-UN NAȚIONALISM RAFINAT	151—154
DESPRE SITUAȚIA POLITICĂ	155—157
UNITATEA MUNCITORILOR ȘI „CURENTELE“ INTELCTUALILOR	158—161
DESPRE NARODNICII DE STÎNGA	162—166
LICHIDATORII ȘI BIOGRAFIA LUI MALINOVSKI	167—170
DESPRE CELE DOUĂ CĂI	171—174
PLEHANOV, CARE NU ȘTIE CE VREA	175—179
CU PRIVIRE LA BUGETUL MINISTERULUI AGRICULTURII	180—186
DESPRE UNITATE	187—189
GRABA STRICĂ TREABA	190—193

CUM ESTE DISIMULATĂ INCALCAREA UNITĂȚII
DE CEI CE VORBESC ÎNTR-UNA DESPRE UNITATE 195—220

I. Despre „fracționism”	198
II. Despre sciziune	203
III. Despre destrămarea Blocului din august	208
IV. Sfaturile date de un împăciuatorist „grupului celor șapte”	211
V. Concepțiile lichidatoriste ale lui Troțki	215

*RECENZIE. I. *Drozdov*. *Salariile muncitorilor agricoli din Rusia în legătură cu mișcarea agrară din 1905—1906*. Petersburg. (Editura „M. I. Semenov.”) 1914. 68 pag. Prețul 50 de copeici 221—224

*RECENZIE. I. *M. Kozminîh-Lanin*. *Munca suplimentară în fabricile și uzinele din gubernia Moscova*. 225—228

LUCRURILE S-AU LĂMURIT. *În atenția muncitorilor conștienți* 229—234

1. Programul și problema națională	230
2. Rezoluția din 1908	231
3. Rezoluția din 1910	232
4. „Curențele”	233

DESPRE AVENTURISM 235—239

HOTĂRÎRILE MARXIȘTILOR LETONI ȘI LICHIDATORII 240—242

CLASA MUNCITOARE ȘI PRESA MUNCITOREASCĂ . 243—252

NARODNICISMUL DE STÎNGA ȘI MARXISMUL . . 253—256

PROBLEMA AGRARĂ ÎN RUSIA 257—259

DESPRE SEMNIFICAȚIA POLITICĂ A INJURIEI (*În legătură cu problema unității*) 260—263

DATE OBIECTIVE CU PRIVIRE LA FORȚA DIFERITELOR CURENTE DIN MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ 264—270

CIT DE PUTERNIC ESTE CURENTUL NARODNICIST
DE STINGA ÎN RÎNDURILE MUNCITORILOR . . . 271—275

DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODE-
TERMINARE 277—345

1. Ce este autodeterminarea națiunilor ? 279
2. Modul concret-istoric de a pune problema . . . 285
3. Particularitățile concrete ale problemei naționale
în Rusia și transformarea ei burghezo-demo-
cratică 289
4. „Practicismul“ în problema națională 294
5. Burghezia liberală și oportuniștii socialiști în pro-
blema națională 301
6. Despărțirea Norvegiei de Suedia 312
7. Rezoluția Congresului internațional de la Londra
din 1896 318
8. Utopistul Karl Marx și practica Rosa Luxemburg 323
9. Programul din 1903 și lichidatorii lui 331
10. Încheiere 341

METODELE DE LUPTĂ FOLOSITE DE INTELLECTUALII
BURGHEZI ÎMPOTRIVA MUNCITORILOR . . . 346—381

1. Alianța dintre lichidatori și narodnici împotriva
muncitorilor 347
2. Cum apără liberalii „unitatea“ dintre muncitori și
lichidatori 355
3. De ce au înfierat organizațiile muncitorești în
mod public pe lichidatori ca pe niște calomniatori ? 366

DESPRE „VPEREDIȘTI“ ȘI DESPRE GRUPUL
„VPERED“ 382—389

*NOTA „DIN PARTEA REDACȚIEI“ LA „APELUL
CĂTRE MUNCITORII UCRAINENI“ AL LUI OKSEN
LOLA 390

*RAPORTUL C.C. AL P.M.S.D.R. ȘI INSTRUCȚIUNILE PENTRU DELEGAȚIA C.C. LA CONFERINȚA DE LA BRUXELLES	391—439
I.	394
II.	401
III.	413
IV.	416
<i>Anexă.</i> INSTRUCȚIUNI	430
I. Însemnări privées	430
II. Însemnări privées	431
III. Nu pentru raport	432
IV.	435
CUM AU RĂSPUNS MUNCITORII LA CONSTITUIREA FRAȚIUNII MUNCITOREȘTI SOCIAL-DEMOCRATE DIN RUSIA ÎN DUMA DE STAT	440—449
Ce ne arată experiența primelor trei luni de activitate a celor două fracțiuni?	445
CLARITATE ÎNAINTE DE TOATE ! (În legătură cu pro- blema unității)	450—453
1. Despre niște oameni cu două păreri	450
CU PRIVIRE LA REZULTATELE OBȚINUTE DE ZIUA PRESEI MUNCITOREȘTI. Din relatarea apărută în ziarul „Puti Pravdi”	454—462
Petersburg	460
*O HOTĂRIRE A C.C. AL P.M.S.D.R.	463
OPOZIȚIA POLONEZĂ LA CONFERINȚA DE LA BRUXELLES	464
OPOZIȚIA SOCIAL-DEMOCRATĂ POLONEZĂ LA RĂSPÎNTIE	465—466
*RĂSPUNS LA UN ARTICOL DIN „LEIPZIGER VOLKS- ZEITUNG”	467—468

MATERIALE PREGĂTITOARE

*PLANURILE ARTICOLULUI „DESPRE DREPTUL NAȚIUNILOR LA AUTODETERMINARE“	471—476
1.	471
2.	472
3.	473
4.	474
5.	475
*PLANUL ȘI CONSPECTUL RAPORTULUI C.C. AL P.M.S.D.R. PENTRU CONGRESUL DE LA VIENA AL INTERNAȚIONALEI A II-A	477—480
*PLANURILE ARTICOLULUI DESPRE REVISTA „SO-VREMENNİK“	481—483
1.	481
2.	482
*PLANUL ȘI TEZELE RAPORTULUI C.C. AL P.M.S.D.R. PENTRU CONFERINȚA DE LA BRUXELLES	484—485
*PLANURILE ARTICOLULUI „REVOLUȚIA ȘI RĂZBOIUL“	486—487
1.	486
2.	487
Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent (<i>Martie-iulie 1914</i>)	491—499
Lista publicațiilor la a căror redactare a participat V. I. Lenin	500
Listă de lucrări care s-ar putea să fie ale lui V. I. Lenin	501
Adnotări	502—570
Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin	571—604
Indice de nume	605—659
Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin	660—676

I L U S T R A Ț I I

- Portretul lui V. I. Lenin. — 1914 XXVI—1
- O pagină din manuscrisul lui V. I. Lenin cu schița tabelului pentru articolul : „Date obiective cu privire la forța diferitelor curente din mișcarea muncitorească“. — Iunie 1914 . 268—269
- Manuscrisul lui V. I. Lenin cu planul și tezele raportului C.C. al P.M.S.D.R. prezentat la Conferința de la Bruxelles. — Iunie 1914 395

***Dat la cules 06.03.1964. Bun de tipar 11.04.1964.
Apărut 1964. Hirtie velină de 63 g/m², 540×840/16.
Coii editoriale 43,17. Coii de tipar 44,50. Plase 2
colorate. A.T. 3169/1964. C.Z. pentru bibliotecă
3C23=R***

**Tiparul executat sub comanda nr. 5768/40171 la Com-
binatul Poligrafic „Casa Scintei”, Piața Scintei nr. 1,
București — R.P.R.**

